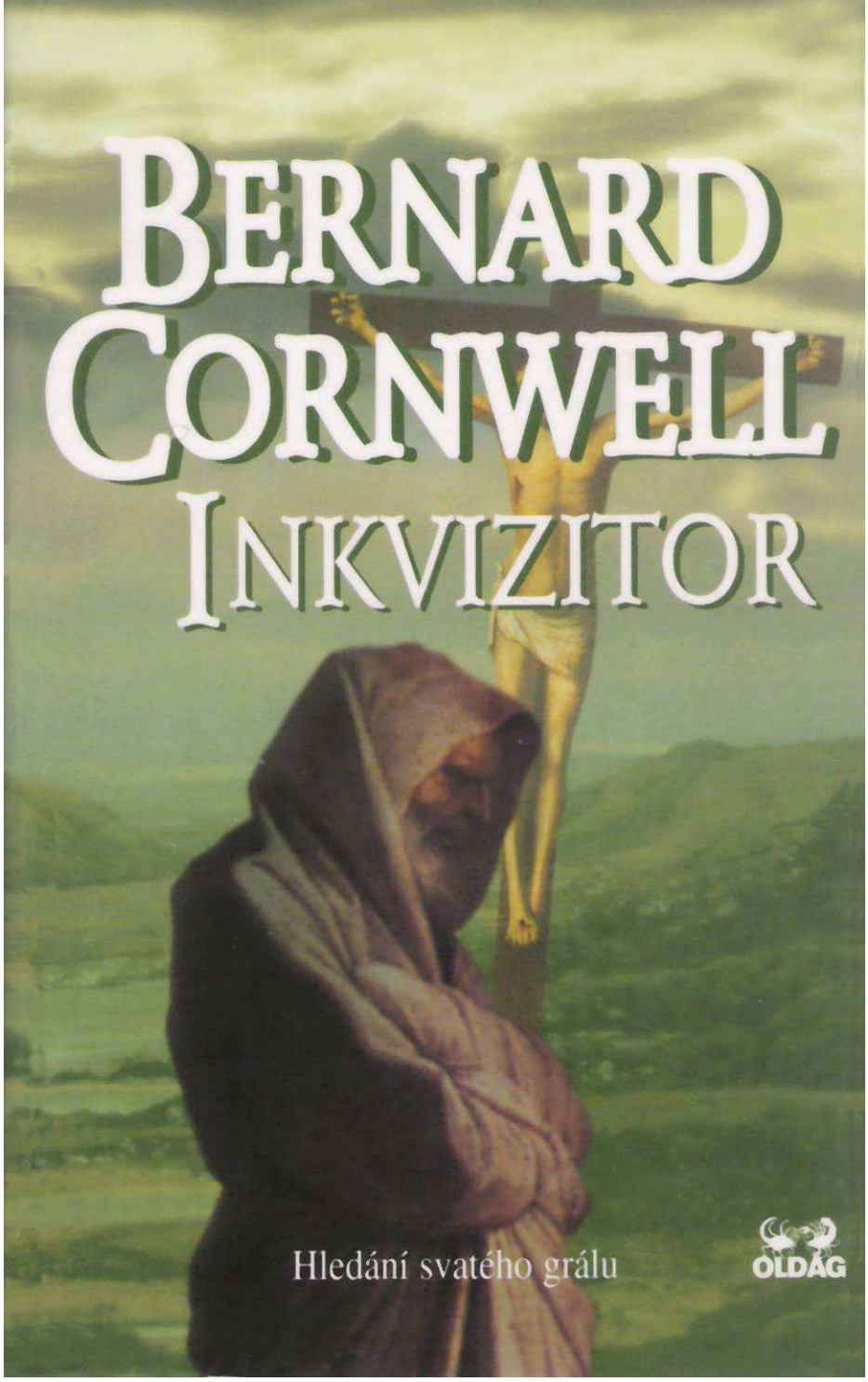

BERNARD
CORNWELL
INKVIZITOR
Hledání svatého grálu
OLDAG

BERNARD CORNWELL

INKVIZITOR

Bernard Cornwell

VAGABOND

Copyright © Bernard Cornwell, 2002
All rights reserved
Translation © Jiří Beneš, 2004

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být reprodukována
jakoukoliv formou ani prostředky mechanickými
nebo elektronickými, ani fotokopírováním
nebo zaznamenáváním na jakýkoliv nosič informací.

ISBN 80-86508-57-9

Tuto knihu věnuji
jako výraz přátelství a vděčnosti
June a Eddiemu Bellovým

Obsah

První část
Anglie, říjen 1346
Šípy na kopci
7

Druhá část
Anglie a Normandie, 1346–1347
Zimní obležení
140

Třetí část
Bretaň, jaro 1347
Králův číšník
268

Poznámka o historii
413

Durham
Neville's Cross
York
ANGLIE
LONDÝN
Dunkirk
Dorchester
Calais
Hooldon
Lamanšský průliv
Abbeville
Somma
Rouen
Seina
PAŘÍŽ
Caen
Eveeque
Poissy
Treguier
Lannion
La Roche-Derrien
NORMANDIE
Guingamp
Fougères
BRETAŇ
RENNES

První část

Anglie, říjen 1346

Šípy na kopci

Byl říjen, čas, kdy rok začíná zmírat, poráží se dobytek a v severních větrech je cítit příslib mrazivých dní. Listy kaštanů se proměnily v zlato, buky žhnuly jako plameny a duby vypadaly jako z bronzu. Thomas z Hooktonu spolu se svou ženou Eleanor a přítelem otcem Hobbem dorazili k farmě v kopcích až za šera a farmář jim odmítl otevřít, pouze na ně houkl přes dveře, že se mohou vyspat v chlévě. Thomas tedy zavedl jediného koně, kterého měli, pod střechu, do jejíchž zpuchřelých došků bubnoval déšť. Vypadalo to, že budou muset strávit noc s hromadou dřeva, šesti prasaty chrochtajícími v chlívku z hrubých prken a několika slepicemi, které vyrazily s hlasitým kdákáním z chuchvalců peří. A právě peří připomnělo otci Hobbemu, že je den svatého Galluse, a tak začal vyprávět Eleanor, jak se blahoslavený světec vrátil jednoho zimního večera domů a přistihl tam medvěda. Huňáč mu kradl večeři. „Svatý Gallus mu zle vyhuboval," řekl otec Hobbe. „Dal mu co proto a pak mu přikázal, aby nanosil dřevo na oheň."

„Ano, ano, vzpomínám si, viděla jsem to na obrázku," usmála se Eleanor. „Medvěd se potom stal jeho sluhou, že?"

„Ale jen proto, že Gallus byl svatý muž," vysvětloval otec Hobbe. „Medvědi nenosí dřevo jen tak někomu! Pouze světcům."

„Svatý muž, a patron slepic," podotkl Thomas. Věděl toho o svatých dost, v každém případě víc než otec Hobbe. „Jenže k čemu je slepicím svatý?" zeptal se uštěpačně.

„Gallus je patronem slepic?“ podivila se Eleanor trochu zmatená tónem, jakým to Thomas řekl. „Ne medvědů?“

„Ano, slepic,“ potvrdil otec Hobbe. „Vlastně veškeré drůbeže.“

„Ale proč?“ nevycházela z údivu Eleanor.

„Protože kdysi vypudil z jedné mladé dívky zlého ducha,“ odpověděl jí kněz. Otec Hobbe byl prostého venkovského původu, chlapík s širokou tváří a vlasy ježatými jako ostny svízele, mladý a dychtivý, který rád vyprávěl příběhy svatých. „Před ním se o to snažilo několik biskupů,“ pokračoval, „ale žádnému se to nepodařilo. Až přišel blahoslavený Gallus a zlého ducha proklel. Ano, proklel ho! Duch zavřeštěl hrůzou…,“ otec Hobbe zamával rukama, aby napodobil paniku zlého ducha, „potom z jejího těla vylétl a vypadal docela jako černá slepice — nebo kuře. Černé kuře.“

„Tohle jsem nikdy na žádném obrázku neviděla,“ řekla Eleanor špatnou angličtinou s francouzským přízvukem a vykoukla ze dveří chléva. „Ale teď bych docela ráda viděla opravdového medvěda, jak nám nosí dříví na topení,“ dodala toužebně.

Thomas se posadil vedle ní a hleděl do deštivého podvečera, v němž se šero snoubilo s lehkou mlhou. Vlastně si ani nebyl jistý, zda je dnes svatého Galluse, neboť v průběhu cesty přestal vnímat, jaký den právě je. Uvažoval, že už by také mohlo být svaté Audrey. Věděl jistě, že je říjen, a také že od narození Krista uplynulo třináct set čtyřicet šest let, ale který je přesně den, to netušil. Nebylo těžké ztratit o tom přehled. Jeho otec kdysi odsloužil celou nedělní mši v sobotu a následujícího dne ji musel opakovat. Při vzpomínce na otce se Thomas pokradmu pokřižoval. Byl nemanželský syn kněze a to prý přináší smůlu. Zachvěl se. Cítil ve vzduchu tíži, která neměla nic společného s tmou ani s dešťovými mraky, ani s mlhou. Pomáhej nám Bůh, řekl si v duchu, neboť v dnešním soumraku cítil neštěstí a pak se znovu pokřižoval a zamumlal tichou modlitbu k svatému Gallusovi a jeho poslušnému medvědovi. V Londýně viděl tančícího medvěda, kterému

zbyly ze zubů jen zkažené, žluté pahýly a hnědé boky měl pokryté zaschlou krví od bodce, jímž ho jeho pán pobízel. Pouliční psi na něho vrčeli, poskakovali kolem, ale jakmile se za nimi otočil, rychle uskočili a stáhli se do bezpečné vzdálenosti.

„Jak daleko je ještě do Durhamu?“ zeptala se Eleanor, tentokrát rodnou francouzštinou.

„Řekl bych, že bychom tam mohli být zítra,“ odpověděl Thomas. Stále pohlížel k severu, třebaže krajinu již halila těžká temnota. „Ptala se, kdy dorazíme do Durhamu,“ obrátil se anglicky k otci Hobbemu.

„Prosme Boha, aby to bylo zítra,“ řekl kněz.

„Zítra si odpočineme,“ slíbil Thomas Eleanor francouzsky. Dívka byla těhotná a dítě, dá-li bůh, se mělo narodit na jaře. Thomas nevěděl, jak se má cítit v roli nastávajícího otce. Zdálo se mu to příliš brzy, aby na něj dolehla taková zodpovědnost, ale Eleanor byla šťastná a on ji rád potěšil, a proto jí řekl, že je taky šťastný. Někdy to dokonce byla pravda.

„A zítra,“ ozval se otec Hobbe, „se dozvíme odpovědi na své otázky.“

„Zítra se na ně budeme ptát,“ opravil ho Thomas.

„Bůh nedopustí, abychom se po tak dlouhé cestě dočkali zklamání,“ mínil otec Hobbe, a aby nedal Thomasovi příležitost přít se, rozložil jejich ubohou večeři. „Tohle je všechno, co nám zbylo z chleba,“ řekl. „A to si musíme nechat kousek sýra a jablko na snídani.“ Udělal nad jídlem znamení kříže a rozlomil tvrdý chléb na tři kousky. „Měli bychom se najíst, než se setmí.“

S tmou se na kraj snesl také ostrý chlad. Dešťová sprška se rychle přehnala a později ustal i vítr. Thomas se uložil poblíž dveří chléva a brzy usnul. Později ho však něco vzbudilo. Zvedl hlavu a uviděl na severní obloze světlo.

Posadil se a náhle zapomněl na zimu, na hlad a na všechny drobné trampoty života, protože spatřil grál. Svatý grál, nejdražší ze všech Kristových odkazů lidstvu, víc než tisíc let ztracený, a on ho nyní viděl zářit na obloze jako jasně rudý

pohár s korónou oslnivě se třpytících paprsků podobnou svatozáři nad hlavami světců.

Thomas chtěl věřit, chtěl v sobě najít víru v to, že svatý grál existuje. Říkalo se, že kdyby se někomu podařilo tuto nejdražší relikvii křesťanstva najít, bylo by všechno zlo světa smeteno do nejtemnějších hlubin a on chtěl, aby to byla pravda. Chtěl věřit v moc grálu a teď, v tuto temnou říjnovou noc, ho uviděl na severní obloze jako velký žhnoucí pohár a oči se mu zalily slzami, až se mu úžasný výjev na nebi skoro rozplynul ve šmouhu. Přesto jej stále viděl a zdálo se mu, že z posvátné nádoby vystupuje horká pára a nad ní se v řadách, táhnoucích se do výšin, vznášejí zástupy andělů s křídly zbarvenými ohněm. Celá severní obloha byla samý dým, zlato a rudá zář žhnoucí do noci jako znamení — znamení určené jemu, aby konečně uvěřil. „Bože!“ zvolal nahlas, odhodil houni a poklekl na studenou zem ve dveřích chléva. „Bože…“

„Co se děje?“ ozvala se vedle něho Eleanor. Posadila se a zírala do tmy. „Oheň,“ řekla francouzsky, „*c’est un grand incendie*.“ V jejím hlase zazněl strach.

„*C’est un incendie?*“ opakoval Thomas nechápavě. Teprve teď se pořádně probudil a uviděl, že na horizontu hoří obrovský oheň, jehož plameny ozařují průrvu v mracích seskupených tak, že vytvářely zdání poháru.

„Vojsko,“ zašeptala Eleanor francouzsky. „Podívej se, tam!“ ukázala na jinou zář, ještě dál, podobnou té, kterou vídali na obloze ve Francii. Thomas věděl, na co Eleanor myslí. I on si vzpomínal, jak se od břich nízkých mračen odráželo světlo požárů, které za sebou zanechávalo anglické vojsko, když táhlo Normandií a Pikardií a pálilo vše, nač přišlo.

Stále hleděl na sever, ale teď už bez posvátného vytržení. Takže vojsko, žádný svatý grál…

„Thomasi,“ ozvala se Eleanor a znepokojeně na něho pohlédla.

„To jsou jen pověsti,“ řekl. Jako nemanželský syn kněze vychovaný v Písmu svatém věděl, že v Matoušově evangeliu

se píše o konci světa — o tom, že svět zanikne v chaosu válek a krve. V poslední vesnici, kterou procházeli, si je lidé měřili podezíravými pohledy, a jeden nenávistný kněz je dokonce prohlásil za skotské zvědy. Otec Hobbe se proti tomu ohradil a pohrozil mu, že mu nafackuje, a Thomas musel oba uklidňovat. Potom mluvil s pastevcem, který mu řekl, že viděl v kopcích na severu kouř. Jsou to Skotové, mínil pastevec, a táhnou na jih, i když žena místního kněze se tomu vysmála a prohlásila, že Skotové neumějí nic jiného než krást dobytek. „Stačí zajistit na noc dveře na závoru, a nechají vás na pokoji," řekla.

Vzdálená zář zbledla. Nebyl to svatý grál.

„Thomasi," šťouchla do něho znovu Eleanor.

„Něco se mi zdálo," zabručel. „Byl to jen sen."

„Cítila jsem, že se dítě pohnulo," řekla a dotkla se jeho ramene. „Vezmeš si mě a budeme manželé?"

„Ano, v Durhamu," slíbil jí. Byl bastard, nemanželský potomek, a nechtěl, aby podobný cejch neslo i jeho dítě. „Už zítra tam dorazíme," ujišťoval Eleanor, „a budeme mít v kostele svatbu a pak najdeme mnicha, aby nám odpověděl na naše otázky." Thomas se modlil, aby jednou z jeho odpovědí bylo, že žádný grál neexistuje. Ať je to jen sen, pouhý optický klam v mracích na noční obloze, protože jinak by se mohl pomátnout. Chtěl se toho hledání zbavit; chtěl nechat grál grálem a znovu být tím, čím byl dřív a čím si vždycky přál být: anglickým lučištníkem.

Bernard de Taillebourg, dominikánský mnich a inkvizitor, strávil noc v prasečím chlívku, a když nadešlo svítání zahalené hustou bílou mlhou, poklekl a děkoval Bohu za to, že mu dopřál výsady vyspat se na nečisté, páchnoucí slámě. Potom, dbalý své povinnosti, odříkal modlitbu k svatému Dominikovi, v níž světce prosil, aby se přimluvil u Boha za zdar jeho úsilí v nadcházejícím dni. „Jako nám plamen v tvých ústech svítí na cestu k pravdě," modlil se hlasitě, „dej, ať nám svítí i na cestu k úspěchu." Ve svém vytržení se prudce naklonil dopředu a

narazil čelem do hrubého kamenného sloupu podpírajícího roh chlívku. Pocítil ostrou bolest, ale to mu bylo málo, znovu tedy přitiskl čelo na kámen a dřel o něj kůží, až ucítil, že mu po nose stéká pramének krve. „Blahoslavený Dominiku!“ zvolal. „Blahoslavený Dominiku! Budiž dík Bohu za tvou slávu! Osvětluj naši cestu!“ Stružka krve mu stekla až ke rtům a on ji slízl a uvědomil si všechnu bolest, již svatý Dominik a další mučedníci vytrpěli pro církev. Ruce měl sepnuté a na vyzáblé tváři s vpadlýma očima mu zářil úsměv.

Vojáci, kteří během předchozí noci spálili velkou část vesnice na popel, znásilnili ženy, jimž se nepodařilo utéct, a pozabíjeli muže, kteří se je pokoušeli chránit, nyní sledovali kněze, jak znovu a znovu naráží hlavou do zkrvaveného kamenného sloupu. „Dominiku,“ vzdychal Bernard de Taillebourg, „och Dominiku!“ Několik vojáků se pokřižovalo — poznali svatého muže, když se s nějakým setkali. Jeden či dva dokonce poklekli, i když ve zbroji nemotorně, ale většina kněze jen ostražitě pozorovala, zatímco jiní sledovali jeho sluhu. Ten seděl před chlívkem a odpovídal jim pevným pohledem.

Sluha byl stejně jako Bernard de Taillebourg Francouz, ale cosi v jeho mladém vzezření naznačovalo exotičtější původ. Měl sinavě bledou pleť, i když tmavou téměř jako Maur, a dlouhé, leskle černé vlasy, které mu spolu s úzkou tváří dodávaly ponurý vzhled. Měl drátěnou košili a meč, a třebaže nebyl víc než pouhý sluha potulného kněze, držel se se sebedůvěrou a důstojností šlechtice. Také jeho oblečení se vyznačovalo elegancí, žádné hadry, což bylo v této rozedrané armádě samo o sobě zvláštní. Nikdo nevěděl, jak se jmenuje, a nikdo se ho na to nechtěl ptát, stejně jako nikoho nenapadlo zajímat se o to, proč nemluví s ostatními sluhy, nejí s nimi a drží se úzkostlivě stranou. Teď však seděl záhadný dominikánův sluha s dlouhým, tenkým nožem v ruce, pozoroval vojáky, a jakmile usoudil, že se jich na něho dívá dost, postavil si nůž špičkou na natažený prst a začal jím balancovat. Ostrý hrot čepele byl otrávený, a aby mu nepronikl

kůží, chránil si ji sluha useknutým prstem z drátěné rukavice, který měl navlečený na prstu jako pochvu. Náhle nůž vyhodil, čepel se ve vzduchu otočila, zablýskla se a opět přistála hrotem na prstu, přitom se sluha na nůž jedinkrát nepodíval a stále upíral temný pohled na vojáky. Kněz s obličejem poznamenaným stružkami krve však na divadlo s nožem nedbal a dál skučel své modlitby. „Dominiku! Dominiku! Osvětli naši cestu!“ Nůž se znovu ve vzduchu otočil a jeho nebezpečné ostří se v mlhavém ranním světle zlověstně zalesklo. „Dominiku! Veď nás! Veď nás, Dominiku!“

„Na koně!“ ozval se náhle drsný hlas. „Nasedat! Pohněte sebou!“ Mezi přihlížejícími vojáky si razil cestu šedovlasý muž, na jehož levém rameni visel velký štít. „Nemůžeme se tu válet do večera! Na co tady, sakra, civíte? Panebože, co to tu je? Trh v Eskdalu? Hněte sebou, k čertu! Tak hněte sebou!“ Jeho štít byl ozdoben erbem s rudým srdcem, ale barva byla vybledlá a kožený potah štítu tak zjizvený, že se znak dal stěží rozeznat. „Oh, trpící Kristus!“ zvolal, když uviděl dominikána a jeho sluhu. „Otče, odjíždíme! Teď hned! Nemíním čekat, až skončíš modlitby. A vy,“ obrátil se ke svým mužům, „řekl jsem nasedat! Pohněte svými línými kostmi! Je třeba vykonat ďáblovo dílo!“

„Douglasi!“ zavrčel na něho pohoršeně dominikánský mnich.

Šedovlasý muž se prudce otočil. „Otče, jmenuju se sir William a ty to zatraceně dobře víš.“

Kněz jen zamrkal — vypadal zmateně, jako by se ještě neprobral z transu své bolestné modlitby. Přesto se ledabyle uklonil na znamení, že uznává svou chybu. „Hovořil jsem s blahoslaveným Dominikem,“ vysvětloval.

„Jo, dobře. A doufám, žes ho požádal, aby zvedl tu zatracenou mlhu.“

„Povede nás! Bude nám osvětlovat cestu!“

„V tom případě by udělal nejlíp, kdyby si už natáhl boty,“ zavrčel na kněze sir William Douglas, rytíř z Liddesdalu, „protože vyrážíme na pochod. Na nikoho nečekám, ani na toho

tvého svatého. Jdeme, ať je připravený, nebo ne.“ Drátěná košile sira Williama byla potrhaná od ran utržených v nesčetných bitvách a šarvátkách a místy vyspravovaná novějšími kroužky. Na obrubě a na loktech bylo vidět rez. Vybledlý štít měl poznamenaný šrámy, stejně jako vrásčitou tvář ošlehanou větrem. Bylo mu čtyřicet šest let a rád se chlubil tím, že za každý z roků, které mu zbarvily vlasy a krátký vous doběla, má na těle alespoň jednu jizvu od ostří meče, šípu nebo kopí.

Sir William přistoupil k hrubým vratům prasečího chlívku a otevřel je. „Tak se zvedej, otče, zvedej,“ houkl na dominikána. „Mám pro tebe koně.“

„Půjdu pěšky,“ prohlásil Bernard de Taillebourg a chopil se silné poutnické hole s koženým řemínkem provlečeným otvorem na jejím konci. „Pěšky, jako putoval Kristus.“

„Takže se taky ani nenamočíš, až se budeme brodit přes potoky a řeky, co?“ ušklíbl se sir William. „Budeš kráčet po hladině, otče? Ty a tvůj sluha?“ Sir William byl zřejmě jediný, kde nechoval k francouzskému kněži příliš velký respekt a nebál se jeho zlověstného, dobře ozbrojeného sluhy. Ostatně sir William si už dávno získal pověst, že se nebojí nikoho a ničeho. Byl velitelem strážního oddílu na skotsko-anglickém pomezí, kde užíval ohně, meče a kopí k tomu, aby chránil svou zem, a nějaký divoce vyhlížející mnich z Paříže na něho mohl těžko udělat dojem. Sir William neměl duchovní příliš v lásce, ale král mu poručil, aby vzal Bernarda de Taillebourg na ranní průzkumný výpad, a tak neochotně poslechl.

Vojáci kolem něho nasedali na koně. Byli jen lehce ozbrojení, protože nepředpokládali, že narazí na nepřítele. Několik z nich mělo, podobně jako sir William, štít, ale většina se spokojila pouze s mečem. Bernard de Taillebourg se ve své mnišské sutaně, mokré a zastříkané blátem, snažil udržet se sirem Williamem krok. „Míníš vjet do města?“ zeptal se ho.

„Samozřejmě že do žádného zatraceného města vjíždět nemíním. Copak nevíš, že bylo sjednáno příměří?“

„Ale když je příměří…“

„Ano, když je to zatracené příměří, tak je necháme být.“

Francouzský kněz uměl vcelku dobře anglicky, ale teď mu chvíli trvalo, než pochopil, co sir William posledními dvěma slovy mínil. „Takže žádný boj nebude?“

„Mezi námi a městem ne,“ odpověděl sir William a začal nasedat na koně, kterého mu držel jeho panoš. „A protože tu široko daleko kolem není žádná zatracená anglická armáda, nebude vůbec žádný boj. Jde nám jen o jídlo a o krmivo pro koně, otče. O jídlo a o krmivo. Musíme nasytit lidi a nakrmit zvířata, jedině tak můžeme vyhrát válku.“ Zastrčil boty do třmenů, vyškubl si lem drátěné košile zpod stehen a uchopil otěže. „Vezmu tě k městu, otče, ale dál se budeš muset protlouct sám.“

„Jak protlouct?“ nechápal Bernard de Taillebourg, ale sir William se už obrátil a pobídl koně po úzké blátivé cestě, která se vinula mezi nízkými zídkami z naskládaných kamenů. Za ním se táhlo dvě stě ozbrojenců, zlověstně šedých a ponurých v dnešním mlhavém ránu, a s nimi se snažil držet krok kněz, odstrkávaný boky a zadky jejich zablácených koní. Za ním šel s lhostejným výrazem jeho sluha. Bylo zřejmé, že je zvyklý pohybovat se mezi vojáky, a nejevil žádné známky toho, že by z nich měl obavu. Spíš se z jeho chování dalo soudit, že vládne zbraněmi lépe než většina z těch, kteří teď jeli za sirem Williamem.

Dominikán a jeho sluha cestovali do Skotska s tuctem dalších mužů, jež vyslal francouzský král Filip z Valois jako poselstvo ke králi Davidovi II. Úkolem jejich mise bylo požádat skotského krále o pomoc. Francii krutě sužovali Angličané, kteří táhli Normandií a Pikardií, loupili, plenili a vypalovali, a dokonce krutě porazili francouzské vojsko v bitvě u vesnice Kresčak. Angličtí lučištníci a ozbrojenci drželi tucet pevností v Bretani, zatímco jejich divocí jezdci vyráželi k loupežným nájezdům z držav předků Eduarda Anglického v Gaskoňsku. A jako by to vše nestačilo a anglický král chtěl ukázat celé Evropě, že Francii lze beztrestně rozbít na kusy,

obléhal nyní velkou přístavní pevnost Calais. Filip z Valois dělal, co mohl, aby obléhání ukončil a anglické vojsko od Calais vypudil. Nadcházela však zima, navíc jeho páni reptali, že není žádný válečník, a tak se rozhodl obrátit se o pomoc na skotského krále Davida, syna Roberta Bruce. Prosil ho, aby vtrhl do Anglie a donutil Eduarda zanechat obléhání Calais, vrátit se do Anglie a bránit svou vlastní zem. Skotové už tuto lákavou možnost zvažovali, a tak je poslové francouzského krále nemuseli dlouho přesvědčovat, že Anglie zůstala bezbranná. Jak jinak by to mohlo být? Eduard byl s celou anglickou armádou u Calais, případně na jiných místech v Bretani nebo v Gaskoňsku, a v Anglii nezůstal nikdo, kdo by ji byl schopen bránit. Odvěký nepřítel Skotů byl tedy bezmocný, doslova si říkal o to, aby byl přepaden, a veškeré bohatství Anglie čekalo, až padne do skotských rukou.

A tak tedy Skotové vytáhli na jih.

Vtrhli do Anglie s největším vojskem, jaké kdy vyslali za hranice své země, a byli v něm všichni velcí páni, synové vnuků těch, co pokořili Anglii v krvavé řeži poblíž Bannockburnu. Skotská elita přispěla k síle vojska rytíři a ozbrojenci zocelenými v neustálých pohraničních bojích, ale tentokrát je doprovázeli i náčelníci klanů ze severních hor a ostrovů, kteří cítili kořist a přivedli s sebou hordy svých divokých soukmenovců, mužů mluvících vlastním jazykem a bojujících jako ďáblové vypuštění z pekla. Přicházeli po tisících, aby zbohatli, a tak se francouzští poslové po splnění svého úkolu přeplavili zpátky domů s dobrou zprávou — mohli Filipovi z Valois sdělit, že Eduard Anglický nepochybně zanechá obléhání Calais, jakmile k němu dorazí zvěst, že Skotové pustoší severní území jeho vlasti.

Francouzské poselstvo se tedy vrátilo domů, ale Bernard de Taillebourg na ostrovech zůstal. Měl v severní Anglii ještě jiný úkol, avšak v prvních dnech skotského tažení na jih zakoušel pouze zklamání. Skotské vojsko bylo dvanáctkrát silnější a větší než to, s nímž Eduard porazil Francouze u Kresčaku, ale sotva překročilo hranici, zastavilo se při

obléhání osamělé pevnosti s posádkou pouhých třiceti osmi mužů. Nakonec všech osmatřicet obránců zabili, ale trvalo jim to plné čtyři dni. A ještě jednou se postup Skotů zastavil, když se dali do vyjednávání s obyvateli Carlisle, kteří jim zaplatili zlatem, aby jejich město ušetřili. Navíc mladý skotský král promarnil další tři dny pleněním velkého převorství Black Canons v Hexhamu. Takže až deset dní po tom, co Skotové vtrhli na území nepřítele a prošli přes pustá vřesoviště severní Anglie, dorazili konečně k Durhamu. Město jim nabídlo tisíc liber ve zlatě, ale král David dal radním dva dny lhůty na to, aby výkupné zvýšili. To znamenalo, že Bernardu de Taillebourg zbývaly pouhé dva dny, aby se dostal do města, k němuž se nyní plahočil blátem a zpola oslepený mlhou, když následoval sira Williama Douglase do údolí, pak přes říčku a za ní do strmého kopce. „Kterým směrem leží Durham?“ zeptal se vůdce skotského oddílu.

„Až se zvedne mlha, otče, řeknu ti to.“

„Budou respektovat příměří?“

„Durham je plný svatých mužů, otče,“ odpověděl sir William ironicky, „ale strach mají jako malé děti.“ Právě durhamští mniši vyjednávali se Skoty o výkupném a sir William zastával názor, že by ho David neměl přijmout. Jestliže nabídli pouhých tisíc liber, je lepší je pozabíjet a vzít si dva tisíce, řekl králi. Ten však nesouhlasil. David Bruce prožil mládí ve Francii a považoval se za vzdělaného a kultivovaného. To sir William se podobnými skrupulemi nezatěžoval. „Nikdo ti nic neudělá,“ ujišťoval nyní dominikána, „jenom je musíš přesvědčit, aby ti otevřeli a pustili tě do města.“

Jezdci dorazili na vrchol kopce a sir William zamířil podél hřebenu k jihu. Stále pokračoval po cestě lemované kamennými zdmi, která je asi po míli dovedla k opuštěné vísce, nebo spíš čtyřem chýším seskupeným kolem rozcestí. Byly tak nízké, že se zdálo, jako by jejich doškové střechy vystupovaly přímo ze země. V místě, kde blátivé rýhy cest obcházely malý ostrůvek trávy a kopřiv, se k jihu skláněl

kamenný kříž. Sir William zastavil před pomníčkem a chvíli civěl na draka svíjejícího se kolem kopí. Kříži chybělo jedno rameno. Pár jezdců sesedlo a vstoupilo nízkými dveřmi do chatrčí, ale nikoho v nich nenašli, třebaže v jedné z chýší ještě žhnuly v ohništi uhlíky. Vzali tedy doutnající dřeva a chtěli opuštěnou osadu zapálit. Sláma došků porostlých mechem však byla vlhká a nechtěla chytnout.

Sir William vytáhl nohu z třmenů, opřel se do kříže a pokusil se ho povalit. Hekal námahou, ale kámen se ani nepohnul. Vtom si všiml, že Bernard de Taillebourg pohlíží na jeho počínání s nevolí, a vztekle se zamračil. „Tohle není žádná svatá půda, otče, to je jen zatracená Anglie," zavrčel. Znovu se podíval na vytesaného draka s rozevřenou tlamou. „Ohyzdná bestie, nemyslíš?"

„Draci jsou tvorové hříchu a pocházejí od ďábla," prohlásil Bernard de Taillebourg. „Proto jsou tak ohyzdní."

„Myslíš, že pocházejí od ďábla?" uvažoval sir William a znovu kopl patou do kříže. „Moje matka vždycky říkala, že ti zatracení Angláni zakopávají pod kříže s draky ukradené zlato."

To stačilo. O chvíli později ležel vyvrácený kříž na zemi a půl tuctu mužů zklamaně zíralo do díry, která po něm zůstala. Mlha zhoustla chuchvalci kouře z doutnajících střech. Čpavý dým vířil nad cestou a postupně se rozplýval v šedi ranního vzduchu. „Samozřejmě, žádné zlato," zahučel sir William, pak sebral své muže a vedl je dál k jihu, pryč od dusivého kouře. Díval se po dobytku, který by mohli odehnat ke skotskému vojsku, ale louky kolem byly prázdné. Plameny hořících stavení za zády jezdců žhnuly v mlze zlatavou a rudou září, jež postupně bledla, až zbyl jenom pach ohně. A pak se náhle ozval hlahol zvonů. Byly to mohutné zvuky znějící jako na poplach a sir William usoudil, že přicházejí od východu. Projel mezerou ve zdi na pastvinu, na níž se místy bělaly hlavičky hub, zarazil koně a postavil se v třmenech. Chvíli poslouchal, ale v mlze nedokázal určit, kde věže se zvony jsou ani jak daleko odtud se tyčí. Po chvíli zvony umlkly a po jejich

hlaholu zůstalo bílé ticho. Mlha však už řídla a tu a tam z ní vystupovaly oranžové koruny jilmů. Bernard de Taillebourg klesl uprostřed prázdného pastviska na kolena a začal se hlasitě modlit. „Ticho, otče!“ okřikl ho sir William.

Kněz udělal znamení kříže, jako by prosil nebesa, aby tak bezbožný čin, jímž bylo v jeho očích přerušení modlitby, siru Williamovi odpustila. „Říkal jsi, že tu žádní Angličané nejsou,“ obrátil se k němu.

„Neposlouchám Angličany, ale dobytek,“ zabručel sir William. „Snažím se zaslechnout kravské zvonce nebo menší ovčí.“ Přesto byl podivně nervózní — v každém případě nervóznější než bývá ten, kdo pátrá po domácím zvířectvu. Pořád se v sedle otáčel, zíral do mlhy a vraštil čelo i při drobných zvucích, jako je cinkání podbradních řetízků postroje nebo dusot kopyt na rozmoklé zemi. Právě teď vztekle zavrčel na několik svých jezdců, kteří stáli blízko něho, aby byli tiše. Byl voják a stal se jím ještě dřív, než se tito muži narodili, a zcela jistě by se nedožil dneška, kdyby ignoroval své instinkty. A teď cítil, že někde v té vlhké mlze číhá nebezpečí. Rozum mu říkal, že není čeho se bát, že anglické vojsko je daleko za mořem, přesto větřil smrt, a tak zcela podvědomě sňal z ramene štít a prostrčil levou paži jeho řemeny. Byl to velký štít vyrobený ještě před tím, než se začaly přidávat k drátěným košilím pancíře — štít, který kryl celé bojovníkovo tělo.

Vtom jeden z ozbrojenců na okraji pastviny cosi zvolal. Sir William sáhl po meči, ale pak uviděl, že muž jen ukazuje na vrchol kopce. Mlha tam zřídla v pouhý závoj a z něj téměř náhle vystoupily věže. V hlubokých údolích po obou stranách vrchu stále ještě ležely široké mléčné řeky, ale tam nahoře vystupovaly z přízračné bělosti obrovské, temné siluety katedrály a hradu rýsující se ve zbytcích mlh jako fantaskní útvary plné osudové tragiky. Sluha Bernarda de Taillebourg, který měl pocit, že už celé týdny žije mimo civilizaci, zíral na ten přeludný výjev jako v transu. Až odsud bylo vidět, že na

vyšší ze dvou věží katedrály se to jen hemží mnichy v černých sutanách, a sluha si všiml, že ukazují na skotské jezdce.

„Durham," řekl sir William. Zvony zřejmě svolávaly věřící k ranním modlitbám.

„Durham," opakoval dominikán. „Tam se musím dostat." Vstal, znovu se chopil poutnické hole a vykročil k městu stále ještě zahalenému mlhou.

Sir William pobídl koně a Francouze předjel. „Nač ten spěch, otče?" De Taillebourg se ho snažil obejít a pokračovat dál, ale vtom se ozval skřípavý zvuk a před obličejem se mu zaleskla těžká, šedivá čepel. „Ptal jsem se tě, otče, proč tak spěcháš." Hlas sira Williama zněl chladně, jako byla chladná ocel jeho meče. Náhle se prudce ohlédl varován výkřikem jednoho ze svých mužů a uviděl, že mnichův sluha vytahuje meč z pochvy. „Jestli ten meč okamžitě neschová, otče," řekl sir William tiše, ale o to hrozivěji, „opeču si flákotu masa z jeho prdele k večeři."

De Taillebourg řekl něco francouzsky a sluha neochotně zastrčil meč zpátky. Kněz zvedl pohled k siru Williamovi. „Ty nemáš strach o svou smrtelnou duši?" zeptal se ho.

Sir William se zasmál, pak se odmlčel a zahleděl se na vrchol kopce. Neviděl však v chuchvalcích mlhy nic, co by jen naznačovalo nebezpečí. Usoudil tedy, že neklid, který před chvílí pocítil, byl jen výplod jeho zjitřené fantazie, nic víc. Anebo taky důsledek spousty vína, které včera večer vypil. Hodovali v domě durhamského převora, jehož se zmocnili, a soudě podle spižírny a sklepa, nežil si převor špatně. Plný břich a množství pití však někdy vyvolávají neblahé předtuchy. „Na to, aby si někdo dělal starost o mou duši, mám své kněze," řekl sir William a pohnul hrotem meče nahoru, aby přinutil de Taillebourga zvednout hlavu. „Pověz mi, co za kšefty může mít Francouz s našimi nepřáteli v Durhamu."

„Jde o záležitost církve," prohlásil de Taillebourg pevně.

„Nezajímá mě, *čí* je to záležitost," zavrčel sir William. „Chci vědět, *o co* jde."

„Jestli mi budeš bránit," ozval se de Taillebourg a odstrčil čepel meče stranou, „budu muset požádat krále, aby tě potrestal. Církev tě zavrhne a Svatý otec pošle tvou duši do věčného pekla. Vyzvu…"

„Zavři tu svou pitomou klapačku!" okřikl ho sir William. „Myslíš si, že mi naženeš strach, mnichu? Náš král je holobrádek a církev dělá to, co jí diktují její pokladníci." Vrátil hrot meče zpátky a tentokrát se jím dotkl dominikánova hrdla. „A teď vyklop, co máš za lubem. Řekni, proč jsi tady zůstal a nevrátil se s krajany domů. Pověz, co chceš dělat v Durhamu."

Bernard de Taillebourg sevřel v ruce krucifix, který měl pověšený na krku, a držel ho napřažený proti Skotovi. U někoho jiného by se to dalo chápat jako gesto strachu, ale u dominikána to spíš vypadalo, že hrozí duši sira Williama mocí nebes. Skot na krucifix pohlédl, jako by zvažoval jeho cenu, ale kříž byl jen z obyčejného dřeva a malá figurka Krista, zkroucená ve smrtelném zápase, z pouhé zažloutlé kosti. Kdyby byla ze zlata, možná by se sir William nerozpakoval strhnout krucifix mnichovi z krku a nechat si ho, ale takhle si jen pohrdlivě odplivl. Několik mužů, kteří se báli Boha víc než jejich velitel, se pokřižovalo, ale většina ostatních zůstala netečná. Pozorně sledovali sluhu, protože vypadal nebezpečně, ale postarší duchovní z Paříže jim strach nenaháněl, jakkoli byl ve svém zbožném zanícení divý. „Co tedy chceš udělat?" zeptal se de Taillebourg sira Williama pohrdavě. „Zabít mě?"

„Když budu muset," odpověděl sir William klidně. Přítomnost mnicha ve francouzském poselstvu ho mátla a to, že zde právě on zůstal, když se ostatní vrátili domů, jeho záhadnost jen zvyšovalo. Něco o něm však přece jen věděl. Jakýsi mnohomluvný ozbrojenec, jeden z Francouzů, kteří přivezli Skotům darem dvě stovky plátových brnění, siru Williamovi řekl, že mnich je tu kvůli nějakému obrovskému pokladu. A jestliže je ten poklad v Durhamu, chtěl to sir William vědět. Vědět to a získat z něj podíl. „Už jsem pár kněží zabil," řekl de Taillebourgovi, „a jiný kněz mi na to

prodal odpustek, tak si nemysli, že mám z tvé církve strach. Neexistuje hřích, který se nedá vyplatit penězi, ani milost, kterou nelze koupit.“

Dominikán pokrčil rameny. Věděl, že za ním stojí dva Skotové s tasenými meči, a nepochyboval, že jsou schopni zabít jeho i jeho sluhu. A věděl také, že muži, kteří jdou za rudým srdcem Douglasů, jsou strážci skotsko-anglického pomezí, brutální válečníci vychovaní k boji, jako jsou psi vychovávaní k honu, a že nemá dál smysl hrozit jejich duším, neboť na takové věci nedbají. „Jdu do Durhamu, abych tam našel jednoho muže,“ řekl.

„Jakého muže?“ chtěl vědět sir William, jehož meč se stále dotýkal mnichova krku.

„Je to řádový bratr a teď už starý člověk,“ vysvětloval de Taillebourg trpělivě. „Tak starý, že už nemusí být naživu. Francouz, benediktin, který uprchl před mnoha lety z Paříže.“

„Proč?“

„Protože král chtěl jeho hlavu.“

„Hlavu řádového bratra?“ zeptal se sir William nedůvěřivě.

„Vždycky nebyl benediktin,“ řekl de Taillebourg. „Svého času byl templář.“

„Aha.“ Sir William začínal chápat.

„A ten člověk ví,“ pokračoval de Taillebourg, „kde je ukrytý poklad.“

„Poklad templářů?“

„Říká se, že je někde v Paříži,“ mluvil dál de Taillebourg. „Celé dlouhé roky ukrytý. Ale teprve nedávno jsme zjistili, že Francouz, který o něm ví, je naživu a žije v Anglii. Benediktini byli kdysi sakristáni templářů. Víš, co to je?“

„Neurážej mě, otče,“ ohradil se sir William chladně.

De Taillebourg naklonil hlavu na stranu, jako by zkoumal oprávněnost Skotovy výtky. „Jestliže existuje někdo, kdo ví, kde je poklad templářů,“ pokračoval pokorně, „musí to být jejich sakristán. A teď jsme se dozvěděli, že žije v Durhamu.“

Sir William sklonil meč. Všechno, co mnich řekl, dávalo smysl. Templářští rytíři — řád mnišských bojovníků, kteří přísahali, že budou chránit poutnické cesty mezi křesťanským světem a Jeruzalémem — zbohatli tak, že se o tom ani králům nesnilo. Bylo to velmi pošetilé, neboť to vyvolalo v králích žárlivost, a žárliví králové jsou zlí nepřátelé. A přesně takovým nepřítelem jim byl i francouzský král, jenž poručil řád templářů zničit. Aby toho dosáhl, stačilo obvinit templáře z kacířství a pak už jen právníci neúnavně překrucovali pravdu, aby mohl být řád templářů zrušen, jeho vůdci upáleni a templářské majetky zkonfiskovány. Jejich poklady opředené bájemi však nikdo nikdy nenašel, a právě sakristáni řádu, muži, jejichž úkolem bylo tyto poklady bezpečně uschovat a dbát, aby je nikdo neobjevil, byli těmi, kteří o jejich osudu museli vědět. „Kdy byli templáři rozpuštěni?“ zeptal se sir William.

„Před devětadvaceti lety,“ odpověděl de Taillebourg.

Takže ten sakristán může být ještě naživu, pomyslel si sir William. Zřejmě to bude stařec, ale je možné, že je ještě živ. Zastrčil meč zpět do pochvy zcela přesvědčen o tom, že de Taillebourgovo vysvětlení je pravdivé. A přesto byla z toho všeho pravda jen to, že v Durhamu žil starý mnich. Nebyl však Francouz, nikdy nepatřil k řádu templářů a se vší pravděpodobností o žádném pokladu templářů neměl nejmenší tušení. Bernard de Taillebourg však mluvil přesvědčivě a příběh o zmizelém pokladu templářů se šířil celou Evropou a vyprávěl se všude, kde přišla řeč na tajemné pověsti, divy a zázraky. Sir William chtěl, aby tenhle příběh byl pravdivý, a to ho přesvědčilo víc než cokoliv jiného. „Jestliže toho muže najdeš,“ řekl de Taillebourgovi, „a jestliže žije a jestliže s jeho pomocí najdeš i ten poklad, bude to jen proto, že jsme ti to umožnili. Že jsme tě sem dovedli a celou cestu do Durhamu chránili.“

„To je pravda,“ řekl de Taillebourg.

Sira Williama překvapilo, jak ochotně s tím souhlasil. Zamračil se, zavrtěl se v sedle a hleděl na dominikána, jako by

uvažoval, zda mu opravdu může věřit. „Takže musíme z toho pokladu dostat svůj podíl," prohlásil.

„Samozřejmě," souhlasil de Taillebourg bez váhání.

Sir William nebyl hlupák a věděl, že když nechá mnicha odejít do Durhamu, už ho nikdy neuvidí. Otočil se v sedle a zahleděl se na sever směrem ke katedrále. Říkalo se, že poklad templářů tvoří zlato z Jeruzaléma, víc zlata, než o jakém se lidem zdá, a sir William byl sám k sobě natolik upřímný, aby si uvědomil, že nemá dostatek moci získat byť jen malou část toho pokladu pro Liddesdale. Do věci se musí vložit král. David II. je možná slabý mladíček stěží odrostlý sukýnkám, do nichž ho oblékali jako chlapce, navíc změkčilý pobytem ve Francii, ale králové mají prostředky, jež jsou upřeny rytířům. David Skotský může promluvit s Filipem Francouzským skoro jako rovný s rovným, zatímco jakoukoliv zprávu od Williama Douglase nevezmou v Paříži na vědomí. „Jamie!" křikl na svého synovce, jednoho z mužů, kteří de Taillebourga střežili. „Ty a Dougal odvedete kněze zpátky ke králi."

„Ne. Musíš mě nechat jít!" protestoval Bernard de Taillebourg.

Sir William se k němu sklonil dolů. „Chceš, abych ti uřízl tvé kněžské kulky a udělal si z tvého pytlíku váček na peníze?" Usmál se na dominikána a obrátil se zpátky k synovci. „Povíš králi, že tenhle francouzský mnich ví věci, které se nás týkají, a řekneš mu, aby ho držel v bezpečí, dokud se nevrátím." Sir William se rozhodl, že pokud je starý francouzský mnich v Durhamu, měl by být vyslechnut úředníky skotského krále a to, co se od něho dozvědí — pokud vůbec něco zajímavého ví —, pak mohou prodat francouzskému králi. „Vezmi ho, Jamie," poručil synovci, „a hlavně hlídej toho zatraceného sluhu! Odeber mu meč."

James Douglas se ušklíbl. Připadlo mu směšné, že by měl mít potíže s uhlídáním pouhého kněze a jeho sluhy, ale přesto strýce poslechl. Ukázal sluhovi, aby mu vydal meč, a když se pokusil vzepřít, povytáhl z pochvy svou zbraň. De Taillebourg však sluhovi ostře poručil, aby poslechl, a ten pak váhavě

zbraň odevzdal. Jamie Douglas se zašklebil, když si věšel jeho meč k opasku. „Poradím si s nimi, strýčku," řekl.

„Tak běž," řekl sir William a sledoval, jak synovec spolu se svým druhem, oba na výborných hřebcích chycených na panství lorda Percyho v Northumberlandu, odvádějí kněze a jeho sluhu zpátky do králova ležení. Nepochyboval, že si kněz bude králi stěžovat, a David, mnohem slabší než jeho skvělý otec, bude celý nesvůj z toho, aby si proti sobě nepopudil Boha a Francouze, přičemž by se měl spíš starat, aby si proti sobě nepopudil sira Williama. Usmál se, když ho to napadlo, ale vtom si všiml, že někteří jeho muži na vzdálené straně pastviny seskakují z koní. „Kdo vám, k čertu, řekl, abyste sesedali?" houkl na ně vztekle. Jenže vzápětí si uvědomil, že to vůbec nejsou jeho lidé, ale nějací cizí jezdci, kteří se vynořili z mlhy, a vzpomněl si na své instinkty a proklel se za to, že marnil čas s knězem.

Už ve chvíli, kdy klel, zasvištěly od jihu první šípy. Byly to zlověstné zvuky — nejdřív sykot per letících vzduchem, pak náhle náraz, tlumené žuchnuti, jako když se zatne hákovací sekera do těla, trhání masa zakončené ostrým zaskřípěním hrotu o kost, po něm heknutí oběti a zlomek vteřiny ticho.

A potom výkřik.

Thomas z Hooktonu uslyšel zvony — těžké, hluboce laděné a plného zvuku, ne jako klinkání zvonku na nějakém vesnickém kostelíku; zvony téměř hromové síly. Durham, pomyslel si a pocítil velkou zemdlenost po dlouhé cestě.

Začala v Pikardii, na poli páchnoucím mrtvolami mužů i koní, na svahu plném padlých praporců, zlámaných zbraní a vystřílených šípů. Kresčak. Bylo to velké vítězství Angličanů a Thomas přemýšlel, proč ho zanechalo skleslého a podivně nervózního. Anglické vojsko pak táhlo na sever, aby oblehlo Calais, ale Thomas, vázán povinností sloužit hraběti z Northamptonu, dostal od hraběte svolení odvézt těžce zraněného druha do Caenu, kde žil židovský lékař

neobyčejných schopností. Byl tu však ještě dekret, který nařizoval, že žádný voják nesmí opustit vojsko bez králova souhlasu, a proto hrabě Northampton požádal krále o přijetí. Tak se Eduard Plantagenet doslechl o Thomasovi z Hooktonu, o tom, že je synem kněze pocházejícího z rodu francouzských vyhnanců Vexillů, a také o pověsti, podle níž kdysi Vexillové u sebe přechovávali svatý grál. Byla to samozřejmě pouhá pověst, útržek jednoho příběhu z mozaiky krutostí světa, ale mluvilo se v něm o svatém grálu, nejvzácnějším předmětu, jaký kdy existoval, pokud skutečně existoval. Král Thomase z Hooktonu vyslechl a Thomas se snažil pověst o grálu zpochybnit, téměř se jí vysmíval. Pak ale promluvil biskup z Durhamu, který bojoval ve štítové hradbě, o niž se v bitvě u Kresčaku rozbily útoky Francouzů, a pověděl králi o Thomasově otci a o tom, jak byl kdysi Ralph Vexille v Durhamu vězněn. „Byl pomatený," vysvětloval biskup králi, „rozum mu uletěl do povětří! Tak jsme ho pro jeho vlastní dobro zavřeli."

„Blouznil o grálu?" zeptal se král a biskup z Durhamu odpověděl, že v diecézi zůstal muž, starý mnich jménem Hugh Collimore, který by o tom mohl něco vědět, protože se o pomateného Ralpha Vexilla, Thomasova otce, staral. Král by možná všechny ty řeči pustil z hlavy, kdyby se nedoslechl o podivné náhodě, jakou se Thomas opět shledal s dědictvím po otci, kopím svatého Jiří, které se náhle objevilo v boji, po němž zůstalo na travnatém svahu nad vsí Kresčak tolik mrtvých. Právě v této hrozné bitvě byl těžce zraněn Thomasův velitel a druh sir William Skeat a Thomas ho chtěl dopravit k židovskému lékaři do Normandie. Král však trval na tom, aby se místo do Normandie odebral do Durhamu a promluvil s bratrem Collimorem. Sira Williama Skeata tedy odvezl do Caenu Eleanořin otec sir Guillaume a Thomas s Eleanor a otcem Hobbem doprovodili královského kaplana a jednoho z rytířů králova dvora do Anglie. Když však dorazili do Londýna, kaplan i rytíř v nastupující zimě onemocněli, a Thomas cestoval dál na sever už jen s Eleanor a otcem

Hobbem. Tak se dostali až sem, na dohled od Durhamu, kde v dnešní mlhavé ráno uslyšeli dunící zvony jeho katedrály. Eleanor i otce Hobbeho se zmocnilo vzrušení, neboť věřili, že pokud se jim podaří nalézt grál, vnesou do světa páchnoucího kouřem spálenišť mír a spravedlnost a nastane konec utrpení, konec válek a možná i konec nemocí.

Také Thomas tomu chtěl věřit. Přál si, aby jeho noční vize byla skutečnost, ne pouhá iluze vyvolaná plameny a kouřem. Přesto si myslel, že pokud grál vůbec existuje, bude zřejmě uložen v některé z velkých katedrál a střežen anděly. A když ne, je grál nejspíš navždy ztracen, a je-li tomu tak a žádný grál na zemi není, potom už Thomas věřil jen ve svůj bojový luk vyrobený z italského tisu, natřený na černo a napnutý konopným provazem, jímž střílel šípy z jasanového dřeva s kovovým hrotem opatřené husím peřím. Uprostřed oblouku, kde luk svírá levá ruka, měl upevněný stříbrný plíšek, na němž bylo vyryté yale, bájné zvíře s drápy, kly a rohy pokryté šupinami. Byl to znak Vexillů, rodu, z něhož pocházel Thomasův otec. Yale drželo pohár a Thomas se dozvěděl, že je to svatý grál. Opět ten nešťastný grál. Kýval na něho, vysmíval se mu, odkláněl jeho život na jinou cestu, všechno měnil, a přesto se mu zatím zjevil pouze ve snu. Grál byla záhada, stejně jako celá historie Thomasova rodu, ale Thomas si sliboval, že by na ni mohl vrhnout světlo bratr Collimore. Proto přišel sem na sever. Možná se nedozví nic o grálu, ale něco o Vexillech, k nimž patří, a alespoň tím se mu jeho dlouhá cesta vyplatí.

„Kudy?“ zeptal se otec Hobbe.

„To ví jen Bůh,“ odpověděl Thomas. Krajinu halila mlha.

„Zvony zněly odtamtud,“ ukázal otec Hobbe na severovýchod. Byl energický, plný nadšení a pošetile věřil v Thomasův smysl pro správný směr, přestože Thomas neměl tušení, kde se nacházejí. Když se předtím ocitli na rozcestí, dal se nazdařbůh vlevo a jejich cesta se postupně změnila v pouhou pěšinu, sotva patrnou na travnatém svahu, po němž stoupala vzhůru. Na pastvině zvlhlé rosou a sraženou mlhou

rostly bílé houby a jejich kůň se na strmé stezce smekal. Byla to Thomasova klisna a nesla jejich malé zavazadlo a v jednom z vaků, zavěšených na hrušce sedla, měl Thomas dopis od biskupa z Durhamu durhamskému převorovi Johnu Fossorovi. „Nejmilovanější bratře v Kristu," začínal list a pokračoval žádostí, aby převor umožnil Thomasovi z Hooktonu a jeho druhům položit bratru Collimorovi otázky týkající se otce Ralpha Vexilla, „kterého si nebudeš pamatovat, neboť byl držen pod zámkem v tvé kapitule ještě předtím, než jsi přišel do diecéze. Je však u vás bratr Collimore a ten, dal-li mu Bůh zdraví a je ještě naživu, ho zná a bude vědět jisté věci o něm i o velkém pokladu, který otec Ralph ukryl. Žádáme tě o to jménem krále a v službě Všemohoucímu, jenž žehná našemu současnému úsilí."

„*Qu'est-ce que c'est?*" zeptala se Eleanor a ukázala na vrch, na němž prosvítala mlhou mdlá, narudlá zář.

„Co říká?" chtěl vědět otec Hobbe, jediný z nich, kdo nemluvil francouzsky.

„Tiše," řekl Thomas a zvedl varovně ruku. Cítil spáleninu a viděl šlehat plameny, neslyšel však žádné hlasy. Vzal luk zavěšený na sedle a napnul svěšenou tětivu. Pak vytáhl z vaku šíp, ukázal Eleanor a otci Hobbemu, aby zůstali na místě, a sám pomalu a obezřele postupoval k úkrytu za hustým křovím, z jehož uvadlých listů vyletělo pár skřivanů a pěnkav. Oheň se teprve rozhoříval, což znamenalo, že byl zřejmě zapálen nedávno. Thomas se kradl blíž, luk s připraveným šípem zpola napnutý, až uviděl rozcestí a za ním tři nebo čtyři hořící chalupy. Z jejich planoucích doškových střech sršely a do vlhké mlhy prskaly chuchvalce jisker. Opravdu se zdálo, že stavení byla zapálena nedávno, ale kupodivu kolem nebylo živé duše — žádný nepřítel, žádný ozbrojenec. Thomas tedy kývl na Eleanor a otce Hobbeho, že mohou jít dál. V tu chvíli však nad hukotem ohně zazněl výkřik. Bylo to daleko, nebo možná blízko, ale zvuk ztlumila mlha, a Thomas napjatě zíral skrz kouř a mlžný závoj a náhle uviděl, že za šlehajícími plameny se vynořili dva ozbrojení jezdci na černých hřebcích.

Oba měli černé přilbice, černé vysoké boty a meče v černých pochvách a vedli jiné dva muže, kteří šli pěšky. Jeden z nich měl zakrvácenou tvář a byl mnich, zřejmě dominikán, soudě podle černobílého hábitu, zatímco druhý, vysoký, s dlouhými vlasy a úzkou inteligentní tváří, měl drátěnou košili jako ozbrojenec. Oba následovali jezdce kouřovou mlhou, ale na rozcestí se zastavili. Mnich padl na kolena a pokřižoval se.

Jezdec, který jel vpředu, se také zastavil a zřejmě podrážděný tím, že je mnich zdržuje, otočil koně, vytáhl meč a šťouchl jím do klečícího. Mnich zvedl hlavu a pak k Thomasovu úžasu znenadání vyrazil poutnickou holí a bodl jí hřebce do krku. Zvíře sebou trhlo a mnich vzápětí tvrdě udeřil holí jezdce přes ruku, v níž svíral meč. Jezdec vyvedený z rovnováhy prudkým pohybem koně se snažil seknout po mnichovi dlouhým mečem. Druhý jezdec už ležel na zemi, třebaže ho Thomas neviděl padat, a černovlasý muž v drátěné košili na něm seděl s dlouhým nožem v ruce. Thomas na celou scénu zíral o to zmateněji, neboť byl přesvědčený, že žádný z těch čtyř mužů nevyrazil výkřik, který zaslechl před chvílí. Nikoho jiného však neviděl. Jeden z jezdců byl už mrtev, zatímco druhý mlčky bojoval s mnichem a Thomas měl dojem, že celý konflikt je neskutečný, že se mu jen zdá a je vlastně scénou z nějaké němohry, morality, určené jemu jako znamení. Že černě oděný jezdec představuje ďábla a mnich vůli Boží, přičemž to, kdo vyhraje, má vyřešit jeho pochybnosti o existenci grálu. Pak k němu zezadu přistoupil otec Hobbe a vzal mu luk. „Musíme mu pomoct!“ řekl.

Mnich však žádnou pomoc nepotřeboval. Dokázal poutnickou holí odrážet jezdcovy výpady a ještě ho stačil jejím hrotem bodat do žeber, a pak už přiskočil černovlasý ozbrojenec a vrazil jezdci do zad meč. Muž na koni se prohnul, zachvěl se a pustil svou zbraň na zem. Ještě pár okamžiků němě zíral na mnicha, potom se zvrátil dozadu a spadl dolů. Zůstal však vězet nohou v třmeni a splašený kůň ho táhl nahoru do svahu. Černovlasý ozbrojenec si utřel

zkrvavený meč, pak se sklonil a vzal jezdci, kterého zabil jako prvního, pochvu.

Mnich se mezitím rozběhl, aby chytil druhého koně, ale náhle se zarazil, neboť si všiml, že ho z mlhy sledují dva muži a žena. Jeden z mužů byl kněz, držel luk a na tětivě měl nasazený šíp. „Chtěli mě zabít!“ křikl na ně Bernard de Taillebourg francouzsky. Jeho černovlasý druh se prudce otočil a pozvedl meč.

„To je v pořádku,“ řekl Thomas otci Hobbemu. Vzal mu luk a pověsil si ho na rameno. Bůh promluvil, mnich boj vyhrál a to celé připomnělo Thomasovi jeho noční vidinu, v níž v mracích zářil grál jako ohnivý pohár. Pak si všiml tváře cizího mnicha — pod škrábanci a krvavými šmouhami byly patrné rysy mučedníka, člověka, který dychtí po Bohu a zřejmě dosáhl svatosti, a Thomas málem padl na kolena. „Kdo jsi?“ zavolal na dominikána.

„Posel,“ řekl Bernard de Taillebourg první, co mu přišlo na jazyk, aby zakryl svůj zmatek. Sotva se zbavil skotské eskorty, už musel přemýšlet, jak uniknout tomuhle vysokému mladíkovi s dlouhým černým lukem. Náhle cosi zasvištělo a do kmene blízkého jilmu se zabodl šíp. Vzápětí sklouzl po mokré trávě další šíp, pak kdesi nablízko zařehtal kůň a zazněly vzrušené hlasy. De Taillebourg křikl na sluhu, aby chytil druhého koně, který cválal do kopce, a když pohlédl znovu na cizince s lukem, uviděl, že mladík na něho zapomněl a upřeně hledí k jihu, odkud přiletěly šípy.

De Taillebourg se tedy obrátil k městu, zavolal na sluhu, aby ho následoval, a pobídl koně. Jel vstříc svému poslání.

Ve jménu Boha, Francie, svatého Denise a grálu.

Sir William Douglas zaklel. Všude kolem něho svištěly šípy, ržáli koně a v trávě se váleli mrtví nebo ranění. Chvíli nevěděl, co se děje, ale pak mu došlo, i když se tomu zdráhal uvěřit, že narazili na Angličany. Ale proboha na jaké Angličany? Co je to za ozbrojence? Vždyť široko daleko žádné anglické vojsko není a nemůže být, na to by dal krk. Anglické vojsko je ve

Francii a Francie je daleko. Zbývalo jediné vysvětlení, že durhamští porušili příměří, a to naplnilo sira Williama hrozným hněvem. K čertu s nimi! zaklel v duchu. V tom zatraceném městě nezůstane kámen na kameni, až se tam dostanou, umiňoval si. Zvedl svůj velký štít před sebe, aby si kryl tělo, zaťal koni ostruhy a vyrazil k jihu proti lučištníkům ukrytým za pásem nízkého křoví. Uvažoval, že jich tam nemůže být moc, možná tak padesát, přitom on měl dvě stovky mužů na koních, a tak zařval rozkaz k útoku. Zaskřípaly meče vytahované z pochev. „Zabte je, zabte ty bastardy!“ křičel sir William. Zuřivě kopal koně ostruhami do slabin a razil si cestu mezi svými zmatenými muži, aby byl u křoví první. Věděl, že proti nim budou létat šípy a někteří z jeho vojáků zemřou, ale jakmile se dostanou za ty zatracené trnkové keře, pozabíjejí všechny, co se za nimi schovávají, ať je to kdokoliv. Všechny do jednoho!

Zatracení lučištníci, zaklel znovu v duchu. Nenáviděl tu pakáž. A zvlášť nenáviděl anglické lučištníky a v tuto chvíli nejvíc ze všech ty durhamské, parchanty jedny proradné, kteří porušují příměří. „Douglasovci vpřed!“ křičel. „Na ně, Douglasovci!“ Dělalo mu dobře, když nepřátelé věděli, kdo je zabíjí a kdo potom znásilní jejich ženy, až budou ležet mrtví. Jestliže město porušilo příměří, pak takovému městu pomáhej Bůh, protože on ho celé vyplení, znásilní a spálí. Vypálí všechny domy, zorá jejich popel a nechá kosti durhamských napospas zimním mrazům a celé roky tu budou k vidění jen holé kameny pobořené katedrály, v jejíchž prázdných věžích budou hnízdit ptáci, a každý bude vědět, že sir William Douglas, rytíř z Liddesdalu, vykonal svou pomstu.

„Na ně, Douglasovci! Na ně!“ řval. Cítil bouchání, jak se šípy nepřátel zabodávaly do štítu. Pak jeho kůň bolestně zaržál a siru Williamovi bylo ve zlomku vteřiny jasné, že se jeden ze šípů zabodl do hrudi zvířete, na němž jel. Rychle vytáhl nohy z třmenů. Ještě si stačil uvědomit, že se kolem něj řítí jeho muži a řvou na nepřítele urážky, ale potom se už vrhl ze sedla dolů na štít, který po mokré trávě sklouzl jako sáně. Slyšel

svého koně řičet bolestí, ale on sám zůstal nezraněn, a jakmile se na zemi zastavil, okamžitě vstal, našel meč, který mu při pádu vypadl z ruky, a vyrazil pěšky za svými muži. Jednomu z jezdců trčel z kolena šíp a jeho kůň se hroutil dolů, bílé oči vytřeštěné, zuby vyceněné, kolem ran od šípů krev. První jezdci však už dorazili k pásu keřů a někteří v něm našli mezeru a prodírali se jí na druhou stranu. Náhle sir William uviděl, že ti zatracení Angličané pádí pryč. Bastardi, pomyslel si. Zatracení, zbabělí, angličtí zkurvysyni. Vtom se zleva ozvalo další práskání tětiv a vzápětí jeden z jeho jezdců padal z koně s prostřelenou hlavou. Jenže pak uviděl sir William něco horšího — v jednom místě se mlha zvedla a odhalila, že nepřátelští lučištníci neprchají pryč, ale jen se běží skrýt za pevnou hradbu štítů pěších těžkooděnců. Znovu zaznělo zlověstné praskání tětiv. Jeden z koní se vzepjal a vzápětí se mu do břicha zabodl šíp. Jezdec se zapotácel a po zásahu dalším šípem padl s těžkým řinčením zbroje na zem.

Panebože, blesklo hlavou siru Williamovi, vždyť to je celé vojsko! Celé zatracené vojsko! „Zpátky!“ zařval na své lidi. „Zpátky! Zpátky!“ křičel až do ochraptění. Další šíp se mu zabodl do štítu s takovou silou, že hrot prorazil dřevo potažené kůží, a sir William vztekle máchl rukou a šíp jediným pohybem zlomil.

„Strýčku! Strýčku!“ zaslechl náhle v řevu a dusotu kopyt. Ohlédl se a uviděl, že na něho volá Robbie Douglas, jeden z jeho osmi synovců ve skotském vojsku, a přivádí mu nového koně. Ale i toho vzápětí zasáhly hned dva šípy a zvíře splašené bolestí se Robbiemu vyškublo a pádilo pryč.

„K severu!“ křičel sir William na synovce. „Jeď k severu, Robbie!“

Jenže Robbie jel k němu. Jeden šíp se mu zabodl do sedla a druhý mu sklouzl po helmici, mladík se však přesto dokázal sehnout, podat strýci ruku a pak ho vlekl k severu. Kolem nich zasvištělo několik šípů, ale naštěstí je po pár desítkách metrů pohltil hustý chuchvalec mlhy a skryl je. Sir William se synovci vytrhl a v těžké zbroji a se štítem ježícím se šípy

nemotorně klopýtal k severu. Aby to čert vzal! klel v duchu. Aby to čert vzal!

„Pozor, vlevo!“ vykřikl jakýsi skotský hlas a sir William uviděl, že zpoza keřů vyjíždějí angličtí jezdci. Jeden z nich zahlédl sira Williama a usoudil, že natrefil na lehkou kořist. Angličané nebyli o nic lépe připraveni na boj než Skotové. Někteří sice měli drátěné košile, ale téměř nikdo pořádný pancíř nebo kopí. Sir William byl však přesvědčený, že je museli objevit dlouho před tím, než proti nim vystřelili první šíp, a to, že je přepadli ze zálohy, ho rozzuřilo. Právě tato zuřivost ho vedla k tomu, že se jezdci, který se na něho hnal s mečem napřaženým jako kopí, postavil. Ani se nesnažil krýt, jenom vyrazil štítem proti koni, udeřil ho přes tlamu a vzápětí máchl mečem zvířeti po nohách. Kůň však uskočil a jezdec zamával rukama, aby nespadl, A ještě stále se snažil zkrotit koně, když mu sir William mocnou ranou meče proťal drátěnou košili a rozpáral břicho. „Bastarde zatracenej!“ zavrčel, zatímco jezdec řval bolestí. Pak na raněného zaútočil z druhé strany Robbie a sekl ho mečem do krku tak divoce, že se Angličan skácel ze sedlá téměř s uťatou hlavou. Další jezdci se záhadně ztratili, ale vzduchem začaly znovu létat šípy. Sir William si uvědomil, že nevypočitatelná mlha řídne a je vidět na delší vzdálenost. Vytrhl meč z mrtvoly, ještě zkrvavený jej vrazil do pochvy a namáhavě se vyškrábal do sedla koně po mrtvém jezdci. „Pryč!“ křikl na Robbieho, který si počínal, jako by chtěl přemoct celý anglický houf sám. „Pryč, chlapče! Pohni sebou!“

Zatraceně, klel v duchu. Bolelo ho utíkat před nepřítelem, bolelo ho to jako rána mečem, třebaže to nebyla žádná hanba obrátit se s dvěma sty mužů na útěk před šesti nebo sedmi sty nepřátel. Až se zvedne mlha, mohou se utkat v řádné bitvě, ve vražedné srážce mužů a oceli, a sir William si sliboval, že pak těm bastardům anglickým ukáže, jak bojují Skoti. Kopl nového koně do slabin, aby se co nejdřív dostal do skotského ležení a přinesl tam zprávu o Angličanech. Náhle však uviděl, že se v keřích skrývá lučištník a spolu s ním kněz a jakási

žena. Sir William hmátl po jílci meče a na okamžik uvažoval, že odbočí a vykoná svou malou pomstu za šípy, které rozvrátily jeho jízdní houf. V tu chvíli se však za ním ozval bojový pokřik Angličanů — „Ve jménu svatého Jiří! Ve jménu svatého Jiří!“ — a sir William se rozhodl, že bude rozumnější pomstu na osamoceném lučištníkovi oželet. Jel tedy dál a za sebou nechával na studené podzimní trávě mnohé své skvělé muže. Byli mrtví, nebo teprve umírali, opuštění a vystavení mukám smrtelných ran. Ale on je Douglas. Proto se vrátí a pomstí je.

Kolem pásu keřů, za nimiž se krčili Thomas, Eleanor a otec Hobbe, se v panice přeřítil roztroušený houf ozbrojenců na koních. Mnozí krváceli poznamenáni ranami, z nichž jim trčely šípy s bílým peřím zbarveným do ruda, a asi půl tuctu koní bylo bez jezdců. Za jízdním houfem následovalo asi třicet nebo čtyřicet pěších ozbrojenců, někteří se sotva belhali, jiní krváceli a pár jich s sebou vleklo sedlo. Prchali pryč kolem hořících chalup a jejich útěk poháněly další salvy šípů. Náhle se za nimi ozval dusot kopyt, a když se z mlhy vyřítili jezdci v drátěných košilích, dali se prchající do bezhlavého, těžkopádného běhu na všechny strany. Od kopyt koní odletovaly velké kusy rozmoklé země. Jezdci koně na chvíli zadrželi, přinutili je ke krátkému kroku, aby mohli zamířit ke svým obětem, pak hřebcům znovu nasadili ostruhy a pustili je. Eleanor v předtuše krveprolití vykřikla. Těžké meče začaly sekat. Dva nebo tři Skotové padli na kolena a zvedli ruce nad hlavu na znamení, že se vzdávají, ale většina ostatních se snažila spasit útěkem. Jeden muž uskočil před cválajícím jezdcem stranou a rozběhl se ke keřům. Když však uviděl Thomase a jeho luk, obrátil se zpátky a padl přímo do rány jezdci, jenž máchl mečem a rozťal mu špičkou čepele tvář. Skot klesl na kolena a otevřel ústa, jako by chtěl vykřiknout, ale žádný zvuk mu z nich nevyšel. Jenom krev, spousta krve se mu valila mezi prsty, jimiž si tiskl nos a oči. Jezdec, který neměl štít ani přilbici, otočil koně, pak se v sedle sklonil, znovu se rozmáchl a ranou do krku Skota zabil, jako

by zaťal řeznickou sekeru do dobytčete na porážce. Bylo to téměř příznačné, neboť Thomas si všiml, že jezdec má na krátkém kabátci znak s hnědou krávou. Kabátec měl roztržený a zastříkaný krví, navíc znak byl vybledlý, takže si Thomas v první chvíli myslel, že je na něm býk. Jezdec se obrátil proti Thomasovi, pozvedl zakrvácený meč, ale vtom si všiml luku a zadržel koně. „Angličan?“ houkl.

„Ano. A náležitě na to hrdý!“ odpověděl za Thomase otec Hobbe.

Vtom vedle zarazil koně jiný jezdec s třemi černými havrany na bílém kabátci. Vedl za sebou tři spoutané zajatce. „Jak ses, k čertu, dostal tak daleko dopředu?“ zeptal se Thomase.

„Dopředu?“ pohlédl na něho nechápavě Thomas.

„Myslím před nás ostatní.“

„My jdeme pěšky, z Francie,“ řekl Thomas. „Nebo alespoň z Londýna.“

„Ze Southamptonu,“ opravil Thomase otec Hobbe s pedantstvím, které působilo zcela nepatřičně v situaci, kdy jen pár metrů od nich sebou na zemi Škubalo v smrtelných křečích tělo skoleného Skota.

„Z Francie?“ opakoval první jezdec, muž se snědou tváří, rozcuchanými vlasy a tak silným severským akcentem, že mu Thomas sotva rozuměl. Řekl to, jako by v životě o žádné Francii neslyšel. „Tys byl ve Francii?“

„Ano. S králem.“

„Tak teď jsi s námi,“ ozval se druhý muž výhružným tónem a bezostyšně si prohlížel Eleanor. „Přivezl sis z Francie ženskou?“

„Ano,“ odpověděl Thomas stroze.

„Lže. Lže, parchant,“ zazněl další hlas. Třetí jezdec popojel o pár kroků blíž. Byl to vysoký, hubený chlap, samá noha samá ruka, možná třicetiletý, s obličejem tak rudým a zhrublým, že vypadal, jako by si při holení vpadlých tváří a dlouhé brady sedřel se štětinami vousů i kůži. Dlouhé tmavé vlasy měl na krku svázané koženým řemínkem. Jeho kůň,

zjizvený grošák s nervózně těkajícíma bílýma očima, byl stejně vyzáblý jako jezdec. „Nenávidím lháře," zavrčel hubený dlouhán a upřeně se díval na Thomase. Pak šlehl zlým pohledem po zajatcích, z nichž jeden měl na kabátci rudé srdce, znak rytíře z Liddesdalu. „Nenávidím je stejně jako tyhle zatracený Douglasovce."

Třetí jezdec neměl kroužkovou košili ani pancíř, který by mu kryl krk a hruď, ale jen vycpanou koženou vestu. Takhle se chránili lučištníci, kteří si nemohli dovolit nic lepšího, a přesto bylo zřejmé, že hubený jezdec je víc, než kdy může být obyčejný lučištník, neboť měl na krku zlatý řetěz označující příslušnost k nižší šlechtě. Na hrušce sedla měl zavěšenou helmici s vystouplým hledím, pomačkanou a zjizvenou jako jeho kůň, u pasu meč v prosté kožené pochvě a na levém rameni zavěšený štít s černou sekerou namalovanou na bílém poli. U pasu mu ještě visel stočený bič. „I Skotové mají lučištníky," řekl s pohledem stále upřeným na Thomase. „A taky ženy," dodal.

„Jsem Angličan," opakoval Thomas.

„Všichni tři jsme Angličané," řekl otec Hobbe pevně, jako by zapomněl, že Eleanor je Normanďanka.

„Každej Skot řekne, že je Angličan, když je podělanej strachy a chce si zachránit kůži," ušklíbl se dlouhán s rudým obličejem. Druzí dva jezdci o pár kroků ustoupili, jako by před ním měli respekt. Dlouhán rozvinul bič a práskl jím tak, že konec řemínku šlehl jen kousek od Eleanořiny hlavy. „Ta je taky Angličanka?" vyštěkl.

„Francouzka," řekl Thomas.

Jezdec hned neodpověděl, pouze na Eleanor upřeně hleděl. Bič se vlnil, jak se dlouhánovi chvěla ruka. Viděl hezkou, štíhlou dívku se zlatými vlasy a s velkýma, vystrašenýma očima. Ještě nebylo poznat, že je těhotná, a v jejím zjevu byla patrná křehkost, jež naznačovala, že vyrostla v bohatství, třebaže ne v radosti. „Skotka, Velšanka, Francouzka, co na tom záleží?" zavrčel dlouhán. „Je to ženská. Stará se člověk, kde se narodil kůň, na kterýho se chystá nasednout?" Právě v

tu chvíli začal být jeho zjizvený kůň neklidný, protože mu vítr zavál do nozder štiplavý kouř z požárů. Krátkými, nervózními krůčky ustupoval stranou, dokud ho jezdec nezastavil vzteklým kopnutím do slabin. Zvíře zůstalo stát a chvělo se strachem. „Co je ta," řekl dlouhán Thomasovi a ukázal bičem na Eleanor, „na tom nezáleží. Ale ty seš Skot."

„Jsem Angličan," prohlásil pevně Thomas. Mezitím se poblíž shromáždilo asi deset jezdců s černou sekerou ve znaku a mlčky hleděli na Thomase a jeho druhy. Stáli kolem tří skotských zajatců, kteří podle všeho věděli, kdo muž s bičem je, a bylo zřejmé, že by ho raději neznali. Další lučištníci a ozbrojenci v drátěných košilích pozorovali hořící chatrče a smáli se krysám, jež v panice vyskakovaly z hroutících se doškových střech.

Thomas vytáhl z vaku šíp a tři nebo čtyři lučištníci s černou sekerou na kabátci okamžitě udělali totéž. Další muži kolem se začali usmívat, jako by tu hru znali a těšili se na ni. Jenže než k ní mohlo dojít, stalo se něco jiného. Jeden ze skotských zajatců se znakem sira Williama Douglase využil nepozornosti svých strážců, kteří sledovali Thomase a Eleanor, vytrhl se jim a začal prchat na sever. Uběhl však sotva dvacet kroků, když ho hubený jezdec dostihl, srazil k zemi a pobaven Skotovým zoufalým pokusem ukázal na hořící chatrče. „Vemte toho bastarda k ohni, ať se ohřeje," poručil. „Dickone! Beggare!" křikl na dva muže, kteří chvíli předtím sesedli, „dejte pozor tady na ty tři," kývl směrem k Thomasovi. „Hlídejte je."

Dickon, mladší z těch dvou, měl kulatou tvář a usmíval se, Beggar byl obrovský chlap s obličejem zarostlým vousy a vlasy, že mu z nich koukal jen nos a oči. Thomas byl dost vysoký, ale vedle Beggara, jehož medvědí hruď svíral kožený kabátec pobitý kovovými pláty, vypadal jako trpaslík. U obrova pasu visely na dvou provazech meč a biják s ostnatou železnou koulí. Neměl pochvu, jeho meč byl samý zub a na jednom z ostnů na železné kouli bylo vidět zčernalou krev a zbytky vlasů. Když šel, topůrko bijáku mu bouchalo o holé

nohy. „Pěkná,“ zabručel a pohnul se směrem k Eleanor. „Sakra pěkná…“

„Beggare!“ křikl na něho Dickon. „Zpátky, kamaráde. Zpátky.“ Obr se poslušně stáhl, ale pořád na Eleanor zíral a z hrdla mu vycházelo hluboké vrčení. Náhle ho ostrý výkřik přiměl obrátit se k nejbližší hořící chatrči, kde si jeho soukmenovci pohrávali s nešťastným skotským zajatcem. Svlékli muže do naha a vrhli ho do ohně, odkud Skot vzápětí vyrazil s hořícími vlasy a k pobavení Angličanů běhal jako šílený dokola a snažil se plameny uhasit. Další dva skotští zajatci dřepěli opodál drženi u země několika tasenými meči.

Hubený dlouhán s bičem pozoroval, jak jeden z lučištníků obalil Skotovu hlavu pytlovinou, aby mu oheň v dlouhých vlasech zdusil. „Kolik vás je?“ zeptal se pak Skota hubený jezdec.

„Tisíce!“ odpověděl Skot vyzývavě.

Jezdec se sklonil přes hrušku sedla dolů. „Kolik tisíc, skotáku?“

Muž, z jehož vousů a vlasů se kouřilo a kůži na nahém těle měl zčernalou uhlíky a rozdrásanou drobnými ranami, se ze všech sil snažil tvářit se vzdorně. „Víc, než jich můžeš odvízt domů v kleci.“

„Sakra, tohle Strašákovi neměl říkat!“ prohlásil Dickon pobaveně. „To teda neměl.“

„Strašákovi?“ ozval se Thomas. Opravdu příhodná přezdívka pro jezdce s černou sekerou ve znaku, protože byl dlouhý, hubený a šel z něj strach.

„Pro tebe sir Geoffrey Carr, kamaráde,“ řekl Dickon a dál s obdivem sledoval svého velitele.

„A kdo je to, ten váš sir Geoffrey Carr?“ zkusil vyzvídat Thomas.

„Kdo? Strašák, a taky pán na Lackby,“ odpověděl Dickon, jako by chtěl říct, že to přece musí každý vědět. „A teď se dívej, co udělá,“ dodal a zašklebil se, neboť sir Geoffrey, s bičem opět už svinutým u pasu, seskočil z koně, vytáhl nůž a přiblížil se ke Skotovi.

„Držte ho,“ poručil lučištníkům. „Roztáhněte mu nohy a držte ho.“

„*Non!*“ vykřikla Eleanor.

„Pěkná, pěkná…,“ mumlal Beggar. Hlas mu duněl až odkudsi z hloubi široké hrudi.

Skot vykřikl a pokusil se lučištníkům vyškubnout, ale ti ho srazili a tři z nich ho přitiskli k zemi. Pak mu muž, kterého zřejmě znal celý sever jako Strašáka, poklekl mezi roztažené nohy. Kdesi v mlze zakrákal havran. Několik lučištníků dávalo pozor, zda se od severu nevracejí Skotové, ale většina jich s napětím sledovala svého velitele a jeho nůž. „Chceš si zachránit ten svůj kousek scvrklý kůže?“ zeptal se sir Geoffrey Skota. „Jestli jo, tak řekni, kolik vás je.“

„Patnáct tisíc, možná šestnáct,“ odpověděl Skot, najednou celý dychtivý mluvit.

„Chtěl říct deset nebo jedenáct tisíc,“ objasnil sir Geoffrey lučištníkům, kteří stáli kolem, „ale to je pořád víc než dost pro našich pár šípů. A ten bastard, váš král, je s váma taky?“ obrátil se znovu k zajatci.

Skot se při urážce svého krále pokusil vzepřít, ale dotyk ostří nože v rozkroku mu připomněl, v jaké je situaci. „Ano, David Bruce je tam taky.“

„A kdo ještě?“

Zoufalý Skot jmenoval pár dalších velitelů svého vojska, mezi nimiž byl králův nevlastní bratr a dědic trůnu lord Robert Stewart a také hrabata z Moray, March, Wigtownu, Fifu a Menteithu. Skot jmenoval ještě další velitele, náčelníky klanů z pustin daleko na severu, ale sira Geoffreyho nejvíc zajímali poslední dva z hrabat. „Takže Fife a Menteith jsou s váma taky?“ zeptal se.

„Ano, pane,“ přikyvoval ochotně Skot.

„Ale ti přece přísahali věrnost králi Eduardovi,“ řekl sir Geoffrey. Bylo zřejmé, že zajatci nevěří.

„Jenže teď jsou s námi,“ trval na svém Skot. „A taky Douglas z Liddesdalu.“

„Ten velebastard," ulevil si sir Geoffrey, „ten zkurvysyn!" Upřeně se zahleděl k severu. Přes hřeben svahu tvořený úzkou skalnatou plošinou se převalovaly cáry mlhy. Tráva nahoře byla chudá a místy z ní vystupovaly skalnaté ostrohy připomínající žebra vychrtlého koně. Dál na severovýchod, za údolím zalitým mlhou, se na skalním útesu obtékaném řekou tyčila katedrála a durhamský hrad, zatímco na západní straně se táhla krajina tvořená vrchy, lesy a políčky ohraničenými kamennými zdmi, kterou protkávaly úzké potoky. Nad hřebenem svahu se vznášelo káně. Pták letěl směrem k ležení skotského vojska, jež stále ještě tonulo v mléčné záplavě, jako by se tam na severu nechtěla mlha vůbec zvednout. Thomas však předpokládal, že nepotrvá dlouho a vyrazí odtud oddíl ozbrojenců, aby našli nepřátele, kteří překvapili jejich skotské druhy u rozcestí.

Sir Geoffrey se narovnal a už se zdálo, že se chystá zastrčit nůž do pochvy, když se náhle zarazil, jako by si na něco vzpomněl. „Tak tys mě chtěl odvízt zpátky do Skotska v kleci, co?" řekl a zašklebil se na zajatce.

„Ne!"

„Ale jo, chtěl! Ale proč bych měl být zvědavej na Skotsko? Venkovských křupanů je všude dost." Odplivl si a kývl na lučištníky. „Držte ho."

„Ne!" vykřikl Skot zoufale. „Ne!" Sir Geoffrey se k němu znovu sklonil s nožem v ruce a Skotův křik se změnil v řev, při němž Thomasovi naskočila husí kůže. A Skot sebou stále ještě škubal a křečovitě zmítal, když po chvíli sir Geoffrey vstal. Vycpanou vestu měl postříkanou čerstvou krví. Zajatec nepřestával strašlivě řvát a zatínat si ruce do rozkroku, z něhož se mu valila krev. Sir Geoffrey na něho chvíli hleděl a jeho ústa se roztáhla do úsměvu. „Hoďte ten kus masa, co z něj zbyl, do ohně" řekl svým lidem. Pak se obrátil ke zbývajícím dvěma skotským zajatcům. „Kdo je vaším pánem?" zeptal se jich.

Oba chvíli váhali a potom si jeden z nich olízl rty. „Jsme Douglasovci," řekl hrdě.

„Nenávidím Douglase," zavrčel si Geoffrey. „A nenávidím všechny Douglasovce, který kdy vypadli ďáblovi z prdele." Odplivl si a obrátil se ke svému koni. „Spalte je," poručil.

Thomas odvrátil pohled od zkrvaveného Skota a všiml si, že uprostřed rozcestí leží povalený kamenný kříž. Chvíli se na něj díval, aniž rozeznal vytesaného draka, ale pak se ozval hluk hlasů a nové zoufalé výkřiky zajatců. Ozbrojenci sira Geoffreyho je házeli do plamenů. Eleanor mu křečovitě sevřela ruku.

„Pěkná," zamumlal znovu Beggar.

„Pojď sem, Beggare!" křikl na něho sir Geoffrey. „Zvedni mě!" Obr sepjal prsty a nastavil mu dlaně. Sir Geoffrey si o ně opřel nohu, vylezl do sedla a popohnal koně k Thomasovi a Eleanor. „To si dám líbit," řekl. „Na to mám vždycky chuť, vykastrovat nějakýho zatracenýho Skota." Otočil se a pohlédl k ohni, z něhož se právě snažil uniknout jeden ze Skotů s hořícími vlasy, ale asi tucet mužů ho pícháním konci luků zahnalo zpátky do ohnivého pekla. Náhle Skot zmlkl a zhroutil se k zemi. „Dokonce mám dnes náladu vykastrovat a spálit všechny Skoty, co mně přijdou pod ruku," pokračoval sir Geoffrey. „A ty taky vypadáš na Skota, chlapče. Na pravýho Skota."

„Nejsem žádný chlapec," odpověděl Thomas. Cítil, že v něm vzrůstá hněv.

„Ale jo, připadáš mně jako pitomej chlapec, chlapče. Skotskej chlapec, řekl bych." Sir Geoffrey se Thomasovým vztekem očividně bavil a šklebil se na něho. Thomas vskutku vypadal jako mladíček, třebaže mu bylo dvaadvacet let a měl za sebou čtyři roky bojů v Bretani, Normandii a Pikardii. „Jo, vypadáš na Skota, chlapče," pokračoval sir Geoffrey, aby ho znovu vyprovokoval. „Všichni Skoti jsou přece černý, ne?" řekl a obrátil se k ostatním, jako by je vyzýval, aby posoudili odstín Thomasovy pleti. Také v tom měl pravdu, protože Thomas měl černé vlasy a tmavší opálenou kůži. Totéž se však dalo říct i o mnohých lučištnících sira Geoffreyho. Ale i když vypadal Thomas mladě, působil dojmem tvrdého chlapíka —

přispívaly k tomu vlasy ostříhané těsně u lebky a propadlé tváře, do nichž se mu nesmazatelně vepsaly čtyři roky válčení. Přesto bylo v jeho vzhledu cosi zvláštního, možná mužská krása, co sira Geoffreyho Carra dráždilo a podněcovalo v něm žárlivost. „Co to máš na tom koni?“ trhl hlavou směrem k Thomasově klisně.

„Nic, co by bylo tvoje,“ odpověděl Thomas.

„Co je moje, je moje, a co je tvoje, bude taky moje, jestli se mně zachce — moje, abych si to nechal nebo abych to někomu dal. Beggare! Chceš tu holku?“

Beggar roztáhl pod vousem ústa a spokojeně zakýval hlavou. „Pěkná,“ řekl. „Takový má Beggar rád.“

„Můžeš ji mít, ale až s ní skončím já,“ prohlásil sir Geoffrey s úšklebkem. Pak si odepnul od pasu bič a práskl jím do vzduchu. Thomas si stačil všimnout, že na konci dlouhého koženého řemínku je upevněný malý kovový dráp. Sir Geoffrey na Thomase znovu vycenil zuby, rozpřáhl se, ale nechal ruku viset ve vzduchu. „Svlíkni ji, Beggare, ať si chlapi užijou trochu potěšení,“ řekl. A stále se ještě zubil, když Thomas udeřil těžkým lukem jeho koně do zubů. Zvíře se vzepjalo, zaržálo bolestí a sir Geoffrey, nepřipravený na něco takového, se zvrátil dozadu a zamával rukama, aby se udržel v sedle. Měl sice kolem sebe ochranu svých mužů, ale ti tu chvíli sledovali, jak jejich druzi upalují skotské zajatce, a nikdo z nich nestačil napnout luk nebo zvednout meč dřív, než Thomas strhl jejich pána ze sedla, přitiskl ho k zemi a nasadil mu nůž na hrdlo.

„Čtyři roky válčím a zabíjím,“ zavrčel Thomas, „ale ne všichni z těch, kteří padli mou rukou, byli Francouzi.“

„Thomasi!“ vykřikla Eleanor.

„Chytni ji, Beggare! Chytni ji!“ řval sir Geoffrey. Pokusil se zvednout, ale Thomas byl lučištník a roky napínání tětivy mu daly mimořádnou sílu v pažích a v hrudi a sir Geoffrey jím nedokázal ani pohnout. Proto na Thomase jen plivl. „Chytni ji, Beggare!“ zařval znovu vztekle.

Několik lučištníků se chtělo vrhnout svému pánu na pomoc, ale zarazili se, když uviděli nůž na jeho hrdle.

„Svlíkni ji, Beggare!“ křičel dál sir Geoffrey. „Všichni si s ní užijem!“ hulákal, jako by vůbec nedbal na hrozivé ostří, které mu Thomas tiskl k hrdlu pod ohryzkem.

„Kdo tady umí číst?“ zvolal náhle otec Hobbe. Jeho podivná otázka všechny zarazila, dokonce i Beggara. Vousáč už stačil strhnout Eleanor klobouk a obrovskou paží ji sevřel kolem pasu, zatímco druhou ji chytil za šaty u krku. „Kdo z vás, co tady jste, umí číst?“ dožadoval se znovu otec Hobbe a mával svitkem pergamenu, který vytáhl z jednoho z vaků zavěšených u sedla Thomasova koně. „Tohle je list biskupa z Durhamu. Biskup je s naším králem ve Francii a posílá dopis převorovi durhamského kláštera Johnu Fossorovi. Jak by mohl takový list nést někdo jiný než Angličan, který bojoval s naším králem? Vezeme ho až z Francie.“

„To nic nedokazuje!“ vykřikl sir Geoffrey a znovu na Thomase plivl, třebaže mu ten zatracený lučištník pořád tiskl čepel nože na hrdlo.

„Jakým jazykem je ten list psaný?“ ozval se kdosi a vzápětí se mezi lučištníky protlačil muž na koni. Neměl žádný kabátec, ale na jeho otlučeném štítu byl znak s mušlí na pozadí kříže, takže nepatřil k oddílu sira Geoffreyho. „V jakém jazyce ten list je?“ zeptal se znovu, když se dostal blíž.

„Je psaný latinsky,“ řekl Thomas, aniž se ohlédl, protože stále držel nůž tvrdě přitisknutý ke krku svého rukojmí.

„Pusť sira Geoffreyho,“ poručil jezdec Thomasovi, „a já ten list přečtu.“

„Pustím. Ale řekni, aby nechal mou ženu na pokoji,“ zavrčel Thomas.

Jezdec se zatvářil překvapeně — zřejmě nebyl zvyklý, aby mu něco přikazoval pouhý lučištník. Nijak se ale neohradil a pobídl koně k Beggarovi. „Pusť ji,“ řekl, a když obr neposlechl, povytáhl meč. „Chceš, abych ti usekl uši, Beggare? To si chceš vykoledovat? Obě uši pryč? A pak nos a

ocas mezi nohama — o to ti jde, Beggare? Abys vypadal jako ostříhaná ovce?“

„Pusť ji, Beggare,“ zabručel mrzutě sir Geoffrey.

Obr konečně poslechl, stáhl se zpátky a jezdec se sklonil dolů a vzal si od otce Hobbeho list. „Pusť sira Geoffreyho,“ poručil znovu Thomasovi. „Mezi Angličany musí být mír…, aspoň dnes.“

Jezdec byl starší muž, přinejmenším padesátiletý, a hlavu mu věnčila spousta bílých vlasů působících dojmem, že se jich nikdy ani nedotkl hřeben nebo kartáč. Byl mohutné postavy, vysoký, s velkým břichem a seděl na robustním koni bez čabraky, s pouhým potrhaným vlněným podkladem pod sedlem. Dlouhou drátěnou košili měl místy pořádně rezavou a proděravělou a hruď mu kryl pancíř, jemuž chyběly dva řemeny. U pravého stehna mu visel dlouhý meč. Thomasovi připadal jako zeman, který se vypravil do boje s tím, co mu jeho sousedé půjčili. Na druhou stranu to nemohl být jen tak někdo, protože ho lučištníci sira Geoffreyho znali a bylo zřejmé, že k němu chovají úctu. Dokonce se zdálo, že ani sir Geoffrey se mu neodvažuje odporovat. Bělovlasý jezdec četl list a vraštil čelo. „Takže *thesaurus…*, podívejme se,“ mumlal si pro sebe. „To je pěkné! *Thesaurus*, no ovšem…“ Slovo *thesaurus* bylo latinské, ale jinak mluvil normandskou francouzštinou a zřejmě si byl jistý, že mu nikdo z lučištníků nerozumí.

„Zmínka o pokladu vždycky každého vzruší,“ poznamenal Thomas rovněž normandsky, jazykem, který ho naučil jeho otec. „Velmi vzruší.“

„Pane na nebesích, ty mluvíš francouzsky?“ zvolal bělovlasý jezdec. „A pak že se nedějí zázraky! Takže *thesaurus* znamená poklad? Už se mi ta latina vykouřila z hlavy. V mládí mi ji tam natloukli kněží, ale od té doby mi z ní jen vypadává. Takže jde o poklad? A ty mluvíš francouzsky?“ Jezdec projevoval téměř dětinskou radost, že Thomas mluví jazykem aristokratů, zatímco sir Geoffrey, který francouzsky neuměl, se tvářil zaraženě. Zdálo se, že ten mladíček je

mnohem lepšího rodu, než si myslel. Jezdec podal list zpátky otci Hobbemu a popojel blíž k siru Geoffreymu. „Vidím, že ses dostal do sporu s Angličanem, sire Geoffrey, dokonce s poslem našeho krále. Jak mi to chceš vysvětlit?“

„Nejsem povinen ti cokoliv vysvětlovat…, mylorde,“ odpověděl sir Geoffrey, přičemž poslední slovo připojil se zjevnou nechutí.

„Měl bych tě na místě rozpárat a pak tě vycpaného napíchnout na tyč, abys mi odháněl vrány od čerstvě narozených jehňat,“ řeklo jeho lordstvo klidným hlasem. „A pak tě budu ukazovat na trhu ve Skiptonu jako varování ostatním hříšníkům.“ Odmlčel se, jako by uvažoval, co ještě se sirem Geoffreym udělat, ale potom jen zavrtěl hlavou. „Vsedni na koně a bojuj proti Skotům, místo abys vyhledával šarvátky s našimi soukmenovci,“ zavrčel a zvýšeným hlasem se obrátil k ostatním, aby ho slyšeli všichni lučištníci i ozbrojenci na koních. „Zmizte odsud, a rychle, než se tu objeví Skotové a poděkují vám za ty tři, které jste upekli. Nebo chcete skončit jako oni?“ ukázal na tří scvrklá těla skotských zajatců spálená na uhel. Potom kývl na Thomase. „Opravdu přijíždíš z Francie?“ zeptal se francouzsky.

„Ano, mylorde.“

„Pak mi udělej laskavost, drahý příteli, a mluv se mnou.“

Vyjeli na jih a nechali povalený kříž, spálené Skoty a mrtvoly prokláté šípy za sebou v řídnoucí mlze, v níž skotské vojsko stálo před Durhamem.

Bernard de Taillebourg uchopil krucifix zavěšený na krku a políbil trpící tělo Krista přibité k malému dřevěnému křížku. „Bůh s tebou, bratře,“ zamumlal směrem k starci, který ležel na kamenné lavici opatřené slamníkem a složenou houní. Druhou houní, stejně tak tenkou, byl stařec přikrytý.

„Je chladno,“ řekl slabým hlasem bratr Hugh Collimore, jemuž věnčily hlavu bílé vlasy jemné jako chmýří. „Hrozné chladno.“ Mluvil francouzsky, ale Bernardovi de Taillebourg

to neznělo příjemně, neboť to byla francouzština normandská, řeč anglonormandských vládců.

„Přichází zima," poznamenal de Taillebourg. „Je to cítit ve vzduchu."

„Umírám…," obrátil bratr Collimore zarudlé očí k návštěvníkovi, „a už nic necítím. Kdo jsi?"

„Vezmi si tohle," řekl de Taillebourg a podal starému mnichovi krucifix. Pak prohrábl oheň, přidal na něj dvě polena a přičichl ke džbánu svařeného vína, který stál na topeništi. Nezdálo se mu, že by páchlo, a tak si trochu nalil do poháru. „Aspoň tu máš oheň," řekl a sklonil se, aby vykoukl ven malým okénkem, ne větším než střílna pro lučištníky, jímž bylo vidět na západní stranu údolí za řeku Wear. Hospitál pro mnichy stál na svahu durhamského vrchu hned pod katedrálou a de Taillebourg viděl v roztroušených chuchvalcích mlhy skotské vojáky. Všiml si, že jen málo jich má koně, což naznačovalo, že se Skotové chystají bojovat pěšky.

Bratr Collimore uchopil křížek. „Umírajícím je povolen oheň," řekl, jako by ho někdo obviňoval, že si dopřává přepychu. Byl bledý, křehký jako pápěra a mluvil slabým hlasem. „Kdo jsi?"

„Přicházím od kardinála Bessièra z Paříže," odpověděl de Taillebourg. „Posílá ti pozdravy. Napij se, to tě zahřeje," řekl a podal starci pohár se svařeným vínem.

Starý mnich však víno odmítl. V očích měl ostražitý výraz. „Od kardinála Bessièra?" opakoval. Zdálo se, že to jméno slyší poprvé.

„Je to papežský legát ve Francii," řekl de Taillebourg. Překvapilo ho, že mnich kardinála Bessièra nezná, ale hned si pomyslel, že by se mu to mohlo hodit. „A taky muž, který miluje církev stejně oddaně jako Boha."

„Jestliže miluje církev," ozval se bratr Collimore překvapivě silným hlasem, „měl by přesvědčit Svatého otce, aby přenesl papežské sídlo zpátky do Říma." Zřejmě to byla na něj příliš dlouhá řeč a vyčerpala ho, protože zavřel oči. Nikdy nebyl velký, ale teď se zdál tak scvrklý, jako by pod

houní plnou blech leželo tělo desetiletého chlapce. „Ať ho nechají přenést papežství do Říma," promluvil znovu, ale teď už slabě, „protože všechny naše problémy se od přestěhování svatého stolce do Avignonu ještě zhoršily."

„Kardinál Bessières nemá větší přání, než přestěhovat svatý stolec zpátky do Říma," lhal de Taillebourg, „a je možné, že nám v tom ty, bratře, můžeš pomoct."

Bratr Collimore působil dojmem, že neslyší jediné slovo. Otevřel sice oči, ale jen ležel a zíral na nabílený klenutý strop. Místnost byla nízká, chladná a bílá. Někdy, když letní slunce stálo vysoko, zahlédl mnich na bílých kamenech chvějivý odlesk vody. V nebi bude pořád blízko křišťálově čistých řek, kde nepřestává hřát teplé slunce. „Jednou jsem byl v Římě," povzdechl bratr Collimore nostalgicky. „Vzpomínám si, jak jsem scházel po jakýchsi schodech dolů do chrámu, kde zpíval sbor. Bylo to tak krásné…"

„Kardinál potřebuje tvou pomoc," řekl de Taillebourg.

„Měli tam světici," pokračoval Collimore. Vraštil čelo, jak vzpomínal. „Její kosti byly celé žluté."

„Proto mě kardinál poslal, abych tě navštívil, bratře," řekl de Taillebourg tiše. Od dveří ho pozoroval jeho podivný, temný sluha.

„Kardinál Bessières," zašeptal bratr Collimore.

„Posílá ti své pozdravy v Kristu, bratře."

„Když Bessières něco chce," řekl Collimore stále šeptem, „bere si to bičem a důtkami s kovovými trny."

De Taillebourg se pousmál. Takže mnich přece jen kardinála Bessièra zná, a není divu. Možná bude strach z Bessièra stačit, aby z něj vymámil pravdu. Bratr Collimore znovu zavřel oči a rty se mu tiše pohybovaly. Zřejmě se modlil. De Taillebourg neměl ve zvyku rušit ty, co se modlí, a znovu vyhlédl malým okénkem směrem ke vzdálenému kopci, kde Skotové formovali bitevní linii. Vetřelci stáli obráceni na jih, takže nejblíž městu byl levý konec jejich řady a de Taillebourg viděl muže, jak se strkají a snaží se zaujmout čestné místo co nejblíž svým pánům a velitelům. Bylo jasné,

že se Skotové rozhodli bojovat pěšky, aby Angličané nemohli vyřadit z boje těžkooděnce tím, že by stříleli jejich koně. Ale proti komu se chystají bojovat? Po žádných Angličanech zatím nebylo ani potuchy, navíc de Taillebourg slyšel, že nedokázali shromáždit síly, jež by mohly Skoty zastavit. Jejich vojsko je ve Francii, před Calais, ne tady, může jít tedy pouze o místní pány, kteří vedou do boje své poddané. Na druhou stranu jich nemohlo být zase tak málo, když se Skotové rozhodli zformovat bitevní linii. Přesto de Taillebourg neočekával, že se Angličanům podaří zaměstnat Davidovo vojsko na dlouho. A to znamenalo, že pokud chce vyslechnout příběh bratra Collimora a zmizet z Durhamu ještě před tím, než Skotové vstoupí do města, musí si pospíšit. Obrátil se tedy zpátky k mnichovi. „Kardinál Bessières má na mysli pouze slávu církve a Boha. Proto se chce dozvědět něco o otci Ralphu Vexillovi."

„Můj bože," ozval se Collimore, otevřel oči a pohlédl na dominikána. Prsty přejížděl po kostěné postavě na kříži a z jeho výrazu se dalo soudit, že teprve teď vzal de Taillebourga pořádně na vědomí. Dokonce se zachvěl, když v návštěvníkovi poznal člověka stejně nesmiřitelného, jakým je jeho pán v Paříži. „Ralph Vexille!" Collimore, jako by to jméno téměř zapomněl. „To je dlouhý příběh," povzdechl unaveně.

„Potom ti řeknu, co o něm vím já," prohlásil de Taillebourg. Vychrtlý dominikán začal přecházet sem a tam a stále se na malém prostoru místnosti obracel. „Už jsi zřejmě slyšel, že v létě byla vybojována velká bitva v Pikardii. Eduard Anglický válčil se svým bratrancem, francouzským králem, a z jihu přijel bojovat za Francii muž, na jehož praporci byl znak s yale, které drží v tlapách pohár." Collimore zamrkal, ale nic neřekl, pouze na de Taillebourga upíral oči. Ten se v tu chvíli zastavil a zadíval se na starého mnicha. „Yale, které drží pohár," opakoval dominikán.

„Znám to zvíře," řekl Collimore ztěžka. Věděl, že yale je heraldický tvor, který se nevyskytuje v přírodě, stvůra, jež má drápy jako lev, rohy jako koza a tělo pokryté šupinami jako drak.

„Přijel z jihu," opakoval de Taillebourg, „a myslel si, že když bude bojovat za Francii, smyje tím z rodového erbu starou skvrnu kacířství a zrady." Bratr Collimore byl příliš slabý a nemocný a neviděl, že návštěvníkův sluha zbystřil pozornost a napjatě naslouchá, stejně jako si nevšiml, že dominikán maličko přidal na hlasu, aby ho sluha u dveří lépe slyšel. „Ten muž tedy přijel z jihu v pýše a ve víře, že tím spasí svou duši. Žádný člověk se však nemůže vymanit z moci Boží. Myslel, že si zásluhou na vítězství získá královu náklonnost, ale místo toho se podílel na potupné porážce. Předtím, než nás Boží vůle pozvedne ke slávě, nás někdy pokoří, bratře." De Taillebourg mluvil ke starému mnichovi, ale jeho slova byla nyní určena uším sluhy. „A po bitvě, bratře, kdy Francie plakala, jsem toho muže vyhledal a on mi pověděl o tobě."

Na tváři bratra Collimora se mihl úlek, ale neřekl nic.

„Pověděl mi o tobě," pokračoval de Taillebourg, „a já jsem inkvizitor."

Bratr Collimore zahýbal prsty ve snaze pokřižovat se. „Inkvizitor," řekl slabým hlasem, „nemá v Anglii žádnou pravomoc."

„Inkvizitor má pravomoc v nebi i v pekle. Myslíš, že malá Anglie může stát proti nám?" Pod nízkým, klenutým stropem zazněl de Taillebourgův potlačovaný hněv. „Pojedeme třeba až na konec svět, bratře, abychom vykořenili kacířství."

Inkvizice, podobně jako řád dominikánských mnichů, byla určena k vymýcení kacířství a k tomu účelu používala ohně a bolesti. Nesměla prolévat krev, neboť to se příčilo zákonu církve, ale jakákoliv bolest bez prolití krve byla přípustná. A inkvizice dobře věděla, že oběť spalovaná ohněm nekrvácí a že mučení na skřipci kacířovu kůži neprotrhne a při nakládání kamenů na hruď lidem cévy neprasknou. Ve sklepeních páchnoucích ohněm, močí a kouřem, v temnotě, kterou ozařují jen plameny a v níž se ozývá křik mučených kacířů, usvědčovala inkvizice nepřátele Boha bolestí a nekrvavým

mučením a uváděla jejich duše v blahoslavený soulad s Kristem.

„Ten muž přijel z jihu," opakoval de Taillebourg bratru Collimorovi, „a v erbu na jeho štítu bylo yale držící pohár."

„Vexille," řekl Collimore.

„Vexille," přisvědčil de Taillebourg. „Muž, který znal tvé jméno. A teď mi pověz, bratře, z jakého důvodu znal kacíř z jižních zemí jméno anglického mnicha z Durhamu."

Bratr Collimore povzdechl. „Všichni mě znali," řekl unaveně, „celý jejich rod. Znali mě, protože se Ralph Vexille dostal ke mně. Biskup si myslel, že ho vyléčím z pomatenosti, ale příslušníci jeho rodu se báli, že mi prozradí jejich tajemství. Chtěli, aby zemřel. My jsme ho však zavřeli v cele, do níž jsem měl přístup jen já."

„A co to bylo za tajemství? Co nechtěli, aby ti Ralph Vexille prozradil?" zeptal se Taillebourg.

„Bláznivé řeči," odpověděl bratr Collimore. „Jen samé bláznivé řeči." Sluha stál ve dveřích a pozoroval ho.

„Tak mi o nich pověz," vyzval starého mnicha dominikán. „Jaké bláznivé řeči?"

„Blázni toho namluví," povzdechl Collimore. „Blábolí o přízracích a o zjeveních, o sněhu v létě a o tmě za jasného dne."

„Ale otec Ralph s tebou mluvil o svatém grálu," řekl de Taillebourg klidně, bez vzrušení.

„Ano, mluvil o grálu," potvrdil bratr Collimore.

Dominikán si s úlevou oddychl. „A co ti o grálu řekl?" zeptal se.

Hugh Collimore chvíli mlčel. Jeho hruď se zvedala a klesala tak nepatrně, jako by ani nedýchal. Zavrtěl hlavou. „Řekl mi, že jeho rod u sebe choval grál a že on ho ukradl a schoval! Ale namluvil stovku podobných řečí, stovku podobných nesmyslů."

„Kam ho schoval?" naléhal de Taillebourg.

„Byl pomatený. Blázen! Proto se dostal ke mně — to byl můj úkol, starat se o blázny. Vyháněli jsme z nich zlé duchy

hladem a bitím, ale pokaždé to nepomohlo. V zimě jsme je koupali v řece. Vysekali jsme díru v ledu a strčili je do vody. To pomáhalo. Zlí duchové nenávidí chlad. U Ralpha Vexilla to taky pomohlo, alespoň většinou. Po nějaké době jsme ho pustili, protože zlí duchové z něho vyšli. Byli pryč.“

„Kam ukryl svatý grál?“ opakoval svou otázku de Taillebourg. Jeho hlas nyní zazněl silněji a tvrdším tónem.

Bratr Collimore chvíli pozoroval chvění odlesků vody na stropě. „Byl pomatený, ale neškodný,“ zašeptal. „Neškodný. A když jsme ho odsud pustili, přidělili mu farnost na jihu. Daleko na jihu.“

„V Hooktonu v dorsetském hrabství?“

„V Hooktonu v dorsetském hrabství,“ přitakal bratr Collimore. „Tam zplodil syna. Přestože byl kněz, byl velký hříšník. Měl syna.“

Bernard de Taillebourg hleděl na mnicha — konečně se od něj dozvěděl něco nového. „Syna? Co o něm víš?“

„Nic.“ Bratr Collimore se zatvářil překvapeně, jako by nechápal, proč mu takovou otázku klade.

„A co víš o grálu?“ zkoušel to znovu de Taillebourg.

„Vím, že Ralph Vexille byl pomatený,“ řekl Collimore šeptem.

De Taillebourg se posadil na tvrdé lůžko. „Jak pomatený?“

„Řekl, že i kdyby někdo grál našel, nevěděl by to, dokud by ho nebyl hoden,“ odpověděl Collimore ještě tišším hlasem. Odmlčel se a na jeho tváři se krátce objevil výraz zmatku, snad i úžasu. „Člověk ho musí být hoden, vědět, co grál je, tak to řekl. A jestliže ho bude hoden, zazáří před ním jako slunce. Oslní ho.“

De Taillebourg se k mnichovi naklonil. „Ty jsi mu věřil?“

„Věřil jsem, že Ralph Vexille je pomatený,“ odpověděl starý mnich.

„I pomatenci někdy mluví pravdu,“ namítl de Taillebourg.

„Myslím,“ pokračoval bratr Collimore, jako by inkvizitor nic neřekl, „že Bůh naložil na bedra Ralpha Vexilla příliš těžké břímě, aby je mohl unést.“

„Grál?“ zeptal se de Taillebourg.

„Unesl bys ho? Já ne.“

„Tak kde tedy je?“ naléhal de Taillebourg. „Kde je teď svatý grál?“

Bratr Collimore se opět zatvářil překvapeně. „Jak to mám vědět?“

„V Hooktonu nebyl,“ řekl de Taillebourg. „Guy Vexille ho tam hledal.“

„Jaký Guy Vexille?“ pohlédl na něho bratr Collimore.

„Muž, který přišel z jihu, aby bojoval za Francii, a skončil v mé péči, bratře.“

„Ubožák,“ povzdechl mnich.

Bernard de Taillebourg však zavrtěl hlavou. „Jenom jsem mu ukázal skřipec, nechal ho pocítit kleště a dal mu přičichnout ke kouři. A pak jsem mu nabídl život a on mi řekl všechno, co věděl — mimo jiné to, že v Hooktonu grál nebyl.“

Koutky úst starého mnicha zacukal úsměv. „Copak jsi mě neslyšel? Tomu, kdo ho není hoden, se grál nezjeví. Guy Vexille ho nebyl hoden.“

„Ale otec Ralph ho přece měl, ne?“ snažil se de Taillebourg vymámit z mnicha alespoň nějakou jistotu. „Je to tak? Myslíš, že ho opravdu u sebe uchovával?“

„Uchovával? To jsem neřekl.“

„Ale myslíš si, že ho měl, ne?“ naléhal de Taillebourg, a když bratr Collimore mlčel, přitakal si sám. „Ano, myslíš si to.“ Sklouzl z lůžka na kolena a s výrazem posvátné úcty sepjal ruce. „Grál,“ vydechl, jako by viděl nejvzácnější relikvii před sebou.

„Byl pomatený,“ řekl bratr Collimore.

De Taillebourg ho neslyšel. „Grál,“ opakoval, „*le Graal!*“ Křečovitě svíral sepjaté ruce a ve vytržení se kolébal dopředu a dozadu. „*Le Graal!*“

„Pomatení lidé mluví všelijaké věci,“ zašeptal bratr Collimore, „a ani nevědí, co říkají.“

„Nebo jejich ústy mluví Bůh,“ prohlásil de Taillebourg zaníceně.

„Pak má Bůh někdy hrozný jazyk,“ odpověděl starý mnich.

„Musíš mi to říct,“ naléhal znovu de Taillebourg, „všechno, co ses od otce Ralpha dozvěděl.“

„Ale to bylo tak dávno!“

„Je to *le Graal!“* vykřikl de Taillebourg a v zoufalství starým mnichem zatřásl. „*Le Graal!* Slyšíš? Nesnaž se mi namluvit, žes to zapomněl.“ Krátce pohlédl okénkem ven. Uviděl rudý ondřejský kříž na žluté korouhvi skotského krále, vztyčené na vzdáleném vrchu, a pod ní množství mužů, ozbrojenců šedých zbrojí, nad jejichž hlavami se ježilo houští kopí, pík a halaparten. Žádný anglický nepřítel nebyl v dohledu, ale de Taillebourgovi bylo jedno, jestli všechna vojska křesťanstva vtrhnou do Durhamu, neboť našel svou vizi, našel grál, a třebas by se celý svět kolem něho třásl strachem z válek, on půjde za ním.

A pak začal starý mnich mluvit.

Jezdec v zrezivělé drátěné košilí, v hrudním pancíři s přetrženými řemeny a s lasturou v erbu se představil jako lord Outhwaite z Witcaru. „Znáš to panství?“ zeptal se Thomase.

„Witcar, mylorde? Nikdy jsem o něm neslyšel.“

„Tys nikdy neslyšel o Witcaru? Můj bože! A přitom to je tak pěkné panství, moc pěkné. Je tam dobrá půda, sladká voda a skvělá honitba. Aha, tady jsi!“ Ta poslední slova byla určena malému chlapci na velkém koni, který vedl za otěže druhého koně. Chlapec, s lasturou a křížem na blůze, přiváděl svému pánovi těžkého válečného oře.

„Odpusť, mylorde,“ řekl, „ale Hereward se splašil.“ Hereward byl nepochybně kůň, kterého vedl. „Táhl mě pryč, na druhou stranu!“

„Dej ho tomu mladému muži tady,“ řekl mu lord Outhwaite. „Umíš jezdit?“ zeptal se pak s vážnou tváří Thomase.

„Ano, mylorde.“

„Ale Hereward se těžko ovládá, velmi těžko. Musíš ho pořádně kopnout, abys mu dal poznat, kdo je pánem.“

Po chvíli se objevilo asi dvacet dalších mužů v barvách lorda Outhwaita, všichni na koních a se zbrojí v lepším stavu, než jakou měl jejich pán. Lord Outhwaite je obrátil zpátky k jihu. „Míříme do Durhamu,“ řekl Thomasovi. „Nikoho jsme neohrožovali, jako dobří křesťané jsme se starali jen o svoje záležitosti a najednou se objevili ti mizerní Skotové. A teď to vypadá, že se do Durhamu nedostaneme. Chtěl jsem to město navštívit. Oženil jsem se tam, v katedrále, před dvaatřiceti lety. Věřil bys tomu?“ pohlédl rozzářeně na Thomase. „A moje drahá Margaret pořád žije, chvála bohu. Určitě by ráda slyšela tvůj příběh. Opravdu jsi byl u Wadicourtu?“

„Byl, mylorde.“

„To jsi šťastlivec, opravdový šťastlivec!“ řekl lord Outhwaite a mávl na další své muže, aby je obrátil, než narazí na Skoty. Thomas dospěl rychle k závěru, že lord Outhwaite, navzdory potrhané drátěné košili a neupravenému zjevu, je významný šlechtic, jeden z velmožů v severní zemi, a jeho lordstvo potvrdilo jeho mínění, když zabrumlalo něco o tom, že mu král nedovolil bojovat ve Francii, protože chtěl, aby byl se svými ozbrojenci připraven odrazit případný vpád Skotů. „A vida, měl pravdu!“ Lord Outhwaite to řekl, jako by byl překvapen. „Ti mizerové vytáhli na jih! Řekl jsem ti, že můj nejstarší syn je v Pikardii? Proto nosím tohle,“ škubl okrajem díry ve své staré drátěné košili. „Dal jsem mu nejlepší brnění, co mám. Myslel jsem, že tady ho nebudu potřebovat. Mladý David Skotský se mi vždycky zdál vcelku mírumilovný, a teď najednou vtrhne do Anglie. Je pravda, že u Wadicourtu to bylo velké krveprolití?“

„Pole poseté mrtvolami, mylorde.“

„Jejich mrtvolami, ne našimi, díky Bohu.“ Všiml si houfu lučištníků, kteří se zřejmě opozdili a trousili se směrem k jihu. „Neloudejte se!“ zavolal na ně anglicky. „Skotové vás objeví, a bude s vámi amen.“ Pak pohlédl zpátky na Thomase a usmál

se. „Tak co bys dělal, kdybych nejel kolem?“ zeptal se ho stále ještě anglicky. „Podřízl bys Strašáka jako slepici?“

„Kdybych musel.“

„A nechal se pak rozsekat jeho lidmi,“ poznamenal vesele lord Outhwaite. „Je to zlý chlap a odporný opilec. Bůhví, proč ho jeho matka hned po narození neutopila, ačkoli to v každém případě musela být zatracená čubka, když z ní vyšel takový parchant.“ Jako mnozí jiní lordi, kteří byli vychováni ve francouzském prostředí, se lord Outhwaite naučil anglicky od služebnictva svých rodičů, a mluvil proto obhrouble. „Zaslouží si, aby mu jednou někdo podřízl krk, ale mít v něm nepřítele, to je zlé, to je zatraceně zlé. Ten chlap v sobě chová obrovskou zášť, takovou, že už v něm není místo na nic jiného. Ale nejvíc ze všeho nenávidí sira Williama Douglase.“

„Proč?“

„Protože ho Willie držel jako vězně. Pochop, Willie Douglas držel jako vězně většinu z nás a jeden nebo dva jsme zase drželi jeho, ale sira Geoffreyho výkupné bezmála zabilo. Při svých posledních dvaceti nebo kolika poddaných je úplně na dně a divil bych se, kdyby měl doma víc než tři půlpence. Zkrátka Strašák je chudý, chudý jako kostelní myš, ale zato je náramně hrdý a to z něj dělá nebezpečného nepřítele.“ Lord Outhwaite se odmlčel a žoviálně mávl rukou na houf lučištníků v jeho barvách. „Skvělí chlapi, skvělí. Tak mi pověz o bitvě u Wadicourtu. Je to pravda, že Francouzi přejeli vlastní lučištníky?“

„Je to pravda, mylorde. Janovské střelce z kuší.“

„Pověz mi všechno, co se tam stalo.“

Lord Outhwaite dostal dopis, v němž mu jeho nejstarší syn bitvu v Pikardii popsal, dychtil však slyšet o boji od někoho, kdo tam opravdu byl, kdo stál na dlouhém travnatém svahu mezi Wadicourtem a Kresčakem. A Thomas mu teď vyprávěl, jak nepřítel zaútočil pozdě odpoledne a jak dolů ze svahu létaly šípy, aby udělaly z obrovské armády francouzského krále hromady sténajících lidí a řičících koní, a jak se některým z nepřátel přesto podařilo překonat linii čerstvě

vykopaných jam a projít deštěm šípů a začali sekat do anglických těžkooděnců, a jak už ke konci bitvy neměli angličtí lučištníci žádné šípy, zato prsty do krve rozedřené od tětiv, a dlouhý svah byl poset mrtvými a umírajícími lidmi i zvířaty. Dokonce se zdálo, že i nebe je zbarvené krví.

Během vyprávění sjeli z kopce dolů a Durham jim zmizel z dohledu. Eleanor a otec Hobbe šli za nimi, vedli klisnu a občas do Thomasova líčení přispěli vlastními poznámkami, zatímco jezdci lorda Outhwaita jeli po stranách a dychtivě poslouchali každé slovo o velké bitvě. Thomas uměl dobře vyprávět a bylo jasné, že si ho lord Outhwaite oblíbil; Thomas z Hooktonu měl vždy jisté kouzlo, které ho chránilo a stavělo do příznivého světla, třebaže někdy také vyvolávalo u mužů, jako byl sir Geoffrey Carr, žárlivost. Sir Geoffrey odjel už před nimi, a když Thomas dorazil na louku, kde se shromáždily anglické síly, rytíř na něj ukázal, jako by k němu vysílal kletbu, a Thomas mu odpověděl tím, že se pokřižoval. Sir Geoffrey si pak jen odplivl.

Lord Outhwaite se na něho za to zamračil. „Nezapomněl jsem na list, který mi ukázal tvůj kněz," obrátil se na Thomase opět francouzsky, „ale předpokládám, že není nutné, abys ho doručil do Durhamu sám. Doufám, že nás neopustíš…, teď když nás čeká boj s nepřítelem."

„Mohu zůstat s tvými lučištníky, mylorde?" zeptal se Thomas.

Eleanor zasyčela na znamení, že je proti tomu, ale oba muži si jí nevšímali. Lord Outhwaite přikývl na souhlas a ukázal Thomasovi, aby sesedl z koně. „Jedna věc mě však mate," pokračoval. „Pověz mi, proč král svěřil takové poselství mladíkovi, jako jsi ty."

„A člověku tak nízkého původu, že?" dodal Thomas s úsměvem. Věděl, že tohle je ta pravá otázka, která lorda Outhwaita zajímá, i když mu jeho distingovanost nedovolila, aby ji vyslovil bez obalu.

Jeho lordstvo se jen zasmálo, že ho prokoukl. „Mluvíš francouzsky, mladý muži, ale nosíš luk. Co tedy jsi? Nízkého původu, nebo ze šlechtického rodu?“

„Ze šlechtického, mylorde, ale z nemanželského lože.“

„Ach tak!“

„A abych odpověděl na tvou otázku, mylorde, náš král mě poslal se svým kaplanem a jedním z rytířů svého dvora, ale oba v Londýně onemocněli a už tam zůstali. Pokračoval jsem jen se svými druhy.“

„Protože velmi prahneš po tom, aby sis mohl promluvit s tím starým mnichem?“

„Ano, pokud je ještě živý, protože mi může povědět o rodu mého otce. O mém rodu.“

„A může ti taky povědět o pokladu, o tom *thesauru.* Víš o něm něco?“

„Něco málo, mylorde,“ odpověděl Thomas opatrně.

„Takže to je důvod, proč král poslal tebe, že?“ řekl lord Outhwaite. Nedal však Thomasovi čas na odpověď a chopil se uzdy. „Bojuj po boku mých lučištníků, mladý muži, ale hleď, abys to přežil. Rád bych se dověděl víc o tom tvém *thesauru.* Je ten poklad opravdu tak velký, jak stojí v listu?“

Thomas se na chvíli odvrátil od rozcuchaného lorda Outhwaita a zahleděl se na vrchol svahu, kde v tuto chvíli nebylo vidět nic jiného než stromy zbarvené podzimem a řídnoucí oblaka kouře ze spálených chatrčí. „Jestliže existuje, mylorde,“ řekl, „pak je to poklad, který střeží andělé a hledají ho ďábli.“

„A ty ho chceš najít?“ zeptal se lord Outhwaite s úsměvem.

Thomas mu úsměv oplatil. „Chci najít jenom převora z Durhamu, mylorde, abych mu odevzdal biskupův list.“

„Hledáš tedy převora Fossora,“ prohlásil lord Outhwaite a kývl hlavou ke skupině mnichů. „Tamhle ho máš. Ten v sedle,“ ukázal na vysokého bělovlasého mnicha, který seděl na šedé klisně obklopen houfem dalších mnichů. Všichni byli pěší a jeden z nich nesl podivný praporec, vlastně jen cár

bílého plátna upevněný na zahrocené tyči. „Promluv si s ním," řekl lord Outhwaite, „a pak se zařaď k mým lidem. Bůh s tebou!" Poslední tři slova řekl anglicky.

„I s tebou, mylorde," odpověděli Thomas a otec Hobbe současně.

Thomas zamířil k převorovi a cestou k němu prošel houfem lučištníků, kteří se shromáždili kolem tří vozů, z nichž si brali vaky se zásobními šípy. Malé anglické vojsko přitáhlo k Durhamu po dvou různých cestách a nyní se muži loudali přes pole, aby se spojili pro případ, že by se Skotové rozhodli sestoupit ze svého současného postavení dolů. Ozbrojenci si navlékali přes hlavu drátěné košile a ti bohatší si na ně připínali všechny kusy plátového brnění, které vlastnili. Velitelé měli zřejmě před chvílí krátkou bojovou poradu, protože už vyslali první standarty na sever. To znamenalo, že se Angličané chtějí utkat se Skoty na hřebenu, a ne čekat, až na ně nepřítel zaútočí shora dolů nebo se pokusí dostat se do Durhamu oklikou. Thomas znal spoustu anglických standart z Bretaně, Normandie a Pikardie, ale erby, které viděl zde — stříbrný půlměsíc, hnědou krávu, modrého lva, černou sekeru sira Geoffreyho, červenou kančí hlavu, kříž s mušlí lorda Outhwaita a zřejmě nejkřiklavější ze všech, velký jasně červený praporec s dvěma zkříženými klíči bohatě vyšívaný zlatými a stříbrnými nitěmi —, mu byly neznámé. Převorův praporec vypadal ošuntělý a levný v porovnání se všemi ostatními kolem, neboť to byl skutečně jen malý čtverec odřené látky. Převor se dostával do varu a běsnil a hromoval proti Skotům. „Běžte a konejte Boží dílo," křičel na nejbližší lučištníky, „neboť naši nepřátelé jsou zvěř, nic jiného! Divá zvěř! Proto je koste šípy! Proto je zabíjejte!" Náhle si všiml, že se k němu blíží neznámý mladý lučištník. „Chceš požehnání, synu? Máš ho mít. Bůh dá sílu tvému luku a přesnost tvým šípům! Ať tvé paže nikdy nezemdlí a tvé oko se nikdy nezkalí. Bůh a všichni jeho svatí budou nad tebou držet ochrannou ruku, zatímco budeš zabíjet."

Thomas se pokřižoval a zvedl pergamen. „Přijel jsem, abych ti odevzdal tento list, pane," řekl.

Převora překvapilo, že ho jakýsi lučištník oslovuje obyčejným pane, i když mu nese dopis. Ani se tedy nenamáhal pro list sáhnout. Jeden z mnichů však vytrhl pergamen Thomasovi z ruky, a když uviděl pečeť, udiveně zvedl obočí. „Mylorde, píše ti biskup," řekl.

„Skotové jsou divá zvěř!" křičel už zase převor, stále v zajetí své plamenné řeči, ale pak si přece jen uvědomil, co mnich řekl. „Že mi píše biskup?"

„Ano. Tobě, bratře," přikývl mnich.

Převor se natáhl po malované tyči a sklonil odřený kus látky dolů, aby visel Thomasovi před obličejem. „Můžeš ho políbit," řekl důležitě.

„Políbit? Tohle?" Thomas zůstal zcela zmaten. Kus odřené látky, který mu nyní visel téměř u nosu, byl cítit zatuchlinou.

„To je mešní roucho svatého Kuthberta," ozval se převor podrážděně, „přímo z jeho hrobu, synu! Blahoslavený svatý Kuthbert bude bojovat s námi! A do boje s ním půjdou opravdoví nebeští andělé."

Thomas klesl před svatou relikvií na kolena a přitiskl si ji ke rtům. Myslel si, že je to jen plátno, ale teprve teď viděl, že je lemované složitým vzorem vyšitým vybledlou modrou nití. A až nyní si také všiml, že uprostřed tkaniny, v níž kněz drží při mši hostii, je kříž, vyšitý neméně složitě stříbrnou nití, kterou bylo na otřepeném plátně sotva vidět. „Opravdu je to roucho svatého Kuthberta?" zeptal se.

„Ano, opravdu!" zvolal převor. „Časně ráno jsme otevřeli jeho hrob v katedrále a modlili se k němu. Svatý Kuthbert bude dnes bojovat s námi!" Převor opět zvedl vzácný praporec a mávl jím směrem k těžkooděncům, kteří právě vyráželi na koních k severu. „Vykonejte Boží dílo! Všechny je zabte! Pohnojte zemi jejich odpornými těly a svlažte ji jejich zrádnou krví!"

„Biskup chce, aby tento mladý muž mohl promluvit s bratrem Hughem Collimorem," řekl mnich, který si dopis

přečetl. „A taky král si to přeje. Jeho lordstvo říká, že má být nalezen jakýsi poklad.“

„Král si to přeje?“ zeptal se převor a upřel na Thomase užaslý pohled. „Král si přeje, abys promluvil s Hughem Collimorem?“ opakoval nevěřícně. Pak se vzpamatoval, jako by si uvědomil, že královská patronace nad touto záležitostí mu může přinést prospěch, a sáhl po listu, aby si ho přečetl sám. Dopis však sliboval ještě větší prospěch, než si myslel. „Takže tys přišel hledat velký *thesaurus*?“ zeptal se Thomase podezíravě.

„Biskup v to věří, pane,“ odpověděl Thomas.

„Jaký poklad?“ vyštěkl převor. Všichni mniši na ně civěli, jako by při zmínce o pokladu zcela zapomněli na skotské vojsko a blížící se boj s ním.

„To by právě mohl vědět bratr Collimore,“ vyhnul se Thomas pravdivé odpovědi.

„Ale proč poslali tebe?“ chtěl vědět převor a byla to oprávněná otázka, neboť Thomas vypadal mladě a ničím se nelišil od obyčejného lučištníka.

„Protože o té záležitosti něco vím,“ odpověděl Thomas a vzápětí uvažoval, zda na sebe neprozradil příliš moc.

Převor svinul list, když přitom nechtěně utrhl pečeť, a schoval jej do měšce, který mu visel u pasu. „Promluvíme si o tom po bitvě,“ řekl, „potom rozhodnu, jestli smíš navštívit bratra Collimora. Až potom. Je chudák nemocný, možná umírá. Nemusí být vhodné, abys ho obtěžoval. Uvidíme, uvidíme…“ Bylo zřejmé, že si chce promluvit se starým mnichem sám, aby se pouze on dozvěděl, co všechno bratr Collimore ví. „Bůh ti žehnej, synu,“ propustil převor Thomase, vztyčil posvátný praporec a rozjel se k severu. Většina anglického vojska již stoupala do svahu a dole nechala jen vozy a dav žen, dětí a nemocných, kteří nebyli schopni jít. Za ozbrojenci táhli kněží, shromáždění pod svým mešním rouchem, a zpívali.

Thomas se rozběhl k jednomu z vozů, vzal si vak s šípy a pověsil si ho k pasu. Viděl, že vojáci lorda Outhwaita už také

jedou k hřebenu kopce, následováni velkou skupinou lučištníků. „Vy dva byste měli zůstat tady," řekl otci Hobbemu.

„Ne!" zvolala Eleanor. „A ty bys neměl bojovat."

„Já že bych neměl bojovat?" pohlédl na ni Thomas nechápavě.

„To není tvoje bitva!" trvala na svém Eleanor. „Měli bychom jít do města! Všichni tři. Měli bychom najít toho mnicha."

Thomas se zarazil. Vzpomněl si na kněze, který v mlze a kouři zabil Skota a pak na něho promluvil francouzsky. Jsem posel, řekl. *„Je suis un avant-coureur,"* byla jeho přesná slova a Thomas věděl, že *avant-coureur* je víc než posel. Možná spíš herold, nebo dokonce zvěstovatel. Měl ten tichý boj pořád před očima, nemohl ho zapudit — boj dvou nerovných soků, vojáka s knězem. A přesto v něm kněz zvítězil a pak obrátil svou vyzáblou, zkrvavenou tvář k Thomasovi a řekl mu: *„Je suis un avant-coureur."* Thomas se nemohl zbavit dojmu, že to bylo znamení. Ale on nechtěl věřit v znamení a vidiny, chtěl věřit ve svůj luk. A uvažoval, že Eleanor má možná pravdu a ten podivný boj v mlze s nečekaným vítězem bylo znamení z nebes, aby následoval herolda nebo zvěstovatele do města. Jenže na kopci stáli nepřátelé a on byl lučištník a lučištníci z boje neutíkají. „Půjdeme do města," řekl, „ale až po boji."

„Proč?" chtěla vědět Eleanor. Téměř to slovo vykřikla.

Thomas jí však neodpověděl. Jenom hleděl na ty, kteří jeli nebo stoupali pěšky do kopce, kde v keřích poskakovali skřivani a z prázdné pastviny se ozývaly hnědé a šedivé pěnkavy. Mlha už se zcela rozpustila a od řeky Wear vál suchý vítr.

A pak zazněly ze skotského vojska bubny.

Sir William Douglas, rytíř z Liddesdalu, se připravoval na bitvu. Navlékl si kožené jezdecké kalhoty silné tak, že dokázaly odolat lehčí ráně mečem, a na lněnou košili si pověsil krucifix, který mu požehnal kněz v Santiagu de

Compostela, kde je pohřbený svatý Jakub. Sir William Douglas nebyl přehnaně zbožný člověk, ale platil si kněze, aby se staral o jeho duši, a podle něho mu měl křížek svatého Jakuba, syna hromu, zaručit, že přijme poslední pomazání doma v bezpečí postele. Kolem pasu si uvázal pruh červeného hedvábí, který utrhl z praporce ukořistěného Angličanům u Bannockburnu. Hedvábí už dřív namočil ve svěcené vodě v křtitelnici kaple svého hradu v Hermitage a byl přesvědčen, že ten cár hedvábí zajistí jeho straně v boji s odvěkým a nejnenáviděnějším nepřítelem vítězství.

Oblékl si také kroužkovou košili po Angličanovi, kterého zabil při jednom z výpadů na jih od hranic. Dodnes si na to velmi dobře pamatoval. Od počátku boje věděl, jaké jsou kvality Angličanovy zbroje, a houkl na své muže, aby ho s ním nechali samotného. Pak srazil soka ranou meče do nohou, a když Angličan klesl na kolena a z hrdla se mu vydral podivný kňouravý zvuk, sir William se rozesmál. Angličan se mu vzdal, ale sir William mu přesto proťal hrdlo, neboť se domníval, že muž, který kňourá, není opravdový bojovník. Jeho sluhům v Hermitage pak trvalo čtrnáct dní, než vymyli z jemných ok kroužkové košile krev. Většina skotských vůdců nosila kroužkové košile, které pokrývaly tělo od krku po lýtka, ale ta Angličanova byla mnohem kratší a nechávala nohy nechráněné. Sir William však měl v úmyslu bojovat pěšky a věděl, že těžká zbroj muže brzy unaví a unaveného bojovníka lze snadněji zabít. Na kroužkovou košili si navlékl dlouhý kabátec, na němž se skvěl jeho erb s rudým srdcem. Na hlavě měl helmici bez hledí a bez ochrany tváře, ale jemu vyhovovala. Považoval za výhodu, že může v boji vidět, co se děje nalevo a napravo od něho. Byl přesvědčený, že všechny ty moderní helmice s vystouplým hledím bojovníka víc omezují než chrání, neboť vidí jen úzkou štěrbinou přímo před sebe. Proto lze na bojišti tak často spatřit těžkooděnce, kteří v jednom kuse otáčejí hlavou doleva a doprava jako kuřata mezi liškami, až je bolí krk, a stejně málokdy uvidí nepřítele, jenž jim pak jedinou ranou těžkým mečem rozetne lebku i s jejich

helmicí. A právě po takových ozbrojencích sir William v boji pásl. Věděl, že když mají dost peněz, aby si pořídili skvělé helmice, lze se od nich dočkat ještě skvělejšího výkupného. I do dnešního boje šel se svým velkým štítem. Na pěšího bojovníka byl až moc těžký, ale on čekal, že boj zahájí angličtí lučištníci, a jeho štít byl dost silný, aby odolal dlouhým šípům opatřeným kovovým hrotem. Opře si patku štítu o zem, celý se za ním bezpečně schová, a až Angličané své zatracené šípy vystřílejí, může ho kdykoliv odhodit. Bral si do boje kopí pro případ, že by Angličané zaútočili jízdou, ale hlavně meč, svou nejoblíbenější smrtící zbraň, v jehož jílci měl vsazený ústřižek vlasů svatého Ondřeje, nebo alespoň to, co prodavač odpustků za kadeř svatého Ondřeje vydával.

Robbie Douglas, synovec sira Williama, měl kroužkovou košili a helmici s hledím a do boje šel s mečem a štítem. Právě Robbie přinesl siru Williamovi zprávu o tom, že jeho starší bratr Jamie Douglas byl zabit, zřejmě na pokyn dominikánského mnicha. Nebo že by ho zabil sám otec de Taillebourg? V každém případě to musel svému sluhovi poručit. Dvacetiletý Robbie Douglas pro svého bratra hořce plakal. „Jak to mohl udělat…, on, kněz?“ nechápal a hleděl na strýce, jako by od něho čekal vysvětlení.

„Máš divné představy o duchovních, Robbie,“ řekl mu sir William. „Jsou to většinou slaboši, kteří se zaštiťují tím, že jsou zmocněnci Boha. A právě tím jsou nebezpeční. Díky bohu, že žádný Douglas na sebe nikdy nenavlékl kněžskou sutanu. Na něco takového jsme příliš hrdí.“

„Až budeme mít dnešní boj za sebou, strýčku,“ řekl Robbie Douglas, „musíš mi dovolit, abych toho kněze našel a vykonal na něm pomstu.“

Sir William se usmál. Opravdu nebyl přehnaně zbožný člověk, ale jednu zásadu měl za svatou — to, že smrt kteréhokoliv člena skotského klanu musí být pomstěna. A nepochyboval, že Robbie se povinnosti pomstít bratrovu smrt zhostí dobře. Byl to dobrý mladík, tvrdý a hezký, vysoký a přímočarý a sir William byl na syna své sestry hrdý. „Na konci

dne si o tom promluvíme," slíbil mu, „ale do té doby se drž při mně."

„Budu, strýčku."

„Dá-li Bůh, pobijeme pěkných pár Angličanů," řekl sir William a pak vzal svého synovce na poradu s králem a pro požehnání královských kaplanů.

Sir William byl stejně jako většina skotských rytířů a náčelníků klanů v kroužkové košili, ale král měl na sobě plátové brnění zhotovené ve Francii — věc tak vzácnou na sever od hranice, že příslušníci divokých skotských klanů s úžasem civěli na chodícího tvora z kovu, který se leskne, až oči přecházejí. Zdálo se, že stejně silný dojem dělá brnění na samotného krále, neboť si svlékl kabátec a chodil sem a tam a obdivoval se a nechával se obdivovat svými veliteli, kteří přicházeli nabídnout králi rady před bojem a přijmout požehnání. Hrabě z Moray, jehož měl sir William za hlupáka, chtěl bojovat na koních a král byl náchylný s ním souhlasit. Davidův otec, velký Robert Bruce, porazil Angličany u Bannockburnu na koních, a nejen porazil, přímo je pokořil. Výkvět skotských rytířů tenkrát doslova roznesl anglickou šlechtu na kopytech a král David by to hrozně rád zopakoval. Chtěl vidět pod kopyty skotských koní krev a své jméno navždy spojené se slávou; přál si, aby se jeho pověst rozšířila po celém křesťanském světě, a tak se otočil a toužebně hleděl na červenožluté kopí opřené o větev jilmu.

Sir William Douglas viděl, kam se král dívá. „Mají lučištníky," poznamenal lakonicky.

„U Bannockburnu měli taky lučištníky," trval na svém hrabě z Moray.

„Ano, ale tehdy ti hlupáci nevěděli, jak je využít," řekl sir William. „Nemůžeme se spoléhat na to, že Angličané budou hlupáky navěky."

„Kolik lučištníků mají?" zeptal se hrabě. „Prý jsou jich tisíce ve Francii, další stovky v Bretani a stejně tolik v Gaskoňsku. Tak kolik jich mohou mít tady?"

„Mají jich dost," zabručel sir William odměřeně. Ani se nesnažil skrývat pohrdání, jež vůči Johnu Randolphovi, třetímu hraběti z Moray, cítil. Hrabě byl stejně zkušený válečník jako on, ale strávil příliš dlouhou dobu v anglickém zajetí a odnesl si z něj nenávist, která mu ubírala na uvážlivosti.

Nezkušený mladý král měl chuť postavit se na stranu hraběte, svého přítele, ale viděl, že ostatní velitelé souhlasí spíš se sirem Williamem, snad nejtvrdším a nejzocelenějším bojovníkem v celém Skotsku, třebaže neměl velký titul ani oficiální postavení v království. Hrabě z Moray cítil, že v tomto sporu ztrácí pozici, a nabádal ke spěchu. „Zaútočme hned teď, Sire, dřív než nepřítel zformuje bitevní linii," řekl a ukázal na jih, kde se na louce objevili první angličtí vojáci. „Rozprášíme ty bastardy, ještě než se připraví k boji."

„Přesně tohle radili Filipovi z Valois v Pikardii," ozval se tiše hrabě z Menteithu. „Tam to nevedlo k ničemu dobrému a nepovede to k ničemu dobrému ani tady."

„Navíc," poznamenal sir William Douglas uštěpačně, „budeme muset při útoku překonat tamty zdi," ukázal na kamenné valy ohraničující pastvinu v místě, kde Angličané začínali formovat bitevní linii. „Možná nám Moray řekne, jak se přes ně budou obrnění rytíři dostávat," nadhodil ironicky.

„Máš mě za hlupáka, Douglasi?" ohradil se vztekle hrabě z Moray.

„Mám tě za to, za co se máš sám, Johne Randolphe," odpověděl sir William.

„Pánové!" zarazil jejich hádku král. Nevšiml si kamenné zdi, když formoval bitevní linii za hořícími chatrčemi u rozcestí s povaleným křížem. Viděl jen prázdnou, zelenou pastvinu, širokou cestu a svůj sen o slávě. Teď však sledoval, jak od vzdálené skupinky stromů postupují nepřátelé. Vpředu šli lučištníci, spousta lučištníků, a on si dovedl představit, jaký mrak svištících šípů jsou schopni vypustit, jak se tyto šípy zabodávají do těl koní a jak se koně rytířů vzpínají, padají a v chaosu se válejí na zemi. A on si nemohl dovolit tuhle bitvu

prohrát. Slíbil svým šlechticům, že budou slavit Vánoce v Londýně, v sídle anglického krále, a kdyby dnes prohrál, ztratil by v jejich očích úctu a mohl by v nich proti sobě podnítit odboj. Musí tedy vyhrát, a protože byl mladý a neměl trpělivost, chtěl vyhrát rychle. „Kdybychom zaútočili ještě před tím, než se seskupí…," nadhodil váhavě.

„Pak si váš kůň zláme na té zatracené zdi nohy," řekl sir William s pramalým respektem ke svému králi. „Pokud by se vůbec dostal tak daleko. Koně před jejich šípy neuchráníte, Sire, ale pěšky jim lze odolat. Pošlete dopředu kopiníky, ale promíchejte je s těžkooděnci, aby je mohli chránit štíty. Štíty nahoru, hlavy dolů a tvrdě držet, to je jediná cesta, jak tuhle bitvu vyhrát."

Král si potáhl náramenník, který mu chránil pravé rameno a neustále se vysunoval po horní hraně hrudního pancíře nahoru. Obrana skotských armád byla tradičně v rukou kopiníků, kteří svými monstrózně dlouhými zbraněmi odráželi nepřátelské rytíře. A protože tato kopí byla kvůli své délce těžká a neohrabaná, museli je kopiníci držet oběma rukama a nemohli si s sebou brát štíty, takže se stávali snadným terčem anglických lučištníků. Ti se pak rádi chlubili tím, že si nesou životy skotských kopiníků ve vacích na šípy. Sir William tedy navrhoval chránit kopiníky štíty těžkooděnců a nechat nepřítele, aby vystřílel všechny šípy, které má. To se zdálo rozumné, ale Davidu Brucemu na tom vadilo, že nemůže vést své jezdce za zvuku trubek do útoku, při němž by se chvěla zem.

Sir William viděl, že král váhá, a znovu naléhal. „Musíme stát, Sire, musíme čekat a musíme jejich střelbu krýt štíty. Ale potom, až je přestane bavit zbytečně plýtvat šípy a vyrazí k útoku, pak přijde naše chvíle a pobijeme je do posledního muže."

Jeho slova doprovodilo souhlasné mumlání ostatních. Skotští páni, tvrdí muži v plné zbroji, vousatí, divokého vzhledu, všichni věřili, že mohou tuhle bitvu vyhrát, neboť mají nad nepřítelem početní převahu. Ale věděli také, že cesta

k vítězství nevede zkratkou, alespoň ne tehdy, když proti nim stojí lučištníci, a proto souhlasili, že je třeba udělat, co říká sir William: přečkat bouři šípů, nechat nepřítele zaútočit a pak ho rozsekat meči.

Král slyšel, že jeho páni stojí za sirem Williamem, a neochotně se vzdal svého snu rozdrtit nepřítele útokem jízdních rytířů. Byl zklamaný, ale rozhlédl se po svých šlechticích a velitelích a pomyslel si, že s těmito muži nemůže prohrát. „Budeme tedy bojovat pěšky," rozhodl, „a do posledního je pobijeme. Pobijeme je jako vzteklé psy!" A pak, pomyslel si, až budou ti, co přežijí, prchat na jih, může vyrazit jízda a masakr dokončit.

Do té doby to však bude boj pěších proti pěším. A tak se skotské válečné praporce pohnuly vpřed a rozmístily se podél hřebenu kopce. Z hořících chatrčí už zbyly pouze doutnající zbytky trámů a v popelu tři ohořelá těla, zčernalá, svraštělá a malá, jako mrtvolky dětí. A právě kousek od nich umístil své standarty král. Ve středu linie měl vlastní praporec s červeným ondřejským křížem v žlutém poli spolu s praporcem skotského svatého s bílým ondřejským křížem v modrém poli a po obou stranách vlály korouhve nižších pánů. Stewartův lev se oháněl mečem, Randolphův sokol roztahoval křídla a nalevo i napravo se ve větru třepetaly hvězdy, sekery a kříže. Vojsko bylo seskupeno do tří hlavních šiků nazývaných sheltrony a tyto tři sheltrony byly tak velké, že muži na vzdálených křídlech se tlačili ke středu, aby se vešli na plochou část vrcholu kopce. Zadní řady sheltronů tvořili příslušníci klanů ze severních území a ostrovů, muži, kteří šli do boje s nahýma nohama bez jakéhokoliv kovového brnění, ale s obrovskými meči, jimiž mohli nepřítele stejně lehce utlouct jako rozseknout vejpůl. Byli to bojovníci, z nichž šla hrůza, ale to, že neměli brnění, z nich dělalo snadný cíl pro anglické šípy, a proto byli zařazováni dozadu, zatímco první řady sheltronů tvořili těžkooděnci a kopiníci. Těžkooděnci byli vyzbrojeni meči, sekerami, palcáty, válečnými palicemi a hlavně štíty, kterými mohli chránit i kopiníky, jejichž dlouhé zbraně

končily bodci, háky nebo hlavicemi seker. Kopími s bodci drželi nepřítele v šachu, háky strhávali obrněné jezdce ze sedel a hlavicemi seker rozbíjeli pancíře těžkooděnců nebo jim prosekávali kroužkové košile. První řady se jen ježily kopími připravenými uvítat Angličany a podél nich procházeli kněží a žehnali zbraně těm, kteří k nim dosáhli a podali jim je. Také jednotliví bojovníci poklekávali, aby přijali požehnání. Někteří velitelé, jako třeba sám král, byli na koních, ale jen proto, aby lépe přehlédli své vojsko. Teď však upírali pohledy k jihu, kde se už objevovaly poslední šiky Angličanů. Bože, jak jich bylo málo! Jak malou armádu mají za úkol porazit! Nalevo od skotského postavení ležel Durham, jehož věže a hradby byly obsypané lidem zvědavým na boj, a před ním postupovalo malé vojsko Angličanů, kteří neměli dost zdravého rozumu, aby se obrátili a odtáhli zpátky k Yorku. Naopak stoupali do svahu, aby bojovali na vrcholu kopce, a Skotové tak měli výhodu v postavení i v počtu. „Dejte jim poznat svou nenávist!“ vykřikl sir William Douglas na své muže na pravém křídle skotské bojové linie.

A ze skotských řad se ozval řev a hlomoz. Bojovníci bouchali meči a oštěpy o štíty, řvali a uprostřed bitevní linie, kde stál pod praporci s ondřejskými kříži královský sheltron, udeřil oddíl bubeníků do velkých bubnů z kozí kůže. Každý buben tvořilo velké dubové kolo, na němž byly napnuté dvě kozí kůže utažené provazy tak, že když se na ně pustil z určité výšky žalud, musel do téže výšky odskočit. Jakmile se do takových bubnů udeřilo vrbovými pruty, vydaly ostrý, téměř kovový zvuk, který se rozletěl k nepříteli a útočil na něj pouhým děsivým hlukem.

„Dejte Anglánům poznat svou nenávist!“ zařval hrabě z March na levém křídle skotské linie, které se nacházelo blíž k městu. „Dejte Anglánům poznat svou nenávist!“ ozvala se další výzva a řev vojska byl ještě hlasitější, bouchání zbraní o štíty silnější a hluk skotské nenávisti se šířil napříč hřebenem, takže už nyní zněl z hrdel devíti tisíc mužů a nesl se ke třem

tisícům Angličanů, kteří byli tak pošetilí, že se s nimi stále chtěli utkat v boji.

„Budeme je kosit jako žito,“ sliboval jeden z kněží, „zavlažíme pole jejich páchnoucí krví a naplníme peklo anglickými dušemi.“

„Jejich ženy jsou už teď vaše!“ vykřikl sir William na své muže. „Jejich manželky a dcery vám budou dnes v noci k dispozici!“ houkl a zašklebil se na svého synovce Robbieho. „I ty si budeš moct vybrat v Durhamu ženu, Robbie.“

„A taky v Londýně,“ odpověděl Robbie, „před Vánocemi.“

„Ano, tam taky,“ sliboval sir William.

„Ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého,“ zvolal nejvyšší královský kaplan, „pošlete je všechny do pekel! Všechny do jednoho! Neboť každý Angličan, kterého dnes zabijete, pro vás znamená o tisíc týdnů méně v očistci!“

„Dejte Anglánům poznat svou nenávist!“ ozval se nyní lord Robert Stewart, Stewart Skotský a dědic trůnu. „Dejte jim ji poznat!“ A hukot nenávisti se nesl jako bouře hluboko do údolí řeky Wear a odrážel se od útesu, na němž stál Durham, a šířil se dál, aby ohlásil celé severní zemi, že Skotové se vydali na jih.

David, král Skotů, byl šťastný, že přitáhl na toto místo, kde ležel povalený kříž s drakem, dýmala spáleniště chatrčí a Angličany čekala drtivá porážka. Protože tento den přinese slávu svatému Ondřeji, velkému rodu Bruceů a Skotsku.

Thomas, otec Hobbe a Eleanor následovali převora a jeho mnichy, kteří stále zpívali, třebaže jejich monotónní hlasy zněly teď, když se pachtili do svahu, udýchaně. Mešní roucho svatého Kuthberta se občas zakývalo — praporec poutal pozornost houfu dětí a žen, které nechtěly čekat vzdáleny od svých mužů a nesly za vojskem zásobní svazky šípů. Thomas by šel rád rychleji, aby předběhl mnichy a mohl najít ozbrojence lorda Outhwaita, ale Eleanor se schválně držela zpátky, až se nakonec Thomas otočil a podrážděně na ni křikl, jestli nemůže jít rychleji.

„Můžu jít rychleji stejně tak dobře, jako se ty nemusíš plést do téhle bitvy!“ odpověděla. Otec Hobbe, který vedl jejich koně a pochopil tón toho, co řekla, i když slovům nerozuměl, povzdechl a vysloužil si za to Eleanořin hněvivý pohled. „Nikdo tě nenutí, abys bojoval,“ vyhrkla na Thomase.

„Jsem lučištník,“ odpověděl zarputile, „a před námi je nepřítel.“

„Tvůj král tě poslal, abys našel grál,“ trvala Eleanor na svém, „ne aby ses nechal zabít! Abys mě nechal samotnou! Mě a dítě!“ Zastavila se, sevřela si rukama břicho a hleděla na něho s očima plnýma slz. „To tady mám zůstat sama? V Anglii?“

„Nezabijou mě,“ řekl Thomas ostře.

„Ty to víš?“ vyštěkla na něho ještě ostřeji. „Asi k tobě promluvil Bůh, že? Víš to, co ostatní nevědí. Ty zřejmě znáš den, kdy zemřeš, že?“

Thomas zůstal jejím výbuchem úplně vyvedený z míry. Eleanor byla silná dívka, nepodléhala náladám nebo záchvatům hněvu, ale teď vypadala, jako by ji něco silně rozrušilo, a plakala. „Ti dva, Strašák a Beggar, se tě ani nedotknou," řekl Thomas. „Budu tady."

„To nemyslím," vzlykala Eleanor. „Měla jsem dnes v noci sen. Hrozný sen."

Thomas ji vzal kolem ramen. Měl velké a silné ruce z neustálého napínání tětivy svého velkého luku. „Mně se taky dnes v noci zdál sen, sen o svatém grálu," řekl, i když věděl, že to není tak docela pravda. Nebyl to sen a nezdálo se mu o grálu. Vzbudil se do vidiny, z níž se pak vyklubal optický klam, ale to Eleanor povědět nemohl. „Byl celý zlatý a nádherný," dodal, „jako ohnivý pohár."

„V mém snu jsi byl mrtvý a tvoje tělo bylo celé zčernalé a napuchlé," řekla Eleanor a upřela na něho prosebný pohled.

„Co říká?" zeptal se otec Hobbe.

„Měla zlý sen," odpověděl Thomas anglicky.

„Zlé sny nám sesílá ďábel," prohlásil kněz. „To ví každý. Řekni jí to."

Thomas to Eleanor přeložil, pak jí odhrnul z čela pramen zlatavých vlasů a zastrčil jí je pod pletený čepec. Rád se díval na její vážnou tvář, drobnou, ale s velkýma očima a výraznými ústy. „Byl to jen zlý sen," uklidňoval ji, „*un cauchemar*."

„Ten Strašák," řekla Eleanor a zachvěla se, „to je *cauchemar*."

Thomas ji objal. „Říkám ti, že se k tobě ani nepřiblíží," uklidňoval ji. Náhle zvedl hlavu a zaposlouchal se. Z dálky k nim dolehly hlasy, ale nebylo to vážné vyzpěvování mnichů. Byl to obrovský chór hlasů, posměšný a neodbytný, těžký jako dunění bubnů, které jim určovaly rytmus. Thomas neslyšel slova, ale ani je nepotřeboval slyšet. „Nepřátelé," řekl. „Čekají na nás."

„Mí nepřátelé to nejsou," prohlásila tvrdě Eleanor.

„Ale to oni vědět nebudou, jestliže se dostanou do Durhamu," opáčil Thomas. „Vezmou si tě jako všechny jiné."

„Každý Angličany nenávidí, víš to?“ vyhrkla. „Francouzi vás nenávidí, Bretaňci vás nenávidí, Skotové vás nenávidí, všichni lidé z celého křesťanstva vás nenávidí! A víš proč? Protože milujete boj! A ty taky! Všichni tohle o Angličanech vědí. A ty? Dnes nemusíš bojovat, není to tvoje vojsko ani tvůj spor, ale nemůžeš se dočkat, až se postavíš mezi ně, abys mohl znovu zabíjet!“

Thomas nevěděl, co na to říct, protože Eleanor měla pravdu. Jenom tedy pokrčil rameny a chopil se luku. „Bojuju za svého krále a na tom kopci před námi je vojsko našich nepřátel. Je jich mnohem víc než nás. Víš, co se bude dít, jestliže se dostanou do Durhamu?“

„Vím,“ řekla Eleanor pevně a opravdu to věděla, neboť byla v Caeně, když se angličtí lučištníci hrnuli v celých proudech přes most a přes řeku a zpustošili město.

„Jestliže s nimi nebudeme bojovat tady a nezastavíme je, jejich divocí jezdci nás všechny dopadnou,“ řekl Thomas. „Všechny, jednoho po druhém.“

„Řekls, že se se mnou oženíš,“ ozvala se Eleanor. Už opět plakala. „Nechci, aby moje dítě nemělo otce. Nechci, aby bylo jako já.“ Thomas věděl, jak to myslí — aby nebylo nemanželské.

„Ožením se s tebou, slibuju ti to. Jakmile bitva skončí, budeme mít v Durhamu svatbu. V katedrále,“ usmál se na ni. „Můžeme mít svatbu v katedrále.“

Eleanor udělal jeho slib radost, ale bylo v ní příliš moc hněvu, aby ji dala najevo. „Tak bychom měli jít přímo do katedrály, hned teď,“ prohlásila neústupně. „Tam bychom byli v bezpečí. Měli bychom se modlit před hlavním oltářem.“

„Ty můžeš jít do města,“ řekl Thomas. „Mě nech bojovat proti nepřátelům našeho krále, ale ty běž do města. Běž s otcem Hobbem a spolu vyhledejte starého mnicha a promluvte s ním. Potom můžete jít do katedrály a počkat tam na mě.“ Odepnul jeden z velkých vaků zavěšených na hřbetě jejich klisny, vytáhl z něj hrudní pancíř a navlékl si ho přes hlavu. Kožená vložka byla na dotek tuhá a studená a páchla plísní.

Vstrčil ruce do rukávů, pak si připnul opasek s pochvou na meč a zavěsil si zbraň na pravý bok. „Běžte do města a promluvte s tím mnichem," řekl ještě jednou.

Eleanor plakala. „Zabijou tě. Zdálo se mi to."

„Já do města jít nemůžu," protestoval otec Hobbe.

„Jsi kněz, nejsi voják!" řekl Thomas ostře. „Vezmi Eleanor do Durhamu, najděte bratra Collimora a promluvte s ním." Převor trval na tom, že Thomas musí počkat, a tomu se nyní zdálo, že je velmi rozumné poslat otce Hobbeho napřed, aby se starým mnichem promluvil dřív, než se k němu dostane převor a ovlivní ho. „Oba s ním promluvte," trval na svém Thomas. „Víte, na co se ho ptát. A já se s vámi setkám večer v katedrále." Vzal helmici s širokou střechou, nasadil si ji na hlavu a zapnul řemínek. Zlobil se na Eleanor, protože cítil, že má pravdu. Do téhle bitvy ho hnalo jen to, že boj byl jeho řemeslem a Anglie jeho vlastí. „Nezabijou mě," prohlásil neústupně. „A večer se sejdeme." Podal otěže koně otci Hobbemu. „Dávej na Eleanor pozor," řekl. „V klášteře nebo v katedrále se Strašák ničeho neodváží."

Chtěl se s Eleanor rozloučit polibkem, ale ona se na něho hněvala a on se zase hněval na ni, a tak vzal luk a vak se šípy a odešel od nich. Eleanor neřekla nic, protože byla stejně jako Thomas příliš hrdá, aby v jejich sporu ustoupila, navíc věděla, že má pravdu. V téhle bitvě se Skoty skutečně nemusel bojovat, zatímco najít grál bylo jeho povinností. Otec Hobbe, který se ocitl mezi jejich neústupností jako v mlýně, šel mlčky, ale neušlo mu, že se Eleanor několikrát ohlédla. Věděl, že chce, aby se i Thomas ohlédl, ale její milý pouze stoupal po cestě s velkým lukem zavěšeným přes rameno.

Byl to opravdu velký luk, delší, než je výška většiny mužů, a ve střední části silný jako lučištníkovo zápěstí. Thomas si ho vyřezal z tisového dřeva a byl přesvědčený, že šlo o italský tis, i když si nemohl být jistý, protože použil dužiny ze ztroskotané lodi, kterou vyplavilo moře na břeh. Vyřezal dužinu tak, že ji nechal uprostřed silnou a konce napařil, aby je mohl ohnout do opačného směru, než jakým se měl luk ohýbat

při natahování. Potom luk natřel načerno směsí vosku, lněného oleje a sazí a nasadil na oba konce lučiště zhotovená z rohu a opatřená drážkou, do které se navlékla tětiva. Dužina byla vyřezaná tak, že vnitřní strana, na niž se Thomas díval, když napínal tětivu, byla z hutného, tvrdého jádra, které se při napínání stlačovalo, zatímco vnější byla zhotovená z pružnějšího bělového dřeva. Když tedy napnutou tětivu pustil, stlačené jádro vystřelilo a vnější běl mu v tom pomohla tahem a tětiva vymrštila šíp, jenž zasvištěl vzduchem a letěl jako blesk k nepříteli. Břicho luku bylo v místě, kde ho svírala levá ruka, omotané konopným provazem přilepeným klihem z kopyt a nad tím upevnil Thomas stříbrný plíšek z rozdrceného mešního poháru, který jeho otec používal v hooktonském kostele. Na plíšku bylo vyryté yale svírající v tlapách svatý grál. Yale pocházelo z erbu Thomasových předků, třebaže tehdy to Thomas nevěděl, neboť otec mu nikdy příběh své rodiny nevyprávěl. Nikdy Thomasovi neřekl, že je Vexille, příslušník rodu, z něhož pocházeli katarští kacíři — rodu vyhnaného ze svých sídel na jihu Francie, odkud uprchl, aby se ukryl v nejtemnějších koutech křesťanského světa.

Thomas toho věděl o katarském kacířství málo. Zato znal svůj luk a věděl, jak vyrobit dřík šípu ze štíhlého jasanu nebo z břízy nebo z habru a opatřit jej husím peřím a kovovým hrotem. Tohle všechno věděl, nevěděl však, jak proklát šípem štít, kroužkovou košili a tělo nepřítele. Nevěděl to, protože to nemusel vědět, dělal to instinktem, který si vypěstoval cvičením od dětství, po němž mu nesčetněkrát krvácely prsty napínající tětivu — cvičením, jímž se zdokonalil ve střelbě tak, že prováděl všechno automaticky, bez uvažování, a po němž měl jako všichni ostatní lučištníci svaly na pažích jako ze železa a širokou hruď. Nemusel vědět, jak se střílí z luku. Zacházel s ním instinktivně, tak jako člověk dýchá, jako se probouzí ze spánku nebo jako bojuje.

Když vystoupil ke skupince habrů střežících horní úsek cesty jako bašta, konečně se otočil. Eleanor šla zatvrzele opačným směrem a Thomas měl sto chutí na ni zavolat. Zdálo

se mu však, že už je příliš daleko a neslyšela by ho. Nebylo to poprvé, co se spolu pohádali; Thomas si občas pomyslel, že muž a žena stráví polovinu společného života v hádkách a polovinu v lásce, přičemž prudkost hádek živí vášeň lásky, takže se nyní málem zasmál, neboť poznával Eleanořinu tvrdohlavost, a dokonce ji měl rád. A tak se otočil, prošel šustícím habrovým listím a pokračoval dál po cestě, která se vinula mezi kamennými zdmi ohrazujícími pastviny, na nichž teď okusovaly podzimní trávu stovky osedlaných koní. Byli to mohutní váleční oři anglických rytířů a těžkooděnců, a jestliže zůstali tady, naznačovalo to, že Angličané očekávají skotský útok, protože rytíři v brnění jsou schopni bránit se mnohem lépe pěšky. Koně však byli osedláni, aby na ně těžkooděnci mohli rychle nasednout a v případě porážky prchat, nebo naopak pronásledovat zbytky poraženého nepřítele.

Thomas stále skotské vojsko neviděl, ale slyšel jeho posměšný řev, jemuž dodávalo na síle děsivé dunění velkých bubnů. Právě to také lekalo některé koně a tři z nich cválali s vytřeštěnýma bílýma očima kolem kamenné zdi, pronásledováni pážaty. Další pážata vodila válečné oře hned za anglickou bojovou linií rozdělenou do tří šiků. V každém z nich stálo vzadu uprostřed pod pestrobarevnými praporci několik jezdců na koních, většinou velitelů, zatímco před nimi se zformovalo pět nebo šest řad obrněných pěších bojovníků s meči, sekerami, kopími a štíty, a úplně vpředu a také namačkáni v mezerách mezi jednotlivými šiky stáli připraveni lučištníci.

Skotové, vzdáleni asi na dva dostřely lukem od Angličanů, zaujímali postavení o něco výš a také oni se rozdělili do tří hlavních šiků, sheltronů, které stály seřazené pod praporci svých velitelů. Nejvyšší z nich, červenožlutá královská standarta, vlála uprostřed. Skotští rytíři a těžkooděnci se podobně jako angličtí chystali bojovat pěšky, ale každý z jejich sheltronů byl mnohem větší, možná třikrát až čtyřikrát, než anglický šik stojící proti nim. Thomas, který byl dost vysoký, aby anglickou linii přehlédl, však zjistil, že v

nepřátelských řadách není moc lučištníků. Sem tam podél skotské řady bylo v houštině kopí vidět dlouhé luky a také několik kuší, ale v každém případě jich nebylo víc než v anglických řadách, třebaže v celkovém počtu bojovníků Skotové Angličany mnohokrát převyšovali. Zdálo se tedy, že pokud dojde k bitvě, rozhodne se mezi lučištníky, skotskými kopiníky a pěšími těžkooděnci, a jestliže nebudou mít Angličané dost šípů, stane se hřeben kopce jejich pohřebištěm.

Praporec lorda Outhwaita s křížem a lasturou se třepetal v levém šiku a Thomas zamířil napříč vojskem k němu. Převor už sesedl z koně a stál v prostoru mezi levým a prostředním šikem, kde jeden z jeho mnichů kýval kadidelnicí a jiný hrozivě mával mešním rouchem vyvěšeným na zašpičatělé žerdi. Převor cosi křičel, Thomas však kvůli neustávajícímu posměšnému řevu Skotů nerozuměl, zda to jsou urážky určené nepříteli, nebo modlitby k Bohu. Ani slovům skotského pokřiku nerozuměl, ale ta si mohl klidně domyslet, protože jejich tón, doprovázený duněním mohutných bubnů, byl jasný.

Thomas už také velké bubny Skotů uviděl a užasle sledoval, s jakou vášní do nich bubeníci buší a vysílají k nepříteli ohlušující zvuky, ostré a pronikavé jako praskání kostí. Před bubny uprostřed nepřátelské řady kroužilo a v divokém tanci poskakovalo několik vousatých mužů. Vyrazili ze zadních řad skotské linie a neměli na sobě žádné kroužkové košile, žádné železo, pouze tlusté vlněné látky a nad hlavami mávali dlouhými meči, zatímco k levé ruce měli připnuté kulaté kožené štíty, ne větší než dřevěný talíř. Za nimi stála hradba skotských těžkooděnců, kteří tloukli plochami mečů do štítů. Hluk útočící na Angličany ze skotských řad byl tak silný, že převorovi mniši zanechali zpěvu a jen na nepřítele zírali.

„Snaží se nás vyděsit hlukem, aby nám spadla srdce do kalhot," houkl lord Outhwaite, nyní již pěší jako ostatní jeho muži. Musel křičet, aby ho bylo slyšet. Thomas už dřív postřehl, že kulhá, ale nevěděl, zda je to věkem, nebo následkem zranění. Vtom si starý lord všiml Thomase a přátelsky na něho kývl. „Na ty lotry si dej největší pozor,"

křikl a ukázal na křepčící muže. „Jsou divočejší než opařené kočky. Říká se o nich, že svým zajatcům stahují zaživa kůži.“ Na chvíli se odmlčel a pokřižoval se. „Takhle daleko na jih se nedostávají moc často.“

„Co jsou to zač?“ zeptal se Thomas.

„Příslušníci nejsevernějších skotských klanů,“ odpověděl mu jeden z mnichů, vysoký muž s věncem šedivých vlasů, zjizvenou tváří a jedním okem. „Jsou to barbaři. Divocí barbaři! Klaní se modlám!“ vykřikl rozhořčeně a zakroutil hlavou. „Nikdy jsem tak daleko na sever necestoval, ale slyšel jsem, že nad jejich zemí se pořád válí mlha, a když muž zemře po ráně do zad, jeho žena sní vlastní děti a vrhne se hanbou dolů z útesu.“

„Opravdu?“ žasl Thomas.

„Tak jsem to slyšel,“ řekl mnich a pokřižoval se.

„Živí se vybíráním ptačích hnízd, chaluhami a syrovými rybami,“ dodal lord Outhwaite a zasmál se. „Někteří z mých lidí ve Witcaru to dělají taky, ale ti se modlí k Bohu — aspoň si myslím.“

„Ale tvoji lidé nemají rozeklaná kopyta,“ podotkl mnich s pohledem upřeným na nepřítele.

„A Skotové mají?“ zeptal se úzkostným hlasem jiný, mnohem mladší mnich, s tváří strašlivě poznamenanou neštovicemi.

„Ti z klanů mají,“ řekl lord Outhwaite. „Podle mě se dají sotva počítat mezi lidi!“ Zavrtěl hlavou a náhle ukázal na staršího mnicha.

„Že ty jsi bratr Michael?“

„Vaše lordstvo mi lichotí, když si na mě pamatuje,“ odpověděl potěšený mnich.

„Býval kdysi těžkooděncem u lorda Percyho,“ poznamenal lord Outhwaite na vysvětlenou k Thomasovi. „A byl to dobrý bojovník.“

„Než jsem nechal tohle Skotům,“ dodal bratr Michael a zvedl pravou paži, aby odhalil pahýl končící zápěstím. „A ještě tohle,“ ukázal na prázdný oční důlek. „Takže se teď

místo válčení modlím," dodal a obrátil pohled ke skotské linii. „Dnes ale nadělají kraválu," zamumlal tiše.

„Věří si," podotkl lord Outhwaite nevzrušeně. „A jak by si nevěřili? Kdy se jim naposledy poštěstilo, aby jich proti nám bylo tolikrát víc?"

„Možná jich je mnohem víc než nás, ale podle mě si vybrali špatné místo," mínil bratr Michael. „Udělali by líp, kdyby obsadili jižní okraj návrší."

„To máš pravdu, bratře," souhlasil lord Outhwaite, „ale buďme jim za to vděční, že na nás berou takový ohled." Bratr Michael měl na mysli to, že se Skotové vzdali výhody početní převahy, když se rozhodli bojovat na úzkém hřebeni, na němž mohli anglickou bitevní linii jen těžko porazit pouhým množstvím vojska, třebaže byla řidší a mnohem méně početná. Kdyby však Skotové postoupili dál k jihu, kde hřeben klesal k loukám a rozšiřoval se, mohli svého nepřítele obklíčit na křídlech a daleko lépe uplatnit svou početní převahu. Výběr jejich postavení byl zjevně chybný a chyba jejich velitelů pomáhala Angličanům. To je však jen malá útěcha, pomyslel si Thomas, když se snažil odhadnout velikost skotského vojska. Ostatní muži kolem se o to také pokoušeli a padala čísla od šesti do šestnácti tisíc, třebaže podle lorda Outhwaita nebylo Skotů víc než osm tisíc. „To je jen třikrát nebo čtyřikrát víc než nás," dodal starý lord spokojeně. „Navíc nemají dost lučištníků. Děkujme Bohu za anglické lučištníky."

„Amen," řekl bratr Michael.

Neštovicemi poďobaný mladší mnich zíral na početnou skotskou linii jako fascinovaný. „Slyšel jsem, že si Skotové barví tváře namodro, ale nic takového nevidím."

Lord Outhwaite se zatvářil užasle. „Cože jsi slyšel?"

„Že si barví tváře namodro, mylorde," opakoval mnich trochu zaraženě. „Nebo možná jen jednu tvář. Aby nám nahnali strach."

„Nahnali strach? Nám?" zakroutilo jeho lordstvo pobaveně hlavou. „Aby nás rozesmáli, to snad. Ale nikdy jsem to neviděl."

„Ani já ne," přidal se bratr Michael.

„Říkám jen, že jsem to slyšel," vysvětloval mladý mnich rozpačitě.

„Jsou dost děsiví i bez modrých tváří," zvážněl lord Outhwaite a ukázal na praporec přímo proti postavení svého oddílu. „Vidím, že je tam taky sir William."

„Kdo je to?" zeptal se Thomas.

„Willie Douglas," odpověděl lord Outhwaite. „Byl jsem dva roky jeho vězněm a ještě teď za to platím bankéřům." Mínil tím, že jeho rodina si musela vypůjčit peníze, aby za něho zaplatila výkupné. „Ale stejně ho mám rád, i když je to mizera mizerný. A stojí hned vedle Moraye."

„Jakého Moraye?" zeptal se bratr Michael.

„Johna Randolpha, hraběte z Moray," ukázal lord Outhwaite na korouhev blízko Douglasova praporce s rudým srdcem. „Ti dva se nenávidí. Bůhví proč jsou hned vedle sebe." Znovu se zadíval na skotské bubeníky zakloněné dozadu, aby udrželi rovnováhu s velkými bubny na břiše. „A já zase nenávidím ty jejich bubny," řekl tiše a zakroutil hlavou. „Barví si tváře namodro…," zasmál se. „Takový nesmysl jsem ještě neslyšel."

Převor teď řečnil k nejbližším vojákům kolem sebe a líčil jim, že Skotové zničili velký klášter v Hexhamu. „Znesvětili svatý stánek! Pobili bratry! Kradli samotnému Kristu Ježíši a vyvolali slzy na tvářích Božích! Pomstěte ty ohavnosti! Nemějte slitování!" Nejbližší lučištníci hýbali zkřehlými prsty, olizovali si rty a hleděli na nepřítele, který nejevil žádné známky toho, že by se chystal vyrazit vpřed a zaútočit. „Pobijte je a Bůh vám za to požehná!" křičel převor. „Nejvyšší vás zahrne svou milostí!"

„Chtějí, abychom na ně zaútočili my," poznamenal bratr Michael suše. Tvářil se, jako by ho převorovy plamenné řeči uváděly do rozpaků.

„Jo, to chtějí," souhlasil lord Outhwaite. „A myslí si, že budeme bojovat na koních. Vidíš ty píky?"

„V pěším boji jsou taky dobří, mylorde,“ mínil bratr Michael.

„To jsou, to jsou,“ pokýval hlavou lord Outhwaite. „Čert aby vzal ty jejich píky,“ zamumlal si pro sebe. Nervózně si pohrával s uvolněnými kroužky drátěné košile a náhle s překvapením zjistil, že mu jeden zůstal v prstech. „Vážně mám rád Willieho Douglase,“ řekl. „Jezdili jsme spolu na lov, když jsem byl jeho vězněm. Vzpomínám si, že jsme jednou v Liddesdalu udolali pořádného kance.“ Odmlčel se a svraštil čelo. „Ty jejich bubny…“

„Zaútočíme na ně?“ odvážil se zeptat mladý mnich.

„Proboha, ne…, aspoň doufám,“ zareagoval živě lord Outhwaite. „Je nás míň. Pro nás je výhodnější držet si svou pozici a nechat útočit je.“

„A když nezaútočí?“ zeptal se Thomas.

„Tak budou muset odtáhnout domů s prázdnou,“ odpověděl lord Outhwaite. „A to se jim nechce, to se jim vůbec nechce. Jsou tu jen kvůli kořisti. Proto nás tak nenávidí.“

„Proč právě proto?“ nechápal Thomas lordovu úvahu.

„Závidí nám, mladý muži. Je to jen obyčejná závist. My jsme bohatí, oni ne, a existuje jen málo věcí, které dokáží vyvolat silnější nenávist než tenhle rozdíl. Měl jsem ve Witcaru souseda, který se zdál být docela rozumný chlap. Ale pak najednou zjistil, že by mohl využít situace, když jsem byl Douglasovým vězněm, a pokusil se přepadnout ze zálohy kurýra s mým výkupným. Věřil bys tomu? A zase v tom byla závist, nic než závist, protože byl chudý.“

„Byl chudý, ale teď už, řekl bych, není, protože je mrtvý. Mám pravdu, mylorde?“ zeptal se Thomas pobaveně.

„Ale ne, vůbec ne,“ zavrtělo hlavou jeho lordstvo. „Jenom sedí hluboko v mých hradních kobkách a přátelí se tam s krysami. Občas mu tam hodím nějaký peníz, abych mu připomněl, proč tam je.“ Stál na špičkách a upřeně hleděl k západu, kde byly kopce vyšší. Vyhlížel, jestli se od jihu neblíží útok skotské jízdy, ale nic neviděl. „Jeho otec by tu takhle

nečekal,“ řekl. Měl samozřejmě na mysli Roberta Bruceho. „Poslal by jezdce, aby objížděli kolem našich křídel a snažili se nám nahnat strach. Jenže tohle mladé štěně ještě neumí své řemeslo. Vybral si naprosto špatné postavení!“

„Vsadil všechno na to, že je jich víc,“ poznamenal bratr Michael.

„A možná to bude stačit,“ odpověděl lord Outhwaite se zasmušilým výrazem a pokřižoval se.

Thomas měl nyní možnost přehlédnout celé území mezi oběma vojsky a začal chápat, proč se lord Outhwaite vyjadřuje o skotském králi tak pohrdavě za to, že zaujal postavení jižně od spálených chatrčí a rozcestí s povaleným křížem. Špatný výběr pozice nespočíval jen v tom, že úzký prostor na hřebeni Skoty omezoval a nedával jim možnost obklíčit méně početné Angličany na křídlech, ale také že na předpokládaném bojišti byly husté trnkové keře a nejméně jedna kamenná zeď. V takovém terénu nemůže žádné vojsko postupovat vpřed a myslet si, že to jejich bitevní linii nerozhází. Skotský král však zřejmě s jistotou předpokládal, že Angličané zaútočí první, a proto čekal a nehýbal se. Jeho bojovníci křičeli na nepřítele urážky v naději, že ho vyprovokují, ale i Angličané tvrdošíjně stáli tam, kam přitáhli.

Posměšný pokřik Skotů ještě zesílil, když ze středu anglické řady vyjel vysoký jezdec na mohutném koni. Jeho hřebec byl ozdoben purpurovými stuhami vpletenými do černé hřívy a purpurová čabraka s vyšitými zlatými klíči byla tak dlouhá, že mu vzadu splývala až na zem. Na hlavě měl oř ohlávku s koženými chrániči po stranách a na ní stříbrný zahnutý roh jako jednorožec. Jezdec byl v lesklém plátovém brnění, na němž měl kabátec v purpurových a zlatých barvách, v jakých byli i páže, korouhevník a asi tucet jeho rytířů. Neměl meč a místo něj byl ozbrojen velkou koulí s kovovými bodlinami zavěšenou na žerdi, tedy zbraní, která se podobala té, kterou měl Beggar. Skotští bubeníci zdvojnásobili úsilí, řady skotských bojovníků křičely urážky a Angličané propukli v jásot, který vysoký jezdec utišil zvednutou rukou.

„Dostane se nám kázání od Jeho Milosti," poznamenal zasmušile lord Outhwaite. „Jeho Milost je nadmíru zamilovaná do svého hlasu."

Vysoký muž byl zřejmě arcibiskup z Yorku, a jakmile anglické řady ztichly, znovu zvedl pravou ruku vysoko nad přilbici s purpurovým chocholem a udělal jí ve vzduchu velký kříž. *„Dominus vobiscum,"* zvolal. *„Dominus vobiscum."* Pak se rozjel podél řady a vzývání opakoval. „Dnes zničíte Božího nepřítele," zvolal pokaždé, když vojákům slíbil, že Bůh je s nimi. Musel hodně pozvednout hlas, aby ho bylo slyšet přes hluk, který se nesl od Skotů. „Bůh je s vámi a vy budete konat Boží dílo, když naděláte z jejich žen vdovy a z dětí sirotky. Naplníte skotskou zemi žalem a sešlete na ni trest za její bezbožnost. Bůh zástupů je s vámi a vaším úkolem je vykonat jeho pomstu!" Arcibiskup dojel se svým povzbuzením na obě křídla bojové linie a jeho kůň přitom vysoko zvedal nohy a pohazoval hlavou. Poslední chuchvalce mlhy se už dávno rozptýlily, vzduch byl chladný a klidný, slunce začínalo hřát a jeho paprsky se blýskavě odrážely od tisíců čepelí skotských zbraní. Z města přijely dva vozy a asi deset žen z nich rozdávalo sušené sledě, chléb a měchy s pivem.

Panoš lorda Outhwaita přinesl prázdný soudek od sleďů, aby si mohlo jeho lordstvo sednout. Jakýsi muž vedle bratra Michaela hrál na rákosovou píšťalku a zpíval starou venkovskou píseň o podomním obchodníkovi a prodavači odpustků a lord Outhwaite se jejím slovům smál. Potom kývl hlavou směrem k území mezi vojsky, kde proti sobě vyjeli dva jezdci, zástupci svých stran. „Vidím, že to dnes začne zdvořilostmi," poznamenal. Anglický herold v krátkém, křiklavě barevném plášti mířil ke Skotovi a kněz, kterého Skotové narychlo ustanovili svým heroldem, mu jel vstříc, aby ho pozdravil. Oba jezdci se jeden druhému v sedle uklonili, promluvili spolu a pak se obrátili zpět ke svým řadám. Když se anglický herold přiblížil, ukázal roztaženými pažemi, že Skotové jsou neoblomní.

„Přitáhli tak daleko na jih, a nechtějí bojovat?“ vykřikl pohoršeně převor.

„Chtějí, abychom začali bitvu my, a my žádáme totéž od nich,“ poznamenal klidně lord Outhwaite. Heroldi se setkali, aby se dohodli, jak by měl boj probíhat, a bylo jasné, že každá strana požadovala, aby ho protivník zahájil útokem. To však obě strany odmítly, a tak se nyní Skotové znovu pokoušeli vyprovokovat Angličany dalšími urážkami. Někteří z nich se odvážili až na dostřel luku a v oplzlých výkřicích nazývali Angličany prasaty a jejich matky sviněmi. Když potom lučištníci pozvedli zbraně, aby je ztrestali, anglický kapitán je okřikl. „Neplýtvejte šípy na slova.“

„Zbabělci!“ křičel jeden Skot, který se odvážil až na poloviční vzdálenost dostřelu luku. „Bastardi zbabělí!“ hulákal. „Vaše matky jsou děvky a kojily vás kozíma chcankama! Vaše ženy jsou svině! Kurvy a svině! Slyšíte mě, vy bastardi zatracený! Angličtí bastardi! Všichni jste z ďáblova hovna!“ Zuřivost jeho nenávisti byla tak velká, že se až třásl. Měl ježatý vous, potrhaný kabátec a kroužkovou košili s velkou dírou vzadu, takže když se otočil a předklonil, vystrčil na Angličany holý zadek. Mínil to samozřejmě jako urážku, ale vyvolal tím v anglických řadách pouze bouři smíchu.

„Dříve nebo později musejí zaútočit,“ prohlásil lord Outhwaite nevzrušeně. „Anebo odtáhnout domů s prázdnou, ale to si nedovedu představit. Tak velké vojsko se nedává dohromady jen proto, aby si vyjelo na nepřátelské území na výlet.“

„Vyplenili Hexham,“ poznamenal temným hlasem převor.

„A odnesli si odtamtud jen pár tretek,“ prohlásil lord Outhwaite pohrdavě. „Opravdové hexhamské poklady mniši dávno předtím odvezli na bezpečné místo. Slyšel jsem, že v Carlisle jim dobře zaplatili, aby je nechali být, ale může to stačit, aby se z osmi nebo devíti tisíc mužů stali boháči?“ Sám si odpověděl tím, že zavrtěl hlavou. „Jejich vojáci nedostali zaplaceno,“ řekl Thomasovi. „To není jako u nás. Skotský král

nemá peníze, aby svým vojákům zaplatil. Určitě tedy sní, že dnes získají bohaté zajatce a potom vyplení Durham a York. Takže pokud nechtějí odtáhnout domů s prázdnýma rukama, musejí si připnout štíty, zvednout zbraně a zaútočit na nás."

Skotové se však stále nehýbali z místa a Angličanů bylo příliš málo, aby mohli pomýšlet na útok, třebaže se trousili další a další, aby posílili arcibiskupovu armádu. Byli to většinou místní lidé a jen málo z nich mělo nějaké brnění a jinou zbraň než upravené farmářské nářadí, jako sekery, kosy nebo kopáče. Blížilo se k poledni, slunce už zahnalo ranní chlad a Thomas se pod koženou vestou a drátěnou košilí začínal potit. Dva z převorových světských sluhů přitáhli vozy naložené malými soudky s pivem, vaky chleba, bednou jablek a velkým kolem sýra a tucet mladších mnichů začalo roznášet jídlo podél anglické řady. Většina vojáků už teď seděla na zemi, někteří dokonce spali a mnozí Skotové se zachovali stejně. I jejich bubeníci to vzdali a položili své velké nástroje na zem. Nad anglickým vojskem kroužilo několik krkavců a Thomas si pomyslel, že je to znamení smrti, a pokřižoval se. Ulevilo se mu, když zlověstní černí ptáci odletěli přes skotské vojsko na sever.

Z města přišel houf lučištníků a všichni si začali cpát šípy do toulců, což jasně říkalo, že nikdy s lukem nebojovali, neboť běžný toulec je v bitvě k ničemu. Z toulce šípy vypadávají, když bojovník běží, navíc se do málokterého dá vložit víc než dvacet šípů. Zkušení lučištníci, jakým byl i Thomas, dávali přednost velkým vakům z plátna vyztuženým proutěnou kostrou, v nichž byly šípy uloženy obráceně než v toulci, peří se nemačkalo a kovové hroty vyčnívaly z vaku, který se navrchu zavazoval tkanicí. Thomas si vybíral šípy pečlivě a ty zkroucené nebo s poškozeným peřím odmítal. Ve Francii, kde mnozí nepřátelští rytíři měli drahá plátová brnění, používali Angličané šípy s dlouhými, úzkými a těžkými kovovými hroty, které nebyly opatřené háčky, aby lépe prorážely náprsní krunýře nebo helmice. Tady však stále používali lovecké šípy, jejichž hroty měly háčky podobné trnům, což znemožňovalo

vytrhnout šíp z rány. Říkalo se jim šípy do masa, ale i ty dokázaly na vzdálenost dvou set kroků prorazit kroužkové brnění.

Po poledni si Thomas také na chvíli zdříml a vzbudil se jen proto, že na něho málem šlápl kůň lorda Outhwaita. Starý šlechtic byl spolu s ostatními anglickými veliteli povolán k arcibiskupovi, a tak křikl, aby mu přivedli koně, a doprovázen svým panošem odjel do středu rozloženého vojska. Jeden z arcibiskupových kaplanů nesl podél bojové řady stříbrný krucifix. Hned pod Kristovýma nohama na něm visel kožený váček a kaplan tvrdil, že v něm jsou kůstky z prstů umučeného svatého Oswalda. „Polibte ten váček a Bůh vás bude chránit," sliboval kaplan a lučištníci, těžkooděnci a všichni ostatní vojáci se strkali, aby získali privilegium Boží ochrany. Thomas se nedostal tak blízko, aby mohl váček s relikvií políbit, ale podařilo se mu alespoň natáhnout ruku a dotknout se jej. Mnozí muži s sebou měli amulety nebo kousky látek, které jim daly ženy, milenky nebo dcery, když odcházeli do boje proti vetřelcům, a nyní se svých talismanů dotýkali. Skotům se zřejmě zdálo, že se konečně něco děje, a začali vstávat. Jeden z jejich bubeníků dokonce znovu spustil bubnování a opět se ozval ten děsivý hluk.

Thomas se zahleděl vpravo, kde bylo nyní vidět špičky dvou věží katedrály a korouhev vlající na hradní baště. Uvažoval, že Eleanor a otec Hobbe by už měli být ve městě, a pocítil lítost, že se s Eleanor rozešel v hněvu. Sáhl po luku, jako by dotyk s jeho dřevem mohl Eleanor ochránit od zlých sil. Utěšoval se tím, že Eleanor bude ve městě v bezpečí a večer, až vyhrají bitvu, svou rozmíšku urovnají. A potom, pomyslel si, potom se vezmou a budou manželé. Stále si však nebyl jistý, zda se opravdu chce oženit. Zdálo se mu, že to přichází v jeho životě příliš brzy, třebaže se jeho ženou měla stát Eleanor, kterou upřímně miloval a byl si svou láskou k ní jistý. Stejně jistý si však byl i tím, že Eleanor bude chtít, aby se vzdal svého tisového luku a usadil se, a to bylo to poslední, co si zase přál on. On se chtěl stát velitelem lučištníků,

mužem, jakým byl Will Skeat. Chtěl mít svůj oddíl lučištníků, který by mohl pronajímat velkým pánům. Příležitostí k tomu by bylo dost, o tom nepochyboval. Říkalo se, že v italských státech jsou ochotni platit za anglické lučištníky celé jmění, a Thomas chtěl být bohatý, alespoň trochu. Ale o Eleanor se musel někdo postarat a on nechtěl, aby jejich dítě bylo nemanželské. Na světě je už dost nemanželských dětí a není třeba k nim přidávat další.

Angličtí velitelé se stále radili. Bylo jich asi tucet, neustále pohlíželi směrem k nepříteli a Thomas, který stál dost blízko, pozoroval na jejich tvářích znepokojení. Obávají se, že nepřátel je příliš moc? Anebo jim dělá starost, že Skotové nechtějí bojovat a zítra za ranní mlhy by mohli zmizet na sever?

Přišel bratr Michael a nechal spočinout svým starým kostem na soudku od sleďů, který předtím sloužil za sedátko lordu Outhwaitovi. „Pošlou dopředu vás, lučištníky. Tak bych to udělal já. Poslal bych vás, abyste je vyprovokovali, bastardy jedny. Buď to, nebo abyste je zahnali, ale zahnat Skoty není zase tak lehké. Jsou to stateční bastardi."

„Stateční? Tak proč na nás neútočí, když jsou stateční?"

„Protože nejsou hlupáci. Dobře vidí tohle…" Bratr Michael se dotkl Thomasova luku. „Už vědí, co lučištníci dokážou. Slyšels o Halidon Hillu?" zeptal se a zvedl překvapeně obočí, když Thomas zavrtěl hlavou. „Samozřejmě, vždyť jsi z jihu. Kdyby se na zemi znovu objevil Kristus a šel na sever, vy na jihu byste se o tom nikdy nedověděli. A když jo, nevěřili byste tomu. Halidon Hill, to bylo před třinácti lety. Zaútočili na nás u Berwicku a my jsme je všechny pobili. Vlastně je pobili naši lučištníci a věř mi, že teď nejsou celí žhaví, aby dopadli stejně jako tenkrát." Bratr Michael svraštil čelo a tiše mlaskl jazykem. „Co je zase tohle?"

Thomas ucítil, že mu něco brnklo o helmici, a otočil se. Pár kroků od něho stál sir Geoffrey Carr s bičem — zřejmě jím práskl tak, že kovový dráp na konci řemínku sjel po

temeni jeho přilby. Sir Geoffrey svinul bič a zle se na něho ušklíbl. „Schováváš se za sukně mnichů, co?“

Bratr Michael se rozhodl Thomase bránit. „Běž si po svých, sire Geoffrey,“ vyjel na něho. „Běž si po svých, nebo na tvou černou duši přivolám kletbu.“

Sir Geoffrey strčil prst do nosu, vylovil z něj cosi slizkého a mrskl to po mnichovi. „Myslíš, že se těch tvých řečí leknu, ty jednookej bastarde? Tebe, kterej jsi přišel i o koule, když ti usekli ruku?“ zasmál se a obrátil se zpátky k Thomasovi. „Začals se mnou bojovat, chlapče, a nedals mně šanci ten boj dokončit.“

„Teď ne!“ vyštěkl bratr Michael.

Sir Geoffrey na něho nedbal. „Napadls šlechtice, chlapče. Za to bys mohl viset. Vlastně ne,“ zavrtěl prudce hlavou a namířil na Thomase kostnatý prst, „za to *budeš* viset! Slyšíš mě? Za to budeš viset!“ Plivl na Thomase, pak otočil grošáka a odjel ke svým lidem.

„Jak to, že ho znáš?“ zeptal se bratr Michael.

„Prostě jsme na sebe narazili.“

„Je to zlý člověk,“ prohlásil bratr Michael a pokřižoval se, „narozený za bezměsíčné noci, když zuřila bouře.“ Stále se díval za odjíždějícím Strašákem. „Říká se, že sir Geoffrey dluží peníze samotnému ďáblu. Musel platit výkupné Douglasovi z Liddesdalu a zadlužil se kvůli tomu u bankéřů. Jeho sídlo, pozemky, všechno, co vlastní, je ohrožené, pokud by jim nemohl zaplatit. Jenže i kdyby dnes vydělal jmění, prohrál by ho v kostkách. Je to hlupák, ale nebezpečný hlupák,“ řekl a upřel své jedno oko na Thomase. „Opravdu jsi s ním začal boj?“

„Chtěl znásilnit mou ženu.“

„Tak to je celý on. Ale buď opatrný, mladý muži, protože Strašák na urážky nezapomíná a nikdy je neodpouští.“

Angličtí páni zřejmě dospěli k nějaké dohodě, neboť zvedli pěsti v drátěných rukavicích a vzájemně se jimi dotkli. Potom lord Outhwaite otočil koně a vrátil se. „Johne! Johne!“ zavolal na kapitána svých lučištníků. „Nebudeme čekat, až si

to rozmyslí," řekl a sesedl. „Vyprovokujeme je." Zdálo se, že předpověď bratra Michaela byla správná; lučištníci budou vysláni vpřed, aby Skoty podráždili — aby je rozzuřili šípy a vyprovokovali k uspěchanému útoku.

Panoš odvedl koně lorda Outhwaita zpátky na pastvinu za zdí a arcibiskup z Yorku mezitím vyjel na svém válečném oři před anglické vojsko. „Bůh vám pomáhej!" zvolal na muže prostředního voje, jemuž velel. „Skotové se nás bojí!" pokračoval. „Vědí, že je s Boží pomocí pobijeme jako mouchy! Stojí a jen se na nás dívají, neboť se nás bojí. Proto na ně musíme vyrazit my." Jeho slova vyvolala bouři souhlasného pokřiku. Arcibiskup zvedl ruku, aby je utišil. „Chci, aby to začali lučištníci," zvolal. „Jenom oni! Budou je bodat žihadly šípů! Budou je zabíjet! A Bůh bude jejich konání žehnat. Vám všem bude žehnat!"

Takže bitvu zahájí lučištníci. Skotové se tvrdošíjně odmítali pohnout v naději, že Angličané podniknou útok, protože je mnohem lehčí bránit svou pozici než útočit na zformovanou linii nepřítele. Ale teď měli jít dopředu angličtí lučištníci, aby provokovali, znepokojovali a bodali Skoty žihadly svých šípů, dokud se neobrátí a neutečou, nebo — a to se zdálo pravděpodobnější — nevyrazí dopředu, aby se pomstili.

Thomas si už vybral z vaku nejlepší šíp. Byl nový, tak nový, že zelený tmel na závitech motouzu držících peří stále lepil, ale měl dřík, který byl za hrotem poněkud širší a směrem k peří se zužoval. Takový šíp zhotovený z krásného, rovného kusu jasanového dřeva dokáže opravdu tvrdě zasáhnout a Thomas toho hodlal využít, přestože první výstřel bude na dlouhou vzdálenost.

Dokonce na velmi dlouhou vzdálenost, neboť skotský král stál až v zadních řadách velkého středního sheltronu, ale ne výstřel nemožný, protože Thomasův černý luk byl velký a Thomas mladý, silný a přesný.

„Bůh s vámi," řekl bratr Michael.

„Mířte dobře!" křikl lord Outhwaite.

„Vaše šípy povede Bůh!“ zvolal arcibiskup z Yorku.

Skotští bubeníci začali bubnovat hlasitěji, vojáci spustili posměšný řev a Angličané se dali do pohybu.

Bernard de Taillebourg už dost z toho, o čem starý mnich mluvil, věděl, ale když se mu konečně podařilo pohnout bratra Collimora k řeči, nemínil ho přerušovat. Mnich mu vyprávěl příběh o rodu, který panoval nad jedním zapadlým krajem v jižní Francii, krajem jménem Astarac, jenž ležel v blízkosti sídel katarů, a proto i jej časem zasáhlo zlo kacířství. „To bludařské učení se šířilo jako mor,“ prohlásil bratr Collimore, „od vnitrozemského moře k oceánu a na sever do Burgundska.“ To bylo samozřejmě de Taillebourgovi známo, neřekl však nic a nechal starého muže pokračovat v líčení toho, jak církev katary ze země vyhnala a jak kouř z požárů jejich sídel stoupal k nebesům a oznamoval Bohu a andělům, že v územích mezi Francií a Aragonem byla obnovena pravá víra a Vexillové, spolu s poslední šlechtou, zasaženou katarským zlem, uprchli a uchýlili se do nejzazších koutů křesťanského světa. „Ale ještě před tím, než uprchli,“ pokračoval bratr Collimore s pohledem upřeným na nabílený oblouk klenby své cely, „vzali poklady kacířů, aby je ukryli.“

„A mezi nimi byl i svatý grál?“

„Říká se to, ale kdo ví.“ Bratr Collimore otočil hlavu a zamračil se na dominikána. „Jestliže mají grál, proč jim nepomohl? To jsem nikdy nepochopil.“ Zavřel oči. Občas, když se starý muž odmlčel, aby nabral dech, a téměř se zdálo, že spí, podíval se de Taillebourg z okénka a viděl na vzdáleném kopci dvě vojska. Stála na místě, třebaže odtud doléhal hluk podobný práskání a hukotu velkého ohně. Hukot pocházel z hrdel tisíců mužů a práskání, to byly bubny. A oba tyto zvuky sílily a zase slábly s rozmary větru vanoucího skalnatou soutěskou nad řekou Wear. Sluha otce de Taillebourga pořád stál u vchodu zpola skrytý za jednou z mnoha hromad hrubých, neopracovaných kamenů navršených v prostoru mezi hradem a katedrálou. Bližší věž katedrály byla

obestavěná lešením a na tuto síť ze svázaných kmenů teď lezli malí chlapci dychtiví spatřit boj. Zedníci a kameníci už dlouho předtím nechali práce, aby mohli pozorovat obě armády.

Po tom, co bratr Collimore vyslovil otázku, proč grál Vexillům nepomohl, upadl do krátkého spánku a de Taillebourg přešel místnost a přistoupil k černě oděnému sluhovi. „Věříš mu?“ zeptal se ho.

Sluha jen pokrčil rameny a nic neřekl.

„Překvapilo tě něco?“ chtěl vědět de Taillebourg.

„Jen to, že otec Ralph měl syna,“ odpověděl sluha. „To jsem nevěděl.“

„Musíme ho najít a promluvit s ním,“ řekl dominikán zlověstně. Pak se vrátil zpátky, neboť starý mnich se už probudil.

„Kde jsem skončil?“ zeptal se bratr Collimore. Z koutku úst mu vytékala stružka slin.

„Divil ses, že grál Vexillům nepomohl,“ připomněl mu Bernard de Taillebourg.

„Ano, ano,“ upamatoval se starý mnich. „Jestliže měli grál, jak to, že se nestali mocnými?“

Otec de Taillebourg se usmál. „Předpokládej,“ řekl mnichovi, „že by grál získali nevěřící muslimové. Myslíš, že by jim Bůh dopřál jeho moci? Grál je velké bohatství, bratře, největší ze všech bohatství na zemi, ale ne větší než Bůh.“

„To ne,“ souhlasil bratr Collimore. „Jistě by jim moci grálu nedopřál.“

„A jestliže Bůh toho, kdo má grál v držení, neuznává, pak mu není jeho moc k ničemu.“

„Ano,“ přikývl bratr Collimore.

„Říkáš, že Vexillové uprchli?“

„Uprchli inkvizitorům,“ přitakal bratr Collimore a vrhl na de Taillebourga zlomyslný pohled. „A jedna větev jejich rodu přišla sem do Anglie, kde prokázali jakousi službu králi — samozřejmě ne tomu současnému, ale jeho pradědečkovi, poslednímu Jindřichovi.“

„Jakou službu?“ zeptal se de Taillebourg.

„Dali mu kopyto z koně svatého Jiří.“ Mnich to řekl, jako by to byla docela běžná věc. „Kopyto vsazené do zlata, schopné konat zázraky. Alespoň král tomu věřil, protože nechal svého syna léčit z horečky tak, že se ho tím kopytem dotýkali. Slyšel jsem, že je stále ve Westminsterském opatství.“

Collimore pak vzpomínal, že Vexillové za to dostali panství v Cheshiru, a pokud zůstali kacíři, nedávali to najevo, ale žili jako kterýkoliv jiný šlechtický rod. K jejich pádu, řekl, došlo na počátku současné vlády, kdy se matka mladého krále, podporovaná rodem Mortimerů, snažila bránit synovi, aby převzal moc. Vexillové se postavili na královninu stranu, a když spor o trůn se synem prohrála, uprchli zpátky na kontinent. „Všichni kromě jednoho syna,“ řekl bratr Collimore. „Nejstaršího syna a tím byl samozřejmě Ralph. Ubohý Ralph.“

„Ale jestli jeho rodina uprchla zpátky do Francie, proč jsi ho léčil?“ chtěl vědět de Taillebourg a na jeho tváři plné krvavých strupů a odřenin, jak sebou ráno tloukl o kámen, se objevil zmatek. „Proč jsi ho prostě nezabil jako zrádce?“

„Byl to kněz,“ namítl Collimore, „nemohl jsem ho zabít! Kromě toho všichni věděli, že svého otce nenávidí, a prohlásil se za stoupence krále.“

„Takže nebyl úplně pomatený,“ poznamenal de Taillebourg suše.

„A taky měl peníze,“ pokračoval Collimore, „a byl šlechtic a tvrdil, že zná tajemství Vexillů.“

„Tajemství katarského pokladu?“

„Ale i tak v něm byl zlý duch! Tvrdil o sobě, že je biskup, a vedl v londýnských ulicích divoká kázání. Říkal, že povede novou křížovou výpravu, aby vyhnal nevěřící z Jeruzaléma, a sliboval, že mu v tom grál zajistí úspěch.“

„Tak jste ho zavřeli?“

„Poslali ho ke mně,“ řekl bratr Collimore, jako by de Taillebourga káral, „protože o mně bylo známo, že umím

vymítat zlé duchy.“ Odmlčel se a vzpomínal. „V době, kdy jsem byl v plné síle, jsem jich zničil stovky! Stovky!“

„Ale Ralpha Vexilla jsi úplně nevyléčil, že?“

Mnich zavrtěl hlavou. „Byl jako někdo, kdo je štvaný a bičovaný Bohem, a tak plakal a křičel a bil se, až z něho tekla krev.“ Bratr Collimore, který si neuvědomoval, že popisuje i de Taillebourga, se zachvěl. „A také ženami byl pronásledován. Myslím, že z toho jsme ho nikdy nevyléčili. Ale jestliže jsme z něj zlé duchy nevyhnali, aspoň se nám podařilo přimět je, aby se ukryli tak hluboko, že se sotva odvažovali ukázat.“

„Myslíš, že jeho řeči o grálu byly jen blouznivý sen, který mu vnukli duchové?“ zeptal se dominikán.

„Tuhle otázku jsme si taky kladli,“ odpověděl bratr Collimore.

„A jak jste si na ni odpověděli?“

„Řekl jsem svým představeným, že otec Ralph lže a celý grál si vymyslel. Že v jeho šílených řečech není ani zbla pravdy. Když ho zlí duchové přestali trápit, poslali ho na farnost daleko na jihu, kde mohl kázat rackům a lachtanům. Už si neříkal lord, byl pouhý otec Ralph — poslali ho pryč, aby na něj svět zapomněl.“

„Zapomněl?“ opakoval de Taillebourg. „A přesto jsi o něm měl zprávy. Objevil jsi, že má syna.“

Starý mnich přikývl. „Blízko Dorchesteru je klášter našeho řádu, odtud jsem tu zprávu dostal. Řekli mi, že otec Ralph si našel ženu, hospodyni, ale který venkovský kněz si ji nenajde? Pak měl syna a ve svém kostele pověsil pod krovem staré kopí a tvrdil, že je to kopí svatého Jiří.“

De Taillebourg upřel pohled k vzdáleným kopcům. Hluk, který se odtud nesl, zesílil. Vypadalo to, jako by se Angličané se svým mnohem menším vojskem konečně pohnuli dopředu, což znamenalo, že bitvu prohrají. Z toho pro otce de Taillebourga vyplývalo, že musí odsud z kláštera a vůbec z města zmizet dřív, než sem vtrhne sir William Douglas a začne

se mstít. „Řekls svým nadřízeným, že otec Ralph lže. Myslíš si, že opravdu lhal?“

Starý mnich se odmlčel a de Taillebourgovi se zdálo, že samotná nebesa zadržela dech. „Nemyslím,“ zašeptal bratr Collimore.

„Tak proč jsi jim to řekl?“

„Protože jsem ho měl rád,“ odpověděl mnich. „A nevěřil jsem, že bychom z něho mohli dostat pravdu důtkami, hladověním nebo koupelemi v ledové vodě. Myslel jsem si, že je neškodný a má být ponechán Bohu.“

De Taillebourg znovu pohlédl z okna. Grál, uvažoval, grál… Boží ohaři zachytili dobrou stopu. Najde ho. Musí ho najít! „Jeden z jejich rodu se vrátil do Francie,“ řekl, „a později ukradl kopí a otce Ralpha zabil.“

„Doslechl jsem se o tom.“

„Ale grál nenašel.“

„Díky Bohu za to,“ řekl bratr Collimore slabým hlasem.

De Taillebourg zaslechl pohyb a uviděl, že sluha, který je napjatě poslouchal, se nyní dívá do dvora — zřejmě uslyšel někoho přicházet. De Taillebourg se sklonil blíž k bratru Collimorovi a ztišil hlas, aby ho ani sluha neslyšel. „Kolik lidí ví o otci Ralphovi a o grálu?“

Mnich chviličku uvažoval. „Nikdo se o tom celé roky nezmínil, dokud nepřišel nový biskup,“ řekl. „Musel se někde něco dovědět, protože se mě na to zeptal. Řekl jsem mu, že Ralph Vexille byl pomatený.“

„Uvěřil ti?“

„Zklamal jsem ho. Chtěl grál pro zdejší katedrálu.“

Samozřejmě, pomyslel si de Taillebourg, protože každá katedrála, která by měla svatý grál, by se stala nejbohatším stánkem Božím v celém křesťanském světě. Dokonce i ta janovská, jež se chlubí jakýmsi nevkusným pohárem ze zeleného skla a vydává ho za grál, vybírá peníze od tisíců poutníků. A kdyby se po světě rozšířilo, že někde je zaručeně pravý grál, přicházeli by lidé po stovkách a po tisících a do chrámu, kde by pravý grál byl, by proudily peníze a

drahokamy a klenoty doslova v plných vozech. Králové, královny, knížata, vévodové, ti všichni by se hrnuli dovnitř a předháněli by se, kdo nabídne větší bohatství.

Sluha zmizel, neslyšně se přikrčil za jednou z hromad stavebního kamene a de Taillebourg čekal, pozoroval vchod do cely a uvažoval, jaký problém se v příštích okamžicích naskytne. Místo toho se objevil mladý kněz. Byl v sutaně z hrubé látky, měl ježaté, neposlušné vlasy a širokou, bezelstnou, sluncem opálenou tvář. Za ním šla mladá, bledá a křehká žena. Zdála se neklidná, ale mladý kněz de Taillebourga radostně pozdravil. „Přeju ti dobrý den, otče."

„I já tobě, otče," odpověděl de Taillebourg zdvořile. Jeho sluha se znovu postavil do dveří, jako by chtěl bránit nově příchozím v odchodu, dokud jim to jeho pán nedovolí. „Poslouchám zpověď bratra Collimora," řekl de Taillebourg.

„Zpověď zbožného muže, doufám," podotkl otec Hobbe a usmál se. „Ale nezdá se, že bys byl Angličan, otče."

„Jsem Francouz," odpověděl de Taillebourg.

„Já také," ozvala se Eleanor francouzsky. „Přišli jsme si s bratrem Collimorem promluvit."

„Promluvit?" opakoval de Taillebourg přívětivě.

„Posílá nás biskup," řekla Eleanor s hrdostí, „a taky král."

„Který král, dítě?"

„*Edouard d'Angleterre*," chlubila se Eleanor.

Otec Hobbe, který neuměl francouzsky, hleděl střídavě na ni a na dominikána.

„A proč vás sem Eduard poslal?" chtěl vědět de Taillebourg, a když se Eleanor zatvářila neklidně, otázku zopakoval. „Proč vás sem Eduard poslal?"

„Nevím, otče," vyhrkla Eleanor.

„Myslím, že víš, dítě, že to dobře víš," řekl de Taillebourg a vstal. Otec Hobbe už vycítil, že něco není v pořádku, chytil Eleanor za ruku a pokoušel se ji táhnout k východu. De Taillebourg však pokynul sluhovi a ukázal na otce Hobbeho. A anglický kněz se stále ještě snažil pochopit, z čeho ho dominikán podezírá, když mu vjel mezi žebra nůž. Otec

Hobbe hlasitě hekl a klesal na kamennou podlahu, vzduch mu v hrdle zachrčel a zaklokotal krví. Eleanor se pokusila uprchnout, ale de Taillebourg ji třemi skoky dostihl, chytil ji za zápěstí a hrubě ji strhl zpět. Ještě stačila vykřiknout, ale vzápětí jí dominikán zacpal dlaní ústa.

„Co se to děje?“ ozval se bratr Collimore.

„Konáme Boží dílo, bratře,“ uklidňoval ho de Taillebourg, „nic než Boží dílo.“

Na hřebeni kopce zasvištěly vzduchem šípy.

Thomas postupoval vpřed spolu s ostatními lučištníky levého šiku, neurazili však ani dvě stě metrů, když se museli za strmým břehem porostlým mladým trnkovým houštím stáhnout doprava. Přímo v cestě jim zela v zemi hluboká strž, kterou by jen obtížně překonávali. Její dno bylo plné zežloutlého kapradí a na protějším břehu se bělala zeď z kamenů porostlých lišejníkem. Když přes ni Thomas přelézal, zachytil vakem na šípy za ostrý výstupek a vak si natrhl. Naštěstí mu z něj vyklouzl jen jeden šíp a zapadl do jakéhosi tmavšího kruhu v trávě plného podzimních hub. Thomas chvíli přemýšlel, zda je to dobré, nebo zlé znamení, ale pak si znovu uvědomil rachot skotských bubnů, rychle zvedl šíp a pospíchal za ostatními. Všichni nepřátelští bubeníci nyní tloukli do svých nástrojů jako zběsilí a zdálo se, že se vzduch chvěje v rytmu jejich zlověstného dunění. Skotští těžkooděnci zvedali štíty, aby kryli sebe i kopiníky, a střelci z kuší točili rohatkami, jimiž natahovali tětivy svých zbraní, až je zaklesli za háček spouštěcí páky. Jeden z nich úzkostně pohlédl na blížící se anglické lučištníky, odložil kliku natahovacího mechanismu a vsunul do vystřelovacího žlábku kuše kovovou šipku. Skotové spustili pokřik a Thomas už rozpoznal slova. „Dejte Anglánům poznat svou nenávist!“ neslo se mu vstříc. Kolem hlavy mu zasvištěla šipka a vmžiku na skotský pokřik zapomněl. Stovky anglických lučištníků postupovaly po svahu proti Skotům a většina jich běžela. Na skotské straně bylo jen málo kuší, ale proti anglickým válečným lukům měly kuše

delší dostřel a lučištníci se nyní hnali vpřed, aby se i oni dostali co nejrychleji na dostřel. Kousek před Thomasem sklouzl po trávě šíp. Ne šipka z kuše, ale šíp vystřelený jedním z mála skotských luků z tisového dřeva, a Thomas si uvědomil, že jsou na hranici dostřelu. Už se také první z anglických lučištníků zastavovali, natahovali tětivy a k obloze vzlétly šípy s bílým peřím. Jeden z nich však náhle zavrávoral a zvrátil se dozadu s šipkou zabodnutou v čele. Krev stříkala vzhůru, zatímco šíp, který nešťastník vypustil zlomek vteřiny před smrtí, stoupal téměř kolmo a bez užitku k obloze.

„Miřte na lučištníky!“ houkl Angličan s rezavým náprsním krunýřem. „Nejdřív zabíjejte lučištníky!“

Thomas se zastavil a pátral pohledem po královské korouhvi. Objevil ji napravo. Zdála se stále ještě hodně daleko, ale už střílel na vzdálenější cíle. Pootočil se, nakročil nohou dopředu, vložil vybraný šíp na tětivu a pak ji ve jménu Božím a svatého Jiří natáhl, až ucítil bílé husí peří u ucha. Díval se na skotského krále Davida II. Viděl, jak se mu v slunci zlatě leskne královská helmice, a viděl také, že král má odklopené hledí. Zamířil na hruď, pohnul lukem maličko doprava, aby vyrovnal vliv větru, a vypustil šíp. Letěl správně, nechvěl se, jak se stává u těch špatně vyrobených, a Thomas sledoval, jak stoupá a potom klesá. A viděl také, že sebou král trhl dozadu a vzápětí se kolem něho shlukli jeho dvořané. To už však Thomas vkládal na tětivu další šíp a hledal pohledem nový cíl. Jeden ze skotských lučištníků se belhal zpátky s šípem v noze. Těžkooděnci mu udělali místo, pustili zraněného dovnitř a vzápětí opět řadu uzavřeli těžkými štíty. Thomas slyšel, že uvnitř nepřátelské formace štěká smečka psů. Nebo že by to bylo válečné vytí těch divousů ze severských klanů? Král zmizel, možná spadl z koně, protože v jednom místě bylo vidět shluk rytířů. Nebe bylo plné svištících šípů a všude kolem se ozývaly jednotvárné zvuky brnkání tětiv, jimž Francouzi říkali hudba ďáblových harf. Pokud Thomas viděl, žádní skotští lučištníci už nezbyli; ti angličtí si je vzali za cíl a šípy změnily jejich řady v krvavá jatka. Teď se

tedy Angličané zaměřili na ozbrojence s píkami, meči, sekerami a oštěpy. Skotové z divokých klanů — všichni vlasatí, vousatí a zuřiví — stáli až za těžkooděnci, kteří čekali připraveni v šesti až osmi řadách za sebou, a šípy rachotily a zvonily na jejich brněních a štítech. Skotští rytíři, těžkooděnci a kopiníci se skrývali, jak jen mohli, krčili se před smrtonosným deštěm, ale vždy si nějaký šíp našel nechráněnou mezeru mezi štíty nebo dokázal jejich vrbové desky potažené kůží prorazit. Temné bouchání šípů zasahujících štíty jako by soupeřilo s ostřejšími zvuky bubnů.

„Vpřed, chlapci! Vpřed!“ křičel jeden z velitelů na své lučištníky. Chtěl, aby pokročili ještě o dvacet kroků blíž k nepříteli, pak by jejich šípy zasahovaly skotské řady tvrději a přesněji. „A pobíjejte je jako mouchy!“ Dva z jeho mužů už leželi na trávě mrtví jako důkaz toho, že i skotským lučištníkům se podařilo zasáhnout pár cílů, než je přemohla převaha anglických šípů. Další Angličan se potácel jako opilý směrem k vlastním řadám a držel se oběma rukama za zkrvavené břicho. Komusi praskla tětiva a šíp odletěl stranou — lučištník zaklel, sáhl pod tuniku pro náhradní tětivu a rychle ji napjal.

Skotové zatím nemohli nic dělat. Lučištníky už neměli a Angličané postupovali blíž a blíž. Pomalu se dostávali tak blízko, že mohli sklonit luky a začít střílet na cíl rovně, ne obloukem, takže hroty jejich šípů prorážely štíty, kroužkové košile, a dokonce plátová brnění — i když těch nebylo ve skotských řadách moc —, s ještě větší silou. Thomas byl asi šedesát nebo sedmdesát metrů od nepřátelské linie a cíle si vybíral s chladnou rozvážností. Všiml si třeba, že zpod jednoho štítu vyčuhují nohy ukrytého ozbrojence, a poslal mu šíp do stehna. Bubeníci už uprchli a dva jejich nástroje se válely před skotskou linií s proraženými kůžemi. Těsně za řadami pěšáků se náhle objevil kůň nějakého šlechtice a Thomas neváhal a poslal mu šíp hluboko do hrudi. Když nasadil na tětivu další šíp a znovu tam pohlédl, zvíře již kleslo k zemi a mezi těžkooděnci kolem nastal zmatek, jak se snažili

uniknout z dosahu jeho kopyt. Mnozí se přitom odkryli a pak padali pod smrtícím deštěm šípů. O chvíli později však angličtí lučištníci rychle změnili cíl, neboť ze skotské řady se proti nim vyřítila smečka asi deseti rozzuřených loveckých ohařů s dlouhými chlupy a žlutými tesáky. I ty ale šípy všechny do jednoho skolily.

„To je vždycky takhle lehký?“ zeptal se jakýsi mladíček svého souseda — zřejmě se ocitl v pořádné bitvě poprvé.

„Pokud nepřítel nemá lučištníky a nesáhneš do vaku po posledním šípu, tak jo,“ odpověděl starší muž. „Ale pak je to zatraceně těžký.“

Thomas napnul tětivu a znovu vystřelil — šíp zasvištěl plochým letem, prorazil štít a zabodl se vousatému těžkooděnci do tváře. Skotský král byl znovu na koni, ale teď už ho chránily čtyři štíty ježící se zabodnutými šípy, a Thomas si vzpomněl na francouzské koně, kteří se váleli na svahu v Pikardii s šípy zabodnutými do krku, do nohou, do celého těla. Znovu sáhl do vaku, vytáhl další šíp a vystřelil ho na králova koně. Nepřítel měl nyní na vybranou — buď se obrátit před deštěm šípů na útěk, nebo se vrhnout do útoku a pokusit se smést menší anglické vojsko z bojiště. A podle výkřiků, doléhající z řad krytých ježatými štíty, Thomas soudil, že se chystají k tomu druhému.

Měl pravdu. Vystřelil ještě jeden šíp, poslední, ale pak se ozval děsivý řev a celá skotská linie se jakoby spontánně, bez rozkazu vrhla do útoku. Vyrazili s řevem a skučením jako smečka vlků a angličtí lučištníci prchali. Do útoku se vrhly tisíce rozzuřených Skotů a Angličané neměli šanci je zastavit, byť by na ně v jediném okamžiku vystřelili všechny své zbývající šípy. I potom by je Skotové v mžiku přemohli a pobili, a tak jim nezbývalo než prchat a hledat spásu za svými ozbrojenci a těžkooděnci. Thomas při přelézání kamenné zdi zakopl a upadl, ale okamžitě se zvedl a prchal dál. Potom uviděl, že se ostatní lučištníci zastavují a znovu na pronásledovatele střílejí. Kamenná zeď skotský útok zbrzdila, a tak se i on otočil a vyslal dva šípy do řad bezbranných

nepřátel, než překonali překážku a donutili ho znovu prchat. Běžel směrem k úzké mezeře v anglické bojové linii, kde vlálo mešní roucho svatého Kuthberta, ale když se pokoušel proniknout blíž, poznal, že tam je doslova přecpáno lučištníky, kteří se snažili dostat za řadu obrněnců, a tak zamířil doprava do kousku volného prostoru mezi krajním křídlem vojska a prudkým svahem.

„Štíty dopředu!“ zařval prošedivělý válečník se zdviženým hledím na anglické těžkooděnce. „Zapřete se! Pevně se zapřete!“ Anglická linie sestavená pouze ze čtyř nebo pěti řad se připravila na srážku s divoce útočícím nepřítelem, muži vystrčili štíty před sebe a pravou nohou se opřeli dozadu. „Ve jménu svatého Jiří! Ve jménu svatého Jiří!“ křičel velitel. „Držte ze všech sil! Držte a pak je bijte!“

Thomas byl nyní na křídle a viděl, že skotská řada se v překotném útoku roztáhla do šířky. Ve výchozím postavení byli seřazeni rameno na rameni, ale teď, při divokém běhu, se rozptýlili, a to znamenalo, že jejich nejzápadnější sheltron byl vytlačen až na svah kopce a doslova zahnán do hluboké strže, která bitevní pole nečekaně zužovala. Teď se tedy spousta Skotů ocitla na jejím dně, zírali nahoru a ještě netušili, že jsou odsouzeni k záhubě.

„Lučištníci!“ houkl Thomas, jako by byl zpátky ve Francii a velel oddílu Willa Skeata. „Lučištníci!“ vykřikl ještě jednou a už se sám hnal k okraji strže. „Tam jsou! Zabíjejte je!“ To už byli kolem jeho druhové, triumfálně křičeli a natahovali tětivy.

Nastal čas zabíjení, čas lučištníků. Skotské pravé křídlo se ocitlo v pasti propadlé země a lučištníci stáli nad nimi a jejich šípy nemohly minout. Dva mniši rychle přivlekli vaky se zásobními šípy — v každém vaku jich bylo čtyřiadvacet, rovnoměrně rozmístěných kolem kožených kotoučů, které je držely od sebe a chránily peří, aby se nepomačkalo. Mniši vaky otevřeli, všechny šípy vysypali na zem vedle lučištníků a ti střídali a střídali a zabíjeli a zabíjeli. Thomas slyšel strašlivý hluk a řinčení střetu těžkooděnců uprostřed bitevního pole, ale tady, na anglickém levém křídle, se Skotové vůbec k

nepřátelským štítům nedostali, protože našli zkázu v zažloutlém kapradí na dně jámy smrti.

Thomas prožil dětství v Hooktonu, v malé vesnici na jihoanglickém pobřeží, kde říčka ústící do moře vyhloubila v oblázkovém břehu hluboký kanál. Ten se v ústí stáčel a zanechal na pobřeží jakýsi ostroh, který chránil rybářské lodě před rozmary otevřeného moře. Jednou za rok, když se v podpalubích lodí příliš přemnožily krysy, vytáhli rybáři lodě při odlivu na mělčinu, naplnili je kamením a nechali je příštím přílivem zaplavit. To byl pro vesnické děti svátek. Stály na vrcholu ostrohu Hook, čekaly, až začnou krysy z lodí utíkat, a pak prchající havěť kamenovaly. Krysy obvykle zachvátila panika a to jen umocňovalo radost a zábavu dětí, zatímco kolemstojící dospělí se smáli, aplaudovali svým potomkům a povzbuzovali je.

Téměř stejně tomu bylo tady. Skotové se ocitli na dně strže a lučištníci stáli nad nimi a rozsévali smrt. Šípy šlehaly dolů jako blesky a zabodávaly se do těl s podobnými odpornými zvuky, jaké lze slyšet, když řezník seká maso. Skotové se na dně strže zmítali a umírali a žluté podzimní kapradí se barvilo do ruda. Někteří se pokoušeli lézt nahoru proti svým katům, ale tím se stávali ještě snadnějšími terči. Jiní se pokoušeli uniknout po vzdálené straně, vzápětí však padali zpátky s šípem v zádech. Několika Skotům se však přece jen podařilo dostat se z pasti a ve zmatku prchali do údolí, ale sir Thomas Rokeby, šerif z Yorkshiru a velitel levého křídla anglického vojska, je uviděl a poslal za nimi asi čtyřicet mužů na koních, aby je v údolí dostihli. Obrněnci s meči, kopími a bodlinatými koulemi potom dokonali krvavé dílo, které začali lučištníci.

Dno strže byla jedna zkrvavená, zmítající se masa těl. Jakýsi rytíř v plátovém brnění a s helmicí ozdobenou bohatým chocholem se pokoušel z těchto jatek vylézt, ale ani jemu se to nepodařilo — dva šípy mu prorazily hrudní pancíř a třetí našel škvíru v hledí přilby a rytíř se skácel mrtev zpátky. Šípů létajících do strže postupně ubývalo, ale stejně tak ubývalo

živých Skotů. Potom se do strže začali spouštět první lučištníci s noži, aby dobíjeli raněné a olupovali mrtvé.

„Kdo teď nenávidí Angličany?“ zahulákal vítězně jeden z lučištníků. „No tak, bastardi zatracený, poslouchám. Kdo nenávidí Angličany?“

A pak se ozval výkřik ze středu bojiště. „Lučištníci! Na pravé křídlo! Na pravé křídlo!“ křičel kdosi téměř zoufale. „Okamžitě na pravé křídlo!“

Těžkooděnci na anglickém levém křídle se ani pořádně nedostali k boji, protože Skoty zde v kapradí strže zmasakrovali lučištníci. Uprostřed se Angličané drželi dobře, neboť arcibiskupovi muži zaujali postavení za kamennou zdí, která, i když byla vysoká jen do pasu, představovala víc než postačující hráz k zadržení skotského útoku. Vetřelci mohli bodat a sekat přes zeď a také se ji pokoušeli kámen po kameni rozebrat a pobořit, ale překonat se jim ji nepodařilo, takže je Angličané dokázali držet, přestože jich bylo mnohem míň a Skotové na ně dotírali těžkými, dlouhými píkami. Někteří angličtí rytíři volali na své panoše, aby jim přivedli koně, a potom v sedle a ozbrojeni kopími najížděli těsně za pěší řadu obránců a vráželi Skotům dlouhé bodce přímo do tváří. Jiní těžkooděnci se zase skrčili pod neohrabanými píkami Skotů a sekali do nepřítele meči a sekerami, přitom celou dobu létaly zleva šípy. Nad středem bojiště zněl děsivý hluk — řev mužů v zadních řadách, výkřiky a sténání raněných, řinčení kovu o kov, údery mečů do štítů a rachot úderů kopí a pík —, zeď však způsobila, že žádná strana nedokázala zatlačit nepřítele zpět, a tak do sebe všichni jenom sekali a bodali, namačkáni na kameny a na mrtvoly, které se tam hromadily, krváceli a umírali.

Nejhorší situace však byla na pravém anglickém křídle, jemuž veleli lordi Neville a Percy. Zde nebyla zeď dostavěná a hromady kamení, jež se tam místo ní vršily, nepředstavovaly pro útočící Skoty žádnou překážku. Skotskému levému křídlu veleli hrabě z March a králův synovec lord Robert Stewart.

Jejich sheltron, který se nacházel nejblíž městu, byl ze všech tří skotských vojů největší a vrhl se na Angličany jako smečka vyhladovělých vlků. Útočníci lačnili po krvi a lučištníci prchali před jejich řvoucími a skučící hordami opravdu jako ovce před vlky. A pak Skotové narazili na sevřenou bitevní linii Angličanů a během několika vteřin zatlačili obránce o dvacet kroků zpět, než se anglickým těžkooděncům podařilo útočníky, klopýtající přes těla mrtvých a raněných, zastavit. Angličané se zformovali těsně vedle sebe, skrčili se za štíty a začali postupovat dopředu, přičemž bodali útočníky meči do nohou a do tváří, sekali a bili se a supěli námahou, jak přemáhali obrovský tlak skotských hord.

Bylo zatraceně těžké bojovat v první řadě, neboť ti, co se v ní ocitli, byli tlačeni zezadu a neměli kam ustoupit a protivníci tak stáli blízko sebe jako milenci, příliš blízko, aby se mohli rozmáchnout mečem k pořádné ráně, a proto jím jen bodali. V řadách za nimi bylo přece jen víc místa a jakýsi Skot sekal kopím jako obrovskou sekerou. Jeho ostří rozpolcovalo helmice nepřátel, prosekávalo jejich kožené vyložení a drtilo lebky jako nedovařená vejce. Krev jednoho ze zasažených postříkala snad tucet spolubojovníků a do mezery po padlém se okamžitě vklínili další Skotové, divocí muži ze skotských klanů. Jeden z nich zakopl o mrtvé tělo a vzápětí děsivě vykřikl, když mu Angličan vrazil do nechráněného krku ztupený nůž. Ale skotské kopí se sekerou na konci dopadlo znovu a zabilo dalšího Angličana, a když je Skot zvedl k nové ráně, zůstalo na čepeli viset rozdrcené a zkrvavené hledí mrtvého.

Opět se ozvaly bubny, alespoň ty, které ještě zůstaly celé. „Za Bruce! Za Bruce!“ křičeli vojáci a jiní zase: „Za svatého Ondřeje! Za svatého Ondřeje!“ Lord Robert Stewart, vyfintěný ve svých žlutomodrých barvách, s helmicí lemovanou tenkým zlatým okrajem, se oháněl těžkým dvouručním mečem, jímž sekal do anglických těžkooděnců, kteří uhýbali a krčili se před zuřivě dotírajícími Skoty. Lord Robert, nyní už bezpečný před anglickými šípy, zvedl hledí, aby se mohl rozhlédnout. „Do

nich!“ zvolal pak na své muže. „Do nich! Bijte je jako psy! Nikoho nešetřete!“ Král slíbil, že budou slavit Vánoce v Londýně, a všem se nyní zdálo, že stačí, aby smetli těch pár vystrašených Angličanů, kteří se jim snaží klást odpor, a jeho slib se stane skutečností. Od pokladů Durhamu, Yorku a Londýna je dělí jenom několik ran mečem; stačí dalších pár mrtvých Angličanů a bohatství Norwiche, Oxfordu, Bristolu a Southamptonu se pohrne do skotských měšců. „Za Skotsko!“ zvolal lord Robert Stewart. „Za Skotsko!“ A kopiník se sekerou na konci znovu udeřil do anglické helmice — třebaže nyní druhou stranou s hákem, protože na ostří sekery stále viselo pokroucené hledí — rozdrtil ji a vrazil zborcený plech do mozku umírajícího, až mu z otvoru hledí vystříkla krev. Vzápětí vykřikl jiný Angličan, jemuž hrot skotského kopí prorazil kroužkovou košili a vjel mu hluboko do slabin. O kousek dál vrávoral mladík, zřejmě ještě páže, s očima zalitýma krví po ráně mečem. „Za Skotsko!“ řval lord Robert Stewart. Už cítil vítězství. Vždyť bylo tak blízko! Postoupil vpřed, poprvé se dostal do kontaktu s anglickou linií a překvapilo ho, jak je slabá. Odrazil štítem výpad nepřítele a okamžitě bodl mečem, aby zabil jiného Angličana, který se vzápětí zhroutil k zemi. Potom křikl lord Robert na svého panoše, aby se díval po anglických šlechticích, jejichž výkupné by mohlo obohatit rod Stewartů. Bijící se muži hekali při každém úderu námahou. Jeden ze Skotů se odpotácel z řady, lapal po dechu a zoufale se snažil udržet střeva, která mu vyhřezávala z rozseknutého břicha. Bubeníci stále hnali Skoty vpřed. „Přiveď mi koně!“ vykřikl lord Robert na panoše. Věděl, že vyčerpaná bitevní linie Angličanů nemůže dlouho odolávat, a pak, až ji prorazí, vsedne na koně a bude poražené nepřátele pronásledovat. „Vpřed!“ křičel. „Vpřed!“ V tu chvíli však vykřikl i obrovský Skot, který si klestil dlouhou sekerou krvavou cestu v anglické řadě, jako by se přes ni chtěl probít na jih sám. Vyrazil ze sebe kňučivý zvuk a sekera, na níž stále viselo utržené hledí, ve vzduchu zakolísala. Obr otevíral a

zavíral ústa, ale už z nich nevyšlo jediné slovo — nemohlo, protože mu trčel z hlavy šíp se zkrvaveným bílým peřím.

Také lord Robert uviděl šíp a vzápětí další. Najednou byl vzduch plný šípů a lord Robert Stewart si rychle sklopil hledí a den rázem potemněl.

Prokletí angličtí lučištníci tu byli znovu.

Teprve když se ocitl na dně strže v kapradí a pod deštěm šípů, poznal sir William Douglas, jak hluboká ta zatracená rokle je a jak strmé jsou její srázy, a uvědomil si, že je v pasti. Těžkooděnci z prvních dvou útočících řad byli buď mrtví, nebo ranění a jejich těla tvořila hromadu, přes niž nemohl v těžkém brnění přelézt. Uviděl Robbieho, jak se snaží přes bariéru těl dostat, a bez váhání stáhl synovce zpátky do kapradí. „K čertu, Robbie, tohle není vhodné místo na hrdinskou smrt!“

„Bastardi!“

„Jo, možná jsou bastardi, ale my jsme určitě hlupáci!“ zavrčel, skrčil se vedle synovce a společně s ním se skryl pod velkým štítem. Vrátit se nemohli, to nepřipadalo v úvahu, protože to by byl útěk před nepřítelem, ale vpřed to taky nešlo. Nezbývalo tedy než sedět a žasnout nad množstvím šípů, které se zabodávaly do štítu. Sir William slyšel, jak se kolem ženou vousatí bojovníci ze severských klanů, pohyblivější než těžkooděnci, neboť odmítali kovová brnění. Řvali a vyli svůj bojový pokřik a s nahýma nohama se škrábali přes hromadu mrtvých a umírajících Skotů, ale pak je začaly kosit anglické šípy a zahnaly je zpět. Každý šíp vydal zlověstný tlumený zvuk, když se zabodl do těla, a vousatí Skotové řvali bolestí, hekali a sténali, jak je srážely další a další šípy. Z každého zásahu vytryskla krev, takže sir William a Robbie Douglas, sami pod velkým štítem nezraněni, byli celí rudí od krve.

Náhle se několik těžkooděnců blízko nich rozhodlo, že se pokusí přeběhnout na jiné místo, ale sotva se pohnuli, zasypala je další salva šípů a sir William na ně houkl, aby zůstali ležet a snažili se Angličany přesvědčit, že všichni Skotové jsou už mrtví. Několik mužů volalo, že byl zasažen hrabě z Moray. „Žádná škoda," zabručel sir William k Robbiemu. Nenáviděl hraběte víc než Angličany a radostně se zašklebil, když jiný voják vykřikl, že jeho lordstvo bylo nejen zasaženo, ale je mrtvé. Potom už další déšť šípů vojáky hraběte z Moray umlčel a sir William slyšel pouze to, jak hroty šípů zvoní o kov, bouchají do desek štítů a s temným žuchnutím se zabodávají do těl. Pak smršť šípů konečně ustala a ozývalo se jen sténání, nářek, chrčení a vrzání kůže, jak se muži zmítali v bolestech, umírali nebo se pokoušeli zpod hromad umírajících vyprostit.

„Co se stalo?" zeptal se Robbie.

„Jen to, že jsme zatracení hlupáci a neprohlédli jsme si pořádně bojiště," zavrčel sir William. „Mysleli jsme, že když nás je víc, nemůže nás nic překvapit." Náhle se do ticha ozvaly ještě zlověstnější zvuky než ty, co pocházely od šípů zabodávajících se do těl — byl to smích a dusot bot. Krátce nato zazněl výkřik a sir William jako zkušený válečník věděl, že Angličané seskákali do rokle a začínají dorážet raněné. „Musíme pryč," zašeptal Robbiemu. „Zpátky. Nemáme na vybranou. Kryj si záda štítem a utíkej, co budeš moct."

„Utíkat z boje?" pohlédl na něho Robbie zděšeně.

Sir William povzdechl. „Robbie, ty zatracený hlupáku, buď můžeš vyrazit proti nim a já pak řeknu tvé matce, žes zemřel jako hrdina a idiot zároveň, nebo se se mnou můžeš dostat zpátky na kopec a pak se pokusit tuhle bitvu vyhrát."

Robbie se s ním nepřel, pouze se díval na severní svah strže, který se jen ježil šípy s bílými pery. „Řekni, kdy mám vyběhnout," hlesl potom.

Asi tucet lučištníků a stejně tolik anglických těžkooděnců obcházelo s noži po dně rokle a podřezávalo raněným Skotům hrdla. Vždy si však každého prohlédli, než ho poslali na

věčnost, zda není bohatý a neměl by pro ně cenu jako zajatec, zdroj výkupného. Avšak jen málo skotských těžkooděnců takto uniklo smrtící ráně a z příslušníků klanů žádný. Ty druhé Angličané nenáviděli víc než všechny ostatní Skoty, protože byli tak moc jiní. Považovali je za verbež, za škodlivou havěť. Sir William opatrně zvedl hlavu a usoudil, že nastal správný okamžik k útěku. Připadalo mu lepší dostat se z téhle krvavé pasti, než se nechat zajmout, a tak, aniž dbal na vzrušené výkřiky Angličanů, vrhl se spolu se synovcem k severnímu svahu a oba začali lézt nahoru. Překvapilo ho, že za nimi nezasvištěl ani jeden šíp. Čekal, že po nich budou střílet, že se ocitnou v dešti šípů, až se budou škrábat do strmého svahu, ale nestalo se tak. Když se v polovině břehu odvážil ohlédnout, uviděl, že angličtí lučištníci zmizeli a zůstali zde jen těžkooděnci. A na protějším okraji strže stál lord Outhwaite, muž, kterého sir William kdysi držel jako vězně. Stál tam sám opřený o krátké kopí jako o hůl, a jakmile na něho sir William pohlédl, pozvedl zbraň na pozdrav.

„Pořiď si už konečně pořádnou zbroj, Willie!“ houkl na něj sir William. Lord Outhwaite byl jako rytíř z Liddesdalu pokřtěn jménem William. „Ještě spolu nejsme hotoví.“

„Bojím se, že ne, sire Williame,“ odpověděl lord Outhwaite a znovu se opřel o kopí. „Vážně se bojím, že ne. Ale doufám, že jsi v pořádku.“

„Samozřejmě že nejsem, ty zatracený hlupáku! Polovina mých mužů zůstala dole v té díře.“

„Můj ty bože, to je smůla!“ zašklebil se lord Outhwaite a žoviálně oběma zamával. Sir William postrčil Robbieho na vrchol svahu a vylezl za ním.

Jakmile se ocitli bezpečně nahoře, rozhlédl se, aby zhodnotil situaci. Viděl, že zde, na pravém křídle, byli Skotové těžce biti, protože bezhlavě útočili v terénu, který anglickým lučištníkům umožňoval beztrestně je kosit šípy. A teď už mu také bylo jasné, proč a kam lučištníci tak náhle zmizeli. Podle všeho je někdo převedl přes bojiště na levé křídlo, kde Skotové postoupili podstatně dál než ve středu bojiště. Sir

William tak usoudil z toho, že viděl modrožlutý praporec se lvy lorda Roberta Stewarta třepetat se daleko před červenožlutou královskou standartou. Na levém skotském křídle se tedy bitva vyvíjela dobře, zato ve středu bojiště to nestálo za nic, protože tam bránila Skotům v postupu vpřed kamenná zeď.

„Tady nejsme k ničemu," obrátil se sir William k Robbiemu. „Pojďme tam, kde můžeme bojovat za Skotsko." Otočil se a pozvedl zkrvavený meč. „Douglasovci!" zvolal. „Douglasovci!" Praporec s rudým srdcem nebylo nikde vidět a sir William si uvědomil, že jeho korouhevník zřejmě leží mrtev na dně strže. „Douglasovci!" zvolal ještě jednou, a když se kolem něho shromáždilo dostatek mužů, namířil meč k prostřednímu sheltronu zastavenému kamennou zdí. „Půjdeme tam," ukázal a vedl je ke králi, jenž se bil na koni v druhé nebo ve třetí řadě pod svou standartou, která se doslova ježila šípy. Král bojoval se zvednutým hledím a sir William viděl, že Davidova tvář je rudá krví. „Hledí!" houkl na něho. „Sklopte si hledí, Sire."

Král se snažil bodat dlouhým kopím přes kamennou zeď, ale kvůli tlačenici, která tam nastala, bylo jeho úsilí většinou marné. Modrožlutý kabátec měl potrhaný a mezi cáry se jasně leskl hrudní pancíř. Náhle mu do pravého nárameníku, který se mu opět vysoukal po hrudním pancíři nahoru, zaduněl šíp a hrot dalšího šípu roztrhl jeho hřebci levé ucho. Konečně si všiml sira Williama a zašklebil se na něho, jako by považoval boj za dobrou zábavu. „Sklopte si hledí!" zařval na něho sir William znovu a vtom uviděl, že to není úsměv, ale že král má roztrženou tvář a z rány se mu stále valí krev a kape z okraje přilby na potrhaný kabátec. „Musíte si to nechat obvázat!" křičel sir William, aby ho bylo slyšet přes hluk bitevní vřavy.

Král strhl vyděšeného koně od zdi a couvl. „Co se stalo na pravém křídle?" zvolal, ale kvůli poranění mu nebylo téměř rozumět. „Pobili nás," odpověděl sir William a bezděčně trhl mečem, až od jeho hrotu odletělo pár kapek krve. „Vlastně ne,

spíš nás povraždili. Měli jsme v cestě strž a skončili jsme v nijako v pasti.“

„Ale na levém křídle vítězíme. Tam jejich odpor zlomíme,“ zamumlal král s ústy plnými krve a vyplivl rudý chuchvalec. Zdálo se, že přes silné krvácení na ránu příliš nedbá. Utržil ji už na začátku bitvy, kdy nad hlavami bojovníků zasvištěl šíp, roztrhl mu tvář a zabodl se do kůže, kterou měl vyloženou přilbici. „Musíme je tady udržet,“ zvolal.

„John Randolph je mrtvý,“ křikl sir William. „Hrabě z Moray,“ dodal, když viděl, že se král tváří, jako by nerozuměl.

„Mrtvý?“ opakoval David, zamrkal a vyplivl nový krvavý chuchvalec. „Moray je mrtvý? Nezajali ho?“ Do jeho standarty se zabodl další šíp, král však na nebezpečí nehleděl. Otočil se a díval se na praporce nepřátel. „Budu muset říct arcibiskupovi, aby se nad jeho hrobem pomodlil. Ale večer se budou modlit oni, bastardi angličtí, a před námi!“ Vtom uviděl mezeru v čelní skotské řadě, rychle do ní vjel a vyrazil kopím proti jednomu z anglických obránců. Hrot těžkého kopí prorazil Angličanovi pancíř a změnil mu rameno v krvavou kaši. „Bastardi!“ zavrčel král přes zaťaté zuby. „Vítězíme!“ zvolal na muže kolem sebe. Vzápětí ho od zdi oddělil houf Douglasovců, kteří tam vtrhli jako mohutná vlna. Zeď se však ukázala pevnější a vlna se rozbila o její kameny. Nad ní se míhaly meče a sekery a muži na obou stranách odvlékali své mrtvé dál, aby si udělali místo na další vraždění, další jatka. „Tady je zadržíme a z pravého křídla uděláme obchvat,“ ujišťoval krále sira Williama.

Ten měl však uši naladěné spíš na bojovou vřavu a náhle poznal, že se něco změnilo. Stále slyšel výkřiky, lomoz a řinkot zbraní, sténání raněných a dunění bubnů, ale už hodnou chvíli se neozývaly zlověstné zvuky luků, to děsivé brnkání jejich tětiv. Nyní je však zaslechl znovu a uvědomil si, že i když možná Skotové pobili spoustu nepřátel, lučištníků mezi nimi moc nebylo. A nyní začaly anglické luky znovu šířit v

skotských řadách spoušť. „Chcete slyšet mou radu, Sire?“ obrátil se ke králi.

„Jistě.“ Král se tvářil optimisticky. Jeho válečný oř, zraněný několika šípy, couvl neklidnými úskoky od nejlítějšího boje, který se odehrával jen pár kroků od něj.

„Sklopte si hledí a stáhněte se zpátky,“ řekl sir William.

„Cože?“ Král přimhouřil oči, jako by přemýšlel, zda se nepřeslechl.

„Stáhněte se z boje, Sire,“ opakoval sir William. Znělo to tvrdě a se vší přesvědčivostí, přesto si nebyl jistý, proč to řekl. Zřejmě to vyplynulo z další zlé předtuchy podobné té, která ho dnes už jednou varovala tam dole v mlze. Věděl však, že je to dobrá rada, nejlepší, jakou mohl v tuto chvíli svému králi dát — ustoupit, odtáhnout pryč a vrátit se do Skotska, kde je dost mohutných hradů, jež vydrží celé bouře šípů. Přesto nedokázal vysvětlit, jak k ní dospěl. Nenacházel pro ni žádný rozumný důvod, pouze ji cítil. Srdce mu sevřel strach a naplnil ho neblahým tušením. Kdyby to řekl kterýkoliv jiný muž, považovalo by se to za zbabělost, ale sira Williama Douglase, rytíře z Liddesdalu, nikdy nikdo ze zbabělosti nenařkl.

Král usoudil, že jde o špatný žert, a pohrdlivě se zasmál. „Vždyť vítězíme!“ zvolal. Zpod helmice mu na sedlo kapala krev. „Vidíš snad, že by nám na pravém křídle hrozilo nebezpečí?“

„Ne,“ odpověděl sir William. Strž, v níž uvízl se svými lidmi, mohla stejně tak dobře zadržet Angličany, jako zastavila skotský útok.

„V tom případě rozhodneme bitvu na levém křídle,“ prohlásil král a trhl uzdou. „Stáhnout se z boje? V žádném případě,“ zasmál se. Vzal si od svého vojenského kněze kus plátna a zastrčil si ho mezi tvář a vnitřní stěnu helmice. „Vítězíme!“ křikl znovu na sira Williama a pobídl koně k východu. Jel, aby dovedl Skoty k vítězství a ukázal tak, že je důstojným nástupcem velkého Bruceho. „Ve jménu svatého Ondřeje!“ zvolal s ústy plnými krve. „Ve jménu svatého Ondřeje!“

„Vážně se ti zdá, že bychom měli ustoupit, strýčku?“ zeptal se Robbie Douglas, stejně zmatený jako král. „Vždyť opravdu vítězíme!“

„Myslíš?“ Sir William naslouchal zlověstnému brnkání tětiv. „Raději se modli, Robbie,“ řekl se zachmuřeným výrazem. „Modli se a pros Boha, aby ty zatracené lučištníky poslal k ďáblu.“

A modli se, aby tě Bůh nebo ďábel slyšel.

Sir Geoffrey Carr bojoval na anglickém levém křídle, kde byl skotský útok díky terénu tak tvrdě zastaven, a jeho ozbrojenci prohledávali strž páchnoucí krví, zda v ní nenajdou někoho živého, koho by stálo za to vzít do zajetí. Sir Geoffrey pozoroval Skoty chycené v pasti a zašklebil se radostí, když viděl, jak je kosí anglické šípy. Jakýsi rozzuřený příslušník klanu, jehož pléd z tlusté látky se ježil zabodnutými šípy, se snažil vyšplhat po svahu nahoru a po celou dobu, co ho zasahovaly další šípy, strašlivě klel. Jeden šíp mu dokonce trčel z divokého chumlu vlasů a další se zachytil v hustém vousu. Přesto lezl dál, zkrvavený a zaslepený nenávistí, jako by odmítal uznat, že už má být mrtvý. Nakonec se mu podařilo dostat se až na pět kroků k lučištníkům, než ho sir Geoffrey šlehl bičem do tváře a rozsekl mu levé oko. Pak vystoupil jeden z lučištníků dopředu a téměř lhostejně mu rozpoltil lebku sekerou. Sir Geoffrey svinul bič a setřel prsty krev z kovového háčku na konci řemínku. „Dal bych přednost boji,“ řekl víceméně pro sebe. Před chvílí si všiml, že na dně strže leží mezi hromadami těl obyčejných vojáků mrtvola jednoho ze skotských pánů ve stříbromodrých barvách. To je škoda, pomyslel si, hrozná škoda. S životem toho muže vyhasla i naděje na jeho bohatství a sir Geoffrey si vzpomněl na dluhy, které měl, a poručil svým lidem, aby slezli dolů, podřezávali hrdla raněným, olupovali mrtvoly, ale aby se pokusili najít mezi raněnými někoho, kdo by stál za trochu slušné výkupné. Lučištníky mu odvedli na druhou stranu bitevního pole, obyčejní ozbrojenci mu však zůstali a teď se přehrabovali v

mrtvolách a hledali peníze. „Pospěš si, Beggare!“ křikl sir Geoffrey dolů. „Pospěš si, k čertu! Hledej vězně a kořist, džentlmeny a šlechtice…, i když pochybuju, že kdy byl ve Skotsku jediný džentlmen.“ Poslední slova zabručel už jen pro sebe a tak ho pobavila, že se nahlas zasmál. Čím víc o tom žertu přemýšlel, tím se mu zdál lepší a smál se, až se málem ohýbal. „Džentlmeni ve Skotsku!“ chechtal se. Potom uviděl, že na něho zaraženě civí mladý mnich.

Byl to jeden z převorových mužů, který roznášel vojákům jídlo a pivo, ale teď stál a zíral na sira Geoffreyho téměř se strachem. Sir Geoffrey náhle zmlkl, chvíli se na mnicha díval a pak nechal svinuté závity biče klesnout. Měkký řemínek se jen tiše zavlnil a rozvinul se. Náhle sir Geoffrey švihl bleskurychle rukou a řemínek se ovinul mladému mnichovi kolem krku. „Pojď sem, chlapče,“ řekl a škubl bičem.

Mnich klopýtl a upustil koš s chlebem a jablky na zem. Vzápětí stál vedle koně a sir Geoffrey se k němu sklonil, až mnich ucítil jeho páchnoucí dech. „Poslouchej, ty zbožnej jelimánku,“ zasyčel sir Geoffrey, „jestli mi neřekneš pravdu, ušmiknu ti tu věc, kterou nemáš na nic jinýho než na chcaní, a hodím ji sviním. Rozuměls mi, chlapče?“

Vyděšený mnich jen přikývl.

Sir Geoffrey ovinul kolem mladíkova krku další smyčku a znovu bičem škubl, aby mu ukázal, kdo je tady pánem. „Jeden lučištník, takovej hejsek s černým lukem, předal tvýmu převorovi dopis.“

„Ano, pane. Předal.“

„A četl ho převor?“

„Ano, pane. Četl.“

„A řekl ti, co v něm je?“

Mnich zavrtěl hlavou, ale když uviděl, že v očích sira Geoffreyho zasvítil hněv, vyhrkl v panice jediné slovo, které zaslechl, když převor dopis otevřel. „*Thesaurus*, pane, o tom v tom dopise bylo. *Thesaurus.*“

„*Thesaurus?*“ opakoval sir Geoffrey. Neznal to slovo. „A co je to, k čertu? Co je to, ten *thesaurus*?“

„Poklad, pane. Latinsky, pane. *Thesaurus* je latinské slovo pro…," odmlčel se. „Pro poklad," hlesl chabě.

„Pro poklad?" opakoval sir Geoffrey.

Mladý mnich sotva dýchal, jak mu řemínek stahoval krk, ale náhle byl celý dychtivý, aby mohl siru Geoffreymu říct, co se začalo mezi jeho bratry po setkání Thomase z Hooktonu s převorem šuškat. „Poslal ho král, pane, samotné Jeho Veličenstvo…, a taky biskup, pane…, až z Francie. Hledají nějaký poklad, pane, ale nikdo neví, jaký."

„Král?"

„Ano, pane, král…, z Francie, nebo kde je, pane. On ho poslal, pane."

Sir Geoffrey se díval mnichovi do očí, a když v nich neviděl ani stín klamu, odvinul mu bič z krku. „Spadlo ti pár jablek, chlapče," řekl.

„Ano, pane. To nic, pane."

„Dej jedno mýmu koni." Sledoval, jak mnich zvedl jablko, a náhle se mu tvář zkřivila hněvem. „Utři ho nejdřív od bláta, ty ropuší zplozenče! Očisti ho!" zahřměl. Pak se zadíval k severu. Neviděl však Skoty, kteří přežili masakr a škrábali se po svahu strže nahoru, a dokonce si nevšiml ani toho, že mu uniká jeho nenáviděný nepřítel sir William Douglas. Nic z toho neviděl, nic kolem sebe nevnímal, neboť přemýšlel o pokladu. O zlatě. O hromadách zlata, touze svého srdce. O penězích, špercích, drahokamech, o stříbře a o ženách, o všem, co kdy člověk může chtít.

Sheltron na skotském levém křídle složený z divokých, zuřivých bojovníků zatlačil nepřítele tak daleko, že se mezi ustupujícími a bitevní linií Angličanů uprostřed bojiště, která se stále držela těsně za kamennou zdí, rozevřela široká mezera. To znamenalo, že pravá strana středových oddílů, včetně zadních řad arcibiskupského voje, zůstala odkrytá a vystavená skotskému útoku. Ale pak se objevili lučištníci.

Přišli, aby vytvořili novou linii, jež by chránila arcibiskupské křídlo, a záhy začal déšť šípů z jejich luků

pustošit sheltron lorda Roberta Stewarta. Jejich šípy nemohly minout. Byli to lučištníci, kteří začínali v mládí výcvikem střelby na sto kroků a končili střelbou na dvojnásobnou vzdálenost, a teď stáli sotva dvacet kroků od nepřátel a jejich šípy je zasahovaly s takovou silou, že lehce prorážely drátěné košile, probodávaly těla skrz naskrz a ještě hrot na druhé straně znovu protrhl kroužkovou košili a vyletěl ven. Skotští těžkooděnci byli doslova zasypáni šípy a jejich řady se během chvíle změnily ve změť zkrvavených těl. Každý muž, který padl, vystavil smrtícím střelám dalšího bojovníka za sebou a angličtí lukostřelci stříleli tak rychle, jak jen stačili nasazovat šípy na tětivy. Skotové umírali po desítkách. Umírali, křičeli bolestí a sténali. Někteří z nich se instinktivně pokoušeli na lučištníky zaútočit, ale po pár krocích je srazil dobře mířený šíp jako lovnou zvěř. Neměli šanci. Nemohli žádným způsobem odolat svištící opeřené smrti a záhy poznali, že jedinou možností, jak se zachránit, je ústup. Obraceli se tedy, klopýtali přes mrtvé a prchali přes pastvinu tam, kde útok začal. Stále je však na každém kroku pronásledovaly děsivě svištící šípy, až se konečně ozval na anglické straně rozkaz sklonit luky. „Ale zůstaňte tady," poručil velitelský hlas lučištníkům, kteří přišli z levého křídla, aby chránili odkrytou pravou stranu středu.

Byl mezi nimi i Thomas. Zjistil, že mu ve vaku zůstalo už jen sedm šípů, a tak začal hledat v trávě vystřelené šípy, které by se ještě daly použít. Vtom do něho šťouchl jiný lučištník a ukázal, že k nim přes bojiště jede vůz se zásobními svazky. Thomas užasl. „Ve Francii jsme vždycky končili s prázdným vakem," řekl.

„Tady ne," zašklebil se muž se zaječím pyskem, takže mu bylo sotva rozumět. „Máme zásoby v Durhamu. V kostele. Svezli je ze tří hrabství," zamumlal a vzal si dva nové svazky.

Šípy se dělaly po celé Anglii a Walesu. Někdo řezal a obráběl dříky, jiný dodával peří, ženy splétaly provázky, muži vařili z kůží, kopyt a měděnky lepidlo a kováři kovali hroty. Pak se to všechno sváželo do měst a tam se šípy dokončovaly,

balily do svazků a odesílaly do Londýna, do Yorku nebo Durhamu, aby byly připravené pro případ potřeby. Thomas přeřízl na dvou svazcích provaz a nastrkal si nové šípy do vaku, který vzal jednomu mrtvému lučištníkovi. Našel ho ležet za arcibiskupským šikem a vzal si jeho vak, protože jeho vlastní už byl starý a potrhaný. Zacvičil prsty pravé ruky. Měl je rozbolavělé, neboť od bitvy v Pikardii toho moc nenastřílel, a jako vždycky, když nejméně dvacetkrát vystřelil, ho bolela záda. Pokaždé, když napnul tětivu, musel vynaložit stejné úsilí, jako by zvedal jednou rukou muže, a v páteři se mu od té obrovské námahy usazovala bolest. Ale na to teď nemyslel, protože šípy zahnaly celé levé křídlo Skotů zpět, odkud jejich útok vyšel a kde nyní nabírali dech. Louka mezi oběma vojsky byla posetá mrtvolami a sténajícími raněnými, z nichž některým zůstalo tolik sil, že se pomalu vlekli nebo plazili ke svým. Dva psi očichávali mrtvé, ale pak po nich jeden z řádových bratří hodil kamenem a psi utekli.

Thomas svěsil tětivu a luk se narovnal. Někteří lučištníci nechávali svou zbraň neustále napnutou, až dřevo zůstalo i po uvolnění ohnuté do oblouku. Mělo to svědčit o tom, že luk je často používaný, a jeho vlastník tedy musí být zkušený bojovník. Thomas to však neuznával. Byl přesvědčený, že trvalým napětím se luk oslabuje, a proto ho uvolňoval, jak jen to bylo možné. Ostatně šetřil tím i tětivu. Bylo důležité udržovat správnou délku tětivy, neboť se trvalým napětím prodlužovala. Dobrá konopná tětiva napuštěná lepidlem obvykle vydržela po většinu roku, pokud lučištník dbal, aby neprovlhla, a nevystavoval ji zbytečnému napětí. Podobně jako mnoho jiných lučištníků nechával si Thomas vplétat do provazu na tětivu ženské vlasy, protože věřil, že ji tím chrání, aby uprostřed boje nepraskla — tím a modlitbami k svatému Šebestiánovi. Nechal tedy tětivu svěšenou, sedl si do trávy a vytahoval z vaku nové šípy, přičemž jeden po druhém otáčel v prstech a kontroloval, zda jejich dřík není ohnutý nebo pokroucený.

„Ještě není konec. Ty bastardi se vrátěj," prohlásil muž se stříbrným půlměsícem na kabátci, který obcházel linii lučištníků. „Vrátěj se a bude jich ještě víc. Ale udělali jste dobrou práci!" Stříbrný půlměsíc mu zpola zakrývala krvavá skvrna. Jeden z lučištníků si odplivl, zatímco jiný bezděčně pohladil svěšený luk. Thomas cítil únavu a věděl, že kdyby si na chvíli lehl, určitě by usnul. Měl však absurdní obavu z toho, že by lučištníci mohli mezitím ustoupit a nechat ho tady a Skotové by ho pak našli a zabili by ho. Skotové však odpočívali stejně jako Angličané. Někteří jen stáli sklonění dolů, jako by nabírali dech, jiní seděli v trávě a houf se jich shromáždil kolem soudku s vodou nebo pivem. Jejich velké bubny utichly, ale Thomas slyšel skřípání kamenů o ocel, jak se muži snažili naostřit zbraně otupené během prvního střetu. Ani z jedné strany se neozvaly urážlivé výkřiky, bojovníci obou vojsk se jen ostražitě pozorovali. Kněží poklekávali u mrtvých, modlili se, aby se jejich duše dostaly do nebe, a ženy plakaly a kvílely nad padlými manžely, milenci nebo syny. Houfy na anglickém pravém křídle, silně prořídlé po zběsilém útoku Skotů, se stáhly do původního postavení a zanechaly za sebou desítky mrtvých a umírajících. Někteří Angličané procházeli po bojišti, svlékali a prohledávali mrtvé Skoty, kteří zůstali ležet po překotném ústupu svých krajanů, a už také propukla první hádka mezi dvěma muži o hrst matných mincí. Několik mnichů roznášelo raněným vodu. Jakési malé dítě si hrálo s prasklými kroužky z drátěné košile, zatímco matka se pokoušela utrhnout z helmice mrtvého Skota hledí, aby si ho upravila na nějaký nástroj. Jiný Skot, kterého považovali za mrtvého, se pohnul a zachrčel a anglický těžkooděnec k němu přiskočil a probodl ho mečem. Skot strnul, jeho tělo se uvolnilo a zůstalo ležet bez hnutí. „Dnes není den vzkříšení, parchante," zašklebil se těžkooděnec a vytrhl meč. „Zkurvysyn zatracenej," zabručel, když si utíral zkrvavenou čepel do kabátce mrtvého. „Takhle si obživnout. To se mi snad zdá," mumlal si pro sebe. Pak se sklonil a začal Skota, kterého právě poslal na věčnost, prohledávat.

Věže katedrály a bašty hradu byly plné lidí. Nad hradbami přeletěla volavka a zakroužila nad řeku, jejíž hladina se v podzimním slunci oslnivě třpytila. Thomas odtud zaslechl chřástala. Nad zdupanou trávou kluzkou krví poletovali motýli, zřejmě letos jedni z posledních. Skotové vstávali, protahovali se, nasazovali si helmice, utahovali si řemeny štítů a zvedali naostřené meče, sekery a kopí. Někteří pohlíželi k městu a zřejmě si představovali bohatství ukrytá v kryptě katedrály nebo sklepeních hradu. Snili o truhlách plných zlata, o kádích přetékajících mincemi, o domech samé stříbro, ale také o krčmách, v nichž teče pivo proudem, a o ulicích hemžících se ženami. „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého," vyzpěvoval kněz. „Svatý Ondřej je s vámi. Bojujete za svého krále! Naši nepřátelé jsou bezbožní satanovi zlotřilci! Bůh je na naší straně!"

„Vstávat, chlapci! Vstávat!" zvolal jeden z lučištníků na anglické straně. Muži vstávali, napínali tětivy a vytahovali z vaků šípy. Někteří se pokřižovali, aniž jim vadilo, že totéž dělají Skotové.

Lord Robert Stewart si razil cestu na čerstvém šedém hřebci do první řady na skotském levém křídle. „Už jim nemohlo zůstat moc šípů," povzbuzoval své bojovníky. „Brzy jim dojdou úplně a pak s nimi definitivně skoncujem." Jeho muži už ty zatracené Angličany při posledním útoku málem porazili. Málem… Nepochyboval, že bude stačit další prudký útok, a potřou to maličké vojsko na hlavu a otevřou si cestu na jih k městům plným bohatství.

„Za svatého Ondřeje!" zvolal lord Robert a bubeníci rozezněli velké kotle. „Za krále! Za Skotsko!"

A znovu se zvedla bitevní vřava.

Jakmile Bernard de Taillebourg skončil své dílo v malém klášterním hospitálu, odešel do katedrály, a zatímco jeho sluha připravoval koně, procházel dominikán širokou hlavní lodí mezi obrovskými sloupy pomalovanými klikatými pruhy v červených, žlutých, zelených a modrých barvách. Mířil ke

hrobu svatého Kuthberta, aby se pomodlil. Nebyl si jistý, zda je svatý Kuthbert důležitý svatý — určitě však nepatřil k těm blahoslaveným duchům, jimž je dopřáno sluchu Božích uší na nebesích —, ale místní duchovní ho velice uctívali. Svědčil o tom jeho hrob bohatě zdobený drahokamy, zlatem a stříbrem.

Kolem hrobu se shromáždil velký houf žen, většinou plačících, a de Taillebourg jich musel pár odstrčit, aby se dostal blíž a mohl se dotknout vyšívané pokrývky hrobu. Jedna z žen cosi vztekle zabručela, ale když uviděla jeho zjizvenou a zkrvavenou tvář a uvědomila si, že je duchovní, prosila o odpuštění. Bernard de Taillebourg si jí nevšímal a sklonil se nad hrobem svatého. Pokrývka hrobu byla ozdobená střapci a ženy k nim přivazovaly útržky plátna — každý útržek znamenal jednu modlitbu. Většinou se v modlitbách prosilo o zdraví, o navrácení zraku nebo o záchranu života dítěte, ale dnes ženy prosily svatého Kuthberta, aby držel ochrannou ruku nad jejich muži a syny.

Bernard de Taillebourg k nim přidal i svou modlitbu. Běž ke svatému Denisovi, naléhavě prosil Kuthberta, a požádej ho, aby promluvil s Bohem. Uvažoval, že Kuthbert by těžko dokázal upoutat pozornost samotného Boha, mohl však vyhledat svatého Denise, neboť ten jako Francouz musí stát Bohu mnohem blíž. Popros Denise, ať se přimluví, aby Bůh požehnal mému poslání a aby mu Boží milost dopřála úspěchu. A ještě popros Boha, aby nám odpustil naše hříchy, avšak aby si uvědomil, že jakkoliv jsou vážné, pácháme je pouze ve snaze sloužit jemu, velikému Bohu. Zaúpěl při pomyšlení na hříchy, jež spáchal dnes, potom políbil pokrývku hrobu a vytáhl z váčku, který měl pod kutnou, minci. Upustil ji do velké kovové nádoby na peněžní dary, otočil se a pak už spěchal hlavní lodí katedrály k východu. Pomyslel si, že je to hrubá, primitivní stavba s příliš silnými a hrubými sloupy a výzdobou neumělou jako dětské čmáranice. Ne, tenhle chrám se nemohl rovnat žádnému z nových vznosných opatství nebo kostelů, které teď vyrůstaly ve Francii. Smočil špičky prstů ve

svěcené vodě, pokřižoval se a vyšel ven do slunečního svitu, kde na něho čekal sluha s koňmi.

„Mohl jsi odjet beze mě," řekl mu.

„Jednodušší by bylo zabít tě cestou a pak pokračovat sám," odpověděl sluha.

„Ale neuděláš to, protože do tvé duše vstoupila milost Boží," poznamenal de Taillebourg.

„Bohu buď za to dík," řekl sluha.

Nebyl to sluha rodem. Naopak, byl to šlechtic, rytíř, který si z de Taillebourgovy vůle odpykával trest za své hříchy a za hříchy svého rodu. Byli tací, a patřil mezi ně i kardinál Bessières, kteří se domnívali, že ho měl de Taillebourg natáhnout na skřipec, mučit těžkými kameny a pálit rozžhaveným železem, až by se mu škvařily kůže i maso a vzpínal by se do oblouku a křičel by ke stropu slova pokání. De Taillebourg však kardinála přesvědčil, že postačí, když mu nástroje inkvizičního mučení pouze ukáže. „A pak ho přenech mně," řekl, „a nech ho, aby mě dovedl ke grálu."

„Ale potom ho zabij," přikázal kardinál inkvizitorovi.

„Jakmile najdeme grál, bude všechno jiné," řekl de Taillebourg vyhýbavě. Ani teď nevěděl, zda bude muset zabít toho hubeného mladíka s kůží opálenou od slunce, černýma očima a úzkou tváří, který si kdysi nechával říkat Harlekýn. Přijal to jméno z pýchy, neboť harlekýni byli ztracené duše, ale de Taillebourg věřil, že duši tohoto harlekýna může zachránit. Jeho skutečné jméno znělo Guy Vexille, hrabě z Astaraku, a byl to tentýž Guy Vexille, kterého de Taillebourg popisoval, když mluvil s bratrem Collimorem o muži, jenž přišel z jihu, aby bojoval za Francii u Kresčaku. Po bitvě, když francouzský král hledal obětní beránky za svou porážku, byl Vexille zatčen, neboť šlechtic, který se odvážil vystoupit pod erbem rodu prohlášeného za kacíře a rebely, byl vskutku dobrým obětním beránkem.

Předali ho inkvizitorovi a očekávali, že ho podrobí mučení a tak z něj kacířství vyžene. De Taillebourg si však Harlekýna oblíbil. Poznal v něm člověka podobného založení, jako byl on

sám, tvrdého, oddaného své věci, muže, který ví, že na tomto životě nezáleží, že opravdový smysl má jen život příští, a tak de Taillebourg ušetřil Vexilla inkvizičních muk. Pouze mu ukázal síň, v níž muži a ženy křičí omluvy Bohu, a pak ho vyslýchal mírně a laskavě a Vexille mu prozradil, jak kdysi doplul do Anglie, aby našel svatý grál, ale třebaže zabil svého strýce, Thomasova otce, žádný grál nenašel. A dnes spolu s de Taillebourgem vyslechl Thomasův příběh z úst Eleanor. „Věříš jí?“ zeptal se nyní dominikán.

„Věřím,“ odpověděl Vexille.

„Ale neoklamal ji?“ Inkvizitor o tom uvažoval. Eleanor jim řekla, že Thomas dostal za úkol nalézt grál, ale jeho víra v existenci grálu je prý chabá a jeho hledání postrádá zaujetí. „Stejně ho musíme zabít,“ dodal potom.

„Samozřejmě.“

„Tobě to nevadí?“ zamračil se dominikán.

„Zabíjení?“ pohlédl na něho Guy Vexille překvapeně, jako by nechápal, jak se může takhle hloupě ptát. „Ne. Je to má práce,“ odpověděl. Kardinál Bessières rozhodl, že každý, kdo hledá grál, musí být zabit — každý s výjimkou toho, kdo to dělá s jeho pověřením. A Guy Vexille se víc než ochotně ujal role kata, který zabíjí ve jménu Boha. Nečinilo by mu nejmenší problém podříznout svému bratranci Thomasovi hrdlo. „Chceš na něho počkat tady?“ zeptal se inkvizitora. „To děvče říkalo, že má po bitvě přijít do katedrály.“

De Taillebourg pohlédl směrem k bojišti. Nepochyboval, že Skotové zvítězí, a pak bude velmi nejisté, zda Thomas z Hooktonu vůbec do města přijde. Jako mnohem pravděpodobnější se mu jevilo, že ve zmatku uprchne na jih, pokud z bitvy vyvázne živý. „Budeme muset jít do Hooktonu,“ řekl.

„Hookton jsem už jednou prohledal,“ ozval se Guy Vexille.

„Pak ho prohledáš ještě jednou,“ odsekl de Taillebourg.

„Ano, otče,“ sklonil Guy Vexille pokorně hlavu. Byl hříšník a to vyžadovalo pokoru a kajícnost. Nepřel se, dělal jen

to, co mu de Taillebourg přikázal, a čekal na den, kdy mu za odměnu, jak slíbili, vrátí vše, co mu vzali. Opět bude mít svou hrdost, opět bude smět vést do boje vlastní ozbrojence a církev na něho zapomene.

„Odejdeme," řekl de Taillebourg. „Hned teď." Chtěl se odsud dostat dřív, než sem přijde William Douglas a bude je hledat. A hlavně dřív, než někdo objeví v cele hospitálu tři mrtvá těla. Když odcházel, zavřel dveře. Mniši si budou myslet, že bratr Collimore spí, a nějakou dobu ho nechají na pokoji. Přesto chtěl být z města pryč, až tam mniši přijdou a mrtvoly najdou, a proto nyní vylezl do sedla jednoho z koní, které ráno vzali Jamiemu Douglasovi. Zdálo se mu, že to bylo tak dávno. Zastrčil nohy do třmenů, pobídl koně a vyjel. Jakýsi muž ho chytil za nohu a kňučel, že má hlad, ale de Taillebourg se ho prudkým kopancem zbavil.

Hluk bitvy zesílil. Dominikán znovu pohlédl na hřeben kopce, ale nezajímalo ho, kdo vítězí. Vůbec by mu nevadilo, kdyby se Angličané se Skoty navzájem pobili do posledního muže. Jemu ležely na mysli důležitější věci, jež se týkaly Boha, svatého grálu, nebe a pekla. Také myslel na hříchy, které spáchal, ale od těch ho očistí Svatý otec, a až najde grál, i nebesa pochopí, že nemohl jinak.

Městské brány byly sice přísně střežené, ale otevřené, aby bylo možné přinášet dovnitř raněné a naopak dopravovat na bojiště jídlo a pití. Střežili je starší muži, kteří dostali příkaz nedovolit, aby se nějaký skotský jezdec pokusil vstoupit do města. Nikdo jim však nepřikázal zastavovat ty, co město opouštějí, a proto si ani nevšimli vyzáblého kněze se zjizvenou tváří na válečném oři ani jeho podmračeného sluhy. De Taillebourg a Harlekýn tedy bez problémů vyjeli z města, a zatímco k nim ozvěnou od skalních útesů doléhaly zvuky bitevní vřavy, dali se na jih cestou směřující k Yorku.

Skotové zaútočili znovu. Odhodlali se k tomu pozdě odpoledne, ale jejich druhý útok, na rozdíl od prvního, nenásledoval v patách za prchajícími lučištníky. Ti se nyní

rozestavili, připraveni skotský nápor zachytit, a jejich šípy létaly hustě jako hejna špačků. Skotský sheltron na levém křídle, který se poprvé téměř probil přes anglickou linii, teď narazil na dvojnásobný počet lučištníků a útok, zahájený s velkou sebejistotou a prudkostí, se zpomalil a nakonec zcela zastavil, protože těžkooděnci se museli krýt před deštěm šípů za štíty. Skotské pravé křídlo se vůbec nepohnulo dopředu a králův sheltron uprostřed byl zastaven padesát kroků před kamennou zdí, za níž se shlukli lučištníci a odkud bez ustání létala proti Skotům doslova smršť šípů. Ti nemohli ustoupit, ani pokračovat v útoku a po jistou dobu, než se muži lorda Roberta Stewarta odhodlali pomalu se odplížit zpátky mimo dostřel, se dlouhé anglické šípy zabodávaly do jejich štítů a nekrytých těl. Vzápětí je následoval králův sheltron a na bojišti zbroceném krví znovu nastal klid. Bubny utichly a přestaly se ozývat i urážlivé výkřiky. Skotští páni — alespoň ti, co přežili dosavadní masakr — se shromáždili pod královou standartou s úhlopříčným ondřejským křížem, a když arcibiskup z Yorku viděl, že se nepřátelé radí, svolal i on své pány. Jejich tváře byly zasmušilé. Všichni věděli, že potřetí už nepřítel nebude ochoten vystavit se tomu, co arcibiskup nazval třetím křtem šípy. „Chystají se zmizet, pláchnout na sever, bastardi jedni," předpovídal arcibiskup. „Čert vem jejich zatracené duše!"

„Jestli to udělají, budeme je pronásledovat," prohlásil lord Percy.

„Jsou rychlejší než my," namítl arcibiskup. Sundal si helmici, jejíž kožené vyložení mu zanechalo na čele a ve vlasech zřetelný otisk.

„Tak pobijeme jejich pěšáky," navrhl jiný lord.

„Čert vem pěšáky!" vyštěkl arcibiskup podrážděný takovou hloupostí. Chtěl zajmout skotské pány, kteří měli nejrychlejší a nejdražší koně. Toužil po jejich výkupném, jež by z něho udělalo boháče. A zvlášť toužil zajmout hraběte z Menteithu a jemu podobné, kteří přísahali věrnost Eduardovi Anglickému a nyní bojovali v řadách nepřátel. To, že byl

Menteith ve skotském vojsku, jen dokazovalo jeho zradu. Takoví se nepropouštějí za výkupné, takoví se popravují pro výstrahu ostatním, jimž by se zachtělo porušit přísahu věrnosti. Kdyby dnes dosáhl vítězství, uvažoval arcibiskup, mohl by vést své malé vojsko do nitra Skotska a zabrat majetky zrádců. Vzal by jim všechno: dřevo z lesů, prostěradla z postelí, samotné postele, tašky ze střech, hrnce, pánve, dobytek nebo třeba i vodu z jejich potoků a řek, prostě všechno. „Jenže znovu už nezaútočí, to je jisté," povzdechl.

„Pak musí nastoupit chytrost," ozval se vesele lord Outhwaite.

Ostatní si ho podezíravě změřili. Chytrost nepatřila k vlastnostem, jichž by si cenili. Nikdo z nich si nepamatoval, že by chytrost skolila kance, dostihla jelena, získala ženu nebo vzala do zajetí nepřítele. Chytří jsou možná kněží a samozřejmě ti hlupáci v Oxfordu, dokonce ženy mohou být chytré, pokud se tím nechlubí. Ale muži? Na bojišti?

„Jaká chytrost?" zeptal se kousavým tónem lord Neville.

„Skotové se bojí našich lučištníků," řekl lord Outhwaite. „Ale když budou vidět, že jim docházejí šípy, přestanou z nich mít strach a možná se odhodlají k dalšímu útoku."

„No ovšem, no ovšem…," souhlasil živě arcibiskup, ale pak se zarazil, neboť byl bezmála stejně chytrý jako lord Outhwaite — nebo alespoň tak, aby to nedával najevo. „Ale jak je o tom přesvědčíme?" zeptal se.

Lord Outhwaite pochopil, že mu arcibiskup dává možnost vysvětlit, co už si mezitím uvědomil sám. „Myslím, Vaše Milosti, že když nepřítel uvidí, jak naši lučištníci sbírají vystřelené šípy, vyvodí si z toho správný závěr."

„Který bude v tomto případě nesprávný," dodal arcibiskup k ostatním, aby to bylo jasné všem.

„To je výborné," ozval se jeden z lordů nadšeně.

„A možná bychom tomu ještě pomohli," pokračoval lord Outhwaite nesměle, „kdybychom nechali přivést koně blíž k sobě. Skotové si pomyslí, že naopak my se chystáme zabalit to a pláchnout."

Arcibiskup neváhal. „Ano, dejte přivést koně," souhlasil živě.

„Ale…," ozval se jeden z lordů. Bylo vidět, že je proti.

„Lučištníci budou sbírat šípy a pážata a sluhové přivedou těžkooděncům koně," vyštěkl arcibiskup. Dokonale pochopil, co má lord Outhwaite na mysli, a chtěl to uskutečnit dřív, než se nepřítel rozhodne uniknout na sever.

Sám lord Outhwaite vydal rozkaz a během chvíle procházely bojištěm desítky lučištníků a všichni sbírali vystřelené šípy. Někteří se rozzlobeně ohrazovali a říkali, že je to pitomost, protože měli pocit, že se tím vystavují posměchu Skotů. Jeden z lučištníků, který se ocitl blíž nepříteli, byl dokonce zasažen do hrudi šipkou z kuše, padl na kolena a s úžasem ve tváři dávil krev. Hned k němu přiskočil jeho druh, aby mu pomohl, ale i on byl zasažen šipkou vystřelenou z téže zbraně. V řadách Skotů se okamžitě zvedla vlna posměšného řevu, vzápětí se však skrčili za štíty, neboť nejméně tucet lučištníků vyslalo směrem k osamocenému střelci mrak šípů. „Setřete šípy! Šetřete šípy!" houkl na ně lord Outhwaite a přicválal na koni blíž. „Proboha, šetřete šípy!" křičel, aby ho slyšeli i nepřátelé. A potom vyrazil vpřed houf Skotů, které už nebavilo krčit se za štíty, se zjevným úmyslem odříznout lorda Outhwaita a všichni lučištníci se úprkem vraceli zpátky. Lord Outhwaite pobídl koně, lehce unikl nebezpečí a houf jeho pronásledovatelů se spokojil tím, že dobil oba zraněné lučištníky. Zbývající Skotové provázeli úprk Angličanů posměšným řevem. Lord Outhwaite se otočil a z dálky se díval na těla obou mrtvých. „Měli jsme je dostat zpátky," povzdechl.

Nikdo kolem něho neodpověděl. Někteří lučištníci hleděli zamračeně na těžkooděnce — viděli, že si nechali přivést blíž koně, a podezírali je, že si chystají cestu k rychlému ústupu. Ale potom na ně lord Outhwaite vyštěkl, aby couvli za těžkooděnce. „Zařaďte se za ně! Ale ne všichni. Chceme, aby si mysleli, že nemáme dost šípů. A když lučištník nemá šípy, nebude stát vpředu. A koně držte tam, kde jsou!" křikl na

panoše a sluhy, kteří přiváděli těžké válečné oře. Těžkooděnci však nenasedali a koně zůstali hned za formující se řadou lučištníků. Byla to chytrá past, neboť nepřítele nemohlo napadnout nic jiného, než že Angličanům konečně došly šípy a jsou připraveni obrátit se na útěk.

Byla to jednoduchá léčka a Skotové se na ni chytili.

Nad bojištěm se vznášelo ticho rušené pouze sténáním raněných, krákáním krkavců a pláčem několika žen. Mniši opět začali s vyzpěvováním a z města se ozvaly zvony. „Mám strach, že jsme byli až moc chytří," poznamenal lord Outhwaite k Thomasovi. Jeho lordstvo nepatřilo k mužům, kteří vydrží mlčet, a na pravém křídle neviděl nikoho vhodného ke konverzaci, takže si vybral Thomase. „Být chytrý, to se pokaždé nevyplácí," povzdechl.

„V Bretani se nám to vyplatilo, mylorde."

„Tys byl v Bretani a ještě v Pikardii?" zeptal se bělovlasý lord. Stále seděl na koni a hleděl přes hlavy těžkooděnců směrem ke Skotům.

„Sloužil jsem tam pod chytrým velitelem, mylorde."

„Jak se jmenoval?" Lord Outhwaite se tvářil, jako by ho to zajímalo, ale zřejmě už litoval, že se do hovoru s Thomasem pustil.

„Will Skeat, mylorde. Jenže dnes už je to sir William. Král ho přímo na bojišti pasoval na rytíře."

„Will Skeat?" ožil náhle lord Outhwaite. „Tys sloužil pod Willem? Můj ty bože, je to možné? Celé roky jsem o něm neslyšel. Jak se mu vede?"

„Moc dobře ne, mylorde," odpověděl Thomas a řekl mu, jak byl Will Skeat, muž neurozeného původu, velitel oddílu lučištníků a těžkooděnců, který vzbuzoval hrůzu po celé Francii, těžce zraněn v Pikardii v bitvě u Kresčaku. „Pak ho odvezli do Caenu, mylorde."

Lord Outhwaite se zamračil. „Takže je pořád ve francouzských rukou?"

„Vzal ho tam Francouz, mylorde, ale přítel," vysvětloval Thomas. „V Caeně je doktor, který dokáže dělat zázraky." Na

samém konci bitvy, kdy už si každý voják myslel, že tu hrůzu přežije, prorazila Skeatovi rána mečem lebku. Když ho Thomas viděl naposledy, byl Will bez rozumu, slepý a bezmocný.

„Nechápu, proč by museli mít právě Francouzi lepší doktory než my," zabručel lord Outhwaite. „Ale zdá se, že je opravdu mají. I můj otec to vždycky tvrdil, a on věděl, co říká, když jich tolik vystřídal."

„Tenhle je Žid, mylorde."

„Cože? Žid? Slyšel jsem dobře?" zděsil se lord Outhwaite. „Nic proti nim nemám," pokračoval nepříliš přesvědčivě, „ale mohl bych jmenovat tucet důvodů, proč by se člověk neměl svěřovat do rukou židovskému doktorovi."

„Opravdu, mylorde?"

„Milý příteli, jak by mohli Židé využít moci svatých? Nebo léčivých sil relikvií? Nebo svěcené vody? I obyčejná modlitba je pro ně záhada. Moje matka — Bůh dej věčné odpočinutí její duši — měla velké bolesti v kolenou. Vždycky jsem si říkal, že to má od samého klečení v kostele, ale doktor jí poradil, aby vzala plátno, položila ho na hrob svatého Kuthberta, pak si jím obalila nohy a třikrát denně se modlila k svatému Řehořovi z Nazianzu. A pomohlo jí to. Takovou léčbu by jí žádný židovský doktor nemohl předepsat, nemyslíš? A kdyby to udělal, byla by to od něho bezbožnost a nemohlo by to účinkovat. Myslím, že jste se dopustili velké neuváženosti, když jste svěřili chudáka Willa do židovských rukou. Přál bych mu lepší osud," zakroutil káravě hlavou. „Znám Willa, sloužil nějakou dobu pod mým otcem, ale byl příliš chytrý, aby zůstal na skotských hranicích. Tady se nedá moc zbohatnout. Will to poznal a šel hledat štěstí jinam. Chudák…"

„Ale mě ten židovský doktor vyléčil," namítl Thomas.

„A my se můžeme jenom modlit," povzdechl lord Outhwaite, jako by chtěl říct, že i když je třeba se modlit, jim to nyní zřejmě nebude nic platné. Náhle se však zaradoval. „Vida, mám dojem, že se tam začíná něco dít." Znovu se

ozvaly skotské bubny, po celé délce nepřátelské linie se začaly zvedat štíty a těžkooděnci sklápěli hledí a chápali se mečů. Skotové viděli, že si Angličané nechali přivést koně a chystají se k ústupu a že mají vpředu sotva polovinu lučištníků, takže jim zřejmě docházejí šípy. Přesto se znovu rozhodli pro pěší útok, neboť věděli, že i hrstka lučištníků dokáže zvrátit útok jízdy v naprostý chaos. Postupovali vpřed a řvali, aby si dodali odvahy a zastrašili nepřítele. Jejich sebedůvěra stoupla, když se dostali k mrtvým, kteří padli při jejich posledním útoku, a z anglických řad stále nevyletěl jediný šíp.

„Ještě ne, mládenci, ještě ne," opakoval už poněkolikáté lord Outhwaite, který převzal velení nad lučištníky na pravém křídle. Byly zde oddíly lorda Percyho a lorda Nevilla, ale oba ochotně umožnili starému válečníkovi, aby dával rozkazy lučištníkům, a sami se spokojili s velením těžkooděncům. Lord Outhwaite neustále vrhal pohledy na druhou stranu bojiště a sledoval, jak postupují Skotové na levém anglickém křídle, kde měl své muže. Byl spokojen. Strž je chránila stejně dobře jako kamenná zeď uprostřed. Tady, na pravém křídle, nejblíž Durhamu, byli Skotové nejsilnější a anglická linie nejzranitelnější. „Nechte je přijít blíž," uklidňoval nedočkavé lučištníky. „Až to spustíme, musíme je vyřídit jednou provždy." Začal bubnovat prsty do hrušky sedla v rytmu se skotskými bubny a čekal, až se přední řady Skotů dostanou na sto kroků od nich. „Lučištníci vpředu," zvolal, když usoudil, že nepřítel postoupil dostatečně blízko. „Začněte!"

Asi polovina lučištníků, kteří stáli před první řadou těžkooděnců, napnula tětivy, zamířila šípy šikmo k obloze a vystřelila. Jakmile Skotové viděli, že proti nim letí salva šípů, dali se do běhu, aby se dostali co nejblíž Angličanům. Nevěřili, že by těch pár mužů s luky mohlo jejich útok ohrozit.

„A teď všichni!" zvolal lord Outhwaite, i když si nebyl jistý, zda nečekal příliš dlouho, a zbývající lučištníci schovaní za řadou těžkooděnců vyslali salvu přes hlavy mužů před sebou. Skotové už byli v tuto chvíli tak blízko, že i ten nejhorší střelec nemohl minout cíl — tak blízko, že šípy znovu

prorážely drátěné košile, probodávaly těla a posílaly k zemi další raněné a mrtvé. Thomas slyšel, jak šípy zasahují. Některé zvonily o pancíře, jiné se zabodávaly do štítů, ale většina jich končila let podobným zvukem, s jakým dopadá řezníkova sekera, když v zimě nadejde čas porážení dobytka. On sám teď zamířil na mohutného chlapa, který se řítil vpřed se zvednutým hledím, a vystřelil tak přesně, že mu proklál hrdlo. Další šíp určil divokému příslušníkovi klanu s tváří zkřivenou nenávistí, ale drážka šípu se naštípla, a když pustil tětivu, poškozený šíp odletěl stranou. Zaklel, očistil tětivu od zbytků peří, rychle na ni nasadil další šíp a vystřelil po jiném vousatém skotském divousovi. Za řadou útočících jel Skot na koni, zřejmě velitel, a pobízel své bojovníky. Náhle v sedle zakolísal, když ho krátce po sobě zasáhly tři šípy, a Thomas mu poslal další do hrudi. Jeho hrot pronikl vším, co mu stálo v cestě — drátěnou košilí, koženou vestou, tkání těla i kostmi. Další Thomasův šíp se zabodl do štítu. Skotové kličkovali a všemožně se snažili smrtícím deštěm šípů proniknout. „Klid, chlapci, klid!“ zvolal jeden z lučištníků, protože si myslel, že příliš spěchají a nenatahují tětivy na nejzazší mez.

„Střílejte, pořád střílejte!“ křičel lord Outhwaite. Stále bubnoval prsty do sedla, i když dunění skotských bubnů sláblo. „Skvělá práce, chlapci!“

„Na koně!“ zazněl hlas lorda Percyho. Viděl, že Skotové jsou na pokraji zoufalství, protože angličtí lučištníci stříleli, jako by měli šípů plné vozy. „Na koně!“ houkl lord Percy znovu a jeho těžkooděnci se vrhli dozadu, aby se rychle dostali do sedel. Pážata a panoši jim podávali dlouhá, těžká kopí, jezdci rychle zastrkávali nohy do třmenů, pak už jen letmo pohlédli na nepřátele a s cvaknutím sklápěli hledí.

„Střílejte! Pořád střílejte,“ křičel lord Outhwaite. „To je ono, chlapci!“ Šípy Skoty nemilosrdně kosily. Ranění volali Boha a své matky, ale opeřená smrt létala dál a zasahovala. Jeden z útočníků se stewartovským lvem na kabátci klečel a plival krev. Pokusil se vstát, udělal pár kroků, ale znovu padl na kolena a potom už jen lezl. Z tváře mu kapala krev a u úst

se mu dělaly rudé bubliny. Nakonec jeho trápení ukončil šíp, který mu vletěl do oka a zaryl se mu hluboko do mozku. Muž se zvrátil dozadu, jako by ho srazil blesk.

A pak vjeli na bojiště jezdci.

„Za Anglii, za Eduarda a za svatého Jiří!“ křičel lord Percy. Těžcí váleční oři se prodrali mezi lučištníky, jezdci sklonili kopí a za zvuku trubek vyrazili do protiútoku.

Zem se třásla. V prvním sledu nevyjelo moc jezdců, ale to, jak se náhle objevili, vyvolalo v řadách nepřátel zděšení a Skotové se obraceli na útěk. Těžkooděnci okamžitě po zásahu kopím své dlouhé zbraně pouštěli, vytahovali meče a sekali do zmatených nepřátel, kteří se jim snažili uniknout, ale v tlačenici zakopávali jeden o druhého. Postupně nasedali další rytíři a ti, co neměli trpělivost čekat na koně, vyráželi vpřed pěšky, aby se dostali do boje. K nim se přidávali lučištníci, teď už s meči a sekerami. Skotské bubny ztichly a krvavá řež začala.

Tohle už Thomas zažil. Poznal v minulosti, jak se může bitva zvrátit během několika vteřin. Skotové útočili celý den, tlačili na Angličany, pustošili jejich řady a vítězili. Přesto nyní stáli na pokraji porážky a tytéž oddíly na levém křídle, které měly tak blízko tomu, aby dobyly pro svého krále vítězství, nyní ve zmatku ustupovaly. Angličtí váleční oři projížděli jejich řadami a zanechávali za sebou krvavé uličky. Jezdci ubíjeli Skoty prchající v panice meči, sekerami, těžkými kyji i ostnatými palcáty a ze země je podporovali lučištníci, kteří napadali těžkopádnější Skoty jako psi skákající na jeleny. „Berte zajatce!“ křičel lord Percy na své muže. „Chci zajatce!“ Vtom se jeden ze Skotů rozmáchl proti jeho koni sekerou, ale minul a vzápětí ho meč jeho lordstva srazil k zemi. O zbytek se postaral nejbližší lučištník, který mu podřízl nožem hrdlo a potom mu rozpáral vycpanou koženou vestu, aby našel peníze. Dva tesaři z Durhamu doráželi na jiného těžkooděnce dřevařskými teslicemi, pak se jednomu podařilo zasadit mu ránu do hlavy, a když se zhroutil, těžkými ranami ho na zemi dobili. Kousek dál se potácel lučištník s rozpáraným břichem a

za ním se hnal se zuřivým řevem Skot. Dřív, než však mohl lučištníka dostihnout a zabít, zakopl o jeho luk a převalil se pod nohy dalších bojujících. Čabraky anglických koni byly nasáklé krví, jak si rytíři razili cestu skotskými houfy a sekali kolem sebe jako zběsilí. Někteří projeli celou bojovou linií a nyní obraceli, aby se setkali s druhou vlnou anglických těžkooděnců, kteří útočili s odklopenými hledími, protože panikou zdecimovaní Skotové téměř nekladli odpor.

Přesto pravé křídlo Skotů a střed zůstaly netknuté.

Pravé křídlo bylo znovu tlačeno do strže, teď však proti nim nestáli lučištníci, kteří by je stříleli shora jako koroptve, ale těžkooděnci. A ti byli tak hloupí, že za nimi slezli dolů, potýkali se s hromadami mrtvých Skotů a v těžkopádném kovovém odění je nemotorně přelézali, aby mohli sekat meči a sekerami do štítů a lebek nepřátel. Ze strže se ozývalo hekání a výkřiky. Muži vrčeli jako divé šelmy, útočili, zasahovali nepřítele a znovu ve zdupaném kapradí umírali. Přesto ta krvavá řež k ničemu nevedla, nic nerozhodla, protože obě strany se jen přetlačovaly od jednoho okraje k druhému, tam a zpátky, a pokaždé zůstali na zemi ležet další mrtví a další umírající, bojovníci volající Boha, proklínající nepřítele, krvácející.

Byl tam i Beggar, chlap jako hora, rozkročený nad mrtvolou hraběte z Moray. Posmíval se Skotům, vyzýval je k boji a dotíralo jich na něj pět nebo šest, a on je všechny stačil pobít. Nakonec se na něho vrhl houf divokých příslušníků klanů z Vysočiny, vousatých a řvoucích, a Beggar zase řval na ně, mával těžkým kyjem pobitým hřeby a siru Geoffreymu, který se na něj díval svrchu, připadal jako mohutný medvěd napadený smečkou psů. Sir William Douglas už nebyl tak hloupý, aby se nechal podruhé chytit do pasti strže. Pozoroval boj z okraje na druhé straně a žasl nad tím, co nutí muže ochotně slézat dolů do toho masakru a podílet se na něm. Pak, když poznal, že v téhle jámě smrti žádná ze stran bitvu nevyhraje ani neztratí, se obrátil zpátky do středu bojiště, kde

si králův sheltron pořád zachovával naději, že navzdory pohromě na levém křídle získá pro Skoty velké vítězství.

Stále to bylo možné, protože královi muži se konečně dostali přes zeď. Na některých místech ji strhli a na jiných se pod jejich náporem provalila, a třebaže nebylo lehké přelézat hromady spadlých balvanů, vojákům obtíženým těžkými štíty a těžkou zbrojí se to podařilo, vyrazili na nepřítele a zatlačili střed anglické linie dozadu. Také tady útočili Skotové proti šípům, ale dostali se přes ně, dokonce dost lučištníků chytili a s posměšným řevem pobili a nyní se probíjeli blíž a blíž k velkému arcibiskupskému praporci. Král, jehož hledí bylo zalepené zaschlou krví, bojoval v přední řadě svého sheltronu. Po boku se mu neustále držel jeho kaplan, který se oháněl kyjem pobitým hřeby. K nim se nyní připojil sir William se svým synovcem. Sir William se styděl za předtuchu porážky, na základě níž radil králi, aby ustoupil. Tak bojují Skotové, říkal si. Divoce, zuřivě a s veškerým odhodláním. Anglický střed krok za krokem couval a s největším úsilím držel své řady pohromadě. Sir William viděl, že Angličané si nechali přivést koně blíž k bojové linii, a usoudil, že se připravují na útěk. To ho podnítilo k ještě většímu úsilí. „Bijte je!“ zařval. Jestliže se jim podaří prorazit bitevní řadu, změní se obrana Angličanů ve zmatek, nedostanou se ke koním a všichni budou pobiti.

„Bijte je! Bijte je!“ volal král z koně na své muže.

„Zajatce!“ křičel hrabě z Menteithu. „Berte zajatce!“

Sir William trhl štítem nahoru, kryl jím ránu mečem a vzápětí naslepo bodl. Cítil, že hrot zbraně prorazil drátěnou košili a zajel do těla. Okamžitě meč vyškubl, aby mu ho padající Angličan nevyvrátil z ruky, a vyrazil štítem dopředu. Neviděl přes něj, jenom cítil, že muž zavrávoral, a rychle trhl štítem dolů, aby ho nepřítel nezaskočil ranou zespodu. Pak znovu vyrazil vpřed. Zakopl o muže, kterého zranil, a málem spadl, ale pomohl si štítem, když narazil jeho spodní hranou na zem, a udržel se na nohou. Pak bodl mečem přímo do vousaté tváře. Čepel sklouzla muži po lícní kosti, vypíchla mu oko a

Angličan padl na záda a zůstal ležet s otevřenými ústy. To už však sir William uhnul před sekerou dalšího Angličana, kryl štítem ránu mečem a vyrazil proti dvěma mužům, kteří na něj dotírali ze strany. Toho se sekerou okamžitě zabil Robbie, zaklel a kopl padlého nepřítele do obličeje. Sir William bodl mečem zespodu a čepel meče zaskřípala o protrženou kroužkovou košili. Ihned meč vytrhl. Uviděl, že kovové kroužky kolem rány se okamžitě zalily krví, a pak muž padl na zem, chrčel a škubal sebou. Sir William na chvíli vydechl a rozhlédl se. Zprava se hrnuli další Angličané, aby se pokusili zastavit skotský útok, protože hrozilo, že nepřítel prorazí arcibiskupskou linii. „Douglasovci!“ vykřikl sir William. „Douglasovci!“ Svolával své muže, aby šli za ním, sráželi nenáviděné Angličany k zemi a zabíjeli je, až do konečného vítězství. Spolu s Robbiem se mu podařilo prosekat do arcibiskupských řad hlubokou, krvavou brázdu a zdálo se mu, že nemůže dlouho trvat a ovládnou střed bojiště. Teprve pak začne skutečný masakr nepřátel. Znovu musel uhnout před sekerou, vzápětí Robbie prosekl útočníkovi hrdlo, ale vzápětí musel krýt výpad kopím, až se zapotácel, a opřel se zády o strýce. Sir William synovce narovnal a hned vrazil štít do tváře dalšímu útočníkovi. K čertu, kde jsou jeho muži? „Douglasovci!“ zahřměl sir William znovu. „Douglasovci!“

A pak se mu cosi, snad kopí, zapletlo pod nohy, zakopl a padl na zem. Instinktivně se zakryl štítem. Kolem dupaly těžké boty ozbrojenců a on se modlil, aby to byli jeho lidé, a čekal, kdy zazní zoufalý křik nepřátel. Místo toho mu však kdosi naléhavě poklepal na helmici. „Sire Williame,“ zaslechl přátelský hlas.

Kolem se opravdu ozýval křik a sir William v něm své jméno sotva zaslechl, ale klepání na helmici ho přesvědčilo, že mu žádné nebezpečí nehrozí. Váhavě se odkryl. Chvíli mu trvalo, než si uvědomil, co se stalo, protože se mu při pádu posunula helmice a musel si ji narovnat, aby viděl. „Panebože…,“ vydechl potom.

„Drahý sire Williame,“ ozval se znovu přátelský hlas.

„Mám dojem, že se budeš muset vzdát. Vlastně je jisté, že to budeš muset udělat. A tohle je Robbie? No ne, tys ale vyrostl, mladý muži! Pamatuju si tě jako malého chlapečka.“

„Ach bože,“ zaúpěl sir William znovu, když pohlédl do tváře lordu Outhwaitovi.

„Mám ti pomoct vstát?“ zeptal se lord Outhwaite starostlivě a sklonil se ze sedla. „Pak si můžeme promluvit o výkupném.“

„K čertu s tebou!“ zaklel sir William. „K čertu se vším!“ Konečně pochopil, že nohy, které kolem něho dupaly, patřily Angličanům a zoufalý křik naopak pocházel od Skotů.

Střed bojiště ovládl nepřítel a bitva se zvrátila v naprostou skotskou katastrofu.

Opět to byli lučištníci. Celý den ztráceli Skotové bojovníky, a přesto jich stále bylo víc než Angličanů. Nenašli však odpověď na jejich šípy. Když Skotové prolomili uprostřed bojiště zeď a přelili se přes její zbytky jako povodňová vlna, muselo se jejich levé křídlo stáhnout a boční strana královského sheltronu zůstala odkrytá a vystavená anglickým šípům.

Chvíli trvalo, než si lučištníci uvědomili, jaká příležitost se jim naskytla. Když potom rozprášili Skoty na jejich levém křídle, začali je pronásledovat a pro samou touhu po kořisti si nevšimli, jak blízko mají Skotové k vítězství ve středu bojiště. Pak ale jeden z mužů lorda Nevilla pochopil nebezpečí. „Lučištníci!“ zařval, že to muselo být slyšet přes řeku Wear až v Durhamu. *„Lučištníci!“* A lučištníci nechali olupování mrtvol a znovu vytáhli z vaků šípy.

Opět se rozeznělo brnkání tětiv a s každým tím zlověstným zvukem zamířila do boku útočících Skotů opeřená smrt. Davidův sheltron zatlačil prostřední anglický voj daleko dozadu, roztáhl jeho prořídlou linii a blížil se k velkému arcibiskupovu praporci. Jenže pak se do nich začaly zakusovat šípy a po nich přišli těžkooděnci z anglického pravého křídla, vojáci lorda Percyho a lorda Nevilla, z nichž někteří jeli na

těžkých válečných ořích vycvičených k tomu, aby kousali, vzpínali se na zadní a kopali kolem sebe okovanými kopyty. Potom lučištníci znovu odhodili luky a vyrazili za jezdci se sekerami a meči. A tentokrát je následovaly jejich ženy s noži v rukou.

Skotský král srazil mečem dalšího z Angličanů, podíval se, jak sebou na zemi zmítá, a pak uslyšel zděšený výkřik svého korouhevníka. Otočil se a uviděl, že jeho velký praporec padl. Někdo z anglických pěšáků přeťal korouhevníkovu koni šlachy na zadních nohou, zvíře se zhroutilo a vzápětí se na jezdce vrhlo několik lučištníků, vytrhlo mu praporec a jeho samého usmýkalo a ubodalo k hrozné smrti. V tu chvíli už královský kaplan chňapl po uzdě králova koně a táhl Davida Bruceho ven z řeže. Vzápětí se kolem něj seskupili další skotští bojovníci a provázeli krále pryč, zatímco za jejich zády Angličané stahovali skotské jezdce ze sedel, sekali do nich a s klením je zabíjeli. Král se jim ještě snažil vytrhnout a pokračovat v boji, ale kaplan mu to nedovolil a táhl jeho koně dál. „Ujíždějte, Sire!“ křikl na něho. „Ujíždějte pryč!“ Králi se pletli do cesty prchající bojovníci a jeho kůň co chvíli klopýtl o nějakou mrtvolu. Teď už bylo jasné, že bitva je pro Skoty ztracená. Vojáci se obraceli na útěk a Angličané je pronásledovali. Náhle si král uvědomil nebezpečí a dal koni ostruhy. Jeden z anglických rytířů se ho sice pokusil zastavit a rozmáchl se po něm mečem, ale David ránu odrazil a tryskem ujížděl do bezpečí. Teď už se jeho vojsko rozpadlo na roztroušené skupinky, které se zoufale snažily utéct, uniknout svým pronásledovatelům a zachránit si život. Král zahlédl hraběte z Menteithu, jak se pokouší nasednout na koně, ale anglický lučištník ho stáhl za nohu k zemi, sedl si na něj a nasadil mu nůž na hrdlo. Hrabě křičel, že se vzdává. Hrabě z Fifu byl zajat, hrabě ze Strathearnu ležel na bojišti mrtev a na hraběte z Wigtownu dotírali dva angličtí rytíři a jejich meče zvonily o jeho brnění jako kovářská kladiva o kovadlinu. Jeden z velkých skotských bubnů se s protrženou kůží koulel dolů z kopce, a jak se sklon svahu zvyšoval, nabíral buben na

rychlosti a poskakoval po kamenech, až se konečně převrátil a zůstal ležet.

Králův velký praporec byl v rukou Angličanů, stejně jako standarty tuctu skotských pánů. Několik jezdců ve skotských barvách cválalo na sever. Lord Robert Stewart, kterému dnes zbývalo málo, aby bitvu rozhodl, zůstal opuštěný na východní straně kopce, zatímco král sjížděl dolů po západním svahu — dolů do stínu, poněvadž slunce už bylo níž než hory, k nimž teď mířil v zoufalé snaze najít si úkryt. Myslel na svou ženu. Je těhotná? Řekli mu, že lord Robert si najal čarodějku, aby uhranula její lůno a trůn přešel z Bruceů na Stewarty. „Sire! Sire!“ zavolal na něj jeden z mužů jeho suity. Král se vytrhl z úvah a uviděl, že dole v údolí se pohybuje houf anglických lučištníků. Jak mohli vědět, kterým směrem se dá, že mu takhle nadjeli? Škubl uzdou, naklonil se doprava, aby pomohl koni zatočit, a pak ucítil, že do hřebcovy hrudi narazil šíp. Současně postřehl, že jeden z jeho mužů sletěl ze sedla a koulí se ze svahu. Kůň bolestně zaržál, z hrudi mu vytryskla krev a vzápětí se další šíp zabodl do štítu, který měl král pověšený na zádech. Třetí šíp se zachytil v hřívě a hřebec zpomalil, jak se snažil nabrat dech.

Král mu znovu zasadil ostruhy, zraněné zvíře však už zrychlit nedokázalo. Král vztekle zaťal zuby, ale jak roztáhl ústa, opět se mu otevřela rána na tváři a odklopeným hledím se vyvalila krev na roztržený kabátec. Kůň opět klopýtl. Vpředu bylo vidět potok s malým kamenným mostem a král se podivil, že se někdo namáhal s budováním tak pevného mostu přes úzkou strouhu. Náhle se hřebci podlomily přední nohy a král se koulel po zemi, aniž si jako zázrakem zlomil jedinou kost nebo ho dodělávající válečný oř zalehl. Zvedl se a rozběhl se k mostu, kde na něho čekali tři jeho muži, jeden s volným hřebcem. Než k nim však stačil doběhnout, zasvištěly vzduchem šípy a zabodly se do těl koní. Zvířata uskočila, zaržála leknutím a bolestí, volný hřebec se jezdci, který ho držel, vytrhl a s krvácejícím břichem vyrazil na východ. Druhý kůň se po pár krocích svalil na zem s šípem v zadku, dalšími

dvěma v břiše a ještě jedním v krku. „Pod most!“ křikl král, když si uvědomil, že je to široko daleko jediný úkryt. Kdyby měl aspoň deset mužů, mohl by se pokusit bojovat, ale takhle… Za chvíli se začne šeřit. Kdyby pod mostem vydrželi do tmy a pak šli celou noc pěšky, mohli by být za úsvitu ve Skotsku.

Čtyři Skoti, jeden z nich král, se tedy skrčili pod kamenným mostem a se zadrženým dechem čekali, co se bude dít dál. Šípy už nelétaly, jejich koně leželi mrtví a král se odvažoval doufat, že angličtí lučištníci odtáhli hledat jinou kořist. „Počkáme tady,“ zašeptal. Slyšel z vrcholu kopce výkřiky, slyšel dusot kopyt na svahu, ale žádný z těch zvuků se nepřibližoval k malému kamennému mostu. Vtom si David uvědomil, jaké neštěstí ho postihlo, a zachvěl se. Skotské vojsko je poražené a zničené, všechny jeho naděje se rozplynuly, žádné Vánoce v Londýně nebudou a Skotsko je bezbranné a vystavené nepříteli. Opatrně vykoukl a podíval se na sever. Houf příslušníků severských klanů se chystal přebrodit říčku, když se náhle objevilo šest anglických jezdců, zablýskly meče a za chvíli bublala u nohou skotského krále voda zbarvená krví. David se stáhl ještě hlouběji do stínu, ale jezdci o nich nevěděli a rozjeli se na západ pobíjet další prchající Skoty. Později zaklapala na mostě kopyta a čtyři Skoti ani nedýchali a neodvažovali se pohlédnout jeden na druhého, dokud dusot kopyt neutichl. Pak shora zazněla trubka a muži pod mostem se při tom triumfálním zvuku plném pohrdání zachvěli nenávistí. Král zavřel oči — bál se, že by mu do nich vstoupily slzy.

„Musí vás ošetřit doktor, Sire,“ řekl muž vedle něho. Král otevřel oči a uvědomil si, že je to jeden z jeho sluhů.

„Tuhle ránu už žádný doktor nezacelí,“ odpověděl a myslel tím Skotsko.

„Je to jen roztržená tvář, Sire,“ snažil se ho uklidnit sluha.

Král na něho hleděl, jako by sluha mluvil cizím, nesrozumitelným jazykem, a pak náhle pocítil v poraněné tváři hroznou bolest. Celý den nebral poranění na vědomí, teď mu

však působilo doslova muka a cítil, že se mu z očí spustily slzy — ne z bolesti, ale z hanby. A pak, když se je snažil mrkáním setřít, se ozvaly hlasy, objevily se stíny postav a ve vodě zašplouchaly nohy. Do říčky seskočilo několik mužů. Měli meče a kopí a kradli se pod most jako lovci vyder. Král zařval, aby si dodal odvahy, vyskočil a vrhl se na muže před sebou s takovou zuřivostí, že zapomněl tasit meč a udeřil ho pouhou pěstí. Pod úderem kroužkové rukavice křuply zuby a z Angličanových úst vytryskla krev, ale král ho bil dál jako zběsilý, strhl ho do vody a stále ho tloukl pěstmi, až se najednou nemohl hýbat, protože ho zbývající nepřátelé přemohli. A ten zpola utopený Angličan s vyraženými zuby a zkrvavenými rty se začal smát.

Smál se, protože měl zajatce a věděl, že se stane boháčem.

Smál se, protože zajal krále.

Druhá část

Anglie a Normandie
1346—1347

Zimní obležení

V katedrále byla taková tma, že i jasné barvy na sloupech zanikly v černotě. Jediné světlo pocházelo od svíček, které blikaly na bočních oltářích, a od matné záře pronikající přes stěnu mezi chórem a chrámovou lodí, neboť v chóru, kde prozpěvovali mniši v černých kutnách, svítily jasnější svíce. Hlasy mnichů vytvářely v šeru zvláštní kouzlo, stoupaly a klesaly a jejích tesklivá melodie by jistě vehnala Thomasovi slzy do očí, kdyby mu ještě nějaké zbývaly. *„Libera me, Domine, de morte aeterna,“* zpívali mniši a ke klenbě chrámu stoupaly nepatrné proužky dýmu ze svící. Uchraň mě, Pane, od věčné smrti, znělo chrámem. Na kamenné podlaze ležela rakev s tělem bratra Collimora, kterého Bůh neuchránil. Mnich měl ruce zkřížené na hrudi, zavřené oči a pod jazykem pohanský peníz, který mu tam bez převorova vědomí vložil jeden z bratří v obavě, že by si Collimorovu duši mohl odnést ďábel, kdyby převozník, jenž převáží duše zemřelých do podsvětní říše, nedostal zaplaceno.

„Requiem aeternam dona eis, Domine,“ zpívali mniši prosící Boha, aby dal bratru Collimorovi věčný odpočinek, zatímco ve městě pod katedrálou v malých domcích, přiléhajících ke skále, se ozýval pláč, neboť v bitvě našlo smrt tolik durhamských mužů a žen. Jejich slzy však nebyly ničím proti pláči a kvílení, které zazní nad Skotskem, až tam dorazí zpráva o katastrofě, jež postihla krále a jeho vojsko u Durhamu. Král padl do zajetí, stejně jako sir William Douglas a hrabata z Fifu a z Menteithu a z Wigtownu, hrabě z Moray je

mrtvý a mrtví jsou rovněž konetábl[*], královský maršálek a královský komoří, všichni rozsekáni k nepoznání, jejich mrtvoly svlečeny do naha a vystaveny posměchu nepřátel. A s nimi zemřely stovky jejich krajanů, jejichž bílá, zkrvavená těla jsou nyní vydána napospas liškám a vlkům a psům a krkavcům. Skotské praporce, zčernalé zaschlou krví, teď leží na oltáři durhamské katedrály a rozprášené zbytky obrovské Davidovy armády prchají za noci domů a v patách jim táhnou do země pomstychtiví Angličané, aby pustošili, plenili a vraždili, aby kradli a odváželi, co se ukrást a odvézt dá, a pak kradli a odváželi ještě víc. *„Et lux perpetua luceat eis,“* zpívali mniši modlíce se, aby nad mrtvým mnichem zářilo věčné světlo, zatímco nedaleko odtud leželi na kopci jiní mrtví ve tmě a nad jejich těly houkaly sovy.

„Musíš mi věřit,“ obrátil se převor šeptem k Thomasovi. Oba se dívali na malé svíce blikající na několika bočních oltářích, u nichž kněží — mnozí uprchlíci z blízkých vesnic vypleněných Skoty —, sloužili mše za mrtvé. Jejich latina byla většinou bídná a durhamští mniši, stejně jako převor, který seděl vedle Thomase na kamenné lavici, nad ní pobaveně kroutili hlavou. „Jsem tvým představeným před Bohem,“ naléhal převor. Thomas však stále mlčel a převora se zmocňoval hněv. „Poslal tě sem král! Stojí to v biskupově listu! Pověz mi tedy, co hledáš.“

„Chci zpátky svou ženu,“ řekl Thomas a byl vděčný za to, že je v katedrále tma, protože měl oči rudé od pláče. Eleanor byla mrtvá, otec Hobbe byl mrtvý a stejně tak bratr Collimore, všichni zabiti nožem a nikdo nevěděl kým, třebaže jeden z mnichů mluvil o jakémsi tmavém muži, sluhovi, který přišel s cizím knězem, a Thomas si vzpomněl na posla, na něhož narazil za úsvitu. To byla Eleanor živá a ještě se nepohádali, ale teď je mrtvá — mrtvá jeho vinou. Opět ho zahltil žal, přemohl ho a Thomas se v temné katedrále znovu rozeštkal.

„Tiše!“ sykl převor, jako by se těch zvuků hrozil.

---

[*] Vrchní velitel vojska zastupující krále; pozn. překl.

„Miloval jsem ji!“

„Jsou tu jiné ženy, celé stovky.“ Převor se znechuceně pokřižoval. „Co tě sem král poslal hledat? Přikazuji ti, abys mi to řekl.“

„Byla těhotná,“ zamumlal Thomas s pohledem upřeným vzhůru, „a já jsem si ji chtěl vzít.“ Měl pocit, že jeho duše je prázdná a temná jako celý ten prostor nad ním.

„Přikazuji ti, abys mi to řekl,“ opakoval převor. „Přikazuji ti to ve jménu Boha.“

„Jestliže si král přeje, abys věděl, co hledám, jistě ti to sdělí sám,“ řekl Thomas francouzsky, třebaže převor mluvil anglicky.

Převor upřel pohled na stěnu mezi chórem a chrámovou lodí a snažil se potlačit hněv. Thomasova francouzština, jazyk aristokratů, ho umlčela a přinutila ho přemýšlet. Kdo tenhle lučištník může být? Po studených dlažebních kamenech kráčeli dva ozbrojenci, aby poděkovali svatému Kuthbertovi za to, že jim pomohl bitvu přežít. Většina anglického vojska byla daleko na severu a teď v noci odpočívala před dalším pronásledováním zbytků poražené skotské armády, ale někteří rytíři a ozbrojenci se uchýlili do města a střežili své cenné zajatce, které uvěznili v biskupském sídle v hradu. Převor uvažoval, že poklad, jejž Thomas z Hooktonu hledá, už možná není důležitý; konec konců byl zajat král David spolu s polovinou skotských hrabat a výkupné za ně vyždímá jejich ubohou zem do poslední kapky. Přesto se mu slovo *thesaurus* neustále vracelo, jako by nebyl schopen vypudit je z mysli. Pořád to byl poklad a církev peníze potřebuje a bude potřebovat. Vstal. „Zapomínáš, že jsi můj host,“ řekl chladně.

„Nezapomínám,“ odpověděl Thomas. Převor mu umožnil přespat v cele pro hosty, nebo spíš v klášterní stáji, protože ve městě byli důležitější muži, kteří obsadili pohodlnější a méně studené místnosti. „Nezapomínám,“ opakoval unaveně.

Převor obrátil pohled nahoru do temnoty pod chrámovou klenbou. „Možná víš o vraždě bratra Collimora víc, než se mi snažíš namluvit,“ nadhodil. Thomas mlčel; byl to nesmysl a

převor to věděl. Vždyť byli oba na bojišti, když starý mnich zemřel, navíc lučištníkův žal nad Eleanořinou smrtí se zdál upřímný. V převorovi však kypěl hněv a příliš neuvažoval o tom, co říká. To se někdy stává, když lidé myslí na bohatství. „Zůstaneš v Durhamu, dokud ti nedovolím odejít," rozhodl. „Přikážu, aby tvého koně zavedli do mých stájí. Rozumíš mi?"

„Rozumím," přikývl Thomas unaveně a díval se za odcházejícím převorem. Do katedrály vstupovali další těžkooděnci a jejich těžké meče zvonily o sloupy a kameny hrobů. Ve stínu za jedním z postranních oltářů stáli sir Geoffrey, Beggar a Dickon a nenápadně Thomase pozorovali. Sledovali ho od chvíle, kdy skončila bitva, třebaže sir Geoffrey — nyní v krásné kroužkové košili, kterou vzal jednomu zabitému Skotovi — uvažoval, zda se nepřipojit k pronásledovatelům. Nakonec se rozhodl, že s nimi pošle jednoho svého velitele a půl tuctu mužů s rozkazem, aby brali, co se dá, až začne drancování Skotska. Sám však vsadil na Thomasův poklad, protože to, co zajímá krále, musí být dostatečně cenné, aby zajímalo i jeho. A tak se rozhodl sledovat toho záhadného lučištníka.

Thomas, který neměl o Strašákovi tušení, se naklonil dopředu, zavřel pevně oči a v zoufalství uvažoval, zda může být ještě někdy v životě šťastný a spokojený. Bolela ho záda a svaly na pažích od toho, jak celý den napínal luk, a bříška prstů pravé ruky měl rozedřená od tětivy do živého masa. Když zavřel oči, viděl jen Skoty, jak postupují proti němu, černý oblouk luku a bílé peří na konci vzdalujícího se šípu. A pak se tenhle obraz rozplynul a místo něj se objevila Eleanor. Zmítala se pod noži vrahů. Potřebovali ji donutit, aby jim řekla, co ví. Ale co vlastně věděla? Jen to, že vždy pochyboval o existenci grálu, že po něm pátrá bez nadšení, že chce být pouhým velitelem lučištníků, ničím jiným, a že nechal svou ženu a přítele jít na smrt.

Ucítil dotyk na temeni hlavy a prudce sebou trhl, málem uskočil. Mohla to být čepel nože. Ale pak se ozval hlas lorda Outhwaita. „Pojď ven, mladý muži," vybídl ho, „někam, kde

nás neuslyší Strašák.“ Řekl to hlasitě a anglicky a pak tišším hlasem a francouzsky dodal: „Hledal jsem tě.“ Dotkl se Thomasovy paže, aby mu vyjádřil soucit a povzbudil ho. „Slyšel jsem, co se stalo s tvou dívkou, a je mi to moc líto. Byla pěkná.“

„Byla, mylorde.“

„Z jejího hlasu jsem měl dojem, že nepocházela z obyčejných poměrů,“ pokračoval lord Outhwaite. „Její rodina ti určitě pomůže pomstít její smrt.“

„Její otec je šlechtic, ale Eleanor byla jeho nemanželské dítě.“

„Aha.“ Lord Outhwaite šel namáhavým, belhavým krokem a při chůzi se opíral o kopí, které s sebou stále nosil. „Takže ti asi nepomůže, co? Ale ty to dokážeš sám…, aspoň se mi tak zdáš.“ Vyvedl Thomase do chladné, svěží noci. Měsíc plující vysoko na obloze koketoval se stříbrnými okraji drobných mraků, zatímco na západní straně kopce plály velké ohně, od nichž se táhly nad město narudlé chvosty kouře. Ohně ozařovaly bojiště, kde nyní durhamští muži a ženy obírali mrtvé a dobíjeli noži raněné Skoty, aby i je mohli prohledat a obrat. „Já jsem už moc starý, abych se honil za Skoty,“ řekl lord Outhwaite s pohledem upřeným k vzdáleným ohňům. „Moc starý a mám moc tuhé klouby. To je věc mladých, pronásledovat nepřátele, a věř mi, že za nimi půjdou až do Edinburghu. Viděl jsi někdy edinburghský hrad?“

„Ne, mylorde,“ odpověděl Thomas lhostejně. Nezajímal ho Edinburgh ani jeho hrad.

„Je krásný! Opravdu krásný!“ řekl lord Outhwaite nadšeně. „Vzal nám ho sir William Douglas. Propašoval dovnitř přes bránu své muže v sudech. Ve velkých sudech. Chytrý chlapík, co? A teď je mým vězněm.“ Lord Outhwaite hleděl na durhamský hrad, jako by čekal, že uvidí, jak sir William Douglas a ostatní urození skotští zajatci slézají po laně dolů z cimbuří. Vchod do hradu střežil asi tucet ozbrojenců a osvětlovaly ho dvě pochodně vetknuté v

kovových držácích. „Hrozný lump, ten náš William, opravdu. A proč tě vlastně Strašák sleduje?“

„Nemám potuchy, mylorde.“

„To já bych možná věděl,“ řekl lord Outhwaite a opřel se o hromadu stavebního kamene. Celý prostor vedle katedrály byl zaplněn kameny a dřevem, materiálem připraveným k opravě jedné z velkých věží. „Ví, že hledáš nějaký poklad, a tak ho teď hledá i on.“

Thomas zbystřil pozornost. Ostře se podíval na jeho lordstvo a pak opět pohlédl ke katedrále. Sir Geoffrey se svými dvěma pacholky se přiblížil ke vchodu, ale dál se neodvážil — zřejmě měl strach z lorda Outhwaita. „Jak se to mohl dozvědět?“ zeptal se Thomas.

„Spíš jak by se to mohl nedozvědět,“ odpověděl starý válečník. „Vědí o tom mniši a to je totéž, jako bys požádal herolda, aby to rozhlásil. Mniši jsou jako ženy na trhu! Takže Strašák ví, že přes tebe vede cesta k velkému bohatství, a chce ho. Co je to vlastně za poklad?“

„Prostě poklad, mylorde, ačkoliv pochybuju, že má nějakou opravdu velkou cenu.“

Lord Outhwaite se usmál. Chvíli mlčel a pouze hleděl přes temný prostor nad řekou. „Řekls mi,“ ozval se konečně, „že tě král poslal se svým kaplanem a jedním z dvorních rytířů.“

„Ano, mylorde.“

„A oba v Londýně onemocněli, že?“

„Ano.“

„Hrozně nezdravé místo, ten Londýn. Byl jsem tam dvakrát a úplně mi to stačí! Nezdravé a ošklivé! Moje prasata žijí v čistších podmínkách. Takže královský kaplan… To je určitě chytrý brach, ne žádný venkovský kněz. Žádný venkovský balík, který se naučil dvě tři fráze latinsky, ale muž, který míří vzhůru a brzy se stane biskupem, jestli se z té své nemoci vykurýruje. Hrome, proč s tebou král poslal takového člověka?“

„To se musíš zeptat jeho, mylorde.“

„Nikoho menšího než královského kaplana," pokračoval lord Outhwaite zamyšleně, jako by Thomas nic neřekl. Na chvíli se odmlčel. Mezi mraky se náhle objevil ostrůvek nebe posetého hvězdami. Starý lord na ně hleděl a pak si povzdechl. „Kdysi," řekl, „je to už dlouho, jsem viděl ve Flandrech křišťálovou nádobku s krví našeho Pána a slyšel jsem, že další podobná nádoba je v Gloucestershiru. Ale tu jsem neviděl. Jednou jsem taky pohladil vous svatého Jeronýma v Nantes, měl jsem v ruce žíně z ocasu osla proroka Balaama, políbil jsem peří z křídla archanděla Gabriela a dotkl se čelisti, s níž Samson pobil spoustu Filištínů. Viděl jsem sandál svatého Pavla, nehet Maří Magdalény a šest kousků dřeva pravého kříže, přičemž jeden byl potřísněný stejnou svatou krví, kterou jsem spatřil ve Flandrech. Viděl jsem kosti ryb, jimiž náš Pán nasytil zástup pěti tisíců mužů, okusil jsem prstem ostří hrotu jednoho z šípů, které zabily svatého Šebestiána, a cítil jsem, jak voní list z jabloně ze zahrady v Edenu. Ve své kapli, mladý muži, mám kůstku z prstu svatého Tomáše a stěžej z truhlice, v níž přinesli Ježíškovi kadidlo. Ta stěžej mě stála spoustu peněz, opravdu spoustu. A teď mi pověz, Thomasi, která relikvie je cennější než všechny ty, co jsem viděl a co ještě doufám uvidím ve velkých chrámech křesťanského světa?"

Thomas zíral na ohně na hřebeni kopce, kde leželo tak mnoho mrtvých. Je už teď Eleanor v nebi? Anebo byla odsouzena strávit tisíce let v očistci? To mu připomnělo, že musí zaplatit mši za její duši.

„Pořád mlčíš," povzdechl lord Outhwaite. „Ale pověz mi, mladý muži, myslíš si, že to, co mám, je opravdu stěžej z Ježíškovy truhlice na kadidlo?"

„Nevím, mylorde."

„Já o tom někdy pochybuju," řekl lord Outhwaite žoviálně, „ale moje žena všemu věří! A na tom záleží: věřit. Jestliže věříš, že nějaká věc v sobě má Boží moc, pak tu moc má a můžeš jí využít." Odmlčel se a držel velkou střapatou hlavu ve tmě vztyčenou, jako by cítil nepřítele. „Myslím, že hledáš věc, v níž je Boží moc, a jsem přesvědčený, že se ti to snaží ďábel

překazit. Samotný Lucifer ponouká své stvůry, aby zhatily, o co usiluješ.“ Obrátil se k Thomasovi a tvář mu stáhl úzkostný výraz. „Ten cizí kněz a jeho tmavý sluha jsou ďáblovi přisluhovači, a stejně tak sir Geoffrey! Je to Luciferův rarach, jestli něco takového kdy existovalo.“ Vrhl pohled směrem ke vchodu do katedrály, kde se sir Geoffrey se svými dvěma pochopy stáhl do stínu. Ven vyšlo procesí mnichů s kápěmi na hlavách. „Lucifer páchá zlo,“ pokračoval lord Outhwaite, „a ty s ním musíš bojovat. Máš dost peněz?“

Zmínka o penězích, kterou starý lord vyslovil bezprostředně po tirádě o ďáblovi, Thomase překvapila. „Jestli mám dost peněz?“ opakoval.

„Stojí-li proti tobě ďábel, mladý muži, pomůžu ti. A málo věcí na tomto světě pomáhá tak jako peníze. Musíš hledat, musíš dokončit svou cestu a k tomu potřebuješ peníze. Ptám se tě tedy, jestli jich máš dost.“

„Ne, mylorde,“ odpověděl Thomas.

„Pak mi dovol, abych ti pomohl,“ řekl lord Outhwaite a položil na jeden z kamenů, o něž se opíral, plný váček. „A možná by se ti taky hodil společník.“

„Společník?“ opakoval Thomas, stále ještě zmatený.

„Nemyslím sebe. Sebe ne! Já už jsem na takové věci moc starý,“ usmál se. „Ale musím se přiznat, že jsem si oblíbil Willieho Douglase. Ten cizí kněz, kterého podezírám, že zabil tvou ženu, zabil taky Douglasova synovce. Douglas je Skot a chce se pomstít. Proto tě žádá, vlastně prosí, aby bratr zabitého mohl jít s tebou.“

„Ale vždyť je v zajetí, ne?“

„Jistě, ale mladého Robbieho nemá cenu držet kvůli výkupnému. Mohl bych za něho dostat sotva pár liber, a to se nedá srovnat s tím, co míním žádat za jeho strýce. Robbie chce najít cizího kněze a jeho sluhu a myslím, že by ti mohl být užitečný.“ Odmlčel se, ale když Thomas neodpovídal, naléhal dál. „Je to dobrý mladík. Znám ho, mám ho rád a vím, že je schopný. A taky udatný bojovník, jak jsem slyšel.“

Thomas pokrčil rameny. V tuto chvíli mu bylo jedno, zda s ním bude cestovat polovina všech Skotů, co jich jen je. „Klidně mě může doprovázet, mylorde," prohlásil, „pokud vůbec budu smět někam jít."

„Smět? Jak to myslíš?"

„Zatím musím zůstat tady," řekl Thomas trpce. „Převor mi zakázal opustit město a drží mého koně ve své stáji." Po bitvě našel Thomas koně, kterého přivedl do Durhamu otec Hobbe, přivázaného u brány kláštera.

Lord Outhwaite se zasmál. „A ty hodláš převora poslechnout?"

„Nemůžu si dovolit přijít o dobrého koně, mylorde," odpověděl Thomas.

„Já mám koní dost," mávl lord rukou, „navíc jsem dnes získal další dva. Zítra za úsvitu vyrazí arcibiskupovi poslové na jih, aby dovezli zprávu o našem vítězství do Londýna. Doprovázet je budou tři moji muži. Navrhuju ti, abyste se k nim s Robbiem připojili. Tak se dostanete v bezpečí do Londýna. A pak? Kam vlastně hodláš zamířit potom?"

„Domů, mylorde," odpověděl Thomas. „Do Hooktonu. Do vesnice, v níž žil můj otec."

„A ví ten vražedný kněz, že bys tam mohl jet?"

„Pochybuju."

„Bude tě hledat. Určitě měl v úmyslu počkat na tebe tady, ale pak zřejmě usoudil, že je to příliš nebezpečné. V každém případě se chce dozvědět, co všechno víš, a nebude váhat tě mučit, aby to z tebe vytáhl. Totéž platí o Strašákovi. Je to podlý mizera a pro peníze je ochotný udělat cokoliv. Přesto si myslím, že ten cizí kněz je nebezpečnější."

„Takže mám mít oči otevřené a šípy po ruce?"

„Já bych na to šel chytřeji," řekl lord Outhwaite. „Jestliže tě někdo sleduje, je vždycky lepší, když se s ním setkáš v místě, které si sám vybereš. Nenech se přepadnout ze zálohy, a buď naopak připravený překvapit jeho."

Thomas přijal radu zkušeného válečníka, i když stále pochyboval, že by mu hrozilo takové nebezpečí. „Jak by se mohli dozvědět, kam pojedu?“

„Já jim to povím,“ prohlásil lord Outhwaite. „Přesněji řečeno, až si bude převor stěžovat, žes neposlechl jeho příkazu a opustil město, řeknu to jemu a mniši to pak rozhlásí každému, kdo bude ochoten poslouchat je. Mniši jsou užvanění tvorové. Tak kde se chceš postavit svým nepřátelům, mladý muži? Ve své rodné vesnici?“

„Ne, mylorde,“ řekl rychle Thomas a chvíli uvažoval. „V La Roche-Derrien.“

„V Bretani?“ podivil se lord Outhwaite. „Takže to, co hledáš, je tam, v Bretani?“

„Nevím, kde to je, mylorde, ale v Bretani mám přátele.“

„Aha. Mimochodem, doufám, že mezi své přátele počítáš i mě,“ řekl a postrčil k němu měšec s penězi. „Vezmi si to.“

„Jednou ti je vrátím, mylorde.“

„Vrátíš mi je tím, že mi ten poklad přivezeš a dovolíš mi, abych se ho alespoň jednou dotkl, než ho předáš králi,“ řekl starý muž a vstal. Pohlédl ke katedrále, kde se u vchodu stále skrývali sir Geoffrey a jeho dva pochopové. „Myslím, že bys měl dnes spát v hradu. Mám tam své lidi, dají pozor, aby se k tobě ten mizera Strašák nedostal. Pojď.“

Sir Geoffrey Carr pozoroval, jak odcházejí. Pokud byl Thomas s lordem Outhwaitem, neodvážil se proti němu nic podniknout, protože starý lord byl příliš mocný. Sir Geoffrey však věděl, že každá moc pochází z peněz, a jak se zdálo, někde v tomto světě je poklad — tak velký poklad, že zajímá krále a teď už také lorda Outhwaita.

A sir Geoffrey byl odhodlaný zmocnit se toho pokladu dřív než oni, byť by proti němu stálo samotné peklo.

Thomas neměl namířeno do La Roche-Derrien. Lhal, když řekl, že chce do Bretaně — lhal, protože věděl, že tam nepojede, a nevadilo by mu tedy, kdyby se tam jeho pronásledovatelé vydali. Měl v úmyslu něco jiného. Chtěl jet

do Hooktonu, aby se přesvědčil, zda jeho otec neukryl grál tam, a potom — neboť nepředpokládal, že v Hooktonu něco najde — se chtěl vrátit do Francie. Anglické vojsko obléhalo Calais a on věděl, že tam jsou jeho přátelé a tam je to správné místo pro lučištníka. Mezi obléhateli byli i vojáci z oddílu Willa Skeata a Willovi lučištníci chtěli Thomase za svého velitele. Thomas věřil, že by jím dokázal být. Chtěl mít svůj oddíl a stát se stejně obávaným vůdcem jako Will Skeat. Přemýšlel o tom, když jel na jih, třebaže mu dělalo problémy soustředit se a uvažovat logicky. Stále se vracel k Eleanor, k tomu, jak s otcem Hobbem zemřela, a mučila ho vzpomínka na okamžik, kdy se za ní naposledy ohlédl. Jakmile si to připomněl, zalily se mu oči slzami a pak už viděl svět kolem sebe jen jako rozmazanou šmouhu.

Měl jet na jih s posly, kteří vezli do Londýna zprávu o anglickém vítězství nad Skoty, ale nedostal se s nimi dál než do Yorku. Za úsvitu měli York opustit, ale Robbie Douglas zmizel. Jeho kůň byl v arcibiskupových stájích, cestovní vak zůstal ležet na dvoře, kam ho položil, ale Robbie byl pryč. Thomas byl chvíli v pokušení poslat ho čertu a jet dál sám, ale jakýsi neurčitý, otravný smysl pro povinnost ho ponoukal, aby zůstal. Možná k tomu přispělo i to, že příliš nestál o společnost ozbrojenců, kteří provázeli posly se zprávou o vítězství, a tak je nechal jet a začal pátrat, co se stalo s jeho druhem.

Našel ho, jak civí na zlacené ozdoby ve špicích křížové klenby klášterního chrámu. „Musíme jet dál, pokračovat v cestě na jih," řekl mu Thomas.

„Jo," zabručel Robbie a dál si Thomase nevšímal.

Thomas čekal. „Řekl jsem, že musíme pokračovat v cestě na jih," opakoval po chvíli důrazněji.

„To je pravda," přikývl Robbie. „Ale já ti v tom nebráním," řekl a velkodušně mávl rukou. „Klidně si jeď."

„Takže už nechceš hledat de Taillebourga?" zeptal se Thomas; právě od Robbieho se dozvěděl, jak se cizí kněz jmenuje.

„Chci.“ Skot pořád stál s hlavou zakloněnou a zíral na nádheru klenby příčné lodi baziliky. „Najdu ho a pak toho bastarda *gralloch.*“

Thomas nevěděl, co slovo *gralloch* znamená, ale tušil, že to nebude pro de Taillebourga nic dobrého. „Tak proč jsi, k čertu, tady?“

Robbie se zamračil. Pod rozsochatou kšticí kudrnatých vlasů měl širokou tvář s tupým nosem, která mu dodávala chlapecký zjev, ale při bližším pohledu si člověk musel všimnout pevné čelisti a tvrdého výrazu v očích. A ty teď k Thomasovi konečně obrátil. „Protože mám až po krk těch parchantů, co s námi jedou. Těch mizerů mizerných!“

Thomasovi trvalo pár vteřin, než pochopil, že míní ozbrojence, kteří je provázeli z Durhamu do Yorku a v tuto chvíli už byli dvě hodiny na cestě k Londýnu. „Co ti na nich vadí?“

„Slyšels je včera večer? Slyšels, o čem mluvili?“ vyrazil ze sebe Robbie s takovým rozhořčením, že upoutal pozornost dvou malířů, kteří stáli na vysokém podstavci a malovali na stěnu hlavní lodě biblickou scénu nasycení pětitisícového zástupu. „A především taky,“ dodal Robbie.

„Byli opilí,“ řekl Thomas, „stejně jako my.“

„Nemám chuť poslouchat pořád dokola, jak bojovali,“ vyhrkl Robbie rozhořčeně. „Člověk by si z těch jejich řečí myslel, že jsme utekli.“

„Taky že jo,“ přitakal Thomas.

„Tak ty si myslíš, že jsme vůbec nebojovali?“ nasupil se Skot. „Chlubíte se, jak jste udatní, a přitom jsme málem vyhráli my, rozumíš?“ namířil prstem na Thomasovu hruď, jako by ho chtěl probodnout. „Chybělo málo, a bitvu jsme vyhráli my, a ti parchanti mizerní o nás mluví, jako bychom byli zbabělci!“

„Prohráli jste,“ řekl klidně Thomas.

Robbie na něho zíral, jako by nevěřil svým uším. „Zatlačili jsme vás na půl cesty do vašeho pitomého Londýna! Vy jste málem utíkali z boje! Chcali jste si do gatí! Tu bitvu jsme

skoro vyhráli my, a ti parchanti zatracení se mi jen vysmívají. Jenom vysmívají! Měl jsem chuť podříznout jim všem krky!“ Teď se už směrem k nim dívalo několik dalších lidí a dva poutníci, kteří lezli po kolenou k relikviáři za vysokým oltářem, civěli na Robbieho s otevřenými ústy. „Slyšíš mě?“ křičel Robbie. „Skoro jsme tu bitvu vyhráli! Chybělo jen málo.“

Thomas se otočil a zamířil k východu.

„Kam jdeš?“ houkl za ním vztekle Robbie.

„Na jih,“ odpověděl Thomas. Chápal, jak Robbiemu je. Poslové, kteří nesli zprávu o vítězné bitvě, museli věřit všemu, co vojáci řekli, protože v době bitvy seděli v bezpečí hradu nebo kláštera. Proto se jim musel ten strašlivý masakr zdát jako snadné vítězství. Nebylo divu, že se Robbie cítil uražený, ale Thomas s ním neměl příliš soucitu. „Měl jsi zůstat doma,“ zasyčel na něho.

Robbie si znechuceně odplivl, ale pak si uvědomil, že se na něho všichni kolem dívají. „Tys utíkal, ne já,“ řekl a rozběhl se za Thomasem. Usmál se a náhle mu na tváři zazářil chlapecký výraz. „Poslyš, nechtěl jsem na tebe křičet,“ řekl provinile. „Mám jen vztek.“

„Já taky,“ odsekl Thomas. Jenže on se zlobil na sebe a jeho vztek se mísil s pocity viny a žalu, které cestou na jih nepolevovaly. Vydávali se na cestu brzy ráno, kdy byly cesty zvlhlé ranní rosou, projížděli chuchvalci podzimních mlh, choulili se pod pláštěm při chladných přeháňkách a po celou dobu snad nebylo chvíle, kdy by Thomas nemyslel na Eleanor. Nechal sloužit mši za její duši a lord Outhwaite mu slíbil, že ji pohřbí. Někdy si však Thomas přál, aby skončil v hrobě s ní.

„Proč tě vlastně de Taillebourg sleduje?“ zeptal se Robbie toho dne, kdy vyjeli z Yorku. Mluvili spolu anglicky, protože i když Robbie pocházel ze šlechtického rodu Douglasů, francouzsky neuměl.

Thomas chvíli mlčel, a když si Robbie myslel, že mu už neodpoví, posměšně odfrkl. „Protože si myslí, že můj otec měl svatý grál.“

„Grál?“ řekl Robbie a pokřižoval se. „Slyšel jsem, že je ve Skotsku.“

„Ve Skotsku?“ pohlédl na něho udiveně Thomas. „Vím, že se jím chlubí v Janově, ale že by byl ve Skotsku?“

„Proč by tam nemohl být?“ naježil se Robbie. Ale hned dodal mírněji: „Chtěl jsem říct, že jsem slyšel mluvit i o Španělsku.“

„O Španělsku?“

„A kdyby měli jeden grál Španělé,“ pokračoval Robbie, „museli by mít další Francouzi a co já vím i Portugalci.“ Pokrčil rameny a pohlédl na Thomase. „Takže tvůj otec taky nějaký měl?“

Thomas nevěděl, co na to říct. Jeho otec byl zvláštní, rozporuplný člověk, bláznivý a geniální, nesnášenlivý a utrápený. Byl velký hříšník, ale stejně tak se mohl stát světcem. Smál se tomu, kam až může zajít pověrčivost a modlářství lidí, vysmíval se prasečím kostem, které odpustkáři prodávali jako ostatky svatých, a přesto měl ve svém kostele pod trámy krovu pověšený starý, zčernalý a pokřivený oštěp, o němž tvrdil, že je to kopí svatého Jiří. O grálu se nikdy nezmínil, a teprve po jeho smrti se Thomas dozvěděl, že jeho otec pochází z rodu, který byl zapleten do podivných událostí kolem grálu. Nakonec se rozhodl odpovědět Robbiemu podle pravdy. „Nevím,“ řekl. „Prostě nevím.“

Robbie se sklonil pod větví visící nízko nad cestou. „Chceš říct, že jde o skutečný grál?“

„Pokud nějaký existuje,“ poznamenal Thomas a znovu se nad tím zamyslel. Musel připustit, že to je možné, ale přál si, aby žádný grál nebyl. V každém případě mu však podivným řízením osudu připadlo těžké břímě povinnosti ho najít, a proto chtěl vyhledat jednoho otcova přítele a zeptat se ho, zda o grálu něco ví, a když mu odpoví, že ne, jak čekal, hodlal se vrátit do Francie a přidat se ke Skeatovým lučištníkům. Samotný Will Skeat, jeho někdejší velitel a přítel, zůstal v Caeně, kam ho dopravili po těžkém zranění hlavy z bitvy u Kresčaku, a Thomas netušil, jestli je Will naživu, a pokud ano,

zda je schopen mluvit, myslet, nebo dokonce chodit. Mohl by to však zjistit, kdyby poslal dopis siru Guillaumovi d'Evecque, Eleanořinu otci, a jestliže by byl Skeat v pořádku, jistě by se dalo zařídit, aby mohl z Caenu bezpečně odejít výměnou za propuštění nějakého méně významného francouzského šlechtice. A on sám, říkal si Thomas, pak splatí dluh lordu Outhwaitovi, neboť nepochyboval, že si ve Francii opět opatří peníze drancováním a kořistěním, a snad také dojde útěchy tím, že se znovu stane lučištníkem a bude bojovat a zabíjet nepřátele anglického krále. Možná ho de Taillebourg někdy najde, ale potom toho parchanta zatraceného zabije, jako se zabíjejí krysy. A pokud jde o Robbieho? Měl pocit, že toho mladého Skota začíná mít rád, i když mu bylo jedno, zda s ním zůstane, nebo si půjde po svých.

Robbie pochopil jen to, že de Taillebourg Thomase hledá, a to mu stačilo, aby se rozhodl, že s lučištníkem zůstane až do chvíle, kdy se mu naskytne příležitost toho prokletého dominikána zabít. Jiný cíl neměl, pouze pomstít bratrovu smrt a splnit povinnost vůči svému rodu. „Dotkni se Douglasů, a my z tebe stáhneme zaživa kůži a rozčtvrtíme tě. To je krevní msta, víš?" řekl Thomasovi.

„I když je vrahem kněz?"

„To je jedno. Byl to on, nebo jeho sluha," prohlásil Robbie. „A sluha poslouchá svého pána, takže je za to v každém případě zodpovědný kněz. Proto zemře. Podříznu mu jeho zatracené hrdlo." Chvíli jel mlčky, ale pak se náhle zasmál. „A potom půjdu do pekla. Ale aspoň tam bude dělat ďáblovi společnost víc Douglasů."

Trvalo jim několik dní, než dorazili do Londýna, a když se tam konečně dostali, předstíral Robbie, že na něj metropole Angličanů neudělala žádný dojem. Jako by ve Skotsku byla města velikosti Londýna v každém druhém údolí. Dlouho mu to však nevydrželo, a pak už jen zíral v němém údivu na velké domy a paláce, na hemžení lidí a na stěsnané řady stánků v tržnicích. Thomas použil peníze lorda Outhwaita, aby se mohli ubytovat v hostinci u tržnice Smithfield, přilepeném z vnější

strany k městským hradbám hned vedle rybníčku pro napájení a plavení koní. Bylo odtud jen kousek k louce, na níž mělo rozložené stánky snad na tři sta trhovců. „A to ještě není pravý trhový den," zvolal Robbie v úžasu. Potom chytil Thomase za rukáv. „Podívej!" ukázal na žongléra, který si pohazoval se šesti koulemi najednou — což nebylo nic výjimečného a dalo se to vidět na každém venkovském trhu. Tenhle žonglér však stál bosýma nohama na hrotech dvou mečů, jež měl jako chůdy. „Jak je to možné?" kroutil hlavou Robbie. „A podívej se tamhle!" žasl znovu a civěl na místo, kde poskakoval velký medvěd podle melodie, kterou mu pískal jeho pán na flétničku. Bylo to jen pár kroků od šibenice, na níž visela dvě těla, obě obalená řetězy, aby hnijící maso neodpadávalo od kostí. Puch, jenž se od nich šířil, se mísil s kouřem a zápachem dobytka, který se prodával na louce rozprostírající se mezi londýnskými hradbami a převorstvím svatého Bartoloměje, kde Thomas zaplatil, aby odsloužili mši za Eleanořinu duši a taky za duši otce Hobbeho.

Thomas před Robbiem předstíral, že zná Londýn mnohem lépe, než tomu bylo ve skutečnosti, ale hostinec u Smithfieldu vybral jen proto, že měl na vývěsním štítu dva zkřížené šípy. Ocitl se v Londýně teprve podruhé v životě a byl vším, co zde viděl, stejně překvapen, okouzlen a zmaten jako Robbie. Procházeli ulicemi, civěli s otevřenými ústy na velké kostely a šlechtické domy a Thomas si za peníze lorda Outhwaita koupil nové boty, kamaše z teletiny, kabátek z hovězí kůže a pěkný vlněný plášť. Byl v pokušení koupit si ještě tenkou francouzskou břitvu uloženou ve skříňce ze slonoviny, ale protože netušil, kolik může stát, a bál se, že ho prodavač podvede, raději si to rozmyslel a řekl si, že si opatří břitvu od nějakého mrtvého Francouze, až dobudou Calais. Nechal se tedy oholit u bradýře, převlékl se do nového a za zbytek peněz ušetřených za břitvu se vyspal s hospodskou děvečkou. Pak ležel a se slzami v očích myslel na Eleanor.

„Proč jsme vlastně přišli sem do Londýna?" zeptal se Robbie ten večer.

Thomas dopil pivo a kývl na děvče, které je obsluhovalo, aby mu přineslo ještě jedno. „Protože je to na cestě do Dorsetu[*]."

Po pravdě řečeno z Durhamu do Dorchesteru se dalo dojet bez toho, že by člověk musel přes Londýn, ale cesty vedoucí do metropole byly mnohem lepší než ty venkovské, a proto se po nich cestovalo pohodlněji. Po třech dnech v Londýně Thomas usoudil, že by měli pokračovat dál, a vyjel s Robbiem na západ. Cesta vedla kolem Westminsterského opatství a Thomas chvíli uvažoval, zda se tam nemá nezastavit a navštívit Johna Pryka, královského kaplana, který ho měl doprovázet do Durhamu; Pryke v Londýně onemocněl a teď zřejmě pobýval, pokud už nezemřel, v hospitálu tohoto opatství. Nakonec si však uvědomil, že nemá nejmenší chuť bavit se o grálu, a tak jeli dál.

Vzdalovali se od Londýna, a jak se cesta nořila do volné krajiny, cítili, že je vzduch mnohem čistší. Nepovažovalo se za příliš bezpečné pohybovat se po těchto cestách, ale výraz Thomasovy tváře byl natolik hrozivý, že se ho všichni spíš báli, než by někoho napadlo je přepadat. Byl neoholený, jako vždy oblečený v černém a utrpení posledních dnů mu vrylo do hubené tváře hluboké vrásky. Když se k tomu přidala divoce rozcuchaná kštice na Robbieho hlavě, podobali se nebezpečným tulákům, kteří se v tu dobu potloukali po cestách, navíc oba byli hrozivě ozbrojeni. Thomas měl meč, luk a vak se šípy a Robbie meč svého strýce, v jehož jílci byly vsazeny vlasy svatého Ondřeje. Sir William si spočítal, že po několik příštích let, než jeho rodina sežene peníze na obrovské výkupné, mu nebude jeho meč příliš k užitku, a tak ho dal Robbiemu s ponaučením, aby ho užíval jako správný Douglas.

„Myslíš, že de Taillebourg bude v Dorsetu?" zeptal se Robbie Thomase, když jeli přeháňkou chladného, bodavého deště.

„Pochybuju."

---

[*] Hrabství, jehož správním střediskem je Dorchester; pozn. překl.

„Tak proč tam jedeme?“

„Protože se tam může objevit,“ řekl Thomas, „on a ten jeho zatracený sluha.“ Věděl o dominikánově sluhovi jen to, co mu řekl Robbie — že je elegantní a distingovaný jako urozený člověk, tmavší pleti a vůbec záhadný. Ani Robbie však neznal jeho jméno. Thomas stále nemohl uvěřit, že by Eleanor zabil kněz. Přesvědčoval sám sebe, že vrahem je sluha, a chtěl ho sprovodit ze světa v nejkrutějších mukách.

Pozdě odpoledne vjeli pod oblouk východní dorchesterské brány. Strážný, znepokojený jejich zbraněmi, je chtěl zastavit, ale když na něho Thomas promluvil francouzsky, couvl. Francouzština naznačovala, že ten hrozivě vyhlížející muž je šlechtic, a tak se strážný jen zamračil, nechal oba jezdce projet a pak sledoval pohledem, jak stoupají Východní ulicí kolem věznice a chrámu Všech svatých. Čím dál do středu města byly domy bohatší, přičemž sídla obchodníků s vlnou v okolí kostela svatého Petra by klidně mohla stát i v Londýně. Minuli řeznictví, z jehož zadní části se táhl pach poráženého dobytka, a Thomas vedl Robbieho kolem dílny stříbrotepce, který koktal a navíc měl skleněné oko, do Cornhillu a dál kolem kovářství, kde si svého času koupil pár hrotů na šípy. Většinu těchto lidí znal. Jižní ulicí se na dřevěných špalících připnutých řemínky k rukám vlekl beznohý žebrák Dogman, jenž si svou přezdívku vysloužil tím, že chlemtal vodu z řeky jako pes. O kus dál zase hnal tři ovce Dick Adyn, bratr městského žalářníka, a teď se zastavil, aby rýpl bodrým posměškem Willieho Palmera, který právě zavíral obchůdek s pleteným zbožím. Uličkou spěchal mladý kněz s knihou v ruce a rychle odvrátil pohled od ženy dřepící se zvednutou sukní nad odpadní strouhou. Náhlý závan větru vehnal do ulice kouř z komínů. Z okna v prvním poschodí jednoho domu se vyklonila Dorcas Galtonová s vlasy staženými do drdůlku, vyklepala vlněnou houni a pak se zasmála jakési poznámce Dicka Adyna. Všichni mluvili místním nářečím s měkkým akcentem, jenž byl patrný i v Thomasově řeči. Ten už málem uvázal koně, aby si s nimi promluvil, ale když si ho Dick

Adyn všiml, rychle se odvrátil na druhou stranu a Dorcas zabouchla okno. Robbie vypadal hrozivě a v Thomasovi, z jehož chmurného zjevu šel ještě větší strach, nikdo z místních lidí nepoznal nemanželského syna posledního hooktonského kněze. Kdyby se jim představil, jistě by si na něj vzpomněli, ale válka Thomase velmi změnila. Dodala jeho výrazu tvrdost, která každého, kdo ho neznal, odrazovala dát se s ním do řeči. Odešel z Dorsetu jako mladík, téměř ještě chlapec, a vracel se sem jako jeden z ceněných zabijáků Eduarda Anglického, a když opouštěli jižní bránou město, díval se na ně strážný jako na vrahy. „Buďte rádi, vy dva, že jste neskončili v okovech," křikl za nimi, jako by si myslel, že když má drátěnou košili a v ruce staré kopí, nemůže se mu nic stát. Thomas se zastavil, otočil se a upřeně na muže pohlédl a ten měl náhle neodkladný důvod zmizet v postranní uličce vedle brány. Thomas si odplivl a znovu se rozjel.

„Tak tohle je tvoje domovské město?" zeptal se Robbie uštěpačně.

„Teď už ne," odpověděl Thomas a uvažoval, kde je vlastně dnes jeho domov. Z jakýchsi podivných důvodů mu přišlo na mysl La Roche-Derrien a s ním Jeanette Chenierová a její velký dům na břehu řeky Jaudy. Vzpomínka na starou lásku v něm však znovu vyvolala smutek a pocit viny za Eleanořin nešťastný osud. „A které je tvé domovské město?" zeptal se Robbieho, aby zahnal vzpomínky.

„Vyrostl jsem nedaleko Langholmu."

„Kde to je?"

„Na řece Esk," odpověděl Robbie, „kousek na sever od hranic. Je to drsný kraj, ne jako tady."

„Tenhle kraj je dobrý, úrodný," řekl Thomas. Pohlédl k vysokým zdem opevněného sídliště z dávných dob, jimž se říkalo Maiden Castle. Dnes byly hustě porostlé zelení a tradovala se pověst, že zde v předvečer svátku Všech svatých létá ďábel. Teď však mezi starými zdmi vyzpěvovali své skřehotavé písně pouze chřástali. Keře podél cesty byly obsypané zralými ostružinami, a když se pozdě odpoledne

začaly prodlužovat stíny, objevovala se sem tam na krajích polí liščata. O několik mil dál se začalo stmívat, ale Thomas cítil moře a zdálo se mu, že slyší, jak na dorsetském oblázkovém pobřeží šumí a rozlévají se vlny. Nastala hodina duchů, kdy se na okraji lidského zření zachvívají duše mrtvých a všichni dobří lidé spěchají domů pod svou střechu, k ohni, za zajištěné dveře. Z blízké vesnice se neslo vytí psa.

Thomas měl v úmyslu jet do Down Mapperley, vesnice, v níž měl sídlo sir Giles Marriott, majoritní pán Hooktonu a dalších okolních vsí, ale bylo už dost pozdě a nezdálo se mu vhodné bušit na cizí dveře po setmění. Kromě toho chtěl ještě před rozhovorem se sirem Gilesem spatřit Hookton, a tak obrátil unaveného koně k moři a vedl Robbieho pod vysoký, temný masiv hory Lippu. „Tam na tom svahu jsem zabil svého prvního člověka," pochlubil se.

„Šípem?"

„Byli čtyři," řekl Thomas. „Čtyřmi šípy." Nebyla to tak docela pravda, protože musel vystřelit sedm nebo osm šípů, možná ještě víc, ale přesto zabil čtyři nájezdníky, kteří se spolu s dalšími přeplavili přes Kanál, aby vyplenili Hookton. A teď tu byl znovu — v šeru pozdního soumraku, jenž se snesl na mořskou zátoku u ústí říčky Lippu —, a když jel podél toku k místu, kde jeho otec kázal a kde zemřel, viděl, jak z temnoty probleskují na mořské hladině bílé hřebínky vln.

Dnes zde nežil nikdo, Hookton byl opuštěný. Nájezdníci zanechali vesnici mrtvou, vypálenou. Také střecha kostela lehla popelem, zůstaly jen zdi a vesničané leželi pohřbeni na hřbitůvku zarostlém trním a bodláčím. Už čtyři a půl roku uplynulo od chvíle, kdy u hooktonského oblázkového břehu přistáli nájezdníci vedeni Thomasovým bratrancem Guyem Vexillem, hrabětem z Astaraku, a Eleanořiným otcem sirem Guillaumem d'Evecque. Thomas zabil čtyři janovské střelce a to byl začátek jeho životní dráhy lučištníka. Opustil studia v Oxfordu a od toho tragického dne se už do Hooktonu nevrátil. Až dnes. „Tohle byl můj domov," řekl Robbiemu.

„Co se tu stalo?"

„Francouzi," odpověděl Thomas a ukázal k temnícímu se moři. „Připluli z Normandie."

Robbie vypadal překvapeně. Byl zvyklý, že v pohraniční oblasti mezi Skotskem a Anglií se vypalují domy, krade dobytek, znásilňují ženy a zabíjejí muži, ale netušil, že by se totéž mohlo dít tak daleko na jihu. Seskočil z koně, došel k hromadě zarostlé kopřivami a uviděl, že to jsou pozůstatky domu. „Tady bývala vesnice?" zeptal se.

„Ano, rybářská," řekl Thomas a pomalu vykročil někdejší uličkou k místu, kde se opravovaly sítě a kde ženy udily ryby. Z otcova domu zbyla jen hromada ohořelých trámů zarostlých svlačcem. Stejně skončily ostatní domy. Pouze zdi kostela na západním břehu říčky zůstaly a trčely nyní k obloze jako memento toho, k čemu zde došlo. Uvázali koně k lískovým keřům na hřbitůvku a zanesli vaky do trosek kostela. Byla už příliš tma na pátrání po grálu, ale Thomas neměl myšlenky na spánek, a tak se vydal dolů na pobřeží a vzpomínal na ono velikonoční ráno, kdy na oblázcích zaskřípaly normandské lodě a do ranního šera se vyřítili řvoucí muži s meči, kušemi, sekerami a ohněm. Přišli pro grál. Guy Vexille si myslel, že ho má jeho strýc, a to byl pro vesnici rozsudek smrti. Harlekýn ji vyvraždil, vypálil, zničil a odtáhl bez grálu.

Tok říčky tiše šuměl, jak se na svém plynutí vstříc hukotu moře stáčel na oblázkový ostroh Hook. Thomas se posadil, zachumlal se do nového pláště a velký černý luk položil vedle sebe. Královský kaplan John Pryke mluvil o grálu se stejnou úctou a bázní jako otec Hobbe. Svatý grál, říkal otec Pryke, není pouze pohár, z něhož pil Kristus víno při poslední večeři, ale i nádoba, do níž proudila krev Krista umírajícího na kříži. „Pod křížem stál římský setník Longinus, a když Kristovo tělo proklál první hřeb, pozvedl nádobu a stékající krev do ní zachytil," prohlásil otec Pryke hlasem chvějícím se vzrušením.

Thomas však nemohl pochopit, jak se dostal pohár z místa, kde Kristus jedl své poslední jídlo, do rukou obyčejného římského setníka. A ještě podivnější bylo, jak mohl po mnoha staletích doputovat až k Ralphu Vexillovi. Zavřel oči a houpal

se dopředu a dozadu, zahanbený svou nevírou. Otec Hobbe ho vždycky nazýval nevěřícím Tomášem. „Nesmíš hledat vysvětlení," opakoval mu neustále, „protože grál je zázrak. To přesahuje všechna vysvětlení."

„C'est une tasse magique," říkala Eleanor a přidávala se k otci Hobbemu.

Thomas chtěl věřit, že grál je zázračný pohár. Chtěl věřit, že existuje kdesi za hranicí lidského zření, za rouškou nevíry, že je to něco zpola neviditelného, chvějivý obraz, skvost vznášející se ve světle a zářící jako bledý oheň. Chtěl věřit, že se jednoho dne zhmotní a že z nádoby, která obsahovala víno, jež pil Kristus, a také jeho krev, se do světa rozlije léčivý elixír na všechny nemoci a rány a nastane mír. Ale přesto, kdyby Bůh chtěl, aby svět žil v míru a všechny nemoci pominuly, proč by grál skrýval? Odpověď otce Hobbeho na tuto otázku zněla, že si jej lidstvo zatím nezaslouží, a Thomas uvažoval, jestli je to pravda. Je ho někdo hoden? A jestliže má grál nějaké kouzlo, uvažoval dál, pak možná spočívá v tom, že vyzvedává chyby i ctnosti těch, kteří ho hledají. Otec Hobbe se při svém úsilí nalézt grál přiblížil svatosti, zatímco cizí kněz a jeho sluha se stali ještě zlovolnějšími. Grál tedy působí jako zvětšovací sklo, jímž si klenotník prohlíží svou práci, s tím rozdílem, že grál odhaluje charakter lidí. Ale v jakém světle tedy ukáže jeho? napadlo Thomase. Vzpomněl si, jak byl nejistý, když si představil, že by si měl vzít Eleanor za ženu, a náhle se dal do pláče a vzlykal zoufaleji než kdykoliv předtím od chvíle, kdy se dozvěděl, že je mrtvá. Houpal se sem a tam a jeho žal byl hluboký jako moře narážející kousek od něho do oblázků. A k žalu se přidalo zoufalství, neboť věděl, že je hříšník, který nedostal rozhřešení, a jeho duše je odsouzená k utrpení v pekle.

Tesknil po své ženě, nenáviděl se, cítil se prázdný, osamělý a odsouzený k záhubě. Proto v otcově mrtvé vesnici zoufale plakal.

* * *

Později začalo pršet. Drobný, vytrvalý déšť promočil Thomasovi nový plášť a oba, on i Robbie, prochladli na kost. Rozdělali oheň, který chabě blikal v rozvalinách kostela, syčel v dešti a poskytoval jim nepatrnou iluzi tepla. „Jsou tady vlci?“ zeptal se Robbie.

„Asi ano,“ odpověděl Thomas, „i když jsem tady nikdy žádného neviděl.“

„U nás v Eskdalu máme vlky,“ podotkl Robbie. „V noci je ve tmě vidět, jak jim svítí rudě oči. Jako uhlíky.“

„Tam v moři jsou nestvůry,“ prohodil Thomas. „Někdy vlny vyplaví jejich těla na břeh a na útesech se dají najít jejich kosti. Stávalo se, dokonce i ve dnech, kdy bylo moře klidné, že se nějaká rybářská loď nevrátila z lovu, a všichni věděli, že její posádku vzaly nestvůry.“ Thomas se zachvěl a rychle se pokřižoval.

„Když zemřel můj dědeček,“ ozval se po chvíli Robbie, „kroužili kolem domu vlci a vyli jako pominutí.“

„Je váš dům velký?“

Robbie se zatvářil, jako by ho Thomasova otázka překvapila. Chvíli o ní uvažoval a pak přikývl. „Ano, je,“ řekl. „Můj otec je zeman.“

„Lord?“

„Něco jako lord,“ přikývl Robbie.

„On nebyl v bitvě?“

„Přišel u Berwicku o nohu a o ruku, takže my, jeho synové, bojujeme za něj.“ Už dříve řekl Thomasovi, že je nejmladší ze čtyř bratrů. „Ale teď jsme už jen tři,“ povzdechl a při vzpomínce na Jamieho se pokřižoval.

Chvíli spali, chvíli bděli, chvěli se zimou a za rozbřesku se Thomas vrátil na Hook, aby pozoroval, jak úsvit nového dne pomalu rozpouští šedivou mlhu visící nad mořem. Šeď se měnila v mdlý bělavý odstín a ještě později v stříbřitý a po celou dobu létali podél dlouhého oblázkového břehu racci. Na špičce Hooku pak Thomas našel zvětralé zbytky čtyř dřevěných tyčí. Nejdřív nevěděl, co to je — nevzpomínal si, že by tady někdy něco takového bylo —, ale potom objevil v

kamení pod jednou z tyčí úlomek vybělené lebky a pomyslel si, že je to zřejmě pozůstatek po jednom z nájezdníků, které v to nešťastné velikonoční ráno zabil dobře mířenými šípy. Čtyři sloupy, čtyři mrtví. Lidé z okolí asi narazili jejich hlavy na tyče a nechali je civět na moře, dokud jim racci nevyklovali oči a neobrali z nich maso na holou kost.

Hleděl na zničenou vesnici, ale nic z ní už neviděl. Robbie se stále choulil u ohně v ruinách kostela, odkud nyní stoupal tenký proužek dýmu, ale jinak byl Thomas s racky sám. Na stráních Lippu nebylo vidět jedinou ovci, jediný kus dobytka, jedinou kozu. Zamířil z výběžku Hooku zpátky na pevninu a pod nohama mu křupaly oblázky. Náhle si uvědomil, že pořád drží v ruce kousek lebky, rozmáchl se a hodil ho do proudu v ústí říčky, kde rybáři za jeho mládí zaplavovali lodě vodou, aby je zbavili krys. Nakonec pocítil hlad, šel tedy a vzal si ze sedlové brašny kus tvrdého sýra a okoralý chléb. Teď, za denního světla, se mu zdály zdi kostela nižší, než si vzpomínal. Zřejmě sem jezdili lidé z okolních vesnic, rozebírali zdi domů, stodol a chlívku a odváželi si stavební kámen. Uvnitř kostela byla jen změť trní a pár polorozpadlých, ohořelých trámů, které se ztrácely v kopřivách. „Tady mě málem zabili," řekl Robbiemu a vylíčil mu, jak nájezdníci bušili na dveře kostela a on vylezl na okno, vykopl ho a vyskočil na hřbitůvek. Vtom si vzpomněl, jak při útěku vylezl na oltář a rozšlápl stříbrný mešní pohár.

Byl snad to svatý grál? Hlasitě se tomu nápadu zasmál. Na stříbrném mešním poháru byl vyrytý znak Vexillů, který nyní zdobil Thomasův černý luk. Víc ze staré číše nezbylo, ale určitě to nebyl grál. Svatý grál je mnohem starší, mnohem tajemnější a děsivější.

Oltář byl dávno pryč, ale kousek od místa, kde stál, ležela v kopřivách hliněná miska. Thomas ji zvedl a vzpomněl si, že do ní otec dával před mší hostie, pak ji zakryl kouskem plátna a spěchal s ní do kostela. Vždycky se zlobil, když některý z vesničanů nesmekl před svátostí klobouk a neuklonil se. Vzpomněl si taky, že misku skopl z oltáře, když prchal před

Francouzi. Nemohl uvěřit, že tady pořád je. Smutně se usmál, chvíli uvažoval, že si ji nechá, ale pak ji hodil zpátky do kopřiv. Lučištníci musí cestovat nalehko.

„Někdo sem jde," řekl náhle Robbie a skočil do kouta pro strýcův meč. Thomas vzal luk, sáhl do vaku pro šíp a právě v tu chvíli zaslechl dusot kopyt a štěkot psů. Přiblížil se ke zříceným dveřím a vtom uviděl asi tucet velkých loveckých psů, jak se s vyplazenými jazyky brodí říčkou. Nebyl čas před nimi utéct, stačil se jen přitisknout ke zdi.

„Argosi! Maero! Zpátky!" houkl na psy jezdec a práskl bičem. Hafani se však shlukli kolem Thomase a skákali na něj. Jenže teď už z nich Thomas neměl strach, protože vrtěli ocasy a olizovali mu tvář. „Orthosi!" křikl jezdec ještě jednou a pak už jen zíral na Thomase. Nepoznal ho, ale viděl, že psi ho znají.

„Jaku!" zvolal Thomas.

„Panebože!" vydechl užasle Jake. „Panebože! Podívejme se, co nám sem příliv zanesl. Orthosi! Argosi! Zmizte, vy halamové, zmizte!" Znovu práskl bičem a psi se stáhli. Jake zakroutil hlavou. „To jsi ty, Thomasi? Je to možné?"

„Jak se máš, Jaku?"

„Jak? Zestárl jsem," zabručel Jake Churchill, sklouzl z koně a zamířil k Thomasovi s rozpřaženou náručí. „Tahle jména jim dal tvůj otec," řekl. „Myslel to žertem, ale už jim to zůstalo. Jsem rád, že tě vidím, chlapče." Jake měl šedivý vous, tvář tmavou jako ořech, opálenou a ošlehanou větrem, a kůži poznamenanou nesčetnými škrábanci od trní. Byl to psovod sira Gilese Marriotta a kdysi učil Thomase střílet z luku, stopovat vysokou a pohybovat se v krajině, aby ho nebylo vidět ani slyšet. „Bože všemohoucí," povzdechl znovu, „tys ale vyrostl. Takový čahoun!"

„To se stává, že chlapci vyrostou, Jaku," zasmál se Thomas a ukázal na Robbieho. „To je můj přítel."

Jake kývl Skotovi na pozdrav, ale pak opět musel odehnat od Thomase dva psy. Všichni měli jména psů z řecké a římské mytologie — nemohli se uklidnit a stále vzrušeně kňučeli. „A

co tady, k čertu, vy dva děláte?“ chtěl vědět Jake. „Proč jste nepřišli jako slušní křesťané k nám?“

„Přijeli jsme skoro za tmy,“ řekl Thomas. „A taky jsem si to tady chtěl prohlédnout.“

„Tady už není nic k vidění,“ poznamenal Jake. „Jsou tu jen kopřivy a zajíci.“

„Pořád ještě lovíš?“

„Nepřišel jsem s tolika psy, aby čmuchali zajíce, chlapče. Včera večer vás tady viděl obcházet chlapec Lallyho Goodena a sir Giles mě poslal, abych se podíval, co tu zase čert kuje. Měli jsme tady na jaře dva tuláky, chtěli se tu zařídit natrvalo, tak jsem je vyprovodil bičem. A minulý týden tady obcházeli další dva cizí chlapi.“

„Cizí chlapi?“ zeptal se Thomas, i když si myslel, že tím Jake nemínil nic víc, než že to byli lidé z nějaké sousední farnosti.

„Kněz a s ním ještě jeden,“ řekl Jake. „A nebýt to kněz, pustil bych na ně psy. Nemám rád cizí lidi, nechápu, co tu mají co pohledávat. Poslyš, vaši koně vypadají hladově a vy dva taky. Nechcete snídani? Anebo hodláš zůstat tady a kazit mi psy tím, že je budeš pořád hladit?“

Dojeli do Down Mapperley a následovali smečku psů malou vesnicí. Thomas vzpomínal, že byla kdysi dvakrát větší než Hookton, a jako dítě považoval Mapperley za město. Teď však viděl, že je to jen pár chalup, ubohých a nízkých, že nad nimi málem vyčuhuje, když jede na koni. Hromady hnoje vedle každé sahaly až k doškovým střechám. Také sídlo sira Gilese Marriotta hned za vesnicí mělo doškovou střechu hustě porostlou mechem. „Bude mít radost, že tě zase vidí,“ ujišťoval Thomase Jake.

A sir Giles radost měl. Byl to už starý muž, vdovec, kterého vždy znepokojovala Thomasova nespoutanost, ale nyní ho vítal jako ztraceného syna. „Chlapče, ty jsi hubený, hrozně hubený. K čemu je pro muže dobré, být hubený? Dáte si se mnou snídani? Samozřejmě že dáte. Máme tu hrachovou

kaši a pivo. Včera byl i chléb, ale dnes už nezbyl. Kdy budeme péct další chléb, Goodene?“ zeptal se sluhy.

„Dnes je středa, pane,“ odpověděl sluha, jako by ho káral.

„Tak tedy zítra,“ obrátil se sir Giles s povzdechem k Thomasovi. „Zítra bude chléb, dnes už ne. Péct chléb ve středu přináší smůlu. Středeční chléb je jako jed, sám jsem musel jíst pondělní. Takže ty jsi Skot?“ pohlédl na Robbieho.

„Ano, pane.“

„Myslel jsem, že všichni Skotové mají vousy,“ poznamenal sir Giles. „V Dorchesteru byl taky jeden Skot, že, Goodene? Vzpomínáš si na něj? Měl vous, hrál na gittern a skvěle tančil. Musíš si na něj vzpomenout.“

„Ten byl z ostrovů Scilly,“ řekl sluha.

„Vždyť to říkám. Ale měl vous, ne?“

„Měl, sire Gilesi. A velký.“

„Tak vidíš,“ přikývl sir Giles spokojeně, nabral si plnou lžíci hrachové kaše a vložil si ji do úst, v nichž mu zbývaly pouhé dva zuby. Byl tlustý, bělovlasý, měl rudou tvář a bylo mu nejméně padesát let. „Teď už nemůžu jezdit na koni, Thomasi,“ řekl smutně. „Vlastně nedokážu dělat nic jiného než posedávat a pozorovat počasí. Řekl ti Jake, že se tady ochomýtali dva cizí pobudové?“

„Řekl, pane.“

„Jeden z nich byl kněz! Měl kněžský hábit, takový černobílý jako straka. Chtěl se mnou mluvit o tvém otci, ale já jsem ho odbyl, že není o čem. Řekl jsem mu, že otec Ralph je mrtvý. Bůh dej věčné odpočinutí jeho ubohé duši.“

„Neptal se ten kněz po mně?“ zeptal se Thomas.

„Ptal. Řekl jsem mu, že jsem tě neviděl celé roky a že doufám, že už tě neuvidím nikdy,“ zasmál se sir Giles. „Pak se mě jeho sluha zeptal, kde by tě mohli najít, a já jsem mu řekl, že nemá co mluvit se šlechticem, když mu k tomu nedal svolení. Moc se mu to nelíbilo,“ ušklíbl se sir Giles. „Ten v kutně se potom ještě znovu ptal na tvého otce. Řekl jsem mu, že jsem ho skoro neznal. Samozřejmě jsem lhal, ale on tomu podle všeho uvěřil a potom šli oba po svých. Přilož pár polen

do ohně, Goodene. Člověk by ve vlastním domě umrzl k smrti, kdyby to nechal na tobě.“

„Takže ten kněz odešel, pane?“ zeptal se Thomas. Zdálo se mu nepravděpodobné, že by se de Taillebourg nechal tak lehce odbýt.

„Bál se psů,“ prohlásil sir Giles pobaveně. „Měl jsem je s sebou, a nebýt toho jeho hábitu, pustil bych je na něj. Jenže kněze člověk zabít nemůže, s tím jsou potom vždycky problémy. Když zabiješ kněze, přiletí ďábel a rejdí kolem. Ale stejně se mi nelíbil, a tak jsem mu řekl, že si nejsem jistý, jak dlouho se mi podaří ty psy udržet. Jo, v kuchyni je taky kousek šunky. Nedal by sis šunku, Thomasi?“

„Ne, díky, pane.“

„Nenávidím zimu,“ povzdechl sir Giles a hleděl do ohně, který se nyní v širokém krbu pěkně rozhořel. Těžké trámy, na nichž spočívala rozlehlá došková střecha sídla sira Gilese, byly zčernalé od kouře. Na konci síně byla za vyřezávanou zástěnou kuchyň a na druhé straně se nacházely ložnice. Sir Giles je však od smrti své ženy nepoužíval a žil, jedl a spal v hale vedle krbu. „Počítám, že tohle je má poslední zima, Thomasi.“

„Doufám, že ne, pane.“

„Doufat si můžeš, v co chceš, chlapče, ale stejně to dlouho nevydržím. Když přijde sníh a začne mrznout, nevím kam vlézt, abych se zahřál, Thomasi. Ten věčný chlad se do člověka zakusuje a proniká mu až do morku kostí. Bože, jak já to nemám rád! Tvůj otec taky zimu nesnášel.“ Odmlčel se a chvíli na Thomase hleděl. „Vždycky si myslel, že odtud odejdeš. Ne do Oxfordu, věděl, že tam nejsi rád. Ten se spíš hodí na to, aby rajtoval na koni mezi kopími, říkával. Tušil, že odejdeš a staneš se vojákem.“ Sir Giles se při vzpomínkách usmíval. „Ale taky říkal, že se jednoho dne vrátíš — že se vrátíš, abys mu ukázal, jaký se s tebe stal muž.“

Thomas cítil, že se mu do očí tlačí slzy, a rychle zamrkal. Opravdu to jeho otec řekl? „Tentokrát jsem se vrátil, abych se

tě na něco zeptal, pane," řekl. „Předpokládám, že to bude stejná otázka, jakou ti položil ten francouzský kněz."

„Otázka!" zabručel sir Giles. „Nikdy jsem neměl rád otázky — nejspíš proto, že vyžadují odpovědi. Určitě si dáš šunku, co říkáš? Goodene? Buď tak hodný, požádej svou dceru, aby rozbalila šunku, a přinesla nám ji."

Sir Giles se namáhavě zvedl a odšoural se k velké tmavé truhle. Zvedl víko, sklonil se a s hekáním se chvíli přehrabával v šatstvu a v botách, které tam měl naskládané. „Zjistil jsem, Thomasi," pokračoval přitom, „že žádné otázky nepotřebuju. Každý druhý týden zasedám v soudním tribunálu a na každém poznám, jestli je vinný, nebo nevinný, hned jak ho přivedou do soudní síně. Samozřejmě že to nemůžu říct a musím se tvářit jako moudrý soudce. Hrome, kde to je? Aha!" Zřejmě našel, co hledal, a přinesl to ke stolu. „Takže si klidně tu svou otázku ušetři, Thomasi, tady na ni máš odpověď," řekl a posunul k němu jakýsi balíček.

Byl zabalený ve staré pytlovině a Thomase na okamžik napadla absurdní myšlenka, že je to samotný grál. Proto byl pošetile zklamán, když zjistil, že v pytlovině je kniha. Její přední desku tvořil obal z měkké kůže, čtyřikrát nebo pětkrát širší než samotná kniha, který se dal použít k zabalení svazku. Thomas knihu otevřel a uviděl, že je psána otcovou rukou. Přesto mu v ní nebylo jediné slovo jasné. Zběžně obracel stránky a zjišťoval, že jsou na nich zápisy v latině, řečtině a ještě jakýmsi jiným, podivným písmem, zřejmě hebrejským. Vrátil se na první stránku. Byla na ní pouze tři slova, a když je uviděl, měl pocit, že mu stydne krev. „*Calix meus inebrians.*"

„Je to odpověď, kterou jsi chtěl znát?" zeptal se sir Giles.

„Ano, pane."

Sir Giles se podíval na slova, na něž Thomas stále zíral. „To je latinsky, že?"

„Ano, pane."

„Myslel jsem si to. Samozřejmě jsem se do toho díval, ale nebyl jsem z toho ani trochu chytrý a sira Johna, kněze z chrámu svatého Petra v Dorchesteru, jsem se ptát nechtěl. Ani

toho právníka — hrome, jak se jmenuje? —, prostě toho, co mu tečou sliny z úst, když je vzrušený. Ten taky mluví latinsky, alespoň se to říká. Co to znamená?“

„Číši mou po okraj plníš,“ odpověděl Thomas.

„Číši mou po okraj plníš?“ opakoval sir Giles a zatvářil se, jako by mu to připadlo náramně zábavné. „S rozumem tvého otce byla někdy potíž, ale, proboha, tohle?“ povzdechl. „Číši mou po okraj plníš?“

„To je citát z jednoho žalmu,“ řekl Thomas. Obrátil na další stránku popsanou písmem, které měl za hebrejské, ačkoliv na něm bylo cosi podivného. Jeden z často se opakujících znaků vypadal jako obrázek lidského oka, a nic takového v hebrejském písmu neznal, i když na druhou stranu moc hebrejských textů neviděl. „Z toho, který začíná: Hospodin je náš pastýř…“

„Můj pastýř není,“ zabručel sir Giles. „Já nejsem žádná pitomá ovce.“

„Ani já ne, pane,“ ozval se Robbie.

„Slyšel jsem,“ obrátil se sir Giles k němu, „že skotský král padl do zajetí.“

„Opravdu, pane?“ podivil se Robbie s nevinným výrazem.

„Nejspíš je to nesmysl,“ řekl sir Giles a začal dlouze vyprávět o tom, jak se v Londýně setkal s vousatým Skotem. Thomas ho neposlouchal a dál se probíral stránkami otcovy knihy. Cítil podivné zklamání, protože kniha naznačovala, že hledat grál má smysl. Přál si spíš, aby mu někdo řekl, že je to hloupost, zprostil ho té tíživé povinnosti, ale jeho otec bral existenci grálu natolik vážně, že o něm napsal knihu. Jenže otec byl pomatený, připomněl si vzápětí.

Goodenova dcera Mary přinesla šunku. Thomas ji znal z doby, kdy si spolu hráli jako děti u rybníčku, a s úsměvem ji pozdravil. Pak si všiml, že na ni Robbie civí jako na zjevení z nebes. Mary měla dlouhé tmavé vlasy a plné rty a Thomas si byl jistý, že by se Robbie v Down Mapperley dostal do křížku s nejedním sokem, kdyby o ni projevil zájem. Počkal, až Mary

odejde, a pak zvedl knihu. „Mluvil s tebou někdy otec o tomhle, pane?“

„Tvůj otec mluvil o všeličems,“ mávl rukou sir Giles. „Namluvil toho jako ženská. Nemohl se zastavit. Byl jsem jeho přítel, Thomasi, ale na náboženství mě nikdy moc neužilo. Když o tom vykládal příliš dlouho, usnul jsem. Nezlobil se za to na mě.“ Odmlčel se a uřízl si plátek šunky. „Ale pamatuj, že tvůj otec byl pomatený.“

„Myslíš si, že tohle je výplod pomateného mozku?“ zeptal se Thomas a znovu zvedl knihu.

„Tvůj otec se pomátl kvůli Bohu, ale hlupák nebyl. Nepoznal jsem člověka, který by měl tolik zdravého rozumu jako on, a moc mi to chybí. Jeho rady mi chybí.“

„Ta dívka je u tebe zaměstnaná, pane?“ zeptal se Robbie a ukázal na stěnu, za niž zašla Mary.

„Jo, od narození,“ řekl sir Giles. „Ty si na Mary pamatuješ, ne, Thomasi?“

„Pokoušel jsem se ji utopit, když jsme byli malí,“ usmál se Thomas. Otočil další stránky otcovy knihy, třebaže teď neměl čas přemýšlet o významu těch podivných spletenin slov. „Ty asi víš, o čem ta kniha je, že, pane?“

Sir Giles chvíli mlčel a potom přikývl. „Vím, Thomasi. A vím taky, že mnoho lidí velmi usiluje o to, aby získali, co měl tvůj otec…, jak alespoň prohlašoval.“

„Takže to tvrzení vyšlo od něho?“

Sir Giles znovu zaváhal. „Naznačoval to,“ řekl potom ztěžka, „a já ti nezávidím.“

„Mně?“

„Ano. Protože mi dal tuhle knihu a řekl, že kdyby se s ním něco stalo, mám ji uchovávat u sebe, dokud nebudeš dost starý, abys ten úkol převzal. Takhle to řekl.“ Díval se na Thomase a všiml si, že syn jeho starého přítele se zachvěl. „Ale jestli tady vy dva chcete nějakou dobu zůstat,“ dodal, „jste vítáni. Jake Churchill potřebuje pomoc. Zmínil se mi, že nikdy neviděl běhat po polích tolik liščat, a jestli jich pár

nepozabíjíme, můžeme čekat příští rok pohromu mezi jehňaty.“

Thomas pohlédl na Robbieho. Jejich úkolem bylo najít de Taillebourga a pomstít smrt Eleanor, otce Hobbeho a Robbieho bratra. Zdálo se však nepravděpodobné, že by se sem dominikán vrátil. Ale na Robbiem bylo vidět, že by chtěl zůstat. Důvod byl jasný: Mary Goodenová. A Thomas se cítil unavený. Nevěděl, kde toho zatraceného kněze hledat, proto mu přišlo pozvání sira Gilese vhod. Alespoň bude mít příležitost prostudovat knihu a následovat otce na dlouhé, křivolaké cestě za grálem.

„Díky, pane. Zůstaneme,“ řekl.

Na nějakou dobu.

Bylo to poprvé, kdy Thomas žil jako pán. Ne sice velký pán, ne jako hrabě nebo vévoda se spoustou služebnictva, ale přesto s jistými výsadami a usazený v panském sídle — i když pouze s doškovou střechou a hliněnou podlahou. Trávil zde však dny stejně jako ostatní lidé, kteří se živí tvrdou prací, takže sekal dřevo, nosil vodu, dojil krávy, stloukal máslo, hnětl těsto a pral prádlo. Robbie byl těmto věcem víc zvyklý, ale shledával, že život v dorsetském hrabství je mnohem lehčí. „U nás doma," řekl jednou, „se každou chvíli stává, že přes kopec přijedou nějací zatracení angličtí nájezdníci krást dobytek nebo obilí."

„Zatímco tebe ani ve snu nenapadlo vyjet na jih a taky těm zatraceným Angličanům pár kravek ukrást, že?" opáčil Thomas.

„Jak bych mohl na něco takového vůbec pomyslet?" zašklebil se Robbie.

Když přišla zima, projížděli lesy a poli sira Gilese Marriotta, stříleli lišky, aby byla na jaře jehňata v bezpečí, a nosili ke stolu sira Gilese zvěřinu; a také popíjeli v dorchesterských tavernách a smáli se hercům, kteří přijeli do města na zimní trhy a hráli lidové pantomimy. Thomas objevil pár bývalých přátel a vyprávěl jim příhody z Bretaně, Normandie a Pikardie, z nichž některé byly dokonce pravdivé, a v lukostřelecké soutěži vyhrál zlatý šíp. Dal ho pak siru Gilesovi a ten si ho pověsil nad krb a prohlásil, že je to nejkrásnější trofej, jakou kdy viděl. „Můj syn by taky dobře

střílel, určitě by byl dobrý lučištník. Představuju si, že by jednou i on vyhrál takovou trofej.“

Syn sira Gilese zemřel na zimnici. Jeho jediná dcera se vdala za rytíře, který vlastnil statky v Devonu, a sir Giles neměl rád ani zetě, ani dceru. „Až umřu, všechno zdědí oni,“ řekl Thomasovi, „takže si toho můžete s Robbiem klidně užívat.“

Thomas hloubal hodiny a hodiny nad otcovou knihou a přesvědčoval sám sebe, že hledání grálu nevzdal. Stránky byly z tlustého pergamenu, drahého a vzácného, což dosvědčovalo, jak si otec Ralph svých zápisků cenil. Pro Thomase však valný význam neměly. Většinu knihy tvořily příběhy. Jeden líčil historku o slepci, který pohladil pohár a vrátil se mu zrak, ale potom, když projevil zklamání nad tím, jak grál vypadá, opět o zrak přišel. Jiný příběh vyprávěl o maurském válečníkovi, jenž se pokusil grál ukrást a byl za svou neúctu proměněn v hada. Nejdelší příběh v knize byl o rytíři Parsifalovi žijícím v dávných dobách a vyprávěl, jak rytíř objevil grál v Kristově hrobě. Zde bylo pro popis grálu použito latinské slovo *crater* ve smyslu misky, zatímco na jiných místech knihy to byl *calix*, tedy spíš pohár, a Thomas přemýšlel nad tím, zda je toto rozlišení nějak důležité. V každém případě se v dlouhém příběhu vyprávělo o tom, že miska stála na římse Kristova hrobu na očích všech, kteří do něj vstoupili, křesťanských poutníků i jejich pohanských nepřátel, a přesto nikdo z nich grál neviděl. Zjevil se teprve rytíři Parsifalovi, neboť to byl muž spravedlivý, a proto hoden toho, aby se mu otevřely oči. Rytíř Parsifal potom grál vzal a přinesl ho zpět do křesťanského světa, kde chtěl nechat postavit svatyni a do ní vzácnost uložit. K tomu však už nedošlo, protože rytíř Parsifal zemřel, jak příběh lakonicky konstatoval. Thomasův otec pod to připojil strohý závěr: „Rytíř Parsifal je hrabě z Astaraku, pouze byl znám pod jiným jménem.“

„Rytíř Parsifal?“ ozval se vzrušeně sir Giles, když mu to Thomas řekl. „Takže Parsifal byl příslušníkem tvého rodu? O tom se mi tvůj otec nikdy nezmínil — alespoň si myslím, že

ne, i když krk za to dát nemůžu, když jsem většinu jeho vyprávění prospal.“

„Pokud si pamatuju, obvykle se podobným příběhům vysmíval,“ řekl Thomas.

„Člověk se často vysmívá tomu, čeho se bojí,“ prohlásil sir Giles a náhle se usmál. „Jake mi řekl, žes toho starého lišáka chytil u Pěti Marií.“ Pět Marií byly staré pohřební mohyly, které podle místních lidí navršili obři, ale Thomas nechápal, jak ten název vznikl, když mohyl bylo šest.

„U Pěti Marií ne,“ řekl, „až za White Nothe.“

„Za White Nothe? Nahoře na útesech?“ Sir Giles na Thomase chvíli zíral a pak roztáhl bezzubá ústa do úsměvu. „Vy jste byli až na pozemku lady Holgatové? I vy darebové!“ Sir Giles se vždycky zlobil, když Thomas pytlačil mimo jeho území, ale teď ho to nadmíru pobavilo. „To je jedna stará dáma, víš? Tak co, rozumíš té knize?“

„Přál bych si, abych jí rozuměl,“ povzdechl Thomas a civěl na jméno Astarac. Věděl jen to, že Astarac je léno v jižní Francii a domov rodu Vexillů v dobách, než byli prohlášeni za rebely a kacíře. Už dříve se také dozvěděl, že Astarac leží blízko kraje považovaného za srdce katarů, tedy dost blízko na to, aby Vexilly zasáhla katarská nákaza. A když před stovkami let francouzský král a pravá církev heretiky vypálili a vyhnali ze země, museli uprchnout i Vexillové. Takže teď to vypadalo, že legendární rytíř Parsifal je Vexille. Thomas měl pocit, že čím hlouběji do celé záhady proniká, tím je spletitější a záhadnější. „Mluvil s tebou někdy otec o Astaraku?“ zeptal se sira Gilese.

„O Astaraku? Co je to?“

„Léno, z něhož pochází jeho rod.“

„Ne. Tvůj otec vyrostl v Cheshiru, alespoň to vždycky říkal.“

Cheshire však bylo pouhé útočiště Vexillů, místo, kam se uchýlili před inkvizicí. Že by byl grál ukryt někde tam? uvažoval Thomas. Obrátil na další stránku, na níž byla dlouhá pasáž, v níž se popisovalo, jak se horda nájezdníků pokusila

ztéct hrad Astarac a byla odražena tak, že se jim zjevil grál. „Oslepil je," psal otec Ralph, „a potom jich bylo tři sta šedesát čtyři pobito." Na následující stránce se psalo, že nebylo možné vyslovit lež, když se člověk dotýkal grálu, „jinak by okamžitě padl mrtev". Neplodné ženě stačilo, aby grál pohladila, a už jí byl dopřán dar početí, a když se z něj napil muž o Velkém pátku, bylo mu umožněno zahlédnout tu, „kterou pojme za svou ženu na nebesích". Jiný příběh vyprávěl o rytíři, jenž nesl grál přes území divochů a byl při tom pronásledován pohany. Když se už zdálo, že ho dostihnou, poslal Bůh velkého orla a ten rytíře i s koněm a grálem vynesl k nebi a nechal pohanské bojovníky řvát v hněvu zklamání.

Jedna věta se však objevovala znovu a znovu téměř na každé stránce knihy: *Transfer calicem istem a me.* Thomas cítil, jak touto opakující se frází prostupuje otcovo utrpení. „Odejmi ode mne tento kalich," říkala slova, jež pronesl Kristus v zahradě Getsemanské, když prosil Boha a Otce, aby ho ušetřil bolesti ukřižování. Tato fráze se někdy psala řecky, jazykem, který Thomas studoval, ale nikdy ho dobře neovládl; snažil se rozluštit většinu řeckých textů v knize, ale ty hebrejské mu zůstávaly záhadou.

Sir John, starý vikář z kostela svatého Petra, mu potvrdil, že je to zvláštní druh hebrejštiny. „Všechnu hebrejštinu, co jsem se naučil, jsem zapomněl," řekl Thomasovi, „ale nepamatuju se, že bych kdy viděl taková písmena," ukázal na znak připomínající lidské oko. „To je velmi záhadné, Thomasi, velmi záhadné. Ale je to skoro jako hebrejština." Na chvíli se odmlčel a pak smutně povzdechl: „Kdyby tu byl s námi chudák Nathan."

„Který Nathan?"

„Býval tu kdysi, ještě před tím, než ses narodil, Thomasi. Sbíral pijavice a posílal je do Londýna — dorsetské pijavice se mezi lékaři velmi cenily. Ale Nathan byl samozřejmě Žid a odešel s ostatními." Téměř před padesáti lety byli Židé z Anglie vypuzeni a tato událost zůstávala v paměti kněze ještě teď živá. „Nikdo tenkrát neobjevil, kde Nathan své pijavice

bere," pokračoval sir John, „dokonce jsem ho podezíral, jestli na to nemá nějaké kouzlo." Pohlédl na knihu a svraštil čelo. „To patřilo tvému otci?"

„Ano."

„Ubohý otec Ralph," povzdechl sir John, jako by chtěl naznačit, že považuje knihu za výplod chorého mozku. Zavřel ji a opatrně ji obalil měkkou kůží.

Po de Taillebourgovi jako by se zem slehla a o svých přátelích v Normandii Thomas také nic nevěděl. S těžkým srdcem napsal dopis siru Guillaumovi, v němž mu vylíčil, za jakých okolností jeho dcera zemřela. Prosil ho také o jakékoliv zprávy o Willu Skeatovi, kterého sir Guillaume odvezl do Caenu na léčení k židovskému doktoru Mordecaiovi. Dopis putoval do Southamptonu a odtud na Guernsey a Thomas dostal ujištění, že bude odeslán do Normandie. Když však do Vánoc neobdržel žádnou odpověď, měl za to, že se dopis ztratil. Napsal také lordu Outhwaitovi a ujišťoval jeho lordstvo, že vytrvale pokračuje v pátrání, a vylíčil mu některé příběhy z otcovy knihy.

Lord Outhwaite mu poslal odpověď, v níž Thomasovi blahopřál k jeho objevu a sdělil mu, že sir Geoffrey Carr odplul s půltuctem mužů do Bretaně. Říká se, psal dále lord Outhwaite, že jeho dluhy jsou větší, než byly kdy předtím, „což je zřejmě důvod jeho odchodu do Bretaně". K La Roche-Derrien však sira Geoffreyho nevedla ani tak naděje, že si kořistěním v nepřátelské zemi pomůže k penězům, ale zákon, který říkal, že dlužník není povinen splácet dluhy, jestliže slouží svému králi mimo území Anglie. „Chceš jet za ním?" ptal se lord Outhwaite a Thomas mu v následujícím dopise odpověděl, že až tento list otevře, bude v La Roche-Derrien. Nepsal tedy, že opouští Dorset. Byly Vánoce, čas, na který se vždy těšil a užíval si ho.

Sir Giles slavil dvanáct dnů svátku tak, jak odpovídalo poslední módě: od adventní soboty nejedl maso, což pro něj nebyla příliš velká oběť, protože měl rád úhoře a ryby, a na Štědrý den jedl pouze chleba a připravoval se na první vánoční

svátek. Do velké síně bylo přineseno dvanáct prázdných úlů a ozdobeno větvičkami cesmíny a břečťanu, na vysoký stůl byla umístěna vysoká svíce — tak vysoká, aby vydržela svítit po celé svátky —, do krbu naložena obrovská polena a sir Giles pozval své sousedy, aby s ním pili víno a pivo a jedli hovězí, maso z divokého kance, zvěřinu, husy a vepřové. Kolem stolu pak kolovala mísa se svařeným a okořeněným vínem a sir Giles, jako každý vánoční večer, plakal pro svou mrtvou ženu, a než dohořely svíce, opilý usnul. Čtvrtý vánoční večer se Thomas s Robbiem přidali k dělníkům z doku převlečeným za duchy, zelené mužíky a divochy a tančili a skákali kolem celé farnosti a vybírali peníze na kostel. Došli až do Dorchesteru, pronikli do dalších dvou farností, kde se dostali do rvačky s jinou podobnou skupinou od Všech svatých, až skončili v dorchesterském vězení, z něhož je propustil pobavený George Adyn, který jim přinesl ranní korbel piva a jednu z vynikajících a v okolí proslavených tlačenek své ženy. Na tříkrálový večer měli kance, kterého skolil Robbie oštěpem, a když ho snědli a hosté leželi zpola opilí a přesycení na podlaze na rákosových rohožích, začalo sněžit. Thomas stál ve dveřích a pozoroval, jak v záři pochodně víří bílé vločky.

„Myslím, že bychom měli pomalu vyrazit," řekl Robbie, který za ním přišel.

Thomas na něho jen pohlédl.

„Čekají nás povinnosti," dodal Skot.

Thomas věděl, že Robbie má pravdu, ale ještě se mu nechtělo odjet. „Myslel jsem, že se ti tady líbí."

„To jo, líbí," řekl Robbie, „a sir Giles je ke mně štědřejší, než si zasloužím."

„Takže?"

„Víš, Mary…," začal, ale pak se zatvářil rozpačitě a zmlkl.

„Je těhotná?" hádal Thomas.

Robbie se pokřižoval. „Vypadá to tak."

Thomas zíral na padající vločky. „Jestli jí necháš dost peněz na slušné věno, vdá se a bude se jí dařit dobře," řekl.

„Dost peněz… Zbyly mi jen tři libry,“ zabručel Robbie. Jeho strýc mu dal tolik peněz, že s nimi mohl vystačit rok.

„To by mělo stačit,“ řekl Thomas a díval se, jak závany větru víří sněhové vločky.

„Ale pak už mi nezůstane vůbec nic,“ namítl Robbie.

„Na to jsi měl myslet předtím,“ prohlásil Thomas a vzpomněl si na podobnou potíž, v níž se ocitl s jednou hooktonskou dívkou. Obrátil se zpátky do síně, kde harfenista a loutnista hráli opilcům. „Jo měli bychom jít,“ povzdechl, „ale nevím kam.“

„Říkals, že chceš do Calais.“

„Myslíš, že nás tam bude de Taillebourg hledat?“

„Myslím,“ řekl Robbie, „že až se dozví o té knize, půjde za tebou třeba do samého pekla.“

Thomas věděl, že Robbie má pravdu, i když mu otcova kniha příliš nepomohla. Vlastně mu nepomohla vůbec. Nikde v ní nestálo, že otec Ralph vlastnil grál, ani v ní nebylo popsáno místo, kde by jej mohl hledat. A oni jej hledali. Pročesávali všechny jeskyně v pobřežních útesech v blízkosti Hooktonu, ale nacházeli jen naplavené dříví a mořské chaluhy. Žádný zlatý pohár. Takže kam se obrátit teď? Kde hledat dál? Thomas přemýšlel, že kdyby šel do Calais, mohl by se opět stát lučištníkem, ale pochyboval, že za ním de Taillebourg přijde až do anglického vojska. Také si říkal, že by se mohl vrátit do Bretaně, ale v tom případě by to nebyl grál ani pomsta na de Taillebourgovi, co by ho táhlo do La Roche-Derrien. Uvažoval, zda se už Jeanette Chenierová vrátila domů. Často na ni myslel, připomínal si její černé vlasy, její temperament a hrdost a pokaždé přitom pocítil palčivý pocit viny za Eleanořinu smrt.

Sníh dlouho nevydržel. Brzy po Vánocích roztál a po něm začaly dorsetské pobřeží šlehat studené deště. U Chesilu ztroskotala velká anglická loď a Thomas s Robbiem vzali vůz, dojeli tam a za pomoci Jaka Churchilla a jeho dvou synů zahnali pár dalších zájemců o kořist a zachránili z vraku šest žoků vlny. Přivezli je zpátky do Down Mapperley a dali je siru

Gilesovi, který tak za jediný den vydělal tolik co jindy za celý rok.

Následující ráno se v Dorchesteru objevil francouzský kněz.

Zprávu o tom jim přinesl George Adyn. „Chtěls, abychom dávali pozor na cizí lidi," řekl Thomasovi. „A tenhle je opravdový cizinec. Je oblečený jako kněz, ale kdoví, co je. Vypadá spíš jako pobuda. Řekni jediné slovo," zamrkal na Thomase, „a přežehnáme ho bičem a pošleme ho do Shaftesbury."

„A co s ním budou dělat tam?" chtěl vědět Robbie.

„Dají mu další nakládačku bičem a pošlou ho zpátky," odpověděl George.

„Není to dominikán?" zeptal se Thomas.

„Jak to mám vědět? Pořád jen cosi drmolí, ale nic mu není rozumět. Vůbec nemluví jako křesťan."

„Jakou barvu má jeho roucho?"

„Černou, jakou jinou?"

„Půjdu a promluvím si s ním," prohlásil Thomas.

„Říkám, pořád jen brebentí a není mu rozumět slovo. Buď zdráv, Ctihodnosti," obrátil se s pozdravem k siru Gilesovi, a Thomas musel čekat, až oba proberou zdraví různých bratranců, sestřenic a dalších příbuzných, takže se bezmála blížilo poledne, když Thomas s Robbiem vjížděli do Dorchesteru, a Thomas si už potisící pomyslel, jaké je to skvělé město a jaká by byla radost tady žít.

Kněze přivedli na malý vězeňský dvůr. Byl krásný, slunečný den. Po vršku zdi hopkali kosi a v rohu dvora kvetly oměje. Ukázalo se, že je to maličký mladík s rozpláclým nosem, vypoulenýma očima a černými ježatými vlasy. Kutnu měl odrbanou, potrhanou a špinavou a nebylo divu, že ho biřici považovali za pobudu. To malého kněze nadmíru rozhořčilo. „Takhle Angličané zacházejí se sluhy Božími?" rozčiloval se. „Peklo je pro vás až moc dobré! Povím to biskupovi, on to řekne arcibiskupovi a ten bude informovat

Svatého otce. A Svatý otec vás dá do klatby! Budete exkomunikováni!“

„Co jsem ti říkal?“ pohlédl George Adyn na Thomase. „Ňafá jako chycený lišák, ale není mu slovo rozumět.“

„Mluví francouzsky,“ řekl Thomas a obrátil se ke knězi. „Jak se jmenuješ?“

„Chci mluvit s biskupem. Okamžitě!“

„Jak se jmenuješ?“

„Přiveďte mi místního kněze!“

„Ale předtím ti ještě utrhnu uši,“ řekl Thomas. „A teď do třetice, jak se jmenuješ?“

Byl to otec Pascal a měl za sebou neobyčejně strastiplnou plavbu přes zimní moře. Přišel z Normandie, z kraje jižně od Caen. Nejdřív se přeplavil na Guernsey, pak do Southamptonu a odtud pokračoval pěšky až do Dorchesteru, přičemž celou cestu absolvoval, aniž znal jediné anglické slovo. Thomasovi připadalo jako zázrak, že se dostal tak daleko. A ještě větším zázrakem se zdálo to, že přicházel z Evecque se zprávou pro Thomase.

Poslal ho sir Guillaume d’Evecque — vlastně otec Pascal se sám nabídl, že tu dlouhou cestu podnikne — a bylo to poselství naléhavé, neboť sir Guillaume prosil o pomoc. Evecque bylo obležené. „Je to hrůza!“ prohlásil otec Pascal. Seděl, už uklidněný u ohně U Tří kohoutů, okusoval husí stehýnko a zapíjel to braggetem, nápojem z tmavého piva a ohřátého medu. „Obléhá ho hrabě z Coutances. Hrabě!“

„Proč je to hrůza?“ chtěl vědět Thomas.

„Protože hrabě je jeho lenní pán!“ zvolal kněz a Thomas rázem pochopil, proč to otec Pascal považuje za hrůzu. Sir Guillaume byl v podstatě poddaným hraběte z Coutances a tím, že hrabě válčil se svým leníkem, odsoudil sira Guillauma do role psance.

„Ale proč?“ zeptal se Thomas. „Proč proti němu hrabě vytáhl?“

Otec Pascal pokrčil rameny. „Hrabě říká, že kvůli tomu, co se stalo v té bitvě. Víš, co to bylo?“

„Vím," přikývl Thomas, a protože všechno překládal Robbiemu, musel mu to vysvětlit. Kněz mluvil o bitvě, k níž došlo vloni v létě v Pikardii u vsi Kresčak. Sir Guillaume bojoval ve francouzském vojsku, ale uprostřed bitvy uviděl svého nepřítele Guye Vexilla a obrátil své těžkooděnce proti němu a jeho ozbrojencům.

„Hrabě ho prohlásil za zrádce," vysvětloval kněz, „a král je na jeho straně."

Thomas chvíli mlčel. „Jak ses dozvěděl, že jsem tady?" zeptal se potom.

„Poslals přece siru Guillaumovi dopis."

„Myslel jsem, že ho nedostal."

„Dostal, samozřejmě že dostal. Vloni. Ještě předtím, než to začalo."

Takže sir Guillaume byl v obležení. Otec Pascal však řekl, že tvrz Evecque je z kamene, navíc obehnaná vodním příkopem, a hrabě z Coutances zatím nenašel způsob, jak její obranu překonat. Má však spoustu vojáků, zatímco sir Guillaume posádku sestávající z pouhých devíti mužů. „Ještě tam jsou nějaké ženy," dodal otec Pascal s plnými ústy, „ale ty člověk nemůže počítat."

„Mají dost jídla?"

„Spoustu. A studna je tam dobrá."

„Takže nějaký čas ještě vydrží?"

Kněz pokrčil rameny. „Možná. A možná ne. Sir Guillaume si myslí, že vydrží, ale kdo ví? Navíc hrabě má obléhací stroj…" Svraštil čelo a snažil se vzpomenout si na jeho název.

„Prak?"

„Ne. Katapult." Katapult bylo zařízení, které se podobalo obrovské kuši a metalo proti obléhanému objektu těžké železné šipky. Otec Pascal obral z kosti poslední kousek masa a pohlédl na Thomase. „Je to taková těžkopádná potvora a jednou se už polámala. Ale spravili ji. Ostřelují tím zeď. Jo, a je tam taky tvůj přítel," zamumlal s plnými ústy.

„Který?"

„Skeat. Říkám to správně? Je tam s doktorem, který ho léčí. Mluví, a dokonce chodí. Už je to s ním mnohem lepší. Ale nepoznává lidi, člověk na něj musí nejdřív promluvit.“

„Proč promluvit?“ nechápal Thomas.

„Když se na tebe podívá, neví, kdo jsi. A pak promluvíš, a už to ví,“ vysvětlil kněz. „Zvláštní, co?“ pokrčil rameny a dopil korbel. „Takže co hodláš udělat, monsieure?“

„A co sir Guillaume chce, abych udělal?“

„Abys byl někde poblíž pro případ, že by musel uprchnout. Napsal však dopis králi, ve kterém mu vysvětluje, co se v bitvě stalo. Poslal jsem ho do Paříže. Sir Guillaume doufá, že se král obměkčí, a čeká na odpověď. Ale já si myslím, že si dělá marnou naději.“

„Říkal něco o své dceři?“

„O dceři?“ zatvářil se otec Pascal zmateně. „Aha, o té nemanželské… Říkal, že máš jejího vraha zabít, ať je to kdo je.“

„To také udělám.“

„A že potřebuje tvou pomoc.“

„Bude ji mít,“ prohlásil Thomas a obrátil se na Robbieho. „Zítra vyrážíme. Konec oslav, vracíme se do boje.“

„A za koho budu bojovat já?“

„Za mě,“ zasmál se Thomas.

Druhý den ráno Thomas, Robbie a otec Pascal vyjeli. Thomas si oblékl drátěnou košili, vzal si plný vak šípů, luk a meč a do kusu jelenice zabalil otcovu knihu. Bylo to těžké zavazadlo, váhou sice mnohem lehčí než svazek šípů, ale přesto Thomase tížilo, protože mu kniha připomínala jeho úkol. Říkal si, že jede pouze na pomoc siru Guillaumovi, ale dobře věděl, že pokračuje v hledání otcova tajemství.

Jeli s nimi dva pachtýři sira Gilese, aby přivedli zpět klisnu, na níž cestoval otec Pascal, a oba hřebce, které sir Giles od Thomase a Robbieho odkoupil. „Přece je nechcete brát na loď,“ řekl. „Koně a loď, to k sobě nejde.“

„Byl k nám opravdu štědrý,“ poznamenal Robbie cestou.

„Nechce, aby se jeho majetek dostal do rukou zetě," řekl Thomas. „Ale i tak je štědrý. Dal Mary Goodenové další tři libry na věno. Její ženich je šťastný člověk."

„Ženich?" pohlédl na něho překvapeně Robbie. „Chceš říct, že už nějakého má?"

„Ano. Je to dobrý chlapík, doškář v Tolpuddle. Příští týden se budou brát."

„Příští týden?" opakoval Robbie smutně. Přestože dívku opouštěl, měl pocit, že se to dotýká jeho cti. „Ale proč si ji ten doškář bere?" zeptal se po chvíli. „Copak neví, že je těhotná?"

„Myslí si, že je to jeho dítě," řekl Thomas a snažil se tvářit vážně. „A podle toho, co jsem slyšel, je to docela možné."

Robbie zaklel, když pochopil, jak se věci mají, ale pak se otočil a chvíli hleděl na cestu, kterou nechával za sebou. Usmíval se — zřejmě si připomněl to příjemné, co v uplynulých týdnech prožil. „Je to laskavý muž," řekl o siru Gilesovi.

„A osamělý," dodal Thomas. Sir Giles nechtěl, aby odjeli, i když uznal, že u něho nemohou zůstat natrvalo.

Náhle Robbie začichal. „Mám dojem, že zase přijde sníh," řekl.

„Nesmysl." Dopolední slunce příjemně hřálo, na chráněných místech bylo vidět krokusy a oměje a v keřích při cestě švitořily pěnkavy a pískali drozdi. Ale Robbie měl pravdu. Obloha se postupně zatáhla nízkými šedivými mraky, od východu se zvedl vítr a vmetl jim do tváří chlad a později i sněhové vločky. Našli si úkryt v domku královského lesníka, v němž se stěsnali s mužem, jeho ženou, pěti dcerami a třemi syny. U domku byly dva chlévy — na jedné straně větší pro dvě kravky a na opačné menší, v němž pomekávaly čtyři kozy. Otec Pascal se Thomasovi svěřil, že v podobném domku vyrostl, ale chtěl vědět, jestli jsou v Anglii stejné zvyklosti jako v Limousinu, odkud pocházel. „Jaké zvyklosti?" nechápal Thomas.

Otec Pascal se začervenal. „U nás chodí ženy močit ke kravám a muži ke kozám," řekl. „Nerad bych se zachoval nevhodně."

„Tady se to dělá stejně," ujistil ho Thomas.

Otec Pascal se ukázal jako dobrý společník. Měl příjemný zpěvavý hlas, a když se podělili s lesníkem a jeho rodinou o skromné jídlo, zazpíval několik francouzských písní. Později se otec Pascal posadil s Thomasem, a zatímco venku stále padal sníh a kouř z ohně se převaloval v hustých oblacích pod doškovou střechou, dal se s ním do hovoru. Byl vesnickým knězem v Evecque, a když přitáhl hrabě z Coutances, našel útočiště ve tvrzi sira Guillauma. „Ale nelíbilo se mi být tam zavřený jako v kleci," prohlásil, a tak se nabídl, že siru Guillaumovi poslouží jako posel a doručí jeho vzkaz do Anglie. Podařilo se mu vyklouznout z Evecque tak, že nejdřív hodil oděv přes vodní příkop a pak vodu přeplaval. „Hrozně jsem při tom prochladl," řekl. „Takovou zimu jsem ještě nezažil. Celou dobu jsem si říkal, že je to lepší než horko v pekle, ale nevím… Bylo to hrozné."

„Co vlastně sir Guillaume chce, abychom udělali?" zeptal se Thomas.

„To mi neřekl. Možná kdyby šlo hraběte a jeho vojáky nějak… znechutit," pokrčil rameny. „Myslím, že zima není vhodná doba pro obléhání. Uvnitř tvrze je pohodlí, mají tam teplo, uskladněnou úrodu… Ale obléhatelé? Ti jsou pořád v mokru a chladu. Kdyby se ti nějak podařilo ještě víc jim to znepříjemnit, kdo ví? Možná by odtáhli."

„A co ty? Co budeš ty dělat?"

„Mě už není v Evecque třeba," řekl kněz. Sir Guillaume byl prohlášen za zrádce a jeho majetek zkonfiskován, takže jeho nevolníci byli odvedeni na statky hraběte z Coutances, a pachtýři, vydrancovaní obléhateli, většinou uprchli. „Asi půjdu do Paříže. K biskupovi v Caeně jít nemůžu."

„Proč?"

„Protože poslal ozbrojence na pomoc hraběti z Coutances." Otec Pascal zavrtěl hlavou v smutném údivu nad

tím, co se dnes ve světě děje. „Biskup přišel loni v létě zásluhou Angličanů o všechen majetek a potřebuje peníze," dodal na vysvětlení. „Peníze, půdu a vůbec majetek. Doufá, že něco z toho získá v Evecque. Chtivost je silný motiv k boji."

„Ale jsi na straně sira Guillauma, ne?"

Otec Pascal pokrčil rameny. „Je to dobrý muž. Ale teď? Musím se poohlédnout po nějaké farnosti v Paříži. Nebo v Dijonu, tam mám bratrance."

Následující dva dny postupovali pomalu k jihu, když překonávali pustá vřesoviště New Forestu pokrytá měkkým bílým příkrovem sněhu. V noci v chladném vzduchu poblikávala malá světélka vesnic. Thomas měl strach, že dorazí do Normandie na pomoc siru Guillaumovi pozdě, ale neodradilo ho to, a tak pokračovali dál. Poslední míle cesty do Southamptonu jeli rozbředlým sněhem a blátem a Thomas si začal klást otázku, jak se do Normandie dostanou, když je to nepřátelská provincie. Pochyboval, že tam ze Southamptonu něco popluje, protože jakákoliv anglická loď, která by se dostala do blízkosti normandského pobřeží, se vystavovala riziku, že se stane obětí pirátů. Věděl, že do Bretaně pluje spousta lodí, ale odtud je to do Caenu dlouhá cesta pěšky. „Musíme přes ostrovy, jak jinak?" prohlásil otec Pascal.

Noc strávili v krčmě a druhý den ráno si našli místo na lodi jménem *Uršula,* jež se chystala plout na ostrov Guernsey s nákladem nasoleného vepřového masa, se soudky hřebíků, dužinami na výrobu sudů a kádí, železnými ingoty, balíky pilin, žoky vlny, svazky šípů a třemi bednami kravských rohů. Byla to koga a plavil se na ní rovněž tucet lučištníků, kteří měli tvořit posádku hradu střežícího kotviště přístavu St. Peter. Kapitán *Uršuly* jim řekl, že vane nepříznivý západní vítr, který zažene spoustu lodí do nitra průlivu, a přístav St. Peter je pro ně poslední útočiště. To prý ale vědí i francouzští námořníci, a ve špatném počasí je tedy nebezpečí, že se jejich lodě odváží získat nějakou kořist. „Znamená to, že na nás čekají?" zeptal se Thomas. Minuli ostrov Wight a vypluli do šedivých zimních vod Kanálu.

„Na nás ne. Moji *Uršulu* znají," zašklebil se kapitán, bezzubý chlapík s tváří děsivě poznamenanou neštovicemi. „Znají ji a mají ji rádi," dodal, což zřejmě znamenalo, že v Cherbourgu nebo v Carteretu zaplatil příslušný poplatek, aby jeho loď nechali na pokoji. Nezaplatil však Neptunovi, nebo kdo to ovládal zimní moře, protože i když tvrdil, že se vítr a vlny uklidní, *Uršula* se kolébala jako divoce rozhoupaný zvon, až se náklad v podpalubí šoupal s děsivým hřmotem z jedné strany na druhou. Večerní obloha byla šedivá jako smrt a nakonec začal do vzedmuté hladiny šlehat sníh s deštěm. Kapitán, který se nehnul od kormidelního vesla, je s tváří rozšklebenou bezzubým úsměvem ujišťoval, že to je jen lehký větřík, jaký nemůže žádného dobrého křesťana znepokojit. Thomas si ale všiml, že ostatní členové posádky chodí ke krucifixu přibitému na jediném stěžni lodě a dotýkají se ho nebo sklánějí hlavy před malou svatyní na zadní palubě, v níž byla hrubě vyřezaná dřevěná soška ověnčená barevnými stuhami. Soška znázorňovala svatou Uršulu, patronku lodi, a sám Thomas k ní zašeptal modlitbu, když se krčil v těsném prostoru pod přední palubou, kam se spolu a ostatními pasažéry vtěsnal, třebaže i tam na ně škvírami mezi prkny neustále crčela směs dešťové a mořské vody. Třem lučištníkům bylo špatně, dokonce i Thomas, který se už dvakrát přeplavil přes Kanál a vyrostl mezi rybáři, na jejichž malých lodích strávil celé dny, cítil, že se ho zmocňuje nevolnost. Zato Robbie, třebaže byl na moři poprvé, se tvářil spokojeně a zajímal se o všechno, co se na palubě dělo.

„Tyhle bachraté lodě se vždycky takhle kolébají," křičel, aby ho bylo slyšet přes hukot větru.

„Ty víš něco o lodích?" podivil se Thomas.

„To je přece jasné, že to tak je," odpověděl Robbie.

Thomas se snažil spát. Zabalil se do vlhkého pláště, schoulil se do klubka a kupodivu skutečně usnul. Nejméně desetkrát za noc se však probudil, přičemž pokaždé nevěděl, kde je, a když si to uvědomil, přemítal, kdy už bude té hrozné noci konec a jestli se ještě někdy zahřeje.

Nastal šedivý a mdlý úsvit a Thomas měl pocit, že se mu chlad zakusuje až do kostí. Posádka se však tvářila mnohem optimističtěji než večer, neboť vítr ustal a moře už nebouřilo a bylo jen mírně nevlídné. V dálce se líně zvedaly a zase padaly dolů dlouhé zpěněné vlny tříštící se o hrozivé seskupení útesů, na nichž posedávala a poletovala mračna mořského ptactva. Byla to jediná pevnina v dohledu.

Kapitán se těžkým krokem přibelhal přes palubu a zastavil se vedle Thomase. „Casquety," řekl a máchl rukou ke skalám. „Tyhle skály nadělaly ze spousty žen vdovy." Pokřižoval se, plivl přes zábradlí pro štěstí a potom zvedl hlavu a pozoroval rozšiřující se trhlinu v mracích. „Chystá se nám pěkný počasí," řekl. „Díky Bohu a Uršule." Pohlédl úkosem na Thomase. „A co vede tebe na ostrovy?"

Thomas si chtěl rychle něco vymyslet, ale pak si řekl, že když poví kapitánovi pravdu, mohl by se třeba dovědět něco užitečného. „Chceme do Normandie," odpověděl.

„Tam nemají Angličany moc v lásce, alespoň od loňskýho léta, co tam byl na návštěvě náš král."

„Já jsem tam byl s ním."

Thomas věděl, že kapitán má pravdu. Angličané zabili v Caenu tisíce lidí a později při svém tažení na východ a na sever vypalovali farmy, mlýny a celé vesnice. Byl to krutý způsob vedení války, ale donutili jím nepřítele vyjít z opevněných bašt a podstoupit bitvu na otevřeném poli. Nebylo pochyb, že ze stejného důvodu hrabě z Coutances pustoší panství Evecque — že chce vylákat sira Guillauma z kamenných valů tvrze, aby se pokusil svůj majetek bránit. Jenže sir Guillaume má jen devět mužů a byl by šílenec, kdyby se chtěl pustit do otevřeného boje s mnohonásobnou přesilou hraběte. „Máme něco na práci v Caeně," řekl Thomas kapitánovi, „pokud se tam vůbec dostaneme."

Kapitán zalovil v nose a pak cosi cvrnkl z prstu do moře. „Podívej se po Troy Frairs," řekl.

„Po čem?"

„Po *Troy Frairs*," řekl ještě jednou. „Tak se jmenuje jedna loď. Francouzská. Není velká, ne větší než tamhlety necky," ukázal na malou rybářskou loď s trupem natřeným dehtem načerno, z níž dva muži vrhali sítě do rozbouřeného moře. „Kapitánem *Troy Frairs* je chlápek, kterýmu se říká Škaredej Petr. Ten by tě mohl do Caenu vzít, nebo možná do Carteretu nebo do Cherbourgu. Ale nesmíš říkat, že jsem tě za ním poslal já."

„Samozřejmě že ne," slíbil Thomas. Předpokládal, že Škaredý Petr se plaví s lodí jménem *Les Trois Frères.* Hleděl na rybářskou bárku a uvažoval, jaký je to život, dobývat každý den obživu z tak krutého moře. Určitě je lehčí pašovat do Normandie vlnu a zpátky na ostrovy víno.

Celé dopoledne pluli na jih, až konečně uviděli pevninu. Malý ostrůvek ležel východně od většího ostrova Guernsey, ale z obou stoupaly sloupy kouře z ohnišť, které slibovaly přístřeší a teplé jídlo. Potom se však vítr stočil, příliv se změnil v odliv a trvalo celý zbytek dne, než se *Uršula* doplahočila do přístavu, kde zakotvila pod hradem vybudovaným na skalnatém ostrohu. Thomas, Robbie a otec Pascal se nechali dovézt malou loďkou na břeh a konečně unikli před studeným větrem do nejbližší krčmy, kde u ohně plápolajícího v Širokém krbu pojedli směs z dušeného rybího masa s černým chlebem a zapili to vodnatým pivem. Noc strávili na pytlích nacpaných slámou ve společnosti blech.

To bylo čtyři dny před tím, než se v přístavu objevil Škaredý Petr, jehož skutečné jméno znělo Pierre Savon, a další dva, než byla *Les Trois Frères* připravena znovu vyplout s nákladem vlny, za nějž samozřejmě kapitán nezaplatil clo. Savon byl rád, že může vzít pasažéry, i když pouze za cenu, která zanechala v Robbiem i Thomasovi pocit, že je vzal na hůl. Otce Pascala se Škaredý Petr uvolil převézt zadarmo, poněvadž byl Normanďan a kněz, což podle něho znamenalo, že ho Bůh miluje dvakrát, a proto jistě nedopustí, aby se *Les Trois Frères* potopila, když bude na palubě.

Bůh opravdu kněze miloval, neboť jim seslal lehký západní vánek, jasnou oblohu a klidné moře, a *Les Trois Frères* na cestě k ústí řeky Orne téměř letěla. Do Caenu vpluli ráno na vlně přílivu, a jakmile vystoupili na břeh, udělil otec Pascal Thomasovi a Robbiemu požehnání, povytáhl si potrhanou kutnu a vydal se na cestu na východ směrem k Paříži. Thomas s Robbiem, oba s těžkými vaky, v nichž si nesli drátěné košile, zbraně, šípy a náhradní oblečení, vykročili přes město k jihu.

Caen nevypadalo o moc líp než vloni, kdy je Thomas opouštěl. Bylo to krátce po tom, co město vyplenili angličtí lučištníci, kteří nedbajíce královských rozkazů přebrodili v chaotickém, spontánně vedeném útoku řeku, pobili stovky mužů a žen a drancovali a loupili. Robbie v úžasu hleděl na spoušť na ostrově Île St. Jean, nejnovější části Caen, která utrpěla dobytím města nejvíc. Jen málo z vypálených domů bylo obnoveno a v bahně na břehu řeky se bělaly kosti, pozůstatky z mrtvol, o něž se postaraly krysy a ptáci. Kupecké krámky zely prázdnotou a pár venkovanů prodávalo potraviny přímo z vozů tak, jak je přivezli. Thomas koupil sušenou rybu, chléb a kus sýra tvrdého jako kámen. Všiml si, že někteří lidé pohlížejí s nedůvěrou na jeho luk, ale on každého přesvědčoval, že je Skot, a tedy spojenec Francie. „Ve Skotsku přece taky máte luky, ne?“ zeptal se Robbieho.

„Samozřejmě že máme.“

„Tak proč jste jimi nebojovali u Durhamu?“

„Protože jsme jich neměli dost,“ odsekl Robbie, „a kromě toho vás raději zabíjíme zblízka. To má člověk jistotu, že jsi mrtvý, víš?“ Náhle zůstal civět s otevřenými ústy na dívku nesoucí dížku s mlékem. „Podívej se, zamiloval jsem se do ní!“

„Zamiloval ses do jejích koziček,“ poznamenal klidně Thomas. „Pojď.“ Vedl Robbieho k městskému domu sira Guillauma, kde se poprvé setkal s Eleanor, a třebaže nad dveřmi byli stále tři jestřábi vytesaní v kameni — erb sira Guillauma, nad domem už vlála jiná korouhev, v jejímž znaku

se hrozivě hrbil kanec s velkými kly. Thomas přešel malé náměstí, aby si pohovořil s bednářem, který právě narážel železnou obruč na nový sud. „Čí je to vlajka?“ zeptal se ho a ukázal na dům.

„Hraběte z Coutances,“ odpověděl bednář. „Ten mizera už nám stačil zvednout pachty. Klidně ti to řeknu, ať si mu třeba sloužíš.“ Narovnal se a zamračeně pohlédl na luk. „Kdo vlastně jsi. Angličan?“

„*Écossais,*“[*)] odpověděl Thomas.

„Aha!“ Zdálo se, že to bednáře zaujalo. Naklonil se k Thomasovi blíž. „Je to pravda, monsieure, že si pomalováváte tváře na modro, když jdete do boje?“ zeptal se.

„Ano, vždycky,“ přikývl Thomas. „A taky zadky.“

„To je hrůza!“ zakroutil hlavou bednář.

„Co říká?“ chtěl vědět Robbie.

„Ale nic,“ mávl rukou Thomas. Pak ukázal na rozložitý dub, který rostl uprostřed náměstíčka. Na větvích se stále držely scvrklé, pokroucené listy. „Na tomhle stromě mě pověsili.“

„Jasně, a já jsem papež z Avignonu,“ zabručel Robbie a zvedl vak. „Zeptal ses ho, kde dostaneme koupit koně?“

„Koně jsou tady drahé zboží,“ řekl Thomas. „Myslel jsem, že bychom si mohli ušetřit problémy s jejich sháněním.“

„Takže jsme teď pěšáci?“

„Vypadá to tak,“ přikývl Thomas. Vedl Robbieho přes most, kde při loňském neorganizovaném útoku zemřela spousta lučištníků, a pak dál přes staré město. Bylo méně poznamenané drancováním než Île St. Jean, protože jeho úzké uličky se nikdo nepokusil bránit, a hrad, který Angličané dobývali, ale nedobyli, utrpěl jen malé škody od dělových koulí vystřelovaných na hlavní bránu. Na hradní baště vlála červenožlutá standarta, a když chtěli staré město jednou z bran opustit, zastavil je ozbrojenec v těchže červenožlutých barvách. Thomas mu řekl, že jsou skotští vojáci, kteří se chtějí

[*)] Francouzsky Skot; pozn. překl.

dát do služeb hraběte z Coutances. „Mysleli jsme, že je tady, ale doslechli jsme se, že obléhá Evecque.“

„Jo, obléhá, ale to je všechno,“ řekl velitel stráže, vousatý muž s proseknutou helmicí, kterou zřejmě vzal nějakému mrtvému. „Už tam dva měsíce ochcává hradby, a vůbec ničeho nedosáh. Ale jestli mermomocí chcete zhebnout v Evecque, mládenci, přeju vám hodně štěstí.“

Šli podél zdí opatství aux Dames a Thomasovi se náhle vynořil v mysli obraz Jeanette. Byla to jeho milá, ale pak ji uviděl Eduard z Woodstocku, princ waleský, a bylo po lásce. Právě tady, v opatství aux Dames, bydlel princ během krátkého obléhání Caen. Thomas znovu uvažoval, kde je asi Jeanette teď. Vrátila se do Bretaně? Pořád ještě hledá svého malého syna? Vzpomněla si někdy na něho? Nebo lituje, že od prince ukvapeně utekla, když usoudila, že bitva u Kresčaku je pro Angličany ztracená? Možná se už stačila znovu vdát. Šperky, které jí dal Eduard, mohly představovat celé jmění a bohatá vdova, navíc mladá a krásná, je jistě lákavou nevěstou.

„Co by se stalo, kdyby zjistili, že nejsi Skot?“ přerušil Robbie jeho myšlenky.

Thomas zvedl dva prsty pravé ruky, jimiž napínal tětivu. „Usekli by mi je.“

„Víc nic?“

„Prsty usekávají nejdřív.“

Šli na jih po úzkých cestách hluboce zařízntých do krajiny zvlněné menšími strmými kopci, v níž se střídaly pastviny a malá políčka s hlubokými lesy. Thomas nikdy nebyl v Evecque, a třebaže panství sira Guillauma neleželo daleko od Caenu, většina vesničanů, kterých se ptali na cestu, o něm nikdy neslyšela. Když se však Thomas zeptal, kudy táhli v zimě vojáci, ukázali mu dál na jih. První noc strávili v chatrči bez střechy, jejíž obyvatelé zřejmě utekli, když tudy loni v létě postupovalo anglické vojsko.

Probudili se za úsvitu a Thomas vystřelil dva šípy do stromu, aby se trochu pocvičil. Právě vydlabával kovové hroty

z kmene, když k němu přistoupil Robbie a zvedl luk. „Mohl bys mě naučit střílet?“ zeptal se.

„To, co tě můžu naučit, tě naučím během chvilky. Ostatní se musíš naučit sám, ale trvá to celý život. Já jsem začal střílet z luku, když mi bylo sedm, a po deseti letech jsem začal být dobrý lučištník.“

„To přece nemůže být tak těžké,“ pochyboval Robbie. „Už jsem skolil lukem jelena.“

„Ale loveckým lukem,“ řekl Thomas. Podal Robbiemu šíp a ukázal na vrbu, na jejíchž větvích se stále sveřepě držely uschlé listy. „Zkus to do toho kmene.“

„To nemůžu minout,“ zasmál se Robbie. Vrba stála sotva třicet kroků od nich.

„Tak ukaž, co umíš.“

Robbie napnul tětivu sotva do poloviny, a jakmile zjistil, jakou sílu je k tomu třeba, udiveně na svého druha pohlédl. Thomasův velký luk z tisového dřeva byl dvakrát tužší než kratší lovecké luky, které se užívaly ve Skotsku. „Panebože,“ zasupěl Robbie, když napnul tětivu až k nosu a uvědomil si, že se mu levá paže chvěje napětím. Podíval se přes šíp, aby zkontroloval cíl, a už chtěl vystřelit, ale Thomas ho zadržel. „Ještě nejsi připravený.“

„Jsem, k čertu,“ vyrazil Robbie přes zaťaté zuby, třebaže to spíš znělo jako zavrčení, protože napínal všechny síly, aby tětivu udržel.

„Nejsi,“ trval na svém Thomas, „hrot ti trčí čtyři palce před lukem. Musíš natáhnout tětivu tak, aby se dotkl levé ruky.“

Robbie znovu jen zavrčel, sebral všechny síly a natáhl tětivu kolem nosu a kolem oka až k pravému uchu. Kovový hrot se dotkl levé ruky, ale teď si zase nemohl ověřit pohledem přes dřík šípu, zda míří dobře. Zamračil se a maličko pootočil luk doprava. Levá ruka se mu třásla, už ale nebyl schopen udržet tětivu dál napnutou a pustil ji. Trhl sebou bolestí, když mu napnutý provaz šlehl přes kůži na vnitřní straně levého předloktí. Šíp zasvištěl vzduchem a bílé peří na jeho konci se

mihlo stopu od kmene stromu. Robbie zaklel, zakroutil hlavou a podal luk Thomasovi. „Takže celý trik spočívá v tom, jak zamířit," řekl.

„Celý trik spočívá v tom, nemířit vůbec," odpověděl Thomas. „Musíš to dělat podvědomě. Napneš luk, díváš se na cíl a necháš šíp letět." Někteří lučištníci, ti lenivější, napínali tětivu jen k oku a mohli tak zamířit přesněji. Takhle vystřelený šíp však postrádal sílu. Dobří lučištníci, kteří jsou schopni zahnat celá vojska nebo proklát šípem rytíře v plné zbroji, natahovali tětivu na nejzazší mez. „Loni v létě jsem učil střílet ženu," řekl Thomas, když si bral luk, „a šlo jí to. Byla opravdu dobrá. Zasáhla zajíce na sedmdesát kroků."

„Žena?"

„Měl jsem pro ni delší tětivu, takže nepotřebovala takovou sílu. Ale stejně byla dobrá." Vzpomněl si, jakou měla Jeanette radost, když zajíc udělal přemet a zůstal ležet s šípem zabodnutým v těle. Proč na ni pořád tak myslí?

Šli krajinou pokrytou bělavým mrazivým povlakem. Kaluže byly zmrzlé a holé větvičky keřů u cesty pokrývala jinovatka, která zmizela, když začalo stoupat slunce na oblohu. Překročili dvě říčky, pak se plahočili bukovým lesem do kopce a nakonec stanuli na rovině porostlé hustou trávou, jejíž půdy se snad jaktěživo nedotkla radlice pluhu. Sem tam bylo vidět pár keřů, ale jinak vedla cesta jednotvárnou plání pod bezmračnou oblohou. Thomas se domníval, že tenhle úhor se nemůže táhnout daleko a musí brzy klesnout do zalesněného údolí, ale cesta vedla po rovině stále dál, a tak se pomalu začal cítit jako zajíc na pláni v křídové vrchovině, na kterého shlíží ostrým pohledem káně. A protože Robbie měl stejný pocit, sešli z cesty a postupovali dál od jedné skupinky keřů k druhé.

Thomas neustále pozoroval pláň před sebou a co chvíli se ohlížel. Byla to krajina jako stvořená pro koně, v níž se mohou jezdci rozjet do plného cvalu — krajina bez lesů, roklí nebo břehů porostlých keři, kde by se mohli dva pěší muži skrýt. A zdálo se, že planina nemá konce.

K poledni dorazili k jakémusi kruhu ze stojatých kamenů vysokých jako dospělý člověk a hustě porostlých lišejníkem. Kruh měl průměr asi dvacet metrů a jeden z kamenů byl povalený. Došli k němu, opřeli si o něj vaky, vytáhli chléb a sýr a dali se do jídla. „To je jako na ďáblově svatební hostině, co?“ řekl Robbie.

„Myslíš ty kameny?“

„Ve Skotsku je taky máme.“ Robbie se otočil a smetl z padlého kamene hlemýždí ulity. „Říká se, že to jsou lidé, které ďábel proměnil v kameny.“

„V Dorsetu se zase říká, že je proměnil v kameny Bůh,“ poznamenal Thomas.

Robbie svraštil čelo. „Proč by to měl Bůh dělat?“ divil se.

„Protože tančili na sabatu se zlými duchy.“

„Za to se chodí do pekla,“ řekl Robbie a líně prohrábl patou trávu. „Kdyby byl čas, mohli bychom ty kameny vykopat. Může být pod nimi zlato.“

„Už jsi takhle nějaké našel?“

„Občas se v mohylách něco najde — hrnce, korálky, prostě haraburdí… Vždycky to vyhodíme. A taky samozřejmě nacházíme skřítkovy kameny.“ Mínil záhadné kamenné hroty šípů, o nichž se lidé domnívali, že pocházejí z malých luků skřítků. Opřel se o balvan a s rozkoší se vyhříval na slunci, které nyní dospělo do nejvyššího bodu své denní dráhy a příjemně hřálo. „Stýská se mi po Skotsku.“

„Mně ani trochu.“

„Je to můj domov, nejkrásnější kout na zemi,“ povzdechl Robbie a rozmluvil se o skotských divech. Thomas při tom tiše usnul. Vlastně jen podřimoval, ale ne dlouho. Náhle do něj Robbie strčil nohou a vzbudil ho.

Skot stál na povaleném kameni a díval se k severu. „Co je?“ zeptal se Thomas.

„Jezdci.“

Thomas vystoupil na kámen vedle něj a uviděl čtyři jezdce. Byli asi míli nebo míli a čtvrt od nich. Thomas seskočil, vytáhl z vaku svazek šípů, pár si jich zabodl vedle do

trávy a napnul svěšenou tětivu. „Třeba nás neuviděli," poznamenal.

„Uviděli," zabručel Robbie. Thomas znovu vystoupil na kámen. Jezdci sjeli nalevo od cesty, zastavili se a jeden z nich se vztyčil v třmenech, aby na dva cizince u kamenného kruhu lépe dohlédl. Thomas rozeznal, že mají pod plášti drátěné košile. „Jestli zvládneš jednoho, já si vezmu ty tři zbývající," prohlásil a pohladil luk.

„Buď přece trochu laskavý k ubohému Skotovi," řekl Robbie a vytáhl strýcův meč. „Nech mi dva. Pamatuj, že potřebuju peníze." Byl sice na svobodě a v Normandii, ale pořád jako zajatec lorda Outhwaita, takže mu dlužil výkupné, které lord stanovil na pouhých dvě stě liber. Zato výkupné jeho strýce činilo deset tisíc a klan Douglasů ve Skotsku se bude muset hodně starat, aby je dal dohromady.

Jezdci je stále pozorovali — zřejmě hádali, kdo jsou a co tu dělají. Neměli důvod mít z nich strach. Byli na koních, ozbrojeni a v brnění, zatímco ti dva jako pěší vypadali na vesničany. „Že by hlídka z Evecque?" uvažoval Robbie nahlas.

„Asi." Thomas věděl, jak to chodí. Hrabě z Coutances poslal pár mužů, aby se podívali po kraji a sehnali něco k jídlu. Anebo to byla posila, která jede hraběti na pomoc. Ale ať to byl kdo byl, v každém případě považovali jakéhokoliv cizince za vítanou kořist.

„Jedou k nám," řekl Robbie, když se jezdci roztáhli do řady a rozjeli se. Zřejmě předpokládali, že se ti dva pokusí utéct, a utvořili rojnici jako při lovu, aby je chytili. „Čtyři jezdci…," ozval se Thomas. „Nikdy si nemůžu vzpomenout, který je ten čtvrtý."

„Smrt, válka, mor a hlad," řekl Robbie. Čtyři jezdci byli půl míle od nich a cválali s tasenými meči. Thomas držel luk skloněný, aby nebyli připraveni na šípy. Už slyšel dusot kopyt a přemýšlel o čtyřech apokalyptických jezdcích, předzvěsti konce světa a začátku velkého boje mezi nebem a peklem. Válka se zjevuje na koni barvy krve, hlad na černém hřebci,

mor pustoší svět na bílém koni a smrt sedlá oře sinavého. Náhle se mu vybavil obraz otce, jak sedí rovně jako svíce s hlavou zvrácenou dozadu a latinsky notuje: *„Et ecce equus pallidus“*. Otec Ralph ta slova používal, aby rozhněval svou hospodyni a milenku, Thomasovu matku, která, třebaže neuměla latinsky, pochopila, že v nich je řeč o smrti a o pekle, a myslela si — jak se nakonec ukázalo, správně —, že její kněžský milenec zve smrt a peklo do Hooktonu.

„Hle, kůň sinavý,“ řekl Thomas. Robbie na něho vrhl nechápavý pohled. „Vidím sinavého koně,“ citoval Thomas, „a jméno jeho jezdce je Smrt a za ním následuje Peklo.“

„Je dalším z jezdců peklo?“ zeptal se Robbie.

„Peklo je to, co ty parchanty čeká,“ prohlásil Thomas. Zvedl luk, natáhl tětivu a náhle k těm čtyřem jezdcům pocítil obrovskou nenávist. Zazněl tvrdý a hluboký tón tětivy, a než utichl, vytrhl Thomas z trávy druhý šíp. Znovu napjal tětivu. Čtyři jezdci stále cválali proti nim. Thomas zamířil na toho nalevo, vystřelil a sáhl po třetím šípu. Teď už zněl dusot kopyt na zmrzlé zemi stejně hlasitě jako skotské bubny u Durhamu. Druhý jezdec zprava se naklonil na stranu, pak na druhou, nakonec se zvrátil dozadu a sletěl z koně s šípem v hrudi. Jezdec vlevo nalehl na zadní rozsochu sedla, ale udržel se v něm. Zbývající dva konečně poznali nebezpečí a začali kličkovat, aby cizímu lučištníkovi znesnadnili další střelbu. Koně zpomalovali a od kopyt jim létaly kusy hlíny a drnů. Thomas si pomyslel, že kdyby ti dva, co zbyli, měli špetku zdravého rozumu, otočili by se a ujížděli pryč, jako by měli v patách Peklo a Smrt. Místo toho se však oba obrátili přímo proti nim. Hnala je zuřivost, že se je odvážil napadnout nepřítel, kterého měli za předem poraženého. Thomas vypustil třetí šíp. První dva jezdci byli ze hry venku — jeden ležel na zemi s šípem v hrudi, druhý se kymácel v sedle koně, který mezitím zastavil a okusoval zmrzlou trávu. Vzduchem však svištěl ke své oběti třetí šíp, ale cválající kůň pohodil hlavou a šíp mu sklouzl po lebce. Na černou kůži vytryskla rudá krev. Kůň leknutím prudce uskočil a jezdec, který to nečekal,

zamával rukama, aby udržel rovnováhu. Thomas však neměl čas ho sledovat. Čtvrtý jezdec, za nímž vlál dlouhý černý plášť, byl již v kruhu kamenů a s mečem namířeným jako oštěp se řítil přímo k němu, aby mu ho vrazil do hrudi. To už měl Thomas na tětivě čtvrtý šíp. Jezdec to uviděl, ale pozdě. *„Non!“* vykřikl. Thomas nenatáhl tětivu, jak byl zvyklý, vypustil šíp jen ze zpola napnutého luku, ale stačilo to — i tak měl dost síly, aby se zabodl do jezdcovy tváře, roztrhl mu nos a zaryl se hluboko do lebky. Muž sebou křečovitě škubl, ruka s mečem klesla. Thomas ucítil závan vzduchu, jak kolem proletěl kůň, a vzápětí se jezdec skácel přes hřebcův zadek a těžce dopadl na zem.

Třetí jezdec, kterého shodil černý kůň, vpadl do kruhu a blížil se k Robbiemu. Thomas vytrhl z trávy další šíp. „Ne!“ zvolal Robbie. „Tenhle je můj.“

Thomas povolil tětivu.

„Chien bâtard,“ zařval muž. Byl mnohem starší než Robbie a musel svého protivníka považovat za pouhého chlapce, protože se skoro usmíval, když zaútočil rychlým výpadem meče. Robbie o krok couvl, odrazil výpad a čepele v chladném vzduchu zazvonily jako zvon. *„Bâtard!“* vyštěkl ozbrojenec a zaútočil znovu.

Robbie opět uskočil dozadu, nechal se zatlačit téměř až ke kamenům a znepokojený Thomas znovu napnul tětivu. Robbie však kryl protivníkovu ránu tak rychle a jeho protiútok byl tak nečekaný, že Francouz musel bezhlavě uskočit. „Bastarde anglickej!“ zařval Robbie. Rozmáchl se k ráně spodem a jeho sok sklonil meč, aby ji kryl. Robbie mu však zbraň odkopl stranou a vzápětí bleskově bodl Francouze do krku. „Bastard anglickej, zatracenej!“ ulevil si a vytrhl meč. „Prase anglický!“ vrčel jako vzteklý pes a zasadil Francouzi další ránu do krku zalitého krví.

Thomas sledoval, jak se muž hroutí k zemi. Šedivou trávu zbarvila jasně rudá krev. „To není Angličan,“ řekl.

„Já vím," vyrazil ze sebe Robbie ještě udýchaný. „To je zvyk. Tak mě strýc učil bojovat." Přistoupil ke své oběti. „Je mrtvý?"

„A co myslíš? Vždyť jsi mu skoro usekl hlavu."

„Já jen, jestli mu už můžu vzít peníze," řekl Robbie a poklekl vedle zkrvaveného těla.

Jeden z obou jezdců zasažených prvními Thomasovými šípy — ten, který se udržel v sedle, ale kymácel se v něm jako panák — byl stále naživu. Dech mu však v hrdle bublal a na rtech se mu tvořila růžová pěna. Jenom hekl a zaúpěl, když ho Thomas shodil na zem.

„Necháš ho žít?" zeptal se Robbie.

„Proboha, ne," řekl Thomas a vytáhl nůž.

„Panebože!" Robbie o pár kroků ustoupil a Thomas podřízl Francouzovi hrdlo. „Musels to udělat?" zeptal se Robbie.

„Nemám zájem, aby se hrabě z Coutances dověděl, že jsme jen dva," odpověděl Thomas. „Chci, aby z nás měl strach — aby si myslel, že po jeho mužích jdou samotní ďáblovi jezdci."

Prohledali mrtvoly a pak se jim podařilo po krátké honičce chytit všechny čtyři koně. Když prohledali ještě sedlové brašny, dali dohromady téměř osmnáct liber ve francouzské stříbrné měně, dva prsteny, tři dýky, čtyři meče, pěknou drátěnou košili, o niž měl zájem Robbie, a zlatý řetěz, který přeťali jedním z ukořistěných mečů napůl. Pak Thomas zarazil dva horší meče do země vedle cesty, uvázal k nim dva koně a na hřbety jim s Robbieho pomocí připoutal dvě mrtvoly, aby visely v sedle a s prázdnýma očima a zkrvavenými tvářemi se nakláněly na stranu. Další dvě mrtvoly svlékli z drátěných košil, pohodili je na cestu a Thomas jim do úst vložil větvičku z blízkého keře. Nic to neznamenalo, ale sliboval si, že ten, kdo těla najde, to bude považovat za satanské znamení. „To ty bastardy vyvede z míry," řekl Robbiemu.

„Čtyři mrtví, to by s nimi mohlo hnout," mínil Robbie.

„Co, hnout… Budou strachy bez sebe, až se jim donese, že v tom měl prsty ďábel,“ dodal Thomas. Hrabě z Coutances by se musel smát, kdyby věděl, že siru Guillaumovi d’Evecque přišli na pomoc všehovšudy dva muži. Ale čtyři mrtvoly, navíc s náznakem tajemného rituálu, bude těžko ignorovat. A už vůbec nebude ignorovat Smrt.

Když tedy naaranžovali mrtvoly, vzal Thomas dlouhý černý plášť jednoho z Francouzů, peníze, ukořistěné zbraně, nejlepšího z hřebců a pak toho sinavého.

Neboť na sinavém koni jede Smrt.

A Smrt vyvolává děs a hrůzu.

V e chvíli, kdy se Thomas s Robbiem blížili k Evecque, nečekaně zahřmělo. Nevěděli, jak blízko jsou, ale projížděli krajem vydrancovaných a opuštěných vesnic a z toho Thomas usoudil, že už musejí být na panství sira Guillauma. Robbie po zaburácení hromu zmateně pohlédl na oblohu. Nad jejich hlavami bylo jasno, ale na jihu se nad obzorem táhla temná mračna. „Na bouřku je moc chladno," řekl.

„Možná to ve Francii chodí jinak," poznamenal Thomas.

Opustili hlavní cestu a pokračovali dál po úzké farmářské cestě, která se vinula mezi lesy a nakonec se ztratila za vypáleným stavením, z jehož trosek ještě stoupal jemný dým. Thomas nechápal, jaký má smysl vypalovat usedlosti, a pochyboval, že k tomu dal příkaz hrabě z Coutances. Na druhou stranu věděl, že dlouhé, neúspěšné obléhání a zlovolnost většiny vojáků nemohou vést k ničemu jinému. Vždyť v Bretani dělali totéž a on se na tom výrazně podílel. Slyšel zoufalý křik vesničanů, když se chystal zapálit jejich domovy, a přesto přiložil pochodeň k doškové střeše. To je válka. Skotové to dělali Angličanům a Angličané zase Skotům a zde to dělal hrabě z Coutances svému leníkovi.

Zadunělo další zahřmění a chvíli po tom, co zvuk dozněl, uviděl Thomas na východní obloze závoj kouře. Ukázal to Robbiemu. Skot pouze přikývl. Poznali, že se kouř táhne od táborových ohňů, a uvědomili si, že od této chvíle musejí být opatrní. Nechali koně v lískovém houští a začali pěšky

vystupovat do táhlého zalesněného svahu. Slunce jim stálo za zády a vrhalo jejich dlouhé stíny na suché listí na zemi. Kdesi ve větvích nad hlavami jim hlasitě zadrnčelo klepání datla. Na vrcholu svahu les končil a před nimi se otevřel výhled na vesnici a tvrz Evecque.

Thomas viděl sídlo sira Guillauma poprvé a byl překvapen, že se Evecque podobá menšímu opevněnému hradu. V rohu, který jim byl nyní nejblíž, dokonce stála bašta — hranatá a nepříliš vysoká, ale se střílnami na cimbuří a třepetala se na ní vlajka s třemi jestřáby v střemhlavém letu. Znamenalo to, že sir Guillaume se stále ještě drží. Tím rozhodujícím pro obranu tvrze však zřejmě byl široký vodní příkop hustě pokrytý vodním býlím a žabincem. Přímo z vody vystupovaly vysoké zdi, v nichž bylo několik úzkých střílen. Došková střecha se uvnitř skláněla do menšího nádvoří. Obléhatelům, jejichž stanový tábor se nacházel ve vesnici na sever od tvrze, se sice podařilo střechu na některých místech zapálit, ale obránci v čele se sirem Guillaumem zřejmě plameny hned uhasili, takže jen malá část střechy chyběla nebo byla zčernalá. Žádné obránce však nebylo vidět, i když někteří určitě vykukovali úzkými střílnami, které se na šedém kameni valů jevily jako nepatrné černé skvrnky. Jediným viditelným poškozením opevnění bylo několik vylomených kamenů v rohu bašty, jako by se do její zdi zakousla nějaká nestvůrná obluda. Muselo to být dílo katapultu, o němž se zmínil otec Pascal. Obrovská kuše však zřejmě znovu vypověděla službu a Thomas pochyboval, že ji ještě někdo opraví, protože ležela na poli vedle kamenného vesnického kostela rozlomená na dva kusy. Obléhací stroj způsobil jen malou škodu, než se jeho hlavní trám zlomil, a Thomas uvažoval, zda totéž platí o východní straně opevnění, na kterou neviděli. Tam musela být brána a dalo se předpokládat, že obléhatelé soustředili své úsilí na ni.

Bylo jich vidět málo a většina nedělala nic jiného, než seděla před vesnickými chatrčemi, i když asi půl tuctu se jich shromáždilo na hřbitůvku u kostela kolem čehosi, co vypadalo

jako menší kulatý stůl. Žádný z mužů hraběte z Coutances nebyl pevnosti blíž než na sto, nebo spíš sto padesát kroků, což naznačovalo, že se obráncům podařilo několik nepřátel zabít, zřejmě šipkami vystřelenými z kuší, a zbývající se naučili, že není na škodu držet se v bezpečné vzdálenosti. Samotná vesnice byla malá, ne větší než Down Mapperley, a podobně jako dorsetské dědiny měla vodní mlýn. Za jejím jižním okrajem stálo asi deset stanů a zhruba dvojnásobek provizorních přístřešků z trávy a Thomas se pokoušel odhadnout, kolik obléhatelů tu asi je. Vyšlo mu, že hrabě může mít k dispozici kolem sto dvaceti mužů.

„Co budeme dělat?“ zeptal se Robbie.

„Zatím nic. Jenom je pozorovat.“

Bylo to nudné a únavné, protože v táboře obléhatelů se téměř nic nedělo. Pár žen nosilo od mlýnské strouhy vědra s vodou, jiné vařily na otevřených ohních nebo sbíraly prádlo rozvěšené na keřích na kraji pole. Před největším domem ve vesnici vlála na stožáru standarta hraběte z Coutances s černým kancem na bílém poli posetém modrými květy. Na střechách šesti jiných doškových střech bylo vidět další praporce, a to znamenalo, že na obléhání a kořistění se podílejí i jiní páni. Šest pážat cvičilo na louce za táborem válečné oře, ale to bylo vše. Ostatní obléhatelé nedělali nic, jen čekali. Thomas věděl, že obléhání je někdy nudná záležitost. Dobře si vzpomínal na dny nečinnosti před La Roche-Derrien, i když tam nudu čas od času vystřídala hrůza a vzrušení občasných pokusů o zteč vysokých hradeb města. To však zde kvůli vodnímu příkopu nešlo, a obléhatelé si tedy mohli pouze dělat naděje, že posádku Evecque vyhladoví a vzdá se sama, nebo ji vyprovokují k výpadu vypalováním okolních usedlostí. Anebo taky čekali na to, až jim přivezou dostatečně dlouhý vysušený kmen, z něhož by mohli vyrobit trám na opravu poškozeného katapultu.

Ve chvíli, kdy Thomas usoudil, že už viděl dost, se skupinka mužů shromážděná na hřbitůvku kolem stolku náhle zvedla a rozběhla se ke kostelu.

„Proboha, co se tam děje?“ zeptal se Robbie a Thomas teprve teď viděl, že to, co měl za stolek, je velký železný válec posazený v masivním dřevěném rámu.

„Mají dělo,“ řekl a Robbie z tónu jeho hlasu poznal, že je to něco, s čím není legrace. Vzápětí dělo vystřelilo. Velký železný válec zmizel v oblaku vzdouvajícího se hnědočerného dýmu a Thomas koutkem oka uviděl, že z poškozeného rohu bašty odletěl další kus kamene. Ze střech a potom z keřů a stromů se zvedala hejna vyplašených ptáků, jak se vlna dunivého hluku šířila nahoru na kopec a letěla dál. To byl ten hrom z čistého nebe, který slyšeli, když se blížili k Evecque. Hraběti z Coutances se někde podařilo sehnat dělo a snažil se jím rozhlodat celistvost opevnění. Vloni v létě Angličané použili děla při dobývání hradu v Caeně, ale ani tyto nové zbraně, které mělo vojsko k dispozici, ani veškerá snaha italských dělostřelců nevedly k úspěchu a caenský hrad zůstal nedobyt. Také teď, když se kouř rozptýlil, Thomas viděl, že výstřel příliš škody nenadělal. Přesto existovalo nebezpečí, že pokud budou dělostřelci pokračovat a vypálí dostatečné množství ran, mohla by se nakonec bašta zřítit do vodního příkopu a zasypat ho a obléhatelé by se pak lehce dostali nejen přes vodu, ale i do opevnění. Thomas si uvědomil, že to není nemožné. Kámen po kameni, úlomek po úlomku… Kdyby vystřelili třikrát nebo čtyřikrát denně, mohla by bašta skutečně po nějaké době padnout. A pak by byla cesta k dobytí Evecque otevřená.

Jeden z mužů vykoulel z kostela malý soudek, ale jiný na něho mávl, aby se s ním vrátil. Vypadalo to, že mají v kostele sklad střelného prachu a pro dnešek zřejmě střelbu ukončili. Vtom Thomase něco napadlo, ale vzápětí to odmítl jako hloupost. Ne, to se nedá provést, řekl si.

„Tak co, stačí ti to?“ zeptal se Robbieho.

„Už jsem o dělech slyšel, ale nikdy jsem je neviděl střílet,“ prohlásil Skot. Díval se ke kostelu na masivní železnou troubu, jako by doufal, že vypálí ještě jednou. Thomas však věděl, že dnes už skončili, protože nabíjení děla je složitá a dlouhá

procedura. Viděl to dělat Italy v Caeně. Nejdřív je třeba nadusat do břicha děla střelný prach, pak vložit do jeho krku střelu a nakonec se musí všechno utěsnit zátkou z vlhkého jílu. Zátka spoutá počáteční energii výbuchu, která se nahromadí, a potom v jediném okamžiku vyrazí střelu ven. Jílová zátka však musí vyschnout, než dělostřelci přikročí k odpálení, a to trvá dlouho. Proto bylo nepravděpodobné, že by se k dalšímu výstřelu odhodlali dřív než zítra ráno. „Mám dojem, že je s tím víc starostí než užitku," prohlásil Robbie zklamaně, když mu Thomas celou proceduru střelby z děla vysvětlil. „Takže dnes už toho podle tebe nechali?"

„Počkají do rána."

Odplížili se bukovým lesem zpátky přes hřeben kopce, sešli dolů ke koním a vyjeli do houstnoucího šera. Na obloze svítil půlměsíc a noc byla tak chladná, že se i přes určité riziko rozhodli rozdělat oheň. Ale odhodlali se k tomu, teprve až našli úzkou a hlubokou skalní strž, kterou nad sebou zakryli větvemi pokrytými trávou a suchým listím. Samozřejmě že si zář ohně částečně našla cestu ven, ale Thomas pochyboval, že někdo z obléhatelů bude hlídkovat ve tmě v lesích. V noci se do lesa nikomu nechce, protože zde žijí různé druhy šelem, duchů a nestvůr, a Thomas si opět připomněl loňské léto a dlouhou cestu pěšky s Jeanette, kdy spali noc co noc v lesích. Byla to šťastná doba a vzpomínka na ni v něm vyvolala lítost — litoval sebe, že všechno tak nešťastně dopadlo, a pak, jako vždy, ho přemohl palčivý pocit viny a smutku z toho, co se stalo Eleanor. Natáhl ruce nad malý ohýnek, aby si je zahřál. „Máte ve Skotsku zelené mužíky?" zeptal se Robbieho.

„Myslíš v lesích? U nás to jsou goblinové, malí, zlí skřítci." Robbie se pokřižoval a pro případ, že by to nestačilo, se ještě dotkl železného jílce strýcova meče.

Thomas přemýšlel o goblinech a o jiných divných tvorech, kteří se v noci vyskytují v lesích, a také o tom, co ho napadlo, když zjistil, že obléhatelé mají v kostele sklad střelného prachu. Opravdu se chce vrátit za tmy k Evecque? „Všiml sis,"

obrátil se k Robbiemu, „že se v táboře nikdo po těch čtyřech jezdcích nesháněl? Neviděl jsem, že by je někdo vyjel hledat.“

Robbie o tom chvíli uvažoval a pak pokrčil rameny. „Třeba k nim ani nepatřili.“

„Patřili,“ prohlásil Thomas s větší jistotou, než jakou cítil, a chvíli si provinile říkal, zda ti čtyři měli vůbec něco společného s Evecque. Ale pak si připomněl, že je napadli oni a jim nezbylo, než se bránit. „Museli být odsud,“ dodal, „a teď už je určitě v táboře postrádají.“

„Tak ať si je jedou hledat.“

„Myslíš, že postaví na dnešní noc víc stráží?“

Robbie pokrčil rameny. „Záleží na tom?“

„Uvažoval jsem,“ řekl po chvíli Thomas, „že bychom měli dát o sobě siru Guillaumovi vědět. A nevím, jak to udělat jinak, než způsobit velký hluk.“

„Mohl bys mu napsat vzkaz a připevnit ho na šíp,“ navrhl Robbie.

Thomas na něj zíral, jako by mu přeskočilo. „Kde mám vzít pergamen?“ řekl trpělivě. „A kde inkoust? Kromě toho, už jsi někdy střílel šíp obalený pergamenem? Nejspíš by letěl jako mrtvý pták. Musel bych stát hned u vodního příkopu, abych tam dostřelil.“

„Tak co chceš dělat?“

„Pořádný hluk. Tak mu oznámíme, že tu jsme.“ Na chvíli se odmlčel. „Taky jsem přemýšlel, že to dělo nakonec baštu zboří, jestliže proti tomu něco nepodnikneme.“

Robbie na něho vytřeštil oči. „Panebože…,“ vydechl po chvíli, když mu došlo, co má Thomas v úmyslu. „Myslíš dnes v noci?“

„Jakmile hrabě a jeho velitelé zjistí, že jsme tady, zdvojnásobí stráže,“ pokračoval Thomas. „Ale vsadím se, že dnes v noci jejich strážní někde podřimují.“

„Někde v teple, jestli mají trochu rozumu,“ dodal Robbie a svraštil čelo. „Ale jak chceš to jejich dělo poškodit?“

„Uvažoval jsem o střelném prachu, který mají v kostele,“ odpověděl Thomas.

„Zapálit ho?“

„V celé vesnici hoří spousta ohňů,“ řekl Thomas a přemýšlel, co by se stalo, kdyby ho v nepřátelském táboře chytili. Pak si ale řekl, že nemá smysl se tím trápit. Když je třeba dělo poškodit, aby se jím nemohlo střílet, je nejlepší udělat to dřív, než se hrabě dozví, že je tu nepřítel, před nímž je nutné mít se na pozoru. To znamená, že ideální příležitost k tomu je dnes v noci. „Ty tam jít nemusíš,“ řekl Thomas Robbiemu. „Ti uvnitř pevnosti nejsou tví přátelé.“

„Nech si ty řeči,“ zavrčel Robbie pohrdavě. Znovu však svraštil čelo. „A co se bude dít pak?“

„Pak?“ přemýšlel chvíli Thomas. „To bude záležet na siru Guillaumovi. Jestliže nedostal od krále odpověď, asi bude chtít uprchnout. A k tomu musí vědět, že tu jsme.“

„Proč?“

„Pro případ, že by potřeboval naši pomoc. Poslal přece pro nás, ne? Alespoň pro mě. Takže půjdeme a uděláme pořádný hluk, pořádný rachot, jako když se čerti žení.“

„My dva?“

„Ano. Ty a já,“ přikývl Thomas a uvědomil si, že se Robbie stal jeho přítelem. „Myslím, že jsme schopni jim to obléhání pěkně znechutit,“ dodal s úsměvem. A začnou s tím tuto noc. Tuto nevlídnou, chladnou noc vykouzlí hraběti první ze svých hrůz.

Šli pěšky. Navzdory jasnému půlměsíci byla v lese tma jako v pytli a Thomas se přistihl při neklidných úvahách, jací asi démoni, zlí skřítci a duchové mohou žít v normandských lesích. Jeanette mu řekla, že v Bretani mají *nainy* a *gorice*, to jsou jejich zlí duchové. V Dorsetu to zase byl zelený mužík, který dupe a vrčí v lese za horou Lipp, a rybáři mluvili o duších utopenců, jež se někdy plouží po pobřeží a skučí po svých manželkách. O Dušičkách zase tančí mrtví s ďáblem v Maiden Castle a v jiné noci tančí po vesnici a kolem ní a na kopci a v kostelní věži, prostě všude, kam jen člověk pohlédne, všelijací méně významní duchové. Proto nikdo v

noci neopustí své obydlí, aniž si s sebou vezme kus železa nebo jmelí nebo alespoň útržek plátna, kterého se dotkla hostie. Thomasův otec takové pověry nesnášel, ale když k němu některý z jeho farníků zvedl ruce, aby přijal tělo Páně, a on uviděl kolem jeho dlaně uvázaný kousek plátna, neodmítl ho.

Thomas měl své pověry. Například luk bral pouze levou rukou a prvním šípem, který měl vystřelit novou tětivou, musel třikrát poklepat o tělo luku — jednou za Otce, podruhé za Syna potřetí za Ducha svatého. Nikdy se také neoblékal do bílého a vždy si nazouval nejdřív levou botu a teprve pak pravou. Rovněž nosil dlouho na řemínku na krku psí tlapku, až ji jednou zahodil, když byl přesvědčený, že mu přináší jen smůlu. Po Eleanořině smrti ho však občas napadlo, zda neudělal chybu a neměl si ji nechat. Od Eleanor mu myšlenky sklouzly zpátky k Jeanette. Vzpomene si někdy na něj? Vzápětí si uvědomil, že myslet na starou lásku může člověku přinést smůlu, a rychle se snažil pustit Jeanette z hlavy. Pro jistotu se zastavil a dotkl se silného kmene, aby si vyčistil mysl.

Pátral ve tmě mezi stromy, zda nezahlédne rudá světélka dohasínajících ohňů, podle nichž by poznal, že se blíží k Evecque, ale viděl jen stříbřitou zář měsíce prosvítající spletí větví. *Naini* a *gorici:* co je to vlastně za tvory? Jeanette mu pouze řekla, že to jsou zlí duchové, kteří straší její zemi, a tou je Bretaň. Ale tady, v Normandii, musejí mít něco podobného. Nebo že by měli čarodějnice? Znovu se dotkl kmene stromu. Jeho matka pevně věřila v čarodějnice a otec mu radil, aby odříkal latinsky Otčenáš, až se někdy ztratí. Otec Ralph věřil, že čarodějnice se modlí za ztracené děti, a později, mnohem později řekl Thomasovi, že čarodějnice začínají své vzývání ďábla odříkáváním Otčenáše pozpátku. Thomas to samozřejmě zkusil, ale nikdy se neodvážil modlitbu dokončit. *Olam a son arebil des*, začínal Otčenáš pozpátku. Pořád to ještě uměl, dokonce zvládl obtížné obrácené tvary slov *temptationem* a *supersubstantialem*, ačkoliv si dal dobrý

pozor, aby ani teď modlitbu nedokončil, aby náhodou neucítil pach síry, nevyšlehl plamen a nezjevil se před ním ďábel s černými křídly a ohněm v očích.

„Co si to mumláš?“ zeptal se ho Robbie.

„Pokouším se říct *supersubstantialem* pozpátku,“ odpověděl Thomas.

„Ty jsi zvláštní člověk, Thomasi,“ zasmál se Robbie.

„*Mêlait nats bus repus,*“ řekl Thomas.

„To je francouzsky?“ zeptal se Robbie. „Protože francouzsky se budu muset naučit.“

„To máš pravdu,“ souhlasil Thomas a potom náhle zahlédl mezi stromy ohně a oba zmlkli. Došli na vrchol kopce, z něhož se otvíral výhled na Evecque.

V obležené tvrzi nebylo vidět jediné světlo. Hladina vodního příkopu potažená zeleným žabincem, takže vypadala jako zamrzlá, se leskla jasným a chladným měsíčním svitem a bílý měsíc vrhal černý stín na poškozený roh bašty. Zář ohňů, jež probleskovala na vzdálenější straně hradeb, potvrzovala Thomasovo podezření, že hlavní síly obléhatelů jsou soustředěny proti vstupní bráně. Předpokládal, že si tam vojáci hraběte z Coutances vyhloubili zákopy, z nichž by mohli spustit palbu z kuší, zatímco druzí by se pokusili překonat vodní příkop v místě vytaženého padacího mostu. Thomas si vzpomněl na šipky z kuší létající z hradeb v La Roche-Derrien a zachvěl se. Byla lezavá zima. Rosa na trávě brzy zmrzne a krajina se potáhne stříbrem. Podobně jako Robbie měl na sobě vlněnou košili, na ní kožený kabátec a drátěnou košili a přes ni ještě plášť. Přesto se chvěl zimou a přál si, aby mohl sedět schoulený u ohně v úkrytu a nevystrčit ani nos.

„Nikoho nevidím,“ zašeptal Robbie.

Thomas taky nikoho neviděl, ale přesto pátral ve tmě po strážích. Je možné, že zima zahnala všechny pod střechu. Snažil se proniknout pohledem do stínů v blízkosti dohasínajících ohňů, dával pozor na jakýkoliv pohyb v temnotě kolem kostela, ale pořád nic. Nepochyboval, že na opačné straně u padacího mostu stráže jsou, ale musejí přece

také hlídat, aby se někdo z obránců nepokusil utéct zadem. Jenže kdo by v téhle zimě lezl do vody a plaval přes vodní příkop, jehož hladina je už možná potažená škraloupem ledu? Navíc obléhatelé musí být po tak dlouhé době otrávení a dá se předpokládat, že jejich ostražitost už dávno opadla. Všiml si, že k měsíci se blíží stříbřitě lemovaný mrak. „Až ten mrak zakryje měsíc," ukázal Robbiemu, „vyrazíme."

„Bůh nám žehnej," řekl Robbie vroucně a pokřižoval se. Zdálo se, že mrak pluje zoufale pomalu, konečně se však měsíc schoval a na krajinu padl stín. Nebyla úplná tma, ale Thomas pochyboval, že by se dočkali ještě temnější noci. Vstal, smetl si z pláště suché listí a vykročil po cestě klesající východním svahem kopce k vesnici. Zdálo se, že je vydupaná prasaty, která tudy vesničané nejspíš vyhánějí do lesa, aby se nažrala bukvic, a vzpomněl si, jak hooktonští vepři hledali na oblázkovém pobřeží vyplavené mrtvé ryby. Jeho matka tvrdila, že je to poznat na chuti jejich masa. Rybí vepřové, říkávala, a srovnávala ho s masem, na něž byla zvyklá z rodného Weldu v Kentu, kde se prasata živila bukvicemi a žaludy. Zakopl o vystouplý trs trávy a tiše zaklel. Bylo těžké držet se cesty, protože tma se náhle zdála hustší — zřejmě proto, že se dostali níž.

Myslel na vepřové, ale jak se blížili k vesnici, náhle se ho zmocnil strach. Žádné stráže neviděl, ale co psi? Stačí, aby se jeden rozštěkal, a je s nimi amen. Luk nechal v úkrytu a teď si zoufale přál mít ho s sebou — i když, co by s ním dělal? Zastřelil štěkajícího psa? Aspoň že teď už byla lépe vidět cesta ozářená světlem od ohňů. Oba se snažili jít sebejistě, jako by patřili k vesnici. „Ty musíš být na tohle zvyklý, ne?" zašeptal Thomas Robbiemu.

„Na co?"

„Takhle se krást… Myslím při vašich loupežných nájezdech přes hranici."

„Jenže my nechodíme do vesnic. Jde nám o dobytek a o koně."

Dostali se mezi přístřešky z trávy a přestali mluvit. Z jedné chýšky se ozývalo hlasité chrápání a kdesi zakňučel pes, naštěstí nezačal štěkat. Před stanem seděl strážný, ale bylo vidět, že spí. Větve stromů v sadu vedle kostela rozechvíval lehký vánek a od mlýna doléhalo tiché šplouchání vody. V jednom z vesnických domků se zasmála žena a o něco později odtud zazněl zpěv několika mužských hlasů. Thomas nápěv písně neznal. Po chvíli hlasy přehlušilo zavrzání brány hřbitůvku vedle kostela. Kdosi ji otvíral. Kostel měl malou dřevěnou zvonici a Thomas slyšel, jak zvon jemně zvučí ve větru. „To jsi ty, Georgesi?“ zvolal nějaký muž ze vchodu do kostela.

„*Non*,“ řekl Thomas trochu odměřeněji, než měl v úmyslu. Tón jeho hlasu přiměl muže vystoupit ze stínu krytého vchodu a Thomas, v předtuše, že začínají problémy, sáhl po jílci dýky.

„Omlouvám se, pane.“ Muž zřejmě považoval Thomase za rytíře, nebo dokonce šlechtice. „Čekám na Georgese, aby mě vystřídal, pane.“

„Ten asi spí,“ řekl Thomas.

Muž se protáhl a hlasitě zívl. „Jo, to je na něj podobný.“ Postava strážného se rýsovala ve tmě jen jako stín, ale Thomas cítil, že je pořádně velký. „Je tu hrozná zima,“ ozval se znovu muž ve vchodu. „Hrozná. Už se Guy s těmi třemi vrátil?“

„Jeden jejich kůň ztratil podkovu,“ odpověděl Thomas.

„Aha, tak proto! A já si myslel, že objevili tu krčmu v Saint-Germain, co tam čepuje ta holka s jedním okem,“ zasmál se. „Když si na ni vzpomenu… Viděls ji?“

„Ještě ne,“ řekl Thomas. Pořád svíral rukojeť dýky, kterou lučištníci používali k dobíjení raněných těžkooděnců. Měla tenkou čepel, dostatečně pružnou, aby si našla cestu mezi pancíři do těla a zbavila nešťastníka dalšího trápení. Teď se mu však příliš nechtělo ji vytahovat. Zdálo se, že strážný zatím nic netuší. Vadil mu jen tím, že si chtěl povídat. „Je kostel otevřený?“ zeptal se Thomas.

„Jasně. Proč by nebyl?“

„Jen jsem si říkal.:. Chci se modlit,“ zamumlal Thomas.

„To musíš mít hodně nečistý svědomí, když se musíš modlit i v noci," zažertoval přátelsky strážný.

„Všude je spousta jednookých holek," zabručel Thomas. Robbie, který nerozuměl ani slovu, stál stranou a hleděl na velký, černý stín děla.

„To je hřích, za kterej stojí za to se kát," poznamenal strážný a zašklebil se ve tmě. Pak ho zřejmě něco napadlo. „Mohl bys tady chvíli počkat, než vzbudím Georgese? Budu hned zpátky."

„Nemusíš spěchat," prohlásil Thomas velkodušně. „budeme tu až do svítání. Klidně můžeš nechat Georgese spát, jestli chceš. My to tady pohlídáme."

„Vy jste zlatý," zaradoval se muž. „Absolutně zlatý." Sebral ze země houni a spěchal pryč, jako by se bál, že si to rozmyslí. Jakmile zmizel ve tmě, vkročil Thomas pod krytý vchod, ale hned zakopl o prázdný soudek, který se s rachotem odkutálel. Tiše zaklel a na chvíli strnul. Nikdo se však neozval.

Robbie se přikrčil vedle něho. Pod stříškou byla neproniknutelná tma a museli kolem sebe hmatat, aby zjistili, že je tam půl tuctu dalších prázdných soudků. Ze všech se šířil zápach po shnilých vejcích a bylo jasné, že v nich byl černý prach. Thomas několika větami Robbiemu šeptem vylíčil, o čem se strážným mluvil. „Ale nevím, jestli toho Georgese vzbudí, nebo ne," dodal. „Myslím si, že ne, ale hlavu za to nedám."

„A za koho nás má?"

„Asi za rytíře nebo těžkooděnce," řekl Thomas. Opatrně odsunul prázdné soudky stranou, potom vstal a snažil se nahmatat provaz, kterým se zvedá závora kostelních vrat. Našel ho, zatáhl za něj, a když zaskřípaly rezavé závěsy, polekaně sebou trhl. Stále nic neviděl, pouze ucítil závan vzduchu, v němž poznal tentýž nakyslý pach jako z prázdných soudků. „Chtělo by to světlo," zašeptal, i když si pomalu zvykal na tmu a po chvíli uviděl, že velkým východním oknem nad oltářem vniká dovnitř nepatrná zář. Ani nad presbyteriem,

kde se uchovávají hostie, nesvítil jediný plamínek — zřejmě by to bylo příliš nebezpečné, když je v kostele uskladněný střelný prach. Hned za dveřmi narazil na řady plných soudků. Odhadl, že jich může být na čtyři desítky, každý o velikosti vědra na vodu. Uvažoval, že kdyby bylo třeba jednoho nebo dvou soudků na jeden výstřel a denně by vystřelili třikrát až čtyřikrát, měli by zde zásobu nejméně na dva týdny. „Musíme si opatřit nějaké světlo," zašeptal znovu. Otočil se, ale Robbie se neozval. „Kde jsi?" zasyčel Thomas do tmy. Opět mu odpovědělo jen ticho. Potom zaslechl náraz boty do jednoho z prázdných soudků a zahlédl, že se proti vchodu mihl temný obrys Robbieho postavy.

Thomas se posunul o pár kroků k východu. Po chvíli si všiml, že hned za živým plotem, který chránil hřbitov před dobytkem, žhnou uhlíky dohasínajícího ohně a nad nimi se kdosi sklání. Náhle v ohništi zaplál jasný plamen, jako když se zablýskne na časy, a v jeho záři poznal Thomas Robbieho. Na okamžik zůstal oslepený a vylekaný a chvíli nic neviděl. Potmě tápal ke dveřím a s hrůzou čekal, že se ozve křik na poplach. Místo toho pouze vrzla kostelní vrata a pak uslyšel kroky na kamenné podlaze. „Vzal jsem na to prázdný soudek, ale asi nebyl tak prázdný, jak jsem si myslel," zašeptal Robbie. „Nebo se ten prach zažral do dřeva."

Stál ve vchodu do kostela a v rukou držel soudek, v němž měl hromádku žhnoucích uhlíků. Když je nabral, vzplály zbytky prachu na dně soudku a oheň mu sežehl obočí.

„Co s tím mám udělat?" zeptal se Robbie.

„Panebože!" zašeptal Thomas a představil si, jak celý kostel letí do povětří. „Dej mi to," řekl. Vzal soudek, který ještě nebyl na dotek horký, vběhl s ním dovnitř a postavil hořící dřevo mezi dvě řady plných soudků. „A teď pryč," zasyčel.

„Díval ses do pokladničky?" zeptal se Robbie. „Jestli má kostel vyletět do vzduchu, můžeme si ji vzít, ne?"

„Sakra, pojď!" vyštěkl na něho Thomas, chytil ho za rukáv a táhl ho k východu.

„Škoda nechat ji tady,“ ozval se znovu Robbie.

„Žádná pitomá pokladnička tu dávno není,“ zasyčel Thomas, „vesnice je plná vojáků, ty troubo!“

Dotápali ven, pak přikrčeni proběhli mezi hroby a kolem baňatého děla uloženého v dřevěném palebném loži, přelezli plůtek v mezeře mezi trnitým živým plotem a pádili podél ležícího monstra rozbitého katapultu a mezi chýšemi z trávy pryč, aniž dbali na to, že dělají hluk. Nejdřív se rozštěkali dva psi, hned nato se přidal třetí a od vchodu jednoho velkého stanu vyskočil muž. *„Qui va là?“* vykřikl a začal klikou natahovat kuši. To už však byli Thomas s Robbiem mimo tábor v otevřeném poli a klopýtavě prchali po nerovné louce pryč. Právě vyšel měsíc a v jeho záři bylo vidět, jak se jim kouří od úst.

„Halte!“ křikl za nimi kdosi, zřejmě voják s kuší.

Oba zůstali stát a otočili se — ne že by poslechli strážného, zastavilo je něco jiného. Svět oslepila rudá zář. Také strážný na ně zapomněl a v naprostém úžasu a zděšení zíral ke kostelu, kde se noc proměnila v rudou záplavu.

Thomas neměl představu, co bude následovat, až sklad prachu vzplane. Myslel si, že k obloze vyrazí obrovský plamen a zřejmě se ozve rána, jako když zaduní hrom. Nic z toho se však nedělo. Žádné dunění, jenom tichý svistot podobný vdechnutí obra a plameny, které se vyvalily z oken kostela, jako by se otevřely brány pekla a kostelní loď naplnil jeho ohnivý dech. Tichá rudá zář však trvala jen okamžik a pak… střecha kostela se zvedla a Thomas zřetelně viděl, jak se černé trámy krovu rozletěly na všechny strany jako žebra vytržená z těla. „Panebože,“ vydechl. „Panebože…“

„Bože na nebesích,“ zašeptal vedle něho Robbie a zíral na ohnivou spoušť vytřeštěnýma očima.

Plameny, kouř a horký vzduch, všechno se točilo a vřelo nad obrovským kotlem kostela zbaveného střechy a uvnitř vybuchovaly stále další a další sudy s prachem a každý posílal k obloze novou vlnu ohně, kouře a horkých plynů. Thomas nevěděl, že černý prach je třeba promíchat, protože těžší ledek

se třepáním při dopravě usadil na dně a lehčí dřevěné uhlí zůstalo nahoře. Většina prachu tedy chytila až později, kdy výbušnou směs promíchaly předchozí exploze. To byl okamžik, kdy z kostela vyšlehl jasný, šarlatový sloup, který se vznesl a ozářil tábor i celou vesnici rudě.

Všichni psi v Evecque se rozštěkali a muži, ženy a děti vyskakovali z postelí a v úžasu a zděšení zírali na pekelnou zář. Hluk výbuchu se valil na všechny strany, odrážel se od valů tvrze a plašil stovky ptáků usazených na noc ve větvích. Trosky střechy kostela padaly do vodního příkopu a do vzduchu létaly úlomky tenkého ledu, v nichž se zrcadlil oheň, takže to vypadalo, jak by tvrz obklopovalo jiskřící jezero.

„Panebože," vydechl znovu užaslý Robbie, ale pak se už oba rozběhli k bukovému lesu na východním svahu kopce.

Kousek od lesa se Thomas rozesmál. „Jestli za nic jiného, tak za tohle půjdu do pekla určitě," zvolal. Vběhl mezi stromy, opřel se o jeden z kmenů a pokřižoval se.

„Za to, žes zapálil kostel?" zeptal se Robbie a zašklebil se. V očích se mu mihotal odraz vzdálené záře. „To bys měl vidět, co jsme udělali v Black Canons v Hexhamu. Za to by musela skončit v pekle polovina Skotska."

Chvíli se dívali na zuřící oheň a pak se ponořili do temnoty lesa. Noc se pomalu chýlila ke svítání a nad východním obzorem začínal na obloze vyvstávat sinale šedivý pás bledý jako smrt. „Musíme hlouběji do lesa," řekl Thomas. „Dobře se ukrýt."

Věděl, že s prvním světlem na ně začne hon. A začal. Nad Evecque se ještě vznášel příkrov kouře, když hrabě z Coutances vyslal dvacet jezdců se smečkou psů, aby našli ty dva, co zničili sklad střelného prachu. Den byl však chladný a půda promrzlá a pach kořisti brzy vyprchal. Následujícího dne se hrabě z netrpělivosti rozhodl, že zaútočí na tvrz. Poručil připravit koše z vrbového proutí naplněné kamením a dal je naházet do vodního příkopu, aby vytvořily provizorní most, přes nějž by mohli vést útok proti strážní věži nad bránou. Tu

už nechránil padací most, který obléhatelé dávno strhli, pouze nízká barikáda z kamenů.

Velitelé zrazovali hraběte od útoku a snažili se ho přesvědčit, že vodní příkop je hlubší, než si myslí, a košů nebude na přemostění dost. Navíc astrolog prohlásil, že hvězdy nejsou v nejpříznivější konstelaci, neboť Venuše je na vzestupu a Mars naopak klesá. Proto i on radil s útokem počkat, až se hvězdy dostanou do lepšího postavení a obránci tvrze budou vyhladovělejší a zoufalejší. Hrabě však už neměl na čekání trpělivost, vydal rozkaz ke zteči a jeho vojáci dělali, co bylo v jejich silách. Dokud nesli koše s kamením, byli před šipkami z kuší chráněni, ale jakmile je začali házet do vodního příkopu, zůstali zcela nekryti a stali se snadným cílem pro šest střelců sira Guillauma, kteří se krčili za provizorní kamennou zdí postavenou v bráně tvrze místo strženého padacího mostu. Také hrabě měl střelce z kuší a ti se kryli pavézami, štíty vysokými jako dospělý člověk. Držel je vždy druhý muž a chránil střelce, když pracně pomocí kliky natahoval těžkopádnou zbraň. Vojáky, kteří házeli do vody koše s kamením, však nechránilo nic, jakmile se svého břemene zbavili, a osm jich zemřelo dřív, než zbývající zjistili, že příkop je opravdu příliš hluboký a nemají dost košů, jimiž by ho vyplnili. Také mnozí vojáci s pavézami a střelci byli zraněni a vyřazeni z boje, než hrabě uznal, že marní čas a síly, a útok odvolal. Pak proklel sira Guillauma do čtrnácti hrbatých ďáblů svatého Candace a opil se.

Thomas s Robbiem svou neslýchanou opovážlivost přežili. Druhý den po výbuchu skladu střelného prachu zastřelil Thomas jelena a následujícího dne objevil Robbie v křoví mrtvého zajíce. Když ho obrátil, uviděl že je chycený v pasti nastražené zřejmě někým z poddaných sira Guillauma, který buď utekl, nebo byl zabit, případně chycen vojáky. Robbie oko vzal, nastražil je na jiném vhodném místě a druhý den v něm našel zmítajícího se zajíce.

Neodvažovali se spát dvakrát na stejném místě, ale v opuštěném kraji plném vypálených farem neměli s hledáním

úkrytů problém. Většinu týdne po výbuchu kostela strávili jižně od Evecque, kde byly strmější kopce, hlubší údolí a hustší lesy, a nacházeli zde spoustu úkrytů. V táboře obléhatelů se začaly šířit zvěsti o vysokém jezdci v černém plášti na sinavém koni a o tom, že kdekoliv se objevil, někdo zemřel. Pokaždé ho zabil dlouhý anglický šíp. Jezdec na sinavém koni však žádný luk neměl, jenom tyč s lebkou jelena na konci, a všem bylo jasné, kdo to je a co ta lebka znamená. Lidé, kteří zjevení na sinavém koni zahlédli, to pověděli ženám v táboře hraběte z Coutances a ty začaly prosit o ochranu hraběcího kaplana. Hrabě pak všechny marně přesvědčoval, že to jsou jen přeludy a divoké sny, protože mrtví s šípem v hrudi byli na přeludy a výplody snů příliš skuteční. Čtyři bratři, kteří přišli až ze vzdáleného Lyonu, aby si jako vojáci vydělali při obléhání peníze, si sbalili vaky a odjeli a další hrozili, že je budou následovat. Evecque obcházela smrt.

Hraběcí kaplan vysvětloval lidem, že je zasáhla šalebná moc měsíce, a pak odjel na jih, kde hlasitě vyzpěvoval modlitby a rozstřikoval svěcenou vodu. Když se potom živý a zdravý vrátil, řekl hrabě vojákům, že jsou hlupáci a že žádná Smrt, která objíždí kraj na sinavém koni, neexistuje. Následující den však zemřeli další dva lidé, tentokrát na východě, a pověsti o Smrti se šířily dál a stávaly se čím dál barvitějšími. Jezdce v černém plášti nyní provázel obrovský pes se svítícíma očima, navíc ani nebylo třeba, aby se někde objevil, i tak byla všechna neštěstí připisována jemu. Kdykoliv klopýtl kůň, muž si zlomil ruku nebo nohu, žena zkazila jídlo nebo praskla struna kuše, vždy v tom měl prsty záhadný jezdec na sinavém koni.

Sebedůvěra obléhatelů se vytrácela jako jarní sníh a mezi vojáky šly řeči o tom, že tvrz Evecque je zakletá a nikdy ji nedobudou. Šest těžkooděnců se sebralo a odjelo na jih poohlédnout se po službě v Gaskoňsku a ti, co zůstávali, brblali, že mají co činit s ďáblem. Ať se hrabě z Coutances snažil povzbudit ducha mužstva jakkoliv, vše bylo marné.

Dokonce přikázal pokácet stromy za táborem, aby z nich nemohly létat šípy, ale bylo jich příliš mnoho a seker málo, a tak šípy létaly dál. Vypravil také posla k biskupovi do Caenu a ten přivezl na kusu pergamenu slova požehnání. Nic z toho však na černého jezdce na sinavém koni nesoucího smrt nepůsobilo, a tak se hrabě, který vroucně věřil, že koná Boží dílo, a bál se, že ho v případě neúspěchu stihne Boží trest, obrátil s naléhavou prosbou o pomoc přímo k Bohu.

Napsal do Paříže.

Louis Bessières, kardinál arcibiskup z Livorna — z města, které viděl pouze jednou, když cestoval do Říma (při návratu udělal raději objížďku, aby se Livornu vyhnul a nemusel ho navštívit podruhé) —, kráčel pomalu po Quai des Orfèvres[*)] na ostrově Île de la Cité v Paříži provázen knězem s nápadně vpadlými tvářemi. Před nimi šli dva sluhové s holemi, jimiž, když bylo třeba, odháněli lidi z cesty. Zdálo se, že kardinál nevěnuje knězi pozornost a pouze si prohlíží zboží nabízené před zlatnickými obchůdky, které nábřeží pojmenované po nich lemovaly. Obdivoval náhrdelník z rubínů, a dokonce chvíli uvažoval, že jej koupí, ale pak objevil na jednom kameni kaz. „Taková škoda," zamumlal a přešel k vedlejšímu obchůdku. „To je krása!" zvolal nad stříbrnou slánkou ozdobenou čtyřmi destičkami, na nichž byly na emailu vymalované modrými, červenými, žlutými a černými barvami obrázky z venkovského života. Na jednom byl muž při orání, na druhém při setí, na třetím žala žena úrodu a na čtvrtém seděli oba u stolu a obdivovali čerstvě upečený bochník chleba. „Krása, opravdová krása, nemyslíš?" obrátil se nadšený kardinál na kněze.

Bernard de Taillebourg na slánku sotva pohlédl. „Ďábel pracuje proti nám, Eminence," řekl zlostně.

„Ďábel pracuje vždycky proti nám, Bernarde," prohlásil kardinál káravým tónem. „To je jeho úkol. Bylo by špatné,

[*)] Nábřeží Zlatníků; pozn. překl.

velmi špatné, kdyby tomu bylo jinak.“ Pohladil slánku, přejel prstem po jemném zaoblení destiček a pak usoudil, že tvar patky není nejlepší. Je jaksi neforemný, neelegantní, pomyslel si, a tak se na zlatníka usmál a vykročil dál. Slunce svítilo, dokonce i trochu hřálo a hladina Seiny stříbřitě jiskřila. Náhle se jim do cesty přibelhal na krátkých berlách mrzák s dřevěnými pahýly místo nohou a natáhl ke kardinálovi ruku. Sluhové k němu hned vyrazili, aby ho zahnali, ale kardinál je zarazil. „Ne, ne!“ zvolal a nahmatal váček, aby z něj vzal pár mincí. „Bůh ti žehnej, synu,“ řekl mrzákovi. Kardinál Bessières rád dával almužny, rád přijímal ponížený vděk ubohých, a zvláště rád pozoroval úlevu, s jakou na něho pohlíželi, když v poslední chvíli zarazil sluhy, aby nepoužili svých holí. Někdy to udělal o vteřinku později a to se mu také líbilo. Dnes však byl po dlouhé době zimní šedivosti první teplý a slunečný den a kardinál měl laskavou náladu.

Jakmile minuli Sabot d’Or, hospůdku hojně navštěvovanou bankéři, obrátil se od řeky a zamířil do úzkých uliček, které se splétaly kolem labyrintu budov královského paláce. Kardinál tyhle uličky miloval, líbily se mu malebné obchůdky, které někdy téměř přes noc zmizely, jako by nad nimi mávl hůlkou kouzelník, a nahradily je jiné. Někdy si nebyl jistý, jestli zde ta prádelna byla i včera. A jak to, že si nikdy nevšiml tam toho pekařství? A tamta dílna loutnaře, opravdu byla vedle veřejné latríny? Před kožešnictvím visela medvědí kůže a kardinál se zastavil, aby zkusil její kvalitu. De Taillebourg mu neustále cosi říkal, ale on ho poslouchal sotva na půl ucha.

Hned za kožešnictvím se klenul průchod střežený ozbrojenci v modrých barvách se zlatými ozdobami. Měli lesklé náprsní krunýře, helmice s chocholy, třímali píky s naleštěnými hroty, a jakmile uviděli kardinála, rychle ustoupili z cesty a uklonili se mu, když je míjel. Dobrotivě k nim mávl rukou v náznaku požehnání a pokračoval vlhkým průchodem do nádvoří. Zde se již ocitli na královské půdě a také dvořané se mu uctivě uklaněli, neboť byl víc než pouhý kardinál, byl

zároveň papežský legát u francouzského královského dvora. Byl vyslanec Boží a jeho zjev tomu odpovídal, neboť měl vysokou, statnou postavu, takže si dokázal vynutit respekt i bez šarlatového roucha. Byl rovněž hezký muž a věděl to, a také byl marnivý, i když to — jak alespoň předstíral — nevěděl. A byl ještě ctižádostivý, což před světem, ale ne před sebou, skrýval. Konec konců kardinál arcibiskup má nad sebou už jen jeden stolec, na nějž může dosednout, než přistoupí ke křišťálovým stupňům nejvyššího trůnu ze všech. Bohužel Bernard de Taillebourg se jevil jako málo slibný nástroj, který by mohl Louisi Bessièrovi dopomoci k papežské tiáře, po níž toužil.

A tak se kardinál cestou po schodech do Sainte-Chapelle unaveně obrátil k neustále hovořícímu dominikánovi. „Pověz mi," vskočil mu do řeči, jako by ho nezajímalo, co právě říká, „poslouchal tě?"

De Taillebourgovi chvíli trvalo, než si po tom, jak ho kardinál neomaleně přerušil, srovnal myšlenky, a pak přikývl. „Poslouchal mě ve všem, Eminence."

„Projevoval pokoru?"

„Snažil se ji projevovat."

„Ach! Takže si stále zachovává hrdost?"

„Je v něm hluboce zakořeněná, avšak bojuje s ní," odpověděl de Taillebourg.

„Ale neutekl ti?"

„Ne, Eminence."

„Takže je zpátky v Paříži?"

„Samozřejmě," odvětil de Taillebourg stroze, ale hned si uvědomil, že takový tón si nemůže dovolit. „Je v mnišském klášteře, Eminence," dodal mnohem pokorněji.

„Uvažuju, zda bychom ho neměli znovu strčit do sklepení," nadhodil kardinál, když pomalu kráčel k oltáři. Miloval Sainte-Chapelle, miloval světlo, které ji naplňovalo a vznášelo se mezi vysokými štíhlými sloupy. Měl pocit, že zde, v tomto místě jedinečné krásy, ohromujícího jasu a kouzelného půvabu, je nejblíž nebesům, jak se jen může

pozemský člověk ocitnout. Škoda že si nevzpomněl a neporučil, aby zněl zpěv, když přijde, neboť zvuk hlasů eunuchů stoupající k vysoké vějířovité klenbě kaple dokáže člověka uvést do vytržení. Kněží běželi k vysokému oltáři — už věděli, co to znamená, když přijde na návštěvu kardinál. „Zdá se mi," pokračoval Bessières, „že pár hodin v podzemní kobce dokáže člověku připomenout, že se musí s pokorou sklonit a prosit o Boží milost."

De Taillebourg zavrtěl hlavou. „V podzemní kobce už byl, Eminence."

„Tak ho tam vezmi znovu," řekl kardinál tvrdě. „Ukaž mu nástroje, ukaž mu někoho na skřipci nebo pod ohněm. Dej mu poznat, že peklo není jen v satanově království. Ale udělej to už dnes. Možná vás budu muset poslat pryč oba."

„Poslat nás pryč?" zarazil se de Taillebourg.

Kardinál mu žádné vysvětlení neposkytl, místo toho poklekl před vysokým oltářem a sňal šarlatový klobouk. Zřídkakdy a jen zdráhavě snímal na veřejnosti kardinálský klobouk, neboť si byl vědom, že začíná plešatět. Ale teď to musel udělat a dělal to rád, protože jeden z kněží otevřel relikviář, umístěný pod oltářem, vytáhl odtud rudý polštář s třásněmi a zlatými střapci a pozvedl ho ke kardinálovi. Na polštáři ležela koruna. Byla stará, zčernalá a tak křehká, že kardinál zadržel dech, když k ní vztáhl ruce. Zdálo se, jako by se při tom pohybu zastavila celá zem, jako by všechno, dokonce i nebesa, ztichlo, když po koruně sáhl, dotkl se jí a pak ji zvedl — lehkou, jakoby nehmotnou…

Trnovou korunu.

Byla to táž trnová koruna, kterou narazili Kristovi na hlavu, když ho vztyčili na kříži. Kardinál ji pozvedl ke rtům, lehounce ji políbil a v očích se mu zaleskly slzy. Spletené větvičky, křehké jako žabí kůstky, byly plné trnů stejně ostrých jako v den, kdy se zaryly do hlavy Vykupitele a na jeho ušlechtilou tvář stekla krev. Kardinál korunu oběma rukama vysoko zvedl, chvíli obdivoval, jak je lehká, pak si ji

pomalu položil na hlavu a se sepnutýma rukama se zahleděl na zlatý kříž na oltáři.

Věděl, že duchovní tohoto chrámu nejsou rádi, když sem chodí a nasazuje si trnovou korunu. Dokonce si na to stěžovali pařížskému arcibiskupovi a ten jejich stížnost plačtivě tlumočil králi. Přesto sem Bessières chodil dál, poněvadž k tomu měl moc a nikdo mu to nemohl zakázat. Měl moc, kterou mu přidělil papež, a Francie potřebovala papežovu podporu. Angličané obléhali Calais, bojovalo se ve Flandrech, celé Gaskoňsko znovu přísahalo věrnost Eduardu Anglickému a Bretaň se vzbouřila proti svému legitimnímu francouzskému vévodovi, navíc se to v ní jen hemžilo anglickými lučištníky. Francie se nacházela v ohrožení a pouze papež mohl přesvědčit síly křesťanstva, aby jí přišly na pomoc.

A papež se to zřejmě chystal udělat, protože byl sám Francouz. Klement se narodil v Limousinu a před tím, než ho zvolili na svatopetrský stolec a dosadili do velkého papežského paláce v Avignonu, byl francouzským kancléřem. Jenže v Avignonu Klement naslouchal Římanům, kteří se ho snažili přesvědčit, aby přestěhoval papežské sídlo zpátky do jejich věčného města. Našeptávali mu ledacos, intrikovali, podpláceli a znovu šeptali a Bessières se bál, že by Klement mohl jednoho dne jejich vemlouvavým hlasům podlehnout.

Kdyby se však stal papežem on, Louis Bessières, všechny řeči o Římu by skončily. Řím byla pro něj ruina, páchnoucí stoka obklopená státy, které mezi sebou neustále válčí, a zástupce Boha na zemi by tam nebyl nikdy bezpečný. Ale i když se zdál Avignon pro papeže dobrým útočištěm, nebyl ideální, neboť město i jeho hrabství Venaissin přináležely ke království neapolskému a Louis Bessières mínil, že papež by neměl být vazalem.

Papežské sídlo by také nemělo být v provinčním městě. Řím kdysi vládl světu, takže tehdy papež právem patřil do Říma. Ale Avignon? Kardinál, s trnovou korunou, jež mu lehce spočívala na čele, hleděl vzhůru k velkému oltářnímu oknu zářícímu modrými a jasně červenými barvami; on věděl,

které město si zaslouží být sídlem papeže. Pouze jedno. Louis Bessières si byl jistý, že jakmile se stane papežem, přesvědčí francouzského krále, aby dal Île de la Cité Svatému otci, a tak přenese papežství na sever a poskytne mu nové slavné útočiště. Zdejší palác se pak stane jeho sídlem, katedrála Notre Dame jeho novým chrámem svatého Petra a nádherná Sainte-Chapelle jeho soukromou svatyní. Pak bude trnová koruna patřit jen jemu. Možná, uvažoval, by ji bylo možné včlenit do tiáry. Líbila se mu ta myšlenka a už si představoval, jak se modlí na svém soukromém ostrově. Zlatníci a žebráci, právníci a děvky, pradleny a loutnaři, ti všichni by museli pryč, poslal by je do zbylé Paříže za mostem, a Île de la Cité by se celý stal svatým místem. Pak by měl Kristův zástupce moc Francie vždy na své straně, království Boží by se rozšířilo, nevěřící by byli vymýceni a na zemi by nastal mír.

Jak toho však dosáhnout, jak se stát papežem? Existoval tucet mužů, kteří toužili nastoupit na stolec po Klementovi, ale ze všech rivalů jediný Bessières znal Vexilly a pouze on věděl, že kdysi měli svatý grál. A možná ho mají dodnes.

Proto Bessières poslal de Taillebourga do Skotska. Dominikán se vrátil s prázdnou, ale něco se přece jen dozvěděl. „Ty si tedy nemyslíš, že grál je v Anglii?“ zeptal se ho nyní kardinál tiše, aby kněží ze Sainte-Chapelle nemohli z jejich rozhovoru nic zaslechnout.

„Někde tam může být, ale ne v Hooktonu,“ odpověděl stejně tiše de Taillebourg. „Guy Vexille to tam prohledal už při svém nájezdu před lety. A teď jsme Hookton prohledali znovu a našli jsme jen ruiny.“

„Pořád si myslíš, že grál odvezl sir Guillaume do Evecque?“

„Považuji to za možné, Eminence,“ odpověděl de Taillebourg. „Ne za pravděpodobné, ale za možné,“ upřesnil vzápětí.

„Obléhání jeho sídla skončilo neúspěchem,“ povzdechl kardinál. „Zmýlil jsem se v Coutancem. Nabídl jsem mu o tisíc let méně v očistci, když se zmocní Evecque v den svatého

Timoteje, ale on nenašel dost sil tu mizernou tvrz dobýt. Pověz mi o tom nemanželském synovi.“

De Taillebourg mávl pohrdavě rukou. „Ten nic neznamená, dokonce o existenci grálu pochybuje. Jeho jedinou ctižádostí je být vojákem.“

„Lučištníkem, jak jsi říkal, že?“

„Ano, lučištníkem,“ potvrdil de Taillebourg.

„Myslím, že se v něm mýlíš. Coutances mi psal, že jejich úsilí ztěžuje nějaký lučištník. Jeden lučištník, který střílí dlouhými šípy anglického typu.“

De Taillebourg mlčel.

„Jeden jediný lučištník,“ pokračoval kardinál, „který zřejmě zničil celý Coutanceho sklad černého prachu. Byla to jediná zásoba v celé Normandii! Kdybychom chtěli další, musel by se přivézt z Paříže.“

Kardinál zvedl korunu a položil ji zpátky na polštář. Pak pomalu a s úctou přitiskl ukazovák na hrot jednoho z trnů a přihlížející kněží se naklonili dopředu. Báli se, že má v úmyslu trn ulomit a vzít ho, ale kardinál jím chtěl pouze získat kapku krve. Maličko zkřivil tvář, když trn pronikl kůží, pak zvedl prst k ústům a sál ho. Na prstu měl zlatý prsten a pod rubínem, který se dal odklopit, byl ukryt trn. Kardinál ho ukradl před osmi měsíci. Někdy se jím v soukromí své ložnice škrábl na čele, a když mu po tváři skanula kapka krve, představoval si, že je zástupcem Boha na zemi. A klíčem k tomu, aby se představa stala skutečností, byl Guy Vexille. „Vezmi Guye Vexilla znovu do sklepení,“ poručil de Taillebourgovi, když se chuť krve rozplynula, „a připomeň mu, jaké peklo ho čeká, jestliže nás zklame. Pak s ním odjeď do Evecque.“

„Chceš poslat Vexilla do Evecque?“ nedokázal De Taillebourg skrýt překvapení.

„Je nelítostný a krutý,“ řekl kardinál, když vstával a nasazoval si klobouk. „A tys mi řekl, že je tvůj. Vydáme tedy peníze, opatříme mu černý prach a dost mužů, aby zlomil Evecque, a on nám přivede do podzemních kobek sira Guillauma.“ Sledoval, jak kněz bere polštář s trnovou korunou

a ukládá jej zpět do relikviáře. Brzy bude mít v této kapli, na tomto místě božského jasu a nádhery, ještě cennější předmět, pomyslel si. Bude zde mít poklad, který k jeho zlatému trůnu přivede celé křesťanstvo se vším bohatstvím. Bude mít svatý grál.

Thomas i Robbie byli špinaví, oděv měli umazaný od hlíny a zválený, drátěné košile plné suchého listí a větviček a vlasy mastné, zcuchané a slepené. V noci se chvěli zimou, chlad jim pronikal až do morku kostí, ale ve dne se cítili skvěle, neboť hráli v úzkých údolích a hlubokých lesích panství Evecque hru na život a na smrt. Robbie, v černém plášti a s tyčí, na jejímž konci byla lebka, jezdil na bílém koni a sváděl vojáky hraběte z Coutances do léček, v nichž je potom Thomas zabíjel. Občas někoho jen zranil, ale zřídkakdy jeho šíp minul cíl, protože byl nucen střílet v lese zblízka, a tato hra mu připomínala oblíbené písně lučištníků a příběhy, které jejich ženy vyprávěly u táborových ohňů. Byly to písně a příběhy o obyčejných lidech, jaké nezpíval žádný trubadúr, a vyprávěly o psanci a zbojníkovi jménem Robin Hood. Buď Hood, nebo Hude, Thomas si nebyl jistý, protože nikdy neviděl jeho jméno napsané. Věděl však, že Hood je anglický hrdina, který žil před několika stoletími, a jeho nepřáteli byla anglická šlechta mluvící francouzsky. Hood s nimi bojoval anglickou zbraní — velkým válečným lukem. Dnešní šlechta považovala pověsti o něm za podvratné, proto je žádný trubadúr nezpíval ve velkých síních jejích sídel. Thomas si občas říkal, že by je mohl sám zaznamenat, když je anglicky nikdo nenapsal. Všechny knihy, které se mu kdy dostaly do rukou, byly psané latinsky nebo francouzsky. Ale proč by se nemohly právě písně o Hoodovi zapsat anglicky? Občas, když se za tmy chvěli zimou v nějakém provizorním úkrytu, je vyprávěl Robbiemu, ale jemu se zdály nudné. „Mně se víc líbí příběhy o králi Artušovi," prohlásil.

„A vy ve Skotsku je znáte?" zeptal se překvapeně Thomas.

„Samozřejmě," odpověděl Robbie. „Artuš byl přece Skot."

„Cože? Tobě přeskočilo,“ ohradil se uraženě Thomas.

„Samozřejmě že Artuš byl Skot,“ trval na svém Robbie, „a zabíjel vás, zatracené Angličany.“

„Artuš byl Angličan a nejspíš o žádných pitomých Skotech v životě neslyšel,“ prohlásil Thomas.

„Jdi k čertu!“ zavrčel vztekle Robbie.

„Půjdu, ale až po tobě,“ odsekl Thomas a pomyslel si, že jestli někdy příběhy o Hoodovi zaznamená, nechá legendárního lučištníka jít na sever a pošle několika Skotům pozdrav pravými anglickými šípy.

Druhý den ráno se oba za tu noční hádku styděli. „To bylo z hladu,“ řekl Robbie. „Vždycky, když mám hlad, jsem podrážděný.“

„A hlad máš skoro pořád,“ poznamenal Thomas.

Robbie se zasmál a vyhoupl se do sedla bílého koně. Zvíře se zatřáslo. Ani koně nebyli dobře živení a Thomas s Robbiem museli být opatrní, aby je vojáci hraběte nepřekvapili v otevřené krajině, kde by jim se svými unavenými oři zřejmě neunikli. Naštěstí už nebylo tak chladno jako dřív, ale zato se ze západu od oceánu přihnaly deště. Bezmála týden lilo, a protože v takovém počasí nelze žádným anglickým lukem střílet, začal už jistě hrabě z Coutances věřit, že svěcená voda jeho kaplana zahnala jezdce na sinavém koni od Evecque pryč a jeho vojáci si budou moct vydechnout. Také obránci tvrze si však vydechli, neboť nepřítel neměl střelný prach, navíc louka kolem tvrze byla tak promočená, že se obléhatelé brodili bahnem. Spousta koní onemocněla kulhavkou a vojáci zůstávali v přístřešcích a chvěli se v horečce.

Každé ráno vyjížděli Thomas s Robbiem do lesa jižně od Evecque a ze strany, kde hrabě neměl žádné zákopy, pouze malé strážní stanoviště, mávali směrem k tvrzi. Třetí den po tom, co s máváním začali, jim posádka tvrze odpověděla, ale od té doby až do deštivého týdne se nedělo nic. Ráno po oné noci, kdy se pohádali o krále Artuše, opět mávali z kraje lesa a tentokrát uviděli na střeše muže. Zdvihl kuši a vystřelil vysoko do vzduchu. Šipka nemířila na strážní stanoviště, a jestliže si jí

strážní vůbec všimli, nijak na ni nereagovali. Thomas ji však sledoval a viděl, že dopadla na louku, kde rozstříkla vodu a sklouzla po mokré trávě.

Ten den nikam nevyjeli a čekali do večera, až padne tma. Pak se po kolenou připlížili k místu, kam dopadla šipka, a hledali v trávě mezi starými kravskými lívanci. Měli pocit, že jim to trvá celé hodiny, ale nakonec Robbie šipku našel. Kolem krátkého dříku bylo cosi omotané. „Vidíš, že to jde," řekl. Když se vrátili do úkrytu a rozechvělí zimou rozdělali malý ohníček, uviděli, že na šipce je namotaný útržek voskovaného plátna upevněného provázkem. Thomas provázek přeřízl, rozbalil kousek pergamenu a podržel ho proti plamenům, aby si mohl zprávu přečíst. „Je to od sira Guillauma," řekl po chvíli. „Chce, abychom šli do Caenu."

„Do Caenu?"

„Ano. A vyhledali tam…," Thomas svraštil čelo a naklonil se ještě blíž k plamenům, „kapitána lodi, který se jmenuje Pierre Villeroy."

„Nedivil bych se, kdyby to byl Škaredý Petr," poznamenal Robbie.

„Ne," zavrtěl hlavou Thomas. „Tenhle má loď jménem *Pentecost*. A kdyby tam nebyl, máme se podívat po Jeanu Lapoullierovi nebo Guyi Vergonovi." Thomas držel pergamen blízko ohně a ten začal hnědnout a kroutit se, když četl poslední slova. „Řekněte Villeroyovi, že chci, aby měl *Pentecost* připravený na den svatého Klementa, a taky potraviny pro deset lidí na cestu do Dunkirku. Počkejte s ním, setkáme se s vámi v Caeně. Zapalte dnes v noci v lese oheň, abych věděl, že jste zprávu dostali."

Tu noc tedy zapálili v lese oheň. Nehořel dlouho, protože přišel déšť a uhasil ho, ale Thomas si byl jistý, že ho posádka tvrze uviděla.

Ráno se mokří, unavení a špinaví vydali zpátky do Caenu.

Prohledali přístaviště, ale na Pierra Villeroye ani na *Pentecost* nenarazili. Hostinský v přístavní krčmě je však ujistil, že

Villeroy nemůže být daleko. „Vím, že vezl kámen do Cabourgu," řekl Thomasovi. „Počítal, že se vrátí dnes nebo zítra. A počasí ho nezdrželo." Pohlédl na Thomasův luk a zamračil se. „To je luk těch parchantů?" Nepochybně mínil Angličany.

„Ne. Lovecký luk z Argentiny," řekl Thomas klidně a jeho odpověď hostinského uspokojila. I ve Francii se občas našel někdo, kdo používal dlouhý lovecký luk, ale takových lidí bylo málo a už vůbec ne tolik, aby se z nich dala vytvořit vojenská síla, která by byla schopná zbarvit celý dlouhý svah šlechtickou krví.

„Jestli se Villeroy dnes vrátí," řekl hostinský, „určitě přijde večer sem."

„Ukážeš mi ho?" zeptal se Thomas.

„Pierra nemůžeš přehlídnout," zasmál se hostinský. „Je to obr. Obr s holou hlavou, vousem, že by v něm mohl mít myší hnízdo, a ksichtem poďobaným od neštovic. Poznáš ho sám."

Thomas usoudil, že sir Guillaume bude mít naspěch, až se dostane do Caenu, a nebude chtít marnit čas nakládáním koní na loď. Proto strávil den smlouváním ceny za jejich dva hřebce a večer se s Robbiem a s plným váčkem peněz vrátil do krčmy. Žádného holohlavého obra s velkým vousem tam neviděl, ale protože pršelo a oba byli prochladlí, rozhodli se počkat a objednali si dušeného úhoře, chléb a svařené víno. V rohu hrál jakýsi slepec na harfu a později začal zpívat o námořnících a o tuleních a o dalších podivných mořských potvorách, které vyplouvají ze dna oceánu a vyjí na měsíc. Pak dostali jídlo, a když se Thomas chystal ochutnat první sousto, přistoupil k jejich stolu podsaditý chlap se zlomeným nosem a rozkročil se před Thomasem. „To je anglickej luk," řekl vyzývavě.

„Ne, lovecký z Argentiny," odpověděl Thomas. Věděl, že je nebezpečné nosit tak nápadnou zbraň. Loni v létě, když šel pěšky s Jeanette z Bretaně do Normandie, si luk se svěšenou tětivou zamaskoval a udělal z něj poutnickou hůl. Ale teď tak opatrný nebyl. „Je to jen lovecký luk," opakoval lhostejně a

sykl, protože jídlo bylo horké a spálil se, když si dal sousto do úst.

„Co ten mizera chce?“ zeptal se Robbie.

„Seš Angličan?“ zeptal se chlap Thomase.

„Mluvím snad anglicky?“ pohlédl na něho Thomas.

„Jak teda mluví tady ten?“ ukázal chlap na Robbieho. „Nebo najednou ztratil řeč?“

„Je Skot.“

„Jo. A já jsem vévoda normandskej.“

„Ne,“ řekl Thomas tiše. „Vévoda nejenom obyčejný otrapa.“ Pak mu chrstl mísu s dušeným úhořem v omáčce do obličeje a vzápětí na něj převrhl stůl. „Musíme pryč,“ zasyčel na Robbieho. „Proč? Já mám rád boj,“ zašklebil se Robbie. To už se k nim blížilo pět nebo šest přátel chlapa se zlomeným nosem a Thomas jim hodil lavici pod nohy. Dva spadli a po třetím máchl Robbie mečem.

„Angláni! Zatracený Angláni to jsou!“ řval opařený chlap z podlahy. Od loňského léta celé Caen Angličany nenávidělo.

„Slyšels? Nazval tě Anglánem,“ řekl Thomas Robbiemu.

Skot jen vztekle zavrčel, kopl chlapa se zlomeným nosem do hlavy, dalšího přežehnal jílcem meče, pak ze sebe vyrazil skotský bojový výkřik a obrátil se proti zbývajícím.

Thomas vzal jejich vaky a luk, došel ke dveřím a otevřel je. „Pojď!“ křikl na svého druha.

„Tak kdo se mi odváží říct, že jsem Angličan?“ dorážel Robbie na ty, co zůstali na nohou, a držel si je mečem od těla. Thomas však věděl, že za chvíli seberou odvahu a zaútočí na něho a Robbie bude muset některého z nich zabít, aby se dostal pryč. A k tomu nesmělo dojít, protože pak by se strhla mela a museli by mít velké štěstí, aby se ještě dnes nehoupali na konci provazu na hradním cimbuří. Chytil tedy Robbieho za paži a táhl ho ke dveřím. „Musíme pryč!“ houkl na něj.

„Ale mně se to líbí,“ vzpíral se Robbie a snažil se vrátit do krčmy. Thomas ho však násilím vyvlekl ven.

„Říkám ti, musíme pryč!“ houkl znovu Robbiemu do ucha a postrčil ho směrem do středu ostrova. Skot konečně

pochopil, že opravdu musejí zmizet. Vyrazili uličkou, přeběhli přes jakési malé náměstí a zastavili se až ve stínu vchodu do kostela svatého Jeana. Pár chlapů se sice za nimi rozběhlo, ale pátrali po nich jen chvíli a pak se raději vrátili do teplé krčmy.

„Bylo jich šest," řekl Thomas.

„Ale měli jsme to rozjeté dobře," namítl Robbie, stále ještě v bojovné náladě.

„Nejsme tu kvůli rvačkám," zchladil ho Thomas. „Zítra musíme najít Pierra Villeroye nebo některého z těch druhých dvou. Chceš snad místo toho sedět v caenské věznici?"

„Už jsem tak dávno nedal nikomu pěstí," stěžoval si Robbie. „Aspoň ne pořádně."

„A co ta rvačka s dokaři v Dorchesteru?"

„To se nepočítá. Tam jsme byli pod obraz," zasmál se. „Ale vždyť jsi to začal ty."

„Já?"

„A kdo jiný? Chrstl jsi mu horkou šlichtu do obličeje. Plnou mísu."

„Jenom jsem se snažil zachránit ti život," řekl Thomas. „Panebože, jak tě mohlo napadnout mluvit na někoho v Caeně anglicky? Tady lidé Angličany nenávidí víc než čerty!"

„Ani se jim nedivím," zabručel Robbie. „Ale co mám teda dělat? Mlčet jako ryba? Je to i můj jazyk. Bůh ví, proč se mu říká angličtina."

„Protože to *je* angličtina," odsekl Thomas. „A mluvil jí král Artuš."

Robbie jen zakroutil hlavou a zasmál se. „Ale že jsem toho jednoho chlapa pěkně praštil, co? Až se probere, nebude vědět, kdo je."

Našli si střechu nad hlavou v jednom z mnoha domů, které stále ještě zůstávaly opuštěné po loňském létě, kdy město dobyli a vyplenili Angličané. Majitelé byli buďto pryč, nebo spíš jejich kosti ležely ve společném hrobě na hřbitově, případně v bahně na březích řeky.

Druhý den ráno sešli znovu do přístaviště. Thomas si vzpomněl, jak se loni spolu s ostatními lučištníky brodil

silným říčním proudem k zakotveným lodím, z nichž na ně létaly šipky z kuší. Na hladině kolem něj to jimi jen žbluňkalo, zatímco on se střílet neodvážil, aby si nenamočil tětivu. Teď šel spolu s Robbiem po přístavní hrázi a netrvalo dlouho a uviděli *Pentecost*. Byla to velká loď schopná doplout do Anglie s dvěma desítkami mužů a koní na palubě, ale nyní, při odlivu, visela uvězněná v blátě. Opatrně přešli po úzké lodní lávce, a když se ocitli na palubě, zaslechli strašlivé chrápání, které vycházelo z malé páchnoucí kabiny na zádi. Thomasovi se dokonce zdálo, že se chvěje sama paluba, a uvažoval, jak se asi chová tvor, který vydává takové zvuky, když ho někdo vzbudí. Pak ale vyšla z kabiny dívka bledá jako jitřní mlha a tenká jako šíp, položila na zem jakési oblečení a dala si prst na rty. Vypadala křehká a slaboučká, a když si pozvedla noční košili, aby si natáhla punčochy, odhalila nohy jako hůlky. Thomas hádal, že jí nemůže být víc než třináct.

„Spí," zašeptala.

„To slyším," řekl Thomas.

„Pst!" Znovu se dotkla prstem rtů, pak si navlékla přes hlavu tlustou vlněnou košili, nazula si na tenké nožky obrovské boty a přehodila přes sebe dlouhý kožený kabát. Nakonec si nasadila na světlé vlasy špinavý vlněný čepec a zvedla vak, který vypadal, jako by byl ušitý ze staré, odřené plachtoviny. „Jdu nakoupit něco k jídlu," řekla tiše. „V kajutě pod palubou na přídi je třeba rozdělat oheň. Křesací kámen a ocílku najdete na polici. Nebuďte ho!"

V kabátě až na paty a ve velkých botách přešla po špičkách k lodní lávce a po ní na molo. Thomas se pod dojmem dunivého chrápání rozhodl, že bude opravdu lepší nechat toho tvora na pokoji. Zamířil tedy do kajuty na přídi, kde našel železný koš na uhlí postavený na plochém kamenu. Byl už naložený, takže jen otevřel poklop, který sloužil jako komín, a škrtl křesadlem. Podpal byl vlhký a chvíli trvalo, než oheň chytil, ale když se dívka vrátila, bylo v kajutě docela slušné teplo. „Jmenuju se Yvette a jsem Pierrova žena," řekla klidně, jako by ji nezajímalo, kdo Thomas s Robbiem jsou.

Potom vzala velkou zčernalou pánev a rozbila do ní dvanáct vajec. „Budete jíst?“ zeptala se Thomase.

„Rádi bychom.“

„Můžete si ode mě nějaký vejce koupit,“ řekla a ukázala k vaku z plachtoviny. „Je tam taky šunka a chleba. Pierre má rád šunku.“

Thomas pohlédl na smažící se vejce. „To je všechno pro Pierra?“ zeptal se.

„Jo. Ráno má vždycky velkej hlad. Uřízněte si šunku. Pierre má rád tlustý plátky.“ Loď náhle zaskřípala a lehce se v bahně zakolébala. „Už se vzbudil,“ řekla Yvette a natáhla se pro cínový talíř na polici. Z paluby se ozvalo zaúpění, pak zaduněly kroky a náhle Thomas s úžasem civěl na největšího člověka, jakého kdy viděl.

Pierre Villeroy byl snad o celou stopu vyšší než Thomasův luk. Měl hruď jako velký sud, lebku holou, až se mu leskla, tvář strašlivě zjizvenou neštovicemi a vous, v němž by se ztratil zajíc. Přimhouřil oči a pohlédl na Thomase. „Přišli jste pracovat, co?“

„Ne. Neseme ti zprávu.“

„Jenže já brzy vyplouvám,“ řekl Villeroy dunivým hlasem, který zněl, jako by vycházel z hluboké jeskyně.

„Zprávu od sira Guillauma d’Evecque,“ dodal Thomas.

„Musím využít odlivu,“ vedl dál svou Villeroy. „Mám dole tři bedny mechu. Odjakživa ho používám, naučil mě to táta. Jiný si pomáhaj rozcupovaným konopím, ale já ne. Podle mě je čerstvej mech mnohem lepší. Drží, chápeš? A líp se spojuje s dehtem.“ Jeho hrozivá tvář se pojednou roztáhla do kolozubého úsměvu. „*Mon caneton!*“[*)] prohlásil, když mu Yvette podala talíř vrchovatě naložený jídlem.

Villeroyovo kachňátko připravilo Thomasovi a Robbiemu každému po dvou vejcích, pak vytáhlo dvě kladívka a dva podivné kovové nástroje, které vypadaly jako tupé dláto. „Je potřeba zatemovat spáry,“ vysvětlil Villeroy, „takže já

[*)] Moje kachňátko; pozn. překl.

rozehřeju dehet a vy dva můžete tlouct mech mezi prkna.“ Nabral si holými prsty pořádnou dávku smažených vajec a vložil si je do úst. „Musí se to dělat mezi odlivem a přílivem, když je loď na suchu.“

„Ale my jsme ti jenom přinesli zprávu,“ trval nejistě na svém Thomas.

„To vím. Od sira Guillauma. To znamená, že chce mou loď na cestu, a co sir Guillaume chce, to taky dostane, protože byl ke mně vždycky hodnej. Vždycky! Ale *Pentecost* mu nebude k ničemu dobrej, když pude ke dnu. Loď na mořským dně se spoustou utopených není vůbec k ničemu dobrá, a proto se musí zatemovat. Včera jsme se málem utopili my dva, já a tady můj drahoušek. Nemám pravdu, moje kachňátko?“

„Nabírali jsme vodu,“ potvrdila Yvette.

„Jen to bublalo,“ dodal Villeroy. „Celou cestu z Cabourgu až sem. Takže jestli chce sir Guillaume někam plout se mnou, bude lepší, když se vy dva dáte do práce!“ řekl a vycenil na ně z vousu pobryndaného vajíčky řídké zuby.

„Chce plout do Dunkirku,“ řekl Thomas.

„Hodlá vzít roha, co?“ uvažoval Villeroy nahlas. „Foukne jim z tý svý tvrze, že hrabě z Coutances ani nebude vědět jak.“

„Proč do Dunkirku?“ divila se Yvette.

„To je jasný. Chce se dát k Anglánům,“ řekl Villeroy, aniž v jeho hlase zazněla stopa nesouhlasu s předpokládanou zradou sira Guillauma. „Jeho pán vytáhl proti němu, biskup na něj svolává všechny čerty a říká se, že v tom celým má prsty samotnej král, tak proč by nepřešel na druhou stranu? Takže Dunkirk? To by se moh přidat k obléhání Calais.“ Nacpal si do úst další dávku vajec a plátek šunky. „A kdy teda chce sir Guillaume vyplout?“

„V den svatého Klementa,“ řekl Thomas.

„Kdy to je?“

Nikdo z nich neměl tušení. Thomas sice věděl, na jaký den v měsíci připadá svátek svatého Klementa, ale netušil, kolik dní do něj zbývá. To mu dalo skvělou příležitost vyhnout se

nepříjemné práci, kterou jim Villeroy sliboval. „Zjistím to," řekl rychle, „hned se vrátím a pak vám pomůžu."

„Půjdu s tebou," nabízel se hned Robbie.

„Ne. Ty zůstaneš tady," zarazil ho Thomas. „Monsieur Villeroy má pro tebe práci."

„Práci?" nechápal Robbie, který z předchozího rozhovoru nerozuměl ani slovu.

„Nic těžkého," ujišťoval ho Thomas. „Bude se ti to líbit."

Bylo zřejmé, že o tom Robbie pochybuje. „A kam jdeš ty?"

„Do kláštera, Robbie Douglasi," odpověděl Thomas. „Já jdu do kláštera."

Loni v létě se Caenu zmocnili Angličané, ale okupovali město jen tak dlouho, než stačili vydrancovat jeho bohatství a znásilnit místní ženy. Pak odtáhli a zanechali Caen pobořené, zkrvavené a zdrcené hrůzami, které se tu děly. Thomas však ve městě zůstal, když anglické vojsko odtáhlo, protože se zotavoval pod dohledem doktora Mordecaie z těžkého návratu mezi živé po tom, co ho jeho osobní nepřítel pověsil na strom a pak ho na pokraji smrti jako viselce odřízli. Doktor Mordecai léčil jeho i sira Guillauma a později, když se Thomas dal natolik dohromady, že byl schopen chůze, ho sir Guillaume vzal do opatství aux Hommes, kde se setkal s bratrem Germainem, představeným písařské dílny kláštera a nejvzdělanějším člověkem, s nímž kdy Thomas mluvil. Bratr Germain bude jistě vědět, kdy je den svatého Klementa, říkal si. Ale to nebyl jediný důvod, kvůli němuž zamířil Thomas do opatství. Napadlo ho, že starý mnich je ten pravý, kdo by mohl rozluštit podivné písmo v knize sepsané jeho otcem, a když si představil, že by se už dnes mohl dozvědět pravdu o tajemství opřádajícím svatý grál, zmocnilo se ho silné vzrušení. Překvapilo ho to. Často pochyboval, že grál vůbec existuje, a ještě častěji si přál, aby z něj sňali břímě povinnosti hledat ho. Teď však náhle cítil vzrušení, jaké se člověka zmocňuje při lovu. Ba co víc, pojednou si uvědomil vážnost svého úkolu a byl tím tak ohromen, že se zastavil, hleděl na třpytící se řeku a snažil se znovu si vyvolat v mysli vizi ohně a zlata, jež se mu zjevila v noci před Durhamem. Jak hloupé, jak pošetilé byly

jeho pochybnosti, pomyslel si v tuto chvíli. Samozřejmě že grál existuje! Existuje a čeká, až bude objeven, aby mohl přinést štěstí světu pustošenému válkami a zlem.

„Dávej pozor, sakra!“ vytrhl ho ze snění ostrý hlas muže, který kolem něj tlačil ruční káru plnou ústřic. Na Thomase vyrazil malý pes přivázaný ke káře a snažil se ho chytit za nohu, ale provaz ho strhl zpátky. Thomas však muže ani jeho psa téměř nevnímal. Myslel na grál a na to, že je možná ukrytý schválně, aby ti, co si ho nezaslouží, o jeho existenci pochybovali. Jestliže ho tedy chce najít, stačí, když v něj bude věřit… a požádá o malou pomoc bratra Germaina.

V bráně opatství ho zastavil portýr, ale než se ho stačil zeptat, kam jde a co chce, přepadl ho záchvat kašle. Zlomil se v pase, lapal po dechu, pak se pomalu narovnal a vysmrkal se do prstů. „To bude moje smrt, tenhle kašel,“ zasípal. „Moje smrt…“ Znovu vykašlal chrchel hlenů a vyplivl ho směrem k žebrákům sedícím na zemi vedle brány. „Chceš do skriptoria? Tudy, křížovou chodbou,“ ukázal Thomasovi.

Thomas vstoupil do velké místnosti zalité slunečním světlem, v níž stálo u vysokých stolků s šikmou deskou asi deset mnichů. V ohništi uprostřed plápolaly chabé plameny, jejichž účelem bylo snad jen to, aby písařům nezmrzl inkoust, protože ve vysoké aule panovala taková zima, že mnichům stoupala pára od úst. Všichni opisovali knihy a v tichu kamenného sálu se ozývalo skřípání brků o pergamen. Dva novicové roztírali u postranního stolku prášek na barvy, další rozřezával jehněčí kůži a čtvrtý připravoval nové brky, všichni neklidní a v obavách z bratra Germaina, který seděl na stupínku a pracoval na svém rukopisu. Germain byl křehký stařec, maličký a sehnutý, s chmýřím bílých vlasů na hlavě, bledýma krátkozrakýma očima a neustále popuzeným výrazem. Psal s nosem téměř na pergamenu a zvedl hlavu, teprve až uslyšel Thomasovy kroky. Přestože špatně viděl, neušlo mu, že neohlášený návštěvník má u pasu meč. „Co má co dělat voják v domě Páně?“ zabručel. „Přišels dokončit, co začali Angličané loni v létě?“

„Přišel jsem si s tebou promluvit, bratře," odpověděl Thomas. Škrábání brků náhle ustalo a bylo zřejmé, že se mniši snaží zaslechnout, co návštěvník říká.

„Pracujte!" vyštěkl na ně bratr Germain. „Pracujte! Ještě nejste na nebesích. Máte povinnosti, tak si jich hleďte." Brky zaštěrchaly v kalamářích a znovu se ozvalo jejich skřípání po pergamenu. Bratr Germain se zatvářil polekaně, když Thomas vystoupil na pódium. „Znám tě?" zeptal se skřehotavým hlasem.

„Setkali jsme se loni v létě. Byl jsem tady se sirem Guillaumem, když tě přišel navštívit."

„Se sirem Guillaumem?" opakoval bratr Germain, jako by se polekal. Položil brk. „Se sirem Guillaumem? Pochybuju, že ho ještě někdy uvidíme. Coutances ho má pod zámkem — aspoň jsem to slyšel. A je to dobře. Víš, co udělal?"

„Coutances?"

„Sir Guillaume, hlupáku! Obrátil se v Pikardii proti králi! Stal se z něho zrádce. Odjakživa to byl blázen, vždycky riskoval krk, ale teď bude rád, když si na něm zachová hlavu. Co to je?"

Thomas mezitím vybalil knihu a položil ji před starce na stůl. „Doufal jsem, bratře," řekl pokorně, „že bys mi mohl pomoct vyznat se v tomhle…"

„Chceš, abych ti něco přečetl, co? Nenaučil ses číst a teď si myslíš, že nemám nic lepšího na práci, než zkoumat všelijaké nesmysly, abys věděl, jakou to má cenu." Stávalo se, že lidé, kteří neuměli číst, občas přišli k nějaké knize a pak ji přinesli do kláštera k ocenění v naději, že nejde o pouhou sbírku zbožných rad, ale o vzácné teologické, astrologické nebo filozofické dílo. „Jak jsi říkal, že se jmenuješ?" zeptal se bratr Germain.

„Ještě jsem to neřekl, ale jsem Thomas."

Bylo zřejmé, že jeho jméno nevyvolalo v paměti bratra Germaina žádnou odezvu. Ostatně teď už to mnicha ani nezajímalo, protože se zahloubal do knihy. Mumlal si pro sebe latinská slůvka, téměř v posvátném úžasu obracel dlouhými,

bílými prsty stránky a pak nalistoval zpátky na začátek a hlasitě četl: „*Calix meus inebrians.*“ Vydechl ta slova, jako by byla posvátná, pak se pokřižoval a obrátil na následující stránku popsanou oním zvláštním hebrejským písmem. „Svému synovi,“ překládal nahlas, „který je synem tirsatovým a vnukem Chakaljášovým.“ Obrátil krátkozraké oči k Thomasovi. „To jsi ty?“

„Já?“

„Jsi vnuk Chakaljášův?“ zeptal se bratr Germain, a třebaže špatně viděl, zřejmě si všiml zmatku v Thomasově tváři. „Dobrá, na tom nezáleží,“ řekl netrpělivě. „Víš, co to je?“ poklepal na knihu.

„Příběhy,“ řekl Thomas. „Příběhy o svatém grálu.“

„Příběhy! Příběhy! Jsi jako dítě, vojáku. Nevědomý, krutý, nevzdělaný a chtivý příběhů. Víš, co je to za písmo?“ ukázal dlouhým prstem na podivné znaky, mezi nimiž byly symboly podobné očím. „Víš, co to je?“

„Hebrejština?“

„Hebrejština?“ opakoval bratr Germain posměšně. „Samozřejmě že je to hebrejština, to by poznal i hlupák vzdělaný na univerzitě v Paříži. Ale tohle je magické písmo Židů. Písmo, které používali, aby uvedli v účinek svá kouzla, svou černou magii.“ Znovu se sklonil a zblízka hleděl na jednu stránku. „Tady, vidíš? Abrakadabra, ďáblovo jméno!“ Chvíli se jen mračil. „Ten, kdo to psal, tvrdí, že ďábla lze vyvolat na tento svět vyslovením jeho jména nad grálem. To se mi zdá možné.“ Bratr Germain se znovu pokřižoval, aby zažehnal ďábla, a pak upřeně pohlédl na Thomase. „Kde jsi k tomu přišel?“ zeptal se ostře, ale nečekal na odpověď. „Tak to jsi ty, že?“

„Kdo?“

„Vexille, kterého ke mně sir Guillaume přivedl,“ řekl bratr Germain vyčítavě a opět se pokřižoval. „Jsi Angličan!“ Téměř to slovo vyplivl. „Komu tu knihu neseš?“

„Nejdřív jí chci porozumět,“ odpověděl Thomas, zmatený starcovou otázkou.

„Porozumět? Ty?“ ušklíbl se mnich. „Ne, ne. Musíš mi ji tady nechat, mladý muži, abych mohl pořídit její kopii. Originál pak musí přijít do Paříže k dominikánům. Poslali sem svého člověka, aby se na tebe poptal.“

„Na mě?“ žasl Thomas, ještě zmatenější než předtím.

„Na Vexilly. Zdá se, že jeden člen tvého hanebného rodu bojoval loni na straně našeho krále a teď se sklonil před církví. Vzala si ho na starost inkvizice a…,“ odmlčel se a chvíli hledal správné slovo, „hovořila s ním.“

„S Guyem?“ zeptal se Thomas. Věděl, že Guy Vexille je jeho bratranec, že bojoval u Kresčaku na straně francouzského krále a zabil při hledání grálu jeho otce, ale to bylo všechno.

„S kým jiným? A teď, jak jsem slyšel, se Guy Vexille sklonil před církví a smířil se s ní. Ale mně se to nezdá. Myslíš, že může vlk ležet vedle jehňat? Kdo to napsal?“ ukázal na knihu.

„Můj otec.“

„Takže jsi vnuk Chakaljášův,“ řekl bratr Germain tónem, v němž zazněla úcta. Sepjal nad knihou tenké ruce a pohlédl na Thomase. „Díky, žes mi ji přinesl,“ dodal.

„Můžeš mi říct, o čem se v těch hebrejských pasážích píše?“ zeptal se Thomas zmatený posledními slovy bratra Germaina.

„Jistě, můžu, ale pro tebe to nebude mít žádný význam. Víš, kdo byl Chakaljáš? A kdo tirsata? Samozřejmě že ne. Když ti ty pasáže přeložím, nic ti to neřekne. Ale děkuju ti, žes mi tu knihu přinesl.“ Vzal kousek pergamenu, namočil brk a cosi na něj napsal. „Dej to sakristánovi a on ti vyplatí odměnu. A teď běž, mám práci.“

Thomas sáhl po knize. „Nemůžu ji tu nechat,“ prohlásil pevně.

„Nemůžeš? Samozřejmě že můžeš! Takové věci patří církvi. Kromě toho musím udělat její kopii.“ Složil nad knihou ruce a nahrbil se nad ní. „Necháš ji tady,“ zasyčel.

Thomas považoval bratra Germaina za přítele, nebo ho alespoň neměl za nepřítele, a třebaže se starý mnich vyjádřil

hrubě o siru Guillaumovi, nezměnilo Thomasovo mínění o něm ani to, že chtěl vzít knihu do Paříže dominikánům. Teď si však uvědomil, že bratr Germain je na jedné lodi s inkvizicí, která má navíc na své straně Guye Vexilla. Pochopil také, že všichni tito lidé hledají grál jako on, že jej hledají s chtivostí, jíž si nebyl do této chvíle vědom, a že jejich cesta ke grálu vede přes něho a otcovu knihu. Ti lidé jsou jeho nepřáteli, a to znamenalo, že i bratr Germain je nepřítel a že udělal strašlivou chybu, když otcovu knihu přinesl sem do opatství. Náhle pocítil strach a sáhl po ní. „Dej mi ji, musím jít," řekl.

Bratr Germain se snažil knihu udržet, ale Thomasově síle nemohl vzdorovat. Přesto knihu křečovitě svíral tenkýma, stařeckýma rukama a hrozilo nebezpečí, že se při přetahování roztrhne měkký kožený obal. „Kam máš namířeno?" chtěl vědět mnich a pokusil se na Thomase vyzrát lstí. „Jestliže ji tady necháš, pořídím její kopii a pak ji pošlu za tebou."

Thomas chtěl jet na sever do Dunkirku, a jmenoval tedy město na opačné straně od Caenu. „Chci do La Roche-Derrien."

„Do anglické pevnosti?" Bratr Germain se stále snažil strhnout knihu k sobě, ale Thomas ho pleskl přes ruce. „Nesmíš ji vzít k Angličanům!" vykřikl stařec.

„Vezmu ji do La Roche-Derrien," prohlásil Thomas pevně, když se konečně knihy zmocnil. Zabalil ji do koženého obalu a povytáhl meč, neboť si všiml, že několik mnichů sklouzlo z vysokých stolic a tváří se, jako by ho chtěli zadržet. Pohled na lesklou čepel je však od toho rychle odradil. Stáli a dívali se, jak Thomas odchází.

Portýr znovu kašlal, pak se opřel o sloup a popadal dech. „Štěstí, že to není lepra," řekl Thomasovi. „Vím, že není. Můj bratr měl lepru a nekašlal…, aspoň ne tak moc."

Thomas si náhle vzpomněl, že sem přišel ještě kvůli něčemu jinému. „Kdy je den svatého Klementa?" zeptal se.

„Pozítří. Bůh ví, jestli se ho dožiju."

Nikdo za Thomasem nešel, ale odpoledne, když stál s Robbiem bezmála po pás ve studené říční vodě a vtloukal do

spár lodě mech, se objevila vojenská hlídka v červenožlutých barvách a její velitel se zeptal Pierra Villeroye, zda neviděl Angličana v drátěné košili a v černém plášti.

„Jeden v drátěný košili a černým plášti je támhle dole," ukázal Villeroy na Thomase a pak se zasmál. „Kdybych viděl v Caeně Angličana, nachcal bych mu do krku, až by se udusil."

„Líp bys udělal, kdybys ho přivedl do hradu," řekl velitel hlídky a šel se zeptat posádky vedlejší lodi.

Villeroy počkal, až se vojáci vzdálí. „Za tohle mně zatemuješ další dvě řady spár," prohlásil potom.

„Ježíši Kriste!" zaúpěl Thomas.

„To byl sice docela šikovnej tesař," zamumlal Villeroy s ústy plnými Yvettina jablkového koláče, „ale pokud vím, taky syn Boží, takže nemá smysl, abys ho žádal o pomoc, protože syn Boží nesmí dělat podřadný práce, jako je temování lodě. Tak natloukej, chlapče, natloukej. Musíš to zvládnout sám."

Sir Guillaume držel tvrz před útoky obléhatelů téměř tři měsíce a byl si jistý, že by ji dokázal bránit ještě hodně dlouho, pokud by si hrabě z Coutances neopatřil nový střelný prach. Uvědomil si však, že to nemá smysl, protože jeho čas v Normandii skončil. Coutances byl jeho lenní pán, sir Guillaume měl v lénu jeho půdu a hrabě byl zase leníkem krále, a jestliže někoho jeho lenní pán prohlásí za zrádce a král ho v tom podporuje, ztratil ten člověk veškerou budoucnost a může pouze uprchnout a najít si jiného pána zavázaného lenní věrností jinému panovníkovi. Sir Guillaume poslal francouzskému králi vysvětlující list a obrátil se s naléhavou prosbou o pomoc ke svým přátelům, o nichž věděl, že mají vliv u dvora, ale nikdo mu neodpověděl. Obléhání pokračovalo, a sir Guillaume tedy musel svou tvrz opustit. Neodhodlával se k tomu lehce, neboť Evecque byl jeho domov. Znal na svých pastvinách každou mez, věděl, kde jeleni shazují parohy, kde se v dlouhé trávě drží zajíci a v kterých vodách žijí štiky. Byl to jeho domov. Jenže člověk

prohlášený za zrádce žádný domov nemá, a tak v předvečer svátku svatého Klementa, když se na obléhající vojsko snesla vlhká zimní temnota, sir Guillaume z Evecque uprchl.

Od počátku obléhání nepochyboval, že to v případě nutnosti dokáže. Hrabě z Coutances byl hloupý člověk bez fantazie, zvyklý sloužit v boji vyšším pánům a podřizovat se jejich rozkazům. Neměl chuť riskovat a vždy se rozzuřil, když se svět vymykal jeho chápání, což se dělo často. Neměl tušení, proč ho velcí páni z Paříže vyzvali, aby oblehl Evecque a dobyl je, ale protože v tom viděl dobrou příležitost obohatit se, poslechl je, třebaže se sira Guillauma bál. Sir Guillaume byl mladší než on a polovinu svého života strávil na bojištích, obvykle jako nezávislý šlechtic. V Normandii mu říkali rytíř moře a souše, neboť uměl bojovat v obou prostředích tak, že se ho všichni obávali. Býval kdysi hezký, s ostrými tvrdými rysy a světlými vlasy, ale Guy Vexille, hrabě z Astaraku, mu vzal jedno oko a zjizvil mu tvář, takže se teď zdála ještě tvrdší. Byl to muž, z něhož šel strach, bojovník, který však v hierarchii králů, knížat, vévodů a hrabat zaujímal nižší postavení, a jeho statky je uváděly v pokušení prohlásit ho za zrádce.

Uvnitř tvrze se nacházelo dvanáct mužů, tři ženy a sedm koní, a to znamenalo, že každý kůň s výjimkou jednoho musel nést dva jezdce. Jakmile tvrz zahalila tma a na pole nasáklá vodou měkce padal déšť, poručil sir Guillaume položit v místě strženého mostu přes vodní příkop připravené těžké fošny a po nich vyvedli jednoho po druhém koně s hlavami přikrytými kápí, aby se neplašili. Obléhatelé, ukrytí před deštěm a chladem ve stanech nebo chýších z trávy, nic neviděli a neslyšeli, stejně jako stráže, které po dlouhých týdnech obléhání ani ve snu nenapadlo, že by se obránci mohli pokusit o útěk, a proto seděly někde v suchu.

Jakmile se uprchlíci dostali do bezpečné vzdálenosti od tábora, sňali koním kápě, nasedli na ně a vyjeli na sever. Za svítání pak dorazili do Caenu. V tu dobu neměl hrabě z Coutances o jejich útěku stále ani tušení. Teprve až jeden ze

strážců uviděl provizorní můstek přes příkop a spustil křik, uvědomili si obléhatelé, že posádka tvrze je pryč. A ještě i potom marnil hrabě ve své hrabivosti čas tím, že dal tvrz prohledat. Našel však pouze nábytek, kuchyňské hrnce a slámu, ale žádné bohatství.

O hodinu později přijela do Evecque stovka mužů v černých pláštích. Jejich velitel nenesl praporec a na štítech neměli erby. Jezdci vypadali jako zkušení válečníci, kteří si vydělávají na živobytí tím, že dávají své meče a svá kopí do služeb tomu, kdo víc zaplatí. Zastavili koně před provizorní lávkou a dva, z nichž jeden byl kněz, po ní přešli dovnitř na nádvoří. „Co se tu stalo?“ zeptal se kněz stroze.

„Kdo jsi?“ vyštěkl hrabě z Coutances vztekle na muže v dominikánském hábitu.

„Co tady tví muži loupí?“ zeptal se kněz znovu. Měl hubenou tvář a v zapadlých očích mu plál hněv.

„Nic,“ zabručel hrabě.

„Kde je posádka tvrze?“

„Posádka? Uprchla.“

Bernard de Taillebourg si vztekle odplivl. Guy Vexille vedle něho pohlédl na baštu, na níž nyní vlál praporec hraběte. „Kdy uprchli?“ zeptal se. „A kterým směrem?“

Hrabě sebou při jeho povýšeném tónu trhl. „Kdo jsi?“ zeptal se podrážděně, protože Vexille neměl na černém kabátci žádný znak.

„Tobě rovný,“ odpověděl chladně Vexille, „a můj pán, král, chce vědět, kam uprchli.“

Nikdo to netušil, i když se po chvíli dotazování ukázalo, že pár vojáků přece jen zahlédlo jezdce ujíždějící v studené noci na sever. To znamenalo, že mířili do Caenu, a jestliže byl grál ukryt v Evecque, mají ho s sebou. De Taillebourg tedy poručil svým mužům, aby znovu nasedli na unavené koně.

Do Caenu dorazili brzy po poledni, ale v tu dobu už byl *Pentecost* v půli cesty po řece k moři, třebaže se, hnán nárazovým větrem, jen pomalu a ztěžka probíjel vpřed proti vrcholícímu přílivu. Pierre Villeroy reptal, že nemá smysl, aby

se snažili překonat příliv, sir Guillaume však na tom trval, neboť se bál, že jejich pronásledovatelé jsou jim v patách. Měl s sebou už jen dva ozbrojence, protože zbývající s ním odmítli přejít na stranu Angličanů. Ani sir Guillaume nebyl touto vynucenou změnou nijak nadšen. „Myslíš si, že chci bojovat za Eduarda Anglického?“ bručel, když o tom hovořil s Thomasem. „Ale co můžu dělat? Můj pán a král se obrátili proti mně a já musím přísahat věrnost vašemu Eduardovi, abych si zachránil alespoň holý život.“ Proto chtěl do Dunkirku, aby se odtud dostal k anglickému vojsku obléhajícímu Calais a mohl se podrobit králi Eduardovi.

Koně museli nechat v přístavišti a sir Guillaume si na palubu *Pentecostu* vzal pouze zbroj, oblečení a tři kožené váčky s penězi. Hned, jak se s ním Thomas objal, přistoupil ke svému starému příteli Willu Skeatovi. Ten ho však nepoznal. Upřel na něho prázdný pohled a pak se bez zájmu odvrátil. Thomas chtěl něco říct, ale zarazil se. Skeat měl na hlavě přilbu s hledím a zpod otlučených okrajů mu vykukovaly bílé vlasy. Tvář měl hubenější než dřív, zbrázděnou hlubokými vráskami, ale nejhorší byla prázdnota v jeho očích, výraz člověka, který se právě probudil a neví, kde je. Také velmi zestárl. Nemohlo mu být víc než čtyřicet pět let, ale vypadal na šedesát. Byl však živý. Když ho Thomas viděl naposledy, měl proraženou lebku po ráně mečem a byl to čirý zázrak, že přežil cestu do Normandie, kde se ho ujal vynikající židovský lékař Mordecai. Ten právě přecházel po úzké lodní lávce na palubu.

Thomas přistoupil k starému příteli o krok blíž, ale Skeat ho stále nepoznával. „Wille?“ řekl Thomas, jako by tomu nemohl uvěřit. „Wille?“

Náhle v prázdných očích zasvítilo světlo. „Thomasi!“ zvolal Skeat. „Na mou duši jsi to ty?“ Pozvedl paže a objal se s Thomasem. „Na mou duši, Thomasi… To je dobře, že zase slyším anglický hlas. Celou zimu jsem musel poslouchat jen to cizí brebentění. Bože, chlapče, ty vypadáš nějak starší.“

„Taky jsem starší, Wille,“ řekl Thomas radostí bez sebe, že ho přítel poznal. „A co ty? Jak se máš?“

„Jsem živý, Tome, živý, i když si někdy myslím, jestli by nebylo lepší, abych byl mrtvý. Už se mnou nic není. Jsem slabý jako kotě… Vážně už se mnou nic není.“ Mluvil trochu nezřetelně, jako by něco vypil, byl však střízlivý.

„Asi bych ti neměl říkat jenom Wille, že?“ zeptal se Thomas. „Jsi teď přece sir William.“

„Sir William? Já?“ zasmál se Skeat. „Blbost! Zase si děláš z lidí legraci, jako vždycky.“ Skeat si nevzpomínal na bitvu u Kresčaku a nepamatoval si, že ho před prvním útokem Francouzů sám král povýšil do šlechtického stavu. Thomas potom často uvažoval, zda to byl od Eduarda jen zoufalý pokus pozvednout bojového ducha lučištníků, když viděl, o kolik je francouzské vojsko silnější než jeho malá, vyhladovělá a nemocemi sužovaná armáda. Zřejmě nevěřil, že muži, které se snaží povzbudit, bitvu přežijí. Nejen že ji však přežili, ale také v ní zvítězili, i když Skeat za to zaplatil vysokou cenu. Když si teď sňal přilbici, aby se poškrábal na hlavě, uviděl Thomas, že celou jednu stranu lebky má potaženou holou, bílorůžovou, strašlivě zjizvenou kůží. „Jsem slabý jako kotě,“ opakoval, „a ani nepamatuju, kdy jsem vzal naposledy do ruky luk.“

Mordecai trval na tom, že Skeat musí odpočívat, a sotva Villeroy vytáhl uvazovací lana a využil dlouhého vesla, aby dostal *Pentecost* doprostřed říčního proudu, odvedl Skeata do kajuty na přídi. Když se vrátil, postěžoval si Thomasovi na hroznou zimu, na to, že neměl při obléhání soukromí a že jsou na palubě koně. Náhle se však usmál svým starým moudrým úsměvem. „Vypadáš dobře, Thomasi,“ řekl. „Na člověka, který se houpal na oprátce, až neřestně dobře. Co tvá moč?“

„Je čistá a sladká.“

„Tvůj přítel sir William…,“ ukázal hlavou ke kajutě, v níž uložil Skeata na hromadu ovčích kůží, „jeho moč je tmavá a kalná. Bojím se, žes mi neprokázal velkou laskavost, když jsi mi ho poslal.“

„Ale je živý.“

„Abych řekl pravdu, ani nevím proč.“

„Poslal jsem ho za tebou, protože jsi nejlepší.“

„Lichotíš mi,“ usmál se Mordecai. Trochu se zapotácel, protože se loď nečekaně na říční vlně zhoupla, a zatvářil se polekaně. Kdyby byl křesťan, určitě by se pokřižoval, ale takhle jen znepokojeně pohlédl na potrhané plachty, jako by se bál, že by mu mohly spadnout na hlavu a zadusit ho. „Nenávidím lodě,“ postěžoval si znovu. „Je to nepřirozený vynález. Chudák Skeat. Uznávám, že se zotavuje, ale po pravdě musím říct, že jsem neudělal nic víc, než mu ránu vymyl a zakázal všem šarlatánům dělat nad ním všelijaká kouzla — třeba aby mu na ni přikládali plesnivý chléb nebo stříkali svěcenou vodu. Náboženství a medicína nejdou k sobě. Podle mě to Skeat přežil, protože ubohá Eleanor udělala jedinou správnou věc, když zranění utrpěl.“ Eleanor nakladla kousky roztříštěné lebky na obnažený mozek, pak mu na to místo přiložila mech a pavučiny a ránu obvázala. „Je mi moc líto, co se s ní stalo.“

„Mně taky,“ povzdechl Thomas. „Byla těhotná. Chtěli jsme se vzít.“

„Bylo to hodné děvče, moc hodné.“

„Sir Guillaume se musel hněvat.“

„Když dostal tvůj list?“ Mordecai zavrtěl hlavou. „To bylo ještě předtím, než začalo obléhání. Nemyslím, že se hněval. Něco zabručel a to bylo všechno. Měl Eleanor rád, ale byla jeho nemanželské dítě, navíc ji měl se služkou. Ne…“ Náhle se zarazil. „Ale nechme toho, už je to pryč. Jak jsem řekl, tvůj přítel sir William přežil. Mozek je zvláštní věc, Thomasi. Sir William chápe, co se kolem něj děje, ale skoro nic si nepamatuje. Mluví špatně, sám jsi to slyšel, ale to se dalo čekat. Nejpodivnější však je, že nikoho nepozná pouhým pohledem.

Vstoupím k němu do místnosti, a on neví, kdo jsem. A pak na něj promluvím, a najednou mě zná. Už jsme si všichni zvykli, že jakmile se dostaneme do jeho blízkosti, musíme něco říct, aby věděl, kdo jsme. Taky si na to zvykneš.“ Mordecai se na něho usmál. „Ale jsem rád, že tě zase vidím.“

„Takže pojedeš do Calais s námi?“ zeptal se Thomas.

„Do Calais? Proboha ne!“ téměř se otřásl odporem. „Ale v Normandii jsem zůstat nemohl. Pochybuju, že by mě měl hrabě z Coutances rád po tom, co ho sir Guillaume tak vypekl. Takže z Dunkirku se vydám znovu na jih. Nejdřív asi do Montpelliere, můj syn tam studuje medicínu. A z Montpelliere? Možná do Avignonu.“

„Do Avignonu?“

„Papež je k Židům nadmíru pohostinný,“ řekl Mordecai a chytil se zábradlí, protože loď sebou po náhlém poryvu větru trhla a naklonila se na stranu. „A my potřebujeme pohostinnost,“ dodal potom.

Mordecai naznačil, že Eleanořin otec přijal zprávu o smrti své dcery lhostejně, ale když o tom pak mluvil sir Guillaume s Thomasem a slyšel, jak Eleanor zemřela, neměl daleko k slzám. Loď právě vplouvala do ústí řeky a před nimi se objevil pohled na nekonečné studené vlny, jež se táhly do dálky k šedivému horizontu. „Víš něco o tom člověku, který ji zabil?“ zeptal se, když vyslechl smutné vyprávění. Thomas mu však mohl říct jen to, co se dozvěděl od lord Outhwaita po bitvě — že s její smrtí mají zřejmě něco společného francouzský kněz jménem de Taillebourg a jeho podivný sluha.

„De Taillebourg,“ opakoval sir Guillaume bezbarvým hlasem. „Další, kdo zemře mou rukou,“ řekl a pokřižoval se. „Byla to nemanželská dcera,“ povzdechl tiše — ani ne tak k Thomasovi jako spíš k vlnám v dálce a k větru, jenž mu čechral dlouhé špinavé vlasy. „Je tolik parchantů, které musíme ty a já zabít,“ řekl a obrátil se znovu k Thomasovi. „A ještě hledat grál.“

„Hledají ho i jiní,“ řekl Thomas.

„Potom ho musíme najít před nimi,“ prohlásil sir Guillaume. „Ale nejdřív musíme do Calais, abych se mohl podrobit Eduardovi, a pak budeme bojovat. Bojovat, Thomasi!“ Zamračil se a pohlédl ke svým dvěma ozbrojencům, jako by si znovu uvědomil nepřízeň osudu, který

ho připravil o majetek i o stoupence. Náhle se na Thomase usmál. „Ten tvůj Skot se mi líbí.“

„Robbie umí bojovat,“ řekl Thomas.

„Proto se mi líbí. On má taky důvod zabít de Taillebourga?“

„Všichni tři ho máme.“

„Pak mu pomáhej Bůh, protože hodíme jeho vnitřnosti psům,“ zavrčel sir Guillaume. „Ale měl by se dozvědět, že budeš mezi obléhateli u Calais. Jestli nás má hledat, musí vědět, kde jsi.“

Aby se dostali do Calais, bylo třeba obrátit *Pentecost* na severovýchod. Jakmile však vypluli na moře, loď se pouze kolébala na vlnách a téměř stála na místě. Slabý jihozápadní vítr jí pomohl z ústí řeky, ale pak, dlouho před tím, než jim zmizelo z dohledu normandské pobřeží, ustal, velké plachty zplihly a jen na ráhnech visely. Loď se pohupovala a ve vlnobití, které přicházelo od západu, kde se hromadily tmavé mraky, se kolébala jako sud. Sem tam bylo vidět na temnícím se pobřeží ohně. „Odliv nás stáhne do Kanálu a příliv nás zase hodí zpátky,“ zabručel Villeroy zasmušile. „A tak to půjde pořád dokola, dokud nám Bůh a svatý Nicholas nepošlou vítr.“

Odliv je skutečně vtáhl do Lamanšského průlivu, ale příliv je zase vrátil zpátky, jak Villeroy předpovídal. Thomas, Robbie a oba ozbrojenci sira Guillauma se střídali ve vynášení věder vody z podpalubí. „Samozřejmě že do mojí kocábky zatýká,“ řekl Villeroy znepokojenému Mordecaiovi. „To dělaj všechny lodě. A zatýkalo by do ní ještě víc, kdybych ji každej měsíc neutěsňoval. Tlouct do spár mech a modlit se k svatýmu Nickovi, to je jediný, co se dá dělat, abysme se neutopili.“

Noc byla temná jako peklo a jen občas zahlédli, že ve vlhkém, mlžném závoji, který halil pevninu, zablikalo světlo.

Vlny líně narážely na trup a rozstřikovaly se a plachty stále visely zplihlé a bez užitku. Nějakou dobu se nedaleko od nich houpala rybářská loď, na jejíž palubě zářila lucerna, a Thomas slyšel tiché prozpěvování, jak muži vytahovali sítě. Pak vysunuli vesla a veslovali na východ, až jejich poblikávající

světlo zmizelo v mlze. „Od západu přijde vítr," řekl Villeroy. „Vždycky to tak je. Od západu, od ztracenejch zemí."

„Od jakých ztracených zemí?" zeptal se Thomas.

„Od těch, co jsou tam," mávl Villeroy rukou do tmy. „Kdybyste pluli tak daleko, jak jen může člověk plout, našli byste ztracený země, kde jsou hory vyšší než nebe, v kterým spí se svýma rytířema Artuš," prohlásil Villeroy a pokřižoval se. „A na útesech pod těma horama byste viděli duše utopenejch námořníků, jak volaj po svých ženách. Je tam zima, pořád, zima a mlhavo."

„Můj otec ty země jednou viděl," ozvala se Yvette.

„Jo, říkal to," poznamenal Villeroy, „a kdyby nebyl takovej nasávač, možná bych mu věřil."

„Vyprávěl, že je tam moře plný ryb," pokračovala Yvette, jako by manžela neslyšela, „a hrozně malý stromy."

„Nasával jabkovici," řekl Villeroy. „Jeho hrdlem prošly celý sady, ale řídit loď uměl, to se musí nechat. Zpitej, nebo střízlivej, dycky námořník."

Thomas hleděl do tmy na západ a představoval si cestu k zemi, kde spí zahalen mlhou král Artuš se svými rytíři a duše utopených námořníků volají po svých ženách a milenkách. „Je čas vylívat," řekl mu pak Villeroy a Thomas šel do podpalubí a vyléval vodu, až necítil ruce únavou, a potom se odebral do prostoru pod přídí a usnul na ovčích kůžích, které tam Villeroy měl, protože, jak říkal, na moři je chladněji než na pevnině a člověk se musí někde zahřát.

Svítání nastávalo pomalu a mdlé světlo prosakovalo na východní obloze jako šedivá skvrna. Kormidelní veslo skřípalo na lanech, ale jinak leželo ve vodě mrtvě, protože loď se v bezvětří pořád jen kolébala na místě. Normandské pobřeží zůstávalo v dohledu a jevilo se na jihu jako šedozelený pás. Když se rozjasnilo ještě trochu víc, uviděl Thomas, že od pobřeží veslují na moře tři malé lodě. Mířily do Kanálu, až se ocitly nalevo od *Pentecostu;* Thomas si myslel, že to jsou rybáři, a přál si, aby Villeroyova loď měla také vesla. Alespoň by se v té beznadějné nehybnosti mohli pohnout z místa. Na

palubě sice ležela přivázaná dvě dlouhá vesla, ale podle Yvette se dala použít jen v přístavu. „Naše loď je moc těžká na dlouhý veslování, zvlášť když je plná," dodala.

„Jak plná?"

„Vezeme přece náklad," řekla Yvette. Její manžel spal v kajutě na zádi a Thomasovi se znovu zdálo, že jeho chrápání rozechvívá celou loď. „Pendlujem podél pobřeží, tam a zpátky," vysvětlovala Yvette. „S vlnou a vínem, bronzem a železem nebo se stavebním kamenem a s kůžemi."

„Líbí se ti takový život?" zeptal se Thomas.

„Miluju ho," usmála se a její podlouhlá, hubená tvář se rozzářila do krásy. „Matka mě chtěla dát do služby k biskupovi. Uklízela bych, prala, vařila a tak pořád dokola, ale Pierre mi řekl, že na jeho lodi můžu žít svobodně jako pták. A tak to taky je, tak taky žijem."

„Jenom vy dva?" Zdálo se mu, že *Pentecost* je příliš velká loď, aby ji obsluhovala pouze dvoučlenná posádka, i když jeden z těch dvou je obr.

„Nikdo by s náma nechtěl plout," řekl Yvette. „Můj táta vždycky říkal, že ženská na lodi přináší smůlu."

„Byl rybář?"

„Jo. A dobrej rybář," přikývla Yvette. „Ale stejně se utopil. Jednou v noci ho na Casquetách překvapila bouře." Zvedla hlavu a vážně na něho pohlédla. „Opravdu viděl ztracenou zem."

„Věřím ti."

„Plavil se pořád na sever a pak na západ a říkal, že lidi ze severu znají dobře loviště ryb ztracenejch zemí. Ryby tam prý jsou, kam se jen člověk podívá. Říkal, že se tam dá po hladině jít, jak je tam husto rybama, a jednoho dne plul mlhou a najednou uviděl pevninu a na ní stromy jako keře a na útesech duše mrtvejch. Prý byly černý, jako by je sežehly pekelný ohně. Vyděsil se, obrátil loď a plul pryč. Trvalo mu dva měsíce, než se tam dostal, a měsíc a půl, než se vrátil domů, a o všechny ryby přišel, protože nemoh nikde přistát a vyudit je."

„Věřím ti," řekl znovu Thomas, třebaže si tím nebyl příliš jistý.

„Doufám, že až se utopím já," pokračovala Yvette, „poplujem s Pierrem ke ztracenejm zemím spolu, takže nebude muset sedět na útesech a volat mě." Řekla to věcně, jako by mluvila o příští obchodní plavbě, a odešla připravit pro svého muže snídani, protože jeho chrápání právě ustalo.

Z kajuty na přídi se vynořil sir Guillaume. Přimhouřil oči před náhlým přívalem světla, pak zamířil na záď a vymočil se přes zábradlí do vody. Díval se přitom na tři lodě, které se dostaly veslováním z ústí řeky a byly teď asi míli na východ od *Pentecostu.* „Takže ty jsi navštívil bratra Germaina?" zeptal se Thomase.

„Kéž bych to neudělal."

„Je to učenec," řekl sir Guillaume. Vytáhl si kalhoty a znovu si uvázal šňůru v pase. „To znamená, že to není muž. Nepotřebuje jím být. Je chytrý, chápeš? Chytrý, ale nikdy nebyl na naší straně, Thomasi."

„Myslel jsem, že je to tvůj přítel."

„Když jsem měl peníze a moc, měl jsem mnoho přátel," povzdechl sir Guillaume. „Ale bratr Germain k nim nikdy nepatřil. Vždycky byl dobrým synem církve. Neměl jsem tě k němu vodit."

„Proč?"

„Jakmile zjistil, že jsi Vexille, informoval o našem rozhovoru arcibiskupa a ten zase kardinála. A kardinál o tom řekl všem, kteří mu donášejí. Najednou se v církevních kruzích nemluvilo o ničem jiném než o Vexillech a o tom, že tvůj rod kdysi u sebe choval svatý grál. A právě v tu dobu se znovu objevil Guy Vexille a hned se ho zmocnila inkvizice." Odmlčel se, chvíli hleděl k obzoru a pak se pokřižoval. „To je ten tvůj de Taillebourg, vsadil bych na to svůj život. Je to dominikán a většina inkvizitorů jsou psi Boží." Pohlédl na Thomase svým jedním okem. „Proč se jim vlastně říká psi Boží?"

„To je takový žert," řekl Thomas. „Z latiny. *Domini canis* znamená pes Boží."

„Žert, který ve mně moc veselí nevzbuzuje," poznamenal sir Guillaume zasmušile. „Ten, koho ti parchanti dostanou do rukou, si může být jistý, že na jejich péči nezapomene. Jenom doufám, že to platí i pro Guye Vexilla."

„Guy Vexille je tedy v jejich vězení?" zeptal se Thomas. Překvapilo ho to. Bratr Germain přece prohlásil, že jeho bratranec se sklonil před církví a smířil se s ní.

„Tak jsem to slyšel. Dozvěděl jsem se, že zpíval žalmy na inkvizičním skřipci. Určitě jim řekl, že tvůj otec uchovával grál a že on sám plul do Hooktonu, aby ho našel, ale nepodařilo se mu to. A kdo plul do Hooktonu ještě? Přece já! Takže si myslím, že na mě poštvali Coutanceho, aby mi nasadil pouta a přivlekl mě do Paříže, a mezitím poslali své lidi do Anglie, aby zjistili o svatém grálu, co se dá."

„A zabili Eleanor," dodal Thomas chmurně.

„Taky za to zaplatí," řekl sir Guillaume.

„A teď poslali své lidi sem," poznamenal Thomas.

„Cože?" pohlédl na něho sir Guillaume polekaně.

Thomas ukázal na tři rybářské lodě, které veslovaly přímo k nim. Byly ještě příliš daleko, aby se dalo poznat, co jsou zač, ale na tom, jak se k nim blížily, bylo cosi znepokojivého. Na palubě se objevila Yvette s chlebem, šunkou a sýrem a chtěla jít na záď. Když však viděla, kam se Thomas a sir Guillaume upřeně dívají, a spatřila lodě, zaklela, jak může klít jenom dcera rybáře, rychle se rozběhla na záď a křikla do kajuty na manžela, aby vyšel na palubu.

Yvette byla na moři jako doma a okamžitě poznala, že nejde o žádné rybářské lodě. Bylo na nich příliš moc mužů. Také Thomas je už viděl, a i když byl mnohem víc zvyklý vyhledávat nepřítele v zeleni stromů, keřů a luk, rozeznal, že někteří z nich mají na sobě drátěné košile. Bylo jasné, že muži, kteří se vydávají na moře v drátěných košilích, nevypluli lovit ryby, ale mají v úmyslu zabíjet.

„Budou mít kuše," ozval se za ním Villeroyův hlas. Obr si zavazoval kolem krku šňůru koženého pláště a střídavě hleděl na blížící se lodě a na mraky, jako by čekal, že mu nebesa konečně sešlou vítr. Moře se vzdouvalo dlouhými, táhlými vlnami, ale hladina byla stále hladká jako tepaná mosaz, nikde žádné zčeřené vlnky ohlašující vítr. „Určitě budou mít kuše," opakoval zasmušile Villeroy.

„Chceš, abych se jim vzdal?" zeptal se ho sir Guillaume trpkým tónem, který naznačoval, že otázku míní jen jako vtip.

„Nejsem tu od toho, abych ti říkal, co máš dělat, sire Guillaume," odpověděl Villeroy stejně sarkastickým tónem, „ale tvoji lidi by mohli vytáhnout z podpalubí pár největších kamenů."

„Co s nimi?" zeptal se sir Guillaume.

„Hodím je na ty bastardy, až se budou chtít dostat na palubu. Takový lodičky… Stačí jeden kámen, aby jim prorazil dno, a pak uvidíme, jak se plave v drátěnejch košilích," zašklebil se Villeroy. „Řekl bych, že zatraceně špatně, když je člověk ověšenej železem."

Oba vojáci přinesli kameny a Thomas si připravil luk. Také Robbie si oblékl drátěnou košili a k pasu si připnul strýcův meč. Ozbrojenci sira Guillauma stáli vedle svého pána na střední palubě; dalo se čekat, že právě tady se útočníci pokusí vylézt na loď, protože okrajník paluby zde byl nejníž nad hladinou. Thomas se naopak postavil na vyšší zádi, kam za ním přišel i Will Skeat, a třebaže Thomase nepoznal, viděl luk a natáhl k němu ruku.

„To jsem já, Wille," řekl Thomas.

„Já vím, že to jsi ty," odpověděl Skeat. Lhal, protože mu bylo trapně. „Nech mě, abych se dotkl luku, chlapče."

Thomas mu podal dlouhý, černý luk a smutně sledoval, jak se jeho přítel neúspěšně snaží napnout ho alespoň do poloviny. Skeat zavrtěl hlavou a zahanbeně mu luk vrátil. „Už nejsem, co jsem byl," zamumlal tiše.

„Ale zase budeš, Wille."

Skeat plivl přes zábradlí do vody. „Opravdu mě král povýšil do šlechtického stavu?“

„Opravdu, Wille.“

„Někdy mám pocit, že si na tu bitvu vzpomínám, Tome, ale pak to zase vybledne. Skoro jako když to přikryje mlha.“ Hleděl na blížící se lodě, které se mezitím roztáhly do řady. Veslaři se ze všech sil opírali do vesel a Thomas viděl, že na zádi i na přídi každého plavidla stojí střelec s kuší. „Střílels někdy z lodě?“ zeptal se Skeat.

„Ne. Nikdy.“

„Ty se pohybuješ a oni taky, o to je to těžší.“

Na nejbližší lodi jeden z mužů cosi zvolal, ale stále to bylo příliš daleko a jeho slova zanikla v šumění vln. „Svatej Nicholasi a svatá Uršulo,“ modlil se Villeroy, „pošlete nám vítr, a pěkně silnej.“

„Chce to na nás zkusit,“ řekl Skeat, když viděl, že střelec s kuší na přídi prostřední lodi zvedl zbraň. Namířil ji vysoko do vzduchu, vystřelil a šipka se s překvapující silou zabodla nízko do zádě *Pentecostu.* Sir Guillaume vylezl bez ohledu na nebezpečí na zábradlí a držel se lan, aby nespadl. „Jsou to Coutanceho lidé,“ křikl na Thomase a ten uviděl, že někteří z mužů v nejbližší lodi mají na sobě černozelené barvy, stejné jako obléhatelé Evecque. Ozvalo se brnkání tětiv dalších kuší. Dvě z vystřelených šipek se zabodly do prken paluby na zádi a další dvě minuly sira Guillauma a pleskly do svěšené plachty. Většina jich ale skončila ve vodě. Přes poměrně klidné moře zřejmě nebylo snadné zamířit z tak malých lodí.

A lodě útočníků byly malé. Na každou se stěsnalo osm nebo deset veslařů a přibližně stejný počet střelců a ozbrojenců. Útočníci si je zřejmě vybrali, protože se na nich mohli rychle pohybovat v bezvětří pomocí vesel. *Pentecost* se však tyčil vysoko nad nimi a jakýkoliv pokus dostat se na jeho palubu musel být velmi riskantní. Přesto se zdálo, že jedna z lodí je rozhodnutá přirazit k trupu Villeroyova plavidla. „To je jasné, co mají v úmyslu,“ zvolal sir Guillaume. „Z tamtěch

dvou nás chtějí zasypat šipkami a z téhle," ukázal na třetí loď, která se kvapem blížila, „se pokusí dostat na palubu."

Do trupu *Pentecostu* naráželo stále víc šipek, další dvě proděravěly plachtu, a jedna se dokonce zabodla do stěžně kousek nad přibitým křížem. Kristově postavě, bílé jako kost a ošlehané větry a dešti, chyběla ruka a Thomas uvažoval, zda to není zlé znamení. Jakmile však vystřelil první šíp, přestal se tím zabývat a hodil tyto myšlenky za hlavu. Už mu zbývalo jen čtyřiatřicet šípů, ale teď nebyla vhodná doba brát na to ohled a snažit se jimi šetřit. Ještě za letu prvního šípu vypustil další a střelci z kuší nemohli dokončit natahování tětiv, protože první Thomasův šíp zasáhl jednoho z veslařů do paže, vzápětí druhý vyštípl kus dřeva z přídě lodi, zatímco třetí zasvištěl nad hlavami veslařů a šplíchl do vody. Veslaři se přikrčili, pak jeden z nich vykřikl a padl dopředu s šípem v zádech a v následujícím okamžiku se přes veslaře překotil zasažený ozbrojenec. V lodi, která se svěšenými vesly prudce zpomalila, nastal zmatek. Thomas sklonil luk.

„Dals jim pěknou lekci, Tome," řekl Will Skeat. „Jako vždycky."

Loď, která chtěla přirazit k trupu *Pentecostu*, se stáhla. Thomasovy šípy zasahovaly mnohem přesněji než šipky střelců z kuší, protože střílel z mnohem větší a stabilnější lodi než oni. Zabil sice jen jednoho útočníka, ale rychlost, jakou vystřelil první salvu, doslova nahnala hrůzu veslařům, kteří otočeni zády neviděli, odkud šípy létají, ale slyšeli svistot peří a výkřiky zasažených. Druhá dvě plavidla mezitím dostihla třetí loď a jejich lučištníci zvedli kuše.

Thomas vytáhl z vaku další šíp a znovu ho napadlo, co se stane, až mu žádný nezbude. A pak, když se zadíval k lodím a chtěl zamířit, náhle uviděl, že dlouhé vlny už nejsou hladké, ale čeří je vítr — dokonce východní, nejméně pravděpodobný ze všech větrů v této oblasti. Přesto zcela jasně vál od východu a velké hnědé plachty *Pentecostu* se jím naduly, nakrátko zplihly, ale znovu se naduly, kolem boků lodi zavířila voda a záhy se začala pronásledovatelům vzdalovat. Veslaři na

malých lodích se však tvrdě opřeli do vesel. „Dolů!“ vykřikl sir Guillaume a na *Pentecost* se snesla salva šipek, které narážely do trupu nebo dál ničily potrhanou plachtu. Villeroy houkl na Yvette, aby si stoupla ke kormidelnímu veslu, napnul otěže hlavní plachty a potom skočil do kajuty na zádi, odkud se vzápětí vynořil s obrovskou starou kuší. Hned ji také dlouhou železnou pákou natáhl, vložil do žlábku zrezivělou šipku a vystřelil na nejbližší loď. „Parchanti zatracený!“ zařval. „Vaše matky jsou smradlavý kozy! Smradlavý kozy, který se kurvěj! Parchanti!“ Znovu natáhl kuši, založil do ní další rezavou šipku a vystřelil, ale pouze do moře. *Pentecost* nabíral rychlost a nyní se už ocitli mimo dostřel.

Vítr sílil a každým okamžikem se pronásledovatelům vzdalovali. Jejich lodě připlouvaly směrem z Kanálu v očekávání, že příliv a případný západní vítr přiženou *Pentecost* k nim, ale při větru vanoucím od východu neměli veslaři šanci držet s lodí hnanou plachtami krok a všechny tři malé lodě záhy zůstaly daleko vzadu a nakonec od pronásledování upustily. Sotva jim však *Pentecost* unikl, objevili se noví pronásledovatelé. Z ústí řeky Orne vypluly na moře dvě velké lodě s velkými čtvercovými plachtami, podobnými hlavní plachtě *Pentecostu.* „Ta vpředu je *Saint-Esprit,*“ řekl Villeroy. I na tak velkou vzdálenost plavidla rozeznal. „A ta druhá *Marie.* Ta se valí jako naprcaná prasnice, ale *Saint-Esprit* nás chytne.“

„*Saint-Esprit?*“ opakoval překvapeně sir Guillaume. „Loď Jeana Lapoulliera?“

„Koho jinýho?“

„Myslel jsem, že je to můj přítel.“

„*Byl* tvůj přítel, pane,“ řekl Villeroy. „Byl, dokud jsi měl půdu a peníze. Ale co máš teď?“

Sir Guillaume chvíli nad trpkou pravdou jeho otázky uvažoval. „A proč mi tedy pomáháš ty?“

„Protože jsem zatracenej hlupák,“ prohlásil Villeroy vesele, „a protože mi za to zatraceně dobře zaplatíš.“

Sir Guillaume jen zaúpěl. „Ale nezaplatím ti, pokud poplujeme špatným směrem," dodal po chvíli.

„Teď pro nás existuje jen jeden správnej směr," ukázal Villeroy, „pryč od *Saint-Espritu* a po větru. Takže na západ."

Pluli na západ celý den, a přestože zachovávali slušnou rychlost, *Saint-Esprit* se k nim pomalu, ale neustále přibližoval. Ráno ho viděli jako pouhou skvrnu na obzoru, ale kolem poledne už Thomas rozeznal malou plošinu na vrcholu stěžně, kde, jak mu řekl Villeroy, může zaujmout stanoviště střelec s kuší. Odpoledne už bylo vidět oči namalované černou a bílou barvou na bocích přídě. Východní vítr během dne sílil a na vrcholcích vln se tvořily bílé hřebínky z pěny. Sir Guillaume navrhl, aby změnili kurs na sever a pluli možná až k anglickým břehům, ale Villeroy prohlásil, že tamní pobřeží nezná a také neví, zda by našel pro loď kotviště, kdyby se počasí zhoršilo. „V tuhle roční dobu se může měnit stejně rychle jako ženská nálada," dodal. Jako na potvrzení jeho slov se na ně snesla prudká sprška deště se sněhem, loď bičoval ledový vítr a náhle bylo vidět sotva na pár metrů. Sir Guillaume se znovu pokusil Villeroye přemluvit, aby změnili kurs na sever, když je nyní není vidět, ale obr to tvrdošíjně odmítal. Thomas tušil, že se bojí anglických lodí, které nade vše milovaly zajímání francouzských plavidel.

Sotva déšť na chvíli ustal, přihnal se další poryv a na lana a plachtu se z východní strany nalepila vrstva mokrého sněhu. Villeroy se bál, že by se plachta mohla roztrhnout, ale neodvažoval se ji podkasat. Tušil, že *Saint-Esprit* je jim v patách, a až se dešťová opona zvedne, bude jim ještě blíž. „Je to rychlá loď," přiznal neochotně. „A Lapoullier ji umí řídit."

Zimní den se však chýlil ke konci a noc nabízela *Pentecostu* příležitost pronásledovatelům uniknout. Ti si to samozřejmě uvědomili a dělali všechno možné, aby zvýšili rychlost na maximum, takže s postupujícím soumrakem metr po metru vzdálenost zkracovali. Obě lodě se už dostaly na bouřícím a temnícím se moři z dohledu země, a když nastala téměř tma, vznesla se z přídě *Saint-Espritu* první ohnivá střela.

Byla to šipka z kuše. Svítící střela vyšlehala do tmy, stoupala vzhůru a pak se obloukem ponořila do brázdy zčeřené vody *za Pentecost*. „Pošli jim taky jeden šíp," zavrčel sir Guillaume.

„Jsou moc daleko," odpověděl Thomas. Věděl, že dobrá kuše dostřelí dál než tisový luk, na druhou stranu než střelec připraví kuši k dalšímu výstřelu, anglický lučištník může doběhnout na dostřel a vypustit mezitím půl tuctu šípů. To ale v této situaci nešlo, navíc se Thomasovi nechtělo plýtvat šípy, takže mohl jen čekat a pozorovat, jak k temné obloze stoupá druhá ohnivá střela. Také ta však zapadla do vody kdesi za nimi.

„Nelétají tak dobře," poznamenal Will Skeat.

„Co říkáš, Wille?" zeptal se Thomas, protože mu pořádně nerozuměl.

„Šipka je obalená plátnem a to ji ve vzduchu zpomaluje. Střílel jsi někdy oheň, Tome?"

„Ne."

„Dostřelí tak na padesát kroků," řekl Skeat a sledoval, jak třetí ohnivá šipka zhasla v moři, „a o přesnosti se nedá ani mluvit."

„Tahle už byla blíž," zabručel sir Guillaume.

Villeroy vynesl na palubu sud a naplnil ho mořskou vodou. Yvette mezitím hbitě vyšplhala do lanoví a usadila se na stěžňovém kříži, kde viselo jediné ráhno, a pak vytahovala nahoru plátěné vaky s vodou a navlhčovala plachty.

„A my bychom si nemohli udělat ohnivé šípy?" zeptal se sir Guillaume. „Tahleta věc," zvedl Villeroyovu obrovskou kuši, „by k nim musela dostřelit." Thomas to přeložil Willu Skeatovi, který stále ještě francouzsky skoro nerozuměl.

„Ohnivé šípy?" Skeat svraštil čelo, jak přemýšlel. „To bys musel mít dehet, Tome, kterým bys napustil kus vlněného hadru, a ten pak těsně omotal kolem šípu. Ale okraje by musely být otřepané, aby to pěkně hořelo. Oheň se musí dostat do hloubky, aby dlouho vydržel, a šíp se musí vystřelit ve vhodnou dobu, než oheň prohoří až na dřík šípu."

„Nemohli," překládal Thomas siru Guillaumovi, „je to příliš složité."

Sir Guillaume zaklel a rychle se otočil, protože první ohnivá šipka zasáhla loď, i když zatím jen do spodní části zádě, takže následující vlna plameny s hlasitým zasyčení uhasila. „Musíme něco udělat," zuřil.

„Klid, zatím se nic neděje," křikl od kormidelního vesla Villeroy.

„Můžu to zkusit tvou kuší?" zeptal se sir Guillaume, a když obr přikývl, natáhl ji a vystřelil na *Saint-Esprit* železnou šipku. Pak znovu s hekáním zbraň natáhl. Žasl, jaká síla je k tomu potřeba. Kuše natahované pákou byly obvykle mnohem slabší než ty, které měly mechanismus se šnekovým kolem a rohatkou. Villeroyova kuše však byla obrovská. Šipky vystřelené sirem Guillaumem musely loď pronásledovatelů zasáhnout, ve tmě však nebylo poznat, zda tam napáchaly nějakou škodu. Thomas o tom ale pochyboval, protože *Saint-Esprit* měl vysokou příď a pevné ohrazení paluby. Sir Guillaume zřejmě jen vrážel kousek kovu mezi desky, kdežto ohnivé šípy ze *Saint-Espritu* začínaly *Pentecost* čím dál víc ohrožovat.

Teď už létaly vystřelované ze tří nebo čtyři kuší a Thomas s Robbiem měli plné ruce práce, aby je stačili uhasit, když se zabodly do paluby. Potom zasáhla hořící šipka plachtu a doutnající skvrna se začala šířit, než se Yvette podařilo zalít ji vodou. To zřejmě přimělo Villeroye k rozhodnutí. Tvrdě zabral kormidelním veslem, až zaskřípalo napětím, a Thomas ucítil, že se loď prudce stočila k jihu. „*Saint-Esprit* není tak rychlej, když musí plout z větru," zahučel Villeroy, „a taky se při kursu napříč vlněním převaluje."

„A my budeme rychlejší?" zeptal se Thomas.

„To se teprve uvidí," řekl Villeroy.

„Proč jsme to nezkusili dřív?" ozval se podrážděně sir Guillaume.

„Protože jsme předtím neměli dost manévrovacího prostoru," odpověděl Villeroy klidně a sledoval, jak nad zádí

přeletěla jako meteorit další hořící šipka. „Teď už jsme dost daleko od mysu.“ Mínil tím, že se dostali do bezpečné vzdálenosti na západ od Normandského poloostrova a jižně od nich se teď táhlo moře mezi Normandií a Bretaní protkané skalisky. Bezprostředně po změně kursu se vzdálenost mezi nimi a pronásledovateli ještě zmenšila, čehož Thomas využil a vystřelil pár šípů na mlhavé siluety ozbrojenců stojících ve střední části lodi. Yvette slezla dolů, chvíli tahala za lana, a když byla spokojená s novým nastavením plachet, vyšplhala zpátky na své stanoviště. Stihla to právě včas, protože do plachty vlétly další dvě ohnivé šipky a plachtovina opět začala doutnat. Thomas vystřelil šíp k temné obloze, aby dopadl na nepřátelskou palubu z výšky, a sir Guillaume střílel těžké šipky, jak rychle to šlo. Ani jeden z nich však nebyl za své úsilí odměněn výkřikem, který by znamenal, že někoho zasáhli. Pak se vzdálenost mezi loděmi opět zvětšila a Thomas svěsil tětivu. *Saint-Esprit* otáčel, aby sledoval *Pentecost* na jih, a na chvíli se zdálo, že zmizel ve tmě. Potom však z jeho paluby vyletěla další ohnivá střela a v záblesku světla Thomas uviděl, že loď už opět pluje v jejich brázdě. Plachty *Pentecostu* stále doutnavě žhnuly, což umožňovalo pronásledovatelům přesně zamířit. A ti toho také využili. Vystřelili tři šipky zároveň, jejich plameny hladově probleskly tmou a Yvette zoufale tahala nahoru jeden vak s vodou za druhým. Přesto plachta vzplála a loď zpomalovala, protože plachta ztratila tah. V tu chvíli se přihnala od východu další dešťová húlava.

Byla ještě prudší než ty předchozí a sníh s deštěm pleskal do ohořelé plachty a do paluby a Thomas si přál, aby ta mořská fujavice trvala věčně. Bohužel ustala stejně náhle, jako se spustila, a všichni na palubě *Pentecostu* hleděli přes záď lodi do tmy a čekali, kdy vyletí ze *Saint-Espritu* další ohnivá šipka. Po chvíli se dočkali, ale vyšlehla k obloze dál než předtím, mnohem dál, a její světlo už nestačilo *Pentecost* ozářit. „Počítali, že jsme v tý bouřce znovu obrátili na západ,“ zahučel Villeroy pobaveně. „Ale spletli se. Přechytračili sami sebe.“ Posádka *Saint-Espritu* se pokusila *Pentecost* předejít v

předpokládaném úhybném manévru v domnění, že Villeroy obrátí loď, aby měla opět vítr v zádech. V tom se však zmýlili a ocitli se daleko zpět na severozápadě.

Ze tmy šlehaly další ohnivé šipky, ale létaly chaoticky na všechny strany vystřelované zřejmě v naději, že alespoň některá ukáže, kam se pronásledovaná loď poděla. *Pentecost* se však kvapem vzdaloval hnán zbytky sežehnuté plachty. Nebýt posledního dešťového poryvu, už by je *Saint-Esprit* dostihl a zajal, pomyslel si Thomas a uvažoval, zda to zasáhla ruka Boží a chrání ho, protože má u sebe knihu o grálu. Ale pak se ho zmocnil pocit viny za to, že pochyboval o existenci grálu a že promrhal peníze lorda Outhwaita a nepoužil je k hledání nejsvětější relikvie. Znovu ho také zmohla lítost nad zbytečnou smrtí Eleanor a otce Hobbeho, a tak klesl na kolena a upřel pohled na jednorukého Krista na kříži a modlil se. Odpusť mi, Pane, odpusť mi, mumlal tiše.

„Plachta stojí pěkný peníze," prohlásil Villeroy.

„Budeš mít novou, Pierre," slíbil sir Guillaume.

„Ale to není všechno," zabručel Villeroy. „Taky pros Boha, aby nás to, co teď visí na ráhnu, někam dopravilo." Daleko na severu vylétl ještě jeden ohnivý šíp, ale pak se už žádné světlo neobjevilo a zůstala jen nekonečná tma vzdutého moře, v němž *Pentecost* přečkal všechny útoky a plul dál pod zpola zničenou plachtou.

Svítání je zastihlo v mlze a při slušném větru, plachta však byla natolik potrhaná, že se Villeroy s Yvette rozhodli přeložit ji tak, aby vítr nadouval ještě něco jiného než ohořelé díry. Když ji po této úpravě znovu upevnili, *Pentecost* se dal do pohybu na jihozápad a všichni na palubě děkovali Bohu za mlhu, protože je skrývala před piráty, pravými pány vod mezi Normandií a Bretaní. Villeroy si nebyl jistý, kde přesně jsou, i když nepochyboval, že normandské pobřeží je na východě a v zemi, která tím směrem leží, je lenním pánem hrabě z Coutances. A tak se drželi jihozápadního směru a Yvette seděla na přídi a neustále dávala pozor na útesy vykukující jen

těsně nad hladinou. „Tyhle vody snad ty skaliska ploděj nebo co," bručel Villeroy.

„Tak plujme do hlubších vod," navrhl sir Guillaume.

Obr plivl přes zábradlí do vody. „Hlubší vody zase ploděj anglický piráty."

Stočili se víc na jih. Vítr ustal a moře se uklidnilo. Pořád bylo chladno, ale už jim nešlehal do tváří sníh s deštěm, a když z rozpouštějících se mlh vykouklo bledé slunce, posadil se Thomas na přídi vedle Mordecaie. „Chtěl bych se tě na něco zeptat," začal.

„Otec mi říkal, abych nikdy nevkročil na loď," prohlásil Mordecai, jako by ho neslyšel. Byl bledý a jindy pečlivě upravený vous měl zcuchaný. Přestože měl na sobě plášť z ovčích kůží, chvěl se zimou. „Víš, co tvrdí vlámští námořníci?" pokračoval. „Podle nich se dá bouře utišit tím, že se hodí přes palubu Žid."

„Opravdu to říkají?"

„Tak jsem to slyšel," pokýval hlavou Mordecai. „Škoda že nejsem na palubě vlámské lodi. Už bych to měl za sebou a nemusel bych takhle trpět. Na co se chceš zeptat?"

Thomas rozbalil knihu, kterou mu zanechal otec. „Pověz mi, kdo je to Chakaljáš."

„Chakaljáš?" opakoval Mordecai podivné jméno a zavrtěl hlavou. „Myslíš, že Vlámové berou na své lodě Židy, aby měli čím tišit bouři? Zdá se to logické, i když kruté. Proč umírat, když za mě může zemřít Žid?"

Thomas otevřel knihu na první stránce s hebrejským textem, kde bratr Germain objevil jméno Chakaljáš. „Tady," řekl a podal knihu lékaři, „tady o něm je. Chakaljáš…"

Mordecai pohlédl na stránku, kterou mu Thomas ukázal. „Vnuk Chakaljášův a syn tirsatův," překládal nahlas. „Samozřejmě je to jen verze příběhu o Jonášovi a velrybě."

„Takže Chakaljáš je Jonáš?" zeptal se Thomas a pohlédl na stránku se zvláštním písmem.

„Ale ne, chlapče," mávl rukou Mordecai. „Ta pověra o Židech a utišených bouřích. Obyčejná ignorantská záměna

příběhu o Jonášovi.“ Znovu se podíval do knihy. „Ty jsi syn tirsatův?“

„Jsem nemanželský syn kněze,“ řekl Thomas.

„A tohle napsal tvůj otec?“

„Ano.“

„Pro tebe?“

„Asi ano,“ přikývl Thomas.

„Pak jsi syn tirsatův a vnuk Chakaljášův,“ řekl Mordecai a usmál se. „No jistě! Nehemjáš. Už mám paměť skoro stejně chabou jako chudák Skeat. Jak jsem mohl zapomenout, že Chakaljáš je otec Nehemjášův?“

Thomas byl čím dál zmatenější. „Nechápu…“

„A ten byl samozřejmě tirsata. Je to zvláštní, jaký mají Židé úspěch v jiných zemích, ale pak už nás mají dost a viní nás ze všeho špatného. Potom uplyne nějaký čas a znovu si na nás vzpomenou. Tirsata, Thomasi, byl místodržící Judska za Peršanů. Nehemjáš byl tirsata*), ne král, pouze správce země za Artaxerxovy vlády.“

Mordecaiova učenost byla imponující, ale do Thomasovy hlavy příliš světla nevnesla. Proč by se otec Ralph identifikoval s Nehemjášem, který musel žít stovky let před Kristem, a tedy před grálem? Jediná odpověď, která Thomase napadla, byla otcova pomatenost. Mordecai obracel listy pergamenu. „Bože, jak všichni lidé touží po zázracích,“ zakroutil hlavou a ukázal prstem zbarveným všemi léčivými látkami, které drtil, třel a míchal, na další místo na stránce. „‚Zlatá číše v ruce Hospodina, z něhož se opila celá zem…‘ Co, k čertu, tohle znamená?“

„Píše tu o grálu,“ řekl Thomas.

„To jsem pochopil. Jenže tahle slova nemluví o grálu, ta se týkají Babylonu. Je to citát z Pláče Jeremjášova.“ Obrátil na další stránku. „Lidé touží po záhadách. Nechtějí mít nic jasné, protože když je všechno jasné, nezbývá už žádná naděje.

*) V Kralické bibli uváděn jako tirsata — viz kniha Nehemjášova, kapitola 8, odstavec 9, kdežto v novém ekumenickém překladu jako místodržící; pozn. překl.

Vídávám lidi umírat a vím, že se pro jejich záchranu nedá nic dělat. Jenže oni chtějí, abych odešel, protože brzy přijde kněz s miskou zakrytou plátnem a všichni se budou modlit, aby udělal zázrak. Žádný zázrak se však nikdy nestal. Nakonec nemocný zemře a vinu za to nesu já. Ne Bůh ani kněz, ale já!“ Nechal knihu klesnout do klína, kde si s jejími stránkami pohrával vítr. „Jsou to jen příběhy o grálu a pár dalších textů, které o něm možná hovoří. Vlastně je to kniha meditací.“ Svraštil čelo a pohlédl na Thomase. „Tvůj otec opravdu věřil v existenci grálu?“

Thomas se už chystal živě přikývnout, ale pak se zarazil. Po většinu času znal otce jako chytrého, sarkastického a někdy zábavného člověka, ale také jako divokého, křičícího muže, který se vzpíral Bohu a zoufale se snažil pochopit posvátná mystéria. „Myslím, že ano,“ řekl opatrně, „že věřil ve svatý grál.“

„Samozřejmě že věřil,“ řekl Mordecai náhle. „Jaký jsem to hlupák! Samozřejmě že tvůj otec v grál věřil, protože byl přesvědčený, že ho má!“

„Myslíš?“ pohlédl na něj Thomas. Nyní už byl naprosto zmatený.

„Nehemjáš byl víc než tirsata Judska,“ řekl lékař. „Byl také Artaxerxovým číšníkem. Říká to o sobě na začátku svého spisu. ‚Byl jsem totiž královským číšníkem.‘ Slova tvého otce, Thomasi, pocházejí z Nehemjášova příběhu ve Starém zákoně.“

Thomas hleděl na stránku s hebrejským textem a uvědomil si, že Mordecai má pravdu. Bylo to otcovo vyznání. Byl číšníkem nejvyššího ze všech králů — samotného Boha, a tato věta potvrzovala Thomasův sen. Otec Ralph byl číšníkem. Měl grál. A grál tedy existuje. Thomas se zachvěl.

„Tvůj otec zřejmě věřil, že má grál,“ pokračoval Mordecai, „ale zdá se nepravděpodobné, že by ho opravdu měl.“

„Nepravděpodobné?“ ozval se Thomas, jako by chtěl protestovat.

„Jsem pouhý Žid,“ řekl Mordecai smířlivě, „takže co já mohu vědět o Vykupiteli lidstva? Někteří dokonce tvrdí, že bych o něčem takovém neměl ani mluvit. Pokud však vím, Ježíš nebyl bohatý. Je to tak?“

„Byl chudý,“ řekl Thomas.

„Mám tedy pravdu. Nebyl to bohatý člověk a na konci života se zúčastnil *sederu.*“

„Co je to?“

„Bohoslužba pro první noc židovského svátku pesach, při níž se jí nekvašený chléb a pije z pohárů víno. A grál — oprav mě, jestli se mýlím — je buďto mísa na chléb, nebo pohár na víno. Je to tak?“

„Ano.“

„Ano,“ opakoval Mordecai a pohlédl nalevo, kde se na vzdutých vlnách houpala rybářská loď. Po *Saint-Espritu* nebylo celé dopoledne ani vidu a žádná z menších lodí, kolem nichž propluli, nejevila o *Pentecost* zájem. „Jestliže byl tedy Ježíš chudý,“ pokračoval Mordecai, „jakou *sederovou* mísu mohl použít? Takovou, která byla ze zlata? Zdobená drahokamy? Nebo obyčejnou, hliněnou?“

„Ať použil cokoliv, Bůh to mohl proměnit,“ namítl Thomas.

„Ano, samozřejmě, na to jsem zapomněl,“ řekl Mordecai. Znělo to zklamaně, ale pak se usmál a vrátil Thomasovi knihu. „Až se dostaneme tam, kam míříme,“ řekl, „napíšu ti překlad toho hebrejského textu. Doufám, že ti to pomůže.“

„Thomasi!“ ozval se ze zádě hlas sira Guillauma. „Potřebujeme silné ruce na vylévání vody.“

Ucpávání spár v Caenu z nedostatku času nedokončili, jak by bylo třeba, a do lodi silně zatékalo. Thomas tedy šel do podpalubí a podával odtud vědra s vodou Robbiemu, který je vyléval do moře. Sir Guillaume znovu naléhal na Villeroye, aby obrátili k severovýchodu a pokusili se doplout do Dunkirku, ale obr byl celý sklíčený z rozervané plachty a z toho, že loď je jako řešeto. „Musím rychle do nějakýho přístavu,“ bručel. „A ty mi musíš koupit plachtu.“

V Normandii se však přistát neodvážili. Celá provincie věděla, že sir Guillaume byl prohlášen za zrádce, a kdyby v přístavu *Pentecost* prohledávali — a na pobřeží, kde kvetlo podloudnictví, to bylo víc než pravděpodobné —, nepochybně by sira Guillauma objevili a zatkli. Zbývala tedy Bretaň a sir Guillaume se chtěl dostat alespoň do Saint-Maló nebo do Saint-Brieuku. Thomas však z podpalubí protestoval. Obával se, že by tam jeho a Willa Skeata považovali za nepřátele, protože tato bretaňská města přísahala věrnost Charlesovi, který bojoval o Bretaň se stoupenci vévody Jeana podporovaného Angličany. „Tak kam tedy můžeme plout?“ ptal se sir Guillaume. „Do Anglie?“

„Do Anglie nemáme šanci,“ ozval se Villeroy a zoufale pohlédl na plachtu.

„A co na ostrovy?“ navrhl Thomas. Měl na mysli Guernsey a Jersey.

„Ano, na ostrovy!“ souhlasil sir Guillaume, jemuž se tento nápad zalíbil.

Jenže proti tomu měl Villeroy zase námitku. „Tam nemůžu,“ řekl vztekle a vysvětlil jim, že *Pentecost* původně pochází z Guernsey a on byl jedním z těch, kteří se lodi zmocnili. „Přistanu s ní na ostrovech a oni mi ji seberou a mě s ní.“

„Proboha!“ obrátil sir Guillaume oči v sloup. „Tak kam se, k čertu, můžeme podít?“

„A do Tréguieru můžete?“ zeptal se náhle Will Skeat a všichni zůstali tak užaslí, že promluvil, že se nikdo nezmohl na odpověď.

„Do Tréguieru?“ opakoval po chvíli Villeroy a pak přikývl. „Asi jo.“

„Proč do Tréguieru?“ chtěl vědět sir Guillaume.

„Když jsem o něm naposledy slyšel, byl v rukou Angličanů,“ odpověděl Skeat.

„Ještě pořád je,“ potvrdil Villeroy.

„My tam máme přátele,“ dodal Skeat.

A taky nepřátele, pomyslel si Thomas. Tréguier nebyl jen nejbližší bretaňský přístav, který ovládali Angličané, ale také nejbližší přístav od La Roche-Derrien, kam odešel sir Geoffrey Carr. Navíc Thomas řekl bratru Germainovi, že chce jet do La Roche-Derrien, i když jen proto, aby ho tím zmátl. To samozřejmě znamená, že už to ví de Taillebourg a bude ho tam hledat. A možná tam je také Jeanette… Najednou, i když celé týdny říkal, že se tam nevrátí, se Thomasovi zoufale zachtělo jet do La Roche-Derrien.

Protože to bylo v Bretani, kde měl přátele, bývalou lásku a nepřátele, které měl v úmyslu zabít.

Třetí část

Bretaň, jaro 1347

Králův číšník

Jeanette Chenierová, hraběnka z Armoriky, přišla o manžela, o rodiče, majetek a dům, o syna a o svého královského milence, a to všechno ještě před dovršením dvaceti let.

O manžela ji připravil anglický šíp a hrabě umíral několik dní v mukách a plakal při tom jako dítě.

Rodiče jí vzala epidemie úplavice. Jejich ložní prádlo se muselo spálit a pak byli pohřbeni vedle oltáře v kostele svatého Renana. Zanechali po sobě Jeanette, své jediné dítě, menší majetek ve zlatě, lodní obchod s vínem a velký dům na břehu řeky protékající městečkem La Roche-Derrien.

Jeanette utratila většinu zděděného majetku na vystrojení lodí pro boj proti nenáviděným Angličanům, ale ti vítězili a všechno přišlo vniveč.

Jeanette se pak odhodlala prosit o pomoc Charlese z Blois, vévodu bretaňského a příbuzného jejího manžela, a tak ztratila syna. Charles z Blois jí tříletého chlapce, pojmenovaného po něm, odňal, ji samu nazval děvkou, protože si podle něho jako dcera obchodníka nezaslouží výsady šlechtičny, a nakonec, aby jí ukázal své pohrdání, ji znásilnil. Jeanettin syn Charles, nynější hrabě z Armoriky, byl tedy vychován jedním z věrných stoupenců Charlese z Blois, aby bylo zajištěno, že rozsáhlé pozemky, jež chlapci patřily, zůstanou spojené přísahou s rodem Blois. Takže v Jeanette, která přišla o majetek ve snaze pomoct vévodovi Charlesovi, aby se stal nezpochybnitelným vládcem Bretaně, vzplanula nová nenávist

a našla si nového milence v Thomasovi z Hooktonu. Uprchla s ním na sever k anglickému vojsku, jež táhlo Normandií, a zde padla do oka Eduardovi z Woodstocku, princi waleskému. Tak se stalo, že Jeanette Thomase opustila. Ale pak, ve strachu, že anglické vojsko bude v Pikardii rozdrceno a vítězní Francouzi se jí pomstí jako zrádkyni, znovu uprchla. V odhadu výsledku bitvy se však mýlila, neboť Angličané u Kresčaku zvítězili, vrátit se ale už nemohla. Králové, a stejně tak synové králů, nemají pochopení pro přelétavost a nestálost, a tak se Jeanette Chenierová, ovdovělá hraběnka z Armoriky, vrátila do La Roche-Derrien a tam se dozvěděla, že ke všemu ještě přišla o svůj dům.

Když La Roche-Derrien opouštěla, topila se v dluzích, a domu se zmocnil její právník monsieur Belas, údajně proto, aby její dluhy zaplatil. Po návratu však měla Jeanette peněz dost, aby mohla zaplatit vše, co dlužila, protože princ waleský k ní byl štědrý a zahrnul ji množstvím drahých šperků. Belas ale odmítal dům opustit a právo bylo samozřejmě na jeho straně. V derrienské posádce se sice našlo pár mužů, kteří projevili Jeanette sympatie, ale do rozhodování soudu nikdo z nich nezasahoval; ostatně i kdyby se o to pokusili, nebylo by to moc platné. Všichni věděli, že v tomto malém městě zřejmě dlouho nezůstanou. Vévoda Charles shromažďoval v Rennes nové vojsko a La Roche-Derrien, nejodloučenější a nejodlehlejší anglická pevnost v celé Bretani, nemělo naději mu odolat. Bylo tedy jasné, že jakmile se ho vévoda Charles zmocní, svého agenta monsieura Belase odmění a Jeanette Chenierovou, kterou nazval pro její neurozený původ děvkou, zahrne pohrdáním.

Když si tedy Jeanette uvědomila, že svůj dům zpátky nezíská, našla si v blízkosti jižní derrienské brány jiný, menší, a pak se vyznala ze svých hříchů knězi v kostele svatého Renana. Zbožný duchovní jí řekl, že její špatnost přesáhla všechnu lidskou a zřejmě i Boží míru, a slíbil jí, že jí dá rozhřešení, jestliže zhřeší s ním. Nato si zvedl duchovní šat a sáhl po ní, ale pak hlasitě vykřikl, neboť Jeanette ho kopla.

Chodila pak dál na mše k svatému Renanovi, protože to byl od dětství její kostel a pod obrazem Krista, vystupujícího se zlatou svatozáří z hrobu, v něm byli pohřbeni její rodiče, a kněz se nedovážil nepodat jí tělo Páně, stejně jako se neodvážil pohlédnout jí do očí.

Kromě jiného přišla Jeanette při svém útěku s Thomasem ještě o služebnictvo, najala si však za kuchyňskou službu čtrnáctiletou dívku a její slabomyslný bratr jí nosil vodu a staral se o dřevo na topení. Jeanette počítala, že jí princovy šperky mohou vydržet rok a do té doby se snad něco stane. Byla mladá, krásná a plná hněvu, její dítě stále drželi jako rukojmí a ji samu stravovala nenávist. Někteří lidé z města si mysleli, že zešílela, protože se chovala podivně a byla mnohem hubenější, než když opouštěla La Roche-Derrien. Vlasy však měla stále černé jako havraní peří, pleť hladkou jako vzácné hedvábí, jež si mohou dovolit jen ti nejbohatší, a oči velké a jasné. Našlo se dost mužů, kteří se ucházeli o její přízeň, ale ona jim odpovídala, že s nimi bude ochotná mluvit jen tehdy, jestliže jí přinesou svrasklé srdce právníka Belase a svrasklý penis Charlese z Blois. „Obojí mi přineste v relikviáři," říkala jim, „ale mého syna mi přiveďte živého." Její vášnivá nenávist však muže odpuzovala a někteří o ní začali šířit pomluvy, že je zasažená měsícem, a možná dokonce čarodějnictvím. Kněz od svatého Renana se svěřil ostatním duchovním ve městě, že se ho Jeanette pokusila svést, a vedl nejasné řeči o tom, že by se na ni měla podívat inkvizice. Naštěstí nic takového Jeanette nehrozilo, neboť anglický král nedovolil mučitelům ve službách Božích, aby konali své temné praktiky na jeho majetku. „Už tu máme dost reptání," říkal velitel anglické posádky v La Roche-Derrien Dick Totesham, „a nepotřebujeme, aby nám tu nějací zatracení mniši vyvolávali další problémy."

Totesham a jeho velitelé věděli, že Charles z Blois shromažďuje vojsko, aby mohl zaútočit na La Roche-Derrien a pak se pokusit oblehnout další anglické pevnosti v Bretani. Proto usilovně pracovali na zpevnění a zvýšení městských

hradeb a vedle starých bašt stavěli nové. Z okolního venkova byli sehnáni farmářští dělníci, kteří museli vozit káry s hlínou a kamením, kopat příkopy, zarážet do země kůly a budovat palisády. Všichni Angličany nenáviděli za to, že je nutili pracovat, aniž jim za práci zaplatili, ale Angličané na to nedbali. Museli se bránit, bylo jich málo, a proto Totesham naléhavě žádal Westminster, aby mu poslali další vojáky. Uprostřed ledna, v den, na nějž připadal svátek svatého Felixe, tedy přistála v Tréguieru, malém přístavu asi hodinu a půl chůze od La Roche-Derrien, loď s velšskými lučištníky. Kromě nich však bylo jedinou další posilou posádky pevnosti několik rytířů a těžkooděnců pronásledovaných smůlou, kteří přišli v naději, že se zde dočkají kořisti a zajatců. Někteří rytíři přijeli až z Flander přilákáni falešnými pověstmi o tom, že v Bretani lze lehce zbohatnout, a dalších šest ozbrojenců, vedených zlovolným mužem s rudou tváří, bičem a velkou dávkou zášti, přišlo až ze severní Anglie. Ti byli poslední posilou La Roche-Derrien před tím, než vplul do ústí řeky *Pentecost.*

Derrienská posádka byla malá, zato vojsko vévody Charlese každým dnem rostlo. Informátoři placení Angličany hlásili, že se do Rennes sjíždějí stočlenné oddíly janovských střelců a těžkooděnci z celé Francie, aby přísahali věrnost Charlesovi z Blois. Jeho vojsko tedy rostlo, zatímco anglický král o své posádky v Bretani příliš nedbal a neposílal jim žádnou pomoc. A to znamenalo, že La Roche-Derrien, nejmenší z anglických opevněných měst v Bretani a nejbližší nepříteli, bylo odsouzeno k záhubě.

Když *Pentecost* proklouzl mezi nízkými skalisky u ústí řeky Jaudy, zmocnil se Thomase zvláštní neklid. Uvažoval, zda nedělá chybu, když se vrací do La Roche-Derrien. Že by ho sem vedl Bůh, protože právě zde ho budou nepřátelé grálu hledat? Nebo je nervózní pouze z toho, že se možná opět setká s Jeanette? Historie jejich vztahu byla spletitá a mísilo se v ní příliš mnoho nenávisti s láskou. Přesto Thomas chtěl Jeanette

vidět a bál se, že ona na něho zvědavá nebude. Díval se, jak příliv žene *Pentecost* do ústí řeky, a přitom se pokoušel vybavit si její tvář. Kolem na skaliscích ozdobených bílou pěnou roztahovali střapatá černá křídla alkouni a v jednom okamžiku vystrčil z vody lesklou hlavu lachtan, chvíli na Thomase pobouřeně zíral, a pak zase sklouzl do hlubin. Říční břehy se přibližovaly a s nimi sílil pach pevniny. Bylo vidět balvany, světlou vysokou trávu a zakrslé stromy ohnuté větry a na mělčině křivolaké rybí pasti z kůlů a vrbového proutí. Jakési malé děvčátko, sotva šestileté, otloukalo kamenem ze skály přílipky. „To je bídná večeře, co?“ poznamenal Will Skeat.

„Bídná, Wille, bídná.“

„To jsi ty, Tome!“ rozzářil se Skeat, když ho poznal po hlase. „Vsadím se, že tys nikdy neměl k večeři přílipky.“

„Ale měl. A na snídani taky.“

„Že by někdo, kdo mluví latinsky a francouzsky, jedl přílipky?“ zapochyboval Skeat a zasmál se. „Vždyť ty snad umíš i psát, Tome.“

„Skoro tak dobře jako kněz, Wille.“

„Napadlo mě, že bychom měli napsat dopis jeho lordstvu,“ řekl Skeat. Thomas věděl, že míní hraběte z Northamptonu. „Požádat ho, aby poslal moje lidi sem. Ale bez peněz by to asi neudělal, co?“

„Vždyť ti dluží spoustu peněz on,“ namítl Thomas.

Skeat na něho pohlédl a svraštil čelo. „Vážně?“

„Tví muži mu už několik měsíců slouží. Musí za to zaplatit.“

Skeat zavrtěl hlavou. „Nikdy nezůstával dobrým vojákům dlužný, určitě mají plné měšce. Jestli je chci mít tady, budu ho muset přesvědčit, aby je pustil. A taky mu za to zaplatit.“ Skeatovi muži byli zavázáni k tomu, aby bojovali za hraběte z Northamptonu, a ten se po tažení v Bretani připojil ke královu vojsku v Normandii. Takže teď mu sloužili u Calais. „Budu mu muset zaplatit, aby je sem poslal, Thomasi,“ pokračoval Skeat, „a jestli se poměry za poslední půlrok nezměnily,

nebude to levné. Vůbec to nebude levné. A taky, proč by je měl hrabě pouštět od Calais? Na jaře je tam bude potřebovat.“

Dobře uvažuje, pomyslel si Thomas. Bylo téměř jisté, že až přejde zima, strhnou se kolem Calais prudké boje. Pokud mu bylo známo, město zatím nepadlo. Angličané ho však obklopili ze všech stran a říkalo se, že francouzský král shromažďuje velké vojsko, aby mohl na jaře na obléhatele zaútočit.

„Na jaře vypuknou těžké boje i tady,“ řekl Thomas a ukázal ke břehu. Ten už byl nyní blízko. Pole po obou stranách ležela ladem, přesto venkované stále ještě stačili zásobovat derrienskou posádku a za to byli ušetřeni plenění, znásilňování a ohňů, které srovnávaly se zemí osady a celé vesnice ve zbytku vévodství.

„To ano,“ souhlasil Skeat, „ale u Calais to bude horší. Možná bychom tam měli jet, co říkáš?“

Thomas neříkal nic. Bál se, že Skeat svému oddílu těžkooděnců a lučištníků už nikdy velet nebude. Přestože se jeho starý přítel vylízal z těžkého zranění, hlava mu stále nesloužila, byl zapomětlivý a přepadaly ho náhlé záchvaty melancholie a nejasných stavů mysli. Bylo to zvlášť patrné ve chvílích, kdy se už zdálo, že je skoro jako dřív. Jenže Will od svého zranění nebyl nikdy *úplně* jako dřív; jako ten starý Will Skeat, rozhodný, chytrý a rychlý v boji. Zatímco teď… Opakoval, co už řekl, často se tvářil zmateně a ještě častěji vypadal popletený — jako například teď, když pohlédl na hlídkový člun, který plul po proudu směrem k *Pentecostu* a na jeho palubě vlála vlajka s anglickým rudým křížem na bílém poli. Skeat se zamračil. „To jsou nepřátelé?“ zeptal se.

„Mají přece naši vlajku, Wille.“

„Aha.“

Na přídi stál muž v kroužkové zbroji. „Co jste zač?“ křikl na ně.

„Angličané! Sir William Skeat!“ odpověděl Thomas. Použil Skeatovo jméno, neboť věřil, že ho stále v celé Bretani znají a ctí.

Muž na strážním člunu chvíli mlčel. „Sir William Skeat?“ opakoval, jako by si nebyl jistý, zda dobře slyšel. „Myslíš Willa Skeata?“

„Ano. Král ho povýšil do šlechtického stavu,“ odpověděl Thomas.

„Pořád na to zapomínám,“ ozval se Skeat.

Veslaři na levoboku zabrali zpět, aby se člun otočil podél *Pentecostu.* „Co vezete za náklad?“ zeptal se muž na přídi.

„Žádný! Jsme prázdní!“ odpověděl Thomas.

Muž na hlídkovém člunu si teprve teď všiml potrhané a ohořelé plachty. „Měli jste problémy?“

„U normandských břehů.“

„Aby je už jednou čert vzal, parchanty,“ zabručel muž a ukázal proti proudu, kde k obloze stoupal dým z tréguierských komínů. „Uvažte se vedle *Eduarda,*“ přikázal. „Musíte zaplatit přístavní poplatek. Šest šilinků.“

„Šest šilinků?“ zaúpěl Villeroy, když mu to řekli. „Šest zatracenejch šilinků! To si myslej, že tahám z moře plný sítě peněz?“

Tak se Thomas a Will Skeat vrátili do Tréguieru, jehož katedrála přišla o věž, protože z jejího vrcholu stříleli z kuší Bretaňci podporující Charlese z Blois. V odvetu za to Angličané věž strhli a kámen z ní poslali do Londýna. V malém přístavním městě zůstalo nyní jen málo obyvatel, protože nemělo hradby a skladiště za přístavní hrází občas přepadávali hordy ozbrojenců vévody Charlese. Menší lodě mohly plout po řece až do La Roche-Derrien, ale *Pentecost* měl příliš velký výtlak. Villeroy ho tedy uvázal vedle anglické kogy a chvíli nato vystoupilo na palubu asi deset mužů v kabátcích s rudým křížem, aby vybrali přístavní poplatek, prohlédli loď a buď zabavili pašované zboží, nebo dostali tučný úplatek, který by je přesvědčil, že na lodi žádný kontraband není. Z *Pentecostu* si však neodnesli ani jedno, ani druhé. Jejich velitel, tlusťoch s mokvajícím vředem na čele, jim potvrdil, že derrienské posádce stále velí Richard

Totesham. „Jo, pořád tam je," řekl tlusťoch, „a v Brestu velí sir Thomas Dagworth."

„Dagworth!" zvolal radostně Skeat. „To je dobrej chlap. A Dick Totesham taky," dodal k Thomasovi. Pak pohlédl zmateně na sira Guillauma, který se vynořil z kajuty na přídi.

„To je sir Guillaume," řekl Thomas tiše.

„Já vím."

Sir Guillaume hodil na palubu sedlové brašny a v očích tlusťocha zasvítila při cinkotu mincí chtivost. Sir Guillaume se na něho podíval a povytáhl meč.

„Myslím, že už půjdeme," řekl tlusťoch.

„Bude to lepší," ušklíbl se Skeat.

Robbie vynesl na palubu svůj vak a zadíval se na středopalubí *Eduarda*, kde čtyři dívky kuchaly sledě. Vyhazovaly přitom vnitřnosti do vzduchu a rackové je v letu chytali. Dívky navlékaly vykuchané ryby na dlouhé tyče, které se pak odnesou do udírny na konci mola. „To jsou tady všechny tak hezké?" zeptal se Robbie.

„Ještě hezčí," odpověděl Thomas. Uvažoval, jak může vědět, že jsou hezké, když jim pro čepce málem není vidět do tváří.

„Zdá se, že se mi bude v Bretani líbit," prohlásil Robbie.

Ještě než opustili loď, museli se vyrovnat s Villeroyem. Sir Guillaume mu zaplatil za cestu a ještě přidal tolik, aby si mohl koupit novou plachtu. „Uděláš líp," poradil obrovi nakonec, „když se budeš Caen nějakou dobu vyhýbat."

„Asi to vemem dolů do Gaskoňska," řekl Villeroy. „Tam se vždycky najde kšeft. Anebo se možná mrknem až do Portugalska."

„A nevzali byste mě s sebou?" ozval se nesměle Mordecai.

„Cože?" pohlédl na něho udiveně sir Guillaume. „Vždyť nenávidíš lodě."

„Musím na jih," řekl Mordecai unaveně, „a nejdřív do Montpellier. Čím dál na jih jsou lidi přátelštější. Raději přetrpím měsíc v zimě a na moři, než abych se potkal s vojáky vévody Charlese."

Sir Guillaume znovu sáhl do měšce. „Na cestu mého přítele do Gaskoňska," řekl a podal Villeroyovi zlatou minci.

Obr pohlédl na Yvette. Ta pokrčila rameny, ale pak manželovi naznačila, aby peníz přijal. „Jsi na mý lodi vítán, doktore," řekl Villeroy.

Rozloučili se tedy s Mordecaiem a pak Thomas, Robbie, Will Skeat, sir Guillaume a dva jeho ozbrojenci přešli po můstku na molo. Vyhledali loď, která mířila do La Roche-Derrien, ale protože odplouvala až pozdě odpoledne, rozhodli se jít pěšky. Nechali oba ozbrojence u vaků na lodi a Thomas potom vedl ostatní po úzké cestě, která se táhla po západním břehu řeky. Měli drátěné košile a zbraně, neboť místní venkovský lid nebyl Angličanům přátelsky nakloněn, setkali se však jen s několika venkovany, kteří skládali vidlemi z vozů hnůj. Muži přestali pracovat, dívali se na ně, ale nikdo z nich neřekl jediné slovo. „Zítra touhle dobou bude Charles z Blois vědět, že jsme tady," řekl Thomas, když je nechali za sebou.

„A bude se klepat strachy," poznamenal Skeat.

Ve chvíli, kdy došli k mostu vedoucímu přes řeku do La Roche-Derrien, začalo pršet. Thomas se zastavil pod obloukem mostní věže a ukázal proti proudu na chatrné přístavní molo, přes něž se jedné loňské noci tajně vkradl s ostatními Skeatovými lučištníky do města a zařídil, že La Roche-Derrien po dlouhém obléhání konečně padlo. „Vzpomínáš si na to místo, Wille?" zeptal se.

„Samozřejmě že vzpomínám," odpověděl Skeat, tvářil se však neurčitě a Thomas už raději mlčel.

Přešli přes kamenný most a stoupali ulicí k domu vedle krčmy, kde míval Richard Totesham svůj hlavní stan. Právě když k němu přicházeli, seskakoval velitel posádky z koně. Zamračeně na skupinku cizinců pohlédl, pak poznal Willa Skeata a chvíli na starého přítele zíral, jako by se před ním zjevil duch. Skeat ho však nepoznal. „Wille?" vypravil ze sebe konečně velitel derrienské posádky. „Wille? Jsi to ty?"

Skeatova tvář se náhle rozzářila. „Dicku Toteshame! Kde se tu bereš?"

Totesham se zatvářil zmateně. Nechápal, proč Skeata překvapuje, že ho tu vidí, ale pak si všiml prázdného výrazu v jeho očích a svraštil čelo. „Co je s tebou, Wille?“

„Dostal jsem to mečem do hlavy,“ řekl Skeat, „ale jeden doktor mě dal zase dohromady. Jenom mám občas všechno maličko… rozmazaný. Jako v mlze.“

Skeat s Toteshamem se objali. Oba pocházeli z nemajetných rodin, dali se k vojsku a vysloužili si nejen důvěru svých velitelů, ale také peníze z výkupného za zajatce a z drancování, až se stali tak bohatými, že si mohli dovolit najmout si vlastní oddíl vojáků. Ten pak pronajímali králi nebo šlechticům a při pustošení nepřátelské země dále bohatli. Trubadúři samozřejmě opěvují hrdinské činy králů, vévodů, hrabat, baronů a rytířů, ale vždy to byli především muži jako Skeat a Totesham, kdo se nejvíc zasloužili o anglická vítězství na bitevních polích.

Totesham poplácal Skeata přátelsky po rameni. „Řekni mi, Wille, žes s sebou přivedl své muže.“

„Nepřivedl, Dicku,“ povzdechl Skeat. „Nepřivedl. Bůh ví, kde jsou. Neviděl jsem je celé měsíce.“

„Jsou u Calais,“ dodal Thomas.

Totesham zklamaně protáhl obličej a pokřižoval se. Byl to podsaditý muž s širokou tváří a šedivými vlasy, který držel posádku La Roche-Derrien pohromadě snad jen silou své osobnosti. Teď však potřeboval muže, vojáky. Spoustu vojáků. „Mám tu pod velením sto dvaatřicet lidí,“ řekl Skeatovi, „přitom polovina z nich je nemocná. A pak je tady padesát nebo šedesát žoldnéřů, kteří můžou, ale nemusejí zůstat, až přitáhne Charles z Blois. A samozřejmě za nás budou bojovat místní, alespoň většina z nich.“

„Opravdu?“ podivil se Thomas. Vzpomněl si, jak urputně derrienští obyvatelé bránili své město při loňském obléhání, a když konečně padlo, museli přečkat zabíjení, drancování a znásilňování. Nechtělo se mu věřit, že by nyní byli ochotni podporovat anglickou posádku.

„Obchodu se daří," vysvětloval Totesham. „Nikdy nebyli tak bohatí jako teď! Odplouvají odsud lodi do Gaskoňska, do Portugalska, do Flander a taky do Anglie. Vydělávají spoustu peněz. Nechtějí, abychom odešli, takže někteří za nás budou určitě bojovat, a já na ně spoléhám. Ale není nad vycvičené vojáky."

Ostatní anglické posádky ležely daleko odtud na západ a Totesham věděl, že až přitáhne Charles z Blois, bude muset držet město dva nebo tři týdny, než se dočká nějaké pomoci. Přes očekávanou pomoc místních lidí však zřejmě pochyboval, že to dokáže. Napsal tedy králi do ležení u Calais list, v němž ho prosil, aby mu poslal do La Roche-Derrien posilu. „Jsme daleko od možné pomoci," napsal písař podle jeho diktátu, „a naši nepřátelé se stahují kolem nás." Když tedy Totesham uviděl Willa Skeata, myslel si, že je to odpověď na jeho žádost — že Skeat přišel se svými vojáky, aby ho posílil. Proto nedokázal skrýt zklamání. „Napíšeš králi sám?" zeptal se Willa.

„Tady Tom to napíše za mě."

„Musíš ho požádat, aby ti poslal tvé vojáky," naléhal Totesham. „Potřeboval bych tři nebo čtyři stovky lučištníků, ale těch tvých šedesát, nebo kolik jich máš, by mi taky pomohlo."

„Tommy Dagworth ti nějaké nemůže poslat?" zeptal se Skeat.

„Ten je na tom stejně jako já. Na to, kolik země drží, má lidí zatraceně málo, přičemž král nechce ani slyšet, že bychom pustili Charlesovi třeba jen jediný akr."

„Tak proč nepošle posily?" zeptal se sir Guillaume.

„Protože ani on nemá vojska nazbyt," řekl Totesham. „Ale není důvod nezkusit to, nepožádat ho o pomoc."

Totesham je vzal do domu, kde ve velkém krbu plápolal oheň, a jeho sluhové přinesli džbánky svařeného vína a mísy s chlebem a studeným vepřovým. V kolébce u ohně leželo dítě a Totesham lehce zrudl, když byl nucen přiznat, že je jeho. „Jsem čerstvě ženatý," řekl Skeatovi a poručil chůvě, aby dítě

odnesla, než začne plakat. Když Skeat sundal klobouk a odhalil zjizvenou lebku, sykl Totesham zděšením a chtěl slyšet, jak se to stalo. Skeat mu stručně vylíčil svůj příběh a Totesham pak upřímně poděkoval siru Guillaumovi za pomoc, kterou jeho starému příteli poskytl. Thomasovi a Robbiemu se dostalo méně vřelého přijetí — Robbiemu, neboť byl Skot, a Thomasovi, protože si Totesham dobře pamatoval, co byl zač. „S tebou byly jen samý zatracený problémy," řekl mu drsně. „S tebou a s hraběnkou z Armoriky."

„Je tady?" zeptal se Thomas.

„Jo, vrátila se," odpověděl Totesham stroze.

„Můžeme se nastěhovat do jejího domu, Wille," obrátil se Thomas ke Skeatovi.

„Nemůžete," prohlásil Totesham pevně. „Přišla o něj. Prodali ho, aby se mohly z výtěžku zaplatit její dluhy. Od té doby, co se vrátila, kolem toho dělá scény, ale dům byl prodán poctivě a právník, který ho koupil, nám zaplatil, abychom ho nechali na pokoji. Takže nechci, aby ho někdo rušil. Vy dva si můžete najít nocleh u Dvou lišek. Večer přijďte, zvu vás na večeři." Pozvání vyslovil tak, aby bylo jasné, že je určeno pouze Willu Skeatovi a siru Guillaumovi.

Tomovi to nevadilo. Našel si s Robbiem pokoj v krčmě zvané U Dvou lišek a pak zamířil k svatému Renanovi, zatímco Robbie poprvé ochutnal bretaňské pivo. Kostel svatého Renana byl v La Roche-Derrien jedním z nejmenších, ale zároveň z nejbohatších, protože ho štědře obdaroval Jeanettin otec. Nechal pro něj postavit zvonici a zaplatil zhotovení krásných nástěnných maleb. Blížil se však večer a byla již příliš tma, aby Thomas viděl Spasitele, jak kráčí po galilejských vodách, nebo duše řítící se do ohnivého pekla. Jediné světlo v kostele pocházelo od několika svící hořících na oltáři, kde byl ve stříbrném relikviáři uchováván jazyk svatého Renana. Thomas však věděl, že pod oltářem je skrytý další poklad, něco téměř stejně vzácného jako němý světcův jazyk, a on se na to chtěl podívat. Byla to kniha, další z darů, které kostelu věnoval Jeanettin otec. Thomas žasl, když ji zde

objevil, a nejen proto, že přečkala dobytí města, i když se těžko dalo předpokládat, že by vojáci v honbě za kořistí kradli z kostela knihy. Udivovalo ho, že v tomto kostelíku v malém bretaňském městě něco takového vůbec je. Knihy se považovaly za vzácnost a tahle byla doslova pokladem kostela svatého Renana. Byla to Bible. Většina stránek textů Nového zákona chyběla — zřejmě je vojáci použili na latrínách —, ale Starý zákon se zachoval celý. Thomas se propletl mezi několika staršími, černě oděnými ženami, které klečely v hlavní lodi chrámu a modlily se, a přistoupil k oltáři. Našel knihu na jejím místě pod oltářem, sfoukl z ní prach a pavučiny a položil ji vedle svící. Jedna z žen na něho zasyčela, že je bezbožník, ale Thomas si jí nevšímal.

Pomalu obracel tuhé stránky a občas se zastavil, aby obdivoval velká malovaná písmena na začátku kapitol. V kostele svatého Petra v Dorchesteru také byla Bible a jednu měl rovněž jeho otec a v Oxfordu jich Thomas viděl možná tucet. Přesto považoval každou takovou knihu za velkou vzácnost, a když nyní listoval zdejší Biblí, žasl nad tím, kolik času muselo trvat, než někdo tak obrovský svazek vytvořil. Teď už na něho syčelo víc žen. Protestovaly, že si uzurpuje oltář jako stůl, a aby od nich měl pokoj, odstoupil o pár kroků dál, sedl si se zkříženýma nohama na zem a knihu si položil na klín. Ocitl se však příliš daleko od svící a jen stěží rozeznával písmo, které navíc nepocházelo od mistrovského písaře. Začáteční písmena byla krásná a zřejmě je namalovala zručná ruka, ale dál bylo písmo namačkané na sebe a řádky v šeru splývaly. Thomas ani nevěděl, v které části obrovské knihy hledat. Začal na konci Starého zákona, ale když nenašel, co chtěl, listoval zpátky. Velké, tuhé listy šustily a praskaly, jak je obracel. Věděl, že to, co hledá, není v Žalmech, takže tento oddíl přešel rychleji, a pak zase zpomalil. Oči mu běhaly po řádcích, skákaly z jednoho odstavce na druhý a pak… Náhle na něho z jedné stránky vyskočila jména. *Neemias Athersatha filius Achelai* — Nehemjáš, správce, syn Chakaljášův. Přečetl celou pasáž, ale když ani teď nenašel, co hledal, obracel jeden

tuhý list za druhým a dál listoval zpátky. Tušil, že už musí být blízko… Konečně to měl.

Ego enim eram pincerna regis.

Hleděl na ta slova a pak je přečetl nahlas. „*Ego enim eram pincerna regis.*“

„Neboť jsem byl královým číšníkem.“

Mordecai se domníval, že kniha otce Ralpha je v podstatě prosbou k Bohu, aby učinil grál skutečným, ale Thomas s tím nesouhlasil. Jeho otec nechtěl být číšníkem. Ne, otcovy zápisky byly jakousi zpovědí, spíš skrýváním pravdy než jejím odhalováním. Zanechal mu stopu, aby po ní šel — aby šel od Chakaljáše k tirsatovi a uvědomil si, že správce byl rovněž královým číšníkem: *Ego enim eram pincerna regis.* „Neboť jsem *byl…*“ Thomas uvažoval, jestli to znamená, že jeho otec grál ztratil. Zřejmě věděl, že jeho syn může číst knihu až po jeho smrti. Thomas si však byl jistý jednou věcí: otcova kniha svědčila o tom, že svatý grál vskutku existuje a otec Ralph byl jeho nedobrovolným opatrovníkem. Byl jsem královým číšníkem; odejmi ode mne tento kalich; číši mou po okraj plníš… Ta číše tedy existuje a Thomas ucítil, že mu celým tělem projelo zachvění. Zíral na svíce na oltáři a oči se mu zalily slzami. Eleanor měla pravdu. Grál existuje a čeká, až bude objeven, aby mohl napravit svět, přivést Boha k člověku a člověka k Bohu a nastolit na zemi mír. Ano, grál existuje!

„Tu knihu sem dal můj otec,“ ozval se nad ním náhle ženský hlas.

„Já vím,“ odpověděl Thomas. Zavřel Bibli a zvedl oči k Jeanette, i když se bál, že se mu bude zdát méně krásná, než jakou si ji pamatoval. Nebo měl možná strach, že v něm pohled na ni vzbudí nenávist za to, že ho opustila. Místo toho ucítil v očích slzy, když ji uviděl. „Jeanette,“ řekl tiše.

„Thomasi,“ odpověděla nezvučným hlasem. Pak kývla hlavou směrem k staré ženě v černém oděvu s černým závojem přes obličej. „Paní Verlonová mi řekla, že nějaký anglický lučištník chce ukrást Bibli.“

„A tys přišla s tím lučištníkem bojovat?“ zeptal se Thomas. Jedna ze svící začala blikat — rychle, jako tluče malé ptačí srdce.

Jeanette pokrčila rameny. „Kdo jiný by ji měl bránit? Zdejší kněz je zbabělec a neodvážil by se vystoupit proti anglickému lučištníkovi.“

„Paní Verlonová může být klidná,“ prohlásil Thomas a vrátil Bibli zpátky pod oltář.

„A taky říkala…,“ Jeanettin hlas se lehce zachvěl, „že voják, který chce Bibli ukrást, má velký černý luk.“ Chtěla, aby věděl, proč neposlala pro pomoc, a přišla sama — že tušila, kdo je ten lučištník.

„Aspoň jsi nemusela jít daleko,“ řekl Thomas a ukázal k bočním dveřím, které vedly na dvůr domu Jeanettina otce. Předstíral, že neví, že o dům přišla.

Jeanette pohodila hlavou dozadu. „Už tam nežiju,“ řekla stroze. „Tam už ne.“

Několik žen stojících za ní polekaně couvlo, když Thomas přistoupil blíž. „Tak mi možná dovolíš, abych tě doprovodil domů,“ řekl.

Krátce přikývla. Její oči se zdály ve světle svící neobyčejně velké a jasné. Je hubenější, pomyslel si Thomas, i když to mohlo být tmou a světlem, které jí kouzlilo na tváři stíny. Měla čepec uvázaný pevně pod bradou a dlouhý černý plášť, jenž lemem klouzal po kamenné podlaze, když ho následovala k východu z kostela. „Vzpomínáš si na Belase?“ zeptala se.

„Jen na to jméno,“ odpověděl. „Nebyl to právník?“

„Je to právník,“ řekla, „a taky parchant všech parchantů, slizký had a podvodník. Když jsem se vrátila, měl můj dům on. Tvrdí, že ho musel dát do prodeje, aby zaplatil mé dluhy, a pak ho sám koupil. Podvedl mě. Slíbil mi, že se bude starat o mé záležitosti, ale jen čekal, až budu pryč, a dům mi prostě ukradl. Teď jsem zpátky, a on mi nechce dovolit, abych své dluhy splatila. Říká, že je už splatil on. Nabídla jsem mu, že

od něj dům koupím za vyšší cenu, než jakou za něj zaplatil, ale jen se mi vysmál.“

Thomas jí podržel těžké dveře. Ulici zkrápěl déšť. „Nechtěj ten dům zpátky,“ řekl jí. „Nechtěj ho, protože sem přitáhne Charles z Blois. Víš přece, že bys tu neměla zůstávat, až město dobude.“

„Pořád máš snahu říkat mi, co mám dělat, Thomasi?“ pohlédla na něho vyzývavě, ale pak, aby zmírnila ostrost svých slov, se dotkla jeho paže. Vlastně se do něho zavěsila, neboť ulice příkře stoupala a mokrá dlažba byla kluzká. „Myslím, že tu zůstanu.“

„Pokud před Charlesem neuprchneš,“ řekl Thomas, „provdá tě za některého ze svých vojáků. Jestliže tě tu najde, určitě to udělá. Nebo ještě něco horšího.“

„Vzal mi dítě a znásilnil mě… Co mi ještě může udělat horšího? Ne…,“ sevřela mu pevně paži, „zůstanu ve svém malém domě u jižní brány, a až bude vjíždět do města, pošlu mu šipku z kuše do břicha.“

„Divím se, že jsi neposlala šipku do břicha Belasovi.“

„Myslíš, že chci viset za vraždu pitomého právníka?“ zasmála se. „Ne. Schovám si svou smrt. Vyměním život za život Charlese z Blois a celá Bretaň a celá Francie budou vědět, že ho zabila žena.“

„Když ti nevrátí dítě?“

„To neudělá!“ řekla tvrdě. „Neodpověděl na jedinou mou žádost.“ Thomas věděl, co to znamená — byl si jistý, že její žádosti Charlesovi z Blois psal princ waleský, nebo dokonce anglický král, ale nedosáhli ničeho. A proč by měli? Vždyť Angličané jsou úhlavní Charlesovi nepřátelé. „V celé té věci jde o půdu, Thomasi,“ povzdechla unaveně. „O půdu a o peníze.“ Mínila tím, že její syn, jemuž od tří let náleží titul hraběte z Armoriky, je právoplatným dědicem značné rozlohy pozemků v západní Bretani, které nyní okupují Angličané. Kdyby chlapec přísahal věrnost vévodovi Jeanovi, který je Eduardovým favoritem na vládu nad Bretaní, byl by požadavek na nezávislost vévodství, uplatňovaný Charlesem z

Blois, vážně oslaben. A tak Charles dítě matce odebral a mínil ho držet u sebe, dokud chlapec nedosáhne věku, kdy bude moct přísahat věrnost jemu.

„Kde teď Charles je?“ zeptal se Thomas. Bylo velkou ironií Jeanettina života, že ve snaze získat si vévodovu přízeň pojmenovali syna po něm.

„V hradu Roncelets,“ odpověděla Jeanette. „Je to někde na jih od Rennes. Takže teď ho vychovává pán z Roncelets,“ dodala a obrátila se k Thomasovi. „Už je to bezmála rok, co jsem ho viděla naposledy!“

„Hrad Roncelets,“ opakoval Thomas, „to je nějaká pevnost?“

„Neviděla jsem ho. Ale asi ano.“

„Jsi si jistá, že je Charles tam?“

„Jistá si nejsem ničím,“ odpověděla unaveně. „Ale dostala jsem list, kde se píše, že Charles je v Roncelets, a nemám důvod o tom pochybovat.“

„Kdo ten list napsal?“

„Nevím. Nebyl podepsaný.“ Chvíli kráčela mlčky, stále zavěšená do něho. „Byl to Belas,“ řekla nakonec. „Nevím to jistě, ale musel to být on. Popouzí mě. Dělá mu dobře, že mě může trýznit. Nestačí mu, že mi vzal dům a Charles z Blois má moje dítě. Chce, abych trpěla. Anebo chce, abych se rozjela do Roncelets, a pak by mě přivedl k vévodovi. Jsem si jistá, že to byl Belas. Nenávidí mě.“

„Proč?“

„Proč myslíš?“ řekla opovržlivě. „Protože mám něco, co chce — co chtějí všichni muži. Ale já mu to nedám.“

Šli temnými ulicemi. Z hospod zněl zpěv a kdesi křičela žena na manžela. Pak se rozštěkal pes a někdo ho okřikl. Déšť bušil do doškových střech, voda kapala z převisů a vytvářela v nedlážděné uličce bahnité kaluže. Vpředu zazářilo rudé světlo, a když přišli blíž a Thomas uviděl, že to jsou plameny dvou košů na uhlí, u nichž se hřejí strážní jižní brány, vzpomněl si, jak právě tuto bránu s Jakem a Samem otevřeli a vpustili

dovnitř anglické vojsko. „Kdysi jsem ti dal slib, že ti přivedu Charlese zpátky," řekl Jeanette.

„My dva, Thomasi, jsme si už dali tolik slibů," povzdechla.

„Proto si myslím, že bych měl některé z těch svých začít plnit," odpověděl Thomas. „Ale na cestu do Roncelets potřebuju koně."

„Koně ti můžu poskytnout." Zastavila se v temném vchodu do domu. „Tady teď žiju," řekla a pohlédla mu do tváře. Thomas byl vysoký, ale ona nebyla o moc menší. „Hrabě z Roncelets je proslavený válečník. Není třeba, abys zemřel při plnění slibu, který jsi nedal."

„Ale já jsem ho dal," řekl Thomas.

„To je pravda," přikývla.

Oba se na delší dobu odmlčeli. Thomas slyšel kroky stráží na hradbách. „Co kdybychom…," začal.

„Ne," řekla rychle.

„Nechtěl jsem…"

„Až jindy. Musím si zvyknout, že jsi tady. Jsem muži unavená. Od Pikardie…" Odmlčela se a Thomas už myslel, že víc neřekne. Pak ale pokrčila rameny a dopověděla to. „Od Pikardie žiju jako jeptiška."

Políbil ji na čelo. „Miluju tě," řekl. Myslel to vážně, ale přesto zůstal překvapen, když to vyslovil nahlas.

Jeanette chvíli mlčela a potom se jí v očích zaleskl odraz žhnoucích košů s uhlím. „Co se stalo s tou dívkou?" zeptala se. „S tou malou blondýnkou, kterou sis tak chránil?"

„Je mrtvá," odpověděl Thomas. „Chránil jsem ji špatně."

„Muži jsou bestie," povzdechla, pak se otočila a zatáhla za provaz, kterým zvedla závoru dveří. Znovu však zaváhala. „Ale jsem ráda, že jsi tady," řekla, aniž se ohlédla. Potom se dveře zavřely, závora zacvakla a Jeanette byla pryč.

Sir Geoffrey Carr si pomalu začínal myslet, že udělal chybu, když se vydal do Bretaně. Dlouho nenarazil na jedinou stopu po Thomasovi z Hooktonu, a jakmile se lučištník objevil, nic

nenaznačovalo, že by se snažil hledat nějaký poklad. Byla to záhada, přitom celou dobu dluhy sira Geoffreyho narůstaly. Ale pak konečně objevil, jaký plán se Thomasovi z Hooktonu zrodil v hlavě. Právě toto nové poznání přivedlo sira Geoffreyho do Belasova domu.

Byla jedna z nejvlhčích zim, jakou tady pamatovali, a na La Roche-Derrien padaly z oblohy proudy vody. Zaplavila příkop kolem zesílených městských valů, takže vypadal jako skutečný vodní příkop, a mnohé z luk podél řeky Jaudy připomínaly jezero. Ulice města byly blátivé, muži měli zablácené boty a ženy chodily na trh v nemotorných dřevácích s vysokou podrážkou, které v příkře stoupajících uličkách zrádně klouzaly. Přesto i ony měly spodní lemy šatů a plášťů zamazané od bláta. Na protivném dešti bylo dobré jen to, že chránil před ohněm, a Angličané si od něj slibovali, že ztíží případné obléhání města. Obléhací stroje, ať už katapulty, vrhací praky nebo děla, potřebovaly k ustavení pevnou půdu, ne bažinu, a ani těžkooděnci nemohli útočit z močálů. Říkalo se proto, že se Richard Totesham modlí, aby pršelo dál, a děkuje nebesům za každé šedivé, zamračené a uplakané ráno.

„Deštivá zima, sire Geoffrey, že?“ přivítal Belas Strašáka a nepozorovaně si ho prohlédl. Hrubá, ošklivá tvář, pomyslel si a všiml si rovněž, že oděv sira Geoffreyho je sice slušné kvality, ale šitý na mnohem silnějšího muže. Z toho se dalo soudit, že buď Angličan nedávno zhubl, nebo, a to bylo pravděpodobnější, svlékl oděv z někoho, koho zabil v boji. U pasu mu visel svinutý bič a to se Belasovi zdálo jako dosti podivná součást vojenské výstroje. Příliš se však nad tím nepozastavoval, neboť se nikdy nedomníval, že rozumí vojákům. „Velmi deštivá zima,“ zopakoval Belas a ukázal hostu, aby se posadil.

„Jo, zatraceně deštivá zima,“ zabručel sir Geoffrey, aby zakryl nervozitu. „Nic než voda, zima a omrzliny.“ Jeho nervozita vyplývala z toho, že si nebyl jistý, zda tenhle hubený právník s bystrýma očkama je opravdu tak zadobře s Charlesem z Blois, jak se o něm povídalo v krčmě. A také že

musel nechat Beggara a Dickona dole na dvoře a cítil se bez nich mnohem méně bezpečný, zvlášť když se kolem právníka motal obrovský strážce, nebo co ten chlap byl, v koženém kabátci a s dlouhým mečem u pasu.

„Pierre dohlíží na mou bezpečnost," řekl Belas, když si všiml neklidných pohledů, jež sir Geoffrey vrhal na obra. „Chrání mě před nepřáteli, kterých má poctivý právník vždycky dost. Prosím, sire Geoffrey, posaď se," ukázal znovu na židli. V krbu hořelo pár polen a kouř z nich stoupal do nově vybudovaného komína. Právník měl tvář hubenou jako kolčava a bledou jako užovčí břicho. Na sobě měl černý oděv, černý plášť lemovaný černou kožešinou a černý čepec s chlopněmi, které mu zakrývaly uši, i když teď si jednu zvedl, aby návštěvníkovi lépe rozuměl. *„Parlez-vous français?"* zeptal se.

„Ne."

„Brezoneg a ouzit?" vyzvídal dál právník, a když viděl na Strašákově tváři tupý, nechápavý výraz, pokrčil rameny. „Nemluvíš bretaňsky?"

„Vždyť jsem ti řekl, že ne. Neumím francouzsky."

„Francouzština a bretaňština nejsou stejné jazyky, sire Geoffrey."

„Ale ani jeden není angličtina," zavrčel Strašák podrážděně.

„To není, to není. Bohužel já zase nemluvím dobře anglicky, ale rychle se učím. Vždyť je to jazyk našich nových pánů."

„Pánů?" pohlédl na něho Strašák. „Nebo nepřátel?"

Belas pokrčil rameny. „Jsem člověk — jak bych to řekl —, prostě řeším spory a myslím, že není možné nemít v takové roli nepřátele." Znovu pokrčil rameny. „Ale ty jsi přišel v obchodní záležitosti, že, sire Geoffrey? Možná ti jde o převod nemovitosti? Nebo o sepsání smlouvy?"

„O Jeanette Chenierovou, hraběnku z Armoriky," vyhrkl sir Geoffrey neotesaně.

Belas byl překvapen, ale nedal to na sobě znát. Zato zvýšil ostražitost. Dobře věděl, že Jeanette touží po pomstě, a neustále zůstával ve střehu před jejími intrikami. Teď však předstíral lhostejnost. „Znám tu dámu," připustil.

„Ona tebe taky. A nemá tě ráda, *monsieure* Belasi," řekl sir Geoffrey, přičemž si dal záležet, aby mu výslovnost francouzského slova vyšla téměř jako pošklebek. „Nemá tě ráda, ani co by se za nehet vešlo. Skoro bych řekl, že by ji potěšilo, kdyby viděla tvoje kulky v hrnci s vodou postaveném na ohni."

Belas přeložil na stole pár spisů, jako by ho začal návštěvník nudit. „Řekl jsem ti, sire Geoffrey, že každý právník má nepřátele. Tím není třeba se znepokojovat. Zákon mě chrání."

„Ser na zákon, Belasi," řekl sir Geoffrey bez okolků. Jeho nezvykle světlé oči pozorně sledovaly právníka, který dělal, že ho teď nejvíc zaměstnává ostření brku. „Předpokládejme, že ta dáma dostane syna zpátky," pokračoval Strašák. „A předpokládejme dál, že ho vezme k Eduardovi a přinutí kluka, aby přísahal věrnost vévodovi Jeanovi. Pak jim ani zákon nezabrání, aby ti neušmikli kulky, nestrčili je do kotle a ještě pod ním nerozdělali oheň, právníku."

„Tato eventualita…," řekl Belas se znuděným výrazem, „myslím to s hraběnčiným synem, mě nemůže nijak zasáhnout."

„Koukám, že tvoje angličtina zase není tak špatná," ušklíbl se sir Geoffrey. „Netvrdím, že znám zákon, monsieure, ale znám lidi. Jestli hraběnka získá syna zpátky, odjede s ním do Calais za Eduardem."

Belas na něho hleděl a stále předstíral, že ho to nechává lhostejným.

„Za tři měsíce," pokračoval sir Geoffrey a zdvihl tři prsty, „nebo možná za čtyři tady bude Charles z Blois. Jenže ona může být v Calais za čtyři týdny a za osm týdnů zase zpátky s královým dekretem. A pak bys to s ní měl těžší, mnohem těžší než teď. Její syn má to, co Eduard chce, a aby to dostal,

vyhoví jí ve všem, co chce ona. A ona tě chce mít v kotli. Stáhnout z tebe za živa kůži, monsieure, a pak tě hodit do kotle s vřelou vodou. A potom ti žádnej zákon nepomůže, aspoň ne proti králi.“

Belas předstíral, že si čte z jakési role pergamenu, ale nyní ji pustil a ta se se zašustěním svinula. Chvíli na Strašáka jen hleděl a pak pokrčil rameny. „Pochybuji, sire Geoffrey, že by se mohlo stát, co se mi tu snažíš líčit. Hraběnčin syn není tady.“

„Ale předpokládejme, monsieure, pouze předpokládejme, že se připravuje pár mužů, aby vyrazili do Roncelets a toho malého fagana se zmocnili.“

Belas mlčel. Donesly se k němu jisté řeči, že se něco takového chystá, ale pochyboval, že by na tom mohlo být něco pravdy. Podobné zvěsti se objevovaly téměř neustále, a nikdy z toho nic nebylo. Přesto měl z tónu sira Geoffreyho dojem, že tentokrát by na tom vskutku něco mohlo být. „Pár mužů?“ opakoval.

„Jo,“ přikývl Strašák. „Pár mužů, kteří mají v plánu zajet do Roncelets, počkat si, až toho kloučka ráno vyvedou ven, aby se vylulal, čapnout ho a přivízt sem. A tvoje kulky pak hodit na pánev.“

Belas rozvinul ruličku pergamenu a znovu se tvářil, že čte. „Sotva mě může překvapit, sire Geoffrey, že madame Chenierová osnuje spiknutí, aby získala syna zpátky,“ poznamenal lhostejně. „To se od ní dá čekat. Ale proč mě s tím obtěžuješ?“ Namočil čerstvě seříznutý brk do inkoustu. „A jak ses vlastně dozvěděl, že se to chystá?“

„Něco jsem zaslechl, na něco jsem se zeptal,“ odpověděl Strašák.

Po pravdě řečeno zaslechl řeči, že Thomas plánuje loupežný nájezd na Rostrenen, ale jiní lidé ve městě přísahali, že Rostrenen byl už tolikrát skrz naskrz vypleněný, že by tam teď vrabec zašel hladem. Začal se tedy zajímat, co má Thomas doopravdy v úmyslu. Byl si jistý, že jediným Thomasovým zájmem je najít poklad — ten poklad, který ho přivedl do

Durhamu. Ale proč by ho hledal právě v Rostrenenu? Co tam je? Sir Geoffrey se dal v krčmě do řeči s jedním ze zástupců Richarda Toteshama, koupil mu pivo a zeptal se ho na Rostrenen. Muž se zasmál a zavrtěl hlavou. „Nesmíš skočit na každou boudu, kamaráde," řekl mu.

„Na jakou boudu?"

„Do žádnýho Rostrenenu nejedou. Chystaj se do Roncelets. Nevíme to jistě," pokračoval, „ale podle všeho v tom má svý krásný prstíky hraběnka z Armoriky, takže to musí být Roncelets. A jestli chceš slyšet dobrou radu, sire Geoffrey, nehrň se do toho. Roncelets se nadarmo neříká vosí hnízdo."

Sir Geoffrey, zmatenější než předtím, se ptal dál a pomalu si začal uvědomovat, že *thesaurus*, který Thomas hledá, není hrnec zlaťáků ani kožený vak plný drahých kamenů, ale zřejmě půda, konkrétně bretaňské statky hraběte z Armoriky. A jestliže Jeanettin malý syn bude přísahat věrnost vévodovi Jeanovi, pozice Angličanů v Bretani se posílí. Byl to svým způsobem poklad, politický poklad — možná ne tak efektní a uspokojující jako zlato, ale přesto nadmíru cenný. Ovšem co to má společného s Durhamem, to nevěděl. Možná tam Thomas přijel hledat nějaké listiny, prostě nějaký právnický nesmysl, něco nedůležitého. Skutečně důležité bylo, že se chystal unést chlapce, který představoval slibnou kartu pro posílení politické moci anglického krále, a sir Geoffrey uvažoval, co by z toho mohl vytěžit on. Dokonce si chvíli zahrával s myšlenkou, že by chlapce mohl unést a přivézt do Calais on sám. Pak si ale uvědomil, že mnohem bezpečnější cestou k zisku je, když prostě Thomase prozradí. Proto přišel za Belasem a ten, jak očekával, jevil o věc zájem. Právník však zároveň předstíral, že mu po nějakém nájezdu několika ozbrojenců na Roncelets nic není, a tak se sir Geoffrey rozhodl, že nadešel čas trochu na něj zatlačit. Vstal a shodil ze sebe kabátec nasáklý deštěm. „Tebe to tedy nezajímá, monsieure?" zeptal se. „Prosím. Vyznáš se ve svém řemesle líp než já. Ale já zas vím, kolik jich do Roncelets pojede a kdo je povede, a můžu ti říct, kdy se chystají vyrazit." Brk se přestal pohybovat a z jeho špičky

sklouzla na pergamen kapka inkoustu. To bylo všechno. Sir Geoffrey však drsným hlasem pokračoval. „Panu Toteshamovi samozřejmě neřekli, co mají za lubem, ze strachu, že by s tím oficiálně nesouhlasil — což může a nemusí být pravda, já nevím —, takže Totesham si myslí, že jedou vypálit pár farem v okolí Rostrenenu — což možná udělají a možná ne. Ale ať říkají co říkají a ať pan Totesham věří, čemu chce, já vím, že jedou do Roncelets."

„Jak to víš?" zeptal se Belas tiše.

„Prostě to vím!" odpověděl sir Geoffrey drsně.

Belas odložil brk. „Sedni si a pověz mi, co chceš."

„Dvě věci," řekl sir Geoffrey a znovu se posadil. „Přijel jsem do vašeho zatraceného města, abych vydělal peníze, ale výtěžek je slabý, monsieure, opravdu slabý." Byl velmi slabý, protože anglické vojsko už plenilo Bretaň celé měsíce a den jízdy od města nebyla farma, kterou by vojáci nevyloupili a nezapálili, přičemž odvážit se dál znamenalo vystavit se riziku střetu se silnými nepřátelskými hlídkami. Mimo hradby svých pevností byla Bretaň pustina plná nebezpečí a ruin a sir Geoffrey brzy poznal, že tohle není země, v níž by se dalo přijít k bohatství.

„Dvě věci… Takže první, o co ti jde, jsou peníze," řekl Belas sarkasticky. „Co je to druhé?"

„Útočiště," odpověděl sir Geoffrey.

„Jaké útočiště?"

„Až Charles z Blois dobude město," řekl Strašák, „chci být na tvém dvoře."

„Nechci přemýšlet proč," řekl Belas suše, „ale samozřejmě budeš vítán. A co se týče peněz," olízl si rty, „nejdřív si ověřím, jak je tvoje informace spolehlivá."

„A jestli je spolehlivá?" zeptal se Strašák.

Belas chvíli uvažoval. „Sedmdesát é*cu*?" navrhl. „Nebo osmdesát?"

„Sedmdesát écu?" Strašák to chvíli přepočítával na libry a pak si odplivl. „Jenom deset liber? Ne! Chci sto liber a chci je v mincích ražených v Anglii."

Dohodli se na šedesáti anglických librách, které budou splatné, jakmile si Belas ověří, že mu sir Geoffrey říká pravdu. A tou pravdou bylo, že nájezd na Roncelets povede Thomas z Hooktonu a že ozbrojenci pod jeho velením vyrazí v předvečer svátku svatého Valentina, do něhož zbývaly dva týdny.

„Proč za tak dlouho?“ chtěl vědět Belas.

„Potřebuje sehnat ještě víc mužů. Zatím má asi půltucet a snaží se přesvědčit další, aby s ním jeli. Říká jim, že v Roncelets je zlato.“

„Když ti tak jde o peníze, proč nejedeš s ním?“ zeptal se sarkasticky Belas.

„Protože jsem se rozhodl navštívit tebe,“ odpověděl sir Geoffrey.

Belas se v křesle naklonil dozadu a sepjal dlouhé bledé prsty. „A to je všechno?“ zeptal se Angličana. „Jde ti o peníze a o to, abys získal mou ochranu?“

Sir Geoffrey vstal a sklonil hlavu pod nízkým stropním trámem. „Když mi zaplatíš jednou,“ řekl, „zaplatíš mi i podruhý.“

„Možná,“ poznamenal Belas vyhýbavě.

„Dávám ti, co potřebuješ, a ty mi za to zaplatíš,“ řekl sir Geoffrey. Zamířil ke dveřím, ale zastavil se, když na něj Belas zavolal.

„Řekls, že je povede Thomas z Hooktonu?“ zeptal se Belas. V jeho hlase zazněl zřetelný zájem.

„Ano, Thomas z Hooktonu,“ potvrdil sir Geoffrey.

„Díky,“ řekl Belas a pohlédl na svitek pergamenu, který právě rozvinul. Zdálo se, že v něm našel Thomasovo jméno, neboť se zastavil prstem na jednom místě a usmál se. „Díky,“ řekl znovu a k úžasu sira Geoffreyho vytáhl z truhly za stolem kožený váček a posunul ho k němu. „To je za tuhle novinu, sire Geoffrey. Opravdu díky.“

Dole na dvoře sir Geoffrey zjistil, že dostal deset liber v anglickém zlatě. Deset liber pouze za to, že se zmínil o Thomasovi z Hooktonu. To ho nemohlo vést k jiné úvaze než k té, že musí o Thomasově plánu zjistit víc. Ale aspoň už měl

znovu v kapse zlato, takže se návštěva u právníka vyplatila. Navíc si odnášel příslib, že se do jeho kapes přesune ještě víc Belasova zlata.

Pořád však padal ten zatracený déšť.

Thomas přesvědčil Richarda Toteshama, že místo toho, aby adresoval další žádost o posilu králi, bude lepší obrátit se na hraběte z Northamptonu, jednoho z velitelů vojska obléhajícího Calais. V listu Totesham jeho lordstvu připomínal jejich velké vítězství při dobytí La Roche-Derrien a zdůraznil, že tento úspěch může přijít vniveč, jestliže nebude posádka posilněna. Většinu obsahu listu, v němž se vcelku pravdivě tvrdilo, že Charles z Blois shromažďuje v Rennes nové velké vojsko, nadiktoval Richard Totesham Thomasovi a Will Skeat pod něj připojil vedle jeho jména svůj křížek.

„Pan Totesham," psal Thomas, „který posílá vašemu lordstvu ponížený pozdrav, má za to, že Charlesovo vojsko už dnes čítá tisíc těžkooděnců, dvakrát tolik střelců z kuší a ještě další ozbrojence, zatímco naše posádka má sotva sto zdravých mužů, a tvůj příbuzný sir Thomas Dagworth, který je od La Roche-Derrien týden cesty, nemůže postavit víc než šest až sedm stovek vojáků."

Sir Thomas Dagworth, anglický velitel v Bretani, měl za ženu sestru hraběte z Northamptonu a Totesham doufal, že už jen rodinná hrdost přesvědčí hraběte, aby pomohl uchránit Bretaň od porážky. A jestliže Northampton pošle Skeatovy lučištníky — pouze lučištníky, ne těžkooděnce —, zdvojnásobí se počet lučištníků na derrienských hradbách a posílí to Toteshamovu šanci, že město ubrání. Pošli lučištníky, prosilo se v listu — lučištníky s luky a se šípy, ale bez koní — a Totesham ti je vrátí, jakmile Charlese z Blois odrazí. „Tomu neuvěří," bručel Totesham. „Ví, že bych si je chtěl nechat. Musíš ho přesvědčit, že je to můj slavnostní slib. Napiš mu, že přísahám při Panně Marii a při svatém Jiří, že mu ty lučištníky pošlu zpátky."

Odhad počtu vojska Charlese z Blois odpovídal skutečnosti. Informátoři, které si Angličané platili, jim poskytovali čerstvé zprávy, navíc samotný Charles chtěl, aby se nepřátelé dozvěděli, kolikrát je jeho vojsko početně silnější než posádka La Roche-Derrien, a o kolik jsou tedy jejich naděje menší. Charles měl již k dispozici téměř čtyři tisíce mužů a každý týden přicházeli další, navíc měl devět velkých obléhacích strojů schopných vrhat proti hradbám měst a pevností ovládaných Angličany velké balvany. La Roche-Derrien se chystal dobýt jako první a v jeho vojsku se našlo jen málo těch, kteří dávali obráncům naději, že při obléhání vydrží déle než měsíc.

„Slyšel jsem cosi o tom, že se chystáš do Roncelets," obrátil se Totesham na Thomase, když byl list napsán. „Doufám, že to není pravda."

„Do Roncelets?" divil se Thomas, jako by o takovém místě v životě neslyšel. „Do žádného Roncelets, pane, do Rostrenenu."

Totesham na něho upřel pohled, který příliš nesvědčil o jeho vřelých sympatiích k Thomasovi. „V Rostrenenu nic není," řekl chladně.

„Slyšel jsem, že se tam dá sehnat jídlo," poznamenal Thomas.

„Zatímco v Roncelets," pokračoval Totesham, jako by ho neslyšel, „je držen syn hraběnky z Armoriky."

„Opravdu?" podivil se znovu Thomas.

„A jestli ti jde o to, užít si s ženskou," řekl Totesham, aniž dbal na Thomasovy herecké snahy, „můžu ti doporučit bordel za zádušní kaplí svatého Brieuce."

„Jedeme do Rostrenenu," trval na svém Thomas.

„Ale nepojede s tebou žádný z mých mužů," řekl Totesham. Mínil ty, které platil on, protože tu ještě byli nezávislí žoldnéři.

Sir Guillaume Thomasovi slíbil, že s ním pojede, třebaže neměl příliš dobrý pocit, když zvažoval, jaké má výprava vyhlídky na úspěch. Koupil pro sebe a své dva ozbrojence

koně, ale věděl, že nejsou nejlepší. „Kdyby se stalo, že bychom museli od Roncelets prchat," řekl Thomasovi, „určitě by nás chytili. Takže se snaž dát dohromady co nejvíc mužů, abychom si mohli dovolit řádný boj."

Thomas si zprvu myslel, že akci podnikne jen s několika jezdci, ale pak si uvědomil, že hrstka ozbrojenců na špatných koních by opravdu neměla naději na úspěch.

„A proč to vlastně děláš?" chtěl vědět sir Guillaume. „Aby ses dostal hraběnce pod sukni?"

„Protože jsem jí to slíbil," odpověděl Thomas a byla to pravda, ačkoliv výhrady sira Guillauma zněly ještě pravdivěji. „A taky," pokračoval Thomas, „protože potřebuju, aby co nejvíc nepřátel vědělo, že jsem tady."

„Jestli míníš de Taillebourga, ten už to ví teď."

„Myslíš?"

„Jistě. Řekl mu to bratr Germain. Podle mě už je dominikán v Rennes a čeká na příhodnou dobu, aby po tobě šel."

„Když udělám nájezd na Roncelets, uslyší o mně a potvrdí si, že jsem tady," trval na svém Thomas. „A pak si buď jistý, že se tu objeví."

Na Hromnice už věděl, že se může spolehnout na Robbieho a sira Guillauma s jeho dvěma ozbrojenci, a sám pak našel dalších sedm mužů, kteří se nechali zlákat buď pověstmi o ronceletském bohatství, nebo vyhlídkou, že si získají Jeanettinu náklonnost. Robbie chtěl vyrazit hned, ale Will Skeat i sir Guillaume radili Thomasovi, aby se pokusil naverbovat ještě víc lidí. „To není jako v severní Anglii, když se vypravuješ na výpad do Skotska," řekl mu Skeat. „Tady nemůžeš utéct přes hranici. Dostihnou tě a budeš potřebovat tucet dobrých mužů, abyste se ubránili. Hrome, mám dojem, že bych měl jet s tebou."

„Ne," řekl Thomas rychle. Skeat měl světlé chvilky, kdy mu to myslelo jasně, ale mnohem častěji byl otupělý a nic si nepamatoval, i když se teď snažil Thomasovi pomoct tím, že mu sháněl posily. Většina těch, které přemlouval k účasti na

výpravě, však odmítala — prohlašovali, že hrad Roncelets je příliš daleko a jeho pán příliš mocný, takže pouhý houf jezdců nemá šanci na úspěch. Měli také strach, že si proti sobě poštvou Toteshama, který v obavě, aby ze své malé posádky neztratil jediného muže, vyhlásil zákaz pouštět se dál než den jízdy od města. Tato opatrnost vedla k tomu, že kořisti bylo málo, a tak se Thomasovi nabízeli jen ti nejchudší žoldnéři, kteří zoufale toužili po čemkoli, co by mohli zpeněžit.

„Dvanáct mužů úplně stačí," prohlašoval Robbie. „Panebože, co já jsem zažil nájezdů přes anglickou hranici! Jednou jsme s bratrem odehnali lordu Percymu stádo dobytka a měli jsme s sebou jen tři další muže, přitom Percy nás hledal s polovinou hrabství. Musí se rychle přijet a ještě rychleji zmizet. Říkám, dvanáct úplně stačí."

Thomas se málem nechal Robbieho optimismem strhnout, ale pak si uvědomil, že nepoměr sil je přece jen značný a jejich koně nejsou tak dobré, aby byli schopni rychle přijet, a ještě rychleji zmizet. „Ne, potřebujeme jich víc," odpověděl Robbiemu.

„Jestli se na to budeš chystat moc dlouho, nakonec se o nás ti v Roncelets dozvědí a někde si na nás počkají," namítl Robbie.

„Nebudou vědět, kde na nás čekat ani o co nám jde," odpověděl Thomas. Záměrně rozšířil spoustu pověstí o účelu nájezdu a doufal, že tím nepřátelskou stranu dokonale zmate. „Ale neboj se, už brzy vyrazíme," slíbil Robbiemu.

„Panebože, koho chceš ještě přemlouvat?" kroutil hlavou Robbie. „Vyrazme hned!"

Ten den připlula do Tréguieru loď a v ní byli tři ozbrojenci, Vlámové, kteří měli zájem posílit derrienskou posádku. Thomas je ještě ten večer vyhledal v krčmě na břehu řeky. Všichni tři přišli z anglického vojska u Calais a stěžovali si, že se tam málo bojuje a není tam šance zmocnit se bohatého zajatce. Chtějí prý tedy zkusit štěstí v Bretani, a proto přijeli do La Roche-Derrien. Thomas mluvil s jejich vůdcem, hubeným chlápkem s křivými ústy a dvěma chybějícími prsty

na pravé ruce. Ten ho poslouchal, občas souhlasně zabručel a potom prohlásil, že si to nechají projít hlavou. Druhý den dopoledne přišli všichni tři do krčmy U Dvou lišek a řekli, že tedy pojedou. „Přišli jsme bojovat," prohlásil jejich vůdce, který se jmenoval Lodewijk, „tak jdeme do toho."

„Tak teď už konečně vyrazme!" naléhal Robbie.

Thomas by rád přibral ještě někoho, ale uvědomil si, že opravdu čekal dost dlouho. „Dobrá, vyrazíme," odpověděl. Pak šel vyhledat Willa Skeata a přinutil ho, aby mu slíbil, že dohlédne na Jeanette. Měla Skeata ráda a věřila mu a Thomas zase natolik důvěřoval jí, že si u ní uložil do úschovy otcovu knihu. „Za šest nebo sedm dní jsme zpátky," prohlásil.

„Bůh tě opatruj," řekla Jeanette a na okamžik se k Thomasovi přitiskla. „Bůh tě opatruj," opakovala, „a přivez mi syna."

Druhého dne za svítání, v mlze, která pokryla jejich dlouhé pláště drobnými kapkami vlhkosti, vyjelo z města patnáct jezdců.

Lodewijk — trval na tom, že je sir Lodewijk, ačkoli oba jeho druzi se potutelně chichotali, když na to přišla řeč — odmítal mluvit francouzsky, protože, jak tvrdil, má potom na jazyku trpkou chuť. „Francouzi jsou lumpové," prohlašoval. „Je to správné slovo, *ja?* Lumpové?"

„Je," souhlasil Thomas.

Jan a Pieter, kteří sira Lodewijka doprovázeli, mluvili jen hrdelně znějící vlámštinou, z níž se občas ozvalo pár anglických kleteb; zřejmě se je naučili u Calais.

„Co se tam u Calais vlastně děje?" zeptal se Thomas sira Lodewijka cestou na jih.

„Nic. Město je…, jak to říkáte?" Sir Lodewijk opsal rukou kruh.

„Obklíčené."

„*Ja,* město je obklíčené. Angličany, *ja?* A ještě…" Znovu se odmlčel, chvíli hledal správné slovo a pak ukázal na mokřinatou půdu, která se táhla na východ od cesty. „Tam tím."

„Močály."

„*Ja!* Močály. A ti zatracení Francouzi jsou…" Opět nevěděl, jak to říct, a ukázal tedy prstem na zamračenou oblohu.

„Výš?" hádal Thomas.

„*Ja!* Výš. Ne moc vysoko, ale výš. A tak tam…," dal si ruku nad oči, jako by si je stínil.

„Pozorují?"

„*Ja!* Jeden druhého pozorují. Víc se tam neděje. Jen jsme tam mokli. Zatraceně mokli, *ja*?"

To ráno však také zmokli, když se od moře přihnalo několik přeháněk. Krajinu, v níž byly všechny stromy nachýlené k východu, bičovaly provazy deště, které vytvářely šikmé šedivé clony. Když Thomas přišel do Bretaně poprvé, byl to kraj bohatých farem, sadů, mlýnů a pastvin. Teď však kolem sebe viděl jen zpustlou a vypálenou zem. V neošetřovaných ovocných stromech se to jen hemžilo ptáky, pole byla zarostlá plevelem a pastviny plné pýru. Sem tam se ještě pár lidiček snažilo vydobýt z půdy nuzné živobytí, ale byli neustále nuceni pracovat v La Roche-Derrien na zpevňování valů a skromnou úrodu a dobytek jim kradly anglické hlídky. Pokud tedy tito Bretaňci uviděli patnáct ozbrojených jezdců, rychle se hleděli někde ukrýt, takže se zdálo, že Thomas se svými druhy projíždí zcela opuštěnou zemí.

Měli s sebou jediného náhradního koně a Thomas věděl, že by bylo třeba mít jich víc, protože pouze Vlámové jeli na dobrých hřebcích. Cesta lodí obvykle koním nesvědčí, ale sir Lodewijk Thomasovi řekl, že jejich plavba byla neobvykle rychlá. „Vítr, pořád vítr, *ja*?“ mávl rukou a zahučel, aby naznačil sílu větrů, které dopravily jejich koně do Tréguieru v tak dobrém stavu. „Rychle! Zatraceně rychle!“

Vlámové měli nejen dobré koně, ale i jinak byli dobře vybaveni. Jan a Pieter měli krásné drátěné košile, zatímco sir Lodewijk měl hruď, obě stehna a jednu paži chráněné skvělým plátovým brněním upevněným na kroužkové košili podšité kůží. Všichni tři také měli černé kabátce s širokým svislým bílým pruhem a prosté, nepomalované štíty, třebaže čabraku koně sira Lodewijka zdobil erb s nožem, z něhož kapala krev. Lodewijk se pokusil Thomasovi význam obrazce vysvětlit, ale svou chabou angličtinou to nesvedl, a tak se Thomas musel spokojit s neurčitým dojmem, že jde o znak nějakého řemeslnického cechu z Brugg. „Myslíš, že mínil řezníky?“ obrátil se na Robbieho. „To se snažil říct?“

„Řezníci neválčí,“ prohlásil Robbie. „Leda tak s prasaty.“ Byl už opět v dobré náladě. Výpady na nepřátelská území měl

v krvi a v derrienských krčmách se něco naposlouchal historek o bohaté kořisti, k níž se může dostat ten, kdo poruší Toteshamův příkaz a odváží se dál do kraje než den cesty od města. „Problém s loupežnými nájezdy v severní Anglii je v tom," řekl Thomasovi, „že všechno, co za něco stojí, se nachází za zatraceně vysokými zdmi. Občas jsme někomu odehnali pár kusů dobytka, a před rokem jsem dokonce ukradl lordu Percymu koně, ale ke zlatu nebo stříbru jsme se nedostali. Prostě k ničemu, čemu by se dalo říkat pořádná kořist. Mešní nádoby bývají ze dřeva, z cínu nebo z hlíny a pokladničky pro chudé jsou chudší než ti chudí. A když se pustíš příliš daleko na jih, ti bastardi si na tebe počkají při tvé zpáteční cestě. Nenávidím ty zatracené anglické lučištníky."

„Já jsem taky zatracený anglický lučištník."

„Ty jsi jiný," řekl Robbie a myslel to vážně. Pořád se ještě v Thomasovi nevyznal. Většina lučištníků pocházela z venkova a byli to synové malých sedláků, kovářů nebo hospodářských správců, dokonce i obyčejných nádeníků. Ale že by nějaký lučištník pocházel ze šlechtického stavu, to dosud neslyšel. Přesto mu bylo jasné, že Thomas není syn obyčejného sedláka, a už vůbec ne nádeníka, protože mluvil francouzsky a latinsky, ve společnosti pánů se choval sebevědomě a ostatní lučištníci se mu podrobovali. Robbie možná vypadal jako divoký skotský bojovník, byl však synem skotského zemana a synovcem rytíře z Liddesdalu, a proto pohlížel na lučištníky jako na jakýsi druh podřadné havěti. Thomase měl však rád. „Ty jsi prostě jiný," opakoval. „Ale stejně, až za mě splatí výkupné a dostanu se domů, vrátím se a zabiju tě."

Thomas se zasmál, přestože mu příliš do smíchu nebylo. Cítil nervozitu, ale jako vůdce se snažil nedávat ji najevo. Tahle výprava byl jeho nápad a byly to jeho sliby, co přivedlo většinu mužů, kteří s ním jeli, na tak dlouhý a nebezpečný výpad. Tvrdil jim, že právě kvůli odlehlosti od kterékoliv anglické posádky se Roncelets nachází v dosud nevypleněném kraji. Uneseme dítě a pak si můžete loupit a kořistit, co budete

chtít, říkal; nebo spíš co stihnete, dokud se nepřítel neprobudí a nezorganizuje pronásledování, myslel si v duchu. Tímhle slibem je přesvědčil, aby s ním jeli, a zodpovědnost ho teď tížila jako cent. Měl za to na sebe vztek. Vždyť si odjakživa přál stát se velitelem oddílu bojovníků, jakým byl před svým zraněním Will Skeat. A jak může doufat, že bude někdy dobrým vůdcem, když si dělá starosti s malým výpadem s několika jezdci, jako je tento? Přesto si je dělal a nemohl se jich zbavit. Nejvíc ho trápilo, že možná neuvážil všechny okolnosti, které by mohly výpravu zhatit. Ke klidu mu také nepřispělo, když si uvědomil, jací muži se s ním uvolili jet, protože to kromě jeho přátel a všech tří Vlámů byli nejchudší a nejhůř vybavení dobrodruzi z těch, co přišli do La Roche-Derrien zbohatnout. Jeden popudlivý ozbrojenec ze západní Bretaně se hned první den opil a Thomas si všiml, že má v kožených vacích místo vody silnou jablečnou kořalku. Jakmile to zjistil, oba vaky mu vylil a to Bretaňce tak rozzuřilo, že vytáhl meč a zaútočil na něj. Naštěstí byl opilý a kopanec do rozkroku a rána pěstí do zubů ho poslaly k zemi. Thomas mu vzal koně a nechal ho skučet v blátě, což znamenalo, že už jich zbylo jen čtrnáct. „To jsi udělal dobře," poznamenal sir Guillaume.

Thomas mlčel, jen si pomyslel, že si výsměch zaslouží.

Sir Guillaume se mu však nevysmíval. „Myslím to vážně," dodal. „Jednou se odvážíš takového chlapa srazit k zemi a pak už ti to nebude dělat problém. Víš, proč z některých mužů nemůžou být dobří vůdci?"

„Proč?"

„Protože chtějí být oblíbení."

„A to je špatné?" zeptal se Thomas.

„Vojáci chtějí své vůdce obdivovat a taky se jich bát. Ale ze všeho nejvíc chtějí, aby byli úspěšní. A s tím nemá oblíbenost nic společného. Jestliže je vůdce dobrý chlap, bude oblíbený, a jestliže není dobrý, oblíbený nebude, ať dělá co dělá. A jestliže je dobrý chlap a špatný vůdce, pak je pro něj lepší, když je mrtvý. Chápeš? Věř mi, jsem studnice

moudrosti,“ zasmál se. Pronásledovala ho smůla, ztratil své sídlo, přišel o majetek, jel však do boje a to mu dodávalo novou sílu. „Na tom dešti je dobré to, že nás nepřítel nebude čekat,“ poznamenal. „Každý si myslí, že v tomhle počasí člověk nevytáhne paty.“

„Podle mě dobře vědí, že jsme vyjeli z La Roche-Derrien,“ řekl Thomas. Byl si jistý, že Charles z Blois má ve městě stejně tolik informátorů jako Angličané v Rennes.

„Teď ještě ne,“ mínil sir Guillaume. „Jedeme rychleji, než by byl schopen jet jakýkoliv posel. Krom toho se možná dozvědí, že jsme vyjeli z La Roche-Derrien, ale nebudou vědět, kam míříme.“

Mířili na jih v naději, že nepřítele zmatou a bude si myslet, že chtějí vyplenit pár usedlostí blízko Guingampu. Ke konci prvního dne cesty však obrátili k východu a začali stoupat do výše položeného opuštěného kraje. Začínaly kvést lísky a v holých vrcholcích jilmů cvrlikali ptáci o tom, že zima už brzy předá vládu jaru. Utábořili se ve vypálené usedlosti chráněni sežehnutými kamennými zdmi, a ještě než šero zhoustlo v tmu, usmálo se na ně zvláštním způsobem štěstí, skoro jako by osud chtěl předznamenat jejich cestu dobrým znamením. Když Robbie prolézal ruiny stodoly, objevil vedle rozvalené zdi zpola zasypaný kožený vak, v němž ke svému úžasu našel stříbrný talířek a tři hrsti mincí. Vypadalo to, že odtud někdo ve velkém spěchu prchal a buď ty věci neměl kam dát, nebo se bál, že by mohl být na útěku okraden. Proto je tady zřejmě pohodil a chtěl se pro ně vrátit.

Robbieho nález vzbudil zájem sira Lodewijka. „Budeme si to…,“ obrátil se na Thomase a zbytek své myšlenky vyjádřil pohybem, jímž naznačil krájení koláče.

„Myslíš dělit?“

„*Ja!* Budeme to dělit?“

„Ne,“ řekl Thomas. Na ničem takovém se nedohodli. Přistoupil by na to, neboť takhle vždycky nakládal s kořistí Will Skeat. Ale tihle muži se od počátku netajili tím, že si každý z nich chce nechat všechno, k čemu si pomůže.

Sir Lodewijk se naježil. „Ale tak se to dělá, *ja*? Všechno se dělí.“

„Nic se dělit nebude,“ vmísil se mezi ně sir Guillaume. „Tak to bylo dohodnuto.“ Řekl to francouzsky a sir Lodewijk sebou trhl, jak by ho uštkl had. Rozuměl však dobře a jen se otočil a zamířil pryč.

„Upozorni svého skotského přítele, aby si hlídal záda,“ řekl potom sir Guillaume Thomasovi.

„Lodewijk není tak špatný,“ mínil Thomas. „Nemáš ho rád jen proto, že je Vlám.“

„Nenávidím Vlámy,“ připustil sir Guillaume. „Jsou to tupé vepřové hlavy. Jako Angličané.“

Hádka s Vlámy se naštěstí nezvrhla v těžší roztržku a druhý den ráno se zdáli sir Lodewijk a jeho druhové opět v dobré náladě. A protože jejich koně byli mnohem čerstvější a v lepší kondici než koně ostatních jezdců, nabídl sir Lodewijk lámanou angličtinou Thomasovi, že pojedou napřed jako průzkumníci. Po celý den se potom jejich černobílé kabátce objevovaly daleko vpředu a čas od času dávali Vlámové hlavní skupině znamení, že se nesetkali s žádným nebezpečím. Čím hlouběji se nořili do nepřátelského území, tím větší bylo riziko, že na někoho narazí. Předsunutá hlídka Vlámů jim však umožňovala rychlý postup. Jeli po obou stranách hlavní cesty probíhající napříč Bretaní ve směru od východu k západu. Vedla krajinou s hlubokými lesy, v nichž se mohli v případě nebezpečí skrýt, ale zahlédli všehovšudy jen dva venkovany s několika kusy hubených kravek a kněze, který šel bosý a za zpěvu žalozpěvů vedl kamsi houf poutníků.

Následujícího dne se opět stočili k jihu. Vstoupili nyní do kraje, jehož farmáři zůstali ušetřeni anglických nájezdníků, a lidé se zde cizích jezdců tak nebáli. Na lukách byla vidět stádečka ovcí s čerstvě narozenými jehňaty, z nichž mnohá ležela roztrhaná, neboť lid Bretaně byl rozdělen a příliš zaměstnán štvanicí jedněch proti druhým, a tak se liškám dařilo a jehňata umírala. Občas na skupinku jezdců v šedé zbroji, v jejímž čele jel Thomas spolu se sirem Guillaumem,

zaštěkal pastýřský pes, a když na ně někdo křikl, co jsou zač, odpověděl Thomas francouzsky, že stoupenci Charlese z Blois. „Kde leží Roncelets?“ ptali se neustále, a zprvu nikdo nevěděl. Během dopoledne však narazili na venkovana, který už o tom místě slyšel, potom na jiného, jehož otec jednou v Roncelets byl — řekl jim, že je to někde za hřebenem hor na obzoru, za lesem a za řekou —, a pak na třetího, od něhož se konečně dozvěděli přesný směr.

Přebrodili řeku, překonali hřeben kopců a jeli dál na jih. Schylovalo se k třetí noci jejich cesty a Thomas tušil, že už nemohou být daleko. Nespěchal však a poručil zastavit. Uvažoval, že bude lepší, když se k pevnosti přiblíží za svítání, a tak se utábořili pod skupinkou buků a chvěli se zimou, protože se neodvážili zapálit oheň. Thomas spal špatně. Pořád se mu zdálo, že se z lesa ozývá podivné praskání a šustění, a měl strach, že tyto zvuky mohou pocházet od hlídky vyslané pánem z Roncelets. Nic se však nestalo. Po pravdě řečeno Thomas pochyboval, že se tu vyskytují jiné hlídky než ty, které zplodila jeho fantazie, ale přesto nemohl spát. A tak velmi časně, kdy ostatní ještě spali, dotápal za tmy na vrchol kopce, z něhož se otevíral výhled do kraje, a snažil se zahlédnout nějaké světlo, třeba planoucí pochodeň na cimbuří hradu Roncelets. Neviděl však nic, zaslechl jen kdesi dole poděšené bečení ovcí a pomyslel si, že ve stádu opět řádí lišky.

„Pastýř spí a nehlídá,“ ozvalo se náhle kousek od něho francouzsky a Thomas se otočil. V první chvíli si myslel, že je to jeden z ozbrojenců sira Guillauma, ale v mdlé záři měsíce poznal sira Lodewijka.

„Nevěděl jsem, že mluvíš francouzsky,“ řekl Thomas.

„Když se to hodí, tak mluvím,“ řekl Vlám a vykročil k němu blíž. Usmíval se, ale pak mu bez jakéhokoliv varování vrazil hůl do břicha, a když se Thomas zlomil, vzal ho přes hlavu a nakonec ho ještě do břicha kopl. Jeho výpad byl tak náhlý a nečekaný, že Thomas nestačil ani zvednout ruce na obranu a jen se v předklonu potácel a snažil se zatnout nehty

útočníkovi do očí. Vzápětí však dostal další ránu holí do hlavy a po ní se už sesul k zemi.

Koně všech tří Vlámů byli uvázaní ke stromům kousek od ostatních a nikomu nepřipadlo divné, že zůstali osedlaní. Nikdo také nezpozoroval, že je pozdě v noci někdo odvázal a odvedl pryč. Jediný sir Guillaume se pohnul, když si sir Lodewijk sbíral věci. „Už bude svítat?“ zeptal se v polospánku.

„Ještě ne,“ odpověděl Vlám tiše francouzsky a odnesl si zbroj a brnění o kus dál na kraj lesa, kde Jan a Pieter svazovali Thomase. Přehodili ho přes koně břichem dolů, připoutali ho k podbřišnímu pásu a vyjeli s ním k východu.

Sir Guillaume se pořádně probudil až o hodnou chvíli později. Ptáci v korunách stromů už zpívali a na zamlženém východním obzoru začalo prosvítat světlo.

Thomas zmizel. Jeho drátěná košile, vak na šípy, meč, helmice, plášť, sedlo a dlouhý černý luk, všechno zůstalo tam, kde se večer uložil k spánku. Samotný Thomas však byl pryč. Stejně jako všichni tři Vlámové.

Thomase odvezli do pevnosti Roncelets, strohého, nezdobeného hradu čtvercového půdorysu, který se tyčil na skále vysoko nad ohybem řeky, přes niž se klenul most postavený z téhož šedého kamene, z jakého byly zbudované hradby pevnosti. Po mostě vedla cesta do Nantes a žádný obchodník přes něj nemohl převézt zboží, aniž zaplatil mýto pánu z Roncelets, jehož praporec se znakem s dvěma černými krokvicemi ve žlutém poli vlál z vysoké hradní bašty. Jeho lidé měli kabátce v černožlutých barvách, a proto je nazývali *guêpes*, vosy. Zde, ve východní Bretani lidé mluvili spíš francouzsky než bretaňsky, a pevnosti se proto říkalo Guêpier, vosí hnízdo. Přesto v toto ráno měla většina vojáků, kteří do vesnice pod hradem přijeli, čistě černé kabátce, a ne s černožlutými „vosími“ pruhy, barvami pána z Roncelets. Nově příchozí byli ubytováni v malých domcích stojících mezi Guêpierem a mostem, a právě v jednom z nich se sir Lodewijk

a jeho dva ozbrojenci setkali se svými druhy. „Je tam nahoře," ukázal sir Lodewijk k hradu. „Ale nechtěl bych být na jeho místě. Bůh mu pomáhej."

„Bylo to bez problémů?" zeptal se jeden z mužů.

„Naprosto," odpověděl sir Lodewijk. Seděl a nožem si odpárával bílé pruhy, které měl našité na kabátci. „Ještě nám to ulehčil, hlupák jeden."

„Co s ním hodlají udělat?"

„Bůh ví. Ale co na tom záleží? Důležité je, že ho mají ve svých rukou a brzy potáhne k ďáblu," zabručel sir Lodewijk a dlouze zívl. „V lese jich pořád zbylo nejmíň tucet, takže je vyrazíme hledat, ať je dostaneme všechny."

Po nějaké době vyjelo z vesnice na západ patnáct jezdců. Ještě chvíli zněl dusot kopyt a cinkot podbradních řetízků, ale pak se jezdci ponořili do lesa a vše utichlo. Nad řekou přeletěli dva neuvěřitelně modří ledňáčci a zapadli kamsi do stínu. V říčním proudu se vlnilo rákosí a občasné stříbřité záblesky těsně pod hladinou naznačovaly, že lososi jsou už zpátky. Jakási dívka nesla po vesnici dížku mléka a plakala přitom, protože ji v noci jeden z černě oděných vojáků znásilnil a ona věděla, že je marné si stěžovat. Stejně ji nikdo neochrání a nikdo se jí nezastane. Uviděl ji vesnický kněz a tušil, proč pláče, ale raději se obrátil a zamířil jinam, aby ji nemusel potkat. Žlutočerný praporec na baště Guêpieru se na chvíli v závanu větru rozevlál a opět klesl. Z pevnosti vyjeli dva mladíci se sokoly na rukou a zamířili k jihu. Těžká brána za nimi s bouchnutím zapadla a vzápětí hlasitě cvakla železná závora, že to bylo slyšet po celé vesnici.

Také Thomas to slyšel. Zvuk zazněl skálou, na níž hrad stál, a odrážel se a rezonoval na točitých schodech, které stoupaly do dlouhé, prázdné místnosti, kam ho zavlekli. Světlo do ní vnikalo dvěma okny, mezi nimiž byl Thomas připoután řetězem, ale zdi byly tak silné a výklenky tak hluboké, že ani jedním z nich neviděl ven. V protější zdi se nacházel prázdný krb s kamennou vyzdívkou zčernalou kouřem. Prkna podlahy byla sešlapaná a odřená od okovaných bot a Thomas usoudil,

že tady museli být ubytovaní vojáci. Teď tu však byl ubytovaný on, protože z místnosti udělali vězeňskou celu, v níž ho připoutali k železnému kruhu vsazenému do zdi mezi okny. Okovy mu pevně svíraly zápěstí za zády a od nich se táhl asi metr dlouhý řetěz ke kruhu. Thomas samozřejmě zkusil, zda se kruh nedá vytrhnout nebo některý článek řetězu překroutit, ale dosáhl jen toho, že si do krve rozedřel zápěstí. Odkudsi zdola k němu dolehl ženský smích, pak zazněly na točitém schodišti kroky, ale nikdo nevstoupil a kroky utichly.

Thomas uvažoval, proč tu ten kruh vlastně je. Místnost byla vysoko ve věži, takže žádného koně tady nikdy uvazovat nepotřebovali. Možná ho sem vsadili už při budování hradu. Vzpomněl si, že jednou viděl, jak zedníci vytahovali na vrchol kostelní věže kameny pomocí kladky upevněné k podobnému kruhu. V každém případě bylo lepší přemýšlet o kruhu, o zednících a o budování věže než o tom, jaký je hlupák, že se nechal tak lehce chytit, nebo se trápit úvahami, co s ním asi udělají — i když těmto myšlenkám se mohl těžko ubránit. Bohužel na ně nedokázal najít jedinou uklidňující odpověď. Škubl řetězem v bláhové naději, že by se mohla stará malta vydrolit, ale opět si jen zkrvavil zápěstí o ostré okraje okovů. Znovu se ozval ženský smích a také dětský hlas.

Náhle vletěl dovnitř oknem ptáček, chvíli se třepetal pod stropem, ale pak si zřejmě řekl, že tady hnízdo stavět nebude, a vyletěl zase ven. Thomas zavřel oči a tiše odříkal modlitbu o grálu — tutéž, kterou se modlil Kristus na Olivové hoře v Getsemanech: *Pater, si vis, transfer caliceum istem a me…* Otče, můžeš-li, odejmi ode mne tento kalich… Thomas ta slova opakoval stále dokola, ale stejně měl pocit, že je to jen mluvení do větru. Bůh neušetřil vlastního syna muk na Golgotě, tak proč by měl ušetřit jeho? Na druhou stranu, jaká naděje mu zbývá než tato modlitba? Chtělo se mu plakat nad naivitou, s níž si myslel, že sem může jen tak přijet a vysvobodit malého chlapce z této pevnosti páchnoucí kouřem, koňským trusem a žluklým sádlem. Bylo to všechno tak hloupé, navíc dobře věděl, že to neudělal kvůli grálu, ale

proto, aby zapůsobil na Jeanette. Je hlupák, zatracený hlupák, a tak se také projevil, když vlezl sám do nastražené pasti. Navíc věděl, že jeho nikdo nevykoupí. Jakou cenu vlastně má? Jak to, že ho vůbec nechávají naživu? Zřejmě od něj něco chtějí. Právě ve chvíli, kdy k tomu závěru dospěl, se rozletěly dveře a on otevřel oči.

Vstoupil muž v černém mnišském hábitu se dvěma dřevěnými kozami. Neměl však vlasy upravené do tonzury, což naznačovalo, že to je nevysvěcený kněžský sluha. „Kdo jsi?“ zeptal se ho Thomas.

Muž — byl malý a lehce napadal na jednu nohu — mu neodpověděl, pouze postavil kozy doprostřed místnosti a za chvíli přinesl pět prken, která na ně položil. Pak dovnitř vstoupil druhý muž, stejně oblečený a také bez tonzury, a upřeně na Thomase hleděl. „Kdo jsi?“ zeptal se znovu Thomas, dostalo se mu však stejné mlčenlivé odpovědi jako v prvním případě. Druhý sluha — velký, s ostře vystouplými oblouky nad očima a vpadlými tvářemi — si Thomase prohlížel, jako by oceňoval vola na jatkách.

„Rozděláš oheň?“ zeptal se první muž.

„Jo, hned,“ řekl druhý, vytáhl z pochvy u pasu nůž s krátkou čepelí a přistoupil k Thomasovi. „Stůj klidně, ať tě neříznu,“ zavrčel.

„Kdo jsi?“

„Nikdo, koho znáš a koho kdy budeš znát,“ odpověděl. Chytil límec Thomasovy vlněné blůzy, nasadil do něj nůž a jediným neurvalým trhnutím mu blůzu vpředu rozřízl. Čepel se sice dotkla Thomasovy hrudi, ale nezranila ho. Thomas ucukl, ale muž mu naříznutou blůzu rozerval až dolů, obnažil mu hruď, a začal škubat za rukávy, až mu zbytky blůzy serval z těla. Potom mu ukázal na pravou nohu. „Zvedni ji,“ poručil. Thomas váhal a muž povzdechl. „Donutím tě, abys to udělal, a bude tě to bolet,“ řekl. „Nebo to uděláš bez nucení a taky bez bolesti.“

Stáhl Thomasovi obě boty a potom sáhl k pasu jeho jezdeckých kalhot.

„Ne!“ pokusil se mu Thomas znovu vzepřít.

„Šetři si dech,“ zabručel muž a řezal a trhal a škubal cáry kalhot, až zůstal Thomas nahý a začal se chvět zimou. Muž potom sebral boty a cáry oblečení a vynesl je ven.

Ten druhý naopak cosi přinesl a položil to na improvizovaný stůl. Byla to kniha a jakási malá nádobka, zřejmě kalamář, protože muž položil vedle knihy dva husí brky a malý nožík se slonovinovou střenkou na jejich seříznutí. Pak ještě postavil na stůl krucifix a dvě velké svíce, které by mohly zdobit oltář v kostele, a vedle položil tři pohrabáče, kleště a zvláštní nástroj, na nějž Thomas pořádně neviděl. Nakonec přinesl ke stolu dvě židle a na dosah vedle Thomase postavil dřevěné vědro. „Předpokládám, že víš, na co to je,“ řekl a kopl do vědra nohou.

„Kdo jsi? Prosím…“

„Přece nechceš udělat na podlaze svinčík.“

Větší muž se vrátil s košem polen a se svazkem třísek na podpal. „Konečně se zahřeješ,“ řekl Thomasovi pobaveně. Přinesl si také hliněný hrnec s žhoucími uhlíky. Nejdřív jimi zapálil třísky, pak na ně nakladl menší polínka, a když se oheň rozhořel, zamnul si nad plameny ruce. „Oheň, to je teplo,“ řekl, „v zimě úplné požehnání. Takovou zimu jako letos nepamatuju. Pořád prší. Myslím, že bychom si měli postavit archu.“

Odněkud z dálky dolehly dva údery zvonu. Oheň začal praskat a kouř se válel po místnosti — zřejmě proto, že komín byl ještě studený. „Ale nejvíc má rád koš se žhavým uhlím,“ pokračoval ten, který rozdělal oheň.

„Kdo?“ zeptal se Thomas.

„Vždycky to dělá s košem se žhavým uhlím, ale řekl jsem mu, že tady to nejde. Tady je dřevěná podlaha.“

„Komu jsi to řekl?“ dožadoval se Thomas.

„Nechci, aby to tady lehlo popelem. Řekl jsem mu, že sem se koš nemůže dát. Na dřevěnou podlahu to nejde, musíme se spokojit s krbem.“ Odmlčel se a chvíli jen pozoroval oheň. „Zdá se, že se to už pěkně rozhořelo, co?“ Naložil na polínka

pět nebo šest větších polen a ustoupil od krbu. Letmo na Thomase pohlédl, zakroutil hlavou, jako by chtěl říct, že mu nemůže pomoct, a pak oba odešli.

Dřevo bylo vyschlé a oheň hořel, až plameny šlehaly vysoko do komína. V místnosti se však stále válel kouř a jen pomalu unikal okny ven. Thomas v náhlém návalu zuřivosti vší silou trhl pouty, ale opět dosáhl jen toho, že se mu zařízla ještě hlouběji do zkrvavených zápěstí. Zvrátil bezmocně hlavu dozadu a pohlédl na dřevěný trámový strop. Byla to zřejmě podlaha místnosti, která se nacházela o poschodí výš. Žádné kroky však odtud neslyšel. Pak se ale ozvaly kroky za dveřmi a on se mimoděk stáhl ke zdi.

Vstoupila žena s malým chlapcem. Thomas se skrčil, aby zakryl svou nahotu, a žena se jeho stydlivosti zasmála. Také chlapec se zasmál a Thomasovi chvíli trvalo, než si uvědomil, že je to Jeanettin syn Charles. Chlapec na něho zvědavě civěl, ale bylo zřejmé, že ho nepoznal. Žena byla vysoká, plavovlasá, velmi pěkná a velké oblé břicho prozrazovalo, že je v pokročilém stupni těhotenství. Měla světle modré šaty přepásané nad vystouplým břichem, na krku jí visela šňůra perel a na hlavě trůnil vysoký modrý klobouk do špice s krátkým závojem, který si nyní odhrnula z očí, aby na Thomase lépe viděla. Thomas zvedl koleno, aby se jím zakryl, ale žena přistoupila až k němu a bezostyšně si ho prohlížela. „Jaká škoda," řekla.

„Proč škoda?" zeptal se Thomas.

Neobtěžovala se s vysvětlením. „Jsi opravdu Angličan?" zeptala se ho a zatvářila se podrážděně, když jí zase on neodpověděl. „Tam dole už připravují skřipec, Angličane. S rumpály a se vším, co k tomu patří. Už jsi někdy viděl, jak vypadá člověk po natahování na skřipec? Jako hadr. Je to zábavné, i když pro toho na skřipci asi moc ne."

Thomas ji stále ignoroval a díval se na chlapce. Měl kulatou tvář, černé vlasy a tmavé oči po matce. „Vzpomínáš si na mě, Charlesi?" zeptal se ho, ale chlapcův pohled zůstával

prázdný. Nepoznával ho. „Tvoje maminka ti posílá pozdravy," řekl Thomas a na chlapcově tváři se objevil překvapený výraz.

„Maminka?" opakoval. Byly mu už bezmála čtyři roky.

Žena mu škubla rukou a odtáhla ho dál, jako by se bála, že se od vězně něčím nakazí. „Kdo jsi?" vyštěkla na Thomase vztekle.

„Tvoje maminka tě miluje, Charlesi," řekl Thomas. Chlapec na něho hleděl široce rozevřenýma očima.

„Kdo jsi?" naléhala žena. Náhle se otočila, protože se otevřely dveře.

Vstoupil dominikánský kněz. Byl vysoký, hubený, měl krátké šedivé vlasy a na vpadlé tváři divoký výraz. Když uviděl ženu s chlapcem, zamračil se. „Sem bys chodit neměla, paní," řekl ostře.

„Zřejmě jsi zapomněl, kdo je tady pánem," odpověděla.

„Nezapomněl. Pánem je tady tvůj manžel a ten by si nepřál, abys tu byla. Tak odejdi," řekl kněz pevným, neústupným tónem. Držel dveře otevřené. Žena — zřejmě paní z Roncelets, jak Thomas předpokládal — chvíli váhala, ale pak poslechla. Charles se ve dveřích ohlédl, žena ho však vyvlekla ven. Hned za nimi vstoupil další dominikán, tentokrát mladší, menší a s lysou hlavou. Nesl mísu s vodou a přes ruku měl přehozený čistý hadr. Za ním se objevili dva sluhové v kněžských hábitech a postavili se se založenýma rukama a sklopenými pohledy vedle krbu. Vychrtlý kněz zavřel dveře a přistoupil spolu s mladším knězem ke stolu.

„Kdo jsi?" zeptal se Thomas toho staršího, i když si myslel, že odpověď zná. Snažil se vybavit si ono mlhavé ráno před Durhamem, kdy viděl de Taillebourga bojovat s Robbieho bratrem. Zřejmě tedy před ním stál člověk, který zabil nebo poručil zabít Eleanor. Ale tím si Thomas nebyl jistý.

Kněží si ho nevšímali. Mladší z nich položil mísu s ručníkem na stůl a pak oba poklekli. „Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého, amen," řekl starší a udělal před sebou znamení kříže. Pak vstal, otevřel oči a pohlédl na Thomase. Ten se stále

choulil nahý na podlaze. „Jsi Thomas z Hooktonu, nemanželský syn otce Ralpha, tamního kněze?“ zeptal se ho kněz formálním tónem.

„A kdo jsi ty?“

„Odpověz mi, prosím,“ řekl chladně dominikán.

Thomas mu pohlédl do očí. Uvědomil si strašlivou sílu toho muže a věděl, že jí nesmí podlehnout. Musí se jí od počátku vzepřít. Proto neodpověděl.

Kněz pochopil, že se vězeň rozhodl pro zatvrzelost, a povzdechl. „Vím, že jsi Thomas z Hooktonu,“ prohlásil, „Řekl mi to Lodewijk. Přijmi můj pozdrav, Thomasi. Jsem Bernard de Taillebourg, kněz dominikánského řádu a z milosti Boží a z vůle Svatého otce inkvizitor naší církve. A tady můj bratr v Kristu,“ obrátil se na mladšího kněze, který se posadil ke stolu, otevřel knihu a namočil brk, „je otec Cailloux, rovněž inkvizitor církve svaté.“

„Jsi parchant. Odporný parchant a vrah,“ řekl Thomas a zpříma na de Taillebourga pohlédl.

Zřejmě si to mohl ušetřit, protože kněz na urážku nijak nereagoval. „Vstaň, prosím,“ poručil mu.

„Jsi parchant a vražedný zkurvysyn,“ řekl znovu Thomas a nepohnul se.

De Taillebourg pokynul ke krbu. Oba sluhové přiskočili k Thomasovi, zvedli ho, a když se nechtěl postavit na nohy, udeřil ho větší z nich tvrdě přes tvář. Thomas ucítil ostrou bolest v místě, kam ho před rozedněním udeřil sir Lodewijk. De Taillebourg počkal, až se oba pomocníci vrátí ke krbu. „Jsem pověřen kardinálem Bessièrem, abych zjistil, kde se nachází jistá relikvie. Máme informace, že bys nám v tom mohl pomoct. Můj úkol je považován za tak důležitý, že mě církev a všemohoucí Bůh zmocnili použít všechny prostředky, abych zjistil pravdu. Chápeš, co to znamená, Thomasi?“

„Zabils mou ženu,“ řekl Thomas nenávistně, „a jednoho dne se budeš smažit v pekle.“

De Taillebourg opět ani nehnul brvou. Nesedl si, stál, vysoký a tenký jako šíp, a opíral se špičkami dlouhých,

bledých prstů o stůl. „Víme," pokračoval klidně, „že tvůj otec u sebe zřejmě uchovával svatý grál a že ti odkázal knihu, v níž o této nejdražší relikvii křesťanstva psal. Říkám ti, že to vše víme, abys nemarnil náš čas a ušetřil si bolest zbytečným popíráním těchto skutečností. Přesto potřebujeme vědět víc, a proto jsme zde, rozumíš mi, Thomasi?"

„Ďábel tě pokálí svým smrdutým lejnem, knězi, až na tobě bude tančit."

Tentokrát se de Taillebourg zatvářil, jako by ho už Thomasovy urážky unavovaly. Přesto pokračoval klidným, téměř příjemným hlasem. „Církev svatá nás pověřila, abychom tě vyslechli, Thomasi," řekl. „Ale ve svém nekonečném milosrdenství nám zároveň přikázala, že nesmíme prolít tvou krev. Můžeme tě podrobit bolesti, dokonce je to naší povinností, ale musí to být bolest bez krve. To znamená, že můžeme užít ohně," dotkl se dlouhými prsty pohrabáče, „a můžeme tě drtit a napínat a Bůh nám to odpustí, neboť to budeme činit v jeho jménu a s jeho nejsvatějším požehnáním."

„Amen," řekl bratr Cailloux a oba sluhové se pokřižovali. De Taillebourg posunul všechny tři pohrabáče na kraj stolu. Menší ze sluhů pak jeden z nich vzal a vložil do ohně.

„Neužíváme bolesti s lehkým srdcem ani svévolně," pokračoval de Taillebourg, „naopak se zbožnou lítostí a s vědomím starostlivého soucitu k tvé nesmrtelné duši."

„Jsi vrah a tvá duše skončí v pekle."

Ani teď de Taillebourg na jeho urážku nereagoval. „Takže nyní budeme mluvit o té knize. Řekls bratru Germainovi v Caeně, že ji napsal tvůj otec. Je to pravda?"

Tak to začalo. Klidnými otázkami, na něž Thomas neodpovídal, protože ho stravovala nenávist k tomuto knězi, nenávist živená k nesnesení vzpomínkou na Eleanořino bledé, zkrvavené tělo. Přesto otázky padaly dál, vytrvale a neodbytně, a nad nimi se vznášela hrozba strašlivé bolesti v podobě tří rozžhavených pohrabáčů. A tak Thomas přesvědčil sám sebe, že de Taillebourg už něco ví a že se příliš neproviní, když mu řekne ještě něco. Navíc byl dominikán slušný a

trpělivý. Snášel Thomasův hněv, přecházel bez odpovědi jeho urážky a znovu a znovu ukazoval ochotu nepoužít mučení, pouze opakoval, že chce slyšet pravdu, nic než pravdu, ať je jakákoliv. Asi po hodině začal Thomas na jeho otázky odpovídat. Proč by měl trpět, říkal si, když to, co od něho dominikán chce, nemá? Neví, kde je grál, dokonce si není jistý, zda vůbec existuje, a tak zprvu váhavě a později ochotně mluvil.

Ano, má knihu, kterou mu odkázal otec, ale většina textů v ní je napsána podivným jazykem, podivným písmem a on, Thomas, nemá ponětí, co ony záhadné pasáže znamenají. A pokud jde o zbývající texty, přiznává, že umí latinsky, a nezatajuje, že je četl, ale jsou mu nejasné, připadá mu, že se neustále opakují, a nevidí, čím by mu měly pomoct. „Jsou to jen příběhy," řekl.

„Jaké příběhy?"

„O muži, kterému se vrátil zrak, když pohlédl na grál, a pak ho opět ztratil, neboť projevil zklamání nad tím, jak grál vypadá."

„Chvála Bohu za to," ozval se Cailloux, namočil brk do kalamáře a příběh o zázraku zapsal.

„Co dál?" zeptal se de Taillebourg.

„Ještě tam jsou příběhy o vojácích, kteří účinkem grálu vyhráli bitvu, a o zázračných uzdraveních," řekl Thomas.

„A ty tomu věříš?"

„Těm příběhům?" zeptal se Thomas a přikývl. „Jestliže nám Bůh dal grál," řekl, „jistě je schopen konat zázraky."

„Tvůj otec ho měl — grál?"

„Nevím."

A tak se ho de Taillebourg ptal na otce Ralpha a Thomas mu pověděl, jak jeho otec chodil po hooktonském kamenitém pobřeží a kvílel kvůli svým hříchům a někdy se modlil k divým tvorům žijícím v moři a na obloze.

„Chceš říct, že byl bláznivý," zeptal se de Taillebourg.

„Byl bláznivý Bohem," odpověděl Thomas.

„Bláznivý Bohem…," opakoval de Taillebourg, jako by ho ta slova fascinovala. „Má to znamenat, že byl svatý?"

„Myslím, že mnozí svatí se chovali podobně jako on," odpověděl Thomas opatrně, „ale otec se taky velmi vysmíval pověrám."

„Co tím myslíš?"

„Jeho oblíbencem byl svatý Guinefort," řekl Thomas, „a při sebemenším problému se k němu obracel."

„To je vysmívání pověrám?" nechápal de Taillebourg.

„Svatý Guinefort byl pes," poznamenal Thomas.

„Vím, kdo byl svatý Guinefort," ozval se de Taillebourg podrážděně, „ale copak Bůh nemohl použít k uskutečnění svých posvátných záměrů psa?"

„Chtěl jsem jen říct, že otec nevěřil, že by pes mohl být svatým, proto se tomu vysmíval."

„Vysmíval se grálu?"

„Nikdy," řekl Thomas podle pravdy. „Ani jedinkrát."

„A v té své knize," vrátil se de Taillebourg náhle k původnímu tématu, „psal v ní tvůj otec, jak se grál dostal do jeho rukou?"

Thomas už hezkou chvíli viděl, že za dveřmi někdo je. De Taillebourg je zavřel, ale kdosi opatrně zvedl západku a tiše je pootevřel. Někdo tam stál a poslouchal a Thomas usoudil, že to bude zřejmě paní z Roncelets. „Nikdy přede mnou neřekl, že má grál," odpověděl na dominikánovu otázku, „ale mluvil o tom, že ho kdysi měl jeho rod."

„To znamená Vexillové," řekl de Taillebourg.

„Ano," přikývl Thomas a byl si jistý, že dveře se znovu o kousek pootevřely.

Brk otce Caillouxe téměř neustále šustil po pergamenu. Vše, co Thomas řekl, mnich zapisoval, a Thomas si vzpomněl na potulného františkánského kazatele na trhu v Dorchesteru, který hřímal na lidi, že všechny hříchy, jež spáchali, se zaznamenávají na nebesích do velké knihy, a až zemřou a dostanou se k poslednímu soudu před Boha, bude ta kniha otevřena a jejich hříchy čteny. Potom však naslouchající dav

rozesmál George Adyn, když vykřikl, že v celém křesťanství není dost inkoustu, jímž by bylo možné zapsat všechny hříchy, které páchá jeho bratr v Puddletownu s Dorcas Churchillovou. Františkán mu na to vztekle odpověděl, že hříchy jsou zapisovány ohněm — tímtéž ohněm, jenž potom spaluje hříšníky v hlubinách pekelných.

„A kdo je to Chakaljáš?“ zeptal se náhle de Taillebourg.

Thomase otázka překvapila a na chvíli zaváhal. „Kdo?“ snažil se tvářit zmateně.

„Chakaljáš,“ opakoval de Taillebourg trpělivě.

„Nevím,“ odpověděl Thomas.

„Ale víš,“ řekl de Taillebourg tiše. „Myslím, že víš.“

Thomas hleděl na mnichovu silnou, kostnatou tvář. Připomínala mu tvář jeho otce, neboť v ní bylo totéž zlověstné odhodlání, tatáž vnitřní zaťatost, která svědčila o tom, že tomuto muži je jedno, co si o jeho chování myslí jiní, protože se cítí zodpovědný pouze Bohu. „Slyšel jsem to jméno, bratr Germain se o něm zmínil,“ řekl Thomas opatrně, „ale co znamená, to nevím.“

„Nevěřím ti,“ trval na svém de Taillebourg.

„Otče,“ řekl Thomas pevně, „nevím, co to jméno znamená. Ptal jsem se bratra Germaina, a on mi to odmítl povědět. Řekl, že to nemůžu pochopit.“

De Taillebourg na Thomase upřeně hleděl a mlčel. Oheň v krbu hučel a praskal, a když se jedno z polen rozpadlo, větší sluha znovu upravil pohrabáče, aby ležely ve žhavých uhlících. „Vězeň říká, že neví,“ diktoval de Taillebourg otci Caillouxovi, aniž odvrátil oči od Thomase. Sluhové nakladli do ohně další polena. De Taillebourg nechal Thomase chvíli zírat na rozžhavené pohrabáče a děsit se jich a pak pokračoval. „Kde je ta kniha teď?“ zeptal se.

„V La Roche-Derrien,“ odpověděl okamžitě Thomas.

„Kde tam?“

„V mém vaku, který jsem nechal u svého starého přítele Willa Skeata,“ řekl Thomas. Nebyla to pravda. Nechal otcovu knihu u Jeanette, ale nechtěl to říct, aby ji nevystavil

nebezpečí. I když měl Will Skeat chabou paměť, pořád se o sebe dokázal postarat líp než slabá žena. „U sira Williama Skeata," dodal.

„Ví sir William, co je to za knihu?" zeptal se de Taillebourg.

„Neví. Dokonce ani neumí číst."

Následovaly další otázky, spousta otázek. De Taillebourg chtěl znát příběh Thomasova života — zajímal se, proč odešel z Oxfordu, proč se stal lučištníkem, kdy byl naposledy u zpovědi a co dělal v Durhamu. Co ví anglický král o grálu? Co ví o grálu biskup z Durhamu? Otázky následovaly jedna za druhou, až Thomas umdléval hladem a únavou, protože pořád stál, navíc nahý. Zato de Taillebourg se zdál neúnavný. Přiblížil se večer, světla, které pronikalo dovnitř okny, ubývalo, ale dominikán stále pokračoval. Oba sluhové se už dlouho tvářili nasupeně, otec Cailloux se mračil a pohlížel k oknům, jako by chtěl naznačit, že dávno minula doba k jídlu, ale de Taillebourg zřejmě nevěděl, co je to hlad, a znovu a znovu kladl své nekonečné otázky. S kým Thomas cestoval do Londýna? Co dělal v Dorsetu? Byl v Hooktonu a hledal tam grál? Bratr Cailloux plnil stránku za stránkou Thomasovými odpověďmi, a protože se v místnosti zešeřilo, musel zapálit svíce, aby mohl psát dál. Plameny z krbu vrhaly na podlahu dlouhé stíny noh podstavce stolu a Thomas přešlapoval únavou. Konečně de Taillebourg kývl na znamení, že skončil. „Dnes v noci budu o všech tvých odpovědích přemýšlet a modlit se, Thomasi," prohlásil. „A zítra ráno budeme pokračovat."

„Vodu," zaskuhral Thomas. „Chtěl bych pít."

„Přinesou ti jídlo i pití," řekl de Taillebourg.

Jeden ze sluhů vytáhl pohrabáče z ohně. Otec Cailloux zavřel knihu a vrhl na Thomase pohled, v němž se možná mihl i náznak sympatií. Přinesli mu houni na přikrytí, uzenou rybu s fazolemi, chléb a vodu a uvolnili mu jednu ruku, aby mohl jíst. Hlídali ho přitom dva ozbrojenci v černých kabátcích, a když skončil, opět mu zacvakli pouta a Thomas ucítil, že je zajistili

závlačkou. To v něm vzbudilo naději, a jakmile osaměl, snažil se na závlačku dosáhnout prsty. Oba kovové kruhy však byly příliš široké a nedovolily mu to. Byl v pasti a neměl naději se z ní dostat.

Lehl si zády ke zdi, zachumlal se do houně a díval se na dohasínající oheň. Jestli ještě z krbu sálalo teplo, bylo to příliš daleko, aby to pocítil. Chvěl se zimou. Jak se snažil dosáhnout na zámek pout, znovu se do krve odřel a náhle zaúpěl, jako by tušil bolest, která ho čeká. Dnes byl ještě mučení ušetřen, ale může říct, že mu unikl úplně? Zasloužil by si to, pomyslel si, vždyť na většinu otázek odpověděl pravdivě. Řekl de Taillebourgovi, že neví, kde grál je, že ani není přesvědčen o jeho existenci a sotva kdy o něm slyšel otce mluvit a že by chtěl být raději lučištníkem ve vojsku anglického krále než hledačem grálu. Znovu pocítil palčivou hanbu za to, že se nechal tak lehce a hloupě chytit. Teď už měl být na zpáteční cestě do La Roche-Derrien, vracet se do města plného krčem, veselí a uvolněné společnosti vojáků. Do očí mu vstoupily slzy a i tím se cítil zahanben. Odněkud zdola se ozval smích, a dokonce se mu zdálo, že zaslechl tóny harfy.

Pak se otevřely dveře.

Thomas viděl jen to, že do místnosti vstoupil nějaký muž. Měl dlouhý černý plášť, který mu dával vzhled zlověstného stínu. Přistoupil ke stolu, zde se zastavil a pohlédl dolů na Thomase. Krb s dohasínajícími žhavými uhlíky byl za ním a jejich zář ohraničovala pouze siluetu vysoké postavy v plášti, zatímco na Thomase dopadala přímo. „Řekli mi," promluvil muž, „že tě dnes ušetřili ohně."

Thomas mlčel a jen se choulil do houně.

„Rád pálí lidi," řekl návštěvník. „Dělá mu to dobře, pozoroval jsem ho. Úplně se zachvívá blahem, když se škvaří kůže." Vzal pohrabáč, přistoupil k ohni a strčil ho do žhavých uhlíků. Pak nakladl do ohniště nová polena. Suché dřevo brzy vzplálo a ozářilo místnost jasnými plameny. Thomas muže v plášti neznal, viděl ho poprvé v životě. Neznámý měl hubený, bledý obličej, dlouhý nos, pevnou čelist a černé vlasy sčesané

z vysokého čela dozadu. Byla to nevšední tvář, inteligentní a tvrdá, ale než si ji Thomas stačil prohlédnout, muž se odvrátil od ohně a obličej zakryl stín. „Jsem tvůj bratranec," řekl.

Thomas pocítil nával nenávisti. „Guy Vexille?"

„Ano. Hrabě z Astaraku," odpověděl Vexille. Pomalu přistoupil k Thomasovi. „Bojoval jsi v bitvě u Kresčaku?"

„Ano."

„Jako lučištník?"

„Ano."

„A ke konci bitvy jsi vykřikl tři latinská slova."

„*Calix meus inebrians,*" řekl Thomas.

Guy Vexille se opřel o kraj stolu a dlouho na Thomase hleděl. Tvář mu halil stín a Thomas nepoznal, jaký má výraz. Viděl jen náznak lesku očí. „*Calix meus inebrians,*" promluvil konečně Vexille. „To je tajné heslo našeho rodu. Ale ne to, které máme v erbu. Víš, co tam je?"

„Ne."

„*Pie repone te,*" řekl Guy Vexille.

„Ve zbožné víře," přeložil Thomas latinská slova.

„Zvláštní, jak jsi vzdělaný na pouhého lučištníka," poznamenal Vexille. Vstal a začal přecházet sem a tam. „Před světem se chlubíme heslem ‚*pie repone te*', ale tím skutečným je ‚*calix meus inebrians*'. Jsme tajní strážci grálu. Náš rod ho měl po celé generace, svěřil nám ho Bůh. A pak ho tvůj otec ukradl."

„Tys ho zabil," řekl Thomas.

„A jsem na to hrdý," prohlásil Guy Vexille. Náhle se zastavil a pohlédl na Thomase. „To tys byl ten lučištník na kopci za Hooktonem?"

„Ano."

„Střílíš dobře, Thomasi."

„Tenkrát jsem poprvé zabil člověka," řekl Thomas. „Ale udělal jsem chybu."

„Jakou?"

„Vybral jsem si toho nesprávného."

Guy Vexille se usmál. Vrátil se k ohni a vytáhl pohrabáč, aby se podíval, jestli je už jeho špička rozžhavená do ruda. Pak ho vstrčil znovu do žáru. „Zabil jsem tvého otce," řekl, „a zabil jsem tvou ženu v Durhamu a taky kněze, který byl zřejmě tvým přítelem."

„Ty jsi de Taillebourgův sluha?" užasl Thomas. Nenáviděl Guye Vexilla za to, že zabil jeho otce, a teď jeho nenávist umocnily další dvě vraždy.

„Ano, byl jsem jeho sluhou," potvrdil Vexille. „Byla to součást pokání, které mi de Taillebourg uložil. Trest ponížení. Ale teď jsem znovu voják a mým úkolem je najít grál."

Thomas si pod houní objal kolena. „Jestliže má grál takovou moc, proč je náš rod tak bezmocný?" zeptal se.

Guy Vexille o tom chvíli přemýšlel a pokrčil rameny. „Protože se přeme, jsme hříšní a nejsme ho hodni. Ale my to změníme, Thomasi. Obnovíme svou sílu a moc." Zastavil se u krbu, vytáhl z ohně pohrabáč a máchl jím jako mečem, až zasyčel a rozžhavený hrot opsal v temné místnosti svítící oblouk. „Uvažovals někdy o tom, že bys mi pomohl, Thomasi?"

„Tobě?"

Vexille k němu přistoupil blíž. Stále máchal pohrabáčem a rudý hrot šlehal tmou jako padající hvězdy na obloze. „Tvůj otec," pokračoval, „byl starší z bratrů. Věděls to? Kdybys byl jeho legitimním synem, byl bys dnes hrabě z Astaraku." Sklonil pohrabáč a přiblížil hrot k Thomasově tváři — tak blízko, že Thomas ucítil sálající žár. „Spoj se se mnou," řekl Guy Vexille naléhavě. „Pověz mi, co víš. Pomoz mi získat tu knihu a vydej se se mnou hledat grál." Dřepl si, aby měl hlavu ve stejné výšce jako Thomas. „Vyzvedněme náš rod na vrchol slávy," zašeptal, „takové slávy, že my dva budeme vládnout celému křesťanstvu a s mocí grálu povedeme křížové tažení proti nevěrcům, které je jednou provždy rozdrtí. Ty a já, Thomasi! Jsme k tomu předurčení Bohem, jsme strážci grálu, a jestliže se spojíme, budou o nás lidé po celé generace mluvit jako o největších svatých bojovnících, jaké kdy církev

poznala.“ Mluvil hlubokým, téměř melodickým hlasem. „Pomůžeš mi s tím úkolem, Thomasi?“

„Ne,“ odpověděl Thomas.

Hrot pohrabáče se přiblížil k jeho pravému oku, žhnul před ním jako obrovské temné slunce, ale Thomas neucukl. Nevěřil, že by mu bratranec chtěl oko vypálit, naopak věděl, že Guy Vexille chce, aby ucukl. Proto se nepohnul.

„Tvoji přátelé jsou pryč,“ řekl Vexille. „Obrátili se a uprchli. Patnáct našich se za nimi pustilo, ale unikli jim. Ztratili se hluboko v lese.“

„To je dobře.“

„Uvědom si, že nejsou schopni udělat víc, než se vrátit do La Roche-Derrien. A tam budou jako v pasti. Blíží se jaro, Thomasi, a my tu past uzavřeme.“ Thomas mlčel. Hrot pohrabáče ochladí a ztemněl a Thomas se odvážil alespoň zamrkat. „Jsi jako všichni Vexillové,“ řekl Guy a vstal, „statečný, ale hlupák. Víš, kde grál je?“

„Ne.“

Bratranec na něho hleděl a přemýšlel, zda mu má věřit. Potom pokrčil rameny. „Myslíš si, že grál existuje, Thomasi?“

Thomas chvíli mlčel a pak mu dal odpověď, kterou celý dlouhý den odpíral de Taillebourgovi. „Ano.“

„Máš pravdu,“ řekl Vexille, „skutečně existuje. Měli jsme ho, tvůj otec ho ukradl a ty jsi klíč k tomu, abych ho zase našel a vrátil do našich rukou.“

„Nic o něm nevím!“ namítl Thomas.

„De Taillebourg ti to věřit nebude.“ Vexille přistoupil ke stolu a odložil na něj vychladlý pohrabáč. „De Taillebourg touží po grálu jako žíznivý na poušti po vodě. Sní o něm. Sténá ve spánku a pláče pro něj.“ Odmlčel se a pak se usmál. „Až se ti bude bolest zdát nesnesitelná, Thomasi, a bude se ti to zdát, a až si budeš přát, abys byl mrtvý, a budeš si to přát, potom řekni de Taillebourgovi, že se vzdáváš a chceš se stát mým spojencem. Bolest skončí a ty zůstaneš naživu.“

Thomas si uvědomil, že to byl Vexille, kdo naslouchal za dveřmi. A zítra bude naslouchat znovu. Zavřel oči. *Pater, si*

vis, transfer calicem istem a me, modlil se. Opět oči otevřel. „Proč jsi zabil Eleanor?“ zeptal se.

„A proč ne?“

„To je hloupá odpověď.“

Vexille sebou trhl, jako by dostal ránu. „Protože věděla, že tam jsme,“ řekl. „Proto.“

„Nerozumím.“

„Věděla, že jsme v Anglii, a věděla, co chceme,“ zavrčel Vexille. „A taky že jsme mluvili s bratrem Collimorem. Kdyby se anglický král dozvěděl, že hledáme grál v jeho zemi, zakročil by proti nám. Dal by nás chytit a uvěznit. Udělal by s námi totéž, co děláme my s tebou.“

„Myslíš, že by vás Eleanor prozradila králi?“ zeptal se Thomas, jako by mu nevěřil.

„V každém případě myslím, že bylo lepší, když nikdo nevěděl, proč jsme tam byli,“ řekl Guy Vexille. „Mimochodem ten starý mnich nám nebyl schopen říct nic než to, že existuješ. Celá ta námaha, dlouhá cesta, mrtví, skotské počasí…, jediným výsledkem toho všeho bylo, že jsme se dozvěděli o tobě! Bratr Collimore nevěděl, kde grál je, neměl tušení, kde ho mohl tvůj otec ukrýt, ale věděl o tobě a od té doby tě hledáme. Otec de Taillebourg tě chce podrobit výslechu, Thomasi, chce, abys křičel bolestí, dokud mu neřekneš, co mu zřejmě nemůžeš říct, protože to nevíš. Ale já nechci tvou bolest, chci tvé přátelství.“

„A já chci tvou mrtvolu,“ řekl Thomas.

Vexille smutně zavrtěl hlavou a sklonil se těsně k němu. „Bratranče,“ řekl, „jednoho dne budeš přede mnou prosit na kolenou. Jednoho dne mi podáš ruku a slavnostně mi slíbíš věrnost. Pak se staneš mým stoupencem a budeme jezdit a bojovat spolu ve jménu kříže a k jeho slávě. Budeme jako bratři, slibuju ti to.“ Políbil si prsty a pak se jimi dotkl Thomasovy tváře. Bylo to téměř jako pohlazení. „Slibuju ti to, bratře,“ zašeptal. „A teď dobrou noc.“

„Táhni k čertu, Guyi Vexille,“ zavrčel Thomas.

„*Calix meus inebrians,*“ řekl Guy Vexille a odešel.

Začínalo svítat a Thomas ležel a chvěl se. Kdykoliv zaslechl kroky, schoulil se strachem. Dole pod okny kokrhali kohouti a zpívali ptáci a on měl dojem, i když nevěděl proč, že pevnost Roncelets obklopují husté lesy. Přemýšlel, zda ještě někdy uvidí zeleň stromů. Nevlídný sluha mu přinesl chléb, tvrdý sýr a vodu, a když Thomas s rozepnutými okovy jedl, střežili ho dva ozbrojenci ve vosích barvách. Jakmile skončil, opět mu nasadili pouta a zamkli je. Vynesli mu rovněž vědro a místo něj postavili jiné.

Krátce nato přišel Bernard de Taillebourg, a zatímco sluhové mlčky rozdělávali oheň a otec Cailloux se beze slova usazoval u provizorního stolu, vysoký dominikán Thomase zdvořile pozdravil. „Vyspal ses dobře?“ zeptal se ho. „Stačila ti snídaně? Dnes je venku chladněji, že? Co jsem živ, nepamatuju tak deštivou zimu. V Rennes se poprvé za spoustu let rozlila řeka, všechny sklepy jsou tam pod vodou.“

Thomas, rozechvělý chladem a strachem z toho, co ho dnes čeká, neodpovídal a de Taillebourga se to zřejmě nedotýkalo. Počkal, až otec Cailloux namočí brk, a potom poručil vyššímu sluhovi, aby Thomasovi vzal houni. „A teď,“ řekl, když byl vězeň nahý, „se vrátíme k našemu rozhovoru. Promluvme si o knize tvého otce. Kdo kromě tebe ještě ví, že existuje?“

„Nikdo,“ odpověděl Thomas. „Jenom bratr Germain a ty.“

De Taillebourg se zamračil. „Ale někdo ti ji přece musel dát, Thomasi! A ten někdo musel vědět, co ti dává! Kdo je to?“

„Jeden právník z Dorchesteru," zalhal Thomas pohotově.

„Jméno… Pověz mi jeho jméno."

„John Rowley," vymyslel si Thomas.

„Hláskuj to, prosím," řekl de Taillebourg a Thomas mu vyhověl. Inkvizitor chodil popuzeně sem a tam. „Ten Rowley však musel vědět, co je to za knihu, ne?"

„Byla zabalená v otcově plášti a takhle ležela v chumlu dalšího starého šatstva. Neprohlížel to."

„Ale mohl."

„John Rowley je starý a tlustý člověk," vymýšlel si Thomas. „Ani ve snu ho nenapadne hledat grál. Navíc si o mém otci myslel, že je blázen, tak proč by se staral o nějakou jeho knihu? Rowleyho zajímá jen pivo, medovina a skopová pečeně."

V ohništi se už opět žhavily tři pohrabáče. Venku začalo pršet a otevřenými okny dovnitř občas vnikl chladný závan s kapkami deště. Thomas si vzpomněl na Vexillovo varování, že de Taillebourg rád mučí lidi bolestí, ale dominikánův hlas zněl stále mírně a rozumně a Thomas cítil, že nejhorší už má za sebou. Přečkal den výslechu a jeho odpovědi zřejmě de Taillebourga uspokojily, neboť tvrdý dominikán, jak se zdálo, nyní pouze vyplňoval mezery v jeho příběhu. Ptal se na kopí svatého Jiří a Thomas mu řekl, že viselo pod střechou hooktonského kostelíka, že bylo ukradeno a že se ho opět zmocnil během bitvy u Kresčaku. De Taillebourg chtěl vědět, zda věří, že kopí je pravé, a Thomas zavrtěl hlavou. „Nevím," řekl, „ale otec věřil, že je."

„Takže kopí odnesl z hooktonského kostela tvůj bratranec?"

„Ano."

„Dejme tomu," uvažoval de Taillebourg, „že nikoho nenapadlo, že plul do Anglie hledat grál. To kopí byla jen záminka." Chvíli o tom přemýšlel a Thomas mlčel, neboť necítil potřebu to jakkoliv komentovat. „Mělo to kopí čepel?" zeptal se nakonec kněz.

„Ano. Dlouhou."

„Kdyby to bylo kopí, kterým svatý Jiří zabil draka, musela by se čepel v krvi obludy roztavit.“

„Opravdu?“ podivil se Thomas.

„Samozřejmě!“ prohlásil de Taillebourg a hleděl na Thomase, jako by pochyboval o jeho rozumu. „Dračí krev je přece žhavá! Žhavá a ohnivá!“ Náhle pokrčil rameny, jako by ho otázka kopí přestala zajímat. Brk otce Caillouxe skřípal po pergamenu, jak se mnich snažil stačit výslechu, zatímco oba sluhové postávali u krbu a nepokrytě dávali najevo, že je výslech nudí. De Taillebourg hledal nové téma, do něhož by se pustil. Z nějakého důvodu si vybral jméno Willa Skeata a začal se zajímat o jeho zranění a výpadky paměti. Pak se zeptal, zda si je Thomas jistý, že Will neumí číst.

„Jistěže jsem. Will neumí číst,“ odpověděl Thomas. Znělo to, jako by de Taillebourga uklidňoval, a to svědčilo o jeho vzrůstající sebedůvěře. Včera začal s urážkami a nenávistí, ale dnes dominikánovi dychtivě pomáhal výslech ukončit. Přečkal to.

„Skeat neumí číst,“ opakoval de Taillebourg a začal přecházet sem a tam. „To, myslím, není nic překvapujícího. Takže se do té knihy, kterou jsi u něho nechal v úschově, nebude dívat?“

„Budu rád, když sem tam nějaký list nevytrhne, aby si s ním utřel zadek. To je jediné použití papíru nebo pergamenu, které může Willa Skeata napadnout.“

De Taillebourg se usmál a zadíval se na strop. Dlouho mlčel, ale pak vrhl na Thomase záhadný pohled. „Kdo je to Chakaljáš?“

Znovu ho tou otázkou překvapil a musel to na něm poznat. „Nevím,“ vypravil ze sebe Thomas po chvíli.

De Taillebourg ho pozoroval. V místnosti bylo náhle cítit napětí; sluhové zpozorněli a otec Cailloux přestal psát a hleděl na Thomase. De Taillebourg se usmál. „Dávám ti poslední příležitost, Thomasi,“ řekl hlubokým hlasem. „Kdo je to Chakaljáš?“

Thomas věděl, že to musí zapřít. Dostat se ještě přes tohle, pomyslel si, a výslech skončí. „Nikdy jsem to jméno neslyšel," řekl tak bezelstně, jak jen svedl. „Teprve až se o něm zmínil bratr Germain."

Thomasovi bylo záhadou, proč si de Taillebourg vybral právě tohle jako slabý bod jeho obrany. Bylo to však od něho prohnané, protože kdyby se mu podařilo dokázat, že jméno Chakaljáš zná, usvědčil by ho, že přeložil alespoň jednu z pasáží hebrejských textů. Z toho by pak mohl usoudit, že mu Thomas po celou dobu výslechu lhal, a to by mu otevřelo nové oblasti odhalení. Proto na něj naléhal tak tvrdě, a když Thomas stále popíral, že Chakaljášovo jméno zná, pokynul sluhům. Otec Cailloux sebou trhl.

„Už jsem ti to jednou řekl," ozval se Thomas neklidně. „Opravdu nevím, kdo je Chakaljáš."

„Ale mojí povinností vůči Bohu je přesvědčit se, že nelžeš," řekl de Taillebourg, když si bral od sluhů první z rozžhavených pohrabáčů. Upřel na Thomase téměř soucitný pohled. „Nechci ti působit bolest, Thomasi. Chci jen pravdu. Pověz mi tedy, kdo je Chakaljáš?"

Thomas naprázdno polkl. „Nevím," řekl a ještě to zopakoval hlasitěji. „Nevím!"

„Myslím, že víš," prohlásil de Taillebourg. A pak začala muka.

„Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého," modlil se dominikán, když přikládal žhavé železo k holé kůži Thomasovy nohy. Oba sluhové drželi Thomase přitisknutého k zemi, protože to bylo horší, než si dokázal představit, a zoufale se snažil bolesti uniknout. Ale nemohl. Nemohl se ani pohnout, do nosu mu vnikal strašlivý zápach seškvařeného masa, a přesto na de Taillebourgovu otázku neodpověděl, protože si myslel, že kdyby ho dominikán usvědčil ze lži, pálil by ho o to víc. Kdesi v jeho zmučeném mozku přetrvávala víra, že když to vydrží, když neřekne, že ví, kdo je Chakaljáš, de Taillebourg mu nakonec uvěří. Neuvědomoval si však, že v soutěži trpělivosti mezi trýznitelem a vězněm nemá vězeň

nejmenší naději. Dominikán vzal druhý pohrabáč a přiblížil jeho hrot k Thomasovým žebrům. „Kdo je Chakaljáš?“ zeptal se.

„Už jsem ti řekl…“

Rozžhavený hrot se dotkl hrudi, sklouzl dolů k břichu a zanechal za sebou pruh seškvařené kůže a živého masa, hroznou ránu, která se však okamžitě spekla, takže z ní nevytryskla ani kapka krve. A Thomas řval, řval strašlivou bolestí. Připravený byl třetí pohrabáč, zatímco první se už znovu žhavil v ohni, a to znamenalo, že bolest neustane. Pak Thomase převalili na spálené břicho a na kotník prstu levé ruky mu nasadili onen podivný nástroj, který pořádně nerozeznal, když ho včera pokládali na stůl. Teď už však věděl, že je to železný svěrák se šroubem, a de Taillebourg šroub utáhl a Thomas se znovu vzepjal a znovu vykřikl hroznou bolestí. Na chvíli ztratil vědomí, ale otec Cailloux ho opět přivedl k sobě hadrem namočeným ve studené vodě.

„Kdo je Chakaljáš?“ zeptal se de Taillebourg.

Bože, tak hloupá otázka! blesklo hlavou Thomasovi. Jako by odpověď na ni byla důležitá. „Nevím!“ Teď už to slovo nevykřikl, jenom zaúpěl a modlil se, aby mu dominikán uvěřil. Znovu tu však byla bolest, opět mu projela celým tělem až do mozku a úlevu od ní zakoušel, jen když se propadal do bezvědomí a zdálo se mu, že ta hrůza je jen sen — děsivý, ale přesto pouhý sen. O to hůř mu bylo, když si uvědomil, že to žádný sen není a že se svět zúžil na muka, pouhá muka. A pak mu jich de Taillebourg ještě přidal — buď tím, že přitáhl šroub kleštin drtících kotník jeho prstu, nebo si vybral nové místo, kam mu přiložit žhavé železo.

„Řekni mi to, Thomasi,“ zněl nad ním laskavý dominikánův hlas. „Stačí, když mi to povíš, a bolest skončí. Prosím tě, Thomasi… Myslíš, že to dělám rád? Přísahám, že to nenávidím, oškliví se mi to. Tak mi řekni, kdo je Chakaljáš, řekni mi to, prosím tě,“ naléhal de Taillebourg.

A Thomas mu to řekl. Řekl, že Chakaljáš je otec tirsatův a tirsata je Nehemjáš.

„A kdo je Nehemjáš?“ zeptal se de Taillebourg.

„Králův číšník,“ zaúpěl Thomas.

„Proč jen lidé Bohu lžou?“ povzdechl de Taillebourg. Sejmul mu svěrák z prstu a všechny tři pohrabáče byly opět v ohni. „Proč?“ opakoval. „Vždyť pravda vyjde vždycky najevo, Bůh to zařídí. To ovšem znamená, že toho víš víc, než jsi přiznal, Thomasi, a proto budeme muset odhalit všechny tvoje lži. Ale teď si promluvme o Chakaljášovi. Myslíš, že citátem z knihy Ezdrášovy chtěl tvůj otec říct, že vlastní grál?“

„Ano,“ řekl Thomas, „ano, ano, ano.“ Ležel schoulený u zdi, zmučené ruce opět spoutané za zády, tělo v ohni pulzující bolesti, a přesto cítil úlevu. Když všechno přizná, další bolest už nebude.

„Ale bratr Germain mi řekl,“ pokračoval dominikán, „že pasáž o Chakaljášovi je v knize tvého otce zapsána hebrejsky. Ty umíš číst hebrejské písmo, Thomasi?“

„Ne.“

„Tak kdo ti tu pasáž přeložil?“

„Bratr Germain.“

„A bratr Germain ti řekl, kdo byl Chakaljáš?“ ptal se dál de Taillebourg.

„Ne,“ zamumlal zmučeně Thomas. Uvědomil si, že nemá smysl lhát, protože dominikán si jistě u starého mnicha ověřil, co mu řekl. Tato odpověď však navodí další otázky, které zase odhalí nové oblasti, v nichž lhal. Thomas to věděl, ale teď již nebyl schopen vzdorovat. Už bylo pozdě.

„Kdo ti to tedy řekl?“ naléhal neúprosně de Taillebourg.

„Doktor,“ zašeptal Thomas.

„Doktor,“ opakoval de Taillebourg. „To mi nepomůže, Thomasi. Chceš, abych znovu použil ohně? Jaký doktor? Doktor teologie? Nebo lékař? A když jsi požádal svého záhadného doktora, aby ti vysvětlil pasáž o Chakaljášovi, nebyl zvědavý, proč to chceš vědět?“

A tak Thomas přiznal, že to byl Mordecai, a přiznal také, že Mordecai nahlížel do knihy, a de Taillebourg udeřil pěstí do stolu a poprvé po dlouhých hodinách výslechu popustil uzdu

svému hněvu. „Tys tu knihu ukázal Židovi?“ zasyčel, jako by nebyl schopen uvěřit, že se něco takového mohlo stát. „Židovi? Ve jménu Božím a všech svatých, co sis myslel? Židovi! Člověku pocházejícímu z rasy, která zabila našeho drahého Spasitele! Jestli najdou grál Židé, ty hlupáku, vzkřísí Antikrista! Za tuhle zradu budeš trpět! Musíš za ni trpět!“ Přešel vzteklým krokem místnost, vytrhl pohrabáč z ohně a vrátil se s ním k Thomasovi schoulenému u zdi. „Židovi!“ vzkřikl znovu a přejel žhavým železem po Thomasově noze. „Ty mizero jeden, mizerná!“ zasyčel do Thomasova křiku. „Zradils Boha, zradils Krista, zradils církev! Nejsi o nic lepší než Jidáš Iškariotský!“

Bolest pokračovala. Thomasovi se zdálo, že nic jiného neexistuje, nic než strašlivá bolest. Ještě když nebyl mučen, lhal, a inkvizitor si teď všechny jeho předchozí odpovědi ověřoval mírou bolesti, kterou snese, aniž by ztratil vědomí.

„Tak kde je grál?“ naléhal už po několikáté.

„Nevím,“ řekl Thomas. „Nevím!“ opakoval hlasitěji. Sledoval, jak se rudý hrot pohrabáče blíží k jeho tělu, a tentokrát vykřikl ještě před tím, než se dotkl kůže.

Dominikán však nebral jeho křik na vědomí, neboť muka pokračovala, jako by jim neměl být nikdy konec. A Thomas mluvil, řekl všechno, co věděl, a byl dokonce v pokušení udělat, co mu navrhoval Guy Vexille, a poprosit de Taillebourga, ať mu dovolí přísahat věrnost svému bratranci. Ale pak si uprostřed hrůzy rozžhavených, škvařících se muk vzpomněl na Eleanor a mlčel.

Čtvrtý den, kdy sebou škubal v předtuše bolesti už při pouhém dotyku de Taillebourgovy ruky a kňučel hrůzou a prosil o slitování, vstoupil do místnosti pán z Roncelets. Byl to vysoký muž s černými, nakrátko ostříhanými rozježenými vlasy, zlomeným nosem a chybějícím zubem vpředu. Na kabátci měl erb s dvěma černými krokvemi ve žlutém poli a při pohledu na Thomasovo zjizvené a zlomené tělo se jen ušklíbl. „Tys sem nedal vynést skřipec, otče?“ zeptal se zklamaně.

„Nebylo to třeba," odpověděl de Taillebourg.

Pán z Roncelets rýpl do Thomase železnou botou. „Říkáš, že ten bastard je anglický lučištník?"

„Ano."

„Tak mu usekni prsty, kterými napíná tětivu," zasyčel Roncelets vztekle.

„Nesmím prolít krev."

„Ale já můžu!" zvolal Roncelets a vytrhl z pochvy u pasu nůž.

„Ne! Je svěřený mně!" zarazil ho ostře de Taillebourg. „Je v Božích rukou a ty se ho nedotkneš. Ani ty neproliješ jeho krev!"

„Tohle je můj hrad, dominikáne!"

„A ty jsi v mých rukou," odpověděl de Taillebourg.

„Je to lučištník! Anglický lučištník! Přišel, aby unesl malého Cheniera. To je moje záležitost!"

„Má prsty rozdrcené svěrákem," řekl de Taillebourg. „Jako lučištník už skončil."

To pána hradu uklidnilo. Znovu pohrdavě rýpl do Thomase nohou. „Je to smradlavý kus masa," ulevil si. „Nic než smradlavý kus masa." Plivl na Thomase a nebylo to jen gesto nenávisti k němu samému, ale ke všem nenáviděným lučištníkům, kteří srazili rytíře z pozic králů bitevních polí. „Co s ním hodláš udělat?" zeptal se dominikána.

„Modlit se za jeho duši," řekl de Taillebourg stroze, a jakmile pán z Roncelets odešel, skutečně to udělal. Bylo zřejmé, že konečně s výslechem skončil, neboť vzal malou lahvičku svěceného oleje, pomazal mu jím čelo a spálenou hruď a pak odříkal modlitbu k umírajícímu. *„Sana me, Domine,"* zanotoval, když se jemně dotýkal Thomasova čela, *„quoniam conturbata sunt ossa mea."* Zhoj mě, Pane, neboť mé kosti se kroutí bolestí. A pak dal Thomase snést po točitých schodech do podzemní kobky vysekané ve skále, na níž byl Guêpier zbudován. Podlaha z černého kamene byla vlhká a studená. Sňali mu pouta, zamkli ho a odešli a Thomasovi se zdálo, že musí zešílet, protože mu v celém těla

tepala bolest, prsty měl rozdrcené a už nebyl lučištník. Jak by mohly tak zničené ruce ještě někdy napnout tětivu? Potom dostal horečku, plakal a chvěl se zimou a potil se a v noci, když upadl do mrákotného spánku, jím zmítaly děsivé sny; a znovu plakal, když se probudil, neboť věděl, že nevydržel mučení a všechno de Taillebourgovi řekl. Byl ztroskotanec, člověk, který zklamal, ztracený ve tmě, umírající.

Potom jednoho dne, kdy už ztratil pojem, jak dlouho v podzemní kobce leží, přišli dva de Taillebourgovi sluhové a zvedli ho. Navlékli mu hrubou vlněnou halenu, na zkrvavené nohy mu natáhli špinavé vlněné kalhoty a vynesli ho na hradní nádvoří, kde ho hodili do prázdného vozu od hnoje. Pak se se skřípěním otevřela hradní brána a Thomas, oslněný bledým slunečním světlem, opustil v doprovodu dvou desítek ozbrojenců v barvách lorda z Roncelets Guêpier. Ani si pořádně neuvědomoval, co se s ním děje, jen ležel schoulený bolestí na špinavých prknech vozu, cítil čpavý pach hnoje a přál si umřít. Stále ho trápila horečka a chvěl se slabostí. „Kam mě vezete?“ zeptal se v jednu chvíli, ale nikdo mu neodpověděl; možná jeho slabý hlas ani nikdo neslyšel. Pršelo. Vůz kodrcal k severu, obyvatelé vesnic, jimiž projížděl, se křižovali a Thomas ležel a vnímal, co se kolem něj děje, jako ve snu. Zdálo se mu, že umírá a vezou ho na hřbitov, a chtěl vykřiknout na vozku, že je stále ještě živý. Místo vozky mu však odpověděl nevrlý hlas bratra Germaina, který mu vyčítal, že měl nechat otcovu knihu u něho v Caeně. „Všechno sis zavinil sám,“ řekl starý mnich a Thomas usoudil, že blouzní.

Potom se ozvala trubka. Vůz zastavil. Thomas zaslechl plácání plátna, zvedl hlavu a uviděl, že jeden z jezdců drží bílou vlajku. Pak si ale nebyl jistý, zda to není rubáš připravený pro něho. Do bílého plátna se zavinuje dítě, když přijde na svět, a mrtvé tělo, když člověk ze světa odchází. Zavzlykal, protože nechtěl být pohřben, ale potom zaslechl anglické hlasy a věděl, že opět blouzní. Čísi ruce ho zvedly ze zbytků hnoje a někam ho nesly. Chtěl vykřiknout, byl však

příliš slabý a nedokázal to. A potom ho všechny smysly opustily a upadl do prázdnoty.

Když se probudil, byla tma. Ležel v jiném voze, tentokrát čistém, na sobě měl houně a pod sebou slamník. Vůz měl plátěnou střechu, která ho chránila před deštěm a sluncem. „Chystáte se mě pohřbít?“ zeptal se.

„Blábolíš nesmysly,“ řekl nějaký muž a Thomas poznal Robbieho hlas.

„To jsi ty, Robbie?“

„Kdo jiný?“

„Robbie…“

„Chudáčku Tome,“ povzdechl Robbie a pohladil ho po čele. „Chudáčku Tome.“

„Kde to jsem?“

„Jedeš domů, Tome,“ řekl Robbie, „jedeš domů.“

Vracel se do La Roche-Derrien.

Zaplatili za něj výkupné. Týden po jeho zmizení a dva dny po tom, co se zbytek výpravy vrátil do La Roche-Derrien, se před bránou pevnosti objevil posel s vlajkou vyjednávače. Přijel s listem od Bernarda de Taillebourga adresovaným siru Williamu Skeatovi. Vydej mi knihu otce Ralpha, stálo v něm, a vrátím vám Thomase z Hooktonu. Will Skeat si nechal list přečíst, ale protože nevěděl, o jakou knihu jde, zeptal se sira Guillauma, co vlastně kněz chce, a sir Guillaume se zase obrátil na Robbieho. Ten promluvil s Jeanette a posel se vracel s odpovědí do Roncelets.

Pak bylo třeba čtrnáct dní počkat, než přivezli bratra Germaina z Normandie do Rennes. De Taillebourg na tom trval, neboť jediný bratr Germain knihu viděl a mohl potvrdit, že dostanou výměnou za Thomase to, o co jim skutečně jde.

„Takhle to bylo,“ zakončil Robbie vyprávění.

Thomas hleděl na strop. Nejasně cítil, že není dobře, když ho vyměnili za otcovu knihu, ale na druhou stranu byl vděčný, že zůstal naživu a vrátil se mezi své přátele.

„Dali jsme jim pravou knihu, to jo," pokračoval Robbie, „ale trochu jsme ji vylepšili," zašklebil se na Thomase. „Samozřejmě jsme ji nechali celou opsat a pak jsme do ní přidali pár nesmyslů, abychom je trochu spletli. Ten scvrklý, starý mnich to nepoznal. Chňapl po knize jako hladový pes po kosti."

Thomas se zachvěl. Cítil se, jako by přišel o svou hrdost, o sílu, a dokonce o mužství. Pokořili ho, učinili z něj chvějícího se a kňourajícího bezmocného tvora. Nevzlykal, ale přesto mu po tvářích tekly slzy. Bolely ho ruce, bolelo ho tělo, bolelo ho všechno. Nevěděl ani, kde je, uvědomoval si jen, že ho přivezli do La Roche-Derrien a vynesli po strmých schodech do malé světničky se stropem tvořeným šikmými střešními trámy, s hrubě omítnutými stěnami a krucifixem pověšeným na zdi nad lůžkem. Okénkem, zakrytým matnou tabulkou z rohoviny, pronikalo dovnitř hnědavé světlo.

Robbie mu dál vyprávěl, jak do knihy otce Ralpha přidali několik falešných zápisů. Řekl, že to byl jeho nápad. Jeanette nejdřív knihu opsala a on potom popustil uzdu své fantazii. „Přidal jsem tam něco ze Skotska," chlubil se, „jako by byl grál opravdu ve Skotsku. Ať si tam ti mizerové jdou a prohledávají vřesoviště," zasmál se, ale potom si všiml, že ho Thomas neposlouchá. Přesto mu vyprávěl dál a pak vstoupil do místnosti ještě někdo jiný a utřel Thomasovi slzy z tváře. Byla to Jeanette.

„Thomasi," řekla. „Thomasi."

Chtěl jí povědět, že viděl jejího syna a mluvil s ním, ale nenašel slova. Guy Vexille řekl, že si bude přát, aby byl mrtvý, až ho inkvizitor podrobí mukám, a byla to pravda. A teď ho překvapilo, že je to pořád pravda, že si to stále přeje. Když se vezme muži hrdost, nezůstane mu nic. Nejhorší vzpomínka se nevztahovala k bolesti ani k ponížení z toho, že prosil, aby ho přestali mučit, ale k okamžiku, kdy pocítil vůči de Taillebourgovi vděčnost, že se nad ním slitoval. Za to se styděl nejvíc.

„Thomasi,“ oslovila ho znovu Jeanette. Klekla si vedle postele a hladila mu tvář. „Už je to dobré,“ řekla tiše, „už jsi v bezpečí. Tohle je můj dům, tady ti už nikdo nebude ubližovat.“

„Možná já,“ ozval se náhle další hlas a Thomas se mimoděk zachvěl strachem. Když však otočil hlavu, uviděl, že je to Mordecai. Opravdu Mordecai? Vždyť by měl být někde na teplém jihu. „Já mu asi budu ubližovat. Musím mu napravit prsty na ruce a na nohou a to bude zase bolet,“ řekl doktor a položil na zem lékařskou brašnu. „Buď zdráv, Thomasi. Já opravdu nesnáším lodě. Nejdřív jsme čekali na novou plachtu, a když byla konečně ušitá, zase zjistili, že v lodi nejsou dost utěsněné škvíry, a když je utěsnili, ukázalo se, že je třeba opravit lanoví, a tak ta stará kocábka pořád ještě trčí v přístavu. Námořníci, to je banda — nedělají nic jiného, než jen mluví o tom, jak vyplují na moře. Ale nestěžuju si. Aspoň jsem měl dost času na vymýšlení, co přidat do knihy tvého otce. A řeknu ti, že mě to bavilo, vyhrál jsem si s tím. Ale teď, jak vidím, si zase budu muset vyhrát s tebou. Můj bože, Thomasi, co to s tebou dělali?“

„Mučili mě,“ vypravil ze sebe Thomas a byla to první slova, která promluvil od chvíle, kdy ho přinesli do Jeanettina domu.

„Mučili…,“ řekl Mordecai tiše. „Ale já tě dám dohromady.“ Odhrnul přikrývku, a třebaže sebou Jeanette při pohledu na jeho zjizvené tělo trhla zděšením, starý doktor se usmál. „Už jsem viděl po dominikánech hůř zřízené lidi,“ prohlásil, „mnohem hůř.“

A tak Mordecai znovu Thomase léčil a ubíhající čas odměřovala pouze oblaka plující za matným okénkem, slunce vystupující na oblohu čím dál výš a štěbetání ptáků, kteří snášeli stébla z doškových střech a stavěli si nová hnízda. Thomas prožil dva dny hrozných bolestí, když mu Mordecai napravoval kůstky na prstech a přikládal mu k nim dlahy. Ale bolest po určité době pominula, popáleniny po celém těle se hojily a horečka ustoupila. Den za dnem Mordecai zkoumal

Thomasovu moč a prohlašoval, že se jasní. „Jsi silný jako vůl, Thomasi," řekl mu jednou.

„A taky tak hloupý," dodal Thomas.

„Hloupý ne," řekl Mordecai, „jenom mladý à málo uvážlivý."

„Když mě…" Thomas se zarazil při vzpomínce, co mu de Taillebourg dělal. „Když se mnou mluvili," začal znovu, „řekl jsem jim, žes tu knihu viděl."

„A jim se to nelíbilo, že?" Mordecai vytáhl z kapsy klubko provazu a uvázal jeho konec kolem střešního trámu. „Nemohla se jim líbit představa, že se Žid zajímal o grál. Určitě si mysleli, že ho chci najít a použít jako noční nádobu."

Thomas se musel jeho neuctivému vtipu zasmát. „Je mi to líto, Mordecai."

„Co? Žes jim řekl o mně? Neměls jinou možnost. Mučení rozváže jazyk každému, Thomasi, proto to dělají. Proto lidi mučí a budou je mučit tak dlouho, dokud bude slunce vycházet a obíhat kolem země. A ty si myslíš, že jsem teď ve větším nebezpečí než dřív? Jsem Žid, Thomasi, Žid! Hrome, co s tím mám teď dělat?" Poslední slova se týkala problému, který ho právě zaměstnával. Rozhlížel se po podlaze po něčem, na co by upevnil provaz visící z trámu, ale nic nenacházel.

„Co je to?" zeptal se Thomas.

„Taková pomůcka, abys mohl cvičit," odpověděl Mordecai. Hleděl bezradně na provaz a pak na podlahu. „Vždycky jsem byl v podobných záležitostech nepraktický. Ale možná by pomohlo kladivo a hřebík, co myslíš?"

„Spíš skoba," navrhl Thomas.

Poslali Jeanettina slabomyslného sluhu pro skobu a Mordecai pak požádal Thomase, aby ji zatloukl do podlahy. Thomas však zvedl zesláblou pravou ruku s prsty zahnutými jako paňáty a řekl, že by snad kladivo ani neudržel. Mordecai tedy zatloukl skobu sám, třebaže se přitom málem zmrzačil. Pak k ní natáhl visící provaz, napnul ho a chvíli si svůj výtvor obdivně prohlížel. „A teď za to budeš tahat, jako bys napínal tětivu," prohlásil.

„Nesvedu to," zavrtěl hlavou Thomas a znovu zvedl své znetvořené ruce.

„Pověz mi, co jsi," řekl Mordecai.

„Co jsem?"

„Ano. Ale neříkej mi, že jsi Angličan a křesťan, jak předpokládám. To nechci slyšet."

„Byl jsem lučištník," odpověděl Thomas s hořkostí v hlase.

„A pořád jím ještě jsi," prohlásil Mordecai pevně. „Jestli nejsi lučištník, pak nejsi nic. Tak pěkně tahej za provaz! A dělej to tak dlouho, dokud na něm neohneš prsty. Musíš cvičit! Pořád dokola cvičit! Co jiného bys tady dělal s časem?"

A tak Thomas cvičil a po týdnu dokázal sevřít provaz mezi dvěma prsty a palcem a tahal za něj tak silně, že ho nakonec přetrhl. Síla se mu pomalu vracela, po spáleninách zůstávaly jen pruhy zvrásněné kůže, ale rány v jeho mysli se nehojily. Nechtěl mluvit o tom, co s ním dělali, nechtěl si to připomínat a raději cvičil prsty a ruce a pak se naučil sevřít hůl a bojovat s ní na dvoře domu s Robbiem, jako by držel meč. Jak se dny prodlužovaly a zima odcházela, odvažoval se na delší procházky za město. Na nízkém návrší kousek od východní brány stál větrný mlýn. Poprvé se tam Thomas sotva dovlekl, protože ho bolely zlámané prsty na nohou a chodidla cítil jako tuhé, neohebné hroudy, ale během dubna, kdy se na lukách objevily prvosenky, už chodil s jistotou. Často ho provázel Will Skeat, a i když toho starý voják nikdy moc nenamluvil, jeho společnost byla Thomasovi příjemná. Pokud se Will dal do řeči, stěžoval si na počasí nebo na jídlo, ale nejčastěji na to, že nedostal žádnou odpověď od hraběte z Northamptonu. „Nemyslíš, že bychom měli jeho lordstvu napsat ještě jednou, Tome?"

„Třeba se k němu ten první list vůbec nedostal."

„Nikdy jsem na psaní nebyl," zabručel Skeat. „Jsem voják, a ne písař. Nechceš mu napsat ty?"

„Můžu to zkusit," uvolil se Thomas, ale třebaže už dokázal trochu napnout tětivu, sevřít hůl, a dokonce uchopit meč, s

brkem si neporadil. Zkoušel to, písmo však bylo kostrbaté, těžko čitelné a nakonec dopis napsal jeden z Toteshamových úředníků, přestože samotný velitel posádky pochyboval, že to bude k něčemu dobré.

„I kdyby tenhle list hrabě dostal a uvolil se poslat nám posilu, Charles z Blois tu bude dřív, než by sem dorazila," prohlásil. Totesham nevěděl, jak se k Thomasovi chovat. Hněval se na něj za to, že ho neposlechl a jel do Roncelets, ale trest, který za to Thomase stihl, byl mnohem tvrdší, než si přál, a tak mu spíš bylo lučištníka líto. „Nechceš to doručit hraběti sám?" zeptal se Thomase.

Thomas věděl, že mu nabízí únik z pevnosti, jejíž budoucnost byla velmi nejistá, ale zavrtěl hlavou. „Zůstanu tady," řekl a svěřil dopis kapitánovi lodi, která odplouvala druhý den ráno.

Dopis hraběti z Northamptonu byl jen prázdným gestem a Richard Totesham to věděl. A věděl také, že jeho posádka je téměř jistě odsouzena k záhubě. Každý den přicházely zprávy o tom, že se do vojska Charlese z Blois hrnou další a další posily, a nepřátelské nájezdní houfy se odvažovaly téměř na dohled k La Roche-Derrien a znepokojovaly anglické zásobovací oddíly pátrající v kraji po jakémkoliv dobytku a po kozách nebo ovcích, které by mohly odvléct do města, porazit a maso nasolit. Sir Guillaume takové výjezdy miloval. Od chvíle, kdy ztratil Evecque, se odevzdal osudu a stal se z něho tak zuřivý drancíř, že se nepřátelé naučili mít strach z jeho modrého kabátce s třemi žlutými jestřáby. Přesto jednou večer po návratu z dlouhého výjezdu, jehož výtěžkem byly jen dvě kozy, přišel za Thomasem a spokojeně se usmíval. „Můj úhlavní nepřítel se dal k Charlesovi," řekl. „Hrabě z Coutances, aby čert vzal jeho zatracenou duši. Zabil jsem dnes ráno jednoho z jeho mužů a škoda jen, že to nebyl sám hrabě."

„Ale proč se k Charlesovi přidal?" divil se Thomas. „Přece není Bretaněc."

„Král Filip poslal synovci pomoc," řekl sir Guillaume. „Tak proč nechce anglický král poslat pomoc nám, abychom mu mohli čelit? To si myslí, že Calais je důležitější?"

„Asi ano."

„Calais…," ušklíbl se sir Guillaume znechuceně. „Calais je prdel Francie," řekl a šťoural si dřívkem kousky masa mezi zuby. „A taky jsem dnes viděl tvé přátele," pokračoval.

„Jaké přátele?"

„Vosy."

„Ronceletské?" zeptal se Thomas. „Ano. Překvapili jsme tucet těch bastardů v jakési zapadlé vísce," líčil sir Guillaume. „Proklál jsem jedno vosí břicho kopím a ten parchant se rozkašlal."

„Rozkašlal?"

„Jo. Pořád je deštivo a zima a lidé z toho kašlou," vysvětloval sir Guillaume. „Tak jsem ho nechal, zabil jsem pár dalších vosích mizerů a nakonec jsem se k němu vrátil, abych mu ten kašel vyléčil. Usekl jsem mu hlavu."

Robbie jezdil se sirem Guillaumem a podobně jako on pilně shromažďoval peníze, které bral zabitým nepřátelům. To však nebyl jediný důvod, proč se nájezdů do krajů zúčastňoval. Doufal, že při nich někde narazí na Guye Vexilla. Teď už to jméno znal. Thomas Robbiemu řekl, že to byl Guy Vexille, kdo zabil jeho bratra před bitvou u Durhamu, a Robbie šel do kostela svatého Renana, položil ruku na oltářní kříž a přísahal mu pomstu. „Zabiju Guye Vexilla a de Taillebourga," prohlásil slavnostně.

„Ne, oba jsou moji," ohradil se Thomas.

„Když se k nim dostanu dřív než ty, zabiju je," trval na svém Robbie.

Robbie však také myslel na jiné věci než na pomstu, protože se zhlédl v hnědooké bretaňské dívce jménem Oana, která se od něj nechtěla hnout a následovala ho všude, kam se s Thomasem vrtl. Jednou, když se vypravili k větrnému mlýnu, se objevila s Thomasovým černým lukem.

„Ne,“ polekal se Thomas, když zjistil, o co jim jde. „Nemám na to.“

„Tak na co, sakra, máš?“ zabručel Robbie a potom přítele trpělivě povzbuzoval, aby zkusil napnout tětivu, a chválil ho, jak se mu vrací síla. Všichni tři pak došli k mlýnu a Thomas střílel do jeho dřevěné věže. Zprvu to byly chabé výstřely, protože napnul tětivu sotva do poloviny a čím větší sílu do toho dával, tím víc se mu chvěly prsty a mířil nejistěji. Ale než se nad derrienskými střechami objevily vlaštovky a rorýsi, dokázal napnout tětivu až k uchu a na sto kroků prostřelit šípem Oanin náramek.

„Jsi vyléčený,“ prohlásil Mordecai, když se mu tím Thomas pochlubil.

„Díky tobě,“ odpověděl Thomas, i když věděl, že mu s návratem mezi zdravé vojáky a především lučištníky velmi pomohlo přátelství Willa Skeata, sira Guillauma a Robbieho Douglase. Bernard de Taillebourg pokryl jeho tělo ranami, nezpůsobil mu však pouze rány na těle, ale i na duši. V jednu temnou jarní noc, kdy na východní obloze šlehaly blesky, vystoupila do jeho podkroví Jeanette a odešla od něho, až když mladí kohouti začali vítat nadcházející den. Jestliže Mordecai ráno poznal, proč se Thomas usmívá, nic neřekl, jenom později poznamenal, že od toho dne se uzdravoval velmi rychle.

Thomas a Jeanette spolu potom rozmlouvali každý večer. Thomas jí vyprávěl o Charlesovi a o tom, jak se chlapec tvářil, když mu řekl, že mu maminka posílá pozdravy. Jeanette ho dychtivě poslouchala a znovu a znovu se ho ptala na chlapcův výraz — bála se, že už na ni její syn zapomněl. Nakonec však Thomasovi uvěřila, když jí prozradil, že Charles měl na krajíčku pláč. „Řekl jsi mu, že ho miluju?“ zeptala se.

„Ano,“ odpověděl a Jeanette vedle něho ležela tiše s očima plnýma slz. Thomas se ji snažil uklidnit, ale ona jen vrtěla hlavou, jako by na světě nebylo slov, která by jí mohla přinést útěchu. „Je mi to moc líto,“ zašeptal Thomas.

„Snažil ses,“ odpověděla Jeanette.

Uvažovali také o tom, jak se mohli nepřátelé o Thomasově úmyslu dozvědět, a Jeanette prohlásila, že v tom podle ní musí mít prsty Belas. „Vím, že Charlesovi z Blois píše," řekla. „A ten odporný chlap…, jak mu říkáš? *Épouvantail?"*

„Strašák."

„Ano, ten," přikývla Jeanette, „*l'épouvantail.* Pořád za Belasem chodí."

„Strašák chodí za Belasem?" podivil se Thomas.

„Dokonce u něj bydlí…, ve skladištích, se svými lidmi…" Náhle se odmlčela. „Proč tady vlastně zůstává?" zeptala se. Ostatní žoldnéři už odešli hledat si zaměstnání tam, kde je nějaká naděje na vítězství a kořist. Kdo by měl zájem zůstávat v pevnosti, kterou nelze ubránit, a dočkat se porážky?

„Nemůže se vrátit domů, je zadlužený až po uši," řekl Thomas. „Dokud je tady, král ho před věřiteli chrání."

„Ale proč zůstává v La Roche-Derrien?"

„Protože jsem tady já," odpověděl Thomas. „Myslí si, že ho dovedu k pokladu."

„Ke grálu?"

„To on neví." Thomas se však mýlil a následujícího dne, kdy byl u větrného mlýna sám a střílel šípy na tyč zabodnutou do země sto padesát kroků do svého stanoviště, vyjel z východní městské brány Strašák spolu se šesti svými muži. Vyrazili po cestě do Pontrieux, pak ale projeli mezerou v keřích a pobídli koně do mírného svahu k mlýnu. Všichni byli v plné zbroji, všichni s meči, pouze Beggar, jehož kůň pod ním vypadal jako poník, měl ostnatou kouli zavěšenou řetězem na kopí.

Sir Geoffrey zastavil těsně před Thomasem, ale ten si ho nevšímal a vystřelil. Šíp se otřel o tyč. Strašák uvolnil bič a nechal řemínek rozvinout na zem. „Podívej se na mě," poručil Thomasovi.

Thomas se tvářil, jako by o něm nevěděl. Vytáhl z vaku další šíp, nasadil ho na tětivu a pak reflexivně trhl hlavou, aby uhnul před svíjivým koncem biče. Kovový háček mu pročísl

vlasy, ale nezranil ho. „Řekl jsem, aby ses na mě podíval," zavrčel sir Geoffrey.

„Chceš šíp mezi oči?" zeptal se ho Thomas.

Sir Geoffrey se v sedle sklonil dolů a jeho tvář se zkřivila hněvem. „Ty jsi jen lučištník," ukázal na Thomase držadlem biče, „kdežto já jsem rytíř. Jestli tě srazím mečem, nenajde se na světě soudce, který by mě obvinil."

„A jestli já tobě proženu šíp okem," odpověděl Thomas, „ďábel mi poděkuje, že jsem mu poslal společnost."

Beggar zavrčel jako vzteklý pes, pobídl koně dopředu, ale Strašák ho zarazil. „Vím, co hledáš," prohlásil.

Thomas natáhl tětivu, odchýlil podle trávy vlnící se ve větru hrot šípu maličko doleva a vystřelil. Šíp se znovu otřel o tyč a rozechvěl ji. „Nevíš nic," řekl.

„Nejdřív jsem myslel, že je to zlato," pokračoval Strašák, „a pak půda, ale nechápal jsem, k čemu bys kvůli zlatu nebo půdě musel do Durhamu." Odmlčel se, zatímco Thomas vypustil další šíp, který proletěl na šířku dlaně od vzdálené tyče. „Ale teď — teď už konečně vím, co to je."

„Co?" zeptal se Thomas posměšně.

„Vím, žes jel do Durhamu za jedním mnichem a že hledáš největší poklad církve — grál!"

Thomas uvolnil tětivu a pohlédl na něho. „Všichni hledáme grál," řekl stále ještě posměšným tónem.

„Kde je?" zavrčel sir Geoffrey.

Thomas se zasmál. Překvapilo ho, že Strašák o grálu ví, ale dalo se to předpokládat. Zřejmě se to rozneslo a už to ví celé La Roche-Derrien. „Ptal se mě na to nejlepší inkvizitor církve…," zvedl Thomas zjizvenou ruku, „a nedozvěděl se to ode mě. A ty si myslíš, že to teď povím tobě?"

„Myslím," řekl Strašák, „že ten, kdo hledá grál, nebude takový hlupák, aby se zavíral v pevnosti, která nejpozději do dvou měsíců padne."

„Takže možná nehledám grál," odpověděl Thomas a vystřelil směrem k tyči další šíp. Byl však zkroucený, za letu

se chvěl a o kus minul cíl. V náhlém poryvu větru zaplácaly plachty mlýna a zaskřípalo kolo.

Sir Geoffrey svinul bič. „Ten tvůj poslední nájezd se ti nepoved. Jak myslíš, že dopadne příští, až vyrazíš za grálem? A budeš to muset udělat brzy, protože Charles z Blois se sem už chystá. Takže jestli se chceš do něčeho pustit, budeš potřebovat, aby s tebou někdo šel.“ Odmlčel se a Thomas si s úžasem uvědomil, že mu Strašák nabízí pomoc…, anebo ho dokonce sám žádá o pomoc. V La Roche-Derrien ho držel jediný důvod — vidina pokladu, zisku bohatství, a teď si uvědomoval, že tomuto cíli není o nic blíž, než když se poprvé setkal s Thomasem před Durhamem. „Takové fiasko, jaké jsi utrpěl v Roncelets, si už nemůžeš dovolit,“ pokračoval Strašák, „takže příště si s sebou budeš muset vzít opravdové bojovníky.“

„Myslíš, že bych si měl vzít tebe?“ nevycházel z úžasu Thomas.

„Jsem Angličan,“ řekl Strašák rozhořčeně, „a jestli grál existuje, chci, aby zůstal v Anglii. Proč ho nechávat cizákům?“

Vtom k nim dolehl zvuk, jako když někdo vytahuje meč z pochvy, a Strašák i jeho muži se v sedle ohlédli. Přes louku k nim mířili Jeanette s Robbiem a po jeho boku samozřejmě Oana; Jeanette nesla nataženou kuši a Robbie kolem sebe máchal strýcovým mečem, jako by chtěl všem ukázat, že se nebojí ničeho na světě. Sir Geoffrey se obrátil zpátky k Thomasovi. „Ale v žádném případě nepotřebuješ nějakého zatraceného Skota,“ řekl vztekle, „ani francouzskou čubku. Jestli hledáš grál, lučištníku, hledej ho s věrnými Angličany! Tak by to chtěl král, nemyslíš?“

Thomas neodpověděl. Sir Geoffrey si pověsil bič k pasu, trhl uzdou a sedm jezdců se rozjelo z kopce. Projeli těsně kolem Robbieho, jako by ho chtěli vyzvat k výpadu, ale on si jich nevšímal. „Co ten bastard chtěl?“ zeptal se, když došel k Thomasovi.

Thomas vystřelil na tyč a otřel o ni peří Šípu. „V podstatě mi nabídl, že mi pomůže hledat grál," řekl.

„Co?" zvolal Robbie. „Že ti pomůže hledat grál? Čerta starého! Chce ti ho ukrást! Ten bastard by ukradl mlíko z cecek Panně Marii."

„Robbie!" napomenula ho Jeanette za rouhání a zamířila kuší na tyč.

„Pozoruj ji," řekl Thomas Robbiemu. „Když střílí, zavře oči. Vždycky to tak dělá."

„Jdi do háje, Thomasi," zlobila se Jeanette a pak, protože to jinak neuměla, zavřela oči a zatáhla za spoušť. Šipka vyletěla ze žlábku a jako zázrakem usekla vrcholek tyče. Jeanette pohlédla na Thomase. „Když zavřu oči, střílím líp než ty," prohlásila s triumfálním úsměvem.

Robbie stál na městských hradbách, a protože uviděl Strašáka, jak přijíždí k Thomasovi, usoudil, že nic nezkazí, když půjde příteli na pomoc. Teď však byl Strašák pryč, a tak si sedli na zem, opřeli se o dřevěnou stěnu mlýna a vyhřívali se na sluníčku. Jeanette pozorovala hradby, na nichž byly patrné světlé jizvy po opravách novějšími kameny. „Opravdu jsi aristokratického rodu?" zeptala se náhle Thomase.

„Spíš nemanželského," řekl Thomas.

„Ale tvůj otec byl šlechtic, ne?"

„Ano. Hrabě z Astaraku," odpověděl Thomas a musel se zasmát. Bylo zvláštní představit si, že otec Ralph — ten bláznivý Ralph, který kázal na hooktonském pobřeží rackům — byl hrabě.

„A co je na erbu Astaraků?" chtěla vědět Jeanette.

„Yale držící pohár," řekl Thomas a ukázal jí matný stříbrný plíšek na svém černém luku, na němž bylo vyryté podivné zvíře s kly, rohy, drápy, paznehty na nohou a lvím ocasem.

„Nechám ti ušít praporec," prohlásila pak.

„Praporec? Proč?"

„Urozený bojovník by měl ukázat svůj erb," mínila.

„A ty jako žena bys zase měla odjet z La Roche-Derrien," opáčil Thomas. Už delší dobu ji přesvědčoval, aby opustila město, ale ona trvala na tom, že zůstane. Už si nedělala iluze, že někdy získá syna zpět, a byla rozhodnutá zabít Charlese z Blois střelou z kuše — šipkou z jádrového tisového dřeva s kovovým hrotem a kousky kůže místo peří, vsazenými do konce dříku. Proto tak pilně cvičila, aby dokázala jediným výstřelem zabít člověka, který jí vzal dítě a navíc ji znásilnil.

Dřív než nepřítel však přišly Velikonoce. Zima již definitivně ustoupila jaru a panovalo pěkné, teplé počasí. Keře byly plné hnízd, na loukách se ozývalo tokání tetřívků a den po Velikonocích, kdy lidé ještě dojídali zbytky ze svátků, jimiž skončila dobu půstu, konečně přišla z Rennes očekávaná, ale přesto děsivá zpráva.

Charles z Blois se vydal na pochod.

Z Rennes vytáhlo pod bílou hermelínovou korouhví vévody bretaňského víc než čtyři tisíce mužů. Dva tisíce z toho byli střelci z kuší, většinou v červenozelených janovských barvách se svatým grálem jako znakem města Janova na pravém rameni. Byli to žoldnéři najatí a oceňovaní pro své umění zacházet s kušemi. S nimi pochodovalo tisíc pěšáků, mužů, jejichž úkolem bylo kopat příkopy a ztéct pobořenou hradbu anglické pevnosti, a pak tu byli rytíři a těžkooděnci, většina z nich Francouzi, kteří tvořili železné jádro vojska vévody Charlese. Mířili k La Roche-Derrien. Skutečným cílem tažení však nebylo zmocnit se města, které mělo zanedbatelnou hodnotu. Charles chtěl především vylákat sira Thomase Dagwortha a jeho nepočetné šiky do řádné bitvy, v níž by se mohli plně uplatnit rytíři a těžkooděnci na mohutných válečných ořích připravení rozrazit anglické řady jako beranidlo.

Za vojskem se táhl konvoj těžkých vozů, na nichž bylo naloženo devět obléhacích strojů vyžadujících obsluhu více než stovky mužů. Byli to specialisté z Bavorska, kteří uměli tato obrovská monstra postavit a připravit, aby vrhala balvany

velikosti pivních soudků do větší vzdálenosti, než do jaké doletí šíp vystřelený z luku. Také florentští dělostřelci nabídli Charlesovi šest svých nových zbraní, děl na černý prach, ale vévoda je odmítl. Považoval děla za příliš nákladné, nevyzpytatelné a zřídkakdy užitečné zbraně, zatímco staré mechanické stroje měl za spolehlivé, pokud je obsluha řádně promazávala. Proto neviděl žádný důvod, aby se jich zříkal.

Z Rennes tedy vytáhly víc než čtyři tisíce mužů, ale k La Roche-Derrien se stahovali další ozbrojenci. K vojsku se přidávali místní lidé hnáni nenávistí k Angličanům a touhou pomstít se jim za ukradený dobytek, zničenou úrodu, vypálené domovy a znásilněné ženy a dívky. Někteří byli ozbrojeni pouze kopáči nebo sekerami, ale Charles věděl, že když nadejde čas ke zteči města, mohou být užiteční.

Vojsko přitáhlo před La Roche-Derrien a Charles z Blois ještě zaslechl, jak se s boucháním zavírají městské brány. Pak vyslal vyjednavače s požadavkem, aby se posádka vzdala, i když věděl, že je to zbytečné, a zatímco pěšáci stavěli stany, přikázal části jezdců, aby střežili cesty na západ do Finisterre, což byl pro něho konec světa. Měli ho varovat, kdyby se sir Thomas Dagworth rozhodl vytáhnout na pomoc derrienské posádce. Už předtím ho zvědové informovali, že sir Dagworth není schopen postavit ani tisícovku mužů. „Kolik z nich je lučištníků?“ zeptal se jich Charles.

„Nanejvýš pět set, Vaše Milosti.“ Muž, který mu odpověděl, byl jedním z mnoha kněží sloužících v jeho suitě. Vévoda byl znám jako velmi zbožný člověk a rád zaměstnával kněze coby rádce, písaře a v tomto případě zvědy. „Nanejvýš pět set,“ opakoval kněz, „ale ve skutečnosti zřejmě mnohem méně, Vaše Milosti.“

„Méně? Kolik tedy?“

„Ve Finisterre mají zimnici, Vaše Milosti,“ odpověděl kněz a nepatrně se usmál. „Bůh je k nám laskavý.“

„Buď mu za to dík. A kolik lučištníků je v La Roche-Derrien?“

„Šedesát schopných boje, Vaše Milosti," odpověděl kněz, který měl k dispozici poslední Belasovo hlášení, „jenom šedesát."

Charles se ušklíbl. Už jednou pocítil porážku od anglických lučištníků, a to disponoval tak velkou převahou v počtu mužů, že o vítězství vůbec nepochyboval. Proto byl nyní opatrný a měl z dlouhých anglických šípů strach. Byl však také inteligentní člověk, který o boji s anglickými lučištníky hodně přemýšlel, a chtěl na tomto tažení předvést, jak se s nimi lze vypořádat. Sliboval si, že tentokrát bude triumfovat chytrost, ta nejopovrhovanější vlastnost vojáka, a Charles z Blois, uznávaný Francouzi za vévodu a vládce Bretaně, nepochybně *byl* chytrý muž. Četl a psal v šesti jazycích, latinsky mluvil líp než většina duchovních a byl vynikající řečník. Dokonce se svým hubeným, bledým obličejem, světlým vousem, s hlubokýma modrýma očima a knírem vypadal chytře. Téměř po celý dospělý život bojoval se svými rivaly o vévodství a vládu nad Bretaní, ale teprve nyní získal v tomto boji rozhodující vliv. Anglický král, který obléhal Calais, své bretaňské pevnosti neposílil, zatímco francouzský král, Charlesův strýc, byl k synovci velkorysejší, což znamenalo, že vévoda Charles měl konečně početnější vojsko než jeho nepřátelé. Proto si často představoval, že koncem léta by už mohl ovládnout všechna panství zděděná po předcích, ale vzápětí vždy sám sebe varoval před přílišnou sebedůvěrou. „I pět set, vlastně pět set šedesát lučištníků může být nebezpečných," uvažoval nahlas. Měl ostrý hlas, suchý a pedantský, a kněží z jeho suity si často mysleli, že mluví, jako by byl sám kněz.

„Janované je zasypou šipkami, Vaše Milosti," ujišťoval vévodu kněz.

„Doufejme, že Bůh dá, aby tomu tak bylo," řekl Charles zbožně, i když si pomyslel, že Bůh bude v tomto díle potřebovat pomoc v podobě lidské chytrosti.

Druhý den ráno, jakmile vyšlo jarní slunce, objel Charles La Roche-Derrien, třebaže se držel v bezpečné vzdálenosti,

aby ho nemohly zasáhnout anglické šípy. Na městských hradbách vlály praporce obránců. Na některých byl anglický kříž svatého Jiří, na jiných zase bílý hermelínový znak hraběte z Montfortu, velmi podobný Charlesovu erbu. Mnohé vlajky byly pomalované urážlivými obrázky namířenými proti Charlesovi — jeden například ukazoval panáka v bílém vévodově hermelínu s šípem trčícím z krvácejícího břicha, jiný zase zobrazoval Charlese, jak po něm dupe velký černý kůň. Na většině praporců však byly nápisy žádající Boha o pomoc nebo obrazy kříže oznamující útočníkům, na čí straně Bůh stojí. Obležená města se obvykle chlubí standartami šlechticů, kteří se podílejí na jejich obraně, ale La Roche-Derrien jich mělo málo — nebo alespoň bylo málo těch, kteří své symboly vyvěsili, přičemž mezi nimi nebyli zdaleka tak velcí páni jako v Charlesově vojsku. Na hradbách však vlál mezi jinými praporec rodu Evecque se třemi jestřáby, třebaže každý věděl, že sir Guillaume byl zbaven majetku a nemá víc než tři nebo čtyři stoupence. Charlese rovněž zaujal praporec, na němž bylo rudé srdce na světlém poli, a jeden z kněží Charlesova doprovodu se domníval, že je to znak skotského rodu Douglasů, třebaže to vypadalo jako nesmysl, neboť žádný Skot přece nebude bojovat za Angličany. Hned vedle rudého srdce vlála jasnější vlajka s modrým a bílým mořem vln. „Není to…," ozval se Charles, ale vzápětí se zarazil.

„Ano je. Znak rodu Armorika," potvrdil jeho tušení lord z Roncelets. Charles objížděl pevnost doprovázen svými nejvýznamnější pány, aby obránci viděli jejich standarty a uvědomili si, jaká proti nim stojí síla. Charlesovi stoupenci byli většinou bretaňští šlechtici; hned po vévodově boku jeli vikomt Rohan a vikomt Morgat, za nimi následovali páni z Châteaubriantu a z Roncelets, z Lavalu, Guingampu, Rougé, Dinanu, Redonu a Malestroitu, všichni na krásných válečných ořích, kteří při chůzi vysoko zvedali nohy, a z Normandie přivedli své družiny do boje za králova synovce hrabě z Coutances a páni z Valognes a z Carteretu.

„Myslel jsem, že Armorika je mrtvý," poznamenal jeden z normandských lordů.

„Je, ale měl syna," odpověděl Roncelets.

„A zůstala po něm vdova," dodal hrabě z Guingampu. „Zrádná děvka — ta tam vyvěsila tu vlajku."

„Nutno dodat, že krásná zrádná děvka," ozval se vikomt Rohan a ostatní páni se zasmáli, neboť všichni věděli, jak se s takovými krásnými, ale vzpurnými vdovami zachází.

Charles se zamračil. „Až se dostaneme do města, nikdo se hraběnky z Armoriky ani nedotkne," prohlásil. „Přivedete ji ke mně." Znásilnil Jeanette už jednou a dostal chuť znásilnit ji znovu. Pak ji provdá za některého ze svých vojáků a ten ji naučí dobrým způsobům. Zadržel koně a sledoval pohledem další standarty vlající na cimbuří, všechny pomalované urážkami vůči němu a jeho rodu. „Drzá posádka," řekl suše.

„Drzí měšťané," zabručel vikomt Rohan. „Zatracení zrádci."

„Měšťané?" pohlédl na něj Charles zmateně. „Proč by měšťané podporovali Angličany?"

„Kvůli obchodům," odpověděl Roncelets stroze.

„Jak to myslíš?"

„Zbohatli za Angličanů," dodal Roncelets na vysvětlenou, „a to se jim líbí."

„Zbohatli tak, že se rozhodli bojovat proti svým pánům?" zeptal se Charles, jako by tomu nemohl uvěřit.

„Je to neloajální sebranka," prohlásil Roncelets pohrdlivě.

„Sebranka, které budeme muset ukázat, kdo jí vládne," řekl Charles. Pobídl koně, ale po chvíli si všiml další vlajky a znovu zastavil. Bylo na ni yale třímající kalich. Zatím neviděl ani jednu standartu, která by slibovala velké výkupné, pokud by její pán padl do zajetí, ale tuhle neznal. „Čí je to?" zeptal se.

Nikdo nevěděl, ale pak se ozval jakýsi štíhlý mladík na vysokém černém koni na konci vévodovy suity. „To je znak Astaraků, Vaše Milosti, a tu vlajku tam vyvěsil podvodník." Muž, který vévodovi odpověděl, přijel z Francie se stovkou

hrozivě vyhlížejících bojovníků v černém a doprovázel ho dominikán s tváří, z níž šel strach. Charles z Blois byl rád, že má muže v černých barvách ve svém vojsku, protože to všichni byli tvrdí a zkušení vojáci. Přesto z nich byl trochu nesvůj. Připadali mu až příliš tvrdí a příliš zkušení.

„Podvodník?“ opakoval vévoda a pobídl koně. „Pak se ho nemusíme bát.“

Na opačné straně od řeky vedly z města tři brány, zatímco čtvrtá ústila na most. Charles měl v plánu oblehnout je všechny, aby byla posádka chycená jako liška v doupěti. „Vojsko se rozdělí na čtyři šiky,“ prohlásil, když se se svými pány vrátil do vévodského stanu, který nechal vztyčit kousek od větrného mlýna stojícího na nízkém vrchu jižně od města, „a každý šik obsadí jednu bránu.“ Páni ho vyslechli a kněz jeho slova zapsal, aby se dějinám uchoval pravdivý záznam o vévodově válečnické genialitě.

Každý ze čtyř šiků Charlesova vojska byl početně silnější než jakákoliv armáda, s níž mohl přitáhnout sir Thomas Dagworth, ale Charles pro jistotu poručil, aby se kolem táborů vybudovala opevnění sestávající ze zákopů, náspů, palisád a hradeb z trnitých keřů, která by museli Angličané přicházející zvenčí při útoku překonat. Opevnění mělo rovněž chránit Charlesovy muže před lučištníky a poskytnout janovským střelcům záštitu při natahování jejich těžkopádných zbraní. Prostor mezi tábory byl pak vyčištěn od všech keřů a ostatních překážek, takže tam zbyly jen travnaté pláně a mokřiny.

„Anglický lučištník neumí bojovat zblízka muž proti muži,“ prohlásil Charles. „Zabíjí na dálku a skrývá se za keři, čímž děsí naše koně. Tuto taktiku musíme obrátit proti nim.“ Stan byl velký, světlý a vzdušný a uvnitř to lehce páchlo zdupanou trávou a mužským potem. Přes plátěné stěny doléhaly dovnitř tlumené údery dřevěných palic, protože hned vedle připravovali specialisté z Bavorska největší z obléhacích strojů.

„Naši vojáci tak zůstanou uvnitř opevnění,“ vysvětloval dál Charles. „Budeme tedy mít čtyři pevnosti, každou u jedné

městské brány, a jestliže sem Angličané vyšlou posily, budou muset útočit na ně. Lučištníci nemohou zabíjet muže, které nevidí.“ Odmlčel se, aby se přesvědčil, že jeho myšlenku pochopili. „Lučištníci nemohou zabíjet muže, které nevidí,“ opakoval. „Pamatujte si to! Naši střelci z kuší budou skryti za valy z hlíny, za keři, za palisádami, zatímco nepřátelé budou útočit z otevřeného prostoru vystaveni jejich šipkám.“

Z hloučku shromážděných pánů se ozvalo souhlasné mumlání, neboť vévodova strategie se jim zdála rozumná. Lučištníci nemohou zabíjet muže, které nevidí — dokonce i na vychrtlého dominikána se zjizvenou tváří to zapůsobilo.

Z města zazněly polední zvony, z nichž ten nejhlasitější byl puklý a měl nečistý tón. „Na La Roche-Derrien nezáleží,“ pokračoval vévoda. „Je jedno, zda padne, nebo se udrží. Důležité je, abychom vylákali nepřátelské vojsko ven z hradeb k útoku. Dagworth zřejmě přitáhne, aby La Roche-Derrien pomohl, a až bude tady, rozdrtíme ho. Pak už zůstanou jen anglické pevnosti a ty jednu po druhé dobudeme, takže koncem léta musí být Bretaň naše.“ Mluvil pomalu a jednoduchými slovy, neboť věděl, že je lepší, když svým pánům vysvětlí plán tažení tak, aby to pochopil i nejhloupější z nich. Tito muži byli zvyklí získávat si slávu tvrdostí, a ne myslitelskými schopnostmi. „A jakmile ovládneme Bretaň,“ pokračoval vévoda, „začnu odměňovat své věrné půdou, hrady a tvrzemi.“ Shromáždění páni reagovali na jeho slova ještě hlasitějším souhlasem, protože věděli, že odměnou za vítězství získají víc než jen půdu, hrady a tvrze. Byli si jisti, že na ně čeká zlato, stříbro a ženy. Spousta žen. Souhlasné mumlání se změnilo v chechtot, když si uvědomili, že všichni myslí na totéž.

„Ale nejdříve…,“ Charles čekal, až se páni utiší a budou mu opět věnovat pozornost, „nejdříve je třeba vítězství vybojovat. A abychom to dokázali, musíme anglickým lučištníkům odepřít jejich snadné cíle. Musíme je před nimi skrýt. Lučištníci nemohou zabíjet vojáky, které nevidí!“ Znovu se odmlčel, pohlédl na své posluchače a viděl, že pokyvují, jak

jim prostá pravda této myšlenky pomalu pronikala do tvrdých lebek. „Všichni budeme pod ochranou své pevnosti — jedné ze čtyř, které tu vybudujeme —, a až přitáhnou anglické posily, aby pomohly obleženým, budou muset na některou z nich zaútočit. Víme, že půjde o malé vojsko, menší než tisíc mužů! Předpokládejme, že zaútočí na pevnost, kterou hodlám vybudovat zde. Co uděláte vy v těch zbývajících?“

Čekal a po chvíli mlčení se ozval pán z Roncelets. Jeho hlas zněl nejistě, jako když žák odpovídá na otázku učitele. „Přijdeme vám na pomoc, Vaše Milosti.“

Ostatní přikyvovali a usmívali se na souhlas.

„Ne!“ vyrazil ze sebe Charles vztekle. „Ne! Ne! Ne!“ Opět chvíli čekal, aby se ujistil, že alespoň tomuto prostému slovu porozuměli. „Kdybyste opustili své pevnosti,“ vysvětloval, „nabídli byste se jako cíl anglickým lučištníkům. A to by se jim hodilo! Chtěli by nás vylákat ven a zasypat šípy. Takže co uděláme? Zůstaneme ve svých opevněních. *Zůstaneme ve svých opevněních*!“ Porozuměli tomu konečně? To byl klíč k vítězství, držet vojáky v úkrytu, eliminovat anglické lučištníky — a nepřítel musí prohrát. Vojsko sira Thomase Dagwortha bude nuceno útočit na hliněné valy a trnité bariéry a střelci z kuší je zasypou šipkami, uvažoval vévoda. A jakmile jejich řady prořídnou a zůstane jich jen pár stovek, pustí na ně své těžkooděnce, aby je zmasakrovali. „Zůstanete ve svých pevnostech,“ opakoval znovu, „a každý, kdo neuposlechne, to pozná, až budu odměňovat.“ Byla to hrozba a muži kolem vévody vystřízlivěli. „Jestliže někdo z vás, pánové, opustí bezpečí valů,“ pokračoval Charles, „může si být jist, že na něj na konci tažení nezbude žádná půda, žádné sídlo, prostě nic. Je vám to jasné, pánové? Je to jasné?“

Bylo to prosté a jasné.

Plán Charlese z Blois byl opravdu prostý a jasný. Postavil čtyři improvizovaná opevnění, u každé brány jedno, a až přijdou Angličané — pokud přijdou —, budou nuceni zaútočit na nově zbudované valy. A i v té nejmenší pevnůstce bude víc obránců než nepřátelských útočníků, navíc ukrytých, a jejich

zbraně budou rozsévat smrt a Angličané budou umírat a Bretaň ovládne rod Blois.

To je chytrost, vlastnost, která vyhrává války a vytváří renomé, říkal si Charles. A jak jednou ukáže, že lze Angličany porazit, bude je porážet po celé Francii.

Neboť Charles snil o těžší koruně, než je korunka bretaňského vévody. Snil o vládě nad Francií. Ale všechno musí začít tady, na bažinatých loukách kolem La Roche-Derrien, kde ukáže anglickým lučištníkům, kam patří.

Pošle je do horoucích pekel!

Měli připraveno devět obléhacích strojů, praků, schopných vrhat balvany těžké jako dva dospělí muži na vzdálenost téměř tří set kroků. Všech devět praků bylo zhotoveno v bavorském Řezně a muži, kteří je stavěli a obsluhovali, byli Bavoři znalí všech jejich složitostí. Dva největší stroje měly vrhací břevna víc než patnáct metrů dlouhá a i ty nejmenší, které byly umístěny na vzdáleném břehu řeky Jaudy, aby ohrožovaly most a strážní věž nad mostní bránou, měly břevna bezmála deset metrů dlouhá.

Dva největší praky, pojmenované Posílač k ďáblu a Dělač vdov, umístil Charles na úpatí kopce, na němž stál větrný mlýn. Byly to celkem jednoduché mechanismy sestávající z dlouhého trámu ukotveného na nápravě jako obrovské vahadlo nebo jako dětská houpačka, jejíž jedna strana je třikrát delší než protější. Kratší strana byla zatížená obrovskou dřevěnou bednou naplněnou kusy olova, zatímco na konci delší, která tvořila vrhací páku, byl upevněn popruhy kožený vak. Toto rameno se pomocí velkého rumpálu stahovalo k zemi a zároveň tak zvedlo do výšky deset tun olověné protiváhy. Obsluha praku naložila do koženého vaku kámen, a jakmile rameno uvolnila, olověná protiváha spadla prudce dolů, delší rameno vyletělo k obloze, vak na popruzích prudce švihl a balvan vymrštil. Ten proletěl táhlým obloukem vzduchem a se strašlivou energií dopadl na cíl. Činnost praku byla tedy celkem jednoduchá. Složitější už bylo zkonstruovat silný

bubnový rumpál, aby dokázal stáhnout dlouhý trám dolů, a také zhotovit dostatečně odolnou bednu s protiváhou, aby vydržela opakované dopady na zem a neroztrhla se, když v ní byly kusy olova vážící celkem deset tun. Tohle všechno ale Bavoři bezpečně ovládali, a proto byli tak královsky placeni.

Samozřejmě se našlo nemálo těch, kteří prohlašovali, že žádných Bavorů a jejich monster není třeba. Tvrdili, že děla jsou mnohem menší a vrhají kamenné koule větší silou. Vévoda Charles však zapojil do srovnání svůj bystrý rozum a rozhodl se pro starší technologii. Dosti často se totiž stávalo, že se dělo při výstřelu roztrhlo a zabilo obsluhu, navíc příprava k výstřelu byla zoufale zdlouhavá. Hlaveň se musela utěsnit, aby se síla výbuchu prachu co nejvíc soustředila do jediného okamžiku, takže bylo třeba utvořit kolem kamenné koule zátku z jílu, ta pak musela určitou dobu schnout, než se mohl zapálit doutnák, a i ti nejzkušenější italští dělostřelci nebyli schopni vystřelit častěji než třikrát až čtyřikrát za den. Když potom dělo konečně vystřelilo, vyplivlo kouli o váze pouhých několika kilogramů. Jistě, malá dělová koule letěla k cíli tak prudce, že ji ani nebylo vidět, ale starší praky dokázaly vrhnout na cíl dvacetkrát nebo třicetkrát těžší balvany, a to třikrát až čtyřikrát za hodinu. Proto vévoda rozhodl, že La Roche-Derrien bude ostřelováno starým způsobem, a nechal tedy kolem města postavit devět obrovských praků. Kromě Posílače k ďáblu a Dělače vdov tu byly ještě Metač smrti, Drtič, Kopáč hrobů, Kamenný bič, Divous, Ničitel a Ruka Boží.

Každý vrhací prak stál na plošině zbudované z dřevěných trámů a chráněné palisádou, jejímž úkolem bylo zachytit šípy vystřelené z hradeb. V blízkosti palisády umístili Bavoři několik vesničanů, kteří se připojili k vévodovu vojsku, a s vědry s vodou byli připraveni uhasit ohnivé šípy, kdyby se Angličané pokusili palisádu zapálit. Jiní vesničané hloubili příkopy a vršili hliněné valy. Stavěli rovněž bariéry z kůlů přitesaných do špičky a kopali zamaskované jámy, v nichž si měli lámat nohy koně útočících jezdců. Takovými obrannými

prostředky se tedy obklopily čtyři šiky vévodova vojska, a zatímco valy rostly a postupně byly sestavovány vrhací praky z dílů přivezených k La Roche-Derrien na vozech, vévoda den co den cvičil své velitele, aby byli schopni zformovat bojovou linii. Zpola dokončené valy tedy obsazovali janovští střelci z kuší a za nimi se konala cvičení pěších rytířů a těžkooděnců. Někteří z nich reptali, že je to jen ztráta času, ale jiní pochopili, jak chce vévoda bojovat, a schvalovali to. I oni už byli přesvědčeni, že angličtí lučištníci si se všemi těmi valy, příkopy a palisádami neporadí a střelci z kuší je budou střílet jako koroptve. Donutí nepřítele, aby se pokusil hliněné valy a zaplavené příkopy ztéct, a těžkooděnci, připravení za nimi, je do jednoho pobijí.

Po týdnu lopotné dřiny byly vrhací praky sestaveny, bedny na protiváhu naplněny velkými olověnými odlitky a obsluhu praků čekala jejich pravá práce, kvůli níž je sem Charles pozval — posílat jeden těžký balvan za druhým na stejné místo v městských hradbách, aby je pobořili a otevřeli cestu do města. Charles uvažoval, že jakmile porazí vojsko sira Dagwortha, bude moct zaútočit na La Roche-Derrien a ztrestat jeho zrádné obyvatele.

Bavoři pečlivě vybírali první kameny a upravovali délku popruhů zavěšení vaku, aby nastavili dosah praků. Bylo krásné jarní ráno. Vysoko ve vzduchu kroužily poštolky, na loukách zářily žluté pryskyřníky a bílé květy divokého česneku a v korunách stromů, oděných čerstvými listy, poskakovali ptáci. Nastala nejkrásnější doba roku a vévoda Charles, jemuž zvědové hlásili, že anglické vojsko sira Thomase Dagwortha se chystá vytáhnout ze západní Bretaně, se těšil na triumfální vítězství. „Ať Bavoři začnou," řekl jednomu z kněží své suity.

První vystřelil Posílač k ďáblu. Obsluha uvolnila pomocí páky tlustý kovový kolík, kterým bylo dlouhé rameno praku zajištěno, deset tun olova sletělo s děsivým bouchnutím na zem a rameno se vymrštilo vzhůru. Vak na jeho konci švihl vzduchem a balvan vyletěl obloukem k obloze — na okamžik

se zdálo, že tam obrovský kus kamene zůstal viset, ale potom se jeho dráha sklonila a jako blesk padl dolů.

Zabíjení začalo.

První kámen vržený Posílačem k ďáblu proletěl střechou barvířova domku u kostela svatého Brieuce a zabil anglického vojáka a barvířovu ženu. Později se v posádce tradoval žert, že kámen obě těla tak srazil do sebe, že ti dva museli pokračovat v souloži i při cestě na věčnost. Balvan, který ukončil jejich cizoložné spojení i životy, minul východní hradbu jen asi o pět nebo šest metrů. Bavoři pak provedli úpravu zavěšení vaku a kámen z následujícího vrhu dopadl těsně před zeď, přičemž vyrazil z příkopu gejzír svinstva a odpadků. Třetí balvan už zeď zasáhl a vzápětí obrovské bouchnutí oznámilo, že i Dělač vdov vrhl svůj první projektil. Potom už následovaly se svými příspěvky Metač smrti, Drtič, Kopáč hrobů, Kamenný bič, Divous, Ničitel a Ruka Boží.

Richard Totesham dělal, co mohl, aby zmírnil pustošivé dílo vrhacích praků. Bylo zřejmé, že Charles se pokouší o průlomy na všech čtyřech stranách městské hradby, a tak Totesham poručil ušít obrovské vaky, nacpat je slámou a umístit na hradby jako polštáře, aby ztlumily účinek dopadajících kamenů. Navíc hradby chránily bariéry z klád. Tato opatření jistě zpomalila destrukci valů a oddálila vznik průlomů, ale Bavoři posílali kameny také daleko za hradby do vnitřních částí města a proti tomu se nedalo nic dělat. Někteří měšťané přemlouvali Toteshama, aby rovněž nechal postavit prak a pokusil se jím rozbít vrhací stroje nepřátel. Velitel posádky však nevěřil, že by se jim to mohlo během pár dní podařit. Místo toho dal postavit obrovskou kuši z ráhen lodě,

kterou přivlekli z Tréguieru ještě před příchodem vévodova vojska. Tréguier byl nyní opuštěný, protože neměl hradby a jeho obyvatelé hledali ochranu za zdmi La Roche-Derrien nebo odpluli na moře nebo odešli do Charlesova tábora.

Toteshamova obří kuše měla rozpětí téměř deset metrů, tětivu spletenou z kožených řemínků a šipky dlouhé dva a půl metru. Natahovala se pomocí lodního rumpálu. Stavba zbraně trvala čtyři dny, a když ji chtěli vyzkoušet, hned při prvním pokusu o výstřel se ráhno zlomilo. Bylo to zlé znamení a ještě horší přišlo druhý den ráno, kdy se splašil kůň, který táhl vůz s výkaly, kopl jedno dítě do hlavy a zabil ho. Později toho dne zasáhl kámen vržený jedním z menších praků na druhé straně řeky dům Richarda Toteshama, zpola ho pobořil a málem zabil jeho dítě. Té noci se pokusilo mnoho nezávislých žoldnéřů z pevnosti uprchnout. Některým se to podařilo, jiní se připojili k Charlesově armádě a jeden, který nesl zprávu pro sira Thomase Dagwortha schovanou v botě, byl chycen a vévoda ho dal setnout. Druhý den ráno vrhl prak jménem Ruka Boží do města jeho hlavu se vzkazem na kusu pergamenu vloženým mezi stisknuté zuby a bojový duch posádky poklesl ještě víc.

„Nejsem si jistý, jestli se dá takovým zlým znamením věřit," prohlásil Mordecai před Thomasem.

„Samozřejmě že dá."

„To bych rád slyšel, proč si to myslíš," zabručel doktor. „Ale nejdřív mi ukaž moč."

„Řekls přece, že jsem vyléčený," namítl Thomas.

„Věčná opatrnost je základem zdraví, Thomasi. Dej mi moč."

Thomas tedy poslechl. Mordecai zvedl nádobu se žlutou tekutinou proti slunci, pak do ní namočil prst a olízl ho. „Skvělá!" prohlásil. „Čistá, jasná a ne moc slaná. To je zase dobré znamení, nemyslíš?"

„To je příznak, ne znamení," řekl Thomas.

„Ach," zasmál se Mordecai. Stáli na malém dvorku za Jeanettinou kuchyní a doktor pozoroval, jak jiřičky snášejí bláto a kousky slámy a staví si pod střechou hnízdo. „Pouč mě

tedy, Thomasi, ve věci zlých znamení," řekl po chvíli a znovu se zasmál.

„Když ukřižovali našeho Pána," odpověděl Thomas, „nastala za bílého dne tma a závěs v chrámu byl roztržen na dva kusy."

„Chceš říct, že v samé podstatě tvé víry jsou obsažena osudová znamení?"

„Ve tvé snad taky, ne?" pohlédl na něho Thomas.

Ozvalo se zadunění a zem se zachvěla. Mordecai sebou trhl. Ještě chvíli potom doznívalo rachot, jak se hroutila pobořená střecha nebo zeď. Psi vyli a jakási žena křičela. „Tohle dělají schválně," řekl Mordecai.

„Samozřejmě," souhlasil Thomas. Nepřátelé však nevrhali na město pouze těžké balvany, ale občas také hnijící mrtvoly dobytka, prasat nebo koz, aby jejich svinstvo rozstříkli po ulicích a rozšířili v nich mrtvolný puch.

Mordecai počkal, až ženin křik zmlkne. „Nemyslím, že bych kdy věřil v zlá znamení," řekl potom. „Ve městě se stane něco zlého a všichni z toho vyvozují, že jsme odsouzeni k záhubě. Ale jak můžeme vědět, že nějaké podobné neštěstí nepostihlo nepřítele?"

Thomas na to neodpověděl. Na doškové střeše se hašteřili ptáci, aniž tušili, že se k nim těsně za hřebenem krade kočka.

„Co by sis přál, Thomasi?" zeptal se náhle Mordecai.

„Přál?"

„Ano. Co by sis přál?"

Thomas udělal grimasu a zvedl pravou ruku s pokroucenými prsty. „Aby se mi narovnaly."

„A já zase, abych byl mladý," zabručel Mordecai popuzeně. „Prsty máš zahojené — ne sice rovné, ale zahojené. A teď mi vážně pověz, co by sis přál."

„Zabít muže, který zavraždil Eleanor," řekl Thomas. „A vrátit Jeanette syna. A pak, být zase lučištníkem. Jenom to, být lučištníkem." Přál si také najít grál, ale o tom před Mordecaiem nechtěl mluvit.

Doktor se zamyšleně zatahal za vous. „Zabít muže, který zavraždil Eleanor?“ uvažoval nahlas. „Myslím, že to se ti splní. A s Jeanettiným synem? Možná i to dokážeš, i když nechápu, proč se jí tak snažíš zavděčit. Snad se s ní nechceš oženit?“

„Oženit se s Jeanette?“ zasmál se Thomas. „Ne.“

„To je dobře.“

„Jak to myslíš?“ ozval se Thomas dotčeně.

„Vždycky jsem rád rozmlouval s alchymisty,“ řekl Mordecai, „a často jsem viděl, jak mísí síru se rtutí. Existuje totiž teorie, že všechny kovy jsou složené z těchto dvou substancí, samozřejmě v různých poměrech. Ale když dáš síru a rtuť do jedné nádoby, milý Thomasi, a zahřeješ je, dočkáš se často neblahého výsledku,“ naznačil rukama výbuch. „A podobně je to s tebou a s Jeanette. Mimochodem nedovedu si ji představit jako ženu lučištníka. Jako manželku krále, to ano, a možná ještě vévody nebo hraběte. Ale lučištníka?“ Zavrtěl hlavou. „Samozřejmě na tom není nic špatného, být lučištníkem, Thomasi. V našem světě plném válek je to dokonce nadmíru užitečná dovednost.“ Na chvíli se odmlčel. „Můj syn studuje na doktora.“

Thomas se usmál. „Cítím v tom výtku.“

„Jakou výtku?“

„Tvůj syn bude léčit, a já zabíjím.“

Mordecai zavrtěl hlavou. „Benjamin sice studuje na doktora, ale raději by byl vojákem. Taky chce zabíjet.“

„A proč tedy…?“ Thomas se odmlčel, protože si odpověď uvědomil sám.

„Židé nesmějí nosit zbraň,“ řekl Mordecai. „Proto. Ale opravdu jsem to nemínil jako výtku. Přestože jsi voják, zdáš se mi jako dobrý chlapec, Thomasi, dobrý člověk.“ Zmlkl a zamračil se. Kdesi ne moc daleko od nich zaduněl další balvan, a jak doznívaly rachot trosek, Mordecai čekal, že se ozve křik. Tentokrát se nedočkal. „Tvůj přítel Will je taky dobrý člověk,“ pokračoval, „ale obávám se, že lučištníkem už nikdy nebude.“

Thomas přikývl. Will Skeat byl vyléčený, ale už nikdy nebude takový, jaký býval. „Někdy si myslím, že by pro něho bylo lepší…," začal váhavě.

„Kdyby tenkrát zemřel?" dokončil Mordecai jeho myšlenku. „Nepřej nikomu smrt, Thomasi. Brzy jí tu bude tak jako tak dost. Sir William se vrátí do Anglie a hrabě se o něj jistě postará."

Ano, to je osud všech starých vojáků, pomyslel si Thomas. Vrátit se domů a dožít život v milosrdné podpoře pána, jemuž sloužil. „Až bude tady po všem," řekl, „půjdu k vojsku u Calais a uvidím, jestli Willovi lučištníci nepotřebují nového vůdce."

„Už nechceš hledat grál?" usmál se Mordecai.

„Nevím, kde ho hledat," odpověděl Thomas.

„A co kniha tvého otce?" zeptal se doktor. „Nepomohla ti?"

Thomas samozřejmě hloubal nad kopií, kterou nechala pořídit Jeanette, a dospěl přitom k názoru, že otec musel při psaní knihy použít šifru, i když na její podstatu nepřišel, ať se snažil sebevíc. Anebo jsou ty nesourodé příběhy a texty obrazem jeho pomatené mysli. Přesto bylo zřejmé, že otec v grál věřil a byl přesvědčený, že existuje. „Budu hledat grál," řekl, „ale někdy si myslím, že jediný způsob, jak ho hledat, je nehledat ho." Vtom polekaně zvedl hlavu a pátral pohledem po střeše, odkud se ozvalo jakési škrábání. Kočka vyrazila na ptáky, a když se před ní rozprchli, málem spadla dolů.

„Další zlé znamení?" zeptal se ironicky Mordecai. „Spíš bych řekl, že dobré, ne?"

„Mimochodem, co víš o grálu ty?" zeptal se Thomas.

„Co můžu já o čemkoliv vědět? Jsem Žid," prohlásil Mordecai vyhýbavě. „Ale pověz mi, Thomasi, co se stane, jestliže grál najdeš." Nečekal na odpověď a pokračoval: „Myslíš, že svět bude potom lepší? Že mu chybí pouze grál? To je celé?" Na chvíli se odmlčel, ale ani teď nebyl na Thomasovu odpověď zvědavý. „Podle mě je to něco jako abrakadabra, nemyslíš?" zakončil svou úvahu.

„Jako ďábel?“ vytřeštil na něho Thomas oči.

„Abrakadabra není žádný ďábel!“ ohradil se Mordecai. „Je to jen zaříkadlo, kouzelná formule. Někteří hloupí Židé si myslí, že když to slovo napíšeš do tvaru trojúhelníku a pověsíš si ho na krk, ochrání tě před zimnicí. Takový nesmysl! Jediný prostředek proti zimnici je teplý obklad z kravského hnoje. Ale lidé věří spíš v kouzla… a taky, obávám se, v zlá znamení. Podle mě se však dílo Boží neřídí kouzly a Nejvyšší se neprojevuje skrze znamení.“

„Tvůj Bůh je velmi vzdálený,“ řekl Thomas.

„Obávám se, že máš pravdu.“

„Ten můj je bližší a taky se zjevuje.“

„V tom případě máš štěstí,“ řekl Mordecai. Vzal do levé ruky Jeanettinu přeslici, která ležela spolu s vřetenem vedle na lavičce, a pokusil se upříst z chumlu vlny nit. Nic z toho však nebylo. „Máš štěstí,“ opakoval, „a doufám, že ti tvůj Bůh zůstane nablízku, až do města vtrhnou Charlesovy hordy. A co se týče nás zbývajících, náš osud je podle všeho zpečetěn.“

„Pokud se sem dostanou,“ řekl Thomas, „musíš hledat útočiště v chrámu nebo se pokusit utéct přes řeku.“

„Neumím plavat.“

„Pak je tvou nejlepší nadějí chrám.“

„Pochybuju,“ řekl Mordecai a odložil přeslici. „Totesham by měl kapitulovat,“ povzdechl. „A nechat nás všechny odejít.“

„To neudělá.“

„Tak musíme zemřít,“ pokrčil Mordecai rezignovaně rameny.

Přesto následujícího dne dostal příležitost opustit pevnost, když Totesham nabídl všem, kteří nechtějí trpět nouzí spojenou s obležením, že mohou jižní bránou odejít. Jakmile ji však vojáci otevřeli, objevil se na cestě houf Charlesových těžkooděnců v plné zbroji a s helmicemi se sklopeným hledím. Bezmála stovka žen a dětí se rozhodla odejít, ale Charlesovi vojáci je zastavili a řekli jim, že nikomu nedovolí, aby město opustil. Bylo to pochopitelné. Obléhatelé neměli zájem, aby

posádce ubyly hladové krky, které je třeba živit. Ozbrojenci v šedém brnění tedy zatarasili cestu, a protože Toteshamovi vojáci mezitím zavřeli bránu, dav žen a dětí zůstal celý den před ní v bezvýchodné situaci.

Večer praky přestaly vrhat na město balvany — poprvé od chvíle, kdy první kámen zabil barvířovu ženu a jejího milence — a v podivném tichu vyjel z Charlesova tábora posel. Zvuk trubky a bílá vlajka oznámily, že žádá o příměří. Totesham poručil anglickému trubačovi, aby odpověděl, a dal nad jižní bránou vyvěsit bílou vlajku. Bretaňsky posel čekal, dokud nepřijde na hradby zástupce velitele pevnosti, a pak ukázal na houf žen a dětí. „Nikdo z těchto lidí," křikl, „nebude propuštěn přes naši linii. Všichni tu budou hladovět."

„Takový soucit má váš pán se svým lidem?" zeptal se Toteshamův zástupce, anglický kněz, který mluvil bretaňsky a francouzsky.

„Má s nimi takový soucit, že je osvobodí z anglických okovů. Řekni svému pánovi, že mu dáváme čas do večerního klekání, aby vydal město, a jestliže to udělá, bude smět odejít se všemi zbraněmi, vlajkami, koňmi, rodinami, sluhy a majetkem."

Byla to velkorysá nabídka, ale kněz ji ani nezvažoval. „Řeknu mu to," odpověděl, „ale ty řekni svému pánovi, že máme potravin na rok a dost zbraní na to, abychom vás každého zabili dvakrát."

Posel se uklonil, kněz mu prokázal stejnou úctu a vyjednávání skončilo. Praky opět začaly bombardovat město balvany, a když padla tma, poručil Totesham otevřít bránu a ti, co chtěli odejít, se za posměchu ostatních občanů vrátili dovnitř.

Thomas, stejně jako všichni muži v La Roche-Derrien, se střídal ve strážních službách na hradbách. Bylo to nezajímavé, neboť Charles z Blois velmi dbal na to, aby se nikdo z jeho vojska nepřiblížil na dostřel anglických lučištníků, a tak se museli obránci spokojit s tím, že jen pozorovali dění kolem obrovských praků. Dlouhá ramena se sklápěla dolů tak

pomalu, že to vypadalo, jako by se vůbec nehýbala. Přesto se dřevěná bedna s protizávažím na druhém konci postupně a téměř nepostřehnutelně zvedala nad ochrannou palisádu a dlouhé rameno se naopak ponořilo pod její okraj. Pak se dlouho nic nedělo a dalo se jen tušit, že Bavoři nakládají do vaku další balvan. Potom, když se zdálo, že se ten den už nic dít nebude, náhle bedna s protiváhou prudce klesla, palisáda se zachvěla, až z trávy vzlétli vyplašení ptáci, dlouhé rameno vystřelilo vzhůru, zavibrovalo a vzduchem se mihl balvan. Teprve pak se do města doneslo mohutné zadunění, jak bedna s olovem dopadla na zem, a chvíli nato ještě jedno, když kámen narazil do pobořené hradby. Posádka vkládala do průlomů další a další vaky nacpané slámou, ale přesto se nepodařilo zabránit, aby se dál rozšiřovaly. A tak Totesham poručil stavět za průlomy nové zdi.

Někteří muži, mezi nimi Thomas i Robbie, navrhovali, aby se podnikl proti nepříteli výpad. Prohlašovali, že dají dohromady šedesát mužů a ráno, sotva se trochu rozední, vyrazí z města, zmocní se jednoho nebo dvou praků, potřou je olejem a asfaltem a vrhnou do té změti trámů a lan hořící pochodně. Totesham to však odmítl. Argumentoval tím, že jeho posádka je příliš malá a před bojem s Charlesovými vojáky, který je čeká u průlomů, si nemůže dovolit ztratit ani jediného muže.

A přesto je ztrácel. Během třetího týdne obléhání dokončil Charles z Blois opevňovací práce a všechny čtyři šiky jeho vojska zaujaly postavení chráněné hliněnými valy, palisádami, výkopy a hradbami z keřů. Naopak prostor mezi tábory vojáci vyčistili a zbavili všech přirozených překážek, aby se lučištníci vojska, které přijde městu na pomoc, neměli při útoku za co skrýt. Takže nyní, když měl Charles své tábory opevněné a vrhací praky čím dál víc rozhlodávaly derrienské valy, poslal dopředu střelce z kuší, aby trochu znepokojili obránce na hradbách. Postupovali ve dvojicích, jeden muž s kuší a druhý s pavézou, štítem tak vysokým, širokým a pevným, že se za ním mohli bezpečně skrýt oba. Pavézy byly popsané, některé

prosbami ke svatým, ale většinou různými urážkami ve francouzštině, angličtině a také v italštině, protože střelci z kuší byli Janované. Jejich šipky narážely do valů, hvízdaly obráncům kolem hlav a pleskaly do doškových střech domů těsně za hradbami. Někdy také vystřelili Janované zápalnou šipku a Totesham měl šest družstev mužů, jejichž jedinou starostí bylo zamezit vzniku požárů. Pokud tedy nehasili plameny, které se šířily od zápalných šipek, nosili z řeky Jaudy vodu a polévali jí doškové střechy domů těsně za hradbami.

Angličtí lučištníci samozřejmě odpovídali také střelbou, ale Janované byli po většinu času schovaní za pavézami a objevovali se jen na chviličku, když chtěli vystřelit. Pár jich při těchto útocích zemřelo, ale na druhou stranu se jim podařilo skolit i několik lučištníků na hradbách. Jeanette často chodila za Thomasem na jižní část hradby a střílela z cimbuří vedle brány. Z kuše lze vystřelit i z pozice vkleče, takže se nebezpečí příliš nevystavovala. Thomas se však musel postavit, když vypouštěl šíp. „Proč sem chodíš?“ říkal jí pokaždé, když se objevila. „Nechci tě tu vidět.“ Ale ona to po něm vždy jen posměšně zopakovala a skrčila se, aby natáhla kuši.

„Vzpomínáš si, jak jste nás obléhali vy?“ zeptala se ho.

„Jak jsi střílela na mě?“

„Doufám, že teď budu přesnější,“ řekla, opřela si kuši o zeď, namířila a zatáhla za spoušť. Šipka se zabodla do pavézy, která se doslova ježila anglickými opeřenými šípy. Za Janovany se táhl hliněný val nejbližšího nepřátelského opevnění, nad nímž trčela zlověstná ramena dvou praků, a ještě dál za nimi se ve větru třepetaly křiklavé praporce některých Charlesových stoupenců. Jeanette rozeznávala standarty pánů z Rohanu, Lavalu, Malestroitu a Roncelets, a sotva uviděla tu poslední s žlutočernými vosími pruhy, vzpomněla si na svého syna, kterého Roncelets věznil kdesi ve vzdálené pevnosti, zaplavil ji hněv a rozplakala se. „Chtěla bych, aby už zaútočili a abych měla konečně příležitost poslat

šipkou ty dva bastardy do horoucích pekel.“ Měla samozřejmě na mysli Charlese z Blois a pána z Roncelets.

„Nezaútočí dřív, než porazí Dagwortha,“ řekl Thomas.

„Myslíš, že už sem táhne?“

„Proto tady jsou,“ odpověděl Thomas a ukázal směrem k nepříteli. Pak vstal, napnul luk a vyslal šíp na Janovana, který se vynořil zpoza štítu, aby mohl vystřelit. Muž se skrčil za štít zlomek vteřiny před tím, než mu Thomasův šíp zasvištěl kolem hlavy. Také Thomas se hned po výstřelu schoval. „Charles ví, že s námi může udělat krátký proces, kdykoliv se mu zachce,“ řekl. „Doopravdy mu však jde o to, aby porazil Dagwortha.“

Protože kdyby se mu to podařilo, kdyby sira Thomase Dagwortha rozdrtil, nezůstalo by Angličanům v Bretani žádné polní vojsko a v dalších měsících by postupně padly všechny jejich pevnosti. Pak by měl Charles konečně své vévodství.

Měsíc po Charlesově příchodu k La Roche-Derrien, v době, kdy se kolem jeho čtyř pevnůstek zabělaly trnité keře hlohu, kdy se říční břehy pokryly kosatci a v polích zazářily rudé máky, se na jihozápadní obloze objevil oblak kouře. Pozorovatelé na derrienských valech uviděli, že z nepřátelského tábora vyjíždějí zvědové, a bylo jim jasné, že kouř ohlašuje blížící se vojsko. Někteří se báli, že je to posila nepřátelům, jiní však tvrdili, a měli pravdu, že od jihozápadu mohou postupovat pouze Angličané. Richard Totesham měl samozřejmě o situaci lepší přehled, ale neprozradil, že vojsko, které jim přichází na pomoc, je malé, mnohem menší než Charlesovo, a že se blíží do nastražené pasti.

Protože Charlesova léčka vycházela a sir Thomas Dagworth se do ní nechával vtahovat.

Charles z Blois svolal své pány do velkého stanu vedle větrného mlýna. Byla sobota, nepřátelské síly se nacházely jen pár hodin pochodu odtud a on věděl, že v jeho vojsku je dost horkých hlav, které se nemohou dočkat, až si připnou pancíře, pozvednou kopí a vyrazí na svých ořích do útoku, aby se

nechali srazit anglickými šípy. Hlupáci, to je jediné, čeho je vždycky všude dost, uvažoval Charles, a proto pokládal za nutné znovu jasně říct, že nikdo, kromě zvědů, neopustí žádný ze čtyř opevněných táborů. „Nikdo!“ bouchl dlaní do stolu, až málem převrhl kalamář písaře, který zapisoval každé jeho slovo. „Nikdo nevytáhne z opevnění paty! Rozuměli jste tomu všichni?“ Hleděl z jedné tváře na druhou a opět si pomyslel, jací hlupáci jeho páni jsou. „Zůstaneme pod ochranou našich valů a oni půjdou proti nám,“ řekl. „Půjdou proti nám a budou pobiti.“

Někteří z pánů se tvářili nespokojeně, neboť v boji za hliněnými valy a v rozblácených zákopech rytíř moc slávy nezíská. Charles z Blois byl však neústupný a i ti nejbohatší se báli jeho pohrůžky, že kdo jeho příkazu neuposlechne, nebude se podílet na rozdělování majetků a bohatství po ovládnutí Bretaně.

Charles zvedl ze stolu kus pergamenu. „Naši zvědové se dostali až do blízkosti kolony sira Thomase Dagwortha, a známe tedy přesný odhad jejich počtu,“ řekl pedantským tónem. S vědomím, že všichni přítomní chtějí slyšet, jak je nepřítel silný, se odmlčel, aby svým slovům dodal dramatický náboj. Pak se ale musel usmát, neboť to, co se chystal říct, vskutku bylo k pousmání. „Naši nepřátelé,“ pokračoval, „nás přijíždějí porazit s třemi sty těžkooděnců a čtyřmi sty lučištníků.“

Chvíli bylo ticho, jak si to přítomní páni srovnávali v hlavě, a pak se ozval výbuch smíchu. Dokonce i Charles, vždy tak upjatý, strohý a bezkrevný, se k všeobecnému smíchu přidal. Bylo to komické! Možná statečné, ale zcela pošetilé a absurdní. Charles z Blois měl čtyři tisíce mužů ve zbroji a stovky dobrovolníků z řad venkovanů, kteří — třebaže nebyli za valy provizorních pevnůstek — mohli pomoct při dorážení nepřátel, až budou jejich řady rozprášeny. Měl k dispozici dva tisíce nejlepších střelců z kuší v Evropě a tisíc rytířů v plné zbroji, z nichž mnozí byli šampiony velkých turnajů, zatímco sir Thomas Dagworth přijížděl se sedmi sty mužů! Město mu

může přispět další stovkou nebo dvěma stovkami ozbrojenců, ale ani v tom nejlepším případě nejsou Angličané schopni dát dohromady víc než tisíc mužů, přičemž Charles jich má čtyřikrát tolik. „Přijdou sem," řekl svým vzrušeným pánům, „a tady zemřou."

Vojsko sira Thomase Dagwortha se mohlo k La Roche-Derrien přiblížit ze dvou směrů. Jedna cesta přicházela od západu, byla nejpřímější, ale vedla na protější stranu řeky Jaudy a Charles se nedomníval, že ji Dagworth použije. Druhá se stáčela kolem obleženého města a přibližovala se k němu z jihovýchodní strany. Vedla přímo k největšímu z Charlesových opevnění, tomu na východní straně, jemuž osobně velel vévoda a odkud bombardoval derrienské hradby nejmohutnější prak.

„Dovolte mi, moji páni…" Charles se odmlčel, aby se jeho pobavení velitelé mohli uklidnit. „Dovolte mi, abych vám řekl, co podle mého názoru sir Thomas udělá. Vlastně je to totéž, co bych udělal já, kdybych měl tu smůlu a ocitl se v jeho kůži. Jsem přesvědčený, že vyšle malý, ale hlučný oddíl, který k nám bude postupovat po lannionské cestě — po té přímější od západu —, a vyšle ho v nočních hodinách, abychom si mysleli, že na nás chce zaútočit přes řeku. Bude čekat, že do tohoto opevnění povoláme posily z ostatních tří táborů, aby pak proti nám mohl hned za svítání vést skutečný útok od východu. Bude si dělat naděje, že většina našeho vojska zůstane trčet na druhé straně řeky a že se mu podaří zničit naše tábory na tomto břehu. To je plán, moji páni, o nějž se zřejmě sir Thomas pokusí, ale nevyjde mu. Nevyjde mu, protože my máme jednu jasnou a pevnou zásadu, kterou neporušíme: nikdo neopustí svou pozici! Nikdo! Za všech okolností zůstanete za svými valy! Budeme bojovat pěšky, utvoříme bitevní řadu a necháme je, aby postupovali proti nám. Naši střelci z kuší budou pobíjet jejich lučištníky a potom my, moji páni, pobijeme jejich těžkooděnce. Ale nikdo neopustí své opevnění! Nikdo! Nevystavíme se jejich šípům. Rozuměli jste tomu?"

Pán z Châteaubriant chtěl vědět, co by měl dělat, když zůstane ve svém jižním opevnění a boj se bude odehrávat v těch ostatních. „To mám stát se založenýma rukama a jen se dívat?“ zeptal se nevěřícně.

„Ano, budeš stát a dívat se,“ řekl vévoda Charles tvrdým, ledově klidným hlasem. „Neopustíš své opevnění. Rozuměls? Koho lučištníci nevidí, toho nemohou zabít! Zůstaneš v úkrytu!“

Pán z Roncelets zase poukázal na to, že se obloha jasní a měsíc je téměř v úplňku. „Dagworth není hlupák,“ pokračoval, „bude vědět, že jsme vybudovali opevnění a vyčistili prostor mezi nimi, aby se při útoku neměli kde ukrýt. Co když ho tedy napadne zaútočit v noci?“

„V noci?“ opakoval Charles.

„Tak by naši Janované neviděli, na co střílet, ale jim by naopak měsíc poskytl dost světla, aby viděli na cestu přes naše zákopy a valy.“

To byl dobrý postřeh a Charles jej akceptoval krátkým přikývnutím. „Ohně,“ řekl.

„Jaké ohně?“ nechápal Roncelets.

„Připravte velké ohně! Velké hranice! Až se budou blížit, zapálíte je a noc se změní v den!“

Muži se rozesmáli, neboť se jim ta myšlenka líbila. Pěší boj nenabízel pánům a rytířům tu nejlepší příležitost k získání slávy, ale všichni pochopili, že Charlesovi jde především o to, aby porazili obávané anglické lučištníky. Jeho taktika měla smysl, třebaže neslibovala šanci předvést se v rytířském boji. Pak jim ale Charles nabídl útěchu. „Jejich útok ztroskotá a jejich řady se rozpadnou,“ řekl. „A potom, moji páni, dám pokyn trubačům, aby sedmkrát zatroubili. Sedmkrát! Jakmile uslyšíte sedmero zatroubení, můžete vyrazit a pronásledovat je.“ Shromáždění velitelé dali najevo svůj souhlas, neboť po sedmero zatroubeních budou moct vypustit obrněnce na těžkých válečných ořích, kteří pobijí zbytky Dagworthova vojska a završí vítězství.

„Ale nezapomeňte…," udeřil Charles znovu do stolu, aby si zjednal pozornost, „nezapomeňte, že nesmíte opustit opevnění, dokud nezazní sedmkrát trubky! Zůstanete za příkopy, zůstanete za valy, necháte nepřítele, aby přišel k vám, a pak zvítězíte." Kývl na znamení, že skončil. „A teď, moji páni, kněží jsou připraveni vyslechnout naše zpovědi. Očistěme své duše, aby nás mohl Bůh odměnit vítězstvím."

Asi pětadvacet kilometrů odtud se v refektáři vypleněného kláštera sešla mnohem menší skupinka vojáků. Jejich velitelem byl šedovlasý muž ze Suffolku, sporý a drsný chlap, který věděl, že před ním stojí nesmírně těžký úkol, jestliže má osvobodit La Roche-Derrien. Sir Thomas Dagworth naslouchal bretaňskému rytíři, jenž mu sděloval, co zjistili jeho zvědové: vojsko Charlese z Blois stále zůstává ve čtyřech opevněních vybudovaných proti čtyřem městským branám, přičemž největší z nich, nad nímž vlaje Charlesova bílá hermelínová standarta, je na východní straně. „Nachází se hned vedle větrného mlýna," dodal rytíř.

„Ano, vzpomínám si na něj," řekl sir Thomas a prohrábl si prsty šedý vous, jak měl ve zvyku, když přemýšlel. „Tam musíme zaútočit," poznamenal tiše, jako by to říkal jen pro sebe.

„Ale právě tam jsou nejsilnější," varoval ho rytíř.

„Proto musíme odvést jejich pozornost," odpověděl sir Thomas, když se vytrhl ze zamyšlení. „Johne," obrátil se na muže v potrhané drátěné košili, „vezmi kuchaře, písaře, podkoní, prostě každého, kdo nebojuje se zbraní, pak vezmi všechny vozy a tažné koně a vydej se s nimi k La Roche-Derrien po lannionské cestě. Znáš ji?"

„Najdu ji."

„Vyrazte před půlnocí. Tropte hluk, Johne, spoustu hluku! Vezmi si moje trubače a dva bubeníky. Snaž se, aby si Charles myslel, že celé naše vojsko přichází od západu. Chci, aby dlouho před rozedněním poslali z ostatních opevnění posily k západnímu táboru."

„A co my zbývající?" zeptal se bretaňský rytíř.

„O půlnoci vyrazíme na pochod," řekl sir Thomas, „a půjdeme na východ, dokud se nedostaneme na guingampskou cestu." Ta se blížila k La Roche-Derrien od jihovýchodu, a protože anglické vojsko táhlo od západu, doufal sir Thomas, že na ní je bude Charles očekávat nejméně. „Bude to tichý pochod," poručil, „a půjdeme pěšky, všichni! Vpředu lučištníci, za nimi těžkooděnci a ještě za tmy zaútočíme na jejich východní tábor." Sir Thomas doufal, že útokem za tmy uniknou jeho muži šipkám z kuší, protože je Janované nebudou vidět. Úplně nejlepší by však bylo, kdyby zastihli nepřátele ve spánku.

Plán sira Thomase tedy zněl: předstíraný útok od západu a skutečný od východu. A přesně to Charles z Blois předpokládal.

Padla noc. Angličané pochodovali, Charlesovi muži si připravovali zbraně a La Roche-Derrien čekalo.

Thomas slyšel zbrojíře v Charlesově táboře. Slyšel bušit kladiva do nýtů plátových pancířů a skřípat brusné kameny na čepelích. Ohně ve všech čtyřech pevnůstkách neuhasly jako obvykle, ale plály vysoko, až se blýskaly kovové pásy zpevňující kostru vrhacích praků. Z cimbuří Thomas také viděl vojáky, jimiž se nejbližší nepřátelské opevnění jen hemžilo, a každou chvíli vyšlehly plameny ohňů výš, jak je rozdmýchávali zbrojíři pomocí měchů.

V jednom z domků blízko hradeb plakalo dítě. Kdesi zavyl pes. Většina vojáků, tvořících malou Toteshamovu posádku, byla na hradbách a s nimi mnoho mužů, obyvatel města. Nikdo pořádně nevěděl, proč na hradby přišel, vždyť vojsko sira Thomase musí být ještě daleko. Přesto málokdo myslel na spánek. Všichni tušili, že k něčemu dojde, a čekali, aby byli připraveni, až se to stane. Thomas si pomyslel, že takhle nějak musí vypadat den posledního soudu. Muži a ženy budou čekat, až se nebesa otevřou, dolů sestoupí andělé a otevřou se hroby, aby ti z mrtvých, kteří předtím žili spravedlivě a bezúhonně, mohli být vyzdviženi k Nejvyššímu. Vzpomínal si, že jeho

otec si vždycky přál být pohřben tváří k západu, ale na východním okraji hřbitova, aby viděl své farníky, jak vystupují ze země. „Budou potřebovat, abych je vedl," říkával a Thomas jeho přání splnil. Až se tedy hooktonští farníci v hrobech posadí a budou hledět na východ ke slávě druhého příchodu Krista, uvidí před sebou svého pastýře, který nabídne jejich duším posilu.

Thomas cítil, že v dnešní noci by i on potřeboval posilu duše. Stál se sirem Guillaumem a jeho dvěma ozbrojenci ve věži kostela svatého Barnabáše a všichni čtyři odsud pozorovali přípravy nepřátel k boji. Dostali se sem z blízké bašty v jihovýchodním rohu městských hradeb, odkud vedl do okna věže vratký můstek zhotovený ze zbytků Toteshamovy obří kuše. Pak už vylezli po žebříku na parapet věže. Thomas podnikl tuto krkolomnou cestu do půlnoci snad pětkrát nebo šestkrát, protože z věže bylo vidět přes palisádu do největšího Charlesova tábora. A právě stál na plošině věže, když se na baště objevil Robbie. „Podívej se," zavolal na něho Skot a zamával nově vymalovaným štítem. „Co na to říkáš?"

Thomas pohlédl dolů a uviděl v měsíčním světle cosi rudého. „Co je to?" zeptal se. „Rozmazaná skvrna od krve?"

„Ty slepý anglický bastarde," rozčilil se Robbie, „to je rudé srdce Douglasů!"

„Aha. Tady shora to vypadá, jako by na tom štítu někdo vykrvácel."

Robbie však byl na svůj nově vyvedený erb hrdý a znovu ho v měsíčním světle obdivoval. „V kostele svatého Gorana je malíř, maluje tam na stěnu výjev s ďáblem. Tak jsem mu zaplatil a on mi ten erb udělal."

„Předpokládám, žes za takovou mazanici moc nedal," poznamenal Thomas.

„Mluví z tebe závist," prohlásil Robbie, opřel štít o zeď a opatrně se sunul po můstku k věži. Zmizel v okně a po chvíli se vynořil po Thomasově boku. „Co tady děláš?" zeptal se a zahleděl se na východ.

„Panebože,“ vydechl náhle Thomas, protože měl dojem, že se konečně něco děje. Zíral přes velké temné tvary Posílače k ďáblu a Dělače vdov do východního tábora a viděl, že tam stovky mužů začínají formovat bitevní linii. Ani ve snu ho nenapadlo, že by se mohlo začít bojovat dřív než za svítání, a přesto to vypadalo, že se Charles z Blois připravuje na noční boj.

„Pane na nebi!“ ozval se sir Guillaume, který mezitím také vystoupil na plošinu.

„Ti bastardi čekají boj,“ řekl nevěřícně Robbie, když i on uviděl, jak se Charlesovi vojáci srocují do sevřené řady. Byli obráceni zády k městu a v záři měsíce se leskly pancíře na ramenou rytířů a blýskaly se čepele mečů, kopí a seker.

„Dagworth se musí blížit,“ prohlásil sir Guillaume.

„Teď, v noci?“ nemohl uvěřit Robbie.

„Proč ne?“ opáčil sir Guillaume a křikl dolů na jednoho ze svých ozbrojenců, aby okamžitě oznámil Toteshamovi, co se děje. „Tak ho vzbuď,“ zavrčel, když se ho voják zeptal, co má udělat, jestliže bude velitel posádky spát. „Samozřejmě že nebude spát,“ dodal pak k Thomasovi. „Je to sice zatracený Angličan, ale dobrý voják.“

Totesham nespal, ale také neměl tušení, že se Charles připravuje k boji, a když překonal vratký můstek do věže a vystoupil nahoru, zíral se svým obvyklým mrzutým výrazem nevěřícně na dění v nepřátelském táboře. „Počítám, že budeme muset Dagworthovi pomoct,“ řekl po chvíli.

„Myslel jsem, že jsi proti výpadům mimo hradby,“ poznamenal sir Guillaume, kterého Toteshamovo nařízení vždycky popuzovalo.

„Jo, myslels správně. Ale tohle je bitva, která nás může zachránit,“ řekl Totesham. „Jestli tenhle boj prohrajeme, město padne, takže musíme dělat, co se dá, abychom vyhráli,“ prohlásil chmurně a obrátil se k žebříku. „Bůh nám v tom pomáhej,“ dodal tiše, když slézal po stupních dolů do tmy. Věděl, že vojsko sira Thomase Dagwortha nemůže být velké, a bál se, že bude ještě menší, než jak ho viděl ve své nejhorší

představě. Přesto musel být se svou posádkou připraven vyrazit mu na pomoc, jestliže Dagworth zaútočí na nepřátelský tábor. Nechtěl nepřítele upozorňovat, že by mohli podniknout výpad z pobořené brány, a tak nedal rozeznít kostelní zvony a místo toho poslal pár mužů do ulic a krčem, aby svolali všechny lučištníky a další vojáky na tržiště před kostelem svatého Brieuce. Thomas se mezitím vrátil do Jeanettina domu, oblékl si hrudní pancíř, který přivezl Robbie z výpravy do Roncelets, a připnul si meč. Chvíli se hmoždil s přezkou, protože mu pokroucené prsty při jemnějších činnostech stále ještě nesloužily. Na levé rameno si zavěsil vak na šípy, vložil si do přilbice rezervní tětivu a vzal luk. Byl připravený.

A Jeanette taky, jak vzápětí uviděl. Měla oblečenou drátěnou košili, na hlavě přilbici a Thomas na ni chvíli zůstal civět. „Ale ven na výpad s námi nemůžeš!“ řekl.

„Ven na výpad?“ opakovala překvapeně, ale hned se vzpamatovala. „A kdo bude střežit na hradbách, když budete všichni pryč?“

Thomas jen povzdechl. Věděl, že když si něco usmyslí, nemá cenu jí to rozmlouvat.

Jeanette se usmála, přistoupila k němu a políbila ho. „A teď běž,“ řekla. „Bůh s tebou.“

Thomas šel na tržiště. Tam už se shromáždila celá posádka, ale bylo jich zoufale málo. Jakýsi krčmář vyvalil ven sud piva, narazil ho a nechal vojáky, aby si každý načepoval. Kovář začal ve světle pochodní u vchodu do kostela svatého Brieuce ostřit meče a sekery a zvonění brusného kamene na ocelových čepelích znělo v nočním městě truchlivě jako umíráček. Bylo teplo. Kolem kostela se co chvíli míhali netopýři a mizeli v troskách domů pobořených přímými zásahy praků. Ženy přinášely vojákům jídlo a Thomas si vzpomněl, jak tytéž ženy před rokem křičely a s hrůzou prchaly schovat se do kostelů, když se do dobytého města hrnuli jako velká voda Angličané. Byla to noc znásilňování, plenění a vraždění, a přesto nyní obyvatelé města nechtěli, aby Angličané odešli. Na tržišti se scházelo čím dál víc mužů,

obyčejných měšťanů, s všelijakými nouzovými zbraněmi, aby pomohli vojákům při výpadu. Většina z nich byla ozbrojena sekerami na dřevo, i když pár jich přišlo s mečem nebo kopím, a někteří měli dokonce oblečené tlusté kožené vesty nebo drátěné košile. V každém případě jich bylo mnohem víc než členů posádky, a už pouhým počtem mohli přispět k tomu, že výpad bude působit hrozivěji.

„K čertu!“ ozval se náhle za Thomasem nepříjemný, hrubý hlas. „Co to tu, proboha, je?“

Thomas se otočil a uviděl vyčouhlou postavu sira Geoffreyho Carra, který zíral na Robbieho štít opřený o stupně kamenného kříže uprostřed tržiště. Také Robbie se otočil.

„Vypadá to jako rozšlápnutý hovno,“ zavrčel Strašák. Mluvil ztěžka a bylo zřejmé, že strávil večer v některé z mnoha městských krčem.

„To je můj štít,“ řekl Robbie.

Sir Geoffrey do štítu kopl. „To je srdce těch parchantů mizerných, těch Douglasů, chlapče.“

„A můj znak, jestli máš na mysli tohle,“ prohlásil Robbie hrdě s přehnaným skotským přízvukem. Muži kolem se zastavili a poslouchali.

„Věděl jsem, že seš Skot,“ blábolil Strašák, „ale netušil jsem, že seš zatracenej Douglas. A co, k čertu, dělá Douglas tady?“ houkl hlasitě, aby upoutal pozornost co nejvíce mužů. „Na čí straně je to vaše zatracený Skotsko, eh? Na čí straně? Ty prokletý Douglasovci bojuj ou proti nám od chvíle, co vylezli z prdele samotnýho ďábla!“ Zavrávoral, pak si vytrhl od pasu bič a nechal dlouhý řemínek rozvinout na zem. „Douglasovci,“ zařval, „proklatej rod, kterej ožebračil spoustu dobrých Angličanů. Rod zatracených zlodějů! Zatracených zvědů!“

Robbie vytrhl meč a vzápětí šlehl bič, ale siru Guillaumovi se podařilo strhnout Robbieho zpět, takže ho konec řemínku s kovovým drápem nezasáhl. Pak už stál sir Guillaume spolu s Thomasem vedle Robbieho na stupních kříže. „Robbie Douglas,“ řekl sir Guillaume pevným hlasem, „je můj přítel.“

„Můj taky,“ přidal se Thomas.

„Tak dost!“ ozvalo se náhle. Davem si razil cestu vzteklý Richard Totesham. „Dost, k čertu!“

„Je to zatracenej Skot!“ snažil se Strašák získat Toteshama na svou stranu.

„A co?“ zavrčel velitel posádky. „Máme tu Francouze, Velšany, Vlámy, Iry, Bretaňce a nevím koho ještě. Co na tom záleží?“

„Je to Douglas!“ trval Strašák opilecky na svém. „Nepřítel Angličanů!“

„Je to můj přítel!“ zvolal Thomas a rozhlédl se, jako by vyzýval k boji každého, kdo by měl chuť postavit se na stranu sira Geoffreyho.

„K čertu, dost už!“ zahřměl Totesham na celé tržiště. „Teď není čas na hádky, čeká nás opravdový boj! Ručíš za něj?“ obrátil se na Thomase.

„Já za něj ručím.“ Byl to Will Skeat, kdo odpověděl. Protlačil se davem blíž a položil ruku Robbiemu na rameno. „Já za něj ručím, Dicku.“

„Pak ať je Douglas, nebo ne, není to můj nepřítel,“ řekl Totesham, otočil se a odešel.

„K čertu!“ Strašák stále ještě neochladl. Rod Douglasů ho přivedl na mizinu a chudý jako kostelní myš byl dodnes, protože riziko, které podnikl, když sledoval Thomase do Bretaně, se mu zatím nevyplatilo. Žádný poklad nenašel a teď se zdálo, že se všichni jeho nepřátelé spojili v těch dvou — v Thomasovi z Hooktonu a v tom zatraceném Skotovi. Znovu zavrávoral a pak na Robbieho plivl. „Douglase házím do ohně,“ zavrčel. „Všechny. Každýho, kdo nosí to jejich zatracený srdce!“

„Opravdu to dělá,“ poznamenal tiše Thomas.

„Že je hází do ohně?“ zeptal se Robbie.

„V Durhamu takhle spálil tři zajatce,“ řekl Thomas s pohledem upřeným do očí sira Geoffreyho.

„Cože jsi udělal?“ vyjel Robbie na vyčouhlého Angličana.

Přestože byl Strašák opilý, náhle si uvědomil, že s hněvem, který zaplál v Robbieho očích, nejsou žerty, a taky mu došlo, že si nezískal přízeň mužů kolem, protože věřili víc Willu Skeatovi. Svinul tedy bič, znovu na Robbieho plivl a nejistým krokem zamířil pryč.

Teď to byl však Robbie, kdo chtěl boj. „Hej, ty!“ vykřikl za Strašákem.

„Nech ho být, Robbie,“ zarazil ho Thomas. „Dnes ne.“

„Říkals, že hodil do ohně tři naše muže,“ nechtěl se vzdát Robbie.

„Dnes ne,“ opakoval Thomas a strhl přítele zpátky, až si sedl na schody.

„Ten chlap je už teď mrtvý,“ zavrčel Robbie přes zaťaté zuby a díval se za ustupujícím Strašákem. „Říkám ti, Thomasi, že je už teď mrtvý.“

„Všichni jsme už skoro mrtví,“ řekl sir Guillaume tiše, protože vojsko Charlese z Blois bylo připravené a mělo ohromující převahu.

A sir Thomas Dagworth se blížil do nastražené pasti.

John Hammond, zástupce sira Thomase Dagwortha, vedl předstíraný útok po lannionské cestě směřující k La Roche-Derrien od západu. Měl k dispozici šedesát mužů, stejně tolik žen, dvanáct vozů, třicet kom, a jakmile se dostal na dohled k nejzápadnějšímu opevnění vévody Charlese, snažil se s tím vším dělat co možná nejvíc hluku.

Ohně rýsovaly ve tmě obrysy hliněných valů a jejich zář prosvítala úzkými štěrbinami mezi kmeny palisád. Zdálo se, že v Charlesově táboře plane spousta ohňů, a ještě víc se jich rozzářilo, když k němu dolehl hluk blížící se Hammondovy skupiny. Bubeníci a trubači v ní dělali, co mohli, ale žádná panika nebyla na hliněných valech patrná. Sem tam se na nich objevil nějaký voják, chvíli se díval na cestu osvětlenou měsíčním svitem, na níž se pohybovaly nezřetelné stíny Hammondova houfu, pak se otočil a opět zmizel. Hammond poručil svým lidem, aby spustili ještě větší hluk, a jeho šest

lučištníků, jediných vojáků v celé skupině, se přiblížilo k opevnění a začalo střílet přes palisády. Ale ani na to v táboře nikdo téměř nereagoval. Hammond čekal, že přes řeku začne proudit vojsko na pomoc, neboť zvědové sira Thomase hlásili, že Charles tam má spoustu lodí. K žádnému přesunu sil však mezi pevnůstkami nedocházelo. Vše nasvědčovalo tomu, že lest klamného útoku selhala.

„Jestli zůstaneme tady," řekl jeden z mužů, „vlítnou na nás a rozsekaj nás na kusy."

„To udělají," souhlasil Hammond. „Raději se kousek stáhneme," rozhodl. „Ne daleko, jen hlouběji do lesa."

Vše tedy začalo špatně, když lest selhala, ale skutečné vojsko sira Thomase postupovalo rychleji, než jeho velitel čekal, a tak se přiblížilo k východnímu okraji opevnění vévody Charlese nedlouho po tom, co o pět kilometrů dál na západ zahájil Hammondův houf svůj hlučný klamný manévr. Muži sira Thomase se přikrčili na kraji lesa a hleděli přes pustou pláň na temně se rýsující okraj hliněných valů. Cesta, která se nezřetelně vinula noční krajinou, vedla k velké dřevěné bráně a pak už mizela v opevnění.

Sir Thomas rozdělil vojsko na dva voje, jež měly zaútočit po obou stranách dřevěné brány. Nešlo o žádnou rafinovanou taktiku. Všichni se měli vyřítit ze tmy, co nejdřív se dostat na valy a zabíjet každého, koho na druhé straně uvidí. „Bůh vám dopřeje úspěch," řekl sir Thomas svým mužům, když obcházel jejich linii. Pak máchl taseným mečem a dal povel k útoku. Vyrazili tiše, bez bojového pokřiku, neboť sir Thomas stále doufal, že nepřítele překvapí. Zář ohňů na druhé straně obranné linie se však zdála nepřirozeně silná a sir Thomas měl nepříjemný pocit, že nepřítel je na ně připraven. Přesto se na valech stále nikdo neukázal a tmou nezasvištěla jediná šipka, a tak velitel anglické polní armády v Bretani pořád věřil, že mu překvapivý útok vyjde. A věřil v to i ve chvíli, kdy spolu se svými muži vstoupil do zaplaveného příkopu a brodil se jeho bahnitým dnem. Nalevo i napravo postupovali lučištníci a teď už vylézali na břeh a hnali se k palisádě. Stále nevystřelila

jediná kuše, nezazněla jediná trubka, žádný nepřítel se neukázal. Lučištníci doběhli k palisádě. Ukázalo se, že není zdaleka tak pevná, jak vypadala z dálky, kůly nebyly zakopané hluboko a daly se bez větší námahy vyvrátit. Opevnění tedy bylo chabé, navíc ho nikdo nebránil, a tak těžkooděnci s meči, které se blýskaly v měsíčním světle, přebrodili příkop a postupovali dál. Lučištníci mezitím povalili téměř celou palisádu a sir Thomas stanul na vyvrácených kůlech a pohlédl dolů do Charlesova tábora.

Teprve teď však uviděl, že to není tábor, že nepřekonal to pravé opevnění. Nevěřícně zíral na širokou otevřenou pláň, která se táhla k dalším valům, dalšímu příkopu a další palisádě. Byl to úplný labyrint! Stále však vzduchem nelétaly žádné šipky a lučištníci znovu vyrazili vpřed, třebaže někteří zakopávali a s klením padali do děr vykopaných pro koně. Za následující palisádou plály jasné ohně. Kde jsou však strážní hlídky? Sir Thomas zvedl štít, na němž byl znak s pšeničným snopem, a pohlédl vlevo, kde druhý šik jeho malé armády právě překonal první linii valů a řítil se přes travnatou plochu k druhé. Lučištníci jeho šiku už byli u druhé palisády a káceli ji stejně lehce jako první. Neozvalo se jediné slovo, nikdo nevykřikoval rozkazy, nikdo se nedovolával pomoci svatého Jiří, všichni jen rozebírali palisádu, aby uvolnili cestu pro ty, co jdou za nimi. Nepřítel však musel slyšet, jak padají kmeny. Druhá palisáda byla dole a sir Thomas se hnal spolu s lučištníky přes další otevřenou pláň, za níž bylo vidět hradbu keřů, a pak se už rýsovaly stany nepřátelského tábora spolu s temnou siluetou větrného mlýna a monstrózními tvary dvou největších praků. Vše osvětlovala zář velkých ohňů. Už byli tak blízko! Sir Thomas pocítil nával radosti, že se mu opravdu podařilo nepřítele překvapit a vítězství je na dosah. A právě v tu chvíli zaznělo ostré brnkání tětiv kuší.

První šipky vylétly na pravém křídle zpoza hliněného valu, který se táhl za hradbou keřů. Lučištníci začali padat, ozval se křik a kletby. Sir Thomas se obrátil proti skrytým střelcům z kuší, ale vzápětí vyletěly další šipky zpoza keřů a sir Thomas

věděl, že nikoho nepřekvapil, že na ně nepřítel čekal. Teď už jeho muži nepostupovali tiše, ze všech stran se ozýval bojový řev a lučištníci se v běhu krátce zastavovali a odpovídali na nepřátelskou střelbu. Dlouhé anglické šípy se v měsíčním světle míhaly jako bílé šmouhy, ale sir Thomas neviděl žádné cíle a uvědomil si, že lučištníci střílejí naslepo. „Ke mně!“ vykřikl. „Tady Dagworth! Dagworth! Štíty!“ Asi deset těžkooděnců ho uslyšelo, seskupilo se kolem něj a houf krytý vpředu hradbou štítů postupoval nemotorně proti keřům. Jakmile se dostanou za ně, bude aspoň vidět střelce s kušemi, myslel si sir Thomas. Lučištníci stříleli před sebe i na strany, zmateni nepřátelskými šipkami, které jako by létaly odevšad, třebaže žádné střelce nebylo vidět. Sir Thomas vrhl rychlý pohled přes cestu a viděl, že druhý šik je na tom stejně jako jeho. „Musíme se dostat za ty keře,“ vykřikl. „Za keře! Lučištníci! Za keře!“ Do štítu se mu zabodla šipka — narazila do něj takovou silou, že ho to málem vrhlo dozadu. Další šipka mu zasvištěla nad hlavou. Letmo zahlédl lučištníka zmítajícího se na zemi s šipkou v břiše.

Ze všech stran se ozýval křik a řev. Někteří se obraceli ke svatému Jiří, jiní kleli, další křičeli bolestí nebo se dovolávali svých žen a matek. Smršť nepřátelských šipek však ještě houstla. Jeden lučištník se zvrátil dozadu s šipkou v rameni, druhý žalostně vříkal po zásahu do slabin a o kus dál klečel těžkooděnec a prosil o pomoc Boha. Teď už sir Thomas slyšel z nepřátelských řad urážky a rozkazy velitelů. „Keře! Za keře!“ zařval znovu na své lidi. Musejí se dostat přes tu zatracenou hradbu keřů a pak snad budou mít lučištníci na co střílet. Někteří už k ní doběhli, a když zjistili, že jsou to jen ploty z proutí, strhávali a skopávali je dolů a pronikali přes ně. Déšť šipek neustával, pořád se míhaly vzduchem a jakýsi muž křikl na sira Thomase, aby se ohlédl. Poslechl a uviděl, že nepřítel poslal spoustu střelců, aby jim odřízli ústupovou cestu, a ti je nyní tlačili do středu pevnosti. Teď už sir Thomas věděl, že je to past. Zatracená past! Charles ho sem chtěl dostat, sem do středu opevnění, a on mu do té pasti vlezl a teď

byli nepřátelé všude kolem něj. Nezbývá ti než bojovat, řekl si zoufale. Tak bojuj!

„Za mnou!“ zařval a máchl mečem. „Za mnou přes ten zatracenej plot!“ Přeskočil dvě ležící těla, proletěl povalenou částí plotu a rozhlédl se po nepříteli, aby konečně začal bojovat. Místo toho však uviděl, že Charlesovi těžkooděnci stojí zformováni do bitevní linie, všichni v plné zbroji, hledí přilbic dole, štíty nahoře. Pár lučištníků už na ně střílelo a dlouhé šípy se zabodávaly do štítů, do hrudí, břich a nohou, ale lučištníků bylo příliš málo a Janované s kušemi, stále ukrytí za proutěnými ploty, keři nebo pavézami, je stříleli jako koroptve. „K mlýnu! Shromážděte se u mlýna!“ zvolal sir Thomas, protože to byl nejnápadnější bod, který nemohl nikdo přehlédnout. Chtěl své vojáky někde soustředit, zformovat je do bojové linie a začít řádně bojovat, ale ti zatracení Janované — musely jich být stovky — se kolem nich stahovali a jeho zpanikaření vojáci se rozptýlili mezi stany a jiné ukryty.

Sir Thomas v naprostém zoufalství zaklel. Ti, co přežili z druhého šiku, už byli u něho, ale vojáci, kteří útočili s ním, pobíhali zmateně mezi stany a zakopávali o lana, přitom tmou stále šlehaly šipky z kuší, stále si nacházely své cíle a Angličané umírali. „Sem! Ke mně!“ křičel ochraptělým hlasem sir Thomas ve snaze shromáždit zbytky svých sil na menším prostranství mezi třemi stany a vzápětí se seběhlo možná dvacet nebo třicet mužů. Střelci z kuší je však uviděli a temnými uličkami mezi stany opět začaly létat šipky. A pak se objevili nepřátelští těžkooděnci, v rukou meče a sekery, štíty nahoře, a angličtí lukostřelci se znovu rozprchli na všechny strany, aby si našli místo, kde by chvíli vydechli, za něčím se skrčili a rozhlédli se, na co střílet. Vpředu se objevily velké praporce francouzských a bretaňských pánů a sir Thomas, který už věděl, že se dopustil tragického omylu, že padl do připravené pasti a bude totálně poražen, pocítil nával hořkého hněvu. „Zabíjejte je, zabíjejte ty bastardy!“ zařval a vedl houfek svých mužů proti nejbližším nepřátelům. Ve tmě zazvonily meče. Konečně to byl boj muže proti muži, konečně

už anglické těžkooděnce nezabíjely šipky z kuší. Janované se totiž zaměřili na nenáviděné lučištníky, ale ti, nebo aspoň někteří z nich, se dostali do prostoru, kde stály vozy, a odtud, z úkrytu, mohli odpovídat svou střelbou.

Sir Thomas však neměl žádný úkryt, žádnou výhodu. Měl kolem sebe malý houf těžkooděnců a proti nim postupovalo tolik nepřátel, že je tlačili zpět pouhou početní přesilou. Štíty bouchaly o sebe, meče dopadaly na přilbice, kopí bodala pod štíty do nohou. Jakýsi Bretaněc mával divoce sekerou, srazil dva Angličany a za ním vtrhla do řeže horda těžkooděnců s bílým hermelínovým znakem na kabátcích a s triumfálním řevem sráželi další muže. Jeden z anglických těžkooděnců vykřikl po ráně sekerou, která mu prorazila plát na stehně, další rána mu ale rozpoltila helmici a křik utichl. Sir Thomas odrážel rány mečem a ustupoval. Pak uviděl některé ze svých mužů, jak se potácejí v temných uličkách kolem stanů a snaží se někde schovat. Se sklopeným hledím se však nedokázali orientovat a nepřátelští ozbrojenci je zabíjeli jako ovce. Sir Thomas sekl mečem po jednom muži s helmicí s hledím jako prasečí rypák, ale ten ránu odrazil štítem pomalovaným černožlutými pruhy, a když sir Thomas uskočil zpět, aby získal prostor pro další výpad, zakopl o napínací lano a padl dozadu na plachtu stanu.

Rytíř s helmicí s vystouplým hledím, jehož plátový pancíř se v měsíčním světle stříbřitě leskl, se nad ním postavil a namířil mu hrot meče na hrdlo.

„Vzdávám se," vyrazil ze sebe sir Thomas a vzápětí to zopakoval francouzsky.

„Kdo jsi?" zeptal se rytíř.

„Sir Thomas Dagworth," odpověděl sir Thomas a podal svému soku meč. Ten zbraň přijal a odklopil hledí.

„Já jsem vikomt Morgat," řekl, „a přijímám tvou kapitulaci." Uklonil se siru Thomasovi, vrátil mu meč a napřáhl k němu ruku, aby mu pomohl na nohy. Boj stále ještě probíhal, ale už jen sporadicky. Francouzi a Bretaňci pronásledovali zbylé Angličany, dobíjeli nemajetné raněné a

zasypávali vlastní vozy šipkami, aby pobili anglické lučištníky, kteří se za nimi skrývali.

Vikomt Morgat odvedl sira Thomase k větrnému mlýnu a tam ho představil Charlesovi z Blois. O pár kroků vedle hořel velký oheň a Charles stál v jeho světle s kabátcem postříkaným krví, neboť i on se zúčastnil boje. Zastrčil zkrvavený meč do pochvy, sňal helmici ozdobenou chocholem a dlouho hleděl na muže, který ho už ve dvou bitvách porazil. „Přijmi mé politování," řekl chladně.

„A ty mou gratulaci k vítězství," odpověděl sir Thomas.

„Vítězství patří Bohu, ne mně," prohlásil Charles. Přesto pocítil náhlý nával radosti. Dokázal to! Porazil anglickou polní armádu v Bretani a vévodství bude jeho, to bylo stejně jisté, jako že po temné noci nastane svítání. „Vítězství patří pouze Bohu," opakoval plný zbožnosti, a když si uvědomil, že brzy nastane časné sobotní ráno, obrátil se k jednomu z kněží a přikázal mu, aby dal na počest jeho velkého vítězství zpívat děkovné Tedeum.

Kněz, s očima široce rozevřenýma přikývl, ještě než vévoda domluvil, ale pak prudce vdechl a Charles uviděl, že mu z břicha trčí dlouhý šíp. Vzápětí se další šíp s bílým peřím na konci zabodl do dřevěné stěny mlýna a ze tmy zazněl divoký, téměř barbarský řev.

Přestože byl sir Thomas Dagworth zajat a jeho vojsko utrpělo naprostou porážku, bitva, jak se zdálo, ještě neskončila.

Richard Totesham sledoval boj mezi oběma šiky sira Thomase a Charlesovými silami z věže nad východní bránou. Ani odtud toho kvůli palisádám na hliněných valech, oběma prakům a větrnému mlýnu moc neviděl, ale bylo naprosto jasné — a překvapující —, že ze zbývajících tří francouzských táborů nepřišla Charlesovi na pomoc ani noha. „Myslíš, že si vzájemně nepomáhají?“ zeptal se Willa Skeata, který stál vedle něj.

„To jsi ty, Dicku?“ zvolal Will Skeat.

„Jo, to jsem já, Wille,“ odpověděl Totesham trpělivě. Viděl, že Skeat má na sobě drátěnou košili, hruď mu kryje pancíř a u pasu se mu houpá připnutý meč, a položil starému příteli ruku na rameno. „Buď rozumný, Wille. Ty do boje nepůjdeš.“

„Jestli k něčemu dojde, rád bych pomohl,“ řekl Skeat.

„To nech mladším, Wille,“ trval na svém Totesham. „Raději zůstaň tady a pohlídej mi město. Souhlasíš?“

Skeat přikývl a Totesham se znovu zadíval na nepřátelský tábor. Nebyl schopen poznat, která strana vítězí, protože viděl jen Charlesovy vojáky a ti k němu byli zády, i když se občas mihl tmou šíp s bílým peřím, což dokazovalo, že muži sira Thomase stále ještě bojují. Totesham však považoval za špatné znamení, že z ostatních pevnůstek nepřichází Charlesovi nikdo na pomoc. To mohlo svědčit pouze o tom, že vévoda žádnou pomoc nepotřebuje, a naopak že ji potřebuje sir Thomas Dagworth. Totesham se tedy naklonil přes vnitřní parapet a houkl dolů: „Otevřete bránu!“

Stále byla tma, do svítání zbývaly nejméně dvě hodiny, ale kromě nepřátelských ohňů ozařoval krajinu bledým světlem měsíc. Totesham rychle seběhl po schodech z hradební zdi, zatímco dole už muži odstraňovali sudy naplněné kamením, jimiž zatarasili bránu, a pak zvedli závoru, s níž už téměř měsíc nikdo nepohnul. Závěsy těžkých vrat zaskřípaly a čekající muži vyrazili radostný řev. Totesham zaklel, protože nechtěl upozorňovat nepřítele, že se posádka chystá k výpadu, ale už bylo pozdě. A tak našel své těžkooděnce a vedl je do proudu vojáků a ozbrojených měšťanů, který se už hrnul z brány jako dlouho zadržovaná voda.

Thomas šel do útoku společně s Robbiem, sirem Guillaumem a jeho dvěma ozbrojenci. Také Will Skeat s nimi chtěl jít navzdory slibu, který dal Toteshamovi, ale Thomas ho poslal na baštu a řekl mu, aby sledoval boj odtud. „Ještě nejsi natolik v pořádku, abys mohl bojovat, Wille," trval na svém, třebaže viděl, jak je pro starého vojáka těžké to přijmout.

„Když to říkáš ty, Tome," podvolil se Skeat a poslušně se vydal po schodech nahoru. Jakmile byl Thomas venku, ohlédl se a uviděl Skeata na strážní věži nad bránou. Zamával mu na pozdrav, ale Skeat si ho buď nevšiml, nebo ho v davu nepoznal.

Byl to zvláštní pocit, ocitnout se po několika týdnech strávených uvnitř hradeb konečně venku. Vzduch tam byl čistší a čerstvější, bez puchu městských odpadků. Totesham vedl posádku po cestě, která se táhla asi tři sta kroků rovně, až náhle končila zahrazená palisádou chránící dřevěnou plošinu, na níž stály dva největší Charlesovy praky. Palisáda byla vyšší než dospělý muž a někteří lučištníci nesli žebře, aby se přes tuto překážku dostali. Thomas však počítal s tím, že ji nepřítel stavěl ve spěchu a sotva odolá, když se do ní pár mužů pořádně opře. Rozběhl se, i když kvůli pokřiveným prstům na nohou stále ještě nejistě. Čekal, že na ně Janované začnou každým okamžikem střílet z kuší, ale z opevnění nevyletěla jediná šipka; nepřítel byl zřejmě stále ještě zaměstnán Dagworthovým útokem.

První Toteshamovi lučištníci doběhli k palisádě a opřeli o ni žebře, ale jak Thomas předpokládal, sotva na ně začali lézt, celá délka bariéry se s rachotem překotila na zem. Valy a palisády Charlesova opevnění nebyly určené k tomu, aby zadržely útok, měly pouze chránit střelce z kuší před šípy. Janované však nečekali útok od města, a tak tuto část opevnění nikdo nebránil.

Přes padlou palisádu se vzápětí přelil dav čtyř až pěti set ozbrojenců. Většinou to nebyli cvičení vojáci, ale městští muži rozzuření tím, že jim Charlesovy praky ničily domovy. Mnohé jejich ženy a děti byly vrhanými kameny zmrzačeny nebo zabity a derrienští muži prahli po pomstě, navíc je hnala touha zachovat si prosperitu, kterou jim přinesli Angličané. Proto nyní vtrhli s radostným řevem do nepřátelského tábora. „Lučištníci!“ zvolal Totesham mohutným hlasem. „Lučištníci, ke mně!“

Vzápětí se kolem něho shromáždilo na šedesát až sedmdesát lučištníků, kteří se jižně od plošiny zformovali do bojové řady. Zbývající ozbrojenci už útočili na nepřítele, jehož původní sevřená bitevní linii se rozpadla do malých skupinek zaujatých dobíjením poražených nepřátel. Francouzi a Bretaňci hnáni snahou završit vítězství nad sirem Thomasem Dagworthem situaci za sebou nevnímali. Teprve když uslyšeli z druhé strany tábora divoký řev, vytrhli se Charlesovi muži z vítězné euforie a uvědomili si, že boj zřejmě ještě neskončil. „Zabíjejte ty bastardy!“ křičel bretaňsky muž ozbrojený sekerou na dřevo.

„Zabíjejte je!“ řvaly anglické hlasy.

„Žádné zajatce, všechny zabíjet!“ křičel jiný muž, a přestože Totesham volal, aby zajatce brali, protože chtěl výkupné, nikdo ho v divokém běsnění útoku neslyšel.

Charlesovi muži instinktivně zformovali bojovou linii, ale Totesham už měl pohromadě lučištníky a dal jim rozkaz střílet. Vzápětí zazněly ďábelské tóny tětiv, tmou zasvištěly šípy s bílým peřím a prorážely drátěné košile i pancíře a zabodávaly se do těl. Lučištníků bylo jen několik desítek, ale

střídeli na krátkou vzdálenost a málokdo minul zvolený cíl. Charlesovi muži se krčili za štíty, ale šípy je lehce prorážely a těžkooděnci se rozprchli, aby hledali úkryt mezi stany. „Za nimi!“ vykřikl Totesham a pustil lučištníky z řady, aby zabíjeli.

V tu chvíli zůstala v boji už jen méně než stovka mužů sira Thomase Dagwortha a byli to z velké části lučištníci, kteří se uchýlili mezi nepřátelské vozy. Další padli do zajetí, spousta jich byla pobita, ale většina z těch, co přežili, se snažila uniknout přes valy a palisády. Avšak nyní, když za sebou zaslechli řev nového útoku, poznali, že jim někdo přišel na pomoc, a obrátili se zpátky. Charlesovo vojsko bylo rozptýlené, rozprchlé do všech stran — mnozí stále pronásledovali prchající zbytky vojska sira Thomase a ti, co se pokusili čelit útoku Toteshamových mužů, buď padli, nebo utíkali do úkrytů, protože nestačili zformovat organizovanou obranu. Toteshamův nevelký šik vtrhl do středu opevnění s prudkostí vichřice. Zvlášť ozbrojení derrienští muži popustili uzdu svému hněvu a zuřivá touha po pomstě je hnala k nenáviděným prakům a k dřevěným boudám kolem nich. Tam objevili Bavory, kteří se nechtěli podílet na dobíjení zbytků vojska sira Thomase Dagwortha a zůstali ve svých boudách, kde je teď zastihla smrt. Rozzuření derrienští muži neměli tušení, koho zabíjejí, věděli jen, že to jsou nepřátelé, a tak je ubíjeli sekerami, kopáči a kladivy, zatímco se kolem hnali angličtí a vlámští těžkooděnci pronásledující Charlesovy vojáky.

Thomas se hnal zpočátku s ostatními lučištníky, ale teď se zastavil a hledal Robbieho. Naposledy ho zahlédl v blízkosti praků. Dělač vdov byl stažený dolů a připravený vrhnout za svítání na město další balvan a Thomas zakopl o tlustý kovový kolík, který vyčníval asi na metr z trámu a jistil delší rameno ve spodní poloze. Zaklel, protože se bolestivě uhodil do holeně, pak vylezl na rám praku a vystřelil šíp přes hlavy mužů pobíjejících Bavory. Mířil na houf nepřátel shluklých u paty větrného mlýna a viděl, že muž, kterého si vybral, padl

dřív, než stačil zvednout pestře pomalovaný štít. Vystřelil další šíp a uvědomil si, že jeho poraněné prsty dělají to, co dělaly vždycky, a dělají to dobře. Vytáhl tedy z vaku třetí šíp a poslal ho do štítu s bílým hermelínovým znakem. Víc nestačil, neboť mu výhled na skupinku u mlýna zakryli jeho druhové, angličtí těžkooděnci, kteří na ni útočili, a tak seskočil dolů a znovu začal hledat Robbieho.

Nepřítel bránil mlýn urputně, jako by to byla jeho poslední bašta, a většina Toteshamových mužů se raději vrhla do stanů, kde jim kynula větší naděje na kořist. Teď už je následovali i derrienští muži se zkrvavenými sekerami, když do posledního pobili nenáviděné Bavory. Ze stínu zpoza stanu náhle vyskočil muž v plátové zbroji s odklopeným hledím a bodl jednoho z Angličanů mečem do břicha. Thomas bez rozmýšlení nasadil šíp na tětivu, natáhl luk a vystřelil. Šíp se zabodl do odkryté části tváře jako do středu terče a z hledí se vyřinula krev, která se zdála v měsíčním světle podivně světlá a lesklá. Vzápětí se muž skácel na stanovou plachtu.

Thomas se rozběhl dál, přeskakoval ležící těla a plížil se podél zpola stržených stanů. Tohle nebylo vhodné místo pro lučištníka, neměl zde dost prostoru, a tak si zavěsil luk přes rameno a vytáhl meč. Sklonil hlavu a vstoupil do jednoho ze stanů. Sotva překročil převrženou lavici u vchodu, ozval se výkřik. S pozdviženým mečem se prudce otočil a uviděl na zemi ženu schovanou pod houněmi. Napřahovala proti němu ruce a vrtěla hlavou. Nechal ji být, vyšel ven a uviděl Janovana, jak míří kuší na anglické těžkooděnce útočící na mlýn. Neváhal, skočil k němu a bodl ho do beder. Muž strašlivě zavřeštěl, prohnul se dozadu, řval bolestí a zmítal sebou. Thomas vytrhl meč z těla, ale byl z křiku umírajícího tak vylekaný, že ho další ranou srazil k zemi a pak do něj znovu a znovu sekal, aby ho umlčel.

„Už je po něm, proboha! Už je třikrát po něm!“ ozval se za ním Robbieho hlas a Skot ho táhl za rukáv k mlýnu. Thomas vrazil meč do pochvy, chytl luk a pak proklál šípy dva muže s bílým hermelínovým znakem na kabátci, kteří běželi dolů z

kopce a pokoušeli se utéct. Šikmo přes svah se hnal pes s čímsi rudým v tlamě. Na kopci plály dva velké ohně, každý na jedné straně mlýna, a do jednoho z nich se právě skácel těžkooděnec zasažený šípem. Z ohně vylétl gejzír jisker a pak se ozval řev, jak se muži začala pod pláty brnění pálit kůže. Těžkooděnec sebou zmítal a snažil se z ohně odvalit, ale jeden z derrienských ho tam držel kopím a jeho zoufalému vřískání se jen smál. Nad bojištěm se ozýval třeskot mečů, štítů a seker, nocí se nesl řev a sténání, když však Thomas s Robbiem dorazili k mlýnu a obešli ho, zdálo se jim, jako by náhle z bitevní vřavy a chaosu vypadli a ocitli se v místě klidu a míru. Robbie si totiž všiml, že dovnitř mlýna se malými dvířky protáhl jakýsi muž. „Buďto se tam chce skrýt, nebo utíká z boje!“ křikl na Thomase a táhl ho tam. „Určitě musí mít peníze!“

Thomas nikoho neviděl, ale přesto Robbieho následoval. Sotva si znovu pověsil luk na záda a vytáhl meč, vyrazil Robbie ramenem dvířka a vstoupil do tmy. „Vylez, ty anglický bastarde!“ zařval.

„Proboha, chceš se nechat zabít!“ houkl za ním Thomas. „Teď bojuješ za Angličany!“

Robbie zaklel, vzápětí Thomas zahlédl vpravo nezřetelný stín a švihl tím směrem mečem. Zbraň třeskla o jiný meč, pak Robbie opět zařval do tmy. Odpověděl mu francouzský výkřik a Robbie dvakrát máchl mečem. Ze tmy bylo slyšet, jak čepel trhá maso a drtí kosti, potom zařinčel pancíř — zasažený zřejmě padl na mlýnský kámen. „Co to k čertu říkal?“ obrátil se Robbie k Thomasovi.

„Chtěl se ti vzdát,“ ozval se hlas ze tmy. Thomas s Robbiem se prudce otočili a zaútočili meči proti změtí trámů, dřevěných ozubených kol a náprav. Hlas se však ozval znovu. „Ouha, mládenci, ouha! Já jsem Angličan.“ Do stěny mlýna cosi zvenku bouchlo, zřejmě šíp. Ramena mlýna se ve větru pohnula a převodové soustrojí uvnitř zavrzalo. Do stěny narážely další šípy. „Jsem zajatec,“ řekl muž ze tmy.

„Teď už ne,“ odpověděl Thomas.

„Vypadá to tak," souhlasil neznámý. Přelezl mlýnský kámen, otevřel dveře a Thomas uviděl, že je to muž středních let s šedivými vlasy. „Co tady děláte?" zeptal se jich.

„Vymítáme ďábla," odpověděl Robbie.

„Díky Bohu, že jste se tu objevili," řekl šedovlasý muž. „Jsem sir Thomas Dagworth a děkuju vám." Tasil meč a protáhl se dvířky ven do měsíčního světla. Robbie hleděl na Thomase.

„Slyšels to?"

„Děkoval ti," řekl Thomas.

„Jo, tomu jsem rozuměl. Ale taky jsem zaslechl jméno sir Thomas Dagworth!"

„Tak to byl nejspíš on."

„Ale co, k čertu, dělal tady?" nechápal Robbie. Mezitím uchopil za ruce muže, kterého zabil, a táhl ho ke dveřím, jimiž přece jen vnikalo dovnitř trochu světla. Muž neměl helmici a Robbieho meč mu rozpoltil lebku, ale pod spoustou krve se zalesklo zlato a Robbie mu vzápětí vytáhl zpod náprsního krunýře řetěz. „To musel být někdo vyšší," prohlásil. Chvíli si řetěz zálibně prohlížel a pak se na Thomase zašklebil. „Rozsekneme ho až později, ne?"

„Proč ho chceš rozsekávat?"

„Jsme přece přátelé," řekl Robbie, pak si zastrčil zlatý řetěz pod pancíř na hrudi a zatáhl mrtvolu zpátky do mlýna. „To brnění má taky cenu," dodal. „Až bude po všem, můžeme se sem vrátit. Doufám, že nám ho někdo mezitím nevyfoukne."

V opevněném táboře panovala krvavá hrůza. Ti z vojska sira Thomase Dagwortha, co přežili první útok, zvlášť lučištníci schovaní za vozy, stále bojovali, ale když vtrhli mezi stany Toteshamovi muži, osvobodili zajatce a vytahovali z různých úkrytů Charlesovy vojáky, kteří se tam v zoufalství poschovávali. Většina Janovanů, jediné síly schopné zastavit útok derrienské posádky, bojovala s lučištníky mezi vozy. Kryli se velkými pavézami, ale jakmile na ně začaly létat šípy i z druhé strany, byli bezbranní. Anglické válečné luky

rozezněly ďábelské melodie brnkajících tětiv, na každou vystřelenou šipku odpovědělo deset šípů s bílým peřím a Janované záhy poznali, že v tomto boji nemají naději, a dali se na útěk.

Vítězní lučištníci, posíleni těmi, co se skrývali za vozy, se nyní obrátili k úkrytům a stanům, kde v temných uličkách pokračovala krvavá hra na schovávanou. Pak ale velšští lučištníci přišli na to, že nepřítele lze vyhnat ze stanů ohněm, a brzy po celém táboře vyšlehly do výše plameny, k nebi se vyvalil kouř a Charlesovi vojáci vybíhali v zoufalém zmatku proti šípům a mečům paličů.

Charles z Blois usoudil, že je u mlýna příliš nápadný, a ustoupil dolů. Snažil se sehnat na bojišti pár rytířů a shromáždit je před svým stanem, ale všechny smetl prudký nápor derrienských a vévoda s hrůzou hleděl, jak řezníci, bednáři, koláři a doškáři masakrují jeho elitu řeznickými noži, sekerami na dřevo a kosami. Chtěl se rychle dostat ke vchodu do svého stanu, ale jeden z členů jeho družiny ho zatáhl k zadnímu vchodu. „Tudy, Vaše Milosti.“

„Kam se teď můžeme uchýlit?“ zeptal se rezignovaně Charles.

„Do jižního tábora, sire. Přivedeme odtud pomoc.“

Charles přikývl, přitom si uvědomil, že na to mohl přijít sám. Teď hořce litoval striktního nařízení, že nikdo nesmí opustit svůj tábor. Zatímco on se zde ocitl na pokraji porážky, víc než polovina jeho vojska nečinně trčela ve zbývajících třech opevněních, všichni na dosah, dychtiví boje a víc než schopní smést tu neorganizovanou hordu z bojiště. Ale všichni také poslechli jeho rozkaz a zůstávali za svými valy, zatímco jeho tábor už byl v tuto chvíli zcela rozvrácen. „Kde je trubač?“ zeptal se.

„Tady jsem, Vaše Milosti! Tady.“ Trubač vyvázl jako zázrakem živý a zůstal po boku svého pána.

„Tak zatrub. Sedmkrát zatrub,“ poručil mu Charles.

„Tady ne!“ zarazil ho rychle kněz. „To by nás prozradilo,“ dodal na vysvětlenou, když na něho Charles podrážděně pohlédl. „Po druhém zatroubení by po nás šli jako honicí psi!“

Charles musel uznat, že má pravdu, a stroze přikývl. To už měl kolem sebe asi tucet rytířů. Jeden z nich vyhlédl ze stanu. Uviděl, že vysoko k obloze šlehají plameny, a bylo mu jasné, že za chvíli vzplane i vévodův stan. „Musíme pryč, Vaše Milosti!“ zvolal vzrušeně. „Musíme najít koně.“

Vyšli ze stanu a přeběhli přes zdupaný palouk v místě, kde obvykle stávala stráž. Náhle ze tmy přiletěl šíp, svezl se vévodovi po náprsním krunýři a pak se zprava ozval křik. Hnala se odtud horda mužů a Charles musel se svou suitou rytířů ustoupit doleva. To ho zavedlo zpátky na svah, na němž se v záři ohňů tyčil mlýn. Opět se však ozvaly výkřiky a Charles věděl, že ho nepřátelé zpozorovali. Vzduchem znovu zasvištěly šípy. „Trubači!“ vykřikl Charles. „Trub! Sedmkrát zatrub! Sedmkrát!“

Bylo zřejmé, že se ke koním nedostanou, takže zůstali stát zády k mlýnu, jehož stěny se ježily šípy. Tmou se mihl další šíp, zasáhl jednoho z rytířů do břicha, probodl ho skrz naskrz a připíchl k dřevěné stěně. Pak kdosi houkl na lučištníky, aby nestříleli. „To je Charles, jejich vévoda!“ křičel muž. „Přestaňte střílet! Toho musíme dostat živého! Luky dolů!“

Z houfu lučištníků zazněl vítězný řev. Střelba ustala a Charlesovi krvácející těžkooděnci zírali dolů, kde ve tmě za oběma ohni jakási temná masa řvala a skučela jako smečka vlků. „Bůh nás ochraňuj,“ řekl vyděšeným hlasem jeden z kněží.

„Trubači!“ vyštěkl Charles z Blois.

„Tady, sire,“ ozval se. Už před chvílí zjistil, že ze záhadného důvodu má nátrubek ucpaný hlínou — zřejmě musel upadnout, i když si na to nevzpomínal. Vytřepal zbytek hlíny z hubičky, přiložil trubku k ústům a do noci zazněl první tón. Vévoda vytáhl meč. Stačí, aby ubránil mlýn do doby, než dorazí posily z ostatních táborů, a ty pak tuhle sběř smetou do horoucího pekla. Zazněl druhý tón trubky.

Thomas zaslechl trubku, otočil se a zahlédl ve tmě u mlýna stříbřitý odlesk. Vzápětí v témže místě blýskl odraz záře ohně od trouby nástroje, jak ho trubač pozvedl potřetí. Thomas žádný rozkaz k zastavení střelby neslyšel, a tak natáhl luk, posunul levou ruku o kousíček doleva a pustil tětivu. Šíp se mihl nad hlavami anglických těžkooděnců a zasáhl trubače v okamžiku, kdy se nadechoval k třetímu zatroubení. Místo zvuku trubky se však z mužova hrdla vydralo zachrčení, z úst se mu vyvalila krev, trubka mu vypadla z rukou a tělo se zhroutilo do trávy.

Žádná pomoc ze zbývajících Charlesových pevnůstek nepřišla. Nevyrazila z nich ani noha. Všichni slyšeli dvě zatroubení — pouze dvě — a řekli si, že Charles musí vítězit; navíc měli striktní a několikrát opakovaný rozkaz zůstat ve svém táboře — rozkaz podepřený hrozbou, že se na ně nedostane při rozdělování vítězné kořisti, jestliže ho poruší. Tak tedy zůstávali, pozorovali kouř stoupající ze záře plamenů a jen se dohadovali, co se asi může v jejich největším, východním opevnění dít.

Panoval v něm naprostý chaos. Thomase napadlo, že se to podobá útoku na Caen — neplánovanému, neorganizovanému a naprosto brutálnímu. Angličané, derrienská posádka a její spojenci, byli vydráždění, nervózní a v očekávání porážky, zatímco Charlesovi muži nepochybovali o vítězství — dokonce už dosáhli vítězství, třebaže předčasného. Nyní se však nervozita Angličanů uvolnila a to vyústilo v krvavé šílenství, ve zběsilý útok, který smetl odpor Bretaňců a Francouzů a šířil v jejich řadách hrůzu. Třeskot zbraní se ozýval snad už jen kolem větrného mlýna, kde se Charlesovi muži bránili anglickým těžkooděncům. Thomas se tam chtěl vrhnout a podílet se na zlomení posledního ohniska odporu, ale náhle ho Robbie chytil za ruku. „Podívej, tam!“ ukázal k jednomu z hořících stanů.

Byli tam tři jezdci, všichni v černých kabátcích, a s nimi pěší muž v bíločerné dominikánské kutně. Jakmile Thomas uviděl dominikánský hábit, vyrazil za Robbiem mezi stany.

Zakopával o kolíky, lana a spadlé modrobílé plachty, dupal po ležících standartách, proběhl mezi dvěma ohni a pak přes otevřené prostranství, na němž se válel kouř a poletující útržky hořících plachet. Přes cestu mu přeběhla jakási žena v rozervaných šatech prchající do chýše s drnovou střechou a za ní se hnal voják. Thomas se zastavil. Na chvíli dominikána ztratili, ale vzápětí ho Robbie znovu uviděl — mnich se snažil nasednout na neosedlaného koně, kterého mu držel voják v černém kabátci. Thomas napjal luk, pustil tětivu a sledoval, jak se šíp zabodl do hrudi zvířete. Kůň bolestně zařičel, vzepjal se, žlutá kopyta zatepala do vzduchu a mnich se zřítil k zemi. Voják v černém kabátci si uvědomil, že by mohl dopadnout stejně, zaťal koni ostruhy a ujel. Opuštěný kněz se těžce zvedl, pohlédl na své pronásledovatele a vtom ho Thomas poznal. De Taillebourg! Mučitel a kat v Božích službách. Inkvizitor! Kněz váhal jen zlomek vteřiny a pak vyrazil pryč. Thomas za ním vykřikl, aby zůstal stát, napnul luk, ale de Taillebourg vběhl do jednoho ze zbývajících stanů. Vtom se odkudsi vynořil Janovan s kuší, zvedl zbraň a Thomas pustil tětivu. Šíp proklál muži hrdlo a na rudozelený kabátec vystříkla krev. Z chýše se ozval ženský křik, ale náhle ho cosi zdusilo. To už se však Thomas rozběhl za Robbiem mezi stany, kde zmizel inkvizitor. Plachta nad vchodem jednoho z nich se ještě hýbala a Robbie, s taseným mečem v ruce, ji prudce rozhrnul a zmizel uvnitř. Byla to polní kaple.

De Taillebourg klečel před oltářem pokrytým bílým velikonočním ubrusem, na němž stál mezi dvěma svícemi krucifix. Celý tábor byla jedna obrovská změť ohně, výkřiků, bolesti, létajících šípů a vzpínajících se řičících koní, ale zde, v této improvizované kapli, panoval zvláštní, až neskutečný klid.

„Ty parchante," zasyčel Thomas a s taseným mečem se blížil k dominikánovi, „ty smradlavý kněžský parchante…"

Bernard de Taillebourg klečel s jednou rukou na oltáři, zatímco druhou pozvedl a udělal před sebou znamení kříže. „*Dominus vobiscum,*" řekl hlubokým hlasem. Po střeše stanu

se se skřípavým zvukem svezl šíp, další proletěl boční stěnou a zapadl za oltář.

„Je Vexille s tebou?“ zeptal se Thomas.

„Bůh ti žehnej, Thomasi,“ odpověděl de Taillebourg. Upíral na něho tvrdý, fanatický pohled, znovu udělal proti Thomasovi kříž, pak vstal a ustoupil, zatímco Thomas pozvedl meč.

„Je Vexille s tebou?“ opakoval Thomas.

„Vidíš ho snad tady někde?“ odpověděl dominikán ironickou otázkou, rozhlédl se kolem a usmál se. „Ne, Thomasi, není tady. Zmizel ve tmě. Ujel, aby přivedl pomoc. A ty mě nemůžeš zabít.“

„Ale já ano,“ ozval se Robbie. „A mám k tomu dobrý důvod. Zabils mi bratra, ty bastarde!“

De Taillebourg na Skota pohlédl. Neznal ho, ale viděl v jeho očích nenávist a odpověděl na ni stejným požehnáním, jaké udělil Thomasovi. „Ani ty mě nemůžeš zabít, synu,“ řekl a znovu před sebou udělal znamení kříže. „Nezabiješ mě, protože jsem z Boží milosti kněz, a jestliže se mě dotkneš, bude tvá duše navždy zatracena.“

Thomas mu opřel hrot meče o břicho a přirazil ho zády k oltáři. Zvenku se ozval mužský křik, hlas se zlomil, slábl a zmlkl v chrčení. Kdesi plakalo dítě a zuřivě štěkal pes. Na plátěných stěnách kaple se míhaly fantastické stíny vrhané planoucími ohni. „Jsi bastard všech bastardů,“ zasyčel Thomas, „a za to, cos udělal, se mi nic nestane, když tě zabiju.“

„Co jsem udělal?“ vykřikl de Taillebourg. Jeho hněv vzplál jako ohně venku. „Nic! Nic jsem neudělal!“ pokračoval francouzsky. „Tvůj bratranec mě prosil, abych tě ušetřil nejhoršího, a já jsem mu vyhověl. Řekl, že jednoho dne budeš na jeho straně! Že se k němu připojíš a budete stát na straně grálu! Na straně Boží. Proto jsem tě ušetřil, Thomasi. Proto jsem ti nevypálil oči!“

„Bude mi potěšením tě zabít," řekl Thomas, i když si tím tak jistý nebyl. Uvědomil si, že ho nebesa vidí, a když zabije kněze, zapíší to andělé do velké knihy ohnivým písmem.

„Bůh tě miluje, můj synu," řekl de Taillebourg tiše. „Ale toho, koho miluje, také trestá."

„Co říká?" ozval se Robbie.

„Že když ho zabijeme, budou naše duše proklety," odpověděl Thomas.

„Ano. Dokud nám jiný kněz neudělí odpuštění," prohlásil Robbie. „Na světě neexistuje hřích, aby se nenašel kněz, který na něj dá rozhřešení, když dostane dobře zaplaceno. Přestaňme žvanit a pošleme ho do pekel, bastarda!" zvolal a pokročil se zvednutým mečem k dominikánovi. Thomas ho však zadržel.

„Kde je kniha mého otce?" zeptal se mnicha.

„Tvůj bratranec ji má," odpověděl de Taillebourg. „Věř mi, u něho je."

„A kde je tedy on?"

„Už jsem ti řekl, že odjel, aby přivedl pomoc. A teď mě nech, Thomasi. Musíš mě nechat, abych se mohl modlit."

Thomas ho málem poslechl, ale pak si vzpomněl, jak byl tomuto muži vděčný, že ho přestal mučit, a byla to vzpomínka tak zahanbující, tak palčivě bolestná, že se náhle zachvěl a téměř bez rozmýšlení se rozmáchl mečem.

„Ne!" zvolal zoufale kněz a ve snaze odvrátit ránu zvedl ruku.

„Ano!" zařval Thomas. Cítil, že ho zcela ovládl hněv. Sekl mečem podruhé a to už přiskočil i Robbie a bodl kněze opřeného o oltář. Thomas se rozmáchl potřetí, ale tak zběsile, že zachytil mečem o plachtu střechy a zamotal se do ní.

„Ne!" vykřikl znovu de Taillebourg. „Nemůžete mě zabít! Jsem kněz!" křičel a křičel dál, když ho Robbie sekl mečem sira Williama Douglase do krku. Thomas mezitím vyprostil svůj meč. De Taillebourg s kněžským hábitem nasáklým krví na něho v úžasu zíral, pokusil se promluvit, ale už nemohl. Padl na kolena, stále se snažil vyrazit ze sebe slova, ale Thomas ho sekl z druhé strany do krku a na bílý oltářní ubrus

vystříkla krev. De Taillebourg ještě stačil zvednout pohled, v očích naprostý zmatek, a pak ho Thomas poslední ránou dobil, téměř mu usekl hlavu a Robbie musel uskočit, aby ho celého nezkropila krev. Kněz se zhroutil, ale ještě v poslední smrtelné křeči zachytil levou rukou zkrvavený ubrus a strhl s ním na zem obě svíce a kříž. Pak nastalo ticho.

„Konečně," ozval se po chvíli v nastalé tmě Robbie. „Nenávidím kněze. Vždycky jsem chtěl nějakého zabít."

„Měl jsem přítele kněze," řekl Thomas a pokřižoval se. „Taky ho zabili — buď můj bratranec, nebo tenhle parchant." Kopl do mrtvého těla, pak se sehnul a otřel si do dominikánova hábitu zkrvavený meč.

Robbie zamířil k východu. „Můj otec tvrdí, že peklo je plné kněží," poznamenal.

„Jestli je to pravda, je právě teď na cestě dolů další," prohlásil Thomas. Vzal luk a vyšel s Robbiem ven do noci, v níž stále zněly výkřiky, létaly šípy a umírali lidé. Teď už hořelo tolik stanů a chatrčí, že ohně ozařovaly celý tábor. V tomto zlověstném světle uviděl Thomas muže s kuší klečícího mezi dvěma uvázanými koni. Střelec mířil na kopec, kde se pořád ještě bojovalo. Thomas nasadil šíp na tětivu, napnul luk, ale v posledním zlomku vteřiny, než vystřelil, rozeznal na jeho kabátci modrobílé vlny a strhl levou ruku stranou, takže šíp pouze vyrazil Jeanette kuši z rukou. „Proboha! Málem jsem tě zabil!" vykřikl na ni bez sebe hněvem a zděšením.

„Tam je Charles!" ukázala na kopec. Také jí plál v očích hněv.

„Zbláznila ses? Jenom nepřátelé mají střelce s kušemi. Chceš, aby tě nějaký lučištník zabil?" Sebral ze země její zbraň a zahodil ji mezi stany. „Co tady děláš?"

„Přišla jsem ho zabít!" odpověděla a znovu ukázala na kopec, kde Charles z Blois se svými nejvěrnějšími odrážel zuřivé útoky Angličanů. Zbylo mu osm rytířů, kteří bojovali jako zběsilí, třebaže čelili velké převaze a každý z nich už utržil nějakou ránu. A právě tam, nahoru do svahu, teď Thomas vedl Jeanette. Viděli, že vysoký těžkooděnec v

anglických barvách sekl po Charlesovi mečem, ale ten jeho ránu odrazil štítem a sám zespodu bodl Angličana do stehna. Vzápětí zaútočil na vévodu další ozbrojenec a byl sražen sekerou a třetí útočník strhl jednoho z Charlesových rytířů od stěny mlýna a sekl ho mečem do helmice. Jeden Angličan za druhým se snažili Charlese odzbrojit nebo mu zasadit takovou ránu, aby ho vyřadili z boje. Stále však kolem byli vévodovi rytíři, na jejichž štíty dopadaly další a další rány, a jejich meče nestačily odrážet blýskající se čepele nepřátel.

„Ustupte!“ ozval se náhle autoritativní hlas. „Ustupte, ať se může vzdát!“

Útočníci se neochotně o pár kroků stáhli. Charles zvedl hledí. Bledý obličej měl zakrvácený, ale mnohem víc krve bylo na jeho meči. Vedle něho poklekl kněz.

„Vzdej se!“ vykřikl kdosi na vévodu. Zdálo se, že Charles rozuměl, neboť okamžitě zavrtěl hlavou, ale pak Thomas nasadil šíp na tětivu a namířil mu do tváře. Charles to viděl, ale přesto váhal.

„Vzdej se!“ vykřikl jiný ozbrojenec.

„Pouze šlechtici!“ zvolal Charles francouzsky.

„Je tady nějaký šlechtic?“ zvolal Thomas anglicky a pak znovu francouzsky. Jeden ze zbylých Charlesových těžkooděnců se pomalu sesul k zemi — nejdřív klesl na kolena a pak s řinčením zbroje padl na břicho.

Z houfu Angličanů vystoupil rytíř — byl to Bretaněc, jeden z Toteshamových zástupců: Řekl hlasitě své jméno, aby Charlesovi dokázal, že je šlechtického rodu, a natáhl k vévodovi ruku. Charles z Blois, synovec francouzského krále a muž, který uplatňoval nárok na vévodství bretaňské, váhavě pokročil dopředu a podal mu svůj meč. Vzápětí se ozval v anglických řadách vítězný řev a jásot a muži se rozestoupili, aby umožnili vévodovi a muži, který ho zajal, odchod. Charles zřejmě čekal, že mu bude meč vrácen, a vypadal překvapeně, když to Bretaněc neudělal. Překonal však tuto potupu a strnule kráčel ze svahu dolů, aniž si všímal jásajících Angličanů.

Náhle se musel zastavit, protože mu do cesty vstoupila postava v plášti s dlouhými černými vlasy.

Byla to Jeanette. „Vzpomínáš si na mě?“ zasyčela na vévodu.

Charles na ni pohlédl a vtom sebou trhl, jako by ho uštkl had. Poznal ji, stejně jako erb na jejím kabátci, a téměř před ní couvl, když uviděl, jaký hněv jí plane v očích. Neřekl však nic.

Jeanette se pohrdlivě usmála. „Ty hnusný násilníku!“ řekla a plivla mu přes odklopené hledí na zkrvavenou tvář. Vévoda ucukl, ale pozdě, a Jeanette mu plivla do obličeje ještě jednou. Celá se chvěla hněvem. Dokonce se ho pokusila udeřit, ale to už zvedl ruku na obranu, a tak na něho pouze potřetí plivla. „*Ver*,“ řekla s nejvyšším opovržením, jakého byla schopna, a s výsměchem se obrátila pryč.

„Co je to *ver*?“ zeptal se Robbie.

„Červ,“ odpověděl Thomas a usmál se na Jeanette. „Dobře jsi to udělala.“

„Chtěla jsem ho kopnout mezi nohy, ale vzpomněla jsem si, že tam má brnění,“ řekla.

Thomas se zasmál a pak ustoupil stranou, protože Richard Totesham poručil šesti těžkooděncům, aby odvedli Charlese do La Roche-Derrien. Nebyl to sice francouzský král, ale přesto významný a cenný zajatec v této válce. Thomas sledoval, jak odchází. Charles z Blois se nyní připojí ke skotskému králi coby anglický vězeň a oba budou muset složit obrovské bohatství, aby se vykoupili.

„Ještě není konec!“ zvolal náhle Totesham, když uviděl, že zajatého vévodu následuje k městu dav jásajících vojáků. Vyrazil za nimi, aby je vrátil zpátky. „K čertu, ještě jsme s nimi neskončili!“

„Na koně!“ zavelel sir Thomas Dagworth. „Nasedněte na koně!“

Boj o Charlesův tábor byl vítězný, ale ještě neskončil. Útok z města zasáhl vévodovo opevnění jako blesk z čistého nebe, Toteshamův šik prorazil středem pečlivě připravované Charlesovy bitevní linie a rozbil ji na malé, roztroušené

skupinky. Spousta nepřátel už padla a jiní prchali a hledali spásu ve tmě. „Lučištníci!“ zvolal Totesham. „Lučištníci, ke mně!“ Desítky lučištníků se vracely do tábora, odkud se několik houfů Francouzů a Bretaňců snažilo uniknout směrem ke zbývajícím Charlesovým opevněním. Anglické šípy je však nemilosrdně kosily.

„Vyčistěte to tady od nich!“ křičel Totesham. „Všechny je pobijte!“ Kombinované vojsko složené z derrienské posádky a derrienských občanů posílené zbytky armády sira Thomase Dagwortha se seskupilo, vojáci začali pročesávat hořící tábor a jeho okolí a snažili se nahnat skupinky nepřátel pod šípy čekajících lučištníků. Bylo to zdlouhavé, i když ne kvůli tomu, že by jim nepřátelé kladli vážný odpor, ale protože všichni už také pomýšleli na kořist a prohledávali zbylé stany a úkryty. Vytahovali ven ženy a děti a jejich muže zabíjeli. Ve zmatku a tmě byli rovněž zabíjeni zajatci, kteří mohli zaplatit obrovské výkupné, jako například vikomt Rohan a páni z Lavalu, Châteaubriantu, Dinanu nebo Redonu.

Obloha na východě začala šednout v prvních náznacích úsvitu a ve vypáleném táboře se ozýval nářek a sténání.

„Tak co, dorazíme je?“ zeptal se Richard Totesham, když se konečně setkal se sirem Thomasem Dagworthem. Oba muži stáli na hliněném valu a hleděli k nepřátelskému táboru na jihu.

„Nemůžeme je tam nechat,“ řekl sir Thomas a napřáhl k Toteshamovi ruku. „Díky, Dicku.“

„Za co? Že jsem udělal, co bylo mou povinností?“ odpověděl Totesham v rozpacích. „Pojďme raději vyčistit ta zbývající hnízda.“

Zazněla trubka a Angličané se seskupovali k dalšímu boji.

Charles z Blois řekl svým velitelům, že lučištník nemůže střílet na toho, koho nevidí, a byla to pravda. Ale pravda byla i to, že se posádka jižního tábora, druhá největší část Charlesova vojska, tísnila na vnějších valech svého opevnění v zoufalé snaze dohlédnout do východního tábora u větrného mlýna,

neboť nikdo nevěděl, co se tam děje. Zapálili ohně, aby střelci z kuší viděli, ale protože jim plály za zády, jejich zář je nyní na hliněném náspu bez palisády ukazovala jako na dlani a takové cíle nemohli angličtí lučištníci minout. Podařilo se jim přiblížit se k jižnímu táboru nepozorovaně stínem dlouhého náspu a pak šlehla ze tmy salva šípů a siluety Francouzů a Bretaňců na valech se kácely po desítkách. Janovští střelci z kuší se sice snažili odpovědět vlastní střelbou, ale ti byli nejsnadnějšími cíli, protože jen málo z nich mělo brnění. Pak se na tábor vrhli s divokým řevem angličtí těžkooděnci a znovu začala jatka. Za útočícími vojáky následovali ozbrojení derrienští muži lační po kořisti, a když viděli hliněné valy bez obránců, přehnali se přes ně jako smečka vlků.

Thomas se na valech zastavil, aby odtud vystřelil do nepřátelských řad zachvácených panikou pár šípů, a přitom si uvědomil, že pevnost leží v místě, kde stál v loňském roce anglický obléhací tábor. Už dávno ztratil přehled, kde je sir Guillaume, zato Jeanette, přestože jí řekl, aby se vrátila do města, se stále držela s ním, nyní již ozbrojená mečem, který vzala mrtvému Bretaňci. „Řekl jsem ti, aby ses vrátila do města," křikl na ni v jednu chvíli Thomas.

„Podívej, vosy!" zvolala místo odpovědi a ukázala na skupinku ozbrojenců v černožlutých kabátcích, barvách pána z Roncelets.

Nepřítel kladl jen malý odpor. Nikdo z nich netušil, že Charlesův tábor je zcela rozvrácen, a nechali se náhlým útokem ze tmy překvapit. Ti z janovských střelců, kteří přežili první nápor Angličanů, nyní v panice ustupovali, schovávali se do stanů a útočníci znovu vytahovali z ohňů hořící polena, vrhali je na plátěné střechy a do předjitřního šera opět zaplály oslnivě jasné plameny. Angličtí a velšští lučištníci si už zavěsili luky za záda a prosekávali si cestu změtí stanových lan sekerami a meči. Nastal další masakr, v němž vojáky hnala dopředu vidina kořisti, a někteří Francouzi a Bretaňci, než by čelili zdivočelé a řvoucí mase nepřátel, raději nasedali na koně

a prchali k východu, kde se šednoucí horizont začal zbarvovat do ruda.

Thomas s Robbiem se obrátili proti ozbrojencům v barvách pána z Roncelets. Ti se pokusili zřídit si obrannou pozici vedle praku, na jehož mohutné kostře bylo namalováno jméno Kamenný bič, ale lučištníci je obklíčili a muži s vosími pruhy na kabátcích se nyní zoufale snažili uniknout, i když ve zmatku nevěděli kam. Dva z nich běželi přímo proti Thomasovi, ten však jednoho probodl mečem a o druhého se postaral Robbie, když ho srazil k zemi těžkou ranou do helmice. Prudký nápor lučištníků rozprášil Ronceletské na všechny strany. Thomas schoval zkrvavený meč do pochvy a vrazil do jednoho ze stanů, u jehož vchodu vlála na stožáru vlajka s černožlutými pruhy. Vedle postele stál u otevřené truhly samotný pán z Roncelets. Spolu s panošem nabíral hrstmi z truhly mince a horečně je cpal do menších váčků. V okamžiku, kdy Thomas s Robbiem vstoupili, se Roncelets prudce otočil a současně s tím, jak Thomas napnul luk, chytil meč ležící na posteli. Vzápětí vyrazil panoš proti Robbiemu, ale Thomas pustil tětivu a panoš se zvrátil dozadu, jako by ho srazil neviditelný kyj. Z obličeje proklátého šípem mu vystříkla krev až na střechu stanu. Panoš sebou na zemi několikrát škubl a zůstal nehybně ležet. Pán z Roncelets byl stále tři kroky od Thomase, když lučištník nasadil na tětivu další šíp. „Tak pojď, mylorde," řekl Thomas, „poskytni mi důvod, abych tě poslal do pekel."

Roncelets vypadal jako bojovník — měl nakrátko ostříhané vlasy, zlomený nos a chybělo mu pár zubů —, ale teď z něj zřejmě všechna bojechtivost vyprchala. Všude kolem sebe slyšel křik, viděl paniku Francouzů a Bretaňců, cítil puch spálených těl lidí chycených ve stanech jako v pasti a Thomasův šíp mu mířil přímo mezi oči. Poznal, že nemá smyslu se bránit, a podal Robbiemu meč na znamení, že se vzdává. „Jsi šlechtic?" zeptal se Skota. Nepoznal Thomase, ale zřejmě předpokládal, že muž, který zachází s lukem, musí být plebejec.

Robbie mlčel, protože Roncelets na něj promluvil francouzsky, a tak za něho odpověděl Thomas. „Je to skotský šlechtic," řekl, aniž si dělal starost s tím, že to není pravda.

„Pak se mu vzdávám," řekl pán z Roncelets a hodil vztekle meč k Robbieho nohám.

„Hrome," ozval se Robbie, který ničemu nerozuměl, „ten dostal rychle strach!"

Thomas opatrně uvolnil tětivu, zvedl pravou ruku a ukázal pokřivené prsty. „Udělals dobře, že ses vzdal," řekl Bretaňci. „Vzpomínáš si, žes mi je chtěl dát useknout?" Musel se usmát, když viděl, co to s pánem z Roncelets udělalo. Teď už ho poznal a jeho tvář se stáhla panickým strachem. „Jeanette!" zvolal Thomas a vychutnával si pocit malého vítězství. „Jeanette!" Ve vchodu do stanu se objevila Jeanette a za ní nikdo jiný než Will Skeat. „Co tu, k čertu, děláš?" osopil se na něho podrážděně Thomas.

„Nemůžeš být tak nepřejícný, abys nedopřál starému příteli trochu boje, Tome," řekl klidně Skeat a zašklebil se na Thomase. Thomas měl náhle pocit, že v úsměvu jeho přítele je obsažena pravá Skeatova podstata.

„Jsi starý blázen, Wille," zabručel, pak zvedl meč pána z Roncelets a podal ho Jeanette. „Je naším zajatcem," prohlásil, „to znamená, že i tvým."

„Mým zajatcem?" pohlédla na něho zmateně.

„Je to pán z Roncelets," řekl Thomas a znovu se neubránil úsměvu. „Mám dojem, že by nám mohl nabídnout skvělé výkupné…, a tím nemyslím jen peníze," ukázal na otevřenou truhlu. „Ty jsou samozřejmě taky naše."

Jeanette na muže před sebou chvíli hleděla a jen pomalu jí docházelo, co tím skvělým výkupným Thomas míní. Ano, začínala tomu věřit — pokud je pán z Roncelets jejím zajatcem, je téměř jisté, že dostane zpátky syna. Náhle se rozesmála, objala Thomase a políbila ho. „Takže jsi splnil svůj slib, Thomasi," zvolala.

„Ale musíš ho střežit jako oko v hlavě," řekl Thomas, „protože jeho výkupné z nás udělá boháče. Ze všech, z

Robbieho, tebe, mě i Willa.“ Obrátil se na Skeata a zašklebil se na něj. „Zůstaneš s ní, Wille, a dej na něj pozor.“

„To víš, že dám,“ souhlasil Skeat.

„Kdo je ta žena?“ zeptal se Roncelets Thomase.

„Hraběnka z Armoriky,“ odpověděla sama Jeanette a znovu se rozesmála, když uviděla výraz na tváři pána z Roncelets.

„Odveďte ho do města. Hned teď,“ řekl Thomas. Vykoukl ze stanu a uviděl dva derrienské muže slídící po kořisti. „Vy dva!“ křikl na ně, „pomozte nám střežit zajatce, vyplatí se vám to. Odveďte ho do města a dostanete odměnu. Ale hlídejte ho dobře!“ Předpokládal, že zajatec nemůže uniknout, když s ním budou Jeanette, Will Skeat a dva další muži. „Jenom na něj dávejte pozor, aby neutekl,“ řekl jim, když za ním vstoupili do stanu, a obrátil se k Jeanette. „Vezmi ho do svého starého domu.“

„Proč tam?“ nechápala.

„Chtělas dnes v noci někoho zabít, ale Charles z Blois to být nemůže,“ řekl Thomas. „Tak proč by ses nemohla pomstít Belasovi?“ Musel se rozesmát, když viděl, jak se Jeanette zatvářila. Pak s Robbiem zabouchli víko truhly, zabalili ji do houní z postele, aby ji alespoň takhle na chvíli ukryli, a vrátili se do boje.

Už předtím Thomas v záři ohňů zahlédl muže v prostých černých kabátcích a věděl, že Guy Vexille musí být nablízku. Zatím však na něho nenarazil. Vtom se z jižního okraje tábora ozval křik a třeskot zbraní a oba se tím směrem rozběhli, aby zjistili, co se tam děje. Náhle uviděli skupinu jezdců v černých barvách, kteří se snažili odrážet převahu anglických těžkooděnců. „Vexille!“ vykřikl Thomas. „Vexille!“

„To je on?“ zeptal se Robbie.

„V každém případě to jsou jeho lidé,“ odpověděl Thomas. Myslel si, že jeho bratranec byl ve východním táboře s de Taillebourgem a sem zřejmě přijel, aby přivedl Charlesovi pomoc. Guy Vexille však přišel pozdě a jeho muži teď působili jako zadní voj kryjící ústup ostatních.

„Kde je?“ chtěl vědět Robbie.

Thomas bratrance neviděl, a proto znovu zvolal: „Vexille! Vexille!“

Náhle se objevil. Harlekýn, hrabě z Astaraku, na černém hřebci, v plátové zbroji, s helmicí se zvednutým hledím a s prostým černým štítem. Uviděl Thomase a pozvedl v ironickém pozdravu meč. Thomas svěsil z ramene luk. Guy Vexille to zpozoroval a obrátil se pryč. Jeho jezdci kolem něho utvořili obranný kruh. „Vexille!“ zvolal opět Thomas a rozběhl se k bratranci. „Pozor!“ vykřikl Robbie a Thomas se skrčil, aby unikl ráně mečem jednoho z jezdců. Kůň ho málem povalil a Thomas ucítil pach kůže a potu, jak se o něj zvíře otřelo. „Vexille!“ zařval pak znovu. Opět Guye Vexilla uviděl, ale teď se bratranec obrátil zpátky a pobídl koně směrem k němu. Thomas napnul luk, Vexille však zvedl pravou ruku a ukázal mu, že zastrčil meč do pochvy. Thomas uvolnil tětivu.

Guy Vexille, se zvednutým hledím a tváří osvětlenou ohni, se na něho usmál. „Mám tvou knihu, Thomasi.“

Thomas mlčel, pouze znovu pozvedl luk.

Guy Vexille vyčítavě zavrtěl hlavou. „To není třeba, Thomasi. Spoj se se mnou.“

„Až v pekle, ty bastarde,“ odpověděl Thomas. Díval se na muže, který zabil jeho otce, Eleanor a otce Hobbeho. Opět napnul luk, ale Vexille měl náhle v ruce nůž, bleskově se předklonil a jediným máchnutím mu přeťal tětivu. Luk se v Thomasových rukou vymrštil a šíp odletěl pryč, aniž někoho zasáhl. Vše se událo tak rychle, že Thomas vůbec nestačil zareagovat.

„Jednou se se mnou spojíš, Thomasi,“ řekl Vexille. Vtom si všiml, že se k nim blíží skupina anglických lučištníků, otočil koně a zavelel svým mužům k ústupu.

„Táhni k čertu!“ vykřikl Thomas zklamaný tím, že mu Harlekýn opět unikl.

„*Calix meus inebrians!*“ houkl přes rameno Guy Vexille a pak se ztratil mezi jezdci cválajícími k jihu. Ještě za nimi vyletělo pár šípů, ale Vexilla žádný nezasáhl.

„Bastard zatracenej!“ zaklel Robbie.

Z kteréhosi hořícího stanu se opět ozval ženský křik.

„Co ti říkal?“ zeptal se Robbie.

„Chtěl, abych se s ním spojil,“ odpověděl Thomas rozhořčeně. Sňal konce přeťaté tětivy, vytáhl zpod přilby novou a napnul ji. Dalo mu to s pokřivenými prsty práci, ale napodruhé to dokázal. „A taky řekl, že má mou knihu.“

„Jo, to má. Ale k ničemu mu nebude,“ poznamenal Robbie. Boj už skončil a Skot klečel vedle těla v černých barvách a hledal u mrtvého peníze. Sir Thomas Dagworth svolával své zbylé muže, aby se shromáždili na západním okraji tábora. Chtěl s nimi vyrazit k útoku na zbývající opevnění, jejichž obránci však vytušili, že bitva je ztracená, a už teď prchali. V La Roche-Derrien se rozezněly zvony na oslavu toho, že Charles z Blois vstoupil do města jako zajatec.

Thomas stále hleděl tam, kde zmizel Vexille. Styděl se, neboť si uvědomil, že v koutku duše — v malém, zrádném koutku — mu vzklíčilo pokušení jeho nabídku přijmout. Spojit se se svým bratrancem, stát se opět členem rodu Vexillů, najít grál a využít jeho moci. Byla to trpká hanba podobná té, která ho pálila od chvíle, kdy pocítil vůči de Taillebourgovi vděk za to, že ho přestal mučit. „Bastard jeden!“ vykřikl, jako by se jí chtěl takhle zbavit. „*Bastard!*“

„Bastard!“ ozval se jako ozvěna hlas sira Guillauma. Francouz vedl se svými dvěma muži zajatce a poháněl ho rýpáním špičkou meče do zad. Zajatec měl plátovou zbroj a hrot meče skřípal o kov. „Bastard zatracenej!“ ulevil si znovu sir Guillaume, když uviděl Thomase, a ukázal na zajatce. „To je Coutances!“ dodal na vysvětlenou. „Coutances!“ Strhl zajatci helmici. „Podívej se na něho!“

Hrabě z Coutances měl hlavu lysou jako koleno a působil žalostným dojmem, třebaže se ze všech sil snažil vypadat důstojně. Sir Guillaume ho znovu rýpl mečem. „Přísahám,“ obrátil se na Thomase francouzsky, „že jeho žena a dcery budou muset dělat děvky, aby daly dohromady jeho výkupné!“

Opět hraběte nešetrně postrčil. „Zmáčknu tě, že nebudeš vědět, kdo jsi, parchante," zavrčel na zajatce.

Odkudsi opět zazněl ženský výkřik.

Tu noc se ze tmy ozývala spousta ženského křiku, ale tenhle hlas Thomase zarazil. Pak se ozval znovu a Thomas se rozběhl. „Robbie!" zařval. „Ke mně!"

Proběhl zbytky spáleného stanu, až mu od bot odletovaly jiskry a žhavé uhlíky. Zatočil kolem kouřícího koše na uhlí, vedle něhož klečel voják a dávil se, a pokračoval uličkou mezi boudami zbrojířů, kde se na zemi válely převržené kovadliny, měchy, kladiva, kovářské kleště a sudy plné nýtů a kroužků do brnění. Do cesty mu vstoupil vrávorající muž v podkovářské zástěře se zakrvácenou hlavou, ale Thomas ho odstrčil a běžel dál ke žlutočerné standartě, která stále ještě vlála nad hořícím stanem pána z Roncelets. „Jeanette!" zvolal. „Jeanette!"

Ale Jeanette se mu ozvat nemohla. Nemohla se ani hnout, protože ji svíral obrovský chlap, který ji za stanem pána z Roncelets tiskl zády k rumpálu vrhacího stroje. Obr Thomase zaslechl a otočil se. Byl to Beggar. Zarostlý vousatý chlap lehce zmáhal zoufalé Jeanettiny pokusy vymanit se mu.

„Drž ji, Beggare!" houkl na něho sir Geoffrey Carr. „Drž ji dobře, děvku!"

„Pěkná…," mumlal obr. „Nikam nepůjde, pěkná…" Snažil se stáhnout jí drátěnou košili, ale Jeanette se bránila tak zuřivě, že se mu to nedařilo.

Pán z Roncelets seděl na rámu praku — byl bez meče a na tváři měl rudý šrám, jako by ho někdo srazil pěstí. Nad ním stál sir Geoffrey Carr s pěti dalšími ozbrojenci. Sir Geoffrey pohlédl na Thomase. „To je můj zajatec!" prohlásil vyzývavě.

„Ne. Je náš. Náš zajatec!" odpověděl Thomas. „My jsme se ho zmocnili."

„Poslyš, chlapče," zamumlal Strašák, stále ještě opilý. „Jsem rytíř a ty seš hovno. Rozuměls?" Udělal k Thomasovi dva nejisté kroky. „Jsem rytíř," řekl znovu, hlasitěji, „a ty… nejseš nic!" Jeho zarudlá tvář ozářená ohni se zkroutila do pohrdlivého úšklebku. „Nejseš nic!" zavrčel znovu a otočil se,

aby se ujistil, že jeho lidé pána z Roncelets hlídají. Věděl, co pro něho tak bohatý zajatec znamená. Hned, jak se ho zmocnil, si uvědomil, že by Roncelets mohl vyřešit všechny jeho problémy, a byl odhodlaný za každou cenu si ho udržet a dostat za něj královské výkupné. „Ona nemůže brát zajatce, protože má cecky, a ty seš zase hovno. Ale já jsem rytíř, rozumíš? *Rytíř!*“ Plivl to slovo na Thomase, ale ten už nebyl ochoten snášet urážky a napjal luk. Nová tětiva byla trochu delší a Thomas cítil v luku menší sílu. Přesto usoudil, že na to, co chce udělat, to stačí. „Beggare!“ vykřikl sir Geoffrey. „Jestli vystřelí, zab tu děvku.“

„Zabiju pěknou,“ zamumlal obr. Hladil drátěnou košili na Jeanettiných ňadrech a z úst mu do vousu stékala slina. Jeanette se mu stále snažila vytrhnout, ale vousatý obr ji tiskl na buben rumpálu, že se nemohla ani pohnout.

Thomas stál s napnutým lukem. Viděl, že dlouhé rameno praku je stažené dolů, ale velký kožený vak byl prázdný. Vedle se vršila hromada připravených balvanů a Thomas tam náhle zpozoroval pohyb. O kameny se kdosi opíral, zřejmě zraněný muž — snažil se vstát, ale nedařilo se mu to. Tvář měl samou krev. „Wille? To jsi ty?“ zvolal Thomas.

„Tome!“ Will Skeat se znovu pokusil postavit na nohy.

„Co se stalo?“ vyhrkl Thomas.

„Už nejsem, co jsem byl, Tome,“ zamumlal žalostně Skeat. Dva muži, kteří mu měli pomáhat střežit zajatce, leželi kousek od něj mrtví a sám Skeat vypadal, že umírá. Byl smrtelně bledý, nedokázal se zvednout a ztěžka dýchal. Po zkrvavené tváři se mu koulely slzy. „Snažil jsem se bojovat,“ řekl žalostně, „opravdu snažil, ale už nejsem, co jsem byl.“

„Kdo vás přepadl?“ zeptal se Thomas, ale Skeat už zřejmě nebyl schopen odpovědět.

„Will se mě snažil bránit,“ zvolala Jeanette a vzápětí vykřikla, když ji Beggar přirazil ještě tvrději na rumpál a znovu se z ní snažil strhnout drátěnou košili.

„Douglas!“ zařval náhle sir Geoffrey. „Tam je ten bastard Douglas!“

Thomas pustil tětivu. Chtěl si několika šípy vyzkoušet, jak se nová tětiva chová, ale nemohl. Neměl na to čas. Bez přemýšlení vystřelil, šíp proletěl změtí Beggarových vousů a jeho hrot proťal obrovi hrdlo jako řeznický nůž. Jeanette zkropená sprškou teplé krve vykřikla. Sir Geoffrey zařval a vyrazil proti Thomasovi, ale ten ho bodl koncem luku do tváře, pak luk pustil a vytrhl z pochvy meč. To už byl po jeho boku Robbie. Skot zaútočil mečem Strašákovi na břicho, ten však, ač opilý, stačil jeho výpad krýt a sám se rozmáchl k ráně. Mezitím mu už dva jeho ozbrojenci — další střežili zajatce — přibíhali na pomoc. Thomas je koutkem oka zahlédl. Uskočil vlevo, aby se před nimi kryl za rámem vrhacího praku, ale nepodařilo se mu dostat se z dosahu Strašákova meče. Ten se napřáhl k ráně, jako by ho chtěl rozetnout vejpůl, ale Thomas máchl mečem a odrazil úder tak prudce, že se jeho sok zapotácel. Jenže Strašák, jako by v zuřivosti boje vystřízlivěl, dorážel na něho dalšími ranami. Thomas nebyl žádný šermíř a bránil se jen s největším vypětím, dokonce se ocitl na kolenou, a ani Robbie mu nemohl pomoct, protože sám čelil dvěma mužům. Ale pak byl náhle sir Geoffrey pryč. Jeho tělo se se strašlivým výkřikem vzneslo vzhůru, k jasnící se obloze vytryskla krev a vzápětí výkřik zanikl v děsivé ráně, po níž se zatřásla zem, jako by se otvíralo peklo.

To peklo otevřela Jeanette. Jakmile se zbavila těla mrtvého obra, přiskočila k praku, škubla těžkou pákou a uvolnila jeho dlouhé rameno. Desetitunové závaží na protějším konci sletělo jako blesk dolů a vymrštilo dlouhé rameno, jehož kovový zajišťovací kolík vrazil siru Geoffreymu mezi nohy, roztrhl mu rozkrok a břicho a katapultoval jeho rozervané tělo vzhůru. Zřejmě by letělo až někam k městským hradbám, kdyby se kolík nezachytil za řemení zbroje, takže zkrvavená zmítající se hrůza, v niž se v jediném okamžiku změnil sir Geoffrey Carr, zůstala viset na konci ramene.

Jakmile ostatní uviděli, že s jejich pánem je konec, přestali bojovat a odstoupili. Nač se bít za někoho, kdo jim už nemůže nic nabídnout? Robbie civěl s otevřenými ústy na tělo, které se

zmítalo vysoko ve vzduchu, a právě v tu chvíli se z velkého hřebu utrhlo a těžce dopadlo na zem. Bylo stále ještě živé! Umírající těkal očima, a když k němu Robbie přikročil, dokonce ze sebe vyrazil zaklení. „Zatracenej Douglas…," vydechl Strašák, ale to byla jeho poslední slova, protože pak už Robbie máchl mečem a těžkou ranou mezi oči ho navždy umlčel.

Pán z Roncelets zíral na celou scénu vytřeštěnýma očima, jako by se tomu, co se před ním odehrálo, zdráhal uvěřit. Jeanette mu namířila mečem do tváře, ale on rezignovaně zavrtěl hlavou. Neměl nejmenší úmysl pokoušet se o útěk a riskovat život mezi opilými, řvoucími a divoce řádícími muži, kteří se vynořili ze tmy, aby zničili největší vojsko, jaké kdy vévodství bretaňské shromáždilo.

Thomas přistoupil k siru Williamu Skeatovi, ale jeho starý přítel byl mrtvý. Vykrvácel z hluboké rány na krku. Na jeho tváři byl zvláštní klid a mír. Nad východním obzorem prorazily z mlhy první paprsky vycházejícího slunce a ozářily jasnou krev na konci ramene smrtícího stroje, které trčelo do vzduchu jako memento mori. Thomas zatlačil svému příteli a učiteli oči. „Kdo ho zabil?" obrátil se ke zbylým mužům sira Geoffreyho a Dickon, nejmladší z nich, ukázal na krvavou změť železa, kůže, masa a kostí, která byla ještě před chvílí živým lidským tvorem — sirem Geoffreym.

Thomas si zkoumavě prohlédl zuby na svém meči. Musí se naučit bojovat i touto zbraní, pomyslel si, jinak se mu jednou stane, že v souboji muže proti muži zemře. Znovu pohlédl na ozbrojence sira Geoffreyho. „Běžte pomoct při útoku na zbývající tábor," řekl, a když se nehýbali z místa, houkl na ně: „Neslyšeli jste?"

Pak se otočil a ukázal mečem na pána z Roncelets. „Odveď ho do města," řekl Robbiemu. „A dobře ho hlídej."

„Co budeš dělat ty?" zeptal se Robbie.

„Pohřbím Willa," odpověděl Thomas. „Byl to můj přítel." Myslel si, že pro Willa uroní pár slz, ale žádné neměl. Alespoň

ne teď. Zastrčil meč do pochvy a usmál se na Robbieho. „Můžeš se vrátit domů, Robbie.“

„Jak to myslíš?“ pohlédl na něho zmateně Skot.

„De Taillebourg je mrtvý a tvé výkupné zaplatí lordu Outhwaitovi Roncelets. Můžeš se vrátit domů, do Eskdalu, a znovu začít zabíjet Angličany.“

Robbie zavrtěl hlavou. „Ještě je naživu Guy Vexille.“

„Ten je můj.“

„Můj taky,“ řekl Robbie pevně. „Zabil mého bratra. Zůstanu, dokud ho nenajdu a nepošlu do pekel.“

„Pokud ho vůbec někdy najdeš,“ ozvala se tiše Jeanette.

Vycházející slunce ozářilo sloupy kouře stoupající z hořícího tábora a vrhalo dlouhé stíny na pláň, kde z pracně vybudovaných opevnění prchaly roztroušené houfy Charlesovy neporazitelné armády. Francouzi a Bretaňci ujížděli směrem k Rennes. Přitáhli s velkou slávou a teď utíkali ve zmatku po potupné porážce.

Thomas našel v boudě Bavorů kopáč a lopatu, vyhloubil vedle praku jámu a vložil do vlhké hlíny Skeatovo tělo. Pokusil se říct modlitbu, ale žádná slova ho nenapadala. Pak si vzpomněl na převozníka. Zašel do stanu pána z Roncelets, stáhl z truhly ohořelou plachtu, vzal z ní zlatou minci a vložil ji Skeatovi pod jazyk. Převozník ji najde a podle zlata pozná, že sir William Skeat nebyl jen tak obyčejný člověk. „Bůh s tebou, Wille,“ zašeptal. Potom vylezl a začal hrob zahazovat hlínou, i když se na chvíli zarazil v bláhové naději, že Will ještě otevře oči. Neotevřel. A Thomas se konečně rozplakal a v slzách hodil první lopatu hlíny na Willův bledý obličej. Když skončil, bylo už slunce na obloze a z města přicházely ženy a děti, aby hledaly lup, který unikl vojákům. Vysoko ve vzduchu kroužila poštolka. Thomas se posadil na truhlu s penězi pána z Roncelets a čekal, až se Robbie vrátí z města.

Uvažoval, že půjde na jih. Do Astaraku. Půjde tam, najde otcovu knihu a vyřeší její tajemství. Z La Roche-Derrien zněly zvony na oslavu velkého vítězství a Thomas seděl mezi mrtvými a věděl, že nedojde klidu, dokud se nezbaví břímě,

kterým ho obtížil otec. *Calix meus inebrians. Transfer calicem istem a me. Ego enim eram pincerna regis.*

Ať se mu to líbilo, nebo ne, byl královým číšníkem a musel jít na jih.

Poznámka o historii

Román začíná líčením bitvy u Neville's Cross, jejíž název je odvozen od kamenného kříže, který zde nechal na paměť vítězství vztyčit lord Neville — i když je možné, že na tom místě již předtím stál jiný kamenný kříž. Bitva, v níž se střetla ohromná skotská armáda s mnohem menším vojskem, narychlo sehnaným arcibiskupem z Yorku a anglickými šlechtici ze severních panství, skončila drtivou porážkou Skotů. Jejich král David II. byl zajat na útěku přesně tak, jak je popsáno v této knize, tedy pod mostem, včetně toho, že při zajímání vyrazil svému přemožiteli pár zubů. Strávil pak dlouhý čas v hradu Bamburghu v hrabství Northuberland, kde si léčil zranění na tváři. Odtud byl později převezen do londýnského Toweru a vězněn zde spolu s většinou ostatních skotských šlechticů zajatých v bitvě u Neville's Cross, včetně sira Williama Douglase, rytíře z Liddesdalu. Dvě skotská hrabata, která už dřív přísahala věrnost Eduardovi, byla sťata, rozčtvrcena a části jejich těl vystaveny po celém království pro výstrahu těm, kdo by se chtěli zachovat stejně zrádně jako oni. Později, roku 1347, se k Davidovi II. v londýnském Toweru připojil Charles z Blois, synovec francouzského krále a samozvaný vévoda bretaňský. K těmto dvěma významným vězňům, kteří symbolizovali dvě skvělá vítězství Angličanů,

přibyl o necelých deset let později další velký úlovek v podobě samotného francouzského krále Jana Dobrého.

Skotové vtrhli do Anglie na žádost Francouzů, svých spojenců, a David II. zřejmě opravdu věřil, že veškeré anglické vojenské síly jsou v severní Francii. Angličané však předvídali, že by toho Skotové mohli využít, a jistá část severské šlechty dostala příkaz zůstat doma a být připravena shromáždit síly na obranu země pro případ skotského vpádu. Základem těchto sil byli samozřejmě lučištníci. To je doba, kterou lze prohlásit za zlatý věk anglického (a do jisté míry i velšského) lučištnictví. Dlouhý anglický luk z tisového dřeva (longbow), jehož název se ujal až mnohem později, byl nejméně sto osmdesát centimetrů dlouhý a jeho tažná síla se rovnala více než padesáti kilogramům, což je zhruba dvojnásobek síly současných sportovních luků, s nimiž se pořádají soutěže. Je záhadou, proč pouze Anglie mohla postavit celé šiky bojovníků s těmito strašlivými zbraněmi, kteří se v té době stali skutečnými pány evropských bojišť. Zřejmě nejblíž pravdě je odpověď, že to bylo díky tradičnímu nadšení Angličanů pro lukostřelbu, jež se provozovala ve stovkách měst a vesnic, a mladí chlapci se jí věnovali od útlého věku. Později byl dokonce vydán zákon, který stanovoval povinnost cvičit střelbu z luku, což byla zřejmě reakce na skutečnost, že původní spontánní nadšení pro střelbu z luku upadalo. Bylo jistě neobyčejně těžké zacházet s dlouhým anglickým lukem, neboť to vyžadovalo obrovskou sílu. Francouzi tuto zbraň nikdy neovládli, třebaže se snažili zařadit ji do svých vojsk. Skotové si na lučištníky zvykli a přizpůsobili se jim tím, že proti nim nikdy nebojovali na koních. To však nebyla ta pravá zbraň proti lukům, ta přišla až v době, kdy se začaly ve větší míře používat střelné zbraně.

Zajatci byli důležití. Šlechtic, jako například sir William Douglas, mohl být propuštěn až po zaplacení vysokého výkupného, třebaže sir William se dostal z vězení na čestné slovo, aby pomohl s vyjednáváním výkupného za skotského krále. Když potom svou roli vyjednavače skončil, poctivě se

vrátil zpět do vězení v londýnském Toweru. Výkupné za takové vězně, jakými byli Charles z Blois nebo král David II., představovalo skutečně obrovskou částku a vyjednávání o jeho výši mohlo trvat celé roky. V případě Davida II. činilo výkupné šedesát šest tisíc liber, což byla suma hodnotou nejméně stokrát větší než obdobná částka v současných penězích, kdybychom se to pokusili alespoň přibližně porovnat. Skotové ji směli zaplatit v deseti splátkách a Angličané drželi dvacet jejich šlechticů jako rukojmí, než se v roce 1357 uvolili Davida propustit. Ironií je, že v tu dobu se již Davidovy sympatie zcela přiklonily na stranu Angličanů. Charlese z Blois oficiálně zajal sir Thomas Dagworth a později svého zajatce prodal Eduardovi III. za mnohem menší částku tří a půl tisíce liber. Nepochybně bylo pro něj výhodnější mít tyto peníze jisté, než čekat, až se ve Francii a v Bretani sebere mnohem větší výkupné. Muž, který zajal krále Davida, se jmenoval John Coupland a také on postoupil svého zajatce Eduardovi výměnou za titul rytíře a panství.

Porážka Charlese z Blois byla jedním z největších, i když neopěvovaných triumfů Angličanů v tomto období. Charles se s lučištníky střetl v boji už před bitvou u La Roche-Derrien a dospěl k závěru, mimochodem správnému, že jediný způsob, jak jim čelit, je nechat je útočit na dobře chráněné postavení. Koho lučištník nevidí, toho nemůže zabít. Tato taktika mu dokonale vyšla v případě útoku sira Thomase Dagwortha, ale pak přišel prudký výpad Richarda Toteshama z města, a protože Charles nařídil svým velitelům, že všichni musejí zůstat ve svých opevněních, byl přemožen a stejně potom dopadly i zbývající části jeho vojska. Charlesova porážka a zajetí byly pro Francouze, jeho spojence, velkou ranou a zřejmě pod tímto dojmem se rozhodli nepřijít na pomoc obleženému Calais.

Nakonec musím poděkovat Jonathanu Sumptionovi, jehož kniha *Trial by Battle*, první díl jeho skvělé historie stoleté války, mi byla obzvlášť užitečná. Všechny chyby a omyly, které v *Inkvizitorovi* najdete, však padají na mou hlavu,

třebaže v zájmu odlehčení své poštovní schránky nesměle podotýkám, že durhamská katedrála měla v roce 1347 pouze dvě věže a zmínku o Chakaljášovi jsem umístil do knihy Ezdrášovy místo Nehemjášovy, protože jsem použil Vulgáty[*], a ne svatojakubskou Bibli[**].

[*] Latinský překlad Bible uznávaný katolickou církví; pozn: překl.
[**] Anglický překlad z roku 1611; pozn. překl.

nakladatelství OLDAG

Bernard Cornwell

Inkvizitor

Z anglického originálu VAGABOND,
vydaného nakladatelstvím HarperCollins*Publishers* v Londýně,
přeložil Jiří Beneš.
Vydání první.
Obálku navrhl a zpracoval Zbyněk Janáček.
Redakce Věra Slaninová.
Vydalo nakladatelství OLDAG, Ostrava 2004,
jako svou 168. publikaci.
Vytiskla Centa, spol. s r. o., Brno.

ISBN 80-86508-57-9